

ENIGE LEERSTUKKEN VAN DE CHRISTELIJKE RELIGIE

duidelijk aangetoond en vooral op de praktijk toegepast

door

HUGO BINNING

in leven dienaar van het Evangelie te Goven in Schotland.

Als gij deze dingen de broederen voorstelt, zo zult gij een goed dienaar van Jezus Christus zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer, welke gij achtervolgd hebt. 1 Tim. 4:6

vertaald door

JAKOBUS KOELMAN,

in leven leraar van de gemeente te Sluis in Zeeuws-Vaanderen

Met een levensbeschrijving van Hugo Binning

UITGAVE DEN HERTOG – HOUTEN 1997

Fotografische herdruk van de uitgave onder redactie van J.H. Donner en ds. W.G. Smitt, Leiden,
D. Donner 1882

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2019

Engelse uitgave: The common principles of the Christian religion are clearly proven and exceptionally improved; Or, a practical catechism, in which some of the most worrying foundations of our faith are established.

The 5th edition, carefully corrected and changed by P. Gillespie, Glasgow.

Edition Robert Sanders, 1666.

Nederlandse uitgave:

Ettelijke gronden van de christelijke religie, klaarlijk geopent, en zonderling tot de praktijk overgebracht door mr. Hugo Binning: in zyn leven dienaar des Euangeliums tot Goven in Schotland. Vertaalt en toegeëigent aan de studenten der h. godgeleerdheid op Neerlands hoge scholen, door Jacobus Koelman. In zyn leven, leraar der gemeente van Sluys in Vlaanderen. Met ene levens beschryvinge van den auteur.

Waar agter twee brieven gevoegt zyn: De eerste, over der vromen wandel met, en onkundese ontrent God. En de andere, over de ongestalte van Neerlands kerk.

Tweede druk. Te Amsterdam bij **Johannes Boekholt**, Boekverkoper in de Gapersteeg, bij de Beurs. 1685

Bijbeltekst: 1 Tim. 4:6;

Dedicatie van Jacobus Koelman aan alle theologische studenten in Nederland, Amsterdam 21 februari 1678;

Dedicatie van Jacobus Koelman aan de vromen in Sluis, 22 februari 1678;

Biografie van Hugh Binning door Jacobus Koelman;

Voorrede van de Engelse editie van dit werk door Patrick Gillespie;

25 Preken of preekschetsen door Hugo Binning

Brief van R.M.W. [= Robert MacWard] over der vromen wandel met God en hun blindheid aangaande Hem.

Klaagbrief van N.N. over de ongestalte van de Nederlandse kerk.

Andere uitgaven: 1678, **1685 Johannes Boekholt**, 1696, 1733, 1761 (2x), 1858, 1860, 1861, 1882, 1892, 1969, 1997. Deze laatste is, zoals ook aan de binnenzijde van de titelpagina vermeld staat, een fotografische herdruk van de uitgave van D. Donner (Leiden), uit 1882.

Het digitaal document is herzien naar de uitgave van 1685.

Inhoud

Opdracht aan de studenten van de heilige Godgeleerdheid op de academiën van Leiden, Franeker, Groningen en Utrecht

Bijzondere aanspraak aan de vromen in de gemeente van Sluis in Vlaanderen

Het leven en sterven van Hugo Binning, in enige bijzonderheden medegedeeld, met een opwekkende aanspraak aan de gereformeerde leraars van de kerk van Nederland

Voorbericht, waarmee dit boek voor het eerst in het Engels is gedrukt

1. Van Gods eer, het hoogste einde van de mens
2. Van de vereniging en gemeenschap met God
3. Van het gezag, de klaarheid en nuttigheid der Heilige Schrift
4. Van de voornaamste inhoud van de Heilige Schrift, bevattende Christus en het eeuwige leven
5. Van Christus, de grond en de Hoeksteen van de Heilige Schrift
6. Van het geloof en de liefde, het kort begrip der Schrift
7. Van God en Zijn onnaspeurlijkheid
8. Van Gods volstreckte volmaaktheid, eeuwigheid en onveranderlijkheid
9. Van Gods barmhartigheid, genade, goedertierenheid, waarheid enzovoort
10. Van Gods geestelijke natuur
11. Van de wijze, waarop God gediend moet worden in de Geest en naar Zijn wil alleen, niet naar mensenvonden, formulieren enzovoort
12. Van de Goddelijke Drie-eenheid, of de grootste verborgenheid
13. Van de nuttigheden van de leer der Heilige Drie-eenheid
14. Van de besluiten Gods, hoedanig te gebruiken
15. Van de verborgenheid der Goddelijke predestinatie.
16. Van de tegenwerpingen tegen de voorbeschikking.
17. Van de schepping der wereld en wat die van God te kennen geeft
18. Van het geloof aan de schepping, wat en hoe het werken moet
19. Van de schepping der mensen, hoe die ten nutte aan te wenden
20. Van de voorzienigheid Gods, hoe door het geloof te beschouwen
21. Van Gods beeld in Adam, en de wet hem voorgeschreven
22. Van het verbond der werken of het eerste verbond met Adam
23. Van de kennis van onszelf, wat wij waren, en wat wij nu zijn.
24. Van de erfzonde en de dood als haar vrucht
25. Van de weg van 's mensen verlossing van de dood, door Christus

Opwekkende brief, over de wandel van de vromen met God, en over hun onkunde en blindheid omtrent God

Klaagbrief over de ongestalte van de kerk van Nederland

Opdracht aan de studenten van de heilige godgeleerdheid op de academiën van Leiden, Franeker, Groningen en Utrecht

Dierbare Jongelingen en waarde Broederen!

Ik heb mij verheugd, toen ik de inhoud van dit boek en de schrijver heb leren kennen, mij verzekerende, dat hier een schone gelegenheid was, om door de overzetting van hetzelfde niet alleen de Kerk van Nederland -in het algemeen te stichten, maar ook om bij die gelegenheid een aanspraak en vermaning aan ulieden te doen, dit boekje ulieden bi- zonder toeëigenende, daar het ulieden, zowel wegens de uitnemendheid der verhandelingen van de grondwaarheden onzer godsdienst, als wegens de jeugd en voorbeeldige geestelijkheid en begaafdheid van de schrijver, die in zijn zesentwintigste jaar, toen hij dit schreef, gestorven is, uitnemend tot opwekking en verwakking zou kunnen zijn. De waarheid hiervan zal u dadelijk blijken; daarom heb ik geen woorden -tot overtuiging van node, wanneer gij met ernst de geschiedenis van zijn leven en het boekje zelf zult doorlezen en ter harte nemen.

Het zijn nu juist twee en twintig jaren geleden, toen ik, mijn filosofische loopbaan voleindigd hebbende, aan de Academie van Utrecht, bezig met de Theologische studiën, en gereed om kandidaat in de Theologie te worden, de strijd tussen Geest en Vlees van M. Love vertaalde en een aanspraak vooraan plaatste tot de Nazireeërs Gods, de studenten der Theologie, om hen tegen de klippen en verzandingen, die de jonge studenten aan de academiën plegen te ontmoeten, en waaraan ik mij met vele anderen zeer gestoten had, te waarschuwen, en hun op het vriendelijkst aan te tonen, hoe men zich had te schikken om eens gezegende werktuigen in Gods hand te zijn, om Gode zielen toe te brengen, en de welstand van Christus' kerk en koninkrijk te zoeken. Nu vond ik mij nog eens bewogen, om bij deze overzetting een ernstige aanspraak aan ulieden te richten.

Waarde Jongelingen! Houdt het ten goede, dat ik u eens afroep van uw studiën. Het is niet om die te hinderen, maar om die te helpen bevorderen. Ik heb het woord des Heeren tot ulieden: *Neigt dan uw oren, en hoort, dat bid ik u.* U zijt naar de academiën gezonden, om bekwaam gemaakt te worden tot het herdersambt; een ambt, waarvan Paulus zelf zei: wie is er toe bekwaam? maar allen die de Heere roept, maakt Hij bekwaam, eerst om goede, gezonde en levende christenen te zijn en daarna om opzieners en leraars van christenen te zijn. Die zulks niet heeft ondervonden, beboerde dit gewichtige ambt niet te aanvaarden, opdat hij er niet onder ter helle zinko.

Nu beproeft uzelf meermalen. Vindt gijlieden, elk afzonderlijk, dat u zijt in de hand van Christus en zijn Geest, en dat u inwendig en geestelijk bereid wordt tot die hoge bediening? Wordt gij door de Heere ingeleid in de verborgenheden van het koninkrijk? Toont God u de liefelijkheid van het dierbaar Evangelie, zodat gij de kracht daarvan smaakt? Kunt gij met waarheid zeggen, dat de Goddelijke waarheden in haar luister en heerlijkheid tot uw zielen komen, zodat gij de kracht daarvan ondervindt tot vernedering, tot levendmaking en vertroosting? Heeft het liefelijk aangezicht van dat zielverzadigend Voorwerp, God, de wereld met zichzelf verzoenende, uw harten zó aangedaan en ingenomen, dat alles, wat in de wereld buiten Hem is, als nietig, dood en ijdel u voorkomt? Zijt gij zeker, dat u vrij geworden zijt van Satans banden en ketenen, en dat u overgegaan zijt in Jezus' koninkrijk? Kan ieder van u bewijzen geven voor de Heere, voor uw geweten, en, als u rekenschap afgeëist wordt van uw

hoop, ook voor uw naasten, dat u uit de dood der zonden ten leven zijt gebracht? Kunt gij uw wedergeboorte aantonen, en het nieuwe schepsel vinden? Is het u blijkbaar, dat u zijt overgegaan uit de dood tot het leven, met een sterken arm zijt overgebracht uit de macht des satans tot God en uit de macht der duisternis tot het koninkrijk des Zoons zijner liefde? Hebt gij uw zondigheid des harten ooit gezien tot krankwordens toe? Hebt gij ooit gevoeld en ter harte genomen uw reddingloze boosheid en verdorvenheid, zodat gij als verslagen en verbroken door de Wet, bekrachtigd en aangedreven door de Geest hebt neergelegen voor Gods aangezicht, zoekende met de grootsten ernst genade en gunst bij God in Christus? Hebt gij uw volslagen machteloosheid en onbekwaamheid om uzelf van schuld en smet te redden en u Gode aangenaam te maken-met uw doen of lijden, terdege gevoeld en behartigd? Hebt gij ooit de Goddelijke kracht en het gezag van het woord Gods gevoeld? Hebt gij ooit de beminnelijke algenoegzaamheid van Christus Jezus en zijn volvaardige gewilligheid om zondaren, die oprecht als verlorenen en vermoeiden met hun zonden tot Hem komen, gezien en geloofd? Is uw hart ooit of meermalen in heilige verwondering en verbaasdheid uitgegaan in aanbidding en roem van de Heere, vanwege die heerlijke en zielverrukkende vond van de weg des levens voor rampzalige zondaren? Is het Evangelie des vredes als een woord, aller aanneming waardig, u op het liefelijkst tot de ziel gekomen? Is uw hart krachtig uitgelokt geworden, om uzelf verzakende en alles wat buiten de raad des vredes is, elk voor uzelf, de Schoonste onder de mensenkinderen te omhelzen en aan te grijpen? Is hij u recht voorgekomen als de Wens der heidenen, zodat gij toestemde met uw ganse hart, dat al wat aan Hem is, gans begeerlijk is? Hebt gij waarlijk bevonden, dat daar gij blind waart, u nu ziet de uitnemende volmaaktheden van die Heiland? Kunt gij voor de Heere antwoorden: het is nu meer dan het horen met het oor? Is de Heere Jezus u zo kostelijk en dierbaar voorgekomen, dat u alles om zijnentwille zou verkopen en missen, ja schade en drek achten om de uitnemendheid der kennis van Christus, om Hem, die kostelijke parel des Evangelies deelachtig te worden, om Hem te gewinnen, hebbende zijn gerechtigheid, die door het geloof is? Kunt gij met waarheid zeggen (ik bid u, spreekt in uw hart als voor Gods ogen) dat u innige lust en smaak en zoetheid vindt in de gezonde woorden van Jezus Christus, en in de leer die naar de godzaligheid is? Zijt gij waarlijk ingenomen met God en met de welgegronde verwachting der zaligheid, als uw verzadigend deel?

Durft gij zeggen, dat het u enigszins blijkbaar is, dat u in waarheid zijt geheiligd door de Geest, verzoend door Christus' bloed, gerechtvaardigd door het geloof in Hem, God beminnde boven alles als uw God en Vader in Christus, bijgevolg recht en deel hebbende aan de hemelse erfenis? Is de heiligheid en alle heiligheid u zeer beminnelijk, zodat gij er u dagelijks naar uitstrekt, zonder enig kwaad met goede ogen in uw hart of leven aan te zien, dat u niet oprecht bestrijden zou? Zijt gij inderdaad gewillig, om Christus te volgen met het kruis, aan de wereld met al haar ijdelheden te sterven, uzelf in alle voorvallen te verloochenen en om Christus' wil alles te verlaten? Is uw hart recht gezet op de groei en wasdom in de genade, en de' bevindelijke kennis van de wezenlijkste en grondigste zaken der Theologie? Kunt gij deze en dergelijke vragen met ja beantwoorden?

Onderzoekt uzelf nauw en zijt niet snel noch onbedachtzaam in het antwoorden. De Heere zelf doorzoeke uw ziel; ja Hij weet, wat in uw binnenste is. Hebt gij strijd en twijfeling, en werkt gij om tot die verzekerdheid te geraken, zonder uw ziel rust te geven, voor gij op vaste Schriftuurlijke gronden, die de toets van Gods oordeel kunnen doorstaan, u deze grote dingen kunt verzekeren?

De Heere geve, dat het zo zij. Maar indien het tegendeel waarachtig is, en u

vreemdelingen zijt in de bevindingen van deze dingen, zo oordeelt zelf, of het de Heere welbehaaglijk zal zijn, indien u ooit deze heerlijke bediening zou aanvaarden. Nu moet ik u zeggen, en u zult het ondervinden en erkennen, zo gij er op letten wilt, dat het alleszins blijkbaar is, dat het grootste deel van de studenten, zelfs in de Theologie, los en onheilig van hart en leven is, afkerig, vijandig en haatdragend tegen de ware heiligheid en geestelijkheid en missende de eerste rechte gronden van de oprechte godsdienstigheid en christelijkheid. Zo verdorven zijn de tijden, dat de ongerechtigheid, ongebondenheid, onheiligheid en woestheid van gemoed openbaar is in de meesten, zodat niet één sprank van genade en geestelijk leven in hun omgang zich openbaart. Men staat naar enige beschouwende kennis van talen en disputen, waarheden in de natuur en in de Schriftuur; maar niets minder behartigt men dan God in Christus te kennen, te beminnen en te dienen; verkeerde en vleselijke oogmerken en bedoelingen heeft men in zijn studiën; men zoekt slechts de geleerdheid, om geëerd en geacht te worden en zijn voordeel en vermaak te bejagen, maar geenszins om Gods eer te bevorderen, om Hem welbehaaglijk te dienen, en opdat men zijn hart en leven mocht zuiveren om de heiligheid in beide te hebben en vertonen, en zo Gods koninkrijk te bevorderen in zichzelf en anderen, en te komen tot het dadelijk en eeuwig gezicht en de liefde van de volmaakt gelukzaligen, en zaligmakende God. Zullen deze lieden gezanten van de grote Koning tot het volk zijn, om de genadetijdingen te brengen en de zielen te lokken naar Christus, om haar te besturen op de weg ten leven? Gewis, zij zullen zichzelf en de gemeente verderven; zij zullen pesten en zielenmoordenaars zijn; zij zullen veler zielen bloed op zichzelf halen, en zo de diepste plaats in de hel krijgen, indien, zij ooit komen tot de bediening, zo ongeschikt, vleselijk en onheilig als zij zijn.

Dit is de oorzaak, waarom het zo droevig staat met de kerk van Nederland; jongelingen zijn tot het leraarsambt verhoogd, die niet geleerd waren, hoewel zij godgeleerd wilden genaamd zijn, vanwege een gedaante van kennis in de Wet; losse gezellen, die op de hogescholen zichzelf en elkander hadden verdorven en ijdel gemaakt, die, proponenten zullende worden, de huichelaar hebben gespeeld om een haren mantel te ontvangen en te profeteren. De professoren hebben meestal geen acht genomen op de studenten, om hen tot de inwendige godzaligheid en heiligheid aan te sporen, alsof het hun genoeg ware, als zij hun enige kennis, zowel in de filosofie als in de talen en theologie mededeelden, al waren zij inderdaad atheïstisch en verwoest van gemoed, niet door ondervinding kennende de wijze hoe die God te dienen, wiens dienaars in zijn huis zij zouden worden. De ellendige jeugd is met letterkennis, dat is inderdaad met drek en draf gespijsd, in plaats dat hun de woorden des levens, als het merg en wijnen die gezuiverd zijn, op een geestelijke en tere wijze zouden toegediend zijn; ik spreek niet van allen, de Heere zij gedankt, daar zijn er nog enigen, zowel professoren als studenten, die de Heere in het oog en zijn genade in het hart hebben. Helaas! waarde jongelingen, des Heeren toorn is zeer ontstoken tegen deze kerk en tegen haar wachters en leraars, vanwege al de gruwelen, die daarin gevonden worden! En zien wij op de scholen en academiën, onze ziel moet schrikken en beven; wat zal er nog eindelijk van worden? Het schijnt dat de Heere tot verterens toe op ons zal neerkomen; want elk gaat zijns weegs, gelijk voor dezen; men keert zich niet van de snoodheid zijn wegs, noch leraars noch volk; de plagen hebben niet ten goede gewerkt; nu zien de ogen der vromen, die zuchten over de gruwelen des lands, uit, of de Heere zich op de academiën niet enige heerlijke werktuigen bereidt, die wel haast tot de strijd des Heeren mochten ko, men, om dit zorgeloos volk uit hun zondeslaap te doen ontwaken.

Maar helaas! van die kant doet zich niets goeds op; de fonteinen zijn verdorven en vergiftigd; de kweekhoven zijn verwilderd; de jeugd is verbasterd; niet alleen worden zij van hun ouders zo vleselijk en gans onheilig naar de hogescholen gezonden, maar zij worden daar nog meer en meer door elkander verpest en verkankerd. De oprechte vroomheid is bij hen niet; ja zij is gehaat, bespot en veracht. Wat zullen wij meer hiervan zeggen? O, mocht mijn raad en waarschuwing tot uw oren ingaan! Boven alle dingen en in de eerste plaats, dit bid ik ulieden, vernedert uzelf, en zoekt verzoening; de Heere wacht, om u genadig te zijn; kust de Zoon, legt u aan zijn voeten en smeekt dat Hij u heilige en schikke tot Zijn dienst. Daar is een groot en heerlijk werk te doen in onze dagen. Gelukkigen, die de Heere zal verwaardigen om Hem in deze te dienen! Gijlieden zijt niet in staat om dit werk te doen, dan alleen zo gij volvaardig zijt, om u in zijn hand over te geven, opdat hij u vorme en geschikt make. Hij zal uw mond maken als een scherp zwaard en zal u stellen tot een zuiveren pijl. Hij zal u zenden tegen dit volk, maar ik hoop hun ten goede, en tegen velen van hun leraren. Zij zullen tegen u strijden, maar tegen u niet vermogen, want de Heere zal met u zijn, om u uit te helpen. Gijlieden kunt nog niet spreken,, want gij zijt jong, maar Hij zelf zal u stellen tot ijzeren pilaren en koperen muren en zal met uw mond zijn.

Geef u dan over, ja uw gehele ziel en lichaam, en treedt met Hem in een vast verbond, een verbond van vrede en van genade, en zegt dan: zie, hier ben ik, reinig mij en leer- Gij mij, open mij het oor en het hart, en ik zal niet weerspanning zijn, ik zal niet achterwaarts wijken; geef mij de tong der geleerden, opdat ik wete met de vermoeiden een woord ter rechtertijd te spreken, wek mij elke morgen, wek mij het oor, dat ik hore, gelijk die geleerd worden en zend mij dan met dit eeuwig Evangelie, om het te dragen tot het volk; zie hier ben ik, uw knecht; verstoot mij niet, hoewel ik snood en gering ben, neem mij aan om des Gezalfden wille.

Och, of er zulk een zin en besluit in uw hart ware. En och, of de Heere het dan bewaarde in de zin uwergedachten! Hoe zou dit de vromen in de lande moed geven en doen verwachten, dat deze ellendige uitgeteerde kerk, die de naam heeft dat ze leeft, maar zij is dood, en maar een deel sleurdiensten heeft, waarvan zij de kracht niet heeft noch uitdrukt, eens mocht worden als een gewaterden hof, en dat de stromen van Gods Geest eens werden uitgegoten op dit droge land. O, zalige dag, wie zal leven als de Heere dit doen zal!

Welaan dan, dierbare jongelingen, de ogen van velen zijn op ulieden geslagen; de Heere heeft zijn oog op u, als gij u schikt, om tot zijn dienst bekwaam gemaakt te worden; de Heere Jezus ziet naar u, hoe gij genegen zijt Hem te verheerlijken in de bediening van het kostelijk woord des Evangelies; de engelen letten op uw gangen, U, die de vaten des Heeren zou dragen, hoe gij uw heiligt tot dit werk, en Gods kinderen, zo velen als Sions welstand beminnen, zien uit naar u, of gij de gezegende middelen mocht zijn, om de reformatie die in kerk en staat, en huizen alleszins nodig is, spoedig en kloek, beter dan de tegenwoordige leraars, te behartigen en te bevorderen.

Ziet toe, hoe Hij u schikt tot dit werk. Verwacht geen gemak naar het vlees, noch achting bij de wereld, maar verzekert u, dat er banden, smaadheden en uitwerpingen aanstaande zijn, wanneer gij de gewone koers niet zult willen volgen, noch met de ouden trant, die de zielen des volks vernield heeft, tevreden, zijn. Indien u de hand wilt slaan aan het werk der reformatie, ik kan u nu niet beschrijven, waarin dezelve moet betracht worden, anderen hebben zulks enigermate gedaan en het mocht nog wel meer geschieden; de Heere zal wel met ulieden zijn en uw inwendige troost en vrede zal vermenigvuldigd worden, maar gij zult de ganse wereld tegen krijgen; zij ligt toch in het boze; maar die met u zijn zal, is meerder dan allen die tegen u zullen zijn; de duivelen der hel zullen tegen u niets vermogen; maar verbindt u eerst geheel aan de

Heere Jezus en zoekt Hem aan u verbonden te krijgen, opdat Hij uw voortocht en achtertocht, uw Leidsman en Overste zij, om u in de strijd aan te voeren en door te helpen. Het zal eens verkwikken, daaraan te denken, wanneer gij er door zijt. Legt uw zielen eerst vast en bouwt u op een goeden grond, op een rotsteen, die u niet zal beschamen. Houdt u gemeenzaam met de enigen en oppersten Herder der schapen; bestudeert zijn voorbeeld en legt als op zijn borst, opdat gij de geestelijke wijsheid in geloof daaruit moogt zuigen. Zijt sterk, u jongelingen! en overwint de boze. Hebt goeden moed, zo gij uit uzelf gegaan zijnde, vrede met Hem gemaakt hebt en zijn sterkte hebt aangegrepen; zo gij klein en niets geworden zijt in uw ogen, en Hem hebt gemaakt tot uw Al; zo gij zijn hoogheid hebt gezien en uw snoodheid hebt bemerkt, en zo vedergevallen zijt voor Zijn Majesteit met zelfverfoeiing en uitroeping: *wee mij, want ik verga, dewijl ik van een onrein hart en van onreine lippen ben*; zo gij het van de Vader gehoord en geleerd hebt en tot Jezus zijt gekomen, die alleen leert wat nut is, want wie is een leermeester, gelijk die grote profeet? Zo gij de zalving van die Heilige hebt en door zijn Geest, geleid wordt, immers uzelf aan zijn heilig geleide overgegeven en opgedragen hebt, met heilige betuiging verklarende, ja zwerende bij Dien, die in der eeuwigheid leeft, dat u in verloochening van uzelf, van uw wijsheid, verstand en kracht, wilt hangen aan de fontein der genade, steeds wilt uitzien naar de Geest der wijsheid en der openbaring en naar de hulp des Geestes, en leven op Jezus' algenoegzame volheid, niet alleen ten opzichte van uw eigen gedrag voor God als christenen, maar als uitdelers der verborgenheden, indien u daartoe mocht verhoogd worden, in de uitvoering van de heerlijke bediening, dan mag ik u verzekeren: de Heere zal, met ulieden zijn.

Nu, om u een weinig hulp en meer verwakking toe te brengen, zo geef ik u hier in. handen een handboekje, bevattende ettelijke hoofdstukken over de eerste gronden van de christelijke waarheid en godsdienst, opdat gij door middel van hetzelfde, indien het de Heere belijft het aan uw hart te zegenen, mocht ingeleid worden in de Goddelijke waarheden, en smaken en proeven haar kracht en zoetigheid. Naast de Bijbel ken ik geen geschikter geschrift, hetwelk u op het eenvoudigst en krachtigst zou kunnen overbrengen in de vorm en het voorbeeld der heilige leer. Ik houd mij verzekerd: gij zult het niet versmaden, omdat fijngeponnenheid, geleerdheid en diep verborgen zaken hier mochten ontbreken; want die zijn hier tot verwondering op de klaarste wijze voorgesteld en de praktijk is met de theorie zo bijzonder samengepaard, dat de vaardigste godgeleerden en de voorspoedigste en krachtigste predikers in Schotland, zelfs ouden van jaren, over dit geschrift hebben verbaasd gestaan. Maar van de heerlijkheid van dit geschrift en van de bijzondere, buitengewone gaven en genade, waarmede de Heere in vrije goedertierenheid deze zijn jongen dienstknecht begenadigd had, zult gij meer lezen in de beschrijving van zijn leven en sterven, welke hier volgt.

Maar het boekje zal voor zichzelf antwoorden, u zult hierna niet meer geloven, omdat ik het gezegd heb, en ik heb het gezegd, want ik heb van de honing geproefd en mijn ogen zijn verlicht geworden, ik ben verrukt geweest vanwege de klare en bondige uitdrukkingen omtrent het Evangelie en het merg der godzaligheid, zodat ik niet rusten wilde, voor dat anderen mochten delen in deze kostelijke schat, die ons door dit aarden vat is nagelaten, maar gij zult geloven omdat gijlieden zelve het ondervonden zult hebben. Neemt dan, geliefde jongelingen, dit klein geschenk hetwelk ik u opdraag, dewijl er geen beter in mijn hand was, goedwillig en in genegenheid aan; verdraagt het woord der vermaning en doet er voordeel mede, zo zal ik mij te meer verwakkerd vinden om mijn knieën te buigen voor de God en Vader van onzen Heere Jezus, opdat Hij u geve naar de rijkdom zijner heerlijkheid met kracht versterkt te

worden door zijnen Geest in de inwendige mens, opdat Christus door het geloof in uw harten wone en u in de liefde geworteld en gegrond zijt, opdat gij ten volle konde begrijpen met al de heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij, en bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot al de volheid Gods, en zo recht bekwaam moogt zijn tot volmaking der heiligen, tot het werk der bediening en tot opbouwing des lichaams van Christus, blijvende

Uw genegen dienaar in Christus Jezus,

JACOBUS KOELMAN.

Amsterdam, de 21 Febr. 1678.

Bijzondere aanspraak aan de vromen in de gemeente van Sluis in Vlaanderen

Daar enkel geweld mij wederhoudt, mondeling tot ulieden, mijn waarden en geliefden in de Heere, te spreken, zo neem ik de gelegenheid waar, die mij de Heere geeft, om als uw wettige leraar schriftelijk een weinig tot uw opwekking en vertroosting over te zenden. Ik heb nu niets geschikter noch krachtiger, dan dit tegenwoordig boekje, hetwelk ik, ook om u te dienen, vertaald heb, opdat het als het ware predike tot uw harten, terwijl de satan mij verhindert, tot uw oren te prediken. De voortreffelijkheid van dit werk en van zijn schrijver zult gij vernemen uit de beschrijving van zijn leven en dood en bijzonder uit het boekje zelf. Zo heb ik nu van drie uitgelezen Schotse leraars elk een boekje vertaald; alle drie zijn ze uitnemend stichtelijk, en het is niet licht voor mij te zeggen, welke van de drie het nuttigst is; namelijk het groot Interest van GUTHRY, de Brieven van RUTERFORT of de eerste gronden van de godsdienst van BINNING; ik heb die allen u toegeëigend; want voor u werk ik gaarne, omdat mij de Heere onder u tot een arbeider gesteld had.

Nu, de Heere bekrachtige dit geschrift en achtervolge het met zijn zegen in, uw gewetens; Hij is toch, als de God aller genade, machtig alle genade te doen overvloedig zijn in u, opdat gij in alles, te allen tijd, alle genoegzaamheid hebbende, tot alle goed werk overvloedig moogt zijn. Maar laat mij hierbij zeggen, dat het mij smart in mijn ziel, te horen, en ik geloof het ten dele, dat er merkbare verslapping, dodigheid en liefdeloosheid gekomen is onder ulieden, sedert mijn uitstoting van die plaats; hoever het gaat, en waaruit het al voortkomt, kan ik niet wel zeggen; maar dit kan ik u verzekeren, daar was geen de minste reden, hoewel ik weet dat u uw verzoeken gehad hebt, en nog hebt in dezen, en wij voorzeiden u, dat die niet zouden ontbreken, waarom gij nu slapper in de strijd en in uw plichten zou worden, dan te voren; maar integendeel, daar de gedachten des satans niet onbekend zijn, hadt gij te meer op uw wacht moeten staan en te meer aan de Heere Jezus vasthouden, uw kolen aanblazen en levendig houden, met de ganse wapenrusting Gods aangedaan zijn en zo voorbeeldig en buiten ergernis leven, opgroeiende en wassende in het geloof en in de liefde.

Waartoe ik u ook in het brede heb opgewekt in mijn brief van de 10den December 1676, welke gij ook in druk kunt lezen, en ik hoop, dat gijlieden de vermaningen en besturingen daarin vervat, meermalen zult herkauwen.

Nu dan, mijn geliefde en gewenste Broeders en Zusters, laat mij u opwekken, om immers uw eerste liefde niet te verlaten, maar om uw eerste werken te doen; ja, om uw loop sneller te maken dan voor dezen, tot verkrijging van de kroon, welker gans zeer uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid oneindig vergelden zal al uw arbeid en ernst in het najagen en grijpen naar dezelve. Haast u, mijn Vrienden, ziet Hij komt en zijn loon is met Hem.

Nog een korte wijle tijd en de strijd zal ten einde zijn; ons uurglas is ver verlopen, onze tijd zal ras in de oneindige oceaan der zalige eeuwigheid eindigen. Richt dan op de trage handen; staat vast en onbewegelijk als er tegenstand komt van duivel of wereld en zijt steeds overvloedig in het werk uws Heren. Zijt sterk, en de Heere zal uw harten versterken; kwijt u mannelijk als Christus' soldaten, strijdende onder zijn banier. Gijlieden hebt veel kostelijke bemoedigingen ontvangen, boven velen in de kerk van Nederland. Is niet de Heere bijzonder in het midden van ons geweest? Hebben wij de gangen onzes Konings niet gezien in het midden der vergadering? Is niet de prediking des Evangelies zichtbaar met kracht achtervolgd geweest? Is niet des

Heeren Geest in bijzondere mate op velen neergekomen - tot onze verbazing? Ik weet, ulieden hebt het en zult het niet vergeten. U hebt gezien, daar is al een goed getal van die zielen, welke toen heerlijk bloeiden, door de Heere naar boven opgenomen in zijn troonzaal. De Heere Jezus is tot zijn hof gekomen en heeft niet alleen zijn specerijen en edele vruchten geplukt, maar ook de liefelijke leliën der dalen, en heeft ze overgeplant in het Paradijs, om daar voor eeuwig heerlijk te blinken, en liefelijke geur te geven tot lof van zijn Naam. Gijlieden zijt nog overgebleven. Gewis, daar is werk voor u, werk van beproeving, werk van zelfverloochening, werk van geloof en liefde. Laat uw moed niet zinken, de grote Leidsman uwer zaligheid, uw Voorloper die u plaats is gaan bereiden, heeft zijn Geest gezonden, om het uit het zijn te nemen, om het u te verkondigen, ja om ulieden door alle zwarigheden heen te leiden. Grijpt zijn sterkte aan en gaat in zijn kracht uw vijanden tegen. U zult schrikkelijk zijn als slagorden met banieren. Zijt maar in geen ding verschrikt; Hij die het werk op Zich genomen heeft, om u tot de heerlijke erfenis te voeren en over te brengen, zal Zijn belofte aan Zijn Vader goed maken. Geeft u gedurig in zijn handen, en Hij zal u schikken en bekwaam maken; om erfdeel te ontvangen in het koninkrijk dat u bereid is voor de grondlegging der wereld. Dit is de bede van hem, die is en blijft

Uw zeer genegen dienaar in het Evangelie,

J. KOELMAN.

Den 22 Febr. 1678.

Het leven en sterven van Hugo Binning, in enige bijzonderheden meegedeeld, met een opwekkende aanspraak aan de gereformeerde leraars van de kerk van Nederland

Eerwaarde Vaders en Broeders!

Hoewel ik mij niet aanzie als in staat om U tot grote opwekking te kunnen zijn, en aan te spreken, zo heb ik nochtans niet willen nalaten, deze bijzondere gelegenheid, welke de Heere mij in handen heeft gegeven, waar te nemen, om een woord tot verwakking, zo de Heere het wilde zegenen, tot U te brengen.

Toen ik dit traktaatje van Mr. BINNING bijna in onze taal had overgebracht, vond ik mij genegen om te vernemen naar enige bijzonderheden van het leven en sterven van die dienstknecht van Christus, daar mij in gedachten kwam, dat ik enigen tijd geleden iets merkwaardigs aangaande zijn leven, vernomen had. .

Want ik had een jaar te voren, het geluk en de eer gehad, gelijk meermalen te voren, van die trouwen en kloekmoedige getuige des Heeren Jezus, Mr. ROBERT MACWAIR, dienaar des Evangelies, weleer te Glasgow in Schotland, en daarna voor een jaar in de Schotse kerk te Rotterdam, van waar hij toen op het vertrek stond, omdat de tegenwoordige Koning van Engeland, tegen wie hij nochtans nooit iets misdaan had, door bedreigingen eisen, en verzoek van gunst van H. H. Staten van het land had verworven, dat zijn E. geen vrijheid in de Zeven Verenigde Provinciën van Nederland zou gelaten worden, hoewel hij inderdaad een man Was, die de wereld niet waardig en een grote steun en onderschrager van ons Land was, en die de naam van een hemelburger en van de hemelse stad op zijn voorhoofd droeg; ik zeg, ik had het geluk toen nog eens voor het laatst gehad, van die rechtbeproefde, arbeidzame en onvermoeide dienaar van de kerk van Schotland te spreken, ook onder anderen aangaande dit boekje van Mr. BINNING, wiens naam ik wist, dat bijzonder in gezegende gedachtenis was bij de vromen, en bij de 'getrouwe dienaren des Evangelies, zowel in Engeland als in Schotland, vanwege de wonderbare genade en gaven, hem in zijn jonge jaren medegedeeld, en ook in dit kleine geschrift ten dele betoond.

Toen vernam ik, dat ZEw. was gesteld en verzocht geweest, na de dood van Mr. BINNING, om dat boekje over te zien, en tot de druk gereed te maken, gelijk het in Schotland menigmaal gedrukt en in de drie koninkrijken overvloedig begeerd en verkocht is, en werden mij ettelijke bijzonderheden van de buitengewone, grote talenten van die jonge Timotheüs, tot Mijn verkwikking door ZEw. verhaald.

Dit gedenkende, heb ik ernstig aan een zekeren Schot verzocht, van wie ik enige grond had te denken, dat hij enige correspondentie door brieven hield met Mr. MACWAIR, waar deze ook in de wereld als vreemdeling mocht verkeren en zich ophouden, dat hij voor mij en uit mijn naam aan ZEw. wilde verzoeken, mij enige aantekeningen van ettelijke bijzonderheden omtrent het leven en sterven van Mr. BINNING te willen zenden, of laten toekomen. En zo is mij, door de goede hand Gods over mij, en zo ik vertrouw en hoop, tot nut en verwakking van de Kerk van Nederland, een geschrift ter hand gekomen, door ZEw. opgesteld, bevattende wel niet een nauwkeurig verhaal van al wat zijn leven en sterven aangaat, daar hij betuigde dat hem zulks onmogelijk was, omdat hij in een afgelegen plaats levende, zoveel gemeenschap met hem niet had kunnen houden, maar toch enige voorname en meer merkwaardige dingen in zijn leven en sterven, welke hem door des overledenen liefste en naastbestaande vrienden waren medegedeeld, die tot navolging en opwekking van

ieder christen, en bijzonder van de dienaren des Woords zouden kunnen dienen.

Daarom heb ik de vrijmoedigheid genomen, Eerwaarde Vaders en Broeders! om dit verhaal inzonderheid aan U te doen, te gelijk bij die gelegenheid iets voor te stellen hetwelk tot nodige overtuiging, opscherping en verwakking mocht strekken, om in de gewichtige bediening, die ons is opgelegd en toevertrouwd, vlijtiger, geestelijker en getrouwer te zijn dan wij geweest zijn.

En ik acht dit te meer dienstig, omdat deze zware en droevige tijden, waarin het met de kerk van het Verenigde Nederland zo ellendig en gevaarlijk staat, dat de beste en wijdeste zieners en wachters in dezelve niets minder dan een algeheel verderf, uit het woord Gods voorspellen en voorzeggen, indien er onder leraars en gemeente, onder overheden en onderdanen alhier geen dadelijke reformatie en verbetering wordt behartigd en betracht, een ongewone ernst en ijver, arbeidzaamheid en kloekmoedigheid vereisen, om spoedig en vastberaden de Godtergende land-, kerk- en zielverdervende kwalen uit de kerk onzes lands te weren, opdat de Heere in het midden van ons mocht blijven wonen, en meer zichtbare en gevoelige blijken van Zijn genadige en levendmakende tegenwoordigheid bij de bediening van het Evangelie des vredes onder ons tone.

Ik hoop dat dit mijn verhaal te geloofwaardiger, en mijn aanspraak ter verwakking te doordringender en aangenamer zal voorkomen, omdat ik niet alleen, of niet zo zeer met mijn woorden zal spreken, maar voornamelijk in de eigen krachtige en schriftuurlijke woorden en uitdrukkingen van de gemelde waardige man Gods.

Doch eer ik hiertoe overga, moet ik vooraf dit zeggen: namelijk, dat mijn oogmerk in het verhalen van de zeldzame bekwaamheden en talenten, aan deze grote dienstknecht Gods medegedeeld, niet is de persoon te prijzen, dan wel de rijkdom van Gods vrije uitnemende genade te erkennen, te verhogen en te roemen, en te gelijk een spiegel voor te stellen, waaraan wij leraars in het bijzonder ons zouden spiegelen. Ik hoop, dat niemand mij dit kwalijk zal nemen, alsof het in mij een bewijs van trotsheid en laatdunkenheden ware, dat ik als een dienstknecht, om zo te spreken met de hoed in de hand, een spiegel voorhoud aan de zieners van Nederland, opdat zij tegelijk mogen zien wat hij was door Gods genade, en ontstoken worden, om te pogen, dat ze evenzo of beter mogen worden; temeer daar ik niet voor heb dit voorbeeld zo aan anderen voor te houden, opdat zij hun vlekken, gebreken en nalatigheden mogen zien, alsof ik zelf tot Mijn beschaming en verootmoediging hetzelfde niet moest inzien; Nee, ik verklaar en belijd, wat anderen ook van zichzelf mogen oordelen of loochenen, dit moet ik rechtuit zeggen, dat ik aan vele fouten zeer schuldig ben geweest en nog grotelijks ben, die door dit heerlijk en sprekend voorbeeld bestraft en veroordeeld worden. Och, of mijn oog, door in zulk een spiegel te zien, mijn hart zo aandeed, dat het bloedde, en het slot mijns harten recht gebroken werd in de gedachtenis aan die gebreken, van welke ik door de beschouwing der uitmuntende deugden dezes grote leraars, van zijn vlijt en gelijkvormigmaking aan God, overtuigd ben geworden.

Om dan tot de zaak te komen, zal ik in deze orde voortgaan, namelijk eerst aanwijzen, hoe hij zich gekwetend heeft in zijn eerste jeugd, toen hij in de lagere en hogere scholen was, tot de tijd van zijn predikdienst toe; daarna, hoe hij zich gedragen heeft in het ambt van dienaar des Evangelies, hoe hij heeft gepredikt, bestraft, getroost en vermaand; voorts hoe zijn wandel voorbeeldig, heilig en christelijk is geweest; hoe vreedzaam, nederig en alleszins geestelijk hij was; hoe hij bevonden werd in gebeden, overdenkingen, openbare godsdienstoefeningen, en bijzondere gemeenschap der heiligen; eindelijk, op welk een heerlijke en zegevierende wijze hij is gestorven. Tegelijk zal ik iets innemen en daarna achteraan voegen, aangaande de uitnemendheid van dit traktaatje. In het algemeen zal ik dit vooruit zeggen, dat onder

al de veelvuldige, vermaarde en uitnemende heerlijke mannen en grote gesternten, die in de bloeiende kerk van Schotland geschenen en gelicht hebben, Mr, BINNING wel een plaats mag ontvangen en gerekend worden onder de sterren van de eerste grootte; want hoewel de meesten, indien niet allen, die beroemd zijn geweest in hun geslachten wegens de grote dingen, die zij voor God in de kerk deden en leden, langer leefden dan hij, en zo gelegenheid hadden, om meer te doen, begon hij evenwel vroeger met God te leven, dan misschien iemand van hen. Hij was een zeldzame vroegeling, *primula veris*, zodat hoewel zijn dagen kort waren, en wij te die opzichte niet kunnen zeggen, cüu fait, hij is er lang geweest, nochtans is hij zo vroeg met God begonnen om te gaan, en zijn weg en voortgang in gemeenschap met God was zodanig, dat wij moeten zeggen, diu vixit, hij heeft lang geleefd: hij was een kind van honderd jaren.

Ik twijfel dan ook zeer, of enige Gereformeerde kerk een leraar gehad heeft, stervende in die ouderdom, die voor zijn dood tot zulk een mate van kennis en genade gekomen was. Immers, ik heb van niemand gehoord of gelezen, die van zijn jaren zijnde, tot zijn mate van gaven en genade gekomen was en op wie die korte, maar zeer veel te kennen gevende beschrijving van het lange leven van Enoch beter passen zou, namelijk; hij wandelde met God. Terwijl hij leefde werd hij aangezien als een Phenix van zijn eeuw en wie hem recht gekend hebben, zullen geen zwarigheid maken om te zeggen, daar was slechts één Mr. BINNING die uit de wereld gaande, eer hij tot het zes-en-twintigste jaar zijns ouderdoms gekomen was, zolang met God geleefd had. Hij was een ster aan de hemel der kerk, die met al te grote flonkering scheen, dan dat hij die magere, dunne en dorre tent, waarin zulk een hemelse warme ziel herbergde, niet in vuur zou zetten. Zo klem dan de ziel al vroeg in vlam en rook op, latende de vromen der Schotse natie treuren en wenen over hun verlies, of ook wel denken in het midden van al hun droefenissen, dat Hij haar zulk een persoon van zo heerlijke begaafdheden had laten zien en hem zon lang aan hen geleend, om met hen te leven, en onder hen te arbeiden. Maar laat ons tot de bijzonderheden komen.

Deze edele ziel, ik zal niet zeggen, dat hij een geboren edelman was van goede middelen, hetwelk inderdaad weinig te beduiden heeft en tot de zaak niets doet, hoewel hij ook dit waarlijk was, had van zijn jonkheid af grote bekwaamheid en begon al vroeg grootheid van geest te vertonen, toen hij nog maar in de lagere scholen was; want hij leerde zonder moeite al zijn mede-discipelen voorbij. Maar hetgeen zeldzamer en merkwaardiger was, en hetgeen nauwelijks in een eeuw gebeurt, is dit: hij had te dier tijd, toen hij nog maar een kind van 13 of 14 jaren was, zoveel ervaring verkregen in de wegen Gods, zoveel gevestigdheid des geestes, en zoveel vermaak en welgevallen in christelijke oefeningen, dat de deftigste, meest begenadigde en geoefende christenen ter plaatse waar hij was, welke menigmaal tot bidden, samenspreken en onderlinge stichting pleegden samen te komen, hem niet alleen gaarne in hun gezelschap toelieten, maar ook tot verrukking ingenomen waren met de genade Gods, die in hem bleek; ja ze waren bijzonder gesticht, overtuigd, getroost en tot meer leven en waarneming van hun plichten verwakkerd, vindende zich door zulk een kind zover voorbij gelopen.

Wanneer de andere schoolkinderen pleegden te gaan spelen, was de kleine HUGO BINNING, hebbende reeds in die jaren. een ziel die boven alles was, wat beneden God was, in plaats dan onder de spelende kinderen, steeds te zoeken en te vinden óf in het verborgen, of onder enige van de grootste en deftigste christenen in die plaats, biddende of samensprekende. Zijn tijdverdrijf, was, zijn ziel té vermaken in de omgang met God en met hen, die met God verkeerden.

En men diende te meer acht te geven op de uitnemendheid van. Gods genade, die reeds zo vroeg in zijn ziel haar ingang had, omdat die afkerigheid van spelen niet

voortkwam uit enig natuurlijk, zwaarmoedig en verdrietig gestel; want hij was van nature van een zeer zoete, liefelijke, aanvallige, zachte en blijmoedige inborst, ja de geest van een welgeboren edelman blonk zozeer uit in de gedragingen van zijn leven, dat degenen die met zijn godsdienstigheid niet ingenomen waren, nochtans overwonnen en ingenomen werden door de zoetheid van zijn natuurlijke beleefdheid en aangename bekwaamheden en gaven.,Nee, het vloeide enkel daaruit voort, omdat hij zo ingenomen was met de middelen tot gemeenschap en gelijkvormigheid met God, dat hij juist in die jaren steeds wenste en verkoos te verkeren met diegenen, wier wandel in de hemel was. De Heere had zich zozeer meester gemaakt van zijn hartsgenegenheden, van Zijn liefde en verlangen, dat hij maar weinig tijd voor andere dingen en gedachten over had. De tijd, die hij toen van zijn studiën kon besparen, bracht hij heerlijk en in goede oefeningen door; want hij was al vroeg begonnen een student te zijn boven de wolken, en het was nu reeds zijn ver maak en paradijs geworden, in dat gezelschap te zijn, waarmede hij zijn hart voor God mocht uitstorten. Hebbende zo een ziel, voorzien van genade en op een uitmuntende wijze al die dienstbare kennis van talen en wetenschappen verkregen hebbende, die hem tot de academie bekwaam maakten, zo ging hij daarheen, om in de wijsbegeerte te studeren, waarin hij met veel gemak al zijn andere mede-discipelen zover overtrof, als hij hen in de Latijnse scholen was te boven gegaan, zodat hij haast maakte, hoewel zonder dit te beogen, en op de academie door professoren en studenten op hem inzonderheid gezien werd; maar zijn vordering in menselijke geleerdheid was steeds vergezeld met een groeiend welgevallen en vordering in de wegen Gods. Het was er zo ver af, dat de spitsvinnigheid en de scherpte van Zijn verstand en geest, die hem deed doordringen en ingaan in de geheimste diepten van de wijsgerige stelsels, hem opgeblazen zou gemaakt hebben, dat gelijk hij steeds voortging in de kennis dezer dingen, hij ook bevonden werd nederiger met God te wandelen, zodat uit zijn stichtelijke en welriekende wandel bleek, dat hij meer vervoerd was met de zoete diepten van de godsdienst dan opgezwollen door de wind van een deel dorre en hoge begrippen.

Zijn studie in de wijsbegeerte viel hem zeer licht, want zodanig was de scherpzinnigheid en het geluk van zijn groot verstand, dat hij in een uur kon doen, hetgeen anderen niet konden doen in vele uren. En zo heeft hij, als een die aan de vreze Gods was toegewijd, het overige van zijn tijd gegeven aan zijn wandel met God. Gelijk aldus zijn behartigen van de godsdienst zijn arbeidzaamheid omtrent zijn studiën niet verhinderde, want hij had geleerd; dat het een deel was van de zuiveren en onbevleete godsdienst, die hem in zijn daden, als hebbende de hoogste plaats in zijn hart, moest beheersen, vlijtig te zijn in zijn studiën, als wetende en verzekerd zijnde, dat niet alleen deze twee dingen wel overeenkomen: vlijtig in zijn werk te beaartigen, en vurigheid van Geest, in het dienen van de Heere, maar dat een mens, die zijn godsdienstigheid niet doet blijken in een nauwgezette bevljting van zijn wettig beroep, het zij wat het zij, nooit God zal eren in zijn geslacht, noch anderen stichten, noch een sieraad zal zijn voor zijn christelijke belijdenis; zo was ook zijn vlijtig in het studeren geen verhindering om zich te oefenen tot godzaligheid; het verkoelde of bluste zijn vurigheid van geest niet uit, en het verminderde noch vrijdelde zijn ernst, om zich te vermaken in de wegen Gods.

Deze buitengewone dingen zo uitmuntend in hem zijnde, zo hielden niet alleen de ernstigste en de meest bevestigde christenen in de stad zeer veel van hem, maar de deftigste, geleerdste en vroomste leraars in de plaats en de profesoren in de universiteit hadden zulk een genegenheid en achting voor hem, alsof hij hun gelijke ware geweest; nochtans werd hij nooit opgeblazen bevonden, doordien de ogen zo op hem waren en hij zo ver boven anderen van zijn ouderdom gesteld werd; want zijn

dagelijks omgaan met zichzelf en de kennis die hij had van de ellenden en snoodheden van zijn hart, door hetzelfde menigmaal te onderzoeken in het gezicht van een heilig God, kwam gelukkig dat kwaad voor, dat hij zich boven mate verheven zou hebben.

Hier moet ik nu opmerken, dat hij, van dat hij een jongske was, tot een weinig tijds vóór hij predikant werd, in veel en diepen zielestrijd was en dit was voor hem een grote weldaad! want niet alleen werd daardoor zijn hoogmoed en opgeblazenheid wegensde grootheid van zijn gaven en bekwaamheden voorgekomen, maar zijn zielsgezondheid werd daardoor verkregen, omdat zijn dagelijks ziek zijn van de reuk van zijn eigen hart bewijs gaf, dat hij in de hand en onder de genezing van de Medicijnmeester der zielen gevallen was; want indien enige doctoren het gebruik van enigen kwaden reuk voorschrijven om zwijmel van het hoofd te voorkomen of te genezen, zo houd ik mij verzekerd, dat er geen uitnemender en krachtdadiger geneesmiddel is, om eens zondaars trotse verheffing te voorkomen, dan steeds te gedenken, wie en wat hij is en zijn hoofd alle morgen zo lang over zijn hart te laten hangen, totdat zijn ziel krank is van de stank dervuiligheid, die daarin is.

Zijn wandel voor God en zijn wijze van leven en omgang onder de mensen bij de dag, gaf getuigenis, dat hij de plaag van zijn hart kende en zulk een gezicht van zijn ziel - en binnenste had, dat het hem een gruwel deed hebben van zichzelf en hem dwong te leven, als houdende zijn vinger steeds op zijn zweer en zijn oog naar het gezegend geneesmiddel. Wanneer hij aldus oprecht gehandeld had met zijn hart in het naspeuren der gruwelen van hetzelfde, zo durfde hij zich niet pleisteren met loze kalk maar hield zijn wond steeds bloedende naar Christus, totdat Hij ze verbond. Het woord van de tollenaar: *O God, zijt mij zondaar genadig!* scheen zowel de eigenlijke zin van zijn gedragingen, als de echo en heimelijke taal van zijn vernederde ziel te zijn.

Een tijd lang vóór hij in de dadelijke predikdienst kwam, (en daarin bezorgde God genadiglijk de stichting en het voordeel van zijn kerk, opdat hij te beter in staat mocht zijn, om te spreken tot opwekking, stichting en troost der mensen) genoot hij een grote stilte der ziel. Want door een diep en recht inzicht in de natuur van het ware geloof, tot welker onderzoek hem de diepte van zijn kwellende beproeving dreef, werd hij verlost van die ontrustende twijfelingen en gesterkt tegen die aanvallen en die bitterheid van de geest der dienstbaarheid, waarvoor hij een tijd te voren blootgelegd had, en waaraan hij onderworpen was geweest; zodat hoewel zijn zielsoefening voortduurde, ja toenam, nochtans nu de boetvaardigheid jegens God, en het geloof in onzen Heere Jezus een evangelijke gang hielden, en elk zijn eigen plaats had in zijn oefening, werd de betrachting van droefheid naar God het vermaak van zijn ziel; nu wist hij, vanwaar zijn tranen te halen, namelijk van het bloed van een omhelsden Christus; hij wist ook, waar deze tranen te wassen, namelijk in diezelfde Fontein, waar hij ze haalde; nu liep de stroom van Goddelijke droefheid èn gemakelijker èn overvloediger, en nochtans in haar hoogste springvloed ging zij altijd tussen de banken van het geloof hetwelk zei, tot hiertoe zult gij komen en niet verder. Maar om voort te gaan.

Toen hij zijn loop in de wijsbegeerte aldus voleindigd had, en tussen zijn 18e en 19e jaar Meester der Kunsten geworden was, nu voorzien zijnde van een rijke schat van zeldzame bekwaamheden, om God in zijn geslacht te dienen, zo gebeurde het, dat er een professor in de wijsbegeerte aan de academie van Glasgow stierf, waarop de curatoren en professoren der academie, naar de gewoonte aldaar, een programma uitgaven en zonden aan al de academiën van het koninkrijk, nodigende daarin alle uit, die lust hadden om te disputeren voor een professoraat in de wijsbegeerte, dat ze zich ter gezetter tijd voor hen zouden stellen, en zich aanbieden, de verzekering gevende, dat de plaats zonder partijdigheid zou gegeven worden aan hem, die het waardigst en geleerdst bevonden zou worden.

De vrome leraars in die plaats, in aanmerking nemende hoezeer de Kerk belang er bij had, dat de professoren in de wijsbegeerte begenadigde en gezonde mannen waren en wel kennende het vlugge en scherpe verstand van Mr. BINNING, de vastheid van zijn oordeel en geleerdheid, en de zeldzame mate van zijn godzaligheid, hielden bij hem aan 'en overreedden hem, dat hij zich onder de andere competitores, mededingers, zou stellen; maar zij hadden veel moeite om zijn zedigheid te overwinnen, hoewel dit ook een deel van zijn christelijke zedigheid was, dat hij zich hier liet overwinnen door de adviezen van begenadigde én verstandige lieden, en niet eigenzinnig was.

Laat mij hier toe, mijn Broeders, dat ik een Parenthesis (tussenrede) make, en het doen van deze leraars tot een voorbeeld stelle, daar het al te blijkbaar is, welk een kerkverdervend kwaad in onze academiën is, dat onze jonge studenten zo vergiftigd worden door het hebben van losse, vleselijke, indien niet atheïstische, en door het missen van vrome, begenadigde en recht bekwame professoren in de wijsbegeerte; geloofd zij echter des Heeren naam, die ons nog hier en daar een betere gegeven heeft, die waarlijk voor een grote schat te houden is. Men ziet onder ons weinig om naar godzalige professoren in dezen; men ziet naar enige natuurlijke vlugheid en men verzuimt acht te nemen op hetgeen het meest nodig is. Hierdoor gebeurt het, dat de academiën, die planthoven zijn van de kerk, de plaag en pest worden van de kerk; want welke dienst voor de kerk, en welk ijver om zielen. voor Christus te winnen, is er te verwachten van hen, wier geest in hun jonkheid is verleid tot lichtvaardigheid, en vergiftigd met verpestende stelsels en denkbeelden, die zij van de professoren overnemen, en in welke snode vorm zij al hun volgende kennis van de godgeleerdheid gieten, zodat zij, wanneer zij tot de preekstoel komen, in plaats van te prediken Christus Jezus de Heere, en zichzelf als zijns volks dienaars om Jezus wil, met hun onstuimig schreeuwen en ijdel klappen, en met hun valselijk genaamde wetenschap alles verderven, zijnde eerst zelf verdorven. Het werk van de stichting der zielen is niet voorspoedig in hun hand, dewijl haar ziel, en gronden een tegenovergestelde neiging hebben.

Toen hij zich daar dan vervoegde, om te disputeren, was er een ander, die reeds professor in de letteren was, een geleerd man van meerder jaren, een burgerzoon en van dezelfde gevoelens als de professor in de Theologie STRANGIUS, die de voornaamste hoogleraar van de academie was, daarom door deze bijzonder boven Mr. BINNING begunstigd. Deze stond tegenover hem, maar het bleek evenwel zozeer, dat Mr. BINNING de ander overtrof, dat er geen schaduw van bedenking of bezwaar was voor de rechters' om te beslissen. Nochtans zocht doctor STRANG de andere te bevorderen, als zijnde ouder en deftiger, en dus, zo hij meende, bekwamer om de studenten te leren. Dit had enige schijn, maar het was ongegrond, daar Mr. BINNING wel wist, hoe zich te gedragen, opdat niemand zijn jonkheid mocht verachten. Immers, een van de professoren, ziende de partijdigheid en genegenheid der rechters, om vóór de andere te vonnissen, sprak met Mr. BINNING hierover, die, dit horende zonder ontroering des gemoeds, evenwel in nederigheid en stilheid verzocht, dat de curatoren hem de gunst wilden bewijzen, hem en de ander tot een eindbeslissing terstond voor zich mochten roepen, om hen, over welke stof het hun liefde voor te schrijven, op nieuw met de andere voor de vuist te laten disputeren. Dit maakte ras een einde aan het debat; want de vrienden van die andere waren wel wijzer en te teer voor hem, dan dat ze hem zouden willen laten schipbreuk lijden in het overige van zijn goeden naam, door hem wederom met zulk een tegenpartij in dispuut te laten komen. En zo werd hij op grond van zuivere bekwaamheid tot het hoogleraarsambt bevorderd.

In deze professorale bediening droeg hij zich zoo, dat hij een groot sieraad voor de

academie was. Zijn deftigheid had niets van een aangenomen of gemaakte gestrengheid, om zich bij de studenten hatelijk te maken, en aan zijn zoete gemeenzaamheid ontbrak niet een zekere eerbiedwekkende deftigheid, om zijn plaats en persoon voor verachting te bewaren. Zijn medeprofessoren in de wijsbegeerte benijdden hem niet de achting, die allen hem toedroegen, omdat hij trachtte allen eerbied op hen te leggen als boven hem, hoewel zij volgens de overtuiging van allen, zij zelfs niet uitgenomen, steeds in een of andere zaak minder en lager waren dan hij. Gedurende deze tijd, had zijn opmerkelijke vordering in de praktijk van de zuivere en onbesmette godsdienst voor God, hem zo lief gemaakt aan allen, die deze dingen recht wisten te schatten, dat hij tot het predikambt, in een naburige kerk, nadat hij drie jaren professor was geweest, beroepen werd, als een werk, dat beter met de geest en de ziel van zulk een brandend licht overeen kwam. En de classis stemde er te gewilliger in toe, dat men hem voor een wijle tijds miste uit de academie, daar besloten was, hem terug te roepen, wanneer ooit een professoraat in de Theologie zou openvallen, en hem ook tot het predikambt te Glasgow te beroepen.

Doch eer ik voortga tot de beschouwing van zijn predikdienst, moet ik hier twee opmerkelijke dingen van hem verhalen en niet verzwijgen. Het eerste is, dat hij nog professor in de wijsbegeerte zijnde, aan een van zijn bekenden met wie hij te Glasgow in nauwe christelijke gemeenschap leefde, maar die toen te Edinburg wat lang wegens zaken opgehouden was, zijn gedachten schreef, over 2 Cor. 5:14, 15, Want de liefde van Christus dringt ons, als die dit oordelen. Die persoon dit geschrift lezende, dacht dat daarin overgeschreven waren enige predicatiën van die uitmuntende mannen aldaar, met wie zijn ziel ingenomen en verkwikt was, waarna hij de lezing daarom tot stichting mededeelde; want ik moet in het voorbijgaan zeggen, dat onder andere dingen, waarin hij uitstak, dit een was, dat het hem licht en gewoon was, inzonderheid zo iemand van zijn dierbare vrienden daarop aandrong, om enige predicatie, die hij gehoord had, over te schrijven, nadat hij in zijn kamer was teruggekeerd, en dat zo breed en volkomen, dat de lezer nauwelijks een volzin, die hij gehoord had, daarin meer kon vereisen, en ten hoogste met dat schrift, met die stof en die stijl ingenomen zijnde, gaf die in handen van de opperburgermeester van Edinburg, die een teer en verstandig christen was, en na het overlezen zo voldaan was met de vastheid van de stof, en verrukt over de zoetheit en geestelijkheid van de stijl, dat hij, menende dat het was genomen uit de mond van een ander zeer uitnemend Evangelieprediker te Glasgow, niet rustte, voor dat Edinburg die uitmuntende dienstknecht van Christus tot de predikdienst onder hen riep; want ziende op de diepte van oordeel, de scherpte van bevassing, de geestelijkheid der verhandeling en de ongewone netheid van uitdrukking, dacht het hem onmogelijk, dat het door iemand anders kon gedaan zijn, dan door die groeten dienaar van Jezus Christus. Maar daarna werd bevonden, dat Mr. BINNING de schrijver was. En dat was de eerste ontdekking van zijn grote bekwaamheden om de Schrift te verklaren.

Ten andere, toen hij zijn examen zou doorstaan, om te komen tot de predikdienst, zijnde toen omtrent 22 jaren oud, hetwelk het derde jaar was, nadat hij professor in de wijsbegeerte geworden was, schreef de classis hem het hoofdstuk voor, over de medewerking, meer tot hun eigen licht en voldoening over die zware stof, vanwege de verduistering daarover gebracht door de verhandeling van professor STRANG, dan om een proef te nemen van zijn bekwaamheid, die zover buiten twijfel was. Hij bereidde zijn stellingen, en gaf die naar gewoonte over aan de classis tien of 14 dagen voor het dispuut; waarin hij alle anderen voorbijgaande, tot zijn stellingen, had gemaakt de tegenstellingen van doctor STRANGS Dictaten over dat punt aan de

studenten der Theologie. Ten dage, bestemd voor het dispuut, nadat hij mondeling voor de classis een klare, geleerde en doorwrochte opening van dat onderwerp had gedaan, tot groot, genoeg en verwondering van allen die hem hoorden, zo kwam Dr. STRANG ook tot de vergadering en ziende dat hij bijzonder geraakt en zijn goede naam ernstig er in betrekken was, hebbende de stellingen zo lang te voren gehad, had zijn argumenten tot meerder verzekerdheid en hulp van zijn geheugen op een papier geschreven, en viel aan het disputeren met hem; de toehoorders waren zeer vele en schikten zich tot grote aandacht, wachtende de uitslag van de strijd tussen die twee grote redetwisters over de medewerking, maar Mr. BINNING, werd in deze strijd door de Heere zo geholpen, en had zulk een opmerkelijke medewerking Gods in het dispuut, dat hoewel hij respondent en de doctor opponent was, nochtans volgens overtuiging van allen de overwinning had, en dat hij de doctor zonder woordenstrijd, door enkel kracht en gewicht van redenen en klaarheid zijner antwoorden zó in verwarring bracht, dat de jonge Mr. BINNING respondent scheen te zijn tegenover de ouden grote doctor; ja Dr. STRANG, hoewel misnoegd, dat hij door zulk een jongeling vastgezet en overwonnen was, voor zoveel toehoorders en voor zijn studenten, die door hetgeen voorviel bij dat dispuut, ten dele een tegengif kregen tegen de zuurdesem van zijn leer, zei nochtans tot iemand met verwondering over zijn gaven en over zijn schranderden geest, waar: heeft deze jongeling al deze geleerdheid gehaald?

En sinds die tijd had doctor STRANG vrees voor hem, hoewel hij een zeer geleerd man was, en ook, gelijk een geleerd en vroom leraar aan Mr. MACWAIR verhaald en verzekerd heeft, durfde die doctor bij zijn leven, noch iemand die zijn papieren overzag, na zijn dood, zijn dictata de Voluntate Dei, *verhandelingen over de wil Gods*, in het licht geven, zolang als Mr. BINNING nog in leven was, omdat hij gezegd had, dat zodra ooit die dictata in het licht gekomen zouden, hij een onderzoek van de zelve, dat hij bij zich had, zou uitgeven, maar tot groot verlies van de kerk schijnt die schat verloren te zijn. Alleszins bleek het voor degenen, die acht namen op zijn rijke en brede bekwaamheden, gaven en diep verstand, dat hij het wonder was van zijn tijd, daar hij, vóór hij tot het 24ste jaar van zijn ouderdom was gekomen, een sieraad was voor de vermaardste en bloeiendste academie in Europa; het schijnen van het helderste licht onder de geleerdste en oudste Theologen zou de glans van deze jongen lichtende fakkel niet verduisterd hebben; maar zelfs zijn jonkheid zoude enigen bijzondere luister en de schoonheid gegeven hebben aan zijn, blinkende gaven.

En wat alles nog vreemder doet schijnen, is, dat de zwakheid. Zijns lichaams zodanig was; dat hij niet bekwaam was veel te lezen of de gewone vermoeienissen van gestadige studie te ondergaan; maar dit werd heerlijk en merkbaar vergoed, ten dele door een vasthoudend geheugen, dat terdege onthield wat het ooit hoorde of las, maar voornamelijk door een klaar, doordringend en onderscheidend oordeel, waardoor hij in staat was, niet alleen om al wat hij hoorde of las, zich eigen te maken, en hetzelfde te gebruiken, maar ook om alles tot gebruik van anderen geschikt te maken, gezuiverd van het verkeerde, dat hij daarmede vermengd vond; zozeer dat de geleerden van hem pleegden te zeggen, dat zijn kennis eer met hem scheen geboren te zijn en met hem op te groeien, dan verkregen door gewone arbeid en gedurig studeren.

Toen hij nu in de bediening van het predikambt was gesteld, drong hem de liefde tot Jezus Christus en tot de zielen dergenen die hem toevertrouwd waren, tot zulk een vlijtig en vermaak om de kudde, over welke hij gesteld was, te weiden, dat hij zichzelf in dat werk verteede en door zijn praktijk deed blijken, dat hij waarlijk was onder de dringende aandrijvingen dier liefde, waarvan hij geschreven had. En zo werd de ganse tijd zijner bediening zo door- gebracht, zodat men wel mocht zeggen, dat het maar een levende uitlegging was over de eerste schriftuurplaats, tot welker verhandeling God

hem in zijn Voorzienigheid geleid had.

Hij predikte Christus en de verborgenheden der zaligheid in 'diervoege, dat het bleek, dat hij een bekwaam dienaar van het Nieuwe Testament was, zijnde van zijn grote Meester, die hem getrouw had geoordeeld en in de bediening gesteld, uitnemend wel voorzien, om een medewerker met Hem te zijn; zijn spreken en preken was in betoning van geest en kracht; hij predikte het Evangelie der genade Gods en de diepe verborgenheid der zaligheid met zulk een diepzinnige duidelijkheid en hoge klaarheid, dat het bleek, doordien hij een tong der geleerden had, dat zijn oor iedere morgen gewekt was, om te horen gelijk de geleerden; hij brak het kinderbrood, als een die zijn ontbijt in de hemel genomen had, en wiens ziel onthaald en verzadigd was met het merg en die vettigheid van die dingen, die hij anderen opdiste om te eten; hij drong en overreedde zó, om Christus te omhelzen en Hem met een voornemen des harten aan te kleven, als een die vóór zijn preken Christus in zich geopenbaard gekregen had.

Alle vromen die hem hoorden (en ik twijfel niet, of de Godzaligen die dit boekje lezen, zullen het toestemmen) bemerkten de geestelijkheid van zijn wijze van preken en erkenden, dat hij een leraar was van God geleerd en door Hem gezonden, bevindende dat hij recht sprak met een klaar gezicht van een verloren zondaar en een liefelijk Zaligmaker. Zijn spraak was altijd liefelijk, omdat zijn lippen altijd waren als een scharlakensnoer; als hij predikte van een geslachten Zaligmaker voor veroordeelde zondaars, toonde de rook van zijn ziel en de roodheid zijner lippen, dat hij op 'den preekstoel en tot zijn prediken was gekomen van het in het verborgen kussen der bloedende wonden van een gekruiste Christus. O, gelukzalige leraar, wiens voorbereidend werk tot zijn openbare betrachtingen grotendeels daarin ligt, en gelukzalig is het volk, aan hetwelk zulk een herder is gegeven; want hij was een herder naar Gods hart, 'en' zijn voornaamste poging was, dat hij met een brandend hart en kokende ingewanden, Christus gekruist, klaar voor ogen mocht houden aan degenen, tot wier oren hij het vrolijk geklank bracht, en de blijde tijdingen der zaligheid predikte.

Met één woord, hij predikte Christus Jezus zó, hij overtuigde zó van de dingen, die tot der mensen vrede dienden, en hij wees het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, zó aan, dat de toehoorders niet langer in twijfel konden staan, wat hun te doen stond om behouden te worden; hij drong het aannemen van de Zaligmaker zó aan, en bracht de Evangelische roeping zó na aan de gewetens en aan de deur van een ieder, dat men óf de aanbieding moest omhelzen, óf de raad Gods tegen zichzelf verwerpen, niettegenstaande het klaarste licht en de krachtigste en meest dringende overredingen. Dit beoogde hij gedurig, dat de toehoorders, ontdekking hebbende van deze nieuwe en levendige weg, hun ingewijd door het voorhangsel van zijn vlees, zich mochten haasten, om door die deur in te gaan, en om door Hem tot God te naderen.

Dan was zijn tweede werk en grote doel naast het eerste, dat de zondaars, tot Christus gekomen zijnde om leven en vrede, bij Hem mochten blijven en nergens van Hem afwijken, en dat om kracht- uit Hem te trekken tot verrichting van iedere plicht. Want door in Hem te blijven, dragen wij veel 'vrucht, daar wij buiten Hem zijnde en niet in Hem blijvende, niets kunnen doen. En het is door die stervenden Christus, die in der mensen harten leeft, dat zij gedwongen worden, wegens de wonderbare en weergaloze liefde, die Hij, door voor hen te sterven, en hen tot zich te trekken, uitgedrukt heeft, om gestadig met Hem te verkeren en altijd een welgevallen te hebben in zijn gezelschap.

Dit, zeg ik, was het kort begrip en de stof van al zijn predicatiën, die dan ook de rechte afdruk en het uittreksel van zijn eigen ziel waren; welke gewoon was in te zien en te

blijven beschouwen de verborgenheid der zaligheid en die wonderlijke uitdrukking der onnaspeurlijke liefde Gods tot arme verloren zondaars, door Zijn Zoon in de wereld te zenden, om te sterven, opdat zij mochten leven door Hem. Dit was het gewone onderwerp van zijn predicatiën, hetwelk ook het vermaak van zijn ziel was. O, edele stof waarvan men spreken zou! O, voorwerp van hoge verwondering! De verloren zondaar, de gevangene der justitie zaliggemaakt, en de Zaligmaker, de Vorst des levens zelf in zekeren zin verloren; ja verloren, opdat Hij mocht behouden!

O, hoe levendig dienden wij te spreken van deze dood van Christus en hoe gaarne moesten wij onszelf verliezen in het spreken over dat heerlijk onderwerp: Christus komende om verloren zondaars te zoeken en zalig te maken! Al wat wij predikanten hebben, te prediken, is te verkondigen de gemaakte verzoening, en al wat de toehoorders hebben te doen en in het werk te stellen, is, dat ze tot Christus komen als zodanig, en Hem omhelzen en gebruiken.

Dit was steeds het meest in Mr. BINNINGS mond, zo dikwijls hij zijn mond opende, omdat dit het naast aan zijn hart was. Pectus fecit oratoreni (het hart maakte de redenaar): Hij sprak uit de overvloed van zijn hart. En wat hij ook vergat of ter zijde stelde, hij bedacht altijd het veld te vullen met Jezus Christus, opdat een omhelsde Christus het hart der toehoorders mocht vervullen, en daarin wonen door geloof, opdat also, zovelen als er bewogen waren, om Hem aan te nemen, een hemel van gemeenschap met 'Hem mochten beginnen, en zo de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden, hier reeds vooraf genieten, vervuld zijnde in die gemeenschap met alle blijdschap en vrede in het geloven, omdat ze vervuld zijn met al de volheid Gods, of met Hem vervuld zijn en Hem hebben in zich wonen, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont.

Hij trachtte zich te voegen in zijn preken naar de bevatting van de geringste. Nochtans moet men ook niet verbergen, dat zijn buitengewone en rijke gaven niet wel voegden voor een dorp in het platte land; want het meest werden begenadigde, verstandige en volwassen christenen door hem gesticht. Deze deden groot voordeel, en werden bijzonder gebouwd door zijn preken. Menigmaal preekte hij te Glasgow, daar hij predikant was in een nabijgelegen plaats tot groot genoegen en stichting, niet alleen van al de christenen in die plaats, maar ook op een bijzondere wijze tot voldoening en verwondering van al de leraren te dier plaatse, en van de professoren der academie. Een vroom christen verhaalde aan Mr. MACWAIR, dat hij Mr. BINNING eens ging horen, zijnde onder de grootste beroering en ontsteltenis des geestes, waarin hij ooit geweest was, maar zo ras als Mr. BINNING begon te preken, was zijn leer met zulk een kracht vergezeld, en met zulk een geest en leven aangedrongen, dat hij nooit te voren zulk een verandering in zijn harst gevoelde, van zo grote ontsteltenis tot zo grote verheldering der ziel en zoeten vasten vrede.

Het was ook de opmerking van grote, geleerde, begenadigde en wijze mannen, wanneer zij hun oog en gedachten terug zonden naar zijn predikgaven, dat zij oordeelden, dat God Mr. BINNING niet zozeer geroepen had tot het predik ambt met het oog op de stichting van een bijzondere vergadering, dan wel dat hij door deze zijn weinige predicatiën, welke in geschrift gegeven waren, al de kerken van Christus zou stichten in iedere plaats, waar zij zouden gelezen worden, en het is jammer dat hij in dit opzicht niet even zeer al de talen der wereld spreekt, als ik hem nu Nederlands heb doen spreken, daar ik verzekerd ben dat de lezer, die niet ingenomen is met hetgeen uit Mr. BINNINGS pen komt, waarschijnlijk niet zal ingenomen zijn met de geschriften van enig ander persoon van bijzondere waarde.

En terwijl ik hier verhaal van zijn preken te Glasgow, moet ik hier invoegen, dat het in

hem werd opgemerkt, dat hij niet zeer afkerig was een uitnodiging aan te nemen om te prediken, ofschoon voor de deftigste, verstandigste en meest beproefde leraars, voor de geleerdste professoren, en voor de meest beproefde christenen, hetwelk een van zijn innigste vrienden, die dit verhaald heeft, de vrijheid deed nemen, zo hierin een merkbaar onderscheid scheen van die zedigheid en bescheidenheid, die in zijn gehelen omgang bleek, om hem te vragen, hoe hij zo lichtelijk Overgehaald werd om te preken, waar' mannen waren, met wier uitmuntendheid in genade, deftigheid en grote gaven hij zelf zozeer ingenomen was; alleen moet ik in 't voorbijgaan zeggen, dat niet alleen de persoon, die hem de vraag voorstelde, het aanzag als een bijzondere weldadigheid des Heeren voor die plaats. En indien zij hadden mogen verkiezen, niemands predikdienst boven de zijn gesteld hadden, maar ook allen die' hem hoorden' waren van dezelfde zin, en hij was bij' ieder, die hem kende, verheven boven alle verdenking van trots te staan naar ijdele toejuiching; hij antwoordde: "Wanneer hem een roeping, om in enige plaats gewag te maken van de Naam van zijn gezegende Meester, klaar toescheen, hij niets meer te zeggen had, dan: hier ben ik, zend mij, wie ben ik, dat ik zijn hemelse roeping zou weerstaan. En gelijk, zei hij, het afwezen van niemand, als ik in mijn eigen gemeente op het land ben, de inspanning van mijn geest vermindert, immers ik geve mij zelven daarin niet toe, wanneer ik van Hem en tot Hem zal spreken, wiens Naam heilig en vreselijk is, zo ook ontzie ik niemands tegenwoordigheid, als ik ergens elders predik; God is tegenwoordig, van Hem wordt gesproken, en in dat opzicht en in de gedachtenis daarvan, vergeet ik wie tegenwoordig, wie afwezig is." Dit was de rechte uitdrukking van de gestalte der ziel van deze ziener; maar ongetwijfeld zou hij deze woorden nooit uit zijn mond hebben laten gaan, indien hij zich ingebeeld had, dat ze verder dan tot het hart van zijn vriend zouden gegaan zijn, aan wie hij die als het ware toevertrouwde. Eer ik verder de draad volg van de beschrijving zijner gaven en genade in het preken, moet ik hier iets zeggen van zijn schrijven.

Drie boekjes zijn door hem geschreven, bevattende ettelijke van zijn prediciën; maar alle onvolkomen, en niet met het voornemen om die in het licht te geven. Na zijn dood zijn die door de druk openbaar gemaakt. Het eerste en voornaamste is dit, *van de eerste gronden der Religie*. Het tweede is over het *eerste hoofdstuk van de eerste brief van Johannes*, en over 1 Joh. 2: 1, 2, 3. Het derde is over Rom. 8: 1, 2, 3, 4. (Hoewel thans ook een vierde het licht ziet, genaamd: *De vernedering des harten*, voorgesteld in twaalf boetprediciën.)

De papieren, bevattende ettelijke prediciën over de gronden der Religie, werden Mr. MACWAIR in handen gegeven, om over te zien, en in het licht te geven, en hij getuigt daarvan aldus:

"Hoewel zij, á primä mansi, uit de eerste hand waren, »en nooit door hem zelfs bestemd voor de druk, want, zij waren maar aantekeningen, van hetgeen hij over deze stoffen tot zijn gemeente preekte, geschreven voor het bijzonder gebruik en de stichting van een geliefden vriend, die dezelve van hem verzocht had en van wie ik die had, om ze openbaar te maken, en daarenboven, hoewel hij onder het schrijven ervan menigmaal verhinderd werd, zo moet ik toch dit zeggen: het geheel was met zulk een netheid en bepaaldheid geschreven, dat het mij, niet heugt, dat er drie doorgeschrapte woorden in de hele verhandeling waren; ook herinner ik mij niet, en kan ik niet zeggen, dat ik, terwijl ik deze papieren overzag, genoodzaakt werd, één woord te veranderen of er bij te doen, of ook de zin klaarder, voller, of nadrukkelijker te maken, waarover ik verbaasd stond. En gelijk ik dit moet zeggen van deze verhandeling, zo is hetzelfde waarvan al wat er meer van hem is uitgekomen; want ik zag het alles over,

en men kon het doorlopen, zonder één doorgestreken woord te vinden, of iets dat ontbrak of overtoollig was. Aangaande al zijn schriften weet ik niet, dat iemands pen over de punten, die hij verhandeld heeft, bekwamer tot stichting, of met een vermakelijker geweld rasser doorgang zal vinden in het hart van een verstandig beproefd lezer, en vuur werpen eer hij het bemerkt, o gelukkige verrassing in zijn genegenheden en die in vlam zetten.

Elk die gezien heeft, of zien zal zijn verklaarde en toegepaste gronden van de religie, zal begrijpen, indien hij verstaat wat hij leest, dat die diepten Gods zo verre als hij in de verhandeling gekomen is, met zulk een bijzondere klaarheid door hem opengelegd, verhandeld, en voor ogen gesteld zijn, dat hij zal moeten zeggen, dat het hein niet alleen gegeven is, zelfs de verborgenheden van Gods Koninkrijk te verstaan, maar die ook zo klaar te maken, dat hij die anderen doet verstaan en dat hij zo duidelijk het Lam Gods aanwijst, hetwelk de zon- den der wereld wegneemt, en de wijze aantoonst, hoe men Hem gebruiken moet tot dat gezegend einde, dat iemand die reist, hoewel een dwaas, op deze weg niet zal behoeven te dwalen.

Ik moet bekennen, wat mij aangaat, gelijk ik bijzonder ingenomen was met dat gehele geschrift over de gronden, zo ben ik door die over te lezen bijzonder ingelicht omtrent de natuur, en eigen werkingen van het geloof in Jezus Christus, indien ik zo veel mij mag aanmatigen, dat ik enige klaarheid van bevattings heb omtrent de natuur van deze kostelijke genade, en omtrent de klaren, onderscheiden en juisten Evangelische weg, die de arme gejaagde zondaar behoort in te slaan, om de Zaligmaker der zondaars te omhelzen, als zijn enige toevlucht. Niet weinig leraars hebben omtrent deze hoogwichtige grondwaarheid een leer voorgesteld, waarmede vele arme zielen zijn verward en verstrikt geworden in hun eerste beginsel. En terwijl zij die woorden, die hun geleerd waren, goedkeurden als getrouw en waarachtig, gaven zij zich enige vrijheid, om ver van Jezus Christus af te staan, en waren daardoor genegen, om zich toe te geven, ja het als een plicht in zichzelf goed te keuren, om lang te blijven staan in de kindergeboorte, zijnde dit een recht natuurlijke vrucht van zulk een leer, ja werden daardoor ook menigmaal zo belemmerd in hun geboorte, dat hoewel de wortel der zaak in hen was, zij nochtans door gemis van deze genade waaraan hun wasdom in de godzaligheid hangt, grotendeels hinkende in het geloof naar hun graf gingen. En andere leraars, indien zij het gekrookte riet niet gekneusd hebben, door tot dit uiterste over te gaan, zijn nochtans tot een ander uiterste, dat gevaarlijker is, overgeslagen, door de menigte van zelfbehagende belijders te bewegen tot de ijdele waan, alsof Christus Jezus aan te grijpen een sterk vertrouwen ware dat dit alreeds geschied was, zodat zij dan met vertrouwen verloren gingen, met deze leugen in hun rechterhand, levende en stervende vervreemd van de angsten der nieuwe geboorte en van de natuur van het dierbaar geloof.

Och, verkeerdelijk in deze te pleisteren verderft menige ziel, en laat mij dit in 't voorbijgaan zeggen: een predikant kan geen droeviger bewijs geven, dat hij zelf een vreemdeling is in het omhelzen van Jezus Christus, dan wanneer hij over dit hoofdstuk een leer voorstelt, welke inderdaad is een pleisteren met loze kalk. Maar het overlezen en ernstig overwegen van hetgeen hier gevloeid is uit zijn gelukkige pen; zal blijkbaar maken, dat hij bijzonder door God is bestierd geworden, om zich te wachten voor de schade van het ene, en te voorkomen het vreselijk gevaar van het andere uiterste. De lezer zal overtuigd worden door de diepte en onderscheidenheid van oordeel, waarmede hij deze waarheid verhandelt en voortreffelijk opklaart, gelijk hij alle andere zo openlegt, dat hij in deze gewichtige stof een volle verzekerdheid des verstands had verkregen; daarenboven zal hij kunnen bemerken, dat zijn geschriften het zuivere uittreksel of de afdruk zijn, van hetgeen tussen Christus en hem geschied en in zijn

eigen ziel verhandeld was, zodat, terwijl velen tot voldoening schrijven en prediken van de kennis der ervaring, het blijkbaar is, dat hij uit zijn bevindelijke kennis schrijft en dat hij spreekt omdat hij gelooft. Met één woord, in al zijn schriften is te zien de kleur van diepe zelfoefening, verenigd met een gelukkige klaarheid van uitdrukking, door de grote verborgenheid der zaligheid zo te behandelen, dat hij zichzelf aanprijst en aangenaam maakt bij zijn geestelijken lezer, wegens de zoetheid van zijn geur en aan Zijn verstandige lezer, wegens de scherpte van zijn geluid. Want gelijk hem in zijn prediken allen die hem hoorden, getuigenis gaven, dat hij altijd zijn schellekens en granaatappelen bij zich had, als hij uitging en inkwam voor de Heere, zo is hetzelfde zichtbaar. in zijn schrijven, voor zover als geluid en reuk gezegd kunnen worden zichtbaar te zijn."

Maar laat ons wederkeren tot de beschrijving van zijn preken.

Hij preekte niet alleen tot zijn toehoorders als niet voorgenomen hebbende, iets te weten onder hen dan Christus en die gekruist; maar gelijk hij met veel droefheid en verontwaardiging zag op die menigte boeken en geschriften, die een last zijn, waaronder de schepping nooit zozeer zuchtte, als in onze dagen, bevattende een hoop ijdel schuim van samenstellingen uit ledige hersenen en verbeeldingen spruitende, die van de eenvoudigheid des Evangelies zijn afgedwaald, en in plaats van de hoge verborgenheden van de godsdienst te brengen tot de bevatting van de minsten, opdat zij daardoor op- en uitgetrokken mochten worden naar Jezus Christus, zo ver afwijken van dat grote en gezegende oogmerk, van zielen op te bouwen in haar allerheiligst geloof, dat ze het Evangelie en de genade Gods verdraaien, hun werk er van makende, om uit de aller-duidelijkste en praktische waarheden van het Evangelie, zijnde vol onderwijzing en vertroosting, voerende melk tot de monden der kinderkens, en merg en vettigheid tot de monden van hen die sterke spijs kunnen verdragen, ijdele twistvragen te trekken en te wringen, weinig er naar vragende, of zij wel de Heilige Schrift mochten verdraaien en uit het lid trekken, zijnde vragen, die nergens nuttig toe zijn, dan om de zwakken te verbijsteren en om het vleselijk verstand van anderen op te blazen, en zo jagende naar de schaduwen, de mensen geheel uit het gezicht van Jezus Christus voeren.

Ik zeg, daar hij dit met droefheid en met een gewonde ziel aanzag, omdat het strijdt tegen het oogmerk des Evangelies, en de zielstichting der mensen verhindert, zo was er niets dat zijn gedachten meer innam, dan hoe een bijzondere pleister voor deze plaag uit te vinden en een geneesmiddel toe te passen ter genezing van deze invretende kanker. En daar hij hoofd en handen had, om dit te kunnen ondernemen, zo was het zeer op zijn hart. Indien hij langer had mogen leven, zoude hij de stellige en praktische godgeleerdheid vrijgemaakt hebben van de menigte dier ijdele, doornige en verbijsterende vragen, waarmede velen die verdorven hebben; naardien het aanprijzen van Jezus Christus als geheel beminnelijk, het omhelzen van Hem en het gemeenschap houden met de Vader en de Zoon, en de begonnen hemel, welke is in die begonnen genietingen, dingen zijn, die óf in diep stilzwijgen voorbij gegaan worden, Of alleen in het voorbijgaan aangeraakt worden, niet als de grote Evangelische stof, maar met zulk een koude oppervlakkige verhandeling, alsof zij gemene en verachtelijke beuzelingen waren. Ik zeg, hij had voor, die rijken schat van ongewone bekwaamheden, die hem van God gegeven waren, aan te wenden, tot een poging, om de Theologie te herstellen en weder te brengen tot haar aangeboren schoonheid, luister en majestueuze eenvoudigheid, alles schikkende en besturende tot geloof in Christus Jezus, liefde tot God, en der mensen ernstige oefening tot godzaligheid.

Dit waren de edele einden, die hij in het oog had, verzekerd zijnde, dat de

Evangelische kennis eigenlijk en van nature daartoe strekt; gelijk ieder verstandig lezer zal bemerken, dat dit het oogmerk is, waarop hij het gelukkig gemunt heeft, in zijn verklaring van deze eerste gronden van de woorden Gods, die ik hier de lezer voorstel; maar bijzonder spreekt hij hiertoe bepaaldelijk in die voortreffelijke predicatie over 1 Joh. 2: 3. Hieraan kennen wij dat wij Hem kennen, enz.

Daarenboven is dit een ontwijfelbaar bewijs van zijn buitengewone bekwaamheden, dat, hoewel een gekruiste Christus zijn gestadige stof was en de ziel en inhoud van al zijn prediciën en schriften, steeds vertonende een verloren zondaar, die in zichzelf vergaat, en een beminnelijk, dierbaar en ontfermend Zaligmaker, komende op de vleugelen der zaligheid, tot redding van de armen verloren gaande zondaar, en dan hoe de zondaar, gered zijnde van de vloek en de verdoemenis, zich behoort te gedragen en hoe hij een vrolijk leven kan hebben, door met Hem te leven en gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus te onderhouden; evenwel de stof gedurig door hem verhandeld wordt met zó vermakelijke en nuttige verscheidenheid van uitdrukkingen, dat de hoorder of lezer steeds daarmede ingenomen is, alsof hij het nooit te voren gehoord of gelezen had. Hij was zulk een kundig schriftgeleerde, dat hij oude en nieuwe dingen voortbracht; maar zo dat hij de oude dingen met zulk een nieuwe zoetigheid en geur voortbracht, dat ze steeds nieuw schenen, zo dikwijls hij die voortbracht en de nieuwe behielden hun eerste zoetheid zó, dat ze nooit oud werden. Hij was zulk een armoedig prediker niet, dat hij oude versleten woorden zou gebruikt hebben; maar al was de stof van zijn verhandelingen dezelfde, zo was toch het oude op nieuw toeberaid; zo was het een nieuwe uitstorting van zijn hart en zijn tong, als de pen van een vaardigen schrijver, in dingen aangaande de Koning te spreken, die hij overlegd en bepeinsd had.

Daarenboven had hij niet alleen een bijzondere gemakkelijheid en vloeiendheid van aangename en zoete uitdrukkingen, zijnde een zaak, die vele geleerden heden missen, maar ook een zeer natuurlijke welsprekendheid, gelijk hij dan ook in zijn geschriften heeft uitgedrukt; boven een vast oordeel en scherp doorziend verstand, een zuivere, ongedwongen, mannelijke welsprekendheid en stijl; zodat de lezer menigmaal verbaasd staat over de diepte van de stof, de geestelijkheid van de stijl en de gelukkigheid van de buitengewone uitdrukking zonder enige gemaaktheid, hoewel het blijkbaar was, dat hij niets trachtte te weten, dan Jezus Christus, en die gekruist en de ziel van zijn lezer en hoorder te vangen tot de gehoorzaamheid der waarheid en haar te doen verlieven op de overtreffende en hartverrukkende schoonheid van dat bloedend Voorwerp, zo was er toch zulk een zeldzame vereniging tussen zijn spreken in de betoning des Geestes en tussen zijn voortreffelijkheid van spreken en van kracht, tussen. Zijn eenvoudig openleggen van de diepe verborgenheden Gods, terwijl de Kerk heden geplaagd is met een deel waanwijzen, welker werk is met bewegelijke woorden van menselijke wijsheid, en met een uitstalling van prachtlievende gezochtheid van redenen zonder wetenschap, de raad des Almachtigen in het Evangelie aan de dag gebracht nopens de zaligheid der mensen, te verduisteren, en tussen het zeggen van zijn gevoelens over deze zaken met zo zeldzaam zoete spreekwijze, dat hij door alle verstandigen die hem kenden, boven al zijn andere gaven, geacht werd een der welsprekendste mannen te zijn.

Ik kan ook tot verdere aanwijzing van de grote rijkdom zijner welsprekende bekwaamheden niet voorbijgaan, het oordeel dat over zijn gaven geveld werd door die grote man Mr. **DURHAM**, die over de Openbaring en over het Hooglied zo onvergelijklijk heerlijk geschreven heeft, en die wegens zijn bekwaamheden in het onderscheiden en zijn onpartijdigheid, wel mocht geschreven hebben de toets der

vernuften van zijn eeuw, en hoe hij over zijn begaafdheden met deze woorden zich pleegde uit te drukken: daar is geen spreken na Mr. BINNING. Daarin sprak hij de mening zo wel van anderen als van zich zelf uit; want als hij in iets van iemand verschilde, of liever als enigen hun twijfelingen en duisternissen hem bekendmaakten, ontknoopte hij de zaken zo klaar, dat zij voldaan en van hare twijfelingen gered waren; of indien zij in het eerst niet bekwaam waren, de diepte van zijn redenen uit te vinden en te bevatten, zodat ze moesten berusten en voldoening belijden, in hetgeen hij zei, zo hadden zij toch zelden iets tegen te stellen en zij moesten stilzwijgen, en zo was er geen spreken na hem.

Hij had ook een ongewone afgerichtheid, om met zijn kudde te handelen als een wijs medicijnmeester; Zijn Woorden hadden wel in het bestraffen een bijzondere scherpte, om bloed te trekken, als het geval van de personen, waarmede hij handelde, zulks noodzakelijk vereiste, maar die scherpte om in de harten van anderen te steken, en die te prikkelen, was naar de overtuiging, zelfs van die het gevoelden, vergezeld met een prikkeling van zijn eigen hart, zodat zijn bestraffingen, zelfs als zij door haar scherpe en puntige duidelijkheid, dé ziel pijn aandeden, iets aangenaams voor den bestrafte hadden; de bitterste pillen die hij gaf tot zielsgezondheid, werden door zijn eigen hart zo overgebracht tot de zieken, dat ze die konden innemen en inhouden ten hunnen beste; als hij de splinter uit iemands oog moest lekken met zijn tong, zo deed hij het met alle tederheid en met de tranen in zijn eigen oog; zijn smeltend medelijden met de onwetenden en dwalenden, hetwelk blijkbaar was in zijn ernstigste aantoning van hun zonde en gevaar, deed aan allen blijken, hoe hij zichzelf aanzag als met zwakheid omvangen, en even zo in gevaar van verzocht te worden; zijn vurige en vlammende ijver werd bemerkt als zo weinig vleselijke rook bij zich te hebben, dat terwijl zijn vuur het kittigst brandde, de mensen eer; smolten tot welgevallen, zelfs in zijn bestraffing, dan dat ze getergd werden door enigen schijn van gestrengheid, of gebrek aan behoorlijke achting voor degenen, wier wonden hij moest openen.

Wanneer enige rook van twist onder broederen zich vertoonde, had hij en gebruikte hij een gelukkige behendigheid, om die te blussen, eer die in een vlam uitbrak; hij wist wel, hoeveel prijs te stellen was op het minste graantje van de dierbare waarheid en hoe men daar niet één haarbreed van moest afwijken, noch één klauw van laten vallen: want wat men ook vindt, indien men iets van de waarheid verliest of achterlaat, verliest men in zijn winst; ook wist hij evenzeer, dat christelijke vrede en eendracht de waarheid moet hebben tot haar grond, en gerechtigheid tot haar metgezel, zonder welke die vrede ras zal neigen tot de afval, ontaarden in een samenspanning tegen God en in een verlating van de waarheid, welke men met verlies van zijn leven moet aankleven. Maar Mr. BINNING's liefde tot de waarheid was zo overvloedig, met zoveel kennis en oordeel, dat hij bijzonder bekwaam was, om de zielen der broederen samentebrenge tot eenheid in de Heere Hij voerde niet alleen kolen vuurs, genomen van de altaar niet zich, om de' zielen van allen met wie hij verkeerde, te verwarmen met. liefde tot God, tot zijn kostelijke waarheden, tot zijn zaak en volk en tot elkander, maar hij droeg ook water van het heiligdom met zich, om te verkoelen en uit te blussen de onbehoorlijke driften, die hij bemerkte dat vergezeld gingen met de ijver dergenen, die van hetzelfde gevoelen met hem waren, in de waarheden hoog te schatten, en sterk aan te kleven: Zijn ernstig strijden voor de waarheid en voor het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd, was vergezeld met die ijverige zachtmoedigheid en met die vurige voorzichtigheid, zodat noch zijn voorzichtigheid nadelig was aan zijn ijver, gelijk het gewoonlijk is in deze dagen, noch zijn ijver zijn voorzichtigheid hinderde of te kort deed, waardoor hij een gezegend en bekwaam instrument was, om de geschillen te voorkomen of te weren onder degenen, die in het

voornaamste eenvoudig en ernstig waren, medearbeiders in het Koninkrijk Gods. Dit is een zaak, die zelden in iemand van 'zijn jaren gevonden wordt, maar rijpe oogstdruiven werden op deze wijngaard gevonden reeds in het begin van de lente. En geen wonder, dewijl hij zo dicht leefde bij de zon, en onder zulke overvloedige stortregens van genaderijpende invloeden verkeerde.

In zijn prediken was hij zeer geestelijk en hemels; hij sprak als een die diepe en hoge ontdekking had ontvangen van Gods hoogheid en majesteit, als een die de naam des Heeren kende, en die een verrukkende openbaring had van Gods, heerlijke genade in Christus. Zijn ziel was gewend door de genade, niet .droog en letterlijk, maar geestelijk en sappig het woord des levens tot het volk te brengen. Hij had met de apostel geleerd het woord Gods in Christus te spreken als uit oprechtheid, als uit God, in de tegenwoordigheid Gods. De geestelijke en verstandige lezers van dit zijn geschrift zullen lichtelijk kunnen bemerken, dat zich daarin een hoge en buitengewone vervoering der ziel en verrukking des geestes vertoont. Hij sprak en preekte zo, dat het scheen, alsof hij somtijds zo nabij zijn Meester opgenomen was, dat hij hoorde hetgeen niet geoorloofd is uit te spreken. Ik twijfel er aan, of wel enig begenadigd lezer, onder anderen, kan lezen hetgeen hij gezegd heeft over die woorden, Ik zal zijn, die Ik zijn zal, zonder in verbaasdheid deze vraag aan zichzelf voor te stellen aangaande de spreker, of het in het .lichaam of buiten het lichaam is, wie kan het zeggen?

O, mijn Broederen! wanneer zullen eens de engelen der gemeente zo de engelen gelijk, en hemels Wezen in hun gestalten, dat het buiten twijfel blijkbaar zal zijn, dat zij, terwijl zij tot de mensen van God en Christus en van die heerlijke weg der zaligheid spreken, stil gehouden worden in een eerbiedige aanbidding, ter aanschouwing van Zijn Majesteit, die tegenwoordig is, en zo verrukt en vervoerd in een hoge en heilige verwondering over de uitmuntende schoonheid van dat Voorwerp, hetwelk is het afschijnsel van des Vaders heerlijkheid, dat ze in het gezicht van Hem, ook met de verstandigsten zullen handelen, als met arme schepselen, wier naaste toegang tot God nog maar een beklagenswaardige afstand van Hem is, opdat zij al wat zij verkregen hebben, mogen vergeten, als iets dat achter hen is, om zich uit te strekken naar hetgeen vóór is. Welke mensen zouden wij zijn en hoezeer zouden wij verschillen in heilige vurigheid en zuivere hitte: van hetgeen wij, helaas! nu zijn, wanneer wij prediken, indien onze prediciën bestudeerd waren in het gezicht van Jezus Christus en van ons eigen hart, en uitgesproken werden als in het aangezicht van een heilig God, die acht neemt, hoe wij ons gedragen hebben in het vermanen, vertroosten en belasten van een ieder, opdat zij waardiglijk wandelen mét God, die hen geroepen heeft tot zijn koninkrijk en heerlijkheid?

O, met welke kokende ingewanden van medelijden zouden wij spreken tot arme verloren zielen! Met welk een duidelijke vrijmoedigheid zouden wij de zonde bestraffen, als zijnde nu tegelijk verblind door het beschouwen der heerlijkheid van onze tegenwoordige Meester, om geen acht te slaan op al wat ons zou kunnen drijven tot een snood, laf stilzwijgen, onbetamelijk voor de gezanten van Christus! Welke moeite zouden wij doen op onze eigen ziel, ten einde in staat te zijn, om te kunnen zeggen, als wij tot onzen dienst en het werk des heiligdoms kwamen, dat wij onze harten medegebracht hadden, opdat wij Hem mochten dienen met onzen geest in het Evangelie zijns Zoons, en omdat het ons van Hem vergund is, dat ons het .Evangelie zou toevertrouwd worden, dat wij dan mochten spreken, niet als mensen behagende, maar Gode, die onze harten beproeft! Gewis, dan zouden wij niet in aanmerking nemen het groot aantal toehoorders, dat ons, vóór wij in de gemeente verschijnen,

naarstig zou maken in het studeren, of ons zou dringen opdat wij sprekende, al onze zielskrachten zouden inspannen; maar o! de indruk van de grootheid dezes Konings, de Heere der heirscharen, en van de vreselijkheid van Zijn Naam, zou ons afschrikken, om het blinde en het verscheurde, het lamme en het kranke voor Hem te brengen en te offeren, daar wij zelfs een manneke in de kudde hebben. Ja, de edelmoedigheid van een dienstknecht, jaloers voor zijns Meesters eer, zou hem beschaamd maken, dat hij hem zou dienen, van hetgeen hem niets kost.

O, wanneer zullen de predikstoelen eens ontledigd worden van dezulken, die zichzelf prediken, en met een dromende droogheid woorden uitbrengen omtrent Christus en der mensen zaligheid; of hebben zij enigen ijver, zo is het om het woord Gods te verderven! Wanneer zullen eens de predikstoelen vervuld worden met predikanten, wier zielen zo vervuld zijn met het 'behoorlijk besef van een tegenwoordig God, dat de drang van die gedachten, alle andere gedachten uit de ziel en uit het gezicht moge verdrijven, behalve hoe zij zich Gode beproefd zullen voorstellen, en Christus dierbaar maken in de ogen van allen, tot wie zij spreken!

Zo iets gesproken hebbende van de uitvoering van zijn predikdienst, zal ik nu enige dingen verhalen van zijn heiligen en hemelse wandel en zijn geestelijke oefeningen. Zijn gewone wandel en leven was, alsof zijn predicatiën in druk gesteld waren; zodat degenen, die vergeten hadden wat hij zei, gedenken mochten aan het vergetene, door te zien, wat hij deed. Zijn wandel werd opgemerkt veel in de hemel te zijn en zijn gestalte bleek grote gelijkvormigheid te hebben met de gestalte dergenen die boven zijn, en dat wel in een effenheid en buitengewone eenparigheid van gestalte. Hij was zo niet op en neer in zijn 'staat, gelijk andere begenadigde leraars en ernstige belijders gewoonlijk zijn; maar hij genoot een zoete kalmte en opgeklaardheid der ziel in gestadigheid en onafgebrokenheid boven de meeste mensen.

De vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, bewaarde zijn hart en zinnen door Jezus Christus, hetwelk ten dele macht toegeschreven worden aan Gods buitengewone tederheid omtrent hem, door de uitbrekingen van de dwaasheden en zwakheden der jonkheid voor te komen en zijn hart zo vroeg aan Hem te verbinden. Want hij begon, gelijk wij hierboven hoorden, een zoete gemeenzaamheid met God te hebben en in een nauwe en liefelijke gemeenschap met Hem te leven, eer anderen hun verloren staat beginnen op te merken of enige gedachten te hebben van de ellende, waarin zij zijn, door in de wereld te zijn zonder God en zonder Christus, en zo zonder hoop, of eer zij beginnen te denken in wat gevaar zij zich stellen en waarvan zij zich beroven, door de begeerlijkheden van het vlees en van de gedachten te vervullen en te wandelen in de wegen van hun eigen hart, de ongerechtigheid indrinkende met vermaak, gelijk de os het water drinkt.

Ten dele vloeyde dit voort uit de gezondheid, vastheid,, klaarheid en onderscheidenheid des oordeels, hetwelk hij had omtrent de natuur van het dierbaar geloof. Hij wist, hoe volgens de eis des Evangelies Jezus Christus te gebruiken als de verzoening en de enige offerande, steeds een bekwamen Borg in de hand stellende van de scherpeisende en vervloekende Wet, en hij wist, hoe dat gezegende bloed en die open fontein te gebruiken tot reiniging" van alle besmetting des vleses en des geestes. Ten andere, zijn wandel had enige gelijkenis met degenen die boven zijn, niet alleen in een stille opgeklaardheid, door Hem te zien, maar ook in die blinkende schoonheid en heiligheid, waardoor zij Hem gelijk zijn; want zijn wandel en gewone omgang getuigde, hoezeer hij was onder de drang der liefde tot Hem, die hein had laten weten, dat Hij hem liefgehad, en zichzelf voor hem gegeven had; alsmede hoeveel

gelijkvormigheid hij verkregen had met het gezegend Voorbeeld, in zijn spijs en zijn drank te stellen om Hem dienst te doen, en te vertonen de deugden Desgenen die hem geroepen had, niet opdat hij mocht gezien worden in dit zijn doen, want dat zou zijn zoete olie een stank hebben doen geven, maar opdat hij daardoor de leer van God de Zaligmaker in alle dingen zou versieren, en opdat de mensen, zijn goede werken ziende, terwijl hij met opzet zich verborg, en in al zijn verschijnen voor God zich zocht in te trekken tot een verdwijning, zijn hemelse Vader mochten verheerlijken.

Dit, zeg ik, was doorgaans zijn leven, wandelende gedurig als voor God en voor zijn aangezicht, wel wetende, dat zo iemand niet godsdienstig is in iedere zaak, ten minste in zijn oogmerk en poging, hij in waarheid zodanig niet kan zijn in enige zaak. Hierdoor was het, dat de gestalte en vurigheid, die hij had in zijn meer onmiddellijke godsdienst, en die diepe indrukken van de heerlijke heiligheid Gods, in zijn ziel gewerkt, terwijl hij in zijn tegenwoordigheid was, en tot Hem naderde, hem bijbleven; want in het betrachten van zijn gewone bezigheid en in het behandelen van de zaken van dit leven, werd gezien dat hij zelfs daarin bij God bleef, en dezelve zo betrachtte, dat het in de grootsten drang daarvan, zijn grootste haast en bezigheid was, op de Heere te wachten zonder verstrooiing.

Ik zal maar. één overtuigend voorbeeld geven, hetwelk in plaats zal Wezen van vele. Op de dag toen hij zou trouwen, ging hij vergezeld van zijn vrienden, waaronder enige grote en deftige leraars waren, naar een naburige kerk in het land, alwaar hij na de predicatie in de huwelijken staat zou bevestigd worden; de leraar stelde de predicatie uit, totdat zij kwamen, met het oogmerk, om het werk te leggen op een van die waarde leraars, die hij wist, dat bij hem zouden zijn; zodra zij kwamen, verzocht hij hun, maar toen zij zich allen onttrokken, werden zij het met elkander eens, te beproeven, of zij MR. BINNING konden bewegen, om het op zich te nemen; hetwelk, hoewel de natuur der zaak, waarin hij nu was, wat vreemd scheen voor zulk een werk, en hoewel hij onverwacht verrast werd door hun dringende uitnodiging, hij evenwel op zich nam, eerst een weinig alleen gegaan zijnde, om zijns Meesters tegenwoordigheid te zoeken, want hij vreesde altijd, alleen te zijn in dat werk, zo ging hij terstond naar de preekstoel en predikte over die tekst: 1 Petr. 1: 15. *Maar gelijk Hij, die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelve heilig in al uw wandel;* waarin hij zo geholpen werd, om over de zaak en op zulk een wijze te spreken, dat allen die tegenwoordig waren, zich verwonderden over de genade Gods in hem en bevonden door de indruk, die de zaak en de wijze van uitspreken op hun harten gemaakt had, dat God in waarheid in hem was.

Ja, het volk van de, plaats, hetwelk gekomen was om hun eigen leraar te horen, die een recht bekwaam en begenadigd man was, was zo verrukt, alsof Jezus Christus, indien ik zo mag spreken, nevens zijn gewone vertegenwoordiger hun een buitengewone gezant had gezonden, om over de vrede tussen God en hen te onderhandelen; want zij gaven hem allen getuigenis, dat hij meer preekte gelijk een, wiens hoofd lang geleund had op zijns Meesters schoot en die de kunst en het geheim geleerd had van zielen te vangen, en de afgerichtheid had om een vaardig geleider, en een verstandig wanzoeker te zijn van een bruid voor Jezus Christus de gezegende Bruidegom, om die met Hem te ondertrouwen als een reine maagd voor de voornaamste Man, en als, een, die dat gedaan hebbende niets meer te doen had, dan terstond met vleugelen ten hemel te gaan, om zijn Heer en Meester te zeggen, wat hij gezegd en gedaan had, om. Zielen aan Hem te verbinden, en welk antwoord zij gegeven hadden op de aanbidding en op zijn ernstig bidden als een gezant in zijn plaats; ik zeg, hij kwam aan allen voor, als meer predikende gelijk zo iemand, dan als

een man, die daar gekomen was om een vrouw te trouwen. Hij leefde zeer in het gezicht van de andere wereld, terwijl hij nog in deze was, .en zozeer boven de gewone wijze der mensen, dat hij ofschoon hij een vrouw had, hij was, alsof hij er geen had, hoewel hij een zeer zoet, toegenegen en teder man en een troostelijk echtgenoot en metgezel was, en zo trouwde, alsof hij niet trouwde, zijnde een rechte en in het kort begrip van wiens historie en de mate van wiens geestelijkheid de Heilige Geest te kennen geeft in deze woorden: hij gewon zonen en dochteren, en hij wandelde met God.

Verder moet ik dit van hem zeggen,, dat hij zeer genegen was, de onzienlijke,dingen Gods op te merken in de dingen, die zienlijk zijn; hij was een groot onderzoeker in het boek der schepping en der Voorzienigheid; hij had een welgevallen, in het overwegen van wat in die boeken geschreven is, en zolang daar in te zien, totdat hij zich zover bevond, dat hij kon zeggen: *Hoe kostelijk zijn mij, o God, uw gedachten!* dit was het Epiphonema, de eindelijke uitspraak, van zijn ziende en opmerkende ziel; uit hetgeen hij in de zichtbare dingen zag; hij had een hogen trap verkregen van die zielsgestalte, welke' de psalmist vertoont, Ps. 104, wanneer hij uit de vogelnesten en de spijzen der beesten, de lof van God trok, en niet ophield de wonderen te bepeinzen, die hij daarin vond, vóór hij daardoor opgeleid werd tot de Maker, en daar aangeland zijnde, sloot hij zijn overdenkingen hiermede, verslonden zijnde in zijn beschouwingen van dat oneindig heerlijke Voorwerp: *Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn, ik zal mij in de Heere verblijden.* O dit is een groot geheim, verborgen voor de ogen der meesten, die Hem niet kunnen aanschouwen en opmerken, in hetgeen zij zien, zodat blijkt, dat- hun het hart van een beest gegeven is, hoewel zij in. gedaante mensen zijn. Maar dit kind des lichts had met de psalmist de kunst geleerd, indien ik het zo mag noemen, van het geestelijk goudmaken, om zelfs uit ijs en sneeuw, Ps. 147 en 148, een uittreksel te maken tot hartversterking, om zijn hart zo te verwarmen, dat de vlam van liefde tot God in de lof van zijn Naam hem uit de mond vloeide.

Ik zal hier maar één voorbeeld geven uit de mond van een zeer geleerd, verstandig, christelijk edelman in Schotland, zijn bijzondere vriend. MR. BINNING kwam deze edelman bezoeken; door hem in de hof geleid en daar met hem in de laan of wandelplaats zijnde, viel hij naar zijn gewoonte, want hij was buiten zijn element, waarin hij leefde, als hij aan God niet dacht, noch van Hém sprak, in een gesprek met hem tot nuttige stichting, en van die aard dat het genade kon geven aan die het hoorde; onder andere dingen, gelegenheid nemende uit hetgeen in de plaats waar zij:wandelden, tot hun opmerking zich vertoonde, begon hij te spreken van de voorwerpelijke verkondiging, die ieder schepsel doet van zijn Maker. En bijzonder ziende op het groen van de wandelplaats, begon hij te spreken van de wijsheid en goedheid Gods, in de aarde met een groen kleed te bekleden, liever dan met een kleed van een andere kleur, en hoe de top van ieder grasscheutje een tong scheen te zijn, sprekende tot de mens, opdat hij kennis zou nemen van de oneindig heerlijke Maker, zo schaamde hij zich over zijn dom stilzwijgen. Eindelijk, zei de edelman, boog hij zich en plukte een bloem, en hield over die tekst een van de zoetste, geestelijkste, meest hartverheffende, en zielverwarmende prediciën, die ik ooit hoorde, of gelezen had over zulk een stof; hij ontleedde die bloem zó, dat hij haar heerlijke Maker voor mijn ogen stelde tot ontsteking van mijn hartsgenegenheden; ik wist wel te voren, dat de bloem welriekend was, maar hij deed mij bevinden, dat ze iets had van de hemel, tot verkwikking van mijn hart, en geestelijke zinnen; mijn hart was bewierookt met haar geur en reuk, alsof zij in de hemel geplukt ware, en in dat paradijs daarboven gegroeid was.

Wat voorts aangaat zijn overpeinzingen omtrent de schepselen, was dit wel op te merken, dat wat hij ook in deze zag of vond, dit niet de eerste aanleiding gaf aan zijn hoge gedachten over God, noch ook de voornaamste stof, of olie was, die zijn vuur lang brandende hield, maar deze gezegende gestalte en deze hemelse vurigheid des geestes vloeiende alleen daaruit voort, dat hij zozeer ingenomen en vervoerd was door dat oneindig heerlijk Voorwerp: God in Christus de zondaars met zichzelf verzoenende. In deze was hij van een anderen geest, dan die droge en koude beschouwers der schepselen en onderzoekers der kostelijke waarheden Gods, die, hoe hoog zij ook vliegen in deze beschouwingen, nooit hemelhoog komen, en hoezeer zij ook roemen van hun voortgang in deze betrachtting, nooit opklimmen tot Jezus Christus, en zo nooit de gemeenschap met God bereiken, maar á sterven ver van Hem af, en hebbende haar moeite verloren, zo gaan zij zelf ook eeuwig verloren.

Maar hij een verstand gekregen hebbende, om de Waarachtige te kennen, aangezien God, die geboden heeft, dat het licht uit de duisternis zoude schijnen, in zijn hart had geschinen, om hem te geven het licht der kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus- Christus, op de schoonheid van welk Voorwerp zijn ziel verliefd was, zoo- dat elke nieuwe aanschouwing, welke hij van Hem kreeg, zijn hart binnen in hem deed ontbranden, en door het naspeuren van God in Christus, voorgehouden in het Evangelie, en ontdekt hebbende, dat Hij goed en genadig was, keerde hij weder, om hem in de werken der Schepping en der Voorzienigheid te beschouwen, en bevatte hem daarin als groot en heerlijk. En zó was het, dat op de ganse weg ten hemel, hetzij hij opwaarts, nederwaarts, of binnenwaarts zag, zijn hart met God verwarmd werd.

Somtijds dook hij met de Psalmist in de diepte der zee, en bracht van haar bodem voort die kostelijke parel van lof; somtijds groef hij in de ingewanden der aarde, en kwam er uit, beladen met iets kostelijkers, dan het goud van Ophir; somtijds vloog hij hemelhoog, en bracht zon en maan en sterren neder, en maakte daaruit voedsel voor dit vuur van liefde en bewondering, gelijk de psalmist doet, Ps. 8, *Als ik uw hemel aanzie, het werk uwer vingeren, de maan en de sterren, die u bereid hebt, wat is de mens, zei hij, dat u zijner gedenkt! En hij breekt tot tweemaal uit in die uitroeping: O, Heere, onze Heere, hoe heerlijk is uw Naam op de ganse aarde, die u uw Majesteit gesteld hebt boven de hemelen!*

Hebbende zo de gehele schepping, hemel en aarde doorgereisd, en nog de genoegzame stof niet vergaderd hebbende, om de vlam van des Heeren lof hoog genoeg te doen rijzen, pleegde hij ook zijn eigen ziel, ja ook zijn lichaam door meditatieën te ontleden, totdat hij zelfs zijn beenderen deed zeggen: *Heere, wie is U gelijk?* en met de psalmist zei, ik love U, omdat ik op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben. En door deze beekjes werd hij alleen afgevoerd in die grote onbepaalde en grondeloze Oceaan, van Hem, die alles gemaakt, mensen naar zijn eigen beeld geschapen heeft, nadat de wanschapen mens, door een wanhopige poging, om zich beter te maken, zijn schoonheid verdorven had, door zijn God te verliezen, en de mens te mismaken, van Hem, die mens zou worden, opdat de mens der Goddelijke natuur zou deelachtig worden en door de dood desgenen, die alles gemaakt had, wederom zou toegelaten worden, om Gods aangezicht in vrede te zien, en Hem te genieten.

In deze diepten verloor hij zijn grond. Het wonder van een Immanuel verslond hem, als zijnde wonderlijk boven alle verwondering; een wonder, hetwelk de engelen met een vermaak buiten hun verstand brengt, en hen eeuwig drijft in de diepten van stilzwijgende verwondering. Aangezien in al zijn doorzoekingen en naspeuringen van dit wonder, dit buiten twijfel bij hem was, dat, hoewel hij het anderen niet kon zeggen,

hij evenwel dit kon zeggen: Die mij heeft liefgehad, en zichzelf voor mij heeft overgegeven, zo was het geen wonder, dat gelijk al zijn spreken bewijs gaf, dat zijn geest in die verrukkingen gevestigd was, zijn ziel zich ook zo haastte, om uit zijn lichaam te gaan en om de engelen gezelschap te houden, en eens voor altijd en voor eeuwig in die plaats te zijn, waar hij verstand zou hebben van zich te verwonderen; want terwijl wij hier zijn, maakt ons onze onverstandigheid onbekwaam voor dat engelenwerk, en voor die edele oefening van de geesten der volmaakte rechtvaardigen, als zij boven en nabij de troon geraakt zijn.

Met één woord, de godsdienstigheid had zulk een ingang in zijn ziel, dat ik u de rechte beschrijving van hetgeen hij was en hoe hij in de wereld wandelde, niet zowel kan geven, want BINNING's pen, in af te malen, wat een christen behoort te zijn, geeft de beste beschrijving van hetgeen hij door de genade was, en zij is het beste penseel, om zijn eigen beeltenis af te tekenen, als met zijn eigen woorden, die men vindt aan het einde van die treffelijke predicatie over 1 Joh. 2: 3, waar 'hij sprekende van de ware godsdienstige kennis, zelfs omtrent de gemene werken van de Schepping, en Voorzienigheid, deze woorden gebruikte, waardig in gouden letteren geschreven, en in het hart gegraveerd te worden, opdat hetgeen in de hand, de mond, en het leven is, de uitdrukking moge zijn van zulk ene edelen, ziel-betamende en versierende indruk. Daar zijn, zei hij, verscheidene fysische of natuurlijke beschouwingen van al de werken Gods in de Schrift, maar deze alle worden Goddelijk aangemerkt, tot verwekking der verrukking van 's mensen hart door de wijsheid, kracht en goedheid Gods, en dit toont ons de opmerkelijke kunst van de godsdienst, namelijk van genegenheid tot God en gehoorzaamheid aan Hem te trekken uit alle natuurlijke beschouwingen, en aldus is de ware godgeleerdheid, in de ziel gegraveerd zijnde, een soort van Meester-wetenschap, (Architectonica Scientia) welke zichzelf van alle andere wetenschappen en van alle andere putten van kennis bedient, al zijn ze nog zo ver van de praktijk in haar eigen sphaera (gebied), en nog zo droog en dor; evenwel een godsdienstig en heilig hart kan die toepassen tot Goddelijk gebruik om zich verder aan God en aan zijn gehoorzaamheid te verbinden, enz. Een weinig daarna voegt hij er dit bij: Daarom, indien wij deze dingen alleen zoeken te kennen, opdat wij die kennen, en opdat wij ervan spreken mogen, zo vernietigen wij het grote einde en oogmerk van de gehele Schrift en wij willen de geestelijke dingen dan zover verlagen en verkleinen, als de godsdienst de natuurlijke dingen verhoogt tot het geestelijk gebruik. Wij veranderen dan de Schrift in een vleselijke, ledige en dode letter, gelijk de godsdienst, waar zij ook is, de vleselijke en aardse dingen waarlijk vergeestelijkt tot een:heilig gebruik. Aldus heeft hij zonder opzet zijn eigen liefelijk aangezicht en gedaante daarin afgemaakt, niet opdat wij op de schilderij ziende ons verwonderen zouden over de persoon, maar opdat wij in die spiegel ziende, waarin hij zag, gelijkvormig gemaakt en veranderd mochten worden naar de gelijkenis van hetgeen voor ons oog gesteld wordt, en opdat wij de. Zelfde praktijk mogen trachten te hebben, gelijk zij, die zoveel voortgang gemaakt hebben, aangezien wij zien, dat die dingen door de genade doenlijk zijn.

Belangende nu zijn nederigheid, daarvan moet ik zeggen, dat zijn hoge eerzucht bekleed was met nederigheid en zijn voornaamste zorg, hoe hij zijn grote en begunadigde begaafdheden en bekwaamheden onder dat voorhangsel zou verbergen. En omdat dit voorhangsel of deze sluier zo schoon is in Gods ogen, daar het is van de rijkste juwelen, waarmede de Bruid van Christus versierd is, zo was zijn grootste bekommernis, hoe hij zijn ogen zou sluiten voor zijn schijnende glans, opdat hij de hoogmoed mocht voorkomen en wegdoen. Niemand was meer zorgvuldig, om zijn

nederigheid in alle dingen meer te doen blijken, tot versiering der leer van God de Zaligmaker, die hij predikte, en niemand meer bevreesd, dat hij nederig mocht blijken te zijn, en niemand die meer gevorderd was in de kunst van heilig te vergeten, hoe hij mocht vergeten, dat hij ooit naar het eerste of laatste gestaan had.

Niemand was gestadiger op de berg met God, naspeurende wat van Hem te zeggen, in het gezicht van dat heerlijk Voorwerp, en niemand was er, die van daar wederkomende, klaarder blijken met zich bracht, dat hij zijn Meester ontmoet had, en dat hij zich afscheidde van de gemeenschap met andere dingen en personen, ten einde hij met God alleen mocht opgesloten zijn en in zijn gezelschap wezen. En hoewel het schijnsel van zijn aangezicht, als hij in het openbaar zich vertoonde, wel te kennen gaf, waar hij in het verborgen geweest was, en hoe hij daar geoefend was, zo wist hij er toch niet van en hij wilde er niet van weten, daar de vreze van het te weten de ingeving van zulk een zaak schrikkelijk voor hem maakte.

Hem ontbrak noch stof noch woorden, om al zijn toehoorders te behagen en nuttig te zijn, maar bij iedere gedachte, dat hij moest verschijnen om van God en Christus tot de mensen te spreken, werd zijn ziel aangedaan met een heilige beving door het geluid van die spreuk in zijn oor: Zal het Hem verteld worden dat ik van Hem spreek? En zo ging hij aan zijn werk, hebbende dit als de echo van zijn hart: wie is tot deze zaak bekwaam? Ja verwonderd zijnde, dat ooit zulk een schat gesteld werd in een aarden vat, zag hij, in zijn werk der voorbereiding de heerlijke majesteit Gods zo ver boven zijn denken en zeggen, dat dit de zin was van al wat op zijn ziel lag: *Leer mij wat ik van U zal zeggen*, die mijn redenen wegens de duisternis niet ordentelijk kan voorstellen. In zijn nabetrachting, overziende wat hij gezegd had, want hij was zulk een leraar niet, die zijn predicatie liet voor hetgeen zij was, als het uurglas uit was, en de vergadering gescheiden, hoe hij de oneindige voortreffelijkheid Gods had aangeprezen, en het boven alle verwondering wonderbare beleid der zaligheid door Jezus Christus geroemd, was hij zo ver van te denken, dat hij het voortreffelijk gemaakt had, dat al zijn gedachten hierop uitkwamen: Och Heere, ik ben een kind, en kan niet spreken.

Ook werd hij bevonden, zo dikwijls hij er gelegenheid toe had, een zeer vlijtig waarnemer te zijn van Gods inzettingen, zonder te onderzoeken wie er zou spreken, mits de prediker in het voornaamste oprecht was, hoe gering zijn gaven ook waren, en het werd evenzeer opgemerkt, dat hij met zeer grote nauwgezetheid en aandacht hoorde; ja al scheen er niemand bewogen, zo bleek hij evenwel bijzonder aangedaan te zijn door hetgeen gezegd werd, hetwelk ook aan een vroom man, zijn gemeenzame vriend aanleiding gaf, om hem te vragen, hoe hij bij alle gelegenheden zo vlijtig paste op de bediening des Woords, en dat zelfs bij hen, door welker prediking die vriend zoals hij beleed, maar weinig of geen stichting kreeg; hij gaf daarop dit antwoord: Hoe, zei hij, zal iemand een gezonden afgezant zijn, om de armen mens te bidden van Christus' wege, dat hij zich late verzoenen met God, en zal ik mij niet stellen onder de toehoorders om te betuigen, welk een achting ik heb voor zulk een voorrecht, om onder het getal te zijn van hen, die onder de beden van Christus zijn om met God verzoend te worden, welke zijn genegenheid tot de zaligheid der mensen betuigd hebbende, door zijn eigen Zoon tot zonde voor hen te maken, opdat zij mochten worden gerechtigheid Gods in Hem, hen dan nog nagaat met ernstige verzoeken, om deze genade niet tevergeefs te ontvangen? Zal iemand met des Konings last bekleed zijn, om te verkondigen, dat Jezus Christus in de wereld kwam, om zondaren zalig te maken? En zal ik niet betuigen door mijn opwachten en waarnemen van de predikdienst en door mijn gedrag terwijl ik tegenwoordig ben, dat ik zulks een getrouw Woord en aller aanneming waardig acht? Indien ik de voornaamste der zon-

daren ben, zo moet dit recht als de melodie van de hemel in mijn oren zijn, het worde dan gesproken, door wie het zij, die een last van Jezus Christus ontvangen heeft, om deze goede tijdingen van grote blijdschap te verkondigen.

Ja daarenboven, mijn vriend, zei hij, ik moet u zeggen, dat dit mijn doen vergezeld is met zulk een zegen voor mij zelven, dat de tekst zelf, als zij gelezen is, zoveel tot Mij zegt, dat ik zeer weinig bekommerd ben, wat er over gezegd wordt, indien het gezond is, en dat ik zo met hem ingenomen ben, die daarin van de hemel spreekt, dat ik maar weinig ledig ben, om te horen, wat er gezegd wordt. O hoe ongelijk was hij in deze aan de meeste predikanten, die menigmaal in gevaar zijn, de slechtste hoorders te, zijn; want indien zij zich van groter bekwaamheden en gaven achten, dan hij die spreekt, zo zijn ze gereed, als opgeblazen, hem, die spreekt te verachten; of, indien hij naar hun eigen overtuiging hun te boven gaat, zodat ze bemerken, dat hun licht verduisterd wordt door zijn schijnend licht en brandende ijver, zo zijn ze in gevaar, van hem te benijden. Ieder begenadigd mens, die zijn eigen hart kent, en weet wat er in is, zal zich verdacht houden, dit weet ik, van een geneigdheid tot een van die uitersten, en gereed zijn te zeggen: Meester ben ik het? en hij zal bekommerd zijn, hoe zich daar tegen te wapenen; maar nu ga ik voort met mijn verhaal.

Daarenboven was Mr. BINNING uitnemend zeer gezet, toen hij reeds tot het predikambt was gekomen, gelijk. ook van zijn jeugd af, toen hij in de lagere scholen en daarna op de academie was, alsmede terwijl hij professor was, gelijk hierboven gehoord is, op het oefenen en waarnemen van de gemeenschap der heiligen in het bijzonder tot opscherping van liefde en van goede werken. Niet alleen had hij zijn huisoefeningen in zijn eigen huis, zijnde betrachtingen, toen zo algemeen, en zo aangedrongen in Schotland, dat niet alleen geen leraar die dezelve naliet, in de predikdienst zou zijn verdragen geworden, maar ook geen huisvader, die enige bekwaamheid had, zou ten H. Avondmaal zijn toegelaten geworden, die dezelve in zijn huisgezin niet wilde instellen en onderhouden, maar hij verkeerde ook met geoefende christenen en leraars, tot onderlinge verwakking, door heilige samensprekingen en gebeden. En hier moet ik iets verhalen hetwelk een deftig en vroom leraar, zijnde een van zijn gemeenzaamste vrienden, uit eigen ondervinding aan Mr. MAC-WAIR verhaald heeft.

Nadat hij in de predikdienst was gekomen, en dit in zijn ziel boven lag en hem bekommerde, hoe de Heere Jezus de arbeid zijner ziel mocht zien, besloot hij met enige van zijn innige vrienden en bekenden, zijn naburige mede-predikanten, mannen, met wie hij in christelijke gemeenschap geleefd had, terwijl hij Professor in de Wijsbegeerte was, en zij Studenten der Theologie, en die met hem onder dezelfde classis het predikambt bedienden, dat zij niet alleen hun gemeenschap als christenen zouden voortzetten en onderhouden, als een middel, waardoor hun gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus mocht bevorderd worden, maar ook dat zij veel eenvoudige en oprechte vrijmoedigheid zouden gekruiken in het berispen van hetgeen zij oordelen mochten bestraffenswaardig in elkander te zijn, hetzij in de wijze of stof van prediken, opdat zij elkander mochten verwekken tot bijzonder ernst in de bediening, om daarin te arbeiden, strijdende naar zijn werking, die in de medewerkers met Hem, werkt met kracht, en opdat zij zichzelf ene volle noodzakelijkheid mochten opleggen, om hun studiën te behartigen, aan te houden in het lezen, zich zo geheel aan het werk toe te wijden en aan de overdenking van de heilige Schrift over te geven, dat hun toenemen aan allen mocht openbaar worden en ook opdat zij zo over elkander zouden waken, -en op zichzelf acht nemen en op de leer, en daar in volharden, om zichzelf en anderen te behouden.

Dit deden zij enigen tijd; maar kort daarna brak Mr. BINNING deze oefening, om elkander zo omtrent het prediken de gebreken aan te wijzen, geheel af, en behield alleen het andere van hun christelijke gemeenschap en broederlijke gedachtewisseling, dienende tot aansporing; opdat zij vlijtiger en arbeidzamer hun leraarswerk zouden opvolgen, om de kudde van Jezus Christus te weiden. De grote reden, waarom hij zo deed, was, omdat hij zozeer het profijt miste, hetwelk hij oordeelde dat mocht getrokken worden uit een getrouwe en hartelijk genegen vrijmoedigheid om elkander te berispen, dat hij zich in gevaar zag, van meer daardoor beschadigd dan geholpen te worden; want overmits zijn broederen zo ver waren van zijnpredicatiën te berispen, niet alleen hun volkomen en hoog genoeg in zijn prediken niet konden ontveinzen, maar ook niet konden nalaten, Gods goedheid jegens hem met verwondering te roemen en te prijzen, .zoo bemerkte hij terstond het gevaar waarin hij was, van daardoor verlies en schade te lijden; derhalve nam hij de gelegenheid weg, ten einde het gevreesde nadeel te voorkomen.

En hier, mijn Broederen! neem ik de vrijmoedigheid, aangezien de bijzondere gemeenschap der heiligen, en de heilige oefeningen in de huisgezinnen en in bijzondere bijeenkomsten niet alleen onder de belijders in het algemeen, maar ook onder de leraars en ouderlingen onder ons zeer blijkbaar en. schandelijk nagelaten worden, enige woorden tot overtuiging en verwakking in te voegen. O, kon ik het schrijven met een gebroken en bloedend hart en met tranen in mijn ogen, helaas! het is de gewoonte niet onder de predikanten, bijzondere gemeenschap der heiligen te oefenen; dat is buiten praktijk en door de meesten nooit erkend noch betracht. Ja het schijnt heden bijna door een algemene toestemming van onder de leraars verbannen te zijn, zodat men over hen deze klacht mag opheffen, dat velen van hen, in hun verkeer met elkander, groter vreemdelingen zijn in de gemeenschap der heiligen, dan gewone christenen, die enigszins de zaken hunner zielen behartigen. Ja velen zijn zo vreemd van de christelijke gemeenschap, en zo vijandig daartegen, dat ze zelfs in en met hun huisgezinnen geen godsdienst doen. De dienstboden en kinderen hebben nooit of zeer zelden de leraars de knieën voor God zien buigen in hun huisgezinnen, noch als een plicht zien betrachten des morgens en des avonds met hen te bidden, en de Schrift hun voor te lezen en open te leggen, ten einde zij zelf en allen die binnen hun deuren zijn, de ganse dag in de vreze Gods en onder enige indrukken van zijn heiligheid, voor Hem waardiglijk mogen trachten te wandelen. En op dat hun wijze van leven enige geestelijkheid vertone, alsof ze hun harten aan de Heere in de huisgodsdiensten hebben verbonden en opdat ze hun wachthouding doen blijken, dat gelijk zij voor hebben, zich wederom voor Hem als zijn aanbidders te stellen, zij .00k zorgvuldig zijn, dat hun niets ontvalle, hetwelk hun geweten mocht verwonden, of hun vertrouwen verzwakken, als zij tezamen in zijn tegenwoordigheid weder zullen verschijnen.

De studenten der Theologie hebben het meestal niet gehoord of geleerd van hun professoren en zij hebben het ook niet vernomen, noch gemerkt in hun huisgezinnen, als zij daar gemeenzaam verkeerden. Daarom hebben zij het niet alleen nagelaten in de huizen, waar zij woonden en gelegenheid hadden, om door huisoefening stichting te geven, somtijds ook in de huizen van hun eigen ouders; maar ook in de dienst komende, hebben zij geen huisgodsdiensten ingesteld, noch hun eigen huisgezinnen tot kleine kerken gemaakt, hetwelk tot een voorbeeld en opwekking van andere huisgezinnen mocht wezen, en zo met God te wandelen en Hem te dienen, zodat zij het volk laten liggen, en leven in het verzuim van, de huisoefeningen, en duizenden ledematen -der kerk leven en sterven, de ouderlingen en diakenen niet uitgezonderd,

die wel lichtelijk nooit eens hun huisgezinnen hebben samengeroepen, om Hem te dienen, ja wat nog erger is, indien enige goede lieden, om te doen blijken dat Jezus Christus waarlijk in hun hart woont, Hem ook bezitting van hun huis beginnen te geven, door zowel de godsdienst in hun huisgezin op te richten, als Hem in het verborgen te zoeken, zo wordt bevonden, dat sommige predikers niet alleen ver van zulks te prijzen, maar ook zelfs gereed zijn, zulke personen, die met hun doen de nalatigheid der predikanten veroordelen, als halve geveinsden aan te zien, en hun doen als overdrijving en onnodige plichtsbetrachting uit te krijten, bijzonder indien deze lidmaten het ook bij anderen willen aandringen, en over het verzuim daarvan bestraffen; o wanneer zal de Heere zijn gemeente eens van zulke leraars verlossen, opdat Zijn volk Hem een heiligheid mocht zijn!

Helaas! die mensen weten of bemerken weinig, welk ongelijk zij zichzelf doen. Want terwijl zij de huisgods. dienst zo weinig aanprijzen, ja dezelve nevens andere christelijke gemeenschap en onderlinge stichting, in minachting, ja verachting brengen bij de mensen door hun spreken en doen, beroven zij zichzelf van een rijk voordeel, namelijk van overvloedige bijstand des Heeren, die voor hen mocht afgebeden worden, om hun werk recht te doen, daar zij nu lichtelijk overgelaten worden, om alleen te werken; maar wee degene, die hier alleen is, want het werk moet in zijn hand verdorven worden, overmits het zo ver boven de bekwaamheid van sterfelijke mensen is. Weinig weten zij, en het schijnt niet, dat ze bezorgd zijn, om dat te weten, welk een verkwikkende hartsterking en aanmoedigende ondersteuning het voor menig leraar is geweest, die bijna bezwijkende onder het gewicht van het werk, door bewustheid van zijn eigen onbekwaamheid, en maar weinig tijds gehad hebbende, wegens de zaken van de kerk in het algemeen of van zijn eigen gemeente in het bijzonder, om te studeren ter voorbereiding voor zijn verschijnen op de predikstoel, ondersteund geworden door de gedachte, dat er niet alleen door de huisgezinnen vele verzoeken ten hemel opgezonden waren, tot zijn verzorging met hulp en genade, maar ook, dat er enige ernstige zielen onder de gemeente waren, die hem in hun samenkomsten bij de Heere gedachten, ja wier samenkomen ook dat voorname einde had, dat ze voor hem begeerden, dat zijn ziel met vettigheid verzadigd, en de hunnen met het goede vervuld mochten worden.

Ik zeg, weinig bedenken die leraars, welk een troost en bemoediging het menigmaal voor een ernstig leraar geweest is, om op te merken, en verzekerd te zijn, dat er zovelen voor de troon bezig waren, niet alleen. om honger voor zichzelf te verzoeken; maar ook om voor hem te bidden, dat hem het brood overvloedig ter hand gesteld mocht worden, om het hun uit te delen. En hoe dikwerf het dan wel gebeurd is, nadat zij zijn predicatiën door het gebed uit de hemel hadden neergehaald en zij tot des Heeren huis kwamen in geloof en afhankelijkheid, om op Hem te wachten in de weg der instellingen, dat als een antwoord op hun bidden en smeken, de arme geboeide leraar bevonden heeft, dat zijn banden losgemaakt waren, en zijn tong, hij wist niet hoe, was als de pen van een vaardigen schrijver. Hoe hebben die bidders bevonden, dat hun gebed zeventvoudig in hun schoot wederkeerde, en hoe blijde zijn zij gemaakt in zijn bedehuis, terwijl de Heere, als een vrucht van hun vorig bidden, hun niet alleen honger gaf naar Hem zelf, o zalige ziel, die zo onthaald wordt! maar ook, wanneer zij hun mond wijd open deden, en hun begeerten naar Hem uitstrekten, de vensteren des hemels voor hen opende en zulke overvloedige stortregens van zielszegeningen op hen uitstortte, dat er geen plaats genoeg was om die volheid te ontvangen. Maar deze dingen zijn buiten twijfel een verborgenheid, zoo- wel voor menig leraar onder ons, als voor de meeste belijders, waardoor het geschiedt, dat de leraars en de gemeenten menigmaal samenkomen tot erger en niet tot beter, daar geen van beiden in de hemel

waren, om des heilighdoms tegenwoordigheid te verzoeken, eer zij kwamen, gelijk zij ook niet dadelijk. behartigen, om meer hemels te worden door te komen. Dit voornemen hadden zij niet in hun samen-

komen, en daarom gingen zij zonder enige nuttigheid weg, en gelijk zij niet beoogden, Hem te ontmoeten, zo misten zij Hem niet, als zij weg waren. Zij gingen ook niet naar huis, treurende over dat gemis; ja, wat droeviger is, en sprekers en hoorders scheiden menigmaal uit de vergadering, in welbehagen over zichzelf, en de Heere scheidt van hen in mishagen over beide, omdat zij daar komen, zonder zelfs een ernstig doel of vast voornemen, om aan het einde van Gods instellingen te beantwoorden, hetwelk is zielsgemeenschap met God. Want tot dit oogmerk wordt het Evangelie gepredikt, en tot dit einde is het sieraad zijner schoonheid in Majesteit onder een volk gesteld.

Hier moet ik een opmerking verhalen van de groeten en begenadigden MR. RUTHERFORT, wiens geleerdheid. hem boven de verachtingen der grote geleerden, en wiens gemeenschap met God hem tot een buitengewoon voorbeeld heeft gemaakt, dat de navolging van allen waardig is, deze zei, dat hij nooit enig leraar voorspoedig in zijn predikdienst had gekend of opgemerkt, welke was tegen het samenkomen der christenen tot onderlinge stichting, hetgeen voorzichtig aangelegd zijnde, zulk een gelukkig middel was geweest tot opbouwning der heiligen; veel minder, wanneer hij niet aandrang op huis-godsdiensten. En ik noem hier RUTHERFORT liever, dan iemand anders van die treffelijke lichten van Schotland, ten dele - omdat ik weet, dat hij onder onze predikanten en studenten meer bekend is; ten dele naardien onder hem, terwijl hij professor in de Theologie was te St. Andrews, vele getrouwe leraars gekweekt zijn, wier lof verbreid is in die kerk, omdat zij dierbare instrumenten ten goede zijn geweest, en velen van hen nog heden ten dage zijn onder die menigte van waarde en kloekmoedige getuigen voor de waarheid en van tegenstanders tegen die vloed van afval, die nu met een opgeheven hand in Schotland wordt voortgezet.

Maar boven de genoemde leraars, zijn er anderen, die wellicht niet alleen hun eigen huisoefeningen hebben, maar ook die praktijk goedkeuren in het volk en die de mensen daartoe aanmoedigen, en tevens raden tot christelijke gemeenschap en gemeenzaamheid tot onderlinge stichting; maar die buiten alle praktijk stellen, dat ze samenkomende zich zouden oefenen, tot dit deel van christelijke gemeenschap, dat ze met elkander zouden bidden, en samen spreken aangaande hun eigen geestelijken staat en aangaande de staat der kerk, en of het koninkrijk Gods, bestaande in gerechtigheid, vrede en blijdschap des Heiligen Geestes, is een komend koninkrijk onder hen. Niet alleen is het een zeldzame zaak, dat twee of drie leraars zich enigen tijd afzonderen, om hun hart voor God tezamen uit te storten, of dat ze in de weg der Voorzienigheid samen zijnde, die geschikte gelegenheid waarnemen, om met elkander een gebed op te heffen om de komst van zijn Koninkrijk, en om de zegen van het Evangelie, opdat het zijn vrijen loop moge hebben en verheerlijkt worden, alsmede om hulp in hun standplaats, om een volkomen bewijs te geven van hun bediening en geholpen te worden, om voor hun volk in en uit te gaan, en om huns Meesters tegenwoordigheid te genieten, terwijl zij in hun werk zijn, opdat zo het welbehagen des Heeren door hun hand voorspoedig moge voortgaan, omdat Hij het is, die op hun planten en natmaken de wasdom geeft.

Maar daarenboven ondervindt men, dat vele leraars jaren en dagen tezamen leven, ook wel elkanders ambtgenoten zijn in ene stad, wier werk hen dikwerf roept, om samen te beraadslagen, en met elkander te spreken over hetgeen te doen is onder dat volk, waarover de Heilige Geest hen tot opzieners gesteld heeft, en die nochtans nooit eens met elkander de knieën buigen; ik spreek niet van kerkenraden noch classicale

vergaderingen, waar ik weet, dat naar gewoonte een gebed gedaan wordt, in vele plaatsen uit een boek, en naar de sleur, om Gods licht en leiding te verzoeken in haar grootste moeilijkheden, en die nooit enigen tijd afzonderen, om haar opmerkingen omtrent de staat der gemeente elkander mede te delen, of het gepredikte Woord zijn nut doet, dan of zij nog steeds kinderen der ongezeggenheid blijven, opdat ze dan tezamen treuren over een volk dat verloren gaat, en zich tezamen voor God stellen, bij Hem aanhoudende met allerlei gebeden en smeking in de Geest, opdat Hij uit de weg neme, wat óf bij hen is, en daar zal het dikwijls gevonden worden, indien men er naar zoekt, óf bij het volk, hetgeen de ingang en het doel des Evangelies verhindert, en steeds verhinderen zal, totdat het uit de weg zal genomen zijn.

Maar integendeel, wanneer leraars samenkomen, is hun spreken gewoonlijk zo algemeen en zo ongeestelijk, alsof hun werk niet was, te waken over de zielen, en alsof al hun bezigheid in de wereld niet ware, zich te gedragen als gezanten van Christuswege, welker gewone taal bijzonder moest zien op de toekomst van zijn koninkrijk in de wereld. En gewis, dit zou niet anders kunnen zijn, indien dit in hun zielsbegeerte boven lag: Uw koninkrijk kome! Helaas, hoe zijn zelfs de vromen genegen, om met elkander hier en daar over te spreken, hetwelk niet tot bevordering van hun ijver en van hun werk dient, veel tijds verbeuzelende met wat nieuws te zeggen en te horen.

Ik sta lichtelijk toe, dat het een predikant zeer betaamt, te onderzoeken hoe het in de wereld toegaat, opdat hij moge weten, hoe het overal met Sion gaat, en zich gevoegelijk naar haar lot gedrage en doe blijken, dat hij haar voorspoed stelt boven zijn hoogste vreugde, opdat hij wene, als hij hoort, dat zij ergens met tranen op hun wangen op de aarde neerzitten en er een wolk is, die de geopenbaarde heerlijkheid van Christus in de wereld verduistert. Als deze gestalte des geestes gemist wordt, is dit wel een bewijs, dat bij de leraars geen algemene geest is, welke Christus' gezanten betaamt; maar als men steeds hoort en spreekt van hetgeen dagelijks geschiedt, zonder toeleg, om de zaak der Kerk ten hemel te gaan dragen, en te kloppen en te roepen, zonder Hem rust te geven vóór dat Hij opsta en Jeruzalem stelle tot een lof op aarde, dan is zulks beneden hetgeen een dienaar des Evangelies betaamt. Bijzonder ook dat schertsen en lichtvaardig en ijdel spreken, en die gekkernij, Eutrapije door de apostel genoemd, hetwelk de wijsgeer Aristoteles onder de halve deugden stelde, is de leraren wanneer zij samen zijn onbetamelijk, hoewel het veel onder hen gevonden wordt, als die op elkander zouden acht nemen, tot opscherping der liefde en van zulke goede werken, die de leraren, welke verwachten dat woord van Jezus te horen: wel gij goede en getrouwe dienstknecht", het best passen, en die hun rede steeds zo zouden zouten, dat ze recht smakelijk zij, en genade en stichting geve dengenen die ze horen.

Het is waar en ik beken, daar kan een trotse gemaaktheid zijn in een somber gedrag en in een droevig aangezicht, hetwelk ver is van de zuivere en onbevleete godsdienst voor God, hoewel zij die wilden voorgeven; maar dit is niet de droefheid des aangezichts, waardoor het hart verbeterd wordt; bijzonder indien iemand daardoor beoogt, dat men nu kennis van hem neme, als zeldzaam geestelijk; maar ik spreek van dat eigenaardig geestig, schertsend samenspreken der leraren, hetwelk de zielen tot heilige plichten ongeschikt en onbekwaam maakt, waartoe veler geest een natuurlijke geneigdheid, en als het ware een hebbelijkheid heeft. Maar laat dezulken maar op hun zielsgestalte acht nemen, nadat ze aan deze hun geest de lossen teugel hebben gegeven; ik houd mij verzekerd, zij zullen bevinden, dat ze daardoor, eer zij het gewaar werden, zijn verleid geworden tot lusteloosheid ten opzichte van geestelijke plichten. En hoe tederder van harte zij zijn des te schrikkelijker zal het hun zijn, na zo

spitsvondig geschertst en geboert te hebben, geroepen te worden om tot God te spreken, omdat het in hun hart niet was, te waken tot het gebed; zodat ze bijna tot die plicht des gebeds in zekeren zin zouden zeggen: hebt gij mij gevonden, mijn vijand?

Ik weet ook, Gods dienaars mogen een zoete blijmoedigheid hebben, omdat er een tijd is om te lachen, zowel als om te wenen; maar wie de tijden wel onderscheidt en weet, wat het Israël Gods heden te doen heeft, zal zijn vrolijkheid zo schikken, dat het blijken mag, dat hij de droefheid beter oordeelt dan het lachen en dat nu het hart des wijzen is in het klaaghuis, terwijl het hart des dwazen is in het huis der maaltijden. Hij zal zich niet toegeven willen in lichtvaardig schertsende en ontstichtende redenen; maar zo hij er ooit toe komt, zou hij boven alle mensen zichzelf stuiten en berispen, latende deze of dergelijke gedachte in zijn ziel gaan: heeft deze mijn tong ooit van God gesproken en moet ik zijn mond zijn tot het volk des Heeren en hun mond tot Hem, zal ik dan mij zelve vrijheid geven in scherts, welke in twijfel kon brengen of ik ernstig kan zijn, terwijl ik tot God en van Hem spreek?

O, wanneer zal het eens in Nederland onder Gods dienaars en boden gevonden worden, dat ze zich schamen zullen, als ze samenkomende en geschikte gelegenheid hebbende om te bidden, van elkander te scheiden, voordat ze tezamen hun harten met hun handen tot God in de hemel hebben opgeheven? O wanneer zal eens deze gelukkige nieuwigheid (want dit ongelukkig geslacht zoude het toch ene nieuwigheid noemen en rekenen) op de academiën ingevoerd worden en betracht worden 'door professoren en studenten! Dan zouden die scholen er recht uitzien als planthoven der kerk. Deze nieuwe praktijk zou vele droevige nieuwigheden voorkomen, welke schijnen te zullen strekken tot een verkering van het Evangelie. En zij zouden een goede heelpleister zijn om die kanker te genezen, welke het aangezicht der kerk zo schijnt te zullen invreten, dat men haar binnen kort niet zal kennen, als Christus' Bruid.

Och dat allen die bidden kunnen, mochten bidden om een deel biddende leraars, die de predikstoelen mochten vervullen en om biddende professoren, om het gestoelte in de academiën te bekleden! Dit ware het wenselijkst gezicht buiten de hemel, zulke wachters gesteld te zien op de wallen der kerk, en dat er deze gelukkige vereniging kwam, dat een menigte priesters met heil werden bekleed, en de vergaderingen van Gods gunstgenoten zeer juichten van vreugde.

Ik wenste hier voort te gaan met mijn aanspraak, en de aandacht vestigende op het heerlijke voorbeeld van Mr. BINNING, verder iets voor te dragen tot opwekking, om getrouw te zijn in de bediening, die wij aangenomen hebben; maar ziende, dat het verhaal reeds zo breed is uitgelopen, en vrezende door mijn breedvoerigheid onaangenaam en verdrietig te zullen zijn, zal ik in het gezegde berusten en het andere, hetwelk ik te zeggen heb, uitstellen tot een andere goede gelegenheid, misschien wanneer eens het andere boekje van Mr. BINNING van de Gemeenschap met God, over 1 Joh. 1 en 1 Joh. 2: 1, 2, 3, door mij, zo de Heere wil en ik leef, zal vertaald en uitgegeven worden.

Ik kom er dan nu toe, om dit verhaal van zijn leven en van zijn dood te eindigen. Nadat hij drie volle jaren volhard had in de arbeidzame uitvoering van de predikdienst, welke hij ontvangen had, betuigende het Evangelie der genade Gods, lerende in het openbaar en van huis tot huis, bewegende tot het werk der bekering tot God, en tot oefening van geloof in de Heere Jezus Christus, verviel hij in het vierde jaar zijner bediening, staande en weidende in de kracht des Heeren, tot een tering, die zijn vermagerd lichaam, hetwelk verzwakt was door de zeldzame werkzaamheid van een zo vlugge geest, en door natuurlijk en oprecht zorg te dragen voor de staat zijner

kudde, ras veranderde als in een geraamte; een edeler koorts, namelijk ijver voor zijns Meesters ere, die hem verteed had, had aan die volgende koortsen van de tering weinig werks overgelaten om te doen.

Gedurende de gansentijd van zijn ziekte genoot hij een grote opgeklaardheid der ziel, die ook overeenkwam met zijn laatste predicatie, die hij preekte over die woorden: 2 Cor. 4: 16, *Maar hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, zo wordt nochtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag*; zo lag hij opziende, en levende in het gezicht van dat gans zeer uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid, en zo zag hij de dingen die niet gezien worden, o vreemd en edel gezicht! Want de dingen die zienlijk zijn, schijnen te zijn en zij zijn niet; immers ten opzichte van zielsverzadiging hebben zij geen wezen, maar de onzienlijke schijnen niet te zijn, en toch zij zijn alleen; want uit deze diepen Oceaan en deze levende Fontein van een onzienlijk God is het, dat al die overvloedige stromen van al wat zoet en vermakelijk is voor de smaak, voortkomen en in de ziel vloeien, en zo heeft hij enigszins iets vooruit gesmaakt van de vrolijkheid en heerlijkheid van het onmiddellijk gezicht. Vandaar kwamen al zijn hartsterkingen; zodat hem een ziel, onthaald met de blijdschap des Heiligen Geestes en gevoed met verborgen Manna, in zijn uittering de ogen uitblonk.

Gelijk hij steeds in zijn leven in staat geweest was om van God boven velen te spreken, dewijl hij er zijn werk van maakte, zijn ziel te gewennen aan een wandel met Hem en poogde een gestadige gemeenschap te houden tussen de hemel en zijn hart, als een die zich daaraan toegewijd had, en geheel aan de gemeenschap met God overgegeven was, zo had ook alles, wat hij toen kon zeggen, zulk een liefelijke geur, dat het zijn rijpheid verkondigde, en klaar bekend maakte, dat hij nu niet langer buiten de hemel kon blijven, zijnde zo bekwaam gemaakt, om deel te hebben aan de erfenis der heiligen in het licht.

Gelijk hij van zijn jonkheid af de heilige Schriften onderzocht en geweten had, waardoor hij wijs gemaakt was tot zaligheid, door het geloof hetwelk in Christus Jezus was, en gelijk hij van het begin van zijn predikdienst zich nog meer bijzonder begaf tot het ernstig lezen en onderzoeken der Schrift, zodat hij beleed aan een zijner gemeenzaamste vrienden, bij gelegenheid dat men sprak van veel te lezen, en te studeren, hoewel een iegelijk die hem hoorde spreken van al wat voorviel, zou geloofd hebben, doordien hij zo gezond en vast en tot voldoening sprak, dat hij de meeste schrijvers gelezen had, die over die stoffen geschreven hadden, zeggende, dat hij menigmaal beschaamd was, dat hij niet in staat was om te zeggen, dat hij deze en die schriften gelezen had; maar, zei hij, de Heilige Schriftuur is nu mijn al; zij is mijn studie; ik zoek mijn kennis niet uit andere schriften tot dezelve te brengen; maar ik maak er mijn studie van, mijn kennis uit de Schrift zelve te halen; ik ben ingenomen met het beschouwen van de wonderen zijner Wet, van het leven en de onsterfelijkheid, die in de Schrift aan het licht is gebracht, met welker blinkende schoonheid en glans ik omringd ben, en met welker alles-overtreffende zoetheid, die ik gedurig daarin vind, ik zo voldaan en tot overvloeiens toe met vermaak vervuld ben, dat ik maar weinig tijds en weinig begeerte heb voor andere studiën."

Ik zeg, gelijk hij geheel was ingezonken in het bestuderen der Heilige Schrift in zijn leven, inzonderheid van de tijd af, dat de Heere het zijn werk gemaakt had, dezelve voor anderen open te leggen, zo hield hij gedurende al de tijd van zijn ziekte zijn Bijbel steeds bij zich in zijn bed. En zo dikwijls hij vrij was van pijn en gezelschap, verkeerde hij met Mozes, de profeten en apostelen, of liever hij hoorde, wat de Geest door hen tot de Gemeenten sprak. En hij nam het niet aan als der mensen woord, maar gelijk het waarlijk is, als Gods Woord, hetwelk krachtig werkt in degenen, die het geloven.

Met één woord, hij onderzocht zozeer die verborgen diepten der zaligheid, en overwoog de kostelijkheid der stof, en perste die druiven des hemels, indien ik zo de Heilige Schriftuur mag noemen, opdat hij uit dezelve mocht uitdrukken en drinken die edelen wijn van sterke vertroosting, die zo veelvuldig daarin is, dat hij wel mocht gezegd worden, zijn ogen en zijn Bijbel tegelijk gesloten te hebben, of dat de dood hem zó bezig vindende in dat werk, niet anders aan hem te doen had, dan zijn ogen te sluiten, en hem ter plaatse te voeren, waar hij dat heerlijk Voorwerp zonder boek of Bijbel zou zien. O, in dat middaggezicht lig-, gen uitleggingen nevens de tekst eeuwig zo open voor het oog, dat de ziel voor eeuwig bewaard is tegen misvattingen omtrent God; of liever de tekst wordt zo onmiddellijk gezien, dat er geen uitleggingen meer nodig zijn.

Toen zijn beenderen door zijn huid staken aan die zijde waarop hij, om een weinig rust te vinden, door de natuur van zijn ziekte genoodzaakt was te liggen, zo keerde hij zich op de andere zijde, hetwelk gedaan hebbende, zo begon er met die tegenwoordige verkwikking een bekommerende gedachte in zijn hart te komen, wat zal ik doen, dacht hij, tot Mijn verkwikking en rust, of hoe zal ik liggen, als ik ook deze zijde zal doorgelegen hebben? maar terstond vergaderde hij zijn gedachten, en tot een blijk, dat zijn geestelijke kracht zover was van af te nemen, dat hoewel zijn uitwendige mens verging en verkwijnde van dag tot dag, zijn inwendige mens evenwel vernieuwd werd met geestelijke kracht, zo stiet hij die gedachten weg, als zij kwamen indringen, overwon terstond die verdrietelijkheid, en legde zulke gedachten het zwijgen op, ja hij troostte zich hiermede, hetwelk hij met zulk een in het oog vallende opgehelderdheid en vergenoegen uitdrukte, dat het ten dele te kennen gaf, want alles kon niet gezegd worden, wat zijn ziel genoot. Wanneer Hij, zei hij, ook deze zijde zal genomen hebben, zo zal Hij even daarna mij zelve nemen en zo zal ik eeuwig met Hem zijn. O, zalige voortdurend van gelukzaligheid! Heeft Hij ons dit gezegd, opdat wij onszelven en anderen met deze woorden troosten zouden, en zal ik verdrietig zijn of droevig uitzien? Neen; aangezien Hij gesproken heeft in zijn heiligheid, zo zal ik mij verheugen en als een deelgenoot van Christus niet alleen hopen tot het einde toe, maar ook de blijdschap mijner hope tot het einde toe vasthouden.

Daarenboven sprak hij nog in deze zin en ongeveer deze woorden: Eerlang zal ik boven de vermoeidheid zijn, ik zal haast in mijn bed gaan en rusten in vrede. O, welgemaakt bed! O zalige rust, waar niet alleen alle tranen van de ogen zullen afgewist worden van hem, die daar nedergelegd wordt, en zich op dat bed uitstrekt, en waar niet alleen een eeuwige bevrijding zijn zal van dood en droefheid, van kermen en pijn, maar de ziel zal eeuwig verkeren en leven in een onafgebroken verrukking, vervoerd door het onmiddellijk genieten van God zelf. Enige duizenden jaren zijn er voorbijgegaan, zei hij, sinds Abel in dit bed werd nedergelegd om zijn ziel te baden in deze zuiveren Oceaan van blijvend vermaak. En hoelang is het reeds, sinds die beker der volheid van vreugde en liefelijkheid voor eeuwig gesteld werd in de hand en aan het hoofd van Enoch; Abraham, Isaak, en evenwel zijn ze die genietingen niet moede en zij zullen er nooit moede van worden, want in deze genieting alleen is volheid zonder walging, een soort van begeerte, eeuwig gepaard gaande met de meest volkomen bezitting van een algenoegzame gelukzaligheid, de ziel genietende, en vooreeuwig vervuld zijnde tot overvloeiers toe met al wat mogelijk is begeerd te worden, omdat ze God geniet, en begerende eeuwig zo vervuld en overvloedig te worden, omdat daarin Gods tegenwoordigheid tot kroning, volmaking, en voortdurend van die gelukzaligheid, tegenwoordig is, bovenal onze bevatting, en dient tot volkomen geluk en volmaakt genoegen, hetwelk dan voor eeuwig uitsluit een mogelijkheid om het tegenwoordig bezeten goed moede te worden.

In deze haven zal ik binnen kort aanlanden; op die grond en in die stad zal ik eeuwig leven, waar ik Hem zal zien, gelijk Hij is, en Hem gelijk zijn. Dit is de langverwachte gelukzaligheid, die ik nu tegemoet zie en tot welker levende hope ik wedergeboren ben door de opstanding van Jezus Christus uit de doden. Hier is de plaats van mijn rust, en bij deze Fontein zal mijn vermoeide ziel verkwikt worden. O, zalige rust, nooit mijn harp ter zijde te leggen en nooit op te houden, maar zonder afbreken Hem te zingen, die mij heeft zalig gemaakt en gewassen in zijn eigen bloed, en mij Gode gemaakt heeft tot een koning en priester! O, rijke kroon, en o verrukkende bezigheid, die kroon af te nemen en dezelve eeuwig op te offeren aan Hem, die ze op mijn hoofd geplaatst heeft. En evenwel die. Zo neder te werpen voor Hem, dat ze zal blijven op mijn hoofd, of die zo af te nemen, dat Hij mijn kroon zal zijn en zal maken dat haar volle gewicht zal klimmen tot de onbekende waardij van dat gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid.

Doch het is niet uit te drukken met woorden, wat Mr. BINNING in die ure gevoelde in zijn ziel; niettegenstaande al zijn welsprekendheid miste hij woorden om hetzelfde uit te drukken.

Nu begon hij te ondervinden, dat geloof en verbeelding te kort schoten, om de maat te nemen van hetgeen alle verstand te boven gaat. Het was niet alleen zijn uitdrukking, maar ook zijn inbeelding te boven gegaan; want nu begon met hem gehandeld en aan hem gedaan te worden boven al wat hij kon bidden of denken. In deze gestalte, onder al de pijn der ziekte, reeds meer dan half in de hemel, zingende en zich vervrolijkende in dit begonnen gezicht en genot, vond hem de dood en haalde hem tot zijn Vader; of liever, Jezus Christus kwam, terwijl zijn hijgende dienstknecht Hem kussen toewierp, en kuste zijn ziel uit hem, en greep ze toen de dood zijn werk gedaan had, en voerde hem van hier in omhelzingen, kroonde hem en stelde hem voor aan zijn Vader, en zette hem zo neder, om eeuwig in het gezicht van God te leven, in het gezelschap en de rijen der verlostten.

Aldus is het geschied, nadat hij omtrent drie jaren Professor in de wijsbegeerte was geweest, en bijna vier een brandend en schijnend leraar, dat hij in het zes-en-twintigste jaar van zijn ouderdom, in het jaar 1653, in September ontsliep, leunende op zijns Meesters schoot, terwijl hem rijkelijk werd toegevoegd de ingang in het koninkrijk zijns Heren en Zaligmakers, en hij zijn wenende vrienden verliet, die door het ziltig nat van tranen met vreugde heen zagen, dat hij zonder enigen storm aan het strand kwam, want hij had een ruime zee en vóór de wind, in dat vermakelijk en lieflijke land, waar God gezien wordt, en waar de heerlijkheid woont; zij verloren hem juist uit het gezicht, toen hij binnen de poorten van die stad inkwam, en met de hoogste tevredenheid zijn ogen sloot voor alles, wat hier te zien is, opdat hij mocht gaan tot de plaats, waar hij zou kennen, gelijk hij gekend was, en waar zijn begonnen heiligheid zou volmaakt worden tot een, volkomen gelijkvormigheid met dat heerlijke Voorwerp, God boven al te prijzen in der eeuwigheid, in wiens gezelschap hij eeuwig zijn zou; O zalig wezen, daar te zijn en daar eeuwig te zijn.

Nu heb ik, Eerwaarde Broeders en Vaders, mijn verhaal en aanspraak betreffende Mr. BINNING geëindigd, en heb UEw. dit ongemeen rijk, hoewel uitheems schilderstuk vertoond en aangeboden, om hetzelfde in uw studeerkamer op te hangen, opdat een hemelse eierzucht in onzen boezem ontstoken worde, om door aanschouwing van dit voorbeeld aangespoord zijnde, te pogen mannen te zijn van gelijke genade, bekwaamheden en arbeidzaamheid, aangezien hij toch een man was van gelijke bewegingen en zwakheden als wij, opdat ook ons einde zij gelijk het zijne.

Doch hoe zeer ik mij ook tot het einde moet haasten en afbreken, zo bid ik ulieden, verdraagt mij nog, dat ik dit nog eens zeg, dat naar mijn oordeel een behouden en zalig predikant een zeldzamer gezicht in de hemel is, dan veel predikanten denken en geloven. Het schijnt dat onder ons al de predikanten verzekerd willen zijn en dadelijk verzekerd zijn van hun zaligheid; zo geven zij in hun gebeden en dankzeggingen, predicatiën en samensprekingen te kennen. Het schijnt geen groot wonder in hun ogen, dat zij zouden behouden worden, hoewel zij voor zoveel hun toevertrouwde zielen zich moeten verantwoorden; weinig of nooit bekommeren zij zich met deze of dergelijke gedachten en vragen, waarmede andere zielen, die ernstig zijn omtrent haar zielsstaat, en enigszins beseffen, wie God is, en wie zij zijn en wat zij doen, zich veel in deze vreze bevinden; is het mogelijk dat ik kan behouden worden; dat ik God als mijn deel en bezitting zal hebben? Durf ik mij aan te matigen, dat ik Hem genieten zal? Zou Hij mij liefhebben als zijn uitverkorene en mij in zijn hart dragen, die zo besmet en onrein ben, dat ik op ieder nieuw gezicht, dat ik van mijn binnenste krijg, gedwongen word, een walging te hebben van mij- zelven, zodat ik het een soort van hemel zou achten van mijzelf weg te vlieden, zo ik wist, hoe en waar? Kan ik, een zo walgelijk en melaats mens, tegemoet zien, dat ik onder de geesten der volmaakte rechtvaardigen zal zijn, die God zullen zien, en Hem gelijk zullen zijn? O zou dat met mij zo zijn? O, kan dit zijn? of hoe zou dat, of hoe kan dat zijn?

Nee, de leraars onder ons zijn meestal mensen van volle verzekerdheid; zij maken het niet tot hun bezigheid hun tijd in zulke alleenspraken met hun eigen zielen door te brengen; al het geweld, hetwelk zij gebruiken, om het koninkrijk der hemelen in te nemen, en al hun strijden om in te gaan door de enge poort, schijnt maar te zijn, een opdringing aan zichzelf van een blinde, stoute verzekerdheid en sterk vertrouwende verwachting, dat hun rijkelijk toegevoegd zal worden de ingang in het eeuwig koninkrijk; zij achten het te laag voor zich, dat ze zwarigheid zouden vinden in de toepassing van de grootste en dierbare beloften; het schijnt dat hun eigenliefde hun bij zichzelf doet zeggen, als zij de beloften horen: tot wiep heeft de Koning lust een welbehagen te doen, meer dan tot Mij?

Maar mijn Broeders! nademaal wij weten,, dat vele leraars ten dage van hun komen voor het oordeel, dit zullen hebben in te brengen, dat zij in Christus' naam hebben gepredikt en in zijn naam duivelen uitgeworpen en vele krachten gedaan, en nochtans van voor zijn aangezicht uitgesloten en met de duivelen opgesloten zullen worden, zo behoorden wij immers wel acht te hebben op de leer, opdat wij onszelf en anderen, die ons horen, mogen behouden en ons gewaarschuwd houden, om zo te prediken en zo te wandelen, gelijk het de Dienaars des Evangelies betaamt, opdat wij niet, terwijl wij anderen prediken de zaligheid, die in Christus Jezus is, zelve verworpelingen mochten zijn.

Aldus eindigende, blijf ik

UEw. geringe dienaar, medebroeder en medearbeider in het Evangelie van Jezus Christus,

JACOBUS KOELMAN.

Voorbericht, waarmee dit boek voor het eerst in het Engels is gedrukt

Christelijke lezer!

De heilige en geleerde schrijver van dit kleine boek, zijn jaren vooruit gelopen zijnde, haastte tot rijpheid vóór het gewone jaargetijde, zodat rijpe zomervrucht bij hem gevonden is in het begin van de lente; want eer hij volle vijftientig jaren oud was, was hij daartoe gekomen, dat hij uitstekend taalgeleerde, wijsgeer en godgeleerde was, waarvan hij bekwame proeven gaf door zijn arbeid, eerst drie jaren lang met hoge goedkeuring professor geweest zijnde in de wijsbegeerte, aan de academie van Glasgow. En vandaar werd hij overgebracht tot de bediening des Evangelies in een naburige kerk, alwaar hij ongeveer vier jaren arbeidde in het werk des Evangelies, een brief van voorschrijven nalatende, in de harten zijner toehoorders; maar daar weinige brandende en schijnende lichten hier van langen duur geweest zijn, zo werd hij, nadat hij zijn geslacht naar de wil Gods gediend had, en velen zich voor een tijd in zijn licht verblijd hadden, ras overgebracht naar het land der belofte in het zesentwintigste jaar van zijn ouderdom. Hij leefde met recht hooggeacht en bemind en stierf zeer beweend door alle verstandige christenen, die hem kenden.

En gewis, het verlies, dat de gemeenten van Christus in deze streken leden door zijn dood, was des te groter uit een dubbele oorzaak: Eerst, omdat hij een persoon was, die recht afgericht en bekwaam was, om de schoolgeleerdheid en praktische Theologie te zuiveren van de overvloed van ijdele, vruchteloze en bedwelmende vragen, waarmede de latere tijden beide bedorven hebben, en hij had het in zijn hart en in al zijn doen, dat hij die natuurlijke Evangelische eenvoudigheid mocht wederbrengen, welke in de meeste delen van de wereld, waar de geleerdheid in achting is, en waar het Evangelie gepredikt wordt, bijna verbannen is uit de scholen en van de predikstoelen; waarvan de verstandige lezer een proefje kan vinden in dit kleine traktaat; ten andere, omdat hij een persoon was van uitmuntende gematigdheid en nuchterheid des geestes, een zeldzame genade in dit geslacht, wiens hart veel uitging in pogingen, om helende wegen, en samenvoegingen van liefde onder broederen te bevorderen. Hij was iemand, die verlangde naar de herstelling van de menselijkheid of beleefdheid der Christenheid, welke bijna is verloren geweest in de bittere verdeeldheden van deze tijden en in de vinnige tegenkantingen, welke daarop gevolgd zijn. Het uitgeven van dit deel der schriften van zijn hand is veroorzaakt, ten dele door het verlangen van velen, die hem kenden, naar enige vrucht van zijn arbeid tot nuttigheid der Kerk, ten dele door de uitnemend grote profijtelijkheid van dit tractaat; waarin ik vrijmoedig durf zeggen, dat enige fundamentele stukken van de Christelijke godsdienst, en grote verborgenheden des geloofs verhandeld zijn, met de grootste Evangelische eenvoudigheid en helderste klaarheid, en gebracht worden tot de geringste begrippen en meest gewone verstanden met overvloedige blijken van een grote hoogte van nuttige kennis in de Schrijver, die, zo hij geleefd had, om de verklaring van de gronden van de godsdienst in dier voege te volmaken, gelijk hij zulks voorgenomen had in zijn openleggen van de Catechismus voor zijn bijzondere vergadering, vermaard zou geweest zijn in de gemeenten van Christus, zelfs alleen uit deze hoofde; maar nu is het u overgelaten, om ex ungue leonem (uit dit weinige het geheel) te beoordelen, uit dit onvolmaakte opus posthumum (laatste werk).

Des schrijvers leerwijze was zijn bijzondere gave daar hij geen vreemdeling zijnde in de regelen der kunst, wel wist, hoe hij zijn leerwijze de stof zou doen dienen, die hij verhandelde; want hoewel hij niet telkens zegt, dat zijn rede of verhandeling zoveel delen heeft, zo behoeft gij niet te denken, dat er geen regelmaat in is, omdat het is

maximum artis celare artem, (de grootste kunst, de kunst te verbergen.) Dat nu dezelfde Geest, die hem bekwaam gemaakt heeft; om deze zoete verborgenheden der zaligheid te bevatten en aan anderen mede te delen, u moge helpen, om die met voordeel te lezen en te gebruiken, is de begeerte van hem, die is, de uw in de dienst des Evangelies,

PATRICK GILLESPIE.

1. Van Gods eer, het hoogste einde van de mens

Uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen.

Hem zij de heerlijkheid, in der eeuwigheid.

Rom. 11: 36.

Zo gij iets doet, doet het alles ter ere Gods.

1 Cor. 10:31.

Al wat de mensen te weten hebben, kan onder deze twee hoofden samengevat worden, namelijk, wat hun einde is, en wat de rechte weg is, om dat einde te bereiken. En al wat wij te doen hebben, is door alle middelen te zoeken, dat einde te verkrijgen. Dit zijn twee hoofdpunten van des mensen kennis en betrachting: waar heen te gaan, en op welke weg te gaan. Indien men in een van deze grondstukken mistast, zo is alles verkeerd. Alle kunsten en wetenschappen hebben hun beginsels en gronden, die vooropgesteld moeten worden vóór alle kennis en rechte praktijk. Zo heeft ook de ware godsdienst enige gronden en beginselen, die ter harte moeten genomen en in de ziel geprent worden, of er kan geen goed gebouw, noch ware zaligmakende kennis zijn; ook kan er anders geen praktijk van een christelijk leven zijn, die tot een zalig einde leiden kan. Maar gelijk de beginselen niet vele zijn, maar weinige algemene en lichte gronden, waaruit al de besluiten van de kunst gehaald worden, zo zijn ook de gronden van de godsdienst weinig en klaar. Zij behoeven uw geheugen niet te overladen, noch uw verstand te verwarren; hetgeen u kan behouden, is nabij u, zegt de apostel, Rom. 10:8. in uw mond, het is noch te ver boven ons, noch te ver beneden ons. Maar helaas! het niet opmerken van deze algemene, weinige en lichte gronden, maakt dat zij lastig zijn voor het geheugen en duister voor het verstand, gelijk er niets zo licht is, of het wordt zwaar, indien men het tegen Zijn wil doet: zo is er niets zo klaar en zo algemeen, of het wordt donker en zwaar, indien men het niet opmerkt en ter harte neemt.

Hetgeen in de eerste plaats is op te merken, is ons einde: gelijk dit in alle kunsten, en zelfs in de minste bezigheid, de eerste plaats van opmerking heeft, zo ook bijzonder in de christelijken godsdienst. Het is de eerste oorzaak van alle menselijke daden en het eerste beginsel van alle beraden bewegingen, tenzij gij in het wilde daarheen zoekt te wandelen, niet wetende waar gij heengaat en wat u doet, zo moet gij dit eens in uw oogwit bevestigen en vast maken: wat is het grote einde en oogmerk, waartoe ik geschapen en gezonden ben in de wereld? Indien dit niet gevraagd en niet recht beantwoord en vastgesteld wordt, zo kunt gij niet anders dan uw tijd kwalijk besteden. U zult niets moeten doen of niets dat nuttig is, of hetgeen nog erger is, namelijk hetwelk u verderven zal. Gewis dit ene kwalijk vast te stellen, maakt dat de meeste van onze bewegingen óf ten enenmale ongeregeld, óf onnut zijn, óf verderfelijk, óf schadelijk. Derhalve daar dit stuk de eerste plaats in uw Catechismus beslaat, zo behoort het eerst en vooral op het harte gelegd en overwogen te worden, als het éne dat nodig is. Één ding is nodig zegt Christus, Luc. 10: 42, en indien iets in de hoogste trap nodig is, dan is het dit. Och dat u wilde voornemen, dit te beschouwen, gelijk het de noodzakelijkheid en het gewicht daarvan vereist!

Twee Schriftuurteksten hebben wij vooropgesteld, die van des mensen uiterste en hoogste einde spreken, hetwelk is de verheerlijking Gods door al onze daden, woorden en gedachten. Daarin hebben wij deze dingen van gewicht:

**Eerst, dat Gods eer is het einde van ons wezen;
ten tweede, dat Gods eer behoorde te zijn het einde van ons doen;
en ten derde, de grond van die beide, namelijk: dewijl èn wezen, èn doen
van Hem zijn, zo behoren zij dan beide voor Hem te zijn.**

Hij is de eerste oorzaak van beide, en daarom behoorde Hij het laatste einde van beide te zijn; uit Hem, en door Hem zijn alle dingen, en daarom zijn alle dingen ook tot Hem en behoorden diensgevolge alle dingen gedaan te worden voor Hem.

God is ten enenmale onafhankelijk en zelfgenoegzaam. Dit is zijn koninklijk voorrecht, .waarin Hij oneindig alle geschapen volmaaktheden te boven gaat. Hij is van zichzelf, en voor zichzelf, van niemand anders en voor niemand anders, maar van Hem, en voor Hem zijn alle dingen. Hij is de Springader, daarheen moet gij al de stromen .volgen en dan rusten, want gij kunt niet verder gaan. Maar het schepsel, zelfs het volmaakste werk buiten God, heeft in zich deze twee eigenschappen van bepaaldheid, dat het is van een ander en voor een ander. Het heeft zijn oorsprong uit de Fontein van Gods oneindige kracht en goedheid, en het moet weder derwaarts lopen, totdat het al zijn vermogens en voortreffelijkheden in diezelfde zee van goedheid uitlaat. Afhankelijkheid is de eigenschap van een geschapen wezen; afhankelijkheid van dat oneindig onafhankelijk Wezen, als de eerste onmiddellijke oorzaak en het laatste onmiddellijke einde. U ziet dan, dat dit beginsel in de natuur zelf van de mens is ingeprent. Het is zo zeker en blijkbaar dat de mens tot Gods eer en tot geen ander einde gemaakt is, gelijk hij door Gods kracht en door geen andere oorzaak is voortgebracht. Ten ware de mensen hun geweten geweld aandeden, en hun eigen ogen uitstaken, gelijk de heidenen deden, Rom. 1: 19. enz. hetgeen kennelijk is van des mensen hoogste einde, is in hen openbaar, zodat ze allen zonder verontschuldiging zijn. Gelijk het Wezen van God onafhankelijk is, zodat Hij niet kon uitgedrukt worden door een naam, die beter past, dan die Hij zelf heeft aangenomen, Ik ben, die Ik ben, te kennen gevende een oneindig, onuitsprekelijk, volstrekt, en alovertreffend Wezen, nevens hetwelk geen schepsel de naam van Wezen verdient, of op één dag met zijn naam, genoemd mag worden, omdat Zijn heerlijk licht maakt, dat de arme belachelijke schaduw van licht in andere schepselen niet gezien wordt, en uit de wereld der wezens verdwijnt, zo is het de heerlijke volmaaktheid zijner natuur, dat Hij alles doet voor zichzelf, voor zijn eigen naam, alles gewrocht hebbende om zijns,zelfs wil, Spreuk. 16: 4. En zijn eer is Hem zo lief, als Hij zichzelf lief is: *Ik ben de Heere, zegt Hij, dat is Mijn Naam, en daarom zal Ik Mijn eer aan geen anderen geven*, Jes. 42.: 8. en 48: 11. Dit is een eerezucht. Waarlijk, dat een mens zoekt, of daarnaar onderzoekt, is geen eer, Spreuk. 25: 27, maar veeleer des mensen schande.

Zelfzucht in de schepselen is een monsterachtige en onbetamelijke zaak; het is zo ongerijmd en misstaande in een schepsel, zijn eigen eer te zoeken, als zich zijn eigen Wezen toe te schrijven. Zal het geformeerde zeggen tot de Maker Gij hebt mij niet gemaakt, dat ware belachelijk, en zal het geformeerde zeggen, dat het voor zichzelf gemaakt is, dat ware even belachelijk. Zelfverloochening is het sieraad en de schoonheid van een scheepsel en daarom is de nederigheid een sieraad en kleding, 1 Petr. 5: 5. En de nederige van geest houdt de eer vast, Spreuk. 29: 23.

Gods zelfliefde, en het zoeken van zijn eigen eer is Zijn uitstekende voortreffelijkheid. Het is waarlijk zijn heerlijkheid, dewijl Hij is en daar is niemand anders. Daar is niets buiten Hem, dan hetgeen uit zijn onbegrijpelijke volheid is voortgevloeid, en daarom is het de grootste reden van de wereld, dat gelijk Hij het Begin is, Hij evenzo het

Einde is van alle dingen. Openb. 1: 8. En dit is te meer redelijk, omdat het zoeken der majesteit van zijn eigen eer niet hinderlijk is voor het goed der schepselen; maar daarmede gaat de mededeling van. Zijn volheid vergezeld, zodat Hij door zichzelf te verheerlijken, zeer weldadig is voor zijn schepselen. De arme schepselen, al zijn ze in zichzelf gebrekkig, verhovaardigen zich echter op een niet en trachten, door zichzelf te zoeken, alle volmaaktheden in hun eigen boezem samen te trekken. Eerzucht en ijdele roem berooft en ontnemt des anderen voortreffelijkheden, om zichzelf daarmede te bekleden, en roemt dan zichzelf in dezé geleende vederen. Maar onze gezegende Heere is dan het meest werkzaam tot ons voor deel, als Hij alles doet tot zijn eigen eer. Hij behoeft niet buiten zichzelf te gaan, om volmaaktheden te zoeken; maar om te openbaren, wat Hij is in zichzelf, deelt Hij zich aan ons mede. O zalig zoeken van Zichzelf, dat ons een Wezen en het welwezen gaf en daardoor geen voordeel beoogt, maar geeft. Hij heeft de ere van alles, maar wij hebben het voordeel van alles.

Alles is uit Hem en tot Hem, maar de mens nog op een bijzondere en eigenaardige wijze. Gelijk het Gode behaagde, in het maken van de mens hem uit zijn goedertierenheid een afdrukkel van zijn beeld in te prenten, stelde Hij hierin een onderscheid tussen de mens, 'en andere schepselen, dat zij klaarder en meer onderscheiden indruk. der Goddelijke majesteit in zich zouden hebben, hetwelk te kennen zou geven de heerlijkheid van de Werkmeester. Zo blijkt het, dat hij op een bijzondere wijze voor God is gemaakt, als voor zijn laatste einde. Gelijk hij, nader aan God gesteld is dan de andere schepselen, voor zoveel Hij het beginsel en de oorzaak is, zo is Hij nader aan God geplaatst, voor zoveel Hij het einde is. Alle schepselen zijn laatst of eindelijk voor God gemaakt, maar daarnaast zijn ze alle voor de mens gemaakt. Daarom roept David uit in verwondering: *O Heere! wat is de mens, dat u hem grootmaakt? Gij doet hem heersen over de werken uwer handen, u hebt alles onder zijn voeten gezet*, Psalm 8: 5, 7. Het schepsel komt in een rechte lijn van God, gelijk de stralen uit het lichaam der zon, en het wordt ten gebruike en ten dienste van de mens gesteld, door wie al. de voortreffelijkheid en volmaaktheid, die er in is, weder tot God behoorde op te gaan. De mens is het naast en ten laatste voor God; wij moeten onmiddellijk tot de Springader van ons Wezen wederkeren en aldus wordt onze zaligheid en ons welwezen duurzaam gemaakt. Tussen God en ons komt niets tussen beide, waarnaar ons gebruik en dienst en ere zou geschikt moeten worden. Maar al de gezangen en volmaaktheden der schepselen, die. onder de andere schepselen zijn, komen al samen in de mens als in hun middenpunt, tot dit einde, opdat hij met die allen mocht wederkeren tot de heerlijke Fontein, uit welke zij gevloeid zijn. Aldus staan wij naast God en in het midden tussen God en de andere schepselen. Dit zeg ik, was de staat van onze schepping; wij hadden ons Wezen onmiddellijk van God, als het beginsel van alles en wij moesten onze zaligheid en welwezen hebben, door onmiddellijk tot God weder te keren, als tot het einde van alles; maar de zonde, tussen God en ons inkomende, heeft ons verplaatst, zodat wij nu niet naast God kunnen staan zonder de tussenkomst van de Middelaar. En wij kunnen tussen God en de schepselen niet staan, om hun lof tot Hem te brengen. Maar daar is een Middelaar tussen God en de mens, die tegelijk der mensen lofzeggingen, en der schepselen gezangen, die in de mensen als het ware samenkomen, Gode opoffert.

Nu nademaal God alles voor zichzelf gemaakt heeft, en. inzonderheid de mens tot zijn eer, opdat Hij in hem vertone de heerlijkheid en voortreffelijkheid van Zijn kracht, goedheid, heiligheid, rechtvaardigheid en barmhartigheid, zoo. is het niet alleen ten hoogste redelijk, dat de mens, al wat hij doet, zoude doen ter ere Gods, maar het is

ook de schoonheid en volmaaktheid van een mens; het is de grootste toevoeging tot zijn wezen, die er zijn kan, God te verheerlijken door dat wezen. Wij zijn onzes zelfs niet; zo behoren wij dan onszelf niet te leven, maar Gode, wiens. wij zijn.

Maar gij mocht vragen, wat is het God te verheerlijken? Komt onze goedheid tot Hem? Of is het de Almachtige nuttig, dat wij rechtvaardig zijn? Neen gewis, en daarin is het brede onderscheid tussen Gods verheerlijken en heiligen van ons, en ons verheerlijken en heiligen van Hem. God roept de dingen, die niet zijn en maakt dat ze zijn. Maar wij kunnen niets meer doen, dan roepen de dingen die zijn, en dat verre beneden hetgeen zij zijn. Gods verheerlijking is scheppend, de onze is alleen verklarend; Hij maakt ons zodanig, wij verklaren Hem maar, zodanig te zijn. Dit is dan het eigen werk, waartoe de mens geschapen is, om een getuige van Gods heerlijkheid te zijn en om van zijn. verschijningen en uitlatingen in de wegen van kracht en gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid getuigenis te geven. Andere schepselen worden geroepen om God te verheerlijken, maar het is veeleer een uitroeping, tot de trage en ongevoelige mensen, dan een opwekking van die schepselen tot hun plicht; gelijk Christus tegen de Farizeeën zei: Indien deze kinderen zwijgen, zo zullen de stenen roepen. Zo mag de Heere zich van de stomme en ongevoelige mensen keren tot de stenen, en wouden, tot de zee, en de zon, en de maan, opdat die ons tot onzen plicht zouden opwekken, uit onze traagheid verwakkeren, ons gaande maken en doen bedenken, dat het een groter wonder is, dat de mens, die God zo heerlijk gemaakt heeft, zo weinig Gods heerlijkheid kan uitdrukken, dan wanneer stomme en ongevoelige schepselen uitbreken in het bezingen en prijzen van Zijn Majesteit.

De schepselen zijn de boeken, waarin de noten van het gezang van Gods lof geschreven zijn, ende mens is gemaakt tot een vatbaar schepsel, om die te lezen, en dat gezang in zijn zuiveren toon te zingen. Zij zijn gesteld, om ons tichelstenen ter hand te stellen en God heeft ons tot zulk een werk gevormd, om zodanig gebouw daarvan te maken Wij zijn de mond der schepping; maar eer God zijn lof zal missen, als onze mond stom is en onze oren doof zijn, zal Hij de mond der ezelen openen en der jonge kinderen en zuigelingen, en in hen de lof bevestigen, Psalm 8: 2, 3.

Epictetus zegt wel, indien ik een nachtegaal was, zou ik zingen als een nachtegaal. Maar omdat ik een mens ben, wat zou ik doen, dan God prijzen zonder ophouden. Het is ons evenzeer eigen, God te prijzen, als het voor een vogeltje is te 'zingen. Alle beesten hebben hun eigen geluid en stem, die hun natuur eigen is en dit is het natuurlijk geluid van een mens. Nu, gelijk men het monsterachtig zoude achten, indien men een welzingende vogel hoorde krassen als een raaf, zo is het niet minder monsterachtig en ontaard, dat men hoort, dat de meeste gesprekken der mensen niets van God bevatten. Indien wij die onschuldigen staat van de mens gekend, hadden, o hoe zouden wij oordelen, dat hij van de hemel vervallen was! Wij zouden ons inbeelden, dat wij van de hemel (waar wij hoorden de lieflijk-luidende gezangen der engelen) neergestoten waren in de hel, om het gehuil van de verdoemde geesten te horen. Dit is het dan waartoe wij verbonden zijn, door de band van onze schepping. Dit is ons eigen werk en plaats, waarin God ons eens zette, toen hij ieder schepsel zijn eigen gebruik en werk aanwees. Dit was ons deel (en o het edelste deel, omdat het het naast is aan des Konings eigen Persoon) inwendig te erkennen in onze harten, wie en wat Hij is, nadat Hij zich in Zijn Woord en werken geopenbaard heeft. Het is een grote eer voor een schepsel, de minste ambtsbediening te hebben aan het hof van deze grote Koning.

Maar o wat is het, over het ganse huis des Konings, en over zijn ganse koninkrijk gezet te zijn! Maar wat is dit dan, hiermede vergeleken, de naaste aan de Koning te

zijn en op zijn Persoon, (om zo te spreken) te wachten? Daarom wordt een godzalige beschreven als een wachtende dienstmaagd of knecht, Ps. 123: 2. Wel dan, om er niet meer over te spreken, en het niet te vermenigvuldigen in bijzondere takken, God te verheerlijken, is in onze zielen Hem te beseffen en aan zijn naam te denken, totdat zij ontvangen het indruksel en graveersel van al de letteren van zijn heerlijke naam, en dan dit uit te drukken in onze woorden en daden, door Hem te roemen en te gehoorzamen. Onze ziel moest als was wezen, om het zegel van zijn heerlijke eigenschappen, van rechtvaardigheid, kracht, goedheid, heiligheid en barmhartigheid daarin af te drukken. En gelijk het water de stralen der zon ontvangt en die doet weerkaatsen, zo behoorde onze geest de zoete verwarmende stralen van Zijn liefde en heerlijke voortreffelijkheid te ontvangen, en die dan weder tot Zijn Majesteit te doen opgaan, met de begeerten en genegenheden onzer ziel. Al onze gedachten van Hem en al onze genegenheden tot Hem, moesten bijzondere indrukken hebben, om te verklaren, dat er niemand Hem gelijk en niemand nevens Hem is. Onze liefde, onze overdenking, onze erkenning moest dit afdruksel op het voorhoofd hebben: Daar is niemand buiten U. U zijt niemand anders. En dan moest een ziel door de koorden van genegenheid tot Hem en van verwondering over Hem, verbonden zijn Hem te dienen. De schepping legt die verbintenis op ons, om Hem te verheerlijken in ons lichaam en onze ziel, die de Zijn zijn; maar de genegenheid alleen stelt die verbintenis in het werk. Alle andere banden laten onze natuur in vrijheid; maar die van liefde dwingt, 2 Cor. 5: 14. Zij bindt ons met alle banden, en alle Goddelijke verbintenissen legt ze ons op. Dan zal een ziel God verheerlijken, als de liefde haar zo met God verenigt en haar één geest met Hem maakt, dat zijn heerlijkheid haar eer, en het beginsel van al haar inwendige genegenheden en uitwendige daden wordt. Het is niet altijd mogelijk, een uitdrukkelijke, bijzondere gedachte aan God en aan zijn eer te hebben in iedere daad en overdenking; maar meestendeels behoorde het zo te zijn. En indien de zielen gewend waren aan God te denken, zoude als het ware haar natuur worden, ja vermakelijk en genoegelijk. Immers indien er ook niet altijd een uitgedrukte beoging van Gods eer is, zo moet er toch altijd zulk een gestalte en getemperdheid des geestes gehouden worden, die men mag oordelen, uit de beoging van Gods eer te spruiten, en dan blijft die beoging daar in haar zaad en vrucht, indien niet in haar zelve.

Nu als wij spreken van het grote einde en oogmerk van onze schepping, zo brengen wij ons in gedachten onzen jammerlijke en diep ellendige val uit die zalige staat, waarin wij gesteld waren. Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, Rom. 3: 23. Des mensen zijn in de wereld, was tot die heerlijkheid. O vreemd missen! missende en dervende dat alles, waartoe hij gesteld was! Waartoe is hij nu bekwaam? Tot welk einde is nu dat voorname werk Gods? Het zout, wanneer het zijn zoutigheid verliest, is nergens toe nut; want waarmede zal het gezouten worden? Marc. 9:50. Evenals de mens tot zijn eigen einde onbekwaam is geworden, zo is hij nergens toe nut, dan om uitgeworpen en vertreden te worden. Hij is gelijk een verdorde rank, die in het vuur moet geworpen worden, Joh. 15: 6. Sommige dingen, als zij niet meer dienen tot het gebruik van het een, zijn goed voor het ander, maar de beste dingen zijn zo niet, *Corruptio optimi pessima*. (Het verderf van het beste maakt het ten enenmale slecht). Gelijk God spreekt tot de huize Israëls, Ezech. 15: 2, 6. Wordt er hout genomen van het hout des wijnstoks, om een stuk werks te maken? Zo is het met de inwoners van Jeruzalem. Indien de wijnstok geen wijn geeft, zo is hij nergens goed voor; indien een mens God niet verheerlijkt, indien hij daarvan vervalst, zo is hij nergens toe nut, dan om in het helse vuur geworpen en eeuwig verbrand te worden. Hij is nergens toe nuttig in de schepping, dan om tot voedsel te zijn voor het vuur van

Gods verbolgenheid.

Maar ziet, des Heeren goedheid, vriendelijkheid en liefde is verschenen tot de mensen, niet uit de werken der rechtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar naar zijn barmhartigheid heeft Hij ons zalig gemaakt door Jezus Christus, Tit. 3: 4. Onze Heere Jezus, door wie alle dingen geschapen waren, wilde dit treffelijkste stuk werks zo niet laten verloren gaan; daarom ging Hij aan het werk der verlossing, een tweede schepping, moeilijker en ook heerlijker dan de eerste, opdat Hij zo zijn Vader en onze Vader macht verheerlijken. Aldus is de breuk weder geheeld; aldus is het onsmakelijk zout gezouten en de verdorde rank is weder levendig gemaakt, om diezelfde vrucht van lof en verheerlijking Gods voort te brengen. Dit is het oogmerk van de tweede schepping, gelijk het van de eerste schepping was: Wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus, tot goede werken, Efése 2: 10. Dit is het werk Gods in Hem, in geloven, ons zegel te zetten en getuigenis te geven aan al zijn eigenschappen, Joh. 6: 29 en Joh. 3: 33.

Wij zijn met een prijs gekocht, en daarom moeten wij Hem verheerlijken met onze zielen en lichamen. Hij maakte ons door één woord, en dat verbond ons; maar nu heeft Hij ons wederom gemaakt en een prijs voor ons betaald, en zo zijn wij tweemaal verbonden niet om ons zelf eigen te zijn, maar de zijne, en derhalve om Hem te verheerlijken in lichaam en ziel, 1 Cor. 6: 20.

Ik bid u, vergadert uw harten; roept ze tehuis tot het werk. Wij misten eens ons einde, Gods eer en onze zaligheid, maar weet dat het weder te verkrijgen is; beide hebben wij die verloren, maar beide zijn ze in Christus gevonden. Ontwaakt dan en wekt uw geest op, anders zal het een dubbele verdoemenis zijn, wanneer wij de aanbidding hebben van hersteld te worden tot onzen vorigen zaligen staat, wij toch onze tegenwoordige ellende liever hebben. Stelt dit stuk eens vast in uw zielen en vraagt dan, waarom ben ik in de wereld gekomen? Indien u het niet vraagt, wat zult gij antwoorden, als Hij het u vraagt, wanneer gij voor zijn rechterstoel verschijnt? Ik bid u, wat zullen velen van u zeggen, als de Meester wederkomt en rekenschap eist van uw bediening? Gij zijt in de wereld gezonden alleen tot dit werk, om God te dienen; nu, wat zullen velen van u antwoorden? Indien u de waarheid spreekt, gelijk gij dan zult moeten doen en niet zult kunnen liegen, zo moet gij zeggen: Heere, ik heb mijn tijd doorgebracht met mijn lusten te dienen, ik was ingenomen met ander werk, ik had er geen tijd toe, ik was bezig in mijn beroep enz. Het is alsof een gezant van een koning hem deze rekenschap gaf van zijn uitvoering: ik was bezig met kaart en dobbelstenen, ik verteerde mijn geld en versleet mijn klederen. Al meent U, dat uw ploegen en borgen uw koophandel drijven en maaien zeer noodzakelijk zijn; nochtans dat zijn maar beuzelingen en ijdelheden in vergelijking met het voorname werk.

O welk een vreselijke rekening zullen de zielen maken! zij komen hier tot geen ander einde dan om hun lichamen en zinnen te dienen, om slaven van al de schepselen te zijn, die eens des mensen voeten onderworpen waren.

Nu is de mens onder de voet van al de schepselen en hij heeft zichzelf daaronder gesteld. Indien u van deze schepselen waart voortgekomen, zo mocht gij voor dezelve zijn. U zoekt ze, alsof gij er voor geschapen waart en niet zij voor u, en u zoekt uzelf, alsof gij van uzelf en niet van God afkomstig waart. Weet, mijn geliefden, dat u niet tot dat einde gemaakt zijt, noch ook daartoe verlost zijt, om óf uzelf óf andere schepselen te dienen, maar opdat andere schepselen u mochten dienen, en u God zou dienen, Luc. 1: 74. Dit is in der waarheid de beste weg, om onszelf te dienen en onszelf te behouden, namelijk God te dienen. Zelfzucht is zelfverderving: zelfverloochening is zielsbehoud. Hij, die zijn leven zoekt te behouden, zal het

verliezen, en die zijn leven verliest, zal het vinden, en die zichzelf verloochent, en Hij volgt, is mijn discipel. Zult gij dan niet in goeden ernst gaan neerzitten, om dit werk te doen? Het is beklagenswaardig, dat men eerst beginnen moet te leren leven, wanneer men sterven moet. en u zult bijna uit de wereld zijn, eer gij bij n zelven bedenkt, waartoe ben ik in de wereld gekomen? (Quidam tunc vivere inci- piunt, cum desinendum est, imo quidam ante vivere desirunt, quam inciperent.)

Dit, is allerbeklagelijkst; vele zielen eindigen hun leven, eer zij beginnen te leven; want wat is ons leven anders dan een levende dood, terwijl wij Gode niet leven, en wij niet leven in betrekking tot het grote einde van ons leven en wezen, de ere Gods? Het ware beter, zegt Christus, dat ze nooit geboren waren geweest.

U die herschapen zijt in Christus Jezus, uw belang is het allermeest te vragen: waarom ben ik geschapen? waarom ben ik verlost en tot wat einde? Gewis het is, opdat gij uw hemelse Vader moogt verheerlijken, Matth. 5: 16., Ps. 86: 12, 13. Ps. 50: 15. en u zult Hem verheerlijken zo gij veel vruchten draagt en in Zijn liefde blijft, Joh. 15: 8, en daartoe zijt gij verkoren en gesteld, vers 16. Daarom blijft in Hem, opdat gij vruchten moogt voortbrengen, vers 4. En indien u in Hem blijft door geloven, zo eert gij Hem waarlijk, en die de Zoon eert, eert de Vader, Joh. 5: 23. Hier is een rechte weg, om God te verheerlijken. Ontvangt de zaligheid, de gerechtigheid en het eeuwige leven van Hem om niet; dit zet een zegel op Gods waarheid, genade en barmhartigheid. En wie zo de Zoon waardig acht, om een Zaligmaker der mensen te zijn en een zegel van goedkeuring legt op Hem, die de Vader gezonden en verzegeld heeft, deze eert ook de Vader, en die de Vader eert, zal dat niet voor niet. gedaan hebben, want die Mij eren, zegt de Heere, 1 Sam. 2: 30, en die Mij dient, mijn Vader zal hem eren, zegt Christus, Joh. 12: 26. Gelijk de gelovige ziel naar niemand vraagt, noch omziet dan naar God, zo ziet God naar niemand dan naar zulk een ziel. Ik woon bij de nederige, en zie op de verslagene; daar is onderling aanzien en ere. God is het vermaak van zulk een ziel, en zulk een ziel is .Gods vermaak, die ziel stelt God in een hoogte, in een troon, in haar hart. En God stelt die ziel in een hemelse plaats met Christus, Eféze 2:6. Ja hij komt van de troon zijner Majesteit af, om met ons te zitten en met ons te wonen. Jes. 66: 1, 2. Jes. 57: 15.

2. Van de vereniging en gemeenschap met God

Hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat gij ook met ons gemeenschap zou hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met de Vader en met zijnen Zoon Jezus Christus. 1 Joh. 1: 3.

Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij Vader in Mij, en Ik in u — Ik in hen, en u in mij, opdat zij volmaakt zijn in één. Joh. 17: 21, 22, 23.

Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen. Wien heb ik nevens U in de hemel? nevens U lust mij ook niets op de aarde: bezwijkt mijn vlees — God is mijn deel in eeuwigheid. — Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen; ik zet mijn betrouwen op de Heere HEERE, om al Uw werken te vertellen. Ps. 73:24-28.

Het is een zaak van grote troost, dat Gods eer en onze zaligheid aan elkander vast zijn, zodat al wie zijn eer zich voorstelt en beoogt, de kortste en zekerste weg inslaat tot ware zaligheid. Zijn eer is het laatste einde des mensen en behoorde ons grote en laatste oogwit te zijn; maar onze zaligheid, die in de genieting Gods bestaat, is ondergeschikt aan dat einde, hoewel onafscheidelijk daarvan. Het einde van onze schepping is de gemeenschap met God; daarom is de mens geschapen met een onsterfelijke ziel, die vatbaar is voor die gemeenschap, en dit is de grootste waardigheid en voortreffelijkheid des mensen boven de onredelijke schepselen. De mens heeft niet alleen van zijn eerste formering af enige afdrukselen ontvangen van Gods vingeren, waardoor hij Gode gelijkt; maar hij is ook geschapen met een bekwaamheid, om meer van God te ontvangen door gemeenschap met Hem. Andere schepselen hebben reeds al de gelijkvormigheid met God, die zij hebben zullen en die zij hebben kunnen; maar de mens is Gode meer gelijk gemaakt dan al de schepselen en hij is bekwaam en geschikt gemaakt, om tot meer gelijkvormigheid met God te komen, zodat zijn ziel meer en meer kan schijnen tot op den vollen dag.

In zijn eerste formering was er reeds een vereniging en daaruit kon en zou de gemeenschap groeien als een welriekende en zoete vrucht uit dezen gezegenden wortel. Die vereniging was uit kracht van genade en die gemeenschap zou heerlijk geweest zijn, want de genade is het zaad der heerlijkheid.

Tweeërlei vereniging was er tussen God en Adam, een vereniging van staat en een vereniging van natuur. Hij was Gode gelijk en hij was zijn vriend. Alle schepselen hadden eenige gelijkenis naar God, enige afdrukselen van Zijn macht, goedheid en wijsheid; maar van den mens staat, dat hij gemaakt is naar Gods beeld: laat ons mensen maken naar onze gelijkenis. Andere schepselen hadden de gelijkenis van Gods voetstap: (*s i m i l i t u d i n e m v e s t i g i i*) maar de mens had de gelijkenis van Gods aangezicht (*s i m i l i t u t i n e m f a c i e i*). Heiligheid en gerechtigheid is Gods aangezicht, de rechte voortreffelijkheid en heerlijkheid van al zijn eigenschappen, waarvan de Heere de beeltenis in den mens uitdrukte. Andere eigenschappen zijn maar zijn achterste delen en Hij laat de gelijkenis van zijn voetstappen op andere schepselen. Wat kan er zoo schoon zijn, als Gods beeld in de ziel? Hoe Bader de schepselen bij God zijn, hoe zuiverder en voortreffelijker zij zijn. Wij zien dit in het gebouw der wereld, hoe hoger de lichamen zijn, hoe zuiverder, reiner en schoner zij zijn. Nu, wat was de mens, die een weinig minder dan de Engelen gemaakt was? In het Hebreeuws, een weinig minder dan God, (*t a n q u a m non Deus*). Nademaal de mens naast God gesteld is, zoo gaat zijn heerlijkheid en schoonheid gewis de heerlijkheid van zon en hemelen te boven. Dingen die naast

elkander zijn en de anderen raken, gelijken elkander; het water gelijkt meer naar de lucht dan de aarde, daarom is het naast de lucht. De lucht is den hemel meer gelijk dan het water, daarom komt' zij daar het naast bij. Omne contiguum spirituali est sp i r i t u a l e (Al wat het geestelijke verwant is, is geestelijk). Engelen en mensen naast God zijnde, zijn geesten, gelijk hij een Geest is. Nu, de grond van vriendschap is gelijkenis. (Pares paribus congregantur, similitudo necessitudinis vinculum.) Gelijkenis trekt de genegenheid onder de mensen, zoo is het hier naar evenredigheid. God ziet dat alles zeer goed is en de mens het beste van Zijn werken; hem heeft Hij lief, en maakt hem zijn vriend, wegens zijn eigen beeld, dat Hij in hem ziet.

Uit deze twee wortelen spruit eindelijk die vermakelijke en welriekende vrucht van gemeenschap met God en genieting van God. Dit is het onthaal der vrienden, zich in elkander te vermaken en elkander te genieten. Amicorum o m n i a c o m m u n i a: de liefde maakt alles gemeen, zij opent den schat van Gods volheid en doet de goddelijke goedheid uitgaan tot den mens: zij opent 's mensen hart, en verwijdt het, gelijk het zand der zee, om God te ontvangen. Ons ontvangen van zijn volheid is al het onthaal, dat wij Hem geven kunnen. O welk een zaligheid is dit, dat een ziel in Hem leeft. Anima est ubi amat, non ubi animat. (De ziel is overal waar zij bemint, zij bemint niet overal waar zij is.) Zijn zoetheid te smaken en met Hem verzadigd te zijn, maakt volkomen eenheid, en in de volmaakte eenheid met God, die de Fontein des levens is, en in wiens gunst het leven is, bestaat de volmaakte gelukzaligheid.

Maar wij moeten hier een weinig stilstaan en beschouwen de ellende des mensen die van zulk een voortreffelijkheid is vervallen. Hoe zijn wij wonderlijk van den hemel nedergekomen! De zonde is gekomen tussen God en den mens, die breekt de vereniging en verhindert de gemeenschap. Een vijand is tussen twee vrienden ingekomen, en bracht ze in tweespalt, ach! in eeuwige tweespalt. De zonde heeft deze tweedracht gezaaid en onze harten van God vervreemd. Des mensen heerlijkheid bestond in de bestraling der ziel door Gods schijnend aangezicht: die maakte hem tot licht; Gods aanschijn scheen op hem. Maar de zonde tussen beide komende heeft dat licht verhinderd te schijnen en heeft over de ziel een eeuwige duisternis gebracht; aldus zijn wij van het beeld Gods, beroofd, gelijk wanneer de aarde komt tussen de zon en de maan. Zo kunnen er dan nu geen stralen van Gods gunst en liefde recht uit tot ons doorgaan, vanwege de wolk onzer zonden, die een scheiding maakt tussen God en ons, en vanwege de scheidsmuur van instellingen en het handschrift, dat tegen ons was, Gods heilige wet en strenge gerechtigheid, Col. 2: 14.

Wat zullen wij dan doen? Hoe zullen wij zijn aanschijn in blijdschap aanschouwen? Gewis, het ware ten enenmale onmogelijk geweest, indien onze Heere Jezus Christus niet was gekomen, die het Licht en Leven der mensen is: de Vader schijnt op Hem. En de stralen van Zijn liefde kaatsen op ons terug van die Zon. Gods liefde en zijn gunstig aangezicht, die rechtuit en onmiddellijk op ons niet kunnen stralen, komen door de tussenkomst van een Middelaar tot ons. Wij zijn oproerlingen, ver afstaande van God; Christus komt tussen beide als een Middelaar en Vredemaker, om ons met God te verzoenen. God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende.

Eerst maakt God een vereniging der naturen in Christus, en zo nadert Hij tot ons en komt neder uit ons, die niet konden opkomen tot hem; dan zendt Hij het woord der verzoening uit het Evangelie, hetwelk aldus luidt: 1 Joh. 1: 3, *Hetgeen wij gezien en gehoord hebben dat verkondigen wij u, opdat gij gemeenschap moogt hebben met de Vader en zijn Zoon.* Het is een stem des vredes en een nodiging tot de gemeenschap met God. Ziet dan, de gelukzaligheid der mensen, is het ware einde en oogmerk -des Evangelies. Christus heeft de breuken geheeld; de Tweede Adam heeft trachten levend

te maken, hetgeen de eerste gedood heeft. Hij heeft de vijandschap teniet gedaan, het handschrift dat tegen ons was, uitgewist, en heeft zo vrede gemaakt door het bloed zijns kruises; zo komt Hij, en roept ons tot de gemeenschap, waartoe wij verordineerd waren van onze schepping af.

Wij, die wederspanningen zijn, worden geroepen, om vrienden te worden; *Ik noem u niet meer dienstknechten maar vrienden*. Het is een wonder dat het schepsel een vriend Gods zou genoemd worden; maar o groter wonder! dat een oproerling een vriend genaamd mag worden. En dit is nog niet alles, wij worden tot nadere vereniging geroepen, om zonen .Gods te zijn; dit is ons voorrecht Joh. 1:12. Dit is een groot deel van onze gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon dat wij des Vaders kinderen, en des Zoons broederen zijn. En indien kinderen, zo zijn wij ook erfgenamen; erfgenamen Gods, en indien broederen, zo zijn wij medeerfgenamen van Christus Rom. 8: 17.

Aldus wordt deze vereniging opnieuw begonnen in Christus, maar zolang de zonde in onze sterfelijke lichamen woont, is zij niet volmaakt; altijd is er enige scheiding en enige vijandschap in ons hart. En zo is er geen vol gezicht van God, (want wij kennen maar ten dele en wij zien duister) noch volle genieting van God; want wij worden door hope zalig en wij leven door geloven en niet door aanschouwen. Maar dit is begonnen, hetwelk het zaad is van eeuwige gemeenschap; wij zijn der Goddelijke natuur deelachtig. Dezelve moet nu naar een volmaakter vereniging met God staan, wiens beeld zij is; derhalve is de ziel van de mens hier in gedurige beweging naar God als haar element. Hier is een vereniging in genegenheid, maar niet volmaakt in genieting, affectu non effectu. De ziel trekt zeer naar God. Wien heb ik in de hemel of op de aarde dan U? mijn vlees en mijn hart bezwijkt. Een gelovige ziel ziet op God als haar enig deel, en rekent niets voor ellende, dan van God gescheiden te zijn, en niets voor gelukzaligheid, dan één te zijn niet Hem. Dit is de zeilsteen der genegenheden en begeerten; het middenpunt, waarheen zij zich bewegen, en waarin zij rusten zullen. Het is wel waar, dat menigmaal ons hart en vlees bezwijkt en wij onwetend en onvernünftig worden; onze genegenheden kleven aan het stof en de verzoekeningen keren door haar geweld onze zielen naar een ander einde dan naar God, gelijk er niets zo licht bewogen en verdraaid wordt dan de naald, die van de zeilsteen is geraakt; maar zij stelt zich niet vast in zulk een stand, zij komt weder tot zichzelf en rust niet voordat zij naar het noorden wijst, dan is zij stil.

Evenzo is het met de verzoekeningen, verdorvenheden en zwakheden van ons hart; zij ontrusten onzen geest lichtelijk en wenden ze van God af naar iets anders; maar nochtans blijven wij bij Hem, en hij bewaart ons met zijn rechterhand; daarom al worden wij bewogen, zo zullen wij toch niet grotelijks afgekeerd worden; wij mogen vallen, maar wij zullen weder opstaan. Hij is de sterkte van ons hart, derhalve zal Hij ons hart weder omkeren en bevestigen in zijn eigen deel. Onze vereniging hier bestaat meer, in zijn houden van ons door zijn kracht, dan in ons aangrijpen van Hem door het geloof. Kracht en goedgunstigheid legeren zich rondom het geloof en de ziel: wij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof, t Petr. L: 5. Zo zal Hij de ziel geleiden en steeds nader tot zich trekken, van zichzelf, van de zonde en van de wereld, totdat Hij ons opneemt in heerlijkheid, en totdat wij één zijn, gelijk de Vader en de Zoon, Hij in ons en wij in Hem, opdat wij mogen volmaakt zijn in één, gelijk er staat in de voorgestelde woorden, Joh. 17: 23.

Dit is een vreemde vereniging, een groter en voller genieting, een volmaakter gemeenschap, dan ooit Adam in zijn onschuld had kunnen ontvangen: welke ziel kan het beseffen? Welke tong kan het uitdrukken? Gewis niemand. Want dit is het, wat

geen oog gezien, en geen oor gehoord heeft, noch ooit in des mensen hart is opgekomen. Wij moeten de kennis daarvan missen, totdat wij de bevinding daarvan hebben. Laat ons het nu geloven, en dan zullen wij het bevinden. Daar is een bijzondere inwoning die wonderlijk is; personen die met elkander wonen, hebben veel gemeenschap en gezelschap. Maar in elkander te wonen is een vreemde zaak: ik in hen en zij in mij; daarom wordt God dikwijls gezegd in ons te wonen, en wij in Hem. Maar hetgeen het aller wonderlijkst maakt, en aller-onbegrijpelijkst, is die heerlijke eenheid en gemeenschap tussen de Vader en de Zoon, welke tot een afbeelding van deze onze vereniging en gemeenschap gemaakt wordt; *gelijk U, Vader, in mij zijt, en Ik in U, dat zij zo mogen één zijn in ons*. Kunt gij die éénheid van de Drieheid beseffen? Kunt gij u die wederzijdse inwoning verbeelden, die onderlinge gemeenschap tussen de Vader en de Zoon? Nee, dat is nooit in 's mensen hart gekomen om te beseffen? Alleen zoveel weten wij, dat het de volmaaktste en heerlijkste gemeenschap is, en zoveel kunnen wij begrijpen van deze éénheid der heiligen met God. O de liefde is een zaak, die verenigt en van gedaante verandert; God is liefde, en die in de liefde woont, die woont in God en God in hem. Hij woont in ons door de liefde, die maakt dat Hij in ons werkt en op ons schijnt. De liefde heeft Hem van de troon zijner Majesteit neder gebracht, om de arme hutten der zondaars te bezoeken, Jes. 66: 1, 2. Jes. 57: 15, en het is die liefde Gods, die in onze zielen straalt, die de zielen opwaarts tot Hem voert, om in Hem te leven en met Hem te wandelen. O hoe dringt dit een ziel om in Hem te leven! Hoe trekt dit de ziel af van zichzelf? 2 Cor. 5:15, zo dat hoe meer eenheid er is met God, hoe meer afzondering van onszelf en van de wereld: hoe nader bij God, hoe verder van onszelf en hoe verder van onszelf, hoe gelukzaliger; hoe meer eenheid met God, hoe meer eenheid met onszelf, en met de broederen van ons huisgezin. Omdat wij niet ten volle een zijn met onzen Vader, daarom zijn er vele verschillen tussen ons en de broederen; omdat wij niet volmaakt één in Hem zijn, daarom zijn wij niet één, gelijk Hij en de Vader één zijn. Maar wanneer Hij in ons zal zijn en wij in Hem, gelijk de Vader is in de Zoon en de Zoon in de Vader, dan zullen wij één onder elkander zijn; dan zullen wij samen komen in de éinigheid des geloofs, tot een volkomen man, tot de mate der grootte der volheid van Christus, Eféze 4: 13.

Christus is het verenigend beginsel; indien de heiligen niet geheel één zijn in Hem (uni tertio) zo kunnen zij niet volmaakt één zijn onder elkander (interse). Ik bid u, let hierop: de vereniging van Christus met de Vader is de grond van onze vereniging met God en van onze vereniging onder elkander.

Dit is troostelijk, de grond daarvan is alreeds gelegd. Hier wordt nu niet enkel gemeend de eenheid tussen Vader en Zoon in Wezen: want wat schaduw en gelijkenis kan daar in de wereld zijn, van een zó onbegrijpelijke verborgenheid? Maar het is gewis de vereniging en gemeenschap Gods met Christus Jezus als Middelaar, als het Hoofd der gemeente, welke is zijn lichaam. Daarom nademaal de Vader zulk een wonderlijk welgevallen heeft in Christus en één is met Hem, als Zijn welbeminden Zoon en Engel des Verbonds, als de voornaamste Persoon, handelende in onzen naam, zo is Hij, uit kracht van deze éénheid, één met ons, die zijn zaad en leden zijn. En daarom behoorden de leden op te groeien in het Hoofd, Christus, uit wie het ganse lichaam opwast, naar de krachtige werking daarin van Gods Geest. Eféze 4: 15, 16.

Naardien nu de vereniging tussen de Vader en Christus ons. Hoofd, niet kan losgemaakt worden en niet onvruchtbaar kan zijn, zo moet gewis de Geest des Vaders, die aan Christus zonder mate gegeven is, krachtig werken in ieder lid, totdat Hij die brengt tot de éinigheid des geloofs en tot de mate van een volmaakt man, welke is de volheid van Christus. Zo dan, iedere gelovige ziel is één met de Vader, gelijk Christus

één met Hem is, omdat Hij is het Hoofd en zij zijn lidmaten. De dag komt, dat al de leden volmaakt zullen verenigd worden met het Hoofd, Christus, en opwassen tot een volkomen man, welke is de grootte van Christus' volheid; zo zullen wij dan allen volmaakt zijn in één, wij zullen één zijn, gelijk Hij één is, omdat wij en Hij zijn één volmaakte Man, Hoofd en leden.

Nu waartoe is dit alles gesproken? Ik vrees, dat het in vele zielen geen begeerte naar zulk een zalig leven verwekt; immers wiens hart zou niet bewogen worden door het geluid van zulke woorden? Want onze gemeenschap is met de Vader en zijn Zoon; wij zijn volmaakt geworden, Hij in ons, en wij in Hem. Gewis moet dan die ziel geen leven Gods in zich hebben, die niet enige spranken van heilige eerezucht naar zulk een heerlijke en zaligen staat in zich voelt opgaan; maar het grootste deel der mensen vindt geen smaak in deze dingen. De natuurlijke mens kent ze niet; want zij moeten geestelijk onderscheiden worden. Hoe beklagenswaardig is het, dat Christus is gekomen, om ons in onze verloren gelukzaligheid te herstellen en dat nochtans bijna niemand het opmerkt en ter harte neemt. O, hoe ellendig, meer dan dubbel ellendig is die ziel, die niet tot God in Christus nadert, daar God ons zo nabij gekomen is in Christus? Die hoereert, jaagt de lust der ogen en des vleses en de inbeeldingen van zijn eigen hart na en wil tot de heerlijkheid niet geleid worden door Christus, die de Weg en het Leven is; Heere, zegt David, u roeit uit allen die van U af hoereren, Ps. 73:27.

Alle mensen zijn van de buik af ver van God; maar ziet, wij hebben toegang tot God in Christus. Wee dengenen die nog ver van Hem af zijn en niet willen naderen; zij zullen alle vergaan. Ik vermaan u, dat u let op hetgeen u doet. Het grootste deel van u gaat weg, van God af. U zijt geboren ver van God en u wilt nog verder gaan; weet, dat hetgeen u in die weg zult ontmoeten, is het verderf.

Nooit hebt gij nog ernstig gevraagd, waartoe gij in de wereld gekomen zijt, wat wonder dat u dwaalt en omzwerft, daar gij uzelf geen zeker einde en oogwit hebt voorgesteld? Dit is grote dwaasheid. U zou in een gering werk zo dwaas niet zijn; maar hoe dwaas zijn de mensen in het grootste werk! Het licht des lichaams is het oog, indien dat geen licht heeft, zo is het gehele lichaam vol duisternis. Indien uw oogmerken eens recht gevestigd zijn, zo zal uw ganse handel en wandel wel geschikt zijn, maar wanneer gij in dit punt duister en blind zijt, en hetzelfde niet opmerkt, zo kunt gij in het licht niet wandelen; uw ganse weg is duisternis. Het rechte opmerken van het grote einde zou voor u schijnen en uw weg besturen. Maar terwijl gij dit einde, de genieting Gods, u niet voorgesteld hebt, zo moet gij uw tijd doorbrengen, óf in niets te doen tot dat einde, óf het tegenstrijdige te doen.

Al uw andere geoorloofde bezigheden en uw beroep wordt maar tussenbeide gedaan; zij zijn noch het einde noch de weg, maar gij maakt daarvan alleen uw werk, ofschoon zij ten enenmale totdat einde niet dienen. En het overige van uw handel, in begeerlijkheid en onwetendheid, is niet alleen niet dienende daartoe, maar ook strijdig daartegen, en kan daarmede niet bestaan. Indien u meent dat uw toeleeg is om God te genieten, ik bid u, zo let op de weg die u verkiest. Is uw dronkenschap, uw zweren, uw onreinheid, uw twisten en schelden, en dergelijke werken des vleses, de weg om God te genieten? Zullen deze niet een scheiding maken tussen God en u? Uw eten, drinken en slapen gelijk de beesten en uw werken in uw beroep, zijn die alleen de middelen die u gebruikt, om God te genieten?

Laat u niet bedriegen, ulieden die tot God niet menigmaal nadert door het gebed in het verborgen, en door het geloof in Zijn Zoon Christus, als verlorene ellendige zondaars, om door Hem behouden en verzoend te worden. U hebt geen gemeenschap met Hem,

en u zult Hem hiernamaals niet genieten. U, wier harten zijn overgegeven aan uw gierigheid, die vele minnaars en afgoden nevens Hem hebt, u kunt niet zeggen: wie heb ik nevens U op de aarde? Nee, u hebt vele andere dingen nevens God. U kunt niets van God hebben, tenzij gij Hem tot uw alles maakt, en tenzij gij Hem alleen hebt. Een enige is Mijn volmaakte, Hoogl. 6: 9. Hij moet alleen zijn, want zijn eer wil Hij aan geen anderen geven. Indien u uw genegenheden verdeelt, en meent Hem één deel, en uw lusten een ander deel te geven, u moogt zo voortgaan, maar Hij zal zijn eer zo niet delen, hij zal geen deel daarvan aan iets anders geven. Maar wat die zielen aangaat, die tot Hem komen, en hun ellenden. en zonden in zijn licht zien; o weet, hoe goed het is! Het is niet alleen goed, maar het beste ja alleen goed, bontcm est, et optimum imo unicum. *Niemand is goed dan één, namelijk God*, en daar is niets goeds voor ons, dan. dit éne, namelijk nabij God te zijn en zó nabij, dat wij, mogen één zijn, één Geest met de Heere; want die met de Heere verenigd is, is één Geest met Hem. Verblijdt u in uw deel en verlangt naar zijn bezit. Laat al uw gedachten, genegenheden en wandel dit uitroepen: *wien heb ik nevens U, nevens U lust mij niets op de aarde*, en gewis, Hij zal u leiden tot het einde, en u opnemen in heerlijkheid; dan zult gij rusten van uw arbeid, omdat gij in Hem zult wonen, en dat genieten, waarnaar gij verlangt, en waarom gij gearbeid hebt. Laat de opmerking van ons einde de harten der christenen hier verenigen. O, welk een verkeerde zaak is het, dat zij die tezamen zullen huisvesten en volmaakt zullen zijn in één, niet alleen tegenstrijdige wegen gaan, maar ook tegenstrijdige zinnen en genegenheden hebben!

3. Van het gezag, de klaarheid en nuttigheid der Heilige Schrift

Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is; opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust. 2 Tim. 3: 16, 17.

Wij hebben u gezegd, dat er niets nodiger was te weten, dan wat ons einde is, en welke weg tot dat einde leidt. Wij zien dat het grootste deel der mensen in het wilde wandelt, lopende een onzekere loop, omdat zij zich geen zeker oogwit voorstellen, hetwelk zij beogen, en waarnaar zij hun ganse leven richten zouden. Naar de bijzondere genegenheden en stemmingen der mensen veranderen ook de voornemens en beogingen der mensen, en dikwijls veranderen de voornemens van een mens naar de omstandigheden des tijds en naar zijn staat in de wereld. Wij zien, dat alle mensen bijna tegen elkander ingaan; de een zoekt de voldoening zijner begeerlijkheid door vermaak; de ander beeldt zich groot geluk in door eer; een derde door rijkdommen te vergaderen. En zo verdelen zich de mensen, daar zij allen één weg zouden gaan tot één einde, indien het de ware gelukzaligheid was, die zij allen zochten. Indien de mensen niet op de rechten weg zijn, hoe rasser zij zich alsdan naar het oogmerk schijnen te bewegen, hoe verder zij daarvan afgaan; het afdwalen van de rechten weg, neemt aan, de mensen menen het wel, zal hen verder afbrengen van hetgeen zij beogen. (Si Via in contrarium ducat, ipsa velocitas majoris intervalli causa est).

Daarom is er ons allen ten hoogste aan gelegen, dat wij goede kennis hebben van het rechte pad der gelukzaligheid. Want zo wij hier eens missen, zullen wij, hoe meer wij doen, hoe sneller wij ons bewegen, des te verder van de waarheid af zijn. En dit is te meer nodig, omdat er zoveel bijwegen zijn, die ten verderve leiden; wat zeg ik, bijwegen? Nee, hoge wegen en betreden wegen, waarin de meeste mensen wandelen, en nooit trekken zij in twijfel, ook willen zij in twijfel getrokken hebben, of zij wel dwalen konden. In andere reizen houden de mensen de gebaande weg, en vrezen enigen heinelijken bijweg die hun kwalijk mocht leiden. (At hic via quaeque tritissima maximè decipit:) maar hier leidt de hoge gebaande weg meest kwalijk, en o hoe kwalijk! Gewis ter helle.

Dit is de zin van Christus' predicatie, *Gaat in en door de enge poort; maar wandelt niet in de brede weg, waar velen wandelen, want hij leidt ten verderve.* Daarom wenste ik wel, dat dit eens bij u zeker was, dat de gewone loop der wereld, de weg van het grootste deel der mensen gevaarlijk, ja verdoemelijk is. O, merkt er op, waar u de weg leiden zal, eer gij verder gaat. Acht het geen dwaasheid nu stil te staan en dat te onderzoeken, daar gij zolang in hun gezelschap zijt voortgegaan. Staat stil, zeg ik, en merkt er op; zijt niet onwetend gelijk de beesten, die niet beter weten, dan de groeten hoop te volgen (quae per gens non quae eundem est, sed quae itur,); zij volgen niet, waar zij behoorden te gaan; maar waar de meesten gaan.

Gij zijt mensen en hebt redelijke zielen in u; daarom bid ik u, schikt en vormt u niet naar de gewoonte en naar het voorbeeld, dat is onredelijk; maar naar enige inwendige kennis en rede. Onttrekt u wat van de menigte en vraagt God in ernst, wat de weg is. Die Hem vreest, zal Hij de weg lee ren, die Hij zal hebben te verkiezen; de weg tot dit zalig einde is zeer smal en zeer zwaar, u moet daarop een Leidsman hebben. U moet een lamp, een licht daarop hebben, anders kunt gij niet dan kwalijk gaan.

De beginselen van de rede binnen ons zijn te duister; zij zullen ons nooit leiden door de strikken en holen, die op de weg zijn. Het is waar, zij schenen in Adam klaar, zodat hij geen licht buiten hem, nog stem tot hem van node had; maar de zonde heeft het

zeer geblust en daar blijft niets over onder de as van veel verdorvenheid, dan een kleine vonk of sprank, die in zich zelve ongenoegzaam is, en dikwijls meer verblind en verduisterd wordt door de begeerlijkheden; zodat, al ware het nog zo gezuiverd, gelijk het in vele heidenen was, het evenwel maar een blinde is, leidende een blinde, beide moeten .zij in de sloot vallen. Ons einde is hoog en Goddelijk, God te verheerlijken en Hem te genieten; daarom is onze rede blind voor die hoge dingen, (caligat ad suprena) zij kan even weinig dat heerlijke einde gestadig beschouwen en zich daarheen bewegen. als onze zwakke ogen de zon kunnen aanschouwen. Onze ogen kunnen nederwaarts naar de aarde zien, maar niet naar omhoog hemelwaarts. Zo hebben wij enig overblijfsel van rede in ons, die enige kleine en schrale bekwaamheid heeft tot de zaken van klein gewicht, gelijk de dingen van dit leven zijn; maar als wij eens opwaarts zien naar de ere Gods of de eeuwige zaligheid, zo worden onze ogen verduisterd en onze rede wordt verward, wij kunnen daarop niet gestadig zien, Efése 4: 18. 2 Cor. 3: 13, 14.

Daarom heeft het de Heere behaagd, ons de heilige Schrift te geven, welke een lamp voor onzen voet kan zijn en een leidsman op onzen weg: waarop wij zullen wèl doen, acht te geven, als op een kaars of licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlicht. 2 Petr. 1: 19. Deze Schrift is machtig ons wijs te maken tot zaligheid. Laat ons hoeren wat Paulus tot Timotheüs zegt, 2 Tim. 3: 6. Al de Schrift is van God ingegeven, enz. alwaar twee zaken van gewicht ons voorkomen: het gezag en de nuttigheid der Schriften. Haar gezag, want zij zijn van Goddelijke ingeving; haar nuttigheid, want zij zijn nuttig tot lering, enz. en kunnen ons volmaken en tot alle goed werk wel toegerust doen zijn.

Het gezag ervan is op ene bijzondere wijze Goddelijk, want van Hem en door Hem zijn alle dingen. Alle schriften der mensen, welke overeenkomen met de waarheid der heilige Schrift, hebben enige Goddelijkheid in zich, voor zoveel zij iets van de waarheid hebben en een Goddelijke zaak behelzen; maar de heilige Schriftuur wordt bij uitnemendheid Gode toegeschreven: want zij is onmiddellijk van God ingegeven. Daarom zegt Petrus, dat de Schrift voortijds niet voortgebracht is door de wil eens mensen; maar de heilige mensen Gods, van de Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken. God wrocht, als het ware, door zijn Geest de plicht van de ziel in de profeten en apostelen, en zij deden niets meer dan uitspreken, hetgeen de Geest bedacht. De Heilige Geest gaf de stof en de woorden in, en zij waren slechts tongen en pennen, om het te spreken en te schrijven tot het volk; hier was niet van node enige overweging, noch enig onderzoek in hun eigen hart naar de waarheid; geen naspeuring naar het licht; maar het licht scheen in hun zielen zo helder, en zo overtuigend, dat het buiten allen twijfel stelde, dat het de zin en de stem Gods was.

U behoeft niet te vragen: hoe wisten zij, dat hun dromen of gezichten waarlijk van de Heere waren? En of zij niet enige inbeelding in hun eigen harten formeerden en het volk dat leerden voor Zijn Woord, gelijk velen deden? Ik zeg, u behoeft dat niet meer te vragen, dan gij vragen zou: hoe zal een mens het lichaam zien, of de zonneschijn kennen? Licht maakt zichzelf en alle andere dingen openbaar, het wordt gezien door zijn eigene klaarheid; zo hadden ook de heilige mannen Gods niet enige merktekenen van node, om de stem des Geestes te onderkennen. Zijn openbaring had geen licht van enige andere zaak van node; zij was het licht zelf, zij heeft gewis de ziel en het gemoed bemachtigd en geen plaats voor twijfelingen overgelaten. God, die niet kan bedrogen worden en die niemand kan bedriegen, heeft ons deze leer overgegeven. O, met welk een eerbied moesten wij dit ontvangen, alsof wij de Heere van de hemel

hoorden spreken.

Indien u vraagt, hoe gij zult verzekerd en overreed worden, dat de heilige Schrift Gods Woord is en zijn eigen zin voor de mensen opengelegd en leesbaar heeft gemaakt? Waarlijk, daar zijn sommige dingen, die niet wel kunnen bewezen worden, niet omdat zij twijfelachtig zijn, maar omdat ze door zichzelf klaar zijn en buiten alle twijfeling en uitzondering. De eerste gronden der kunsten moeten niet bewezen, maar voorop gesteld worden, totdat gij daarna door proeven en ervaring bevindt, dat zij inderdaad zó waarachtig waren. Buiten twijfel zijn de kenmerken van Goddelijkheid en majesteit in de Schrift zelf ingedrukt, zodat al wie de ogen zijns verstands geopend heeft, slechts voorbij lopende dit kan lezen en God daarin vinden. Wat majesteit is er zelfs in de eenvoudigheid der Schrift! Zij zoekt der mensen oren niet te behagen, noch de stof te versieren met de sierlijke klederen van woorden en spreekwijzen, maar zij vertoont de zaak zelve aan de ziel, als in zich zelve aller aanneming waardig en die geen menselijke welsprekendheid van node heeft, om haar aan te prijzen. Blanketsel verderft de natuurlijke schoonheid en uiterlijke versierselen maken enige dingen wanstaltig, die in zich zelve welgeëvenredigd en beminnelijk zijn; daarom kiest de Heere een lagen en eenvoudige stijl, die de wereld dwaasheid acht; maar in deze geringe windselen of luieren der Schrift, en in dit arm hutje is bevat het kind Jezus, de Heere van hemel en aarde. Daar is een juweel van de verborgen wijsheid Gods, en van des mensen eeuwige zaligheid in die mijnberg.

Welk een heerlijke en verbazingwekkende nederigheid is hier! Welk een nederige en gemeenzame heerlijkheid en majesteit is er ook! Hij is de allerhoogste en nochtans niemand is zo ootmoedig. Welk een uitnemende samenstelling en harmonie is hier van vele schrijvers, in zulke verleden tijden! Staat er toch over verwonderd. Zij allen brengen één en dezelfde zaak tot één oogmerk, om de mensen tot God te brengen, om al de heerlijkheid te verlagen en Hem alleen te verhogen. Moet het niet een en dezelfde Geest zijn, die deze allen heeft levend gemaakt, en hun allen één hemels gezang: inblaast, namelijk: Ere zij God in de hoogste en in de mensen een welbehagen. Andere schrijvers zullen u deze dingen met reden willen vertonen, om u te overtuigen en te overreden, en velen achten zich wegens die redekavelingen dieper en hoger geleerd en versmaden de laagheid der Schriftuur. Maar voor hen, wier ogen geopend zijn, is de majesteit en het gezag van God, gebiedend, bevestigend, en hun betuigend, met meerder kracht van overtuiging, wegens haar naakte zeggen, dan alle menselijke redenen.

Hoewel er veel licht in de Schrift is, om de weg der mensen te besturen, tot Gods eer en hun. eigen zaligheid; nochtans zal het gewis tevergeefs en tot weinig nut zijn, indien de ogen van ons verstand verduisterd en verblind zijn. Indien u een mens omringt met het licht van de dag, zo kan hij toch niet zien, zo hij zijn ogen niet open doet. De Schrift is een klare zon des levens en der gerechtigheid; maar de. blinde ziel, die omringd is met dat licht, is niets te wijzer daardoor, maar hij denkt, dat de lamp des Woords niet schijnt, omdat hij niet ziet en hij heeft zijn donker hol binnen in zich. Daarom moet de Geest Gods de ogen der blinden openen, en verlichten de ogen des verstands, opdat een ziel wonderen zie in Gods wet, Ps. 119: 18. Joh. 1 5.

Het licht kan schijnen in de duisternis en de duisternis kan het niet bevatten. Ik verwonder mij niet, dat het grootste deel der mensen geen schoonheid, majesteit, noch voortreffelijkheid kan zien in de heilige Schrift, om hen te lokken; omdat zij natuurlijk zijn en de Geest Gods niet hebben, kunnen zij die dingen niet kennen, want zij worden geestelijk onderscheiden, 1 Cor. 2 14.

Daarom, gelijk de inblazing Gods deze Schrift eerst ingaf, en deze leer predikte aan de

wereld, zo kan geen ziel die verstaan of voordeel daarmede doen, dan door de ingeving des Almachtigen. *Zekerlijk, zegt Job, de Geest die in een mens is, en de inblazing des Almachtigen maakt henlieden verstandig.* Als de Geest in de ziel komt, om de letteren der wet, die eens gegraveerd, en niet met pen en inkt in stenen tafelen geschreven waren, in het hart te prenten, zo schrijft de Geest van Jezus Christus de leer des Evangelies over, op de vlesen tafelen der harten en Hij trekt op de ziel de lijnen van dat geloof, en van de liefde, welke gepredikt wordt in het Woord; dan is de brief van Christus geschreven, niet met inkt en pen, maar door de Geest des levenden Gods, 2 Cor. 3: 3, en dan wordt de ziel openlijk verklaard zodanig te zijn, wanneer hetgene ingedrukt is in het hart, uitgedrukt wordt in de uitwendige mens en in zijn wandel, opdat het van allen gelezen worde. De ziel nu aldus in zich ontvangen hebbende het beeld der Schriftuur, verstaat de stem des Geestes in dezelve en ziet haar waarheid en Goddelijkheid. Het oog moet eerst enige gedaante of gelijkenis van het voorwerp ontvangen, eer hetzelfde zien kan. Het oog moet aan het voorwerp gelijk gemaakt worden, eer zij hetzelfde kan beschouwen (intelligere in acta sit ipsum intelligibile.) zo moet de ziel enige inblazing van de Heiligen Geest hebben, eer zij de ingegeven Schrift met het hart kan geloven.

Nu, wat aangaat de nuttigheid en het voordeel der Schrift, wie kan daarvan spreken naar haar waarde?

Sommige dingen kunnen te veel aangeprezen worden; ja, alle dingen, uitgenomen dit éne: God, sprekende in Zijn Woord tot het menselijk geslacht. Vele eretitels worden er gegeven aan menselijke schriften; sommige worden net en nauwkeurig genoemd, sommige fijn gesponnen, sommige verstandig en vlug, sommige diepzinnig en hoog, sommige eenvoudig, sommige geleerd; maar noemt ze zoals u wilt, de Schriftuur mag zich deze twee titels als haar eigen voorrecht aanmatigen, dat ze is heilig en voordelig. De beste spreker in de wereld kan in veelheid der woorden niet vrij zijn van overtreding. De beste schrijver heeft iets dat overtollig en verwerpelijk is. Maar hier is alles heilig, alles is voordelig. Vele boeken dienen nergens toe, dan om der mensen begeerlijkheden te voeden en te ontsteken; velen dienen nergens toe dan om de tijd te verdrijven en door te brengen, zonder daaraan te denken.

Het grootste deel der boeken is nergens goed toe, dan om de wereld te belasten en te vermoeien, en om haar te brengen tot een inbeelding van kennis, die zij niet heeft; velen dienen alleen om der mensen nieuwsgierigheid, ijdele inbeeldingen en twisten omtrent woorden en begrippen te voeden; maar hier is een nuttig Boek, geheel nuttig. Indien u er geen voordeel mede doet, zo kunt gij er geen vermaak in hebben; het is alleen verordend tot voordeel der zielen, niet tot een vergenoeging voor uw ongerijmde denkbeelden, niet tot stof voor neuswijze bespiegelingen, niet tot twist en gekijf omtrent de verklaring daarvan. Vele boeken bevatten niets dan schoonschijnende titelen, om zich aan te prijzen, maar zij doen niets minder dan hetgeen zij beloven; zij hebben een brede en schone ingang, die alleen leidt in een arm en vervallen huis; maar de Schrift heeft geen overdreven, hoogdravende en grootsprekende titels, om de mensen aan te lokken; zij heeft een eenvoudige en gewone deur en ingang van buiten, welke ongetwijfeld leidt tot een vermakelijk paleis. Andere schrijvers willen nut en vermaak aanbrengen (et prodesse voluit et delectare) maar de Schrift kan en zal tegelijk u bevorderlijk zijn.

Ik wenste dat de zielen de Schrift als nuttig lazten, met een oogmerk om er voordeel mede te doen. Want indien men met zulk een voornemen niet leest, leest men de Schriftuur niet zozeer als Gods Woord, maar slechts als een ander menselijk geschrift. Maar waartoe is de Schrift nuttig? Tot onderwijzing, en wel tot een Goddelijke

onderwijzing, een onderwijzing van leven en zaligheid. Het is de grote belofte van het nieuwe Verbond: gij zult allen van God geleerd zijn. De Schrift kan een mens geleerd en wijs tot zaligheid maken; zij is dwaasheid voor de wereld, maar de wereld kent God niet door haar wijsheid. Helaas! wat kent zij dan? Is er iets nevens God? En is er enige kennis nevens de kennis Gods? Gijlieden hebt onder u een arme en schrale wijsheid, om rijkdommen te vergaderen en uw zaken te behandelen; anderen hebben een arme ingebeelde wijsheid, die zij geleerdheid noemen; in het algemeen meent het volk, dat God te bidden maar een papierkunst is, een weinig boekengeleerdheid en geheugenwerk; zij menen dat de kennis Gods niets anders is dan de Bijbel te leren. Helaas! misvat mij niet; God te kennen is een andere zaak. De lering van Jezus Christus, geschreven in het hart, is een diepe en hoge geleerdheid en de arme, eenvoudige en overstandigste lieden, kunnen door de lering des Geestes wijzer worden, dan hun ouden en hun leraars. O, het is een treffelijk stuk van geleerdheid, te weten, hoe zalig te worden!

Ik bid u, wat is het toch, de loop des hemels te kennen, de cirkels te tellen en de sterren daarin te tellen, haar omtrek te meten en haar bewegingen na te rekenen? en nochtans Hem niet te kennen, die op de kloot des hemels zit, en niet te weten, hoe men 'aldaar een woning zal krijgen! Indien u tot God ging en verzocht geopende ogen om de verborgenheid vair het Woord te verstaan, u zou wijzer worden dan uw herders. U zou van de Geest beter leren bidden, u zou de weg ten hemel beter vinden, dan zij u kunnen leren hoe daarop te wandelen.

Daarenboven is zij nuttig tot bestraffing en vermaning. Zij bevat geen leer, die zeer aangenaam is voor der mensen natuurlijke inborst. Zij is wel inderdaad zeer vermakelijk, maar alleen voor ene rechten en wel gezuiverden smaak. U weet wel, dat de ongeoeffendheid van het oog en de vervalsing van de smaak, de vermakelijkste dingen en die zoet zijn voor de zinnen, kwalijk vertonen of onaanzienlijk en bitter doen schijnen; maar ik zeg, voor een onderscheidende geest is niets zo zoet, noch zo lieflijk. In alle volmaaktheden heb ik een einde gezien, maar niet in uw Wet: Uw woord is mij zoeter dan honig, of honigraat. Indien een ziel vooraf vervuld is met de liefde tot de wereld en tot .de begeerlijkheden der wereld, zo kan haar de Schrift niet smaken, noch aangenaam zijn; die verdorven hoedanigheid in het gemoed zal het vermakelijk Evangelie onvermakelijk maken, Ik heb voor u op de fluit gespeeld, en u hebt niet gedanst. Maar hoe het ook ga, de Schrift is dan aller-voordeligst, als. Zij het minst behaagt aan onze verdorvenheden; daarom is de Schrift een volstrekt volmaakt stuk werks: (Et prodesse voluit. Et delectare. Omne turnt punctum, qui miscuit utile dulci.) Zij wil voordelig zijn en behagen. Zij bereikt haar doel, omdat zij het nuttige met het aangename verbindt.

Daar zijn scherpe bestraffingen en droevige waarschuwingen van zijn heilige Wet, die de weg moeten banen voor het vermakelijke en zoete Evangelie. Dit is een bestraffing des levens, een wond die vóór de genezing gaat, zodat die dezelve weigert aan te nemen, zijn eigen ziel versmaadt, maar het oor dat de bestraffingen des levens hoort, zal in het midden der wijzen vernachten, Spr. 15 31. Wee die ziel, voor wie de waarschuwing, bestraffing, of bedreiging lastig is; die ziel zal sterven, Spr. 15: 10. En zij is onvernuftig, Spr. 12:1. Daar is een geslacht van mensen, die niets kunnen verdragen te horen, dan Evangelische beloften; die hun stem verheffen tegen alle bestraffing der zonden en prediking van Gods toorn tegen ongelovige zondaars, als wettisch, en als ware het zich te bemoeien met eens anders doen, inzonderheid zo men de zonden der overheden, of hun openbare staatszonden bestraft; alsof het gehele Woord Gods niet profijtelijk ware, alsof bestraffingen niet zo heilzaam waren als

vertroosting, alsof de bedreigingen niet hielpen, om de mensen te doen vlieden van de toekomstige toorn tot de vrijstad. Laat zulke mensen hun eigen karakter lezen bij de wijzen Salomo, Spr. 15: 10. De tucht is onaangenaam voor den gene, die het pad verlaat, en Spr. 9; 9, bestraft de wijze, en hij zal ic liefhebben, en hij zal nog wijzer worden. Indien wij mensenbehagers waren, zo waren wij geen dienstknechten van Jezus Christus. Laat ons pogen de mensen nuttig te zijn, maar niet hun te behagen. Het geroep: vrede, vrede, die de harten der mensen. Zich inbeelden, zou behagen; maar het ware hun beter uit die droom opgewekt te worden door de bestraffingen, en wie zo doet, zal achterna gunst vinden, meer dan die met de tong vleit, Spr. 28: 23.

Wel dan, laat dit bevestigd worden in uw harten, als de, grond van allen waren godsdienst, dat de Schrift is het Woord van de eeuwigen God en dat zij een volkomen en zuiveren regel bevat, en van de weg om God te verheerlijken, en van de weg om Hem te genieten; zij kan u volmaakt stellen tot ieder goed werk.

Ik zal hiervan niet meer zeggen, maar u bidden, zo lief als gij uw eigen zielen hebt, maakt dat u goede kennis van de Schrift hebt. U zult in deze dagen horen van mensen, die voorgeven, dat ze meer Goddelijke en dieper geestelijke ontdekkingen en openbaringen hebben, dan die de Schrift bevat. Maar, mijn broederen, deze Schrift kan u wijs maken tot zaligheid; zij kan u volmaakt stellen tot ieder goed werk. Wat is er dan meer van node? Al wat nevens de zaligheid is en boven de volmaaktheid, acht dat overtollig en ijdel, indien niet duivels. Laat anderen wijs zijn tot hun eigen bederf; laten zij hun eigen inbeeldingen stellen boven het Woord Gods, en boven de regel van hun geloof; maar houdt gij vast, wat u ontvangen hebt en strijdt er ernstig voor; doet er niets bij, doet er ook niets af.

Laat deze lamp schijnen, totdat de dag aanlichte, totdat de morgenstond der opstanding kome; wandelt gij in haar licht, en ontsteekt u geen andere spranken, anders zult gij in het graf neerliggen in droefheid en opstaan in treurigheid. Neemt het Woord Gods als de enige regel, en de volmaakte regel, een regel voor al uw daden, burgerlijke, natuurlijke en godsdienstige; want alles moet tot zijn eer gedaan worden en Zijn Woord leert, hoe men dat doel bereiken zal. Laat uw eigen inbeeldingen uw regel niet zijn; ook niet het voorbeeld van anderen, noch het prediken der mensen, noch de besluiten en handelingen der Synoden, dan voor zo ver gij die overeenkomende bevindt met de volmaakte regel van Gods heilig Woord. Alle andere regelen zijn geregeld naar deze r e g u l a r e g u l a t i e, zij zijn maar gelijk de afkondigingen en bekendmakingen van de regel zelf. Instellingen der Synoden zijn maar gelijk des uitroepers verkondigingen van des Konings besluit en wet. Indien deze ergens in verschillen van zijn bedoeling, zo zijn zij krachteloos en verbinden niet. Ik bid u, neemt de Schrift voor de regel van uw wandel, of anders zult gij afzwerven.

De Schrift is een regerende regel, r e g u l a r e g u l a n s. Indien u van dezelve geen kennis hebt, zo moet gij de gevoelens of voorbeelden van anderen volgen, die u veeltijds ten verderve zullen leiden.

4. Van de voornaamste inhoud van de Heilige Schrift, bevattende Christus en het eeuwige leven

Onderzoekt de Schriften; want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen. Joh. 5: 39.

Gij zijt gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen. Eféze 2: 20.

Gelijk in de duisternis van buiten een lantaarn, en van binnen het licht der ogen nodig is, omdat wij in het duistere niet kunnen zien zonder een kaars te hebben, behalve dat wij zonder ogen niet zien kunnen, ofschoon wij in een zeer klaren zonneschijn staan, zo is ook volstrekt nodig, om onze voeten te besturen op de gevaarlijke en donkere paden van het eeuwige leven (zijnde vol putten en strikken) de lamp van het Woord, geschreven of gepredikt buiten ons, en de verlichting van de Heiligen Geest binnen in ons. Deze twee worden samengevoegd, Jes. 59: 21. *Dit is Mijn verbond, mijn Geest, die op u is, en mijn woorden die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, nog van de mond uws zaads,* enz.

Daar Zijn Woorden buiten ons, en daar moet noodzakelijk een Geest binnen in ons zijn, die ons de waarheid en genade doet beschouwen, welke in die woorden vervat is. Daar is een wet buiten ons, beschreven met pen en inkt, en daar is een wet binnen in ons, geschreven in het hart, door de Geest des levenden Gods. De wet buiten ons is het voorschrift en het volmaakte voorbeeld; de wet binnen in ons is het afschrift, of het beeld Gods in het hart, gevormd, en gemaakt naar zijn gelijkenis, 2 Cor. 3: 3. Hebr. 8: 13. Zo behoeft er dan niet meer gevraagd te worden, omtrent het Goddelijk gezag der Schrift, onder hen, die hun zinnen geoefend hebben tot onderscheiding van goed en kwaad, zo min als er twijfeling is onder de mensen, die het gezicht en de smaak hebben van licht en duisternis, van zoet en bitter. De overreding van een christen is van dieper oorsprong, dan uit de redenen der mensen de prediking, die er geschiedt, niet kan geloven, en dat er zo weinigen zijn, die enige voortreffelijkheid en zoetheid vinden in het Evangelie, gelijk er wel van gesproken wordt, want zegt Jesaja hoofdst. 53: 1, de aren des Heeren is aan hen niet geopenbaard. Gods hand moet op hun hart schrijven, eer zij het beschreven Woord kunnen verstaan. Zijn arm moet een oog in hun zielen scheppen, een eeuwig licht, eer zij die heerlijke klaarheid Gods, schijnende in het Woord, kunnen beschouwen. Het Woord is Gods getuigenis van zichzelf, van zijn genade, barmhartigheid en toegenegenheid tot het menselijk geslacht. Nu, niemand kan dit getuigenis aannemen, tenzij het in het hart verzegeld en bevestigd zij door de Heiligen Geest, gelijk Petrus zegt, Hand. 5: 32, Wij zijn Zijn getuigen van deze woorden, en ook de Heiligen Geest, welke God gegeven heeft, dengenen die hem gehoorzaam zijn. Het Woord getuigt in ons oor en de Geest getuigt aan onzen geest de waarheid en de waardigheid van die zaken, en daarom is de Geest een zegel en een getuige.

Het Woord is des Heeren stem tot Zijn kinderen; bastaarden kunnen die niet kennen, maar mijn schapen horen mijn stem, Joh. 10: 4, 16. U kent geen onderscheid tussen het blaten van het een schaap of van het andere; maar de arme lammeren kennen de stem hunner moeder; daar is een heimelijke ingeving van de natuur, die krachtiger is dan vele merktekenen; evenzo kennen degenen die uit God geboren zijn, zijn stem; zij onderscheiden in die stem datgene, hetwelk de gehele wereld die het hoort, niet kan onderscheiden. Daar is een sympathie, een medegevoeligheid tussen hunne zielen en

dat levende Woord. Dat Woord is het onsterfelijke zaad, waardoor zij geboren zijn en daar is een natuurlijke ingeving, om het te beminnen en, daarover te peinen, ja zulk een genegenheid tot hetzelfde, gelijk in nieuwgeboren kinderkens tot de borsten; zo zijn de kinderen Gods begerig naar de onvervalste melk van het Woord, opdat zij daardoor mogen opgroeien, gelijk zij daardoor geboren zijn, 1 Petr. 2: 2.

In de Schriftuurteksten, vóór dit hoofddeel geplaatst, hebt gij iets van de voortreffelijkheid der Schrift en van onzen plicht. Daar is een rijk juweel in dezelve, een kostelijke parel in die akker, namelijk Jezus Christus, en in Hem het eeuwige leven; daarom behoorden wij de Schrift te onderzoeken, om dit juweel te bekomen; wij moeten graven in deze akker, om deze parel te vinden.

De leer der profeten en apostelen is een zekere grond, waarop de zielen haar eeuwig geluk en hoop mogen bouwen. Jezus Christus is de uiterste hoeksteen en dat fundament, waaraan het gewicht van alle heiligen en al hun hoop hangt. En daarom behoorden wij het gewicht van onze zielen alleen op deze waarheid Gods te laten steunen, en ons geloof alleen daarop te bouwen, en onze praktijk alleen daarnaar te regelen.

Wij zullen iets van het eerste spreken, opdat het een spoor mocht wezen tot het tweede.

De Joden hadden enige hoge gedachten van het Woord Gods; zij wisten, dat darin het eeuwige leven was, zij achtten het als een leer des levens en der gelukzaligheid, en zo verhieven zij de schriften van Mozes; maar zij wilden Christus' woorden niet geloven; zij dwaalden, de schriften der wet van Mozes niet verstaande, in tegenstelling met de prediking van Christus' Evangelie. Welk een beklagenswaardige misvatting was dit! Zij meenden dat zij het eeuwige leven hadden in de Schrift, en nochtans namen zij Hem niet aan, noch erkenden Hem, wie te kennen het eeuwige leven was. Daarom zond onze Heere Jezus hen wederom naar de Schrift; gaat en onderzoekt die. U meent, en u meent wèl, dat u in dezelve de weg ten eeuwigen leven kunt vinden. Maar terwijl gij hetzelfde daarin zoekt, zo misvat gij haar. Deze Schrift getuigt van mij, als zijnde het einde der wet; maar gij kunt het einde van die bediening niet aanschouwen, wegens de blindheid van het hart, Rom. 10: 4. 2 Cor. 3: 14.

Daarom onderzoekt wederom, bijzonder de ceremoniën, ik ben daarin verborgen en het eeuwige leven met mij; graaft de wet op, totdat gij de bodem van Gods voornemen daarin vindt, totdat gij het einde der bediening vindt en u zult mij vinden, de weg, de waarheid, en het leven, en zo zult gij dat eeuwige leven hebben, hetwelk gij u nu slechts inbeeldt te hebben, waarmede gij bedrogen zijt. Terwijl gij het buiten mij zoekt, zo denkt gij ijdel dat u het hebt; want het is niet in de Schrift, dan voor zo ver zij van mij, het Licht en het Leven der mensen getuigt.

Zou ons dit nu het Woord Gods niet aanprijzen? Het eeuwige leven is daarin: andere Schriften en verhandelingen mogen de oren wat kittelen met enige bevallige welsprekendheid; maar deze verdwijnt en is maar gelijk het geluid van een muziekinstrument. Sommige boeken mogen enig aanmerkelijk en gewichtig voordeel aanwijzen, maar hoe ras zal er aan dat alles een einde gemaakt worden, zodat binnen korten tijd het voordeel van al die boeken weg zal zijn. De besluiten en wetten der koningen en volksvertegenwoordigingen kunnen niet verder reiken, dan tot enig tijdel loon of straf; hun hoogste straf is het doden van: dit lichaam, hun hoogste loon is enige verdwijnende en verdorrende eer of vergankelijke goederen; maar ons maakt Hij Zijn Woord en rechten bekend, zo heeft Hij niet aan andere volkeren gedaan, Ps. 147: 19, 20. En geen volk onder de hemel heeft zulke wetten en inzettingen, waarin het

eeuwige leven en de eeuwige dood vervat zijn. Deze zijn beloningen en straffen, der majesteit en grootmachtigheid van de eeuwige Wetgever betamende.

Ik bid u, merkt op wat hierin is opgesloten. De Schriftuur toont het pad des levens; het leven is van al wat bestaat het uitnemendste, en komt het naast bij het zalige Wezen Gods. Als wij zeggen het leven, zo verstaan wij daardoor een zalig leven; dit alleen verdient die naam. Nu, dit leven hebben wij in Adam verloren; de dood is tot alle mensen doorgedaan; maar die dood is de ergste niet, hij is maar een gevolg van de dood der ziel. De onsterfelijke ziel, wier leven in gemeenschap met God en vrede met Hem bestaat, is van Hem door de zonde afgescheiden en is zo gedood. Wanneer zij is afgescheiden van de Fontein des levens, welk leven kan zij dan hebben? Niet meer dan een straal, die afgesneden wordt van de zon door de tussenkomst van een duister lichaam.

Nu, welk een gezegende leer moet het dan zijn, die het leven en de onsterfelijkheid aan de dag brengt, inzonderheid als wij die zo gans ellendig verloren hebben! Want het leven is kostelijk in zichzelf, maar het is nog veel kostelijker voor een die veroordeeld is om te sterven en uit de klauwen van de leeuw gerukt, of van de galg afgebracht te worden. O, hoe zal dat de gunst, van een weinig tijds meer in de wereld te blijven, dierbaar maken! Maar indien wij dan recht wisten, in welk een eeuwige ellende wij gewikkeld zijn, en hoe wij staan onder een vonnis dat ons overgeeft aan een zoonbegrijpelijke en onverdragelijke straf, als daar is de vloek en de toorn Gods. O, welk een hoge achting zouden wij hebben voor de Schrift! Hoe zoet zou die voor ons zijn, omdat zij ons een weg toont om die put der ellende te ontvluchten, en een weg, om de eeuwige zaligheid te verkrijgen, die zó voldoende en heerlijk is, als de ellende kwellend en pijnigend zou geweest zijn!

O, dat u deze dingen eens samen mocht in de weegschaal leggen, dit tegenwoordige leven en het eeuwige leven. Weet gij niet, dat uw zielen voor de eeuwigheid geschapen zijn? Dat zij eeuwig al deze tegenwoordige dingen zullen overleven? Nu, hoe beeldt gij u dan in, dat zij na dit leven zullen leven? Uw gedachten en voornemens zijn bepaald binnen de geringe en nauwe palen van uw tijd; als gij sterft, zullen te die dage uw gedachten vergaan; al uw inbeeldingen, voornemens en voorzienigheden zullen dan een einde hebben; zij zullen niet verder dan uw leeftijd reiken. En indien u dan ook geheel zou vergaan, dan was zoveel niet daaraan gelegen. Maar dat al uw voornemens, en oogmerken tot een einde zullen komen als gij sterft, en u een eeuwigheid moet ingaan, dat is waarlijk te beklagen.

Daarom zeg ik, let wel op wat u doet; overweegt in een weegschaal het eeuwige leven en het tegenwoordige leven. Indien er niet meer onderscheid was dan de blijvende duur van het ene, en de kortheid van het andere; dat het bestaan van deze wereld maar als van een dag is, één ogenblik tegenover de eeuwigheid, dan behoorde dat zwaarder te wegen in uw zielen; vliegen wij niet daarheen als een schaduw op de bergen? Zijn wij niet als een damp die opgaat, die voor een weinig tijds een vast lichaam schijnt, en dan terstond verdwijnt? Komen wij niet allen op het toneel der wereld, als voor één uur, om onze rol te spelen, dan heen te gaan? Nu dan, wat is dit in vergelijking met de eindeloze eeuwigheid? Als gij zolang zou geleefd hebben, als van het begin der wereld af, zo zijt gij niets nader bij haar einde dan te voren; behoorde dan dit niet het meest in uw ogen te zijn, hoe gij een fundament mocht leggen voor de toekomstige tijd?

Maar dan, vergelijkt de ellende en kwelling van dit leven, met de heerlijkheid en het geluk van het eeuwige leven; wat anders zijn onze dagen, dan weinig en vol moeite? Of indien u u de gezegendste staat wilt voorstellen, die u in de wereld ooit gezien of gehoord hebt, van koningen en rijke lieden en neemt dan nog al de gebreken ervan

voor uw verbeelding weg; stelt u voor de hoogste top van heerlijkheid, overvloed en macht, die er op aarde te verkrijgen is, en als uw verbeelding zich zulk een geluk heeft voorgespiegeld, vergelijkt het dan met het eeuwige leven. O, hoe zal het dan uit uw verbeelding verdwijnen; indien u maar iets van het toekomstige leven bekent, zo zult gij zelf het een hatelijke gelijkenis achten. U zult al dat aards geluk zo licht achten als ijdelheid; ieder mens, hoe vast hij staat, is enkel ijdelheid. Het eeuwige leven zal het eeuwig overtreffen, 2 Cor. 4: 17, 18. O, dat leven heeft een uitnemend gewicht in zichzelf, zelfs één ogenblik, één uur bezitting en smaak er van, hoeveel zal dan de eindeloze duur daarvan tot zijn gewicht toedoen!

Nu zijn er velen, die wanen een recht te hebben op het eeuwige leven, gelijk de Joden. U meent, zegt Christus, dat u dat leven hebt. U doet wel, met te menen dat het alleen in de Schrift te vinden is, maar gij beeldt u ijdel in, dat u het daarin gevonden hebt. En de reden hiervan is deze: *Omdat gij niet wilt tot Mij komen, opdat gij het leven zou hebben*, Joh. 5:40, indien u de rechte zin der Schrift verstond en niet berustte in de uiterlijke letter en instellingen, u zou het getuigenis, dat de Schrift van mij geeft, aannemen; maar nu hoort gij niet naar Mij, die des Vaders zelfstandige, wezenlijke Woord ben, en daarom hebt gij Zijn Woord niet in u blijvende, vs. 38. Daar was niets algemener onder dat volk, dan een ijdel, vleeslijk vertrouwen en inbeelding, alsof ze Gods volk waren en deel hadden aan de beloften des eeuwigen levens, gelijk het te deze dage is in de zichtbare kerk. Daar is een menigte, die alleen christenen zijn naar de letter, en niet in de geest, die nooit enige vraag willen toelaten, omtrent die grote zaak, of zij het eeuwige leven hebben, en doordien zij het nooit in twijfel trekken, zo komen zij er toe te denken, dat zij het eeuwige leven hebben. En van trap tot trap groeien hun gissingen en gedachten daaromtrent tot de vastheid van een gewaande en sterke overreding hiervan.

In het Oude Testament sloeg de Heere aan de wortel der verzekering bij de Joden, door hun te ontdekken, welk een ijdele zaak het was, en hoe gruwelijk voor Hem, dat men een uiterlijke belijdenis had van Zijn volk te zijn, dat men roemde in uiterlijke inzettingen en voorrechten, en nochtans geheel verzuimde de zuivering van zijn harten geweten van lusten en afgoden, en er geen gewetenszaak van maakte om rechtvaardig te wandelen voor de mensen; hun belijdenis werd wedersproken door hun praktijk. Zult gij stelen, doodslaan en overspel bedrijven, en dan komen en staan voor mijn aangezicht in dit huis? Jer. 7: 9, 10. Zegt dat niet zoveel, alsof ik u vrijheid gegeven had, om al deze gruwelen te doen?

Evenzo is het te deze dage; de meeste mensen hebben niet meer van het christendom dan de naam; zij hebben enige uiterlijke voorrechten van de doop en van het horen van het Woord, en misschien hebben zij een gedaante: van kennis en een gedaante van godsdienst; maar ondertussen zijn zij niet gedoopt in hun hart; zij zijn in al hun wandel der heidense wereld gelijkvormig, zij haten persoonlijke reformatie, en zij achten die al te nauwgezet en onnodig.

Nu zeg ik, dat zodanig velen van u zijn en nochtans zou gij het niet wel opnemen, dat men in twijfel trok, of gij erfgenamen van het eeuwige leven zult zijn. U meent dat u verongelijkt wordt als dit in twijfel getrokken wordt. Och dat het inderdaad buiten allen twijfel was! Maar weet voorzeker dat u maar christenen zijt in de letter, in het vlees en niet in de geest. Velen van u hebben zoveel niet als een gedaante van kennis, en zoveel niet als de letter van de godsdienst. U hebt meermalen enige namen in het prediken horen herhalen, namelijk Christus, God, het geloof, de hemel en de hel, en u kent er niet meer van dan de naam, u let er niet op en u overdenkt het niet. En u, die de waarheid des Woords weet, in velen van u blijft noch woont het Woord niet. U hebt het in uw mond, u hebt het in uw hoofd of verstand, maar het wordt niet aange-

nomen in liefde en het woont niet in uw hart. De apostel zegt: Het Woord van Christus wone rijkelijk in u, Col. 3: 16. U hebt het in uw hoofd gevangen gehouden en opgesloten in een hoek, alwaar het onnut is en niet meer doen kan, dan slechts tegen u getuigen en nauwelijks nog zoveel. Gelijk de heidenen de waarheid Gods door de natuur in hen geschreven, gevangen en ten onder hielden in ongerechtigheid, Rom. 1: 18, zo houden velen van u de kennis van Zijn Woord in ongerechtigheid ten onder; het heeft geen plaats in het hart, het krijgt geen ruimte noch vrijheid, om te wandelen door de genegenheden, om zo de omgang der mensen wèl te regelen.

En daarom beelden de meeste mensen zich in, een deel en recht op het eeuwige leven te hebben; u meent het, en het is maar menen; het is maar een sterke inbeelding, dat u dit eeuwige leven hebben zult; het heeft geen kracht uit de gronden van hetzelfde, noch vastheid door enig blijk of belofte, maar het is enkel van zich zelve: of het is maar een lichte en ijdele gissing, die geen kracht heeft, omdat er geen vraag of twijfel is toegelaten, die haar kracht mocht beproeven.

Maar neemt aan, dat iemand een betamelijke wandel kon bereiken, zodat hij niet alleen een gedaante van kennis had, maar ook enige dadelijkheid in de praktijk, enige inwendige hitte van genegenheid en ijver voor God en godzaligheid, nochtans is er één ding, dat ontbreekt, en indien het ontbreekt, zal het alles bederven. En het is dit, hetwelk Christus bestraft in de Joden: Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven zou hebben. De Schrift getuigt van mij, maar gij neemt zijn getuigenis niet aan. Neemt aan, iemand had zoveel bescheidenheid en rechtvaardigheid jegens de mensen, godzaligheid omtrent God en matigheid voor zichzelf, als er onder de beste mensen kan gevonden worden; laat hem een vlijtig lezer der Schrift zijn, laat hem die beminnen en overdenken dag en nacht, nochtans indien hij niet uit zichzelf gaat, opdat hij in Christus Jezus moge gevonden worden, zo heeft hij geen leven en hij kan geen recht hebben op het eeuwige leven.

Licht zou gij het vreemd achten, indien enig mens de gerechtigheid en heiligheid van een engel had en dat hij nochtans niet kon zalig worden, zonder dat alles te verloochenen en als een goddeloos mens tot Christus te vlieden; zo moogt gij het ook even vreemd achten, dat iemand die de Schrift leest, rechtvaardig wandelt, en een ijver voor God heeft, nochtans tot Christus niet wil komen, en niet wilt horen die de Vader gezonden heeft; maar het is het rechte merg van het Evangelie. Daar is geen andere naam, door welke de mensen kunnen zalig worden, dan door Jezus Christus, Hand. 4: 12. Het eeuwige leven is geheel binnen in Hem. *Al de schatten der genade, der wijsheid en der kennis zijn in Hem verborgen*, Col. 1: 19. Col. 2:3. Al het licht des levens en der zaligheid is in deze Zon der gerechtigheid vervat, sinds de verduistering van des mensen gelukzaligheid in het paradijs. Adam was een levende ziel, maar hij verloor zijn eigen leven, en doodde zijn nakomelingen. Christus Jezus, de Tweede Adam, die der wereld het leven geeft, is een levendmakende Geest. Hij heeft niet alleen het leven in zichzelf, maar hij geeft het overvloedig; daarom vindt gij dit zo dikwerf herhaald door Johannes, de discipel, die de meeste kennis van Christus had. In Hem was het leven, en het leven was het licht der mensen, Joh. 1: 4. Hij is het Brood des levens, hetwelk der wereld het leven geeft, Joh. 6: 33, 35. Hij is de Opstanding en het Leven, Joh. 11: 25. Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven, Joh. 14:6. De Schrift bevat het eeuwige leven, niet, dan voor zo ver zij tot Hem leidt, die het leven is en wie te kennen en te omhelzen het eeuwige leven is; daarom zegt Hij: *Deze zijn het, die van Mij getuigen*.

De mens leefde weleer onmiddellijk in God, toen hij nog in zijn onschuld was. Hij had het leven in zichzelf van God; maar daarna begon hij te leven in zichzelf zonder

afhankelijkheid van God, de Fontein des levens. En toen hij aldus Zichzelf stelde tussen God en zijn leven, verdween het leven; evenals een straal, door het tussenkomen van enig lichaam tussen haar en de zon, verdwijnt. 's Mensen licht en leven aldus verdonkerd en afgesneden zijnde, zo behaagde het de Heere, dat al de volheid in Zijn Zoon Jezus Christus wonen zoude; want de volheid der Godheid woont in Hem lichamelijk, Col. 2: 9. Opdat, nademaal er onmiddellijk geen toegang tot God was, om leven te krijgen (dewijl een vlamvend vuur en een zwaard van Gods gerechtigheid de boom des levens omringde en bewaarde, opdat de mens die niet zou aanraken) daar toegang tot God mocht zijn in een. Middelaar, die ons gelijk was, opdat wij tot Hem mochten komen, en leven van God mochten hebben, door tussenkomst van Jezus Christus.

Ziet dan wat er is in de heilige Schrift en u zult bevinden, dat ze maar een letter des doods en een bediening der verdoemenis is, wanneer zij van Hem afgescheiden is. Christus is het rechte Leven en de geest der Schriftuur, door wiens kracht zij ons levend maakt. Indien u let op de volmaakten regel der gerechtigheid in de Wet, zo kunt gij het leven daarin niet vinden, omdat gij aan die regel niet gelijkvormig kunt zijn; zelfs de heiligen misdoen nog in iedere zaak, en die heilige Wet geschonden zijnde in één zaak, zal u ter helle zenden met een vloek: Vervloekt is hij, die niet blijft in alles. Indien u ziet op de belofte des levens: doet dit, en leeft, welke troost kunt gij daarin vinden, tenzij gij ook het doen in uzelf kunt vinden? En kan wel enig levend mens zulk een volkomen gehoorzaamheid vinden, gelijk de Wet eist? Daar is een misvatting bij velen; zij menen, dat de Heere niet anders dan een welbehagen in hen kan hebben, indien zij doen, wat zij kunnen; maar bedriegt u niet! De Wet Gods eist een volmaakt doen; zij zal met u niet in vergelijk treden, en iets afstaan van haar eis: niet één jota zal er worden afgelaten van haar scherpheid. Indien u niet kunt doen al wat geboden is, zo zal al wat u doet, die belofte niet voldoen. Daarom moet gij dan van de belofte des levens overgegeven worden aan de vloek, en daar zult gij uw naam geschreven vinden.

Daarom is het volstrekt nodig, dat Jezus Christus worde onder de Wet en gehoorzaamheid geve in alles, zelfs tot de dood des kruises, en dat hij zo tot een vloek, en tot zonde voor ons worde, ofschoon Hij geen zonde gekend heeft. Zo vindt gij in hem de Wet vervuld, de gerechtigheid voldaan, en God bevredigd; in Hem vindt gij de belofte des levens dadelijk bevestigd, langs een beter en zekerder weg, dan te voren was voorgesteld. U vindt het leven door zijn dood, het leven in zijn sterven voor u.

Wederom, merkt op de Wet der schaduwen; wat waren al die offeranden en plechtigheden? Had God daarin lust? Kon hun reukwerk en zoete geur Hem liefelijk zijn, kon Hij eten het vette der lammeren, en daardoor bevredigd worden? Nee, Hij heeft een afkeer en gruwel van zulke inbeeldingen. Daar het volk bleef staan bij de letter en niet verder ging dan tot de ceremoniën, zo verklaarde Hij, dat het even grote gruwel voor Hem was als het opofferen van een hond, omdat dezelve afgescheiden waren van Jezus Christus, in wie zijn ziel berust, en bevredigd was. Zij waren niet tot verzoening, maar tot terging; zij waren in zichzelf geen verzoening voor de zonden, maar als gruwelen.

Maar neemt die aan als schaduwen van zulk een levend tegenbeeld; neemt die als gedachtenissen van Hem die toekomend was, en beschouwt Jezus Christus, liggende in deze windselen van plechtigheden, totdat de volheid des tijds zou komen, dat Hij in het vlees geopenbaard zou worden; alsdan zult gij het eeuwig leven vinden in de dode beesten, in de stomme schaduwen. Indien u dit Lam Gods aanmerkt, geslacht in al deze offeranden van den beginne der wereld, zo brengt u Gode een welriekende reuk

en offert de ware verzoening van de zonden der wereld, en dan zal Hij meer lust hebben in dat offer, dan in alle andere persoonlijke gehoorzaamheid.

Maar wat dunkt u, indien ik zou zeggen, dat het Evangelie zelf een dodende letter is en een bediening des doods, afgescheiden zijnde van Christus.? Ik zou niets verkeerd zeggen, maar hetzelfde wat Paulus zegt, dat zijn Evangelie was een reuk des doods voor velen. Neemt de krachtigste prediking, het zoetste gesprek, het eenvoudigste geschrift van de vrije genade en zaligheid in het Evangelie; neemt al het prediken van Jezus Christus zelf en van zijn apostelen, en u zult het leven in dezelve niet vinden, tenzij gij door de Geest van Christus geleid wordt tot Hem zelf, die de Opstanding is en het Leven. Het zal u. niet meer zalig maken, dan het Verbond der werken, tenzij dat Woord in uw hart blijve en wone, om u te doen geloven in Hem, en met uw ziel Hem te omhelzen, die God gezonden heeft; neemt aan, u hoorde dat alles, u hoorde het gaarne en leerde het, u kon er wel van spreken, en anderen onderwijzen, nochtans indien u niet uit uzelf gedreven werd, zowel uit uw eigen gerechtigheid als uit uw zonden, en werd gedreven naar deze Stad der toevlucht, Jezus Christus, zo zou gij toch het eeuwige leven niet hebben. Uw kennis van de waarheid des Evangelies en uw gehoorzaamheid aan Gods wet zal u gewis doden,, ja even gewis als uw onwetendheid en ongehoorzaamheid, tenzij gij in uw ziel dat goede omhelsd hebt, wat in die waarheden vervat is, namelijk Jezus Christus, die de Diamant is van de gouden ring der Schrift, en tenzij uw zielen die beloften omhelzen, als zielbehoudend. En als bevattende het hoogste goed, en dat aller aanneming waardig is, evenzeer als uw verstand dezelve als waarachtige en getrouwe woorden aanneemt, 1 Tim: 1: 15.

Aldus ziet u, dat Christus Jezus óf het onderwerp is van alles in de Schrift, óf het einde van alles. Hij is het ware, eigenlijke onderwerp van het Evangelie. Paulus wist in zijn prediken niets, dan Christus en die gekruist, en Hij is het rechte ware einde en oogwit van de Wet tot gerechtigheid, Rom. 10:4. Al het prediken van een Verbond der werken, al de vloeken en bedreigingen van de Bijbel, al de scherpe eisen van gehoorzaamheid, komen allen tot dit ene grote doel, niet opdat wij ons zouden gaan zetten tot zulk een wandel, om Gode te behagen, of opdat wij iets doen zouden, om Hem te bevredigen, maar opdat wij, die besloten zijn onder de zonde en toorn aan de enen kant, en onder een onmogelijkheid om onszelf te behouden aan den, anderen kant, (Gal. 3: 22. Rom. 5: 20, 21) om leven en gerechtigheid te verkrijgen, naar Jezus Christus mochten gedreven worden, die te gelijk machtig is, om zalig te maken en volvaardig, om ons te verwelkomen. Daarom opent het Evangelie de deur der zaligheid in Christus. De Wet is achter ons met vuur en zwaard, en verderft ons, ons vervolgende, en dit alles tot dit einde, opdat de zondaars tot Hem zouden komen en het leven hebben.

Aldus is de wet voor de ziel een Tuchtmeester geworden, om haar tot Christus te leiden. Christus is achter ons, ons vervloekende, veroordelende en bedreigende, en Hij is vóór ons met uitgestrekte armen, gereed om ons te ontvangen, te zegenen en zalig te maken, nodigende, belovende en op wekkende, om te komen en het leven te hebben. Christus is op de berg Sinaï, de wet gevende met donder, Hand. 7: 38, en hij is op de berg Sion met een zachte stem. Hij is tegelijk op de berg der vervloekingen en der zegeningen, en op beide doet hij den plicht van een Middelaar, Gal. 3: 19, 20. Het is de liefde, die in zijn hart is, die hem eerst zijn aangezicht met toorn en dreigen deed bedekken, en het is wederom liefde, die zich uitlaat in zijn toelachend aangezicht. Aldus zijn de zielen omringd met vervolgende liefde. Zo is het, dat de wet, welke zeer tegenstrijdig met het Evangelie schijnt, van Christus getuigt; zij geeft Hem dit

getuigenis, dat tenzij de zaligheid in Hem zij, zij nergens anders is.

De wet zegt: de zaligheid is niet in mij; zoekt ze niet in de gehoorzaamheid; ik kan niets doen, dan u verderven, zo gij onder mijn rechtspraak blijft.

De plechtigheden en offeranden zeggen: indien u het einde van deze bediening kunt aanschouwen (als er geen deksel op uw hart is, gelijk er was op het aangezicht van Mozes, 2 Cor. 3:13, 14) zo kunt gij zien, waar de zaligheid is; zij is niet in uw gehoorzaamheid, maar in de dood en in het lijden van de Zoon Gods, die wij afschaduwden.

Dan neemt het Evangelie al deze dekselen en voorhangsels weg en geeft een klaar en open getuigenis van Hem. Daar is geen andere naam onder de hemel, om zalig te worden, dan de naam van Jezus Christus. Het Oude Testament spreekt door afbeeldingen en tekenen, gelijk de stommen doen, maar het Nieuwe spreekt in klare woorden en met een ongedekt aangezicht.

Nu zeg ik, niettegenstaande er geen zaligheid is, dan in Hem zijn er nochtans vele zielen, niet alleen die in haar grove zonden leven en geen gedaante van godzaligheid hebben, maar ook een beter soort van volk, die enige kennis en burgerlijkheid en een soort van ijver voor God hebben, en evenwel tot Hem niet komen, opdat zij het leven mochten hebben; zij onderwerpen zich der gerechtigheid Gods niet, Rom. 10: 3. Hier is het pad, hetwelk de wegen van hemel en hel scheidt, namelijk om tot Jezus Christus te komen en onszelf te verzaken. Het vertrouwen van die zielen is voornamelijk, of alleenlijk op een weinig kennis, of ijver, of belijdenis, die zij hebben. Zij hebben zulk een dadelijke afschrik niet van zichzelf, wegens hun gerechtigheid, als wegens hun ongerechtigheid; zij maken dat tot een deksel voor hun naaktheid en vuilheid, wat in zich zelf zo besmet en onrein is, als iets ter wereld.

Nu is het de eigenaardige neiging, en natuurlijke genegenheid van onze harten, dat wij in onszelf willen staan. Het geloof buigt de ziel neder,, en het neemt. Christus gerechtigheid aan; maar vermetele inbeelding heft de ziel op, op haar eigen bodem. Hoe kunt gij geloven, die ere van elkander zoekt? De verbintenis der ziel aan haar eigen achting en goeden naam, en de verbintenis der ziel aan haar eigen liefde, en eigen eer verheffen een ziel zó, dat ze zich aan gerechtigheid, aan de gerechtigheid in een ander, niet kan onderwerpen. En daarom dromen en denken velen, dat zij het eeuwige leven hebben, die in het einde zullen opwaken en bevinden, dat het maar een droom was of een ijdel nachtgezicht.

Uit dit alles wilde ik u deze plicht op uw gewetens dringen, dat u de Schrift mocht onderzoeken; zo gij het leven meent te hebben, onderzoekt dezelve, indien u Christus wilt kennen, wie te kennen het, eeuwige leven is. En wederom, onderzoekt de schriften, want die zijn het die van Hemgetuigen. Onderzoek geeft te kennen vlijtig, veel vlijtig; het is een ernstig werk; het is niet een gewoon zoeken van een lichte en gewone zaak, maar het is een onderzoek en nauwkeurig naspeuren van iets verborgens, of van enige bijzondere zaak. Het is niet maar een enkel lezen van de Schrift, waardoor aan deze plicht is voldaan, tenzij het een vlijtig en dagelijks lezen zij. En het is dit niet alleen, tenzij de geest van binnen daarover denke, en door overdenking voltrekke en vlijtig onderzoeken. Daar is enig verborgen geheim, waarnaar gij moet zoeken, hetwelk onder het deksel der woorden en uitspraken verborgen is. Daar is een verborgenheid van wijsheid, op welker onderzoek gij uw hart moet zetten, Pred. 7: 25. Jezus Christus is de schat, die, in de akker verborgen is. O, kostbare schat des eeuwigen levens!

Nu dan zielen, zoekt naar Hem in deze akker der Schrift, Spr. 2: 4, als naar een

verborgen schat. Het is niet alleen de waarheid, die u moet zoeken en kopen, en niet verkopen, maar het is het leven waarnaar gij moet zoeken.

Hier is een voorwerp, hetwelk niet alleen uw verstand kan bezig houden, maar ook uw hart voldoen. Denkt niet, dat u alles gevonden hebt, als gij daar de waarheid gevonden en die geleerd hebt; Nee, tenzij gij het leven daar gevonden hebt, hebt gij niets gevonden. U hebt de schat gemist.

Indien u door de Schrift voordeel wenst te doen, zo moet gij uw verstand en uw genegenheden tot dezelve brengen en niet weggaan; voor zij beide vol wederkeren. Indien u slechts uw verstand aanlegt, om de waarheid te zoeken, moogt gij de waarheid vinden, maar niet in waarheid. U moogt ze vinden, maar gij zijt er niet door gevonden. U moogt de waarheid gevangen leiden en die besloten houden in de gevangenis van uw verstand, en dezelve omringen met een lijfwacht van verdorven genegenheden, zodat ze geen uitgang, noch vrijen toegang zal hebben tot het overige van uw ziel, noch enigen invloed op haar zal hebben. U moogt de waarheid kennen, maar gij zijt er niet door gekend, noch gevangen geleid onder haar gehoorzaamheid.

De schat die in de Schrift verborgen is, is Jezus Christus, wiens volkomen en volmaakte naam is, de Weg, de Waarheid en het Leven. Hij is de levende Waarheid, en het waarachtige Leven. Daarom is Christus het volle, uitgebreide voorwerp der ziel, hetwelk volkomen beantwoordt aan al haar vermogens. Hij heeft de waarheid in zich, om het verstand te voldoen en hij heeft het leven en de goedheid in zich, om het hart te voldoen. Daarom, indien u Christus Jezus wilt vinden, zo brengt er uw gehele ziel toe, om Hem te zoeken, gelijk Paulus het uitdrukt: Hij is waarachtig en getrouw en aller aanneming waardig; brengt dan uw oordeel, om het licht der waarheid te vinden, en geeft uw genegenheden om het leven en de goedheid die in Hem zijn, te omhelzen.

Nu, zoveel als gij van Hem vindt, zover zijt gij in de Schrift gevorderd. Indien u daar geboden vindt, die u niet kunt gehoorzamen, zoekt nog eens en u kunt sterkte vinden onder dat gebod; graaft een weinig dieper en u zult Jezus vinden, als het einde van een onmogelijk gebod, als gij Hem gevonden hebt, zo hebt gij het leven en de sterkte gevonden om te gehoorzamen, en u hebt een verzoening en een offer gevonden voor het overtreden en niet gehoorzamen.

Indien u er vloeken in vindt, zoekt nog eens, en u zult Jezus Christus daaronder vinden, een vloek voor ons geworden zijnde. U zult Hem vinden, het einde van de vloek tot gerechtigheid voor een iegelijk, die gelooft. Zo gij de gehele letter van de Schrift kent, moet gij nog zoeken naar de Geest ervan, opdat die Schrift in uw geest ingeprent wonde. Al wat u weet, doet u geen goed, dan voor zoveel het in liefde is aangenomen. U hebt niets gevonden, tenzij uw ziel een levende brief wordt; het Woord dat buiten u is, zij geschreven in uw hart.

Wat ulieden aangaat, die de Schrift niet lezen kunt, indien het mogelijk is, doet zoveel moeite, dat u die leert lezen. O, indien u wist, wat zij bevat en van wie zij getuigenis geeft, u zou weinig rust hebben, voordat gij immers Zijn liefdebrieven aan zondaars kon lezen. En indien u niet leren kunt, zijt niet kleinmoedig; maar indien uw begeerten binnen in u vurig zijn, zo zullen uw pogingen, om die Schrift door anderen te horen lezen, des te ernstiger zijn. Maar het is niet zo zeer, dat men er veel van leest, hetwelk voordeel doet, maar dat men die dingen overweegt in zijn hart en die herkauwt, door die dikwijls te overdenken, totdat zij het voedsel van de ziel worden. Dit was Davids wijze van doen en daardoor groeide hij op tot de grootte van een welgevestigd christen.

5. Van Christus, de grond en de Hoeksteen van de Heilige Schrift

Gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste hoeksteen. Eféze 2: 20.

Gelovigen zijn de tempelen van de levenden God, waarin Hij woont en wandelt, 2 Cor. 6: 16. Een iegelijk van hen is een klein heiligdom en een tempel voor Zijn Majesteit; heiligt de Heere der heirscharen in uw harten, wordt er gezegd. Al is Hij de Hoge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont, zo behaagt het Hem toch neder te komen, tot dit arme hutje van eens schepsels hart en daarin te wonen. Is dit niet even grote vernedering en nederbuiging voor de Vader, dat Hij van zijn troon der heerlijkheid afkomt, tot de arme lage voetschabel van des schepsels ziel, als het voor de Zoon was, neder te komen in de staat van een dienstknecht en in de gedaante van zondig vlees? Maar dan is Hij hun ook tot een tempel en heiligdom. Jesaja zegt, Hoofdst. 8 14: Dan zal Hij ulieden tot een heiligdom zijn, een plaats van toevlucht, een verborgen schuilplaats.

Nu gelijk ieder van hen een kleine afzonderlijke tempel op zichzelf is, zo maken zij allen samengevoegd zijnde, één tempel, één zichtbaar lichaam, waarin Hij woont; daarom noemt Petrus hen levende stenen, Gode opgebouwd tot een geestelijk huis, 1 Petr. 2: 5. Al deze tempeltjes maken één huis en tempel, bekwamelijk samengevoegd, waarin God blijkbare tekenen van zijn tegenwoordigheid en werking vertoont; daarop slaan des apostels woorden in deze plaats.

De gemeenschap en vereniging der christenen met God, is van zulk een natuur, dat al de verhoudingen, betrekkingen en wijzen van vereniging in de schepselen, genomen worden om dezelve af te beelden en ons voor te houden. Wij zijn medeburgers, zegt hij, en huisgenoten, en wonen derhalve in zijn huis. En dan zijn wij daarenboven zijn Huis.

Nu weet gij dat er twee bijzondere zaken in een huis zijn: de grond en de hoeksteen; de ene ondersteunt het gebouw, de andere verenigt ze en houdt het samen.

Die twee delen van dit geestelijk gebouw worden hier aangewezen. De grond van iedere bijzondere steen, en van het gehele gebouw is de leer der profeten en apostelen, Jezus Christus aan de zielen voorhoudende als de Rotssteen, waarop ons huis moet gebouwd worden; niet de apostelen of profeten zelve, veel minder de herders en leraars na hen; want zij zijn maar ten hoogste medewerkers met God, gebruikt bij het bouwen van het huis; noch ook hun leer, dan voor zoveel zij die waren grond voorstelt, dien, God gelegd heeft in Sion, Jes. 28:16, welke is Jezus Christus; want niemand kan een ander fundament leggen. En zo is Jezus Christus ook de hoeksteen zelf, welke reikt van de grond tot de top van het gebouw, onmiddellijk iedere steen aanraakt, dezelve levend maakt en met de anderen verenigt.

Welaan dan, hier is een zekere vaste grond, om onze eeuwige zaligheid op te bouwen; het Woord Gods, hetwelk eeuwig duurt, stelt ons die voor. Alle mensen bouwen op iets; een iegelijk is bezig, om enigszins zijn hoop te vestigen; hij legt enigen grond van zijn vertrouwen, waarop hij zou mogen staan; men behoort tot een van de beide soorten, waarvan Christus spreekt. Luk. 6: 48. De een bouwt op de Rotssteen, de ander op het zand; gelijk nu de grond is, zo is het huis; een veranderlijke grond maakt een

bouwvallig huis, een zekere grond maakt een onveranderlijk huis; een huis zonder een grond zal ras geen huis wezen. Waar nu de mensen hun hoop en vertrouwen op stellen buiten Gods Woord en buiten zijn zekere beloften en zeker Verbond, en buiten Jezus Christus in dezelve, daar bouwen zij op geen grond, of op een zandgrond.

Alle vlees is gras zegt de profeet, en al zijn goedertierenheid, zijn bloem en volmaaktheid is als een bloem des velds. Hier is de naam en beschrijving van alle geschapen volmaakheden van de voortreffelijkste begaafdheden des gemoeds en van al de schoonschijnende daden der mensen; het is alles slechts verdwijnende en ijdelheid; een iegelijk, in zijn besten staat is vergankelijk en ijdelheid. U, die niets meer hebt, om op te bouwen, dan uw voorspoed en rijkdom, o, dat is maar zand en drek; zou iemand een huis op een mesthoop willen bouwen? U, die geen andere hoop hebt, dan op uw eigen gebeden en goede meningen, op uw eigen reformatie en boetvaardigheid, op uw belijdenis en praktijk; weet dit, dat uw hoop is gelijk het huis van een spin, of haar web, waaraan zij een ganse week lang vlijtig bezig geweest is, maar als gij op dat huis leunt, zal het doorvallen en uw gewicht niet dragen. Wat het ook zij, buiten deze levenden Steen, Jezus Christus, die het rechte Wezen van het Woord en van de beloften is, het zal ongetwijfeld uw schande en versmaadheid bevonden worden. Maar ziet de tegenstelling, welke de profeet maakt met die andere dingen. Maar het Woord onzes Gods, zegt hij, bestaat in der eeuwigheid. Jes. 40: 6, 7, 8. Daarom noemt Petrus het een onvergankelijk zaad, waaruit de gelovigen geboren zijn, 1 Petr. 1: 23. Het is de onveranderlijke waarheid en getrouwheid Gods, die Zijn Woord zo zeker maakt; zijn waarheid is tot de hemelen toe gebouwd. Daarom prijst de psalmist het Woord des Heeren menigmaal als een beproefd Woord en gelouterd zevenmaal; het heeft de proef en toets doorgestaan van alle mensen, van alle verzoeken en van alle geslachten; het is menigmaal in de oven van twijfelingen en schuddingen gelegd; het is menigmaal beproefd geweest in het vuur der verdrukkingen, maar het kwam te voorschijn gelijk zuiver goud zonder schuim.

Dit is de grond voor het geloof: God heeft het gesproken in Zijn heiligheid; daarom zijn alle mensen leugenaars, nochtans God zal getrouw bevonden worden; Hij bedriegt niemand en wordt van niemand bedrogen. De Heere heeft voor zich een ruimte genomen in Zijn werken, Hij toont gaarne zijn vrijmacht in vele van zijn werkingen en daarom verandert hij zijn werkingen in en omtrent de mensen, naar dat het hem belieft; maar Hij is zo laag gekomen, dat Hij zichzelf bepaald heeft door Zijn Woord en zijn getrouwheid te vertonen. Daarom, al zou Hij deze wereld vernietigen en een nieuwe scheppen, zo zal er nog niet één jota van Zijn Woord vergaan noch feilen.

De aarde is vast bevestigd, al heeft zij geen grond, want het woord van zijn gebod ondersteunt dezelve. Maar het vertrouwen van een gelovige is op een vaster grond; al zou de aarde voorbijgaan, zo kan toch die grond niet voorbijgaan, noch feilen, zegt onze Heer. En daarom pleegt de psalmist in God te roemen, zeggende, dat al veranderde de aarde hare plaats, en al bruisten de wateren, hij zou niet vrezen, omdat zijn grond evenwel niet geschud zoude worden; het Woord wordt niet verzet, wanneer de wereld wordt verzet; daarom was hij niet verzet, noch bewogen. De vastheid der wereld hangt aan een woord des gebods; maar onze zaligheid hangt aan woord van belofte.

Nu weet U, beloften stellen een verbintenis daarop de persoon, hetwelk de geboden niet doen; iemand kan zijn geboden aan zijn kinderen of dienstboden veranderen, naar zijn welgevallen; maar hij mag zijn beloften niet veranderen. Daarom leggen de beloften Gods een verbintenis op Hem, die de waarheid zelve is, om niet te feilen in het volbrengen; of liever, Hij is voor zichzelf een verplichtende en bindende wet, door

zijn onveranderlijke wil en welbehagen, door zijn getrouwheid en waarheid. Als geen schepsel Hem palen kan zetten, besluit Hij zich binnen de palen der belofte aan ons, en Hij geeft alle vlees vrijheid, om Hem te beschuldigen, indien Hij niet getrouw is.

Nu zijn al de beloften Gods *Ja en Amen in Jezus Christus*, dat is, zij zijn bevestigd en vastgemaakt in Hem; Christus is er de borg van, en zo hangt de zekerheid en vastheid ervan aan Hem; immers ten opzichte van ons gevoel; want God voegt zich in al zijn handelingen naar onze zwakheid, opdat wij een sterke vertroosting mochten hebben. Een belofte zou genoeg zijn, om ons geloof te funderen, maar hij: doet een eed bij zijn belofte en hij neemt Christus tot borg voor haar vervulling; daarom mag Christus terecht genoemd de Waarheid, het zelfstandige Woord Gods; want Hij is de zelfstandigheid van het beschreven en gepredikte Woord, en dan is Hij ook de rechte zekerheid en verzekering van dat Woord. De Schriften getuigen van Hem, en leiden ons tot deze Rotssteen, die hoger is dan wij, om daarop te bouwen, en daartegen zullen de poorten der hel niets ver mogen.

Indien het Woord een ziel niet leidt tot Christus zelf, zo heeft die ziel geen fundament. Al hoort gij het Woord, al weet gij het Woord, ja neemt aan, u kon anderen leren, en de onwetenden onderwijzen, zo zal dat alles nog geen fundament zijn; het zal zoveel als niet met al zijn, tenzij gij het Woord doet. En wat is dat, het Woord te doen, dan te geloven in Hem, van wiep het Woord getuigt? Dit is het werk Gods, dat u uw ziel overgeeft aan zijn genade en aan zijn verdiensten en dat u geen vertrouwen stelt op het vlees; dat u van het fundament wegruimt de gehelen puinhoop van werken, verrichtingen en bekwaamheden en dat u het gewicht van uw ziel eenvoudig wentelt op Gods beloften en op Christus verdiensten; dat u met Paulus alle dingen daarnevens, die in u of rondom u zijn, aanziet als drek. en draf, waarop gij geen gewicht kunt laden, en dat u die drek hoop weg doet van de grond uwer. hoop, opdat Jezus Christus het enige fundament van uw ziel moge zijn, gelijk God Hem in de Kerk gelegd heeft tot een vasten grond, opdat, wie in Hem gelooft, niet beschaamd worde.

Wat het ook zij, waarop nevens dit, een ziel gevestigd is, al schijnt het zeer vast en zeker, al schijnt de ziel daarop wel vast te staan en gevestigd te zijn, zo zal er toch een dag komen, waarin die ziel haar grond zal verliezen, en dat fundament omvergeworpen; óf het zal nu geschieden in uw geweten, óf het moet: eindelijk geschieden, wanneer dat grote onweder van Gods verbolgenheid van de hemel zal komen tegen alle ongerechtigheid der mensen, in de dag des oordeels; dan zal uw huis vallen en de val van hetzelfde zal groot zijn. Maar een ziel die bevestigd is op de zekere beloften en op Christus, in wie dezelve *Ja en Amen* zijn, zal die storm doorstaan en vertrouwen en vrijmoedigheid hebben voor God in die dag; zij zal in Jezus Christus datgene hebben, waarmede zij al de beschuldigingen des gewetens zal beantwoorden: Die op Hem vertrouwt, zal zijn als de berg Sions, die niet wankelt. U ziet, alle andere dingen veranderen en daarom vergaat der mensen hoop en vreugde; zelfs hier ondermijnen en verteren de verzoeking en omwentelingen der tijden hun vertrouwen en blijdschap en de scherpe .noordenwinden van verdrukking blazen hun hoop weg.

Gelijk Christus nu het fundament is, zo is Hij ook de Hoeksteen van het gebouw. Het is Christus die de scheidsmuur tussen Joden en Heidenen, namelijk de godsdienst-plechtigheden van deze, en de afgodendienst van gene heeft weggenomen. Hij is onze Vrede, die van de twee één gemaakt heeft. De twee zijden van Gods,huis zijn door deze hoeksteen Jezus Christus verenigd. Aldus zijn wij, die tempelen des satans waren, tempelen Gods geworden; aldus worden de arme vervreemde heidenen, die

geen deel aan het Verbond der beloften hadden, deelgenoten met Abraham Isak en Jakob, en gefundeerd op de leer der profeten, welke de Joodse kerk leerde. Christenen,! Hij is het Hoofd, waarin al de leden tot één lichaam moeten opgroeien. Afgelegenheid van plaats, onderscheid van volkeren, verscheidenheid van talen, deze alle kunnen de leden van Jezus Christus niet scheiden. Al bestaan zij uit verscheiden volkeren, tongen, gewoonten en gestalten, zij zijn meer één dan het volk van één natie, of de kinderen van één huisgezin; want één Heer en één Geest verenig hen allen. Helaas, dat ze niet allen verenigd zijn in genegenheid en oordeel! Waarom strijden en worstelen de zijden van dit huis tegen elkander, daar hier zulk een Hoeksteen hen samenvoegt? Zijn er niet vele christenen, die niet kunnen verdragen om elkander aan te zien als hetzelfde gebouw van de tempel Gods? Helaas! dit is droevig en schandelijk.

Maar hetgeen ik bijzonder in deze wilde opgemerkt hebben, is, *dat Jezus Christus zulk een fundament is, dat het gehele gebouw bereikt, en onmiddellijk iedere steen van het gebouw raakt.* Het is zulk een fondament, dat opgaat van de grond tot de top; daarom is Jezus Christus de Werkmeester, en Voleinder van ons geloof; het begin en het einde, de eerste en de laatste steen van ons gebouw moet op Hem en door Hem gelegd worden. De minste trap der genade en haar grootste volmaaktheid zijn beide in Hem. Daarom moesten de christenen zeer afhankelijk in hun eerste beginsel zijn, en daarna in hun welwezen en in hun groeien geheel afhangen van Christus, opdat ze uit zijn volheid mochten ontvangen genade voor genade, en dan meer genade voor genade, opdat alles blijke waarlijk genade te zijn.

Nu bid ik u, mijn geliefden in de Heere, zoekt te weten, waarop gij gebouwd zijt en behoort gebouwd te worden. Daar zijn heden ten dage twee grote dwalingen; wacht u voor dezelve; de ene .is de lering van sommigen, en de andere is de praktijk van de meesten. Sommigen stellen hun eigen voorstellingen en nachtdromen, en de inbeeldingen van hun eigen hart boven het Woord Gods, en onder voorwendsel van openbaring en van nieuw licht, werpen zij een nevel op het Woord Gods, hetwelk een licht is, slat van de beginne geschenen heeft. Laat u niet bedriegen, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn of niet. Daar zijn er velen, die voorgeven, veel van de Geest te hebben, en daarom varen zij uit tegen het Woord, als de letter en als vlees; maar mijn Broederen, gelooft niet alle lering, die zichzelf een Geest noemt, die Gods stem niet hoort, gelijk Christus in zijn redevoering zegt tegen de Joden. Zoekt gij meer van Christus Geest, die Hij belooft, welke is een Geest, die alles leert, die deze gezegende woorden in gedachtenis brengt en ons leidt in alle waarheid; het zal u te gelijk het veiligst en het zoetst zijn, te gedenken het Woord der profeten en der apostelen. De ingang in hetzelfde zal u licht geven; een oud licht hetwelk van de beginne was, en daarom een waarachtig Licht (want alle waarheid is eeuwig) en nochtans een nieuw Woord; indien u onderzoek doet door de ingeving van de Geest, zo zal u dat oude Woord nieuw gemaakt worden; die letter zal geest en leven worden; zodanig zijn de woorden die Christus spreekt.

Maar toch zijn er velen, die de Schrift in hun oordeel niet verwerpen, en nochtans in de praktijk daarop niet bouwen. Helaas! het mag van de meeste christenbelijders onder ons gezegd worden, dat zij niet gebouwd zijn op het fundament der profeten en apostelen, maar op het zeggen van feilbare en zwakke mensen. Welke grond hebben velen van u voor hun geloof? Omdat de predikant zo zegt, daarom gelooft gij zoo. De meesten leven in een ingewikkeld geloof, en brengen datgene bij zichzelf, hetwelk zij veroordelen in de Papisten. U arbeid niet om de Schrift te onderzoeken, opdat gij op

dat fundament der waarheden, welke in deze eeuw betwist worden, uw geloof moogt bouwen en opdat gij zo bekwaam moogt Wezen te antwoorden dengen, die u rekenschap eisen van het geloof, dat in u is. Helaas! eenvoudige zielen, u gelooft alles, en nochtans, inderdaad gelooft gij niets, omdat gij het Woord niet gelooft als het Woord des levenden Gods, maar het van de mensen aanneemt op hun gezag!

Daarom als er enige verzoeking of enig tegenspreken tegen de waarheid komt, zo kunt gij daartegen niet bestaan, omdat uw geloof geen grond heeft, dan het zeggen der mensen, of de besluiten der synoden. Daarom, wanneer die mensen, van wie gij vertrouwt, dat ze u het licht voorhouden, de duisternis in plaats van het licht voorstellen, zo omhelst gij die duisternis ook.

Maar ik bid u, wordt gebouwd op het fundament der profeten en apostelen, niet op hen, maar op datgene, waarop zij waren gebouwd: de onfeilbare waarheden Gods. U hebt de Schrift, onderzoekt die; aangezien u redelijke zielen hebt, onderzoekt die, eens anders geloof zal u niet behouden. U kunt even weinig zien om te wandelen naar de hemel door anderer lieden licht, als gij kunt zien door hun ogen. Zelf hebt gij ogen en zelf hebt u zielen, die onder niemand staan dan onder de God der geesten en onder de Heere der gewetens, Jezus Christus; daarom, onderzoekt alles wat uit dat Woord tot u gesproken wordt volgens het Woord, en neemt niet meer aan op het zeggen van mensen, dan gij door beproeving bevindt de waarheid Gods te zijn.

6. Van het geloof en de liefde, het kort begrip der Schrift

Houdt het voorbeeld der gezonde woorden, die u van mij gehoord hebt, in geloof en liefde, die in Christus Jezus is. 2 Tim. 1: 18.

Hier is de hoofdinhoud van de godsdienst; hier hebt gij het kort begrip van de leer der Schrift. Alle Goddelijke waarheden kunnen gebracht worden tot deze twee hoofdstukken, geloof en liefde; hetgeen wij moeten geloven en hetgeen wij moeten doen. Dit is al wat de Schrift leert, en dit is al wat wij hebben te leren. Wat hebben wij te weten, dan hetgeen God van zichzelf aan ons geopenbaard heeft? En watt hebben wij te doen, dan hetgeen Hij ons gebiedt? Met een woord, wat hebben wij te leren in deze wereld, dan in Christus te geloven, en Hem lief te hebben, en zo voor Hem te leven? Dit is de plicht der mensen, dit is de waardigheid der mensen en de weg tot het eeuwige leven.

Daarom bevat de Schrift, die een lamp is voor onzen voet en een leidsman op ons pad, een volmaakt en zuiveren regel van geloof en zeden, of van de leer en de praktijk, creden dorum et faciendum. Wij hebben in de Schrift vele waarheden, die ons geopenbaard zijn, en van God en van de werken Zijner handen; vele kostelijke waarheden zijn daarin, maar hetgeen ons het meest van alles aangaat, is God en onszelf te kennen. Dit is de bijzondere voortreffelijkheid van het redelijk scheepsel, dat het vatbaar gemaakt is om zijn Schepper te kennen en terug te zien op zijn eigen wezen.

Nu hebben wij van onszelf te kennen, wat wij nu zijn en wat de mens eertijds was, en vandaar hebben wij, van God te kennen, wat Hij weleer van zichzelf openbaarde en wat Hij nu openbaart. Ik zeg, de Schrift geeft ons een tweërlei staat van het menselijk geslacht op te merken en in overeenkomst hiermede, een tweërlei openbaring van de verborgenheid Gods. Wij beschouwen nu de mens, en wij bevinden hem iets anders dan hij eertijds was. Maar wij bevinden God niet de enen tijd het ene, en de anderen tijd iets anders; want daar is geen schaduw van omkering in Hem, en Hij is dezelfde, gisteren en heden en eeuwig. Daarom vragen wij niet, wat Hij was, en wat Hij nu is; maar hoe Hij zich onderscheidenlijk openbaart, volgens de verschillende toestanden der mensen.

Gelijk wij in de Schrift vinden, dat de mens eens rechtvaardig en zalig was, Pred. 7: 29 en dat God hem zodanig maakte naar zijn beeld in ware gerechtigheid en heiligheid, Col. 3 10. Eféze 4: 24, daar vinden wij Hem in gemeenschap en vriendschap met God, als naast de Goddelijke Majesteit gesteld, boven .de werken Zijner handen en alle dingen onder zijn voeten. Hoe heilig was Hij! En hoe gelukzalig! Hij kon niet anders dan gelukzalig zijn, nademaal hij heilig was, Gode gelijkvormig in Zijn wil en genegenheid, verkiezende hetzelfde vermaak, en hetzelfde genoegen met God, kennende God en diens wil in Zijn verstand, alsmede zijn eigen gelukzaligheid; in zulk een gelijkvormigheid kon Hij niet anders dan veel gemeenschap met Hem hebben, die zulk een vereniging en overeenkomst met Hem had, nademaal vereniging de grond is van gemeenschap, van grote vrede en van vaste gerustheid des harten in Hem.

In deze staat nu van het menselijk geslacht drukt God uit, zijn goedheid, wijsheid en macht, zijn heiligheid en rechtvaardigheid; dit zijn de eigenschappen, die zeer blinkend schijnen. Reeds in de morgenstond der schepping openbaarde God zich aan de mens als een heilig en rechtvaardig God, wiens ogen geen ongerechtigheid konden aanschouwen; daarom heeft Hij hem oprecht gemaakt en een verbond des levens en des vredes met hem opgericht, belovende hem het onsterfelijke en eeuwige leven te geven

en hem te doen blijven in zijn gelukzaligen staat, indien hij volstandig bleef in weldoen, Rom. 10:5. Doe dit, en leef; in welk verbond waarlijk enige uitlatingen waren van de heerlijke genade en vrije nederbuiging Gods; want het was niet minder vrije genade en onverdiende gunst; het leven te beloven op zijn gehoorzaamheid, dan nu het leven te beloven op ons geloof; zodat, indien de Heere dat verbond met ons voortgezet had, wij het genade moesten genoemd hebben, en zowel door genade behouden zouden geworden zijn, als nu; hoewel het waarachtig is, dat daar enige gelegenheid aan 's mensen natuur is gegeven, om te roemen en zichzelf iets toe te schrijven in die weg, maar geenszins voor God, Rom. 4: 2.

Maar wij hebben nauwelijks de mens in zulk een staat gevonden, of wij hebben hem zondig en ellendig en van zijn voortreffelijkheid vervallen bevonden. Die zon scheen in de eersten opgang der schepping, maar eer gij recht kunt weten wat zij is, is zij verduisterd en wel verduisterd met zonde en ellende; alsof de Heere alleen zulk een schepsel had geplaatst in het uitspannel der heerlijkheid, om hem te laten weten, hoe gelukzalig Hij hem kon maken, en waarin zijn gelukzaligheid bestond, en hem dan terstond wilde neerwerpen van de hoogte zijner voortreffelijkheid. Als u hem vindt opklimmende ten hemel en zich uitbreidende in heiligheid, gelijk een groene inlandse boom, zo ziet wederom, en u vindt hem niet, al zoekt gij hem. U zult hem niet vinden, zijn plaats kent hem niet. Hij is gelijk een, die met grote Majesteit verschijnt op een toneel, en enig monarch, of keizer in de wereld vertoont, en eer gij uw gedachten wel kunt vergaderen, om te weten wat hij is, zo is hij van het toneel en verschijnt in een laag en verachtelijk gewaad. Zo schielijk is de mens beroofd van al die heerlijke versierselen van heiligheid, en heeft hij de vuile lompen der zonde en ellende aangedaan; hij wordt neergeworpen van de troon van uitnemendheid boven de schepselen en van de gemeenschap met God, om een slaaf en knecht te zijn van het stof zijner voeten, en om gemeenschap met de duivel en zijn engelen te hebben.

En nu ziet gij de mens in de Schrift voorgesteld als het eeuwig rampzalig stuk werk der schepping, als de rechte plaag der wereld; het ganse schepsel zucht onder hem, Rom. 8. en is als in barensood, om verlost te worden van zulk een last, van zulk een vloek en oordeel en ontzetting. U bevindt, dat het getuigenis van het Woord hem geheel en al veroordeelt, hem besluit onder de zonde en dan onder de vloek, en alle vlees schuldig maakt voor God: Het Woord spreekt anders van ons, dan wij van onszelf denken, hun gedichtsel is ten allen dage alleenlijk boos, Gen. 6: 5. O, hoe moeten dan onze hartstochten zijn, die gewis meer verdorven zijn! Wat moet dan onze weg en levenswijze zijn? Alle vlees heeft zijn weg verdorven, zij maken het gruwelijk met hun werk, daar is niemand die goed doet, Ps. 14: 1, 2, 3. Maar velen logen tot hun goede harten, als hun laatste toevlucht, als zij uit de buitenwerken van hun daden en wegen geslagen zijn; maar de Schrift zal ook die bestormen: Het hart is arglistig meer dan enig ding, dodelijk is het, wie kan het kennen? Met één woord, de mens is het beklagenswaardigste schouwspel in de wereld geworden; een kort begrip van alle goddeloosheid en ellende, besloten binnen de muren van onbekwaamheid en onmogelijkheid om zichzelf te helpen; opgesloten binnen het gevangenhuis van wanhoop, een stinkend, walgelijk en ijselijk hol, hetwelk de modderige kuil gelijk is, waarin Jeremia geworpen werd, waar niet uit te komen was, en waarin geen vermakelijk verblijf was. Aangezien nu der mensen staat zodanig is, ja daar hij zichzelf zodanig gemaakt heeft, en zich zulke droeve vonden gezocht heeft, Pred. 7:29. en zichzelf zo verdorven heeft, Hos. 13:9, wat dunkt u? Zou iemand zich over hem ontfermen? Indien hij in zulk een put van ellende onwetend en onwillig gevallen was, hij ware een voorwerp van ont-

ferming geweest; maar daar hij zichzelf van boven neder daarin geworpen heeft, wie zou medelijden met hem hebben? Of wie zoude aftreden en vragen, hoe het hem ging en hem beklagen? Jer. 15: 5.

Maar ziet, de Heere ontfermt zich over de mens, gelijk een Vader over zijn kinderen, Ps. 103: 13; Zijn mededogendheden houden niet op. Hij komt tot zulk een walgelijk en verachtelijk voorwerp en breidt zijn vleugel daarover uit en zegt, leef, en maakt het een tijd der minne, Ezech. 16: 6. Ik zeg, geen vlees kon iets meer van God verwacht hebben, dan dat hij de mens heilig en gelukzalig zou maken, en hem het leven beloven op wel doen. Maar dat Hij die gelukzaligheid, nadat ze moedwillig verloren was; zou herstellen, en dat Hij het leven zou geven aan kwaaddoeners en zondaars, o hoe ver was dit van Adams verwachting, toen hij van God vlood! Hier is dan het wonder, dat toen mensen en engelen in verwachting waren van de openbaring zijns toorns van de hemel tegen hun goddeloosheid, en de uitvoering van de vloek, waaronder de mens besloten was, dat juist toen God de mens met liefde vervolgde en nog vervolgt, en zelfs zijn hart en ingewanden van liefde in Jezus Christus voor hem opent? Ziet hier dan de tweede openbaring en bekendmaking Gods in een weg van genade, van zuivere genade, van barmhartigheid en ontferming over verloren zondaren; de goedertierenheid Gods is verschenen, niet uit de werken, maar naar zijn overvloedige barmhartigheid, betoond in Christus Jezus, Tit. 3: 4, 5, 6.

Zo is ons dan dit voornemen van Gods liefde in de Schrift opengelegd en dit is de inhoud der Schrift, zo van het oude als van het nieuwe Testament, of het einde van dezelve, Rom. 10:4. Christus is het einde der Wet voor alle zondaren, die onder de zonde besloten zijn en onder de vloek liggen. Daarom komt onze Heere Jezus, de goede Ebed-melech, en werpt een touw tot ons neder en trekt ons op uit de put der zonde en ellende; hij komt tot dit gevangenhuis en opent de deuren, om de gevangenen vrij te laten. Zo is ons dan hier voorgehouden een Verlosser, een Heelmeester van onze breuken, God in Christus de wereld verzoenende.

O, Israël, u hebt uzelf verdorven, maar in Mij is uw hulp bevonden, Hos. 13: 9. Hij heeft zichzelf een rantsoen gevonden, om zijn gerechtigheid te voldoen, Job. 33: 24. Hij vindt een verzoening, om de zonde weg te nemen, een offer om zijn toorn te stillen en te bevredigen; hij vindt een van onze broederen, maar die zijn eigen Zoon is, in wie Hij een welgevallen heeft. En dan stelt Hij dit alles voor aan zondaren, opdat zij voldaan en tevreden mochten zijn in hun eigen gewetens, gelijk Hij voldaan, en tevreden is in zichzelf. God heeft Zichzelf voldaan in Christus. U hebt dat werk niet te doen. Hij is nu niet eerst te verzoenen met ons; want Hij was nooit inderdaad een vijand van ons, hoewel Hij sinds de val zijn aangezicht met donkerheid en dreiging bedekte, en verschenen is in vuur en donder en wervelwind, welke schrikkelijk zijn; nochtans had zijn hart altijd liefde in zich tot zulke personen, en daarom is Hij nabij gekomen in Christus, om ons te verzoenen tot zichzelf. Hier is dan het werk, dat wij onze zielen verzoend krijgen met Hem, dat wij de vijandschap binnen ons wegnemen. En gelijk Hij voldaan is met Zijn Zoon, dat wij zo onszelf voldoen en vergenoegen met Hem, en dat wij zo een welgevallen hebben in zijn verlossing en verdiensten, gelijk de Vader daarin een welgevallen heeft. En dan gelooft gij inderdaad in Hem.

Daar dit nu werd volbracht, wat hadden wij meer te doen, dan Hem lief te hebben en voor Hem te leven? Als gij gevonden hebt in de Schrift en gelooft met uw hart, wat de mens weleer was en wat hij nu is, hoe God zich eens vertoonde aan de mens en hoe Hij nu zich openbaart in het Evangelie; zo hebt gij niets meer te doen, dan in dezelfde Schrift te onderzoeken, wat u verder behoort te doen. U, die bevindt, dat uw staat

hersteld is in Christus, vraagt, hoedanigen wij behoren te zijn? En de Schrift zal u ook dat voorbeeld der gezonde woorden geven, hetwelk u niet alleen zal kunnen leren, in Hem te geloven, maar ook. Hem lief te hebben en zijn geboden te gehoorzamen. De Wet, die u te voren veroordeelde, is nu door Christus in uw handen gesteld, om u te besturen en te geleiden op uw weg en zij leert u, voortaan tot zijn eer te leven. *De genade Gods, die allen mensen verschenen is, onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, zouden leven, matig en rechtvaardig en godzalig in deze tegenwoordige wereld.* Tit. 2: 12. Dit is een schets van de regel van uw praktijk en wandel, van de godzaligheid jegens God, de billijkheid jegens de mensen en de matigheid jegens uzelf; van zelfverloochening, wereldverloochening en verloochening van begeerlijkheden; van het verzaken van de wereld en onze begeerlijkheden, om voortaan daarmede niet te doen te hebben, dan dezelve te verlaten, niet voor een tijd, noch ten dele, maar geheel en voor eeuwig in genegenheid, en voor een deel in de praktijk en poging, en. dan onszelf aan Hem op te dragen en over te geven, om voor Hem en in Hem te leven.

Zo hebben wij u een kort begrip gegeven van de leer der Schrift, van hetgeen te geloven is, en van hetgeen te doen is als onze plicht.

Nu zullen wij een woord spreken van deze tweeërlei hoofdgenade, *die het kort begrip is van alle genade, gelijk de voorwerpen ervan zijn het kort begrip der Schrift, geloof en liefde.*

Deze gezonde woorden kunnen ons niet bevorderlijk zijn, tenzij wij deze vasthouden, met geloof en liefde.

Het geloof is gelijk een fonteingenade, waaruit stromen vloeien, die het geweten reinigen van de schuld der zonden en die het hart reinigen van de vuilheid der zonden, omdat het geloof datgene is, hetwelk komt tot de Fontein, die geopend is voor het huis Davids en een waterput uit de fonteynen des heils. Indien u de val en de verwoesting .van het menselijk geslacht beschouwt, zult gij bevinden, dat ongeloof en wantrouwen zowel de fontein als het zegel daarvan is, namelijk ongeloof in Gods Wet, in zijn beloften en bedreigingen. Dit werd het eerst in twijfel getrokken en wanneer het maar in twijfel getrokken wordt, zo wordt het half geloochend. Heeft God zó gezegd: gij zult sterven? dan is dit niet ver af van: gij zult niet zekerlijk sterven. Hier was dan het beginsel van des mensen val: hij hield niet in erkenning en hij geloofde niet met zijn hart in de waarheid, getrouwheid en heiligheid Gods; welk ongeloof verenigd en vermengd was met veel hoogmoed, u zult zijn als Goden; hij begon te leven buiten God, in zichzelf, niet gedenkende, dat zijn leven een stroom was uit die Goddelijke Fontein, en daarvan afgesneden zijnde, zou opdrogen.

Nu, daarom is het, dat onze Heere Jezus Christus, een ervaren Zaligmaker, en wel geleerd en volmaakt tot dit werk, de mens uit deze put van ellende opvoert langs dezelfde weg, als hij daarin viel; hij viel neder door ongeloof, en Hij trekt hem daaruit op door geloof; dit is de koord, die tot de arme ziel neergelaten wordt in de diepen kuil, of liever, zijn geloof is de noodgreep aan de koord van de Goddelijke beloften, die tot een armen gevangen gezonden zijn, waardoor hij er uitgetrokken wordt tot het licht der zaligheid. Ongeloof in de Wet Gods heeft het eerst de mens bedorven; nu behoudt hem het geloof des Evangelies. Het niet geloven van des Heeren bedreigingen was het begin van zijn verderf; het geloven van zijn dierbare beloften is zijn zaligheid. Ik zal meer zeggen; gelijk ons verderf begon met het ongeloof in de Wet, zo moet onze zaligheid beginnen met het geloof daarin. De Wet en de Goddelijke gerechtigheid gingen uit zijn gezicht, en zo zondigde hij; maar als nu de Wet inkomt

in het geweten, ontdekt zij der mensen zonden en maakt, dat de zonde overvloedig blijkt, en dit is het begin van onze genezing, onze ziekte te kennen; maar zo lang als die voor 's mensen ogen verborgen is, is hij opgesloten in ongeloof, verzegeld en bevestigd in zijn ellendigen staat, en zo afgehouden van Jezus Christus, het rechte geneesmiddel. Aldus verderft ons het ongeloof, eerst en laatst. Het geloof kon Adam bewaard hebben in zijn staat. En het geloof kan u herstellen, die in Adam gevallen zijt. Daar is een grote misvatting omtrent het geloof onder ons; sommigen houden het geloof voor een sterk en blind vertrouwen, hetwelk geen twijfelingen nog schuddingen in de ziel toelaat; zo beelden zij zich eindelijk in, dat zij het hebben en wederom, sommigen denken, dat het geloof zulk een verzekerdheid der zaligheid is, welke terstond de ziel vertroost en alle tegenwerpingen oplost; zo kwellen zij hun eigen ziel onverstandig, en ontrusten zich tevergeefs over het missen van hetgeen zij zouden bevinden te bezitten, indien zij verstonden wat het is.

Ik zeg, vele zielen menen, dat het beste geloof dat is, hetwelk nooit twijfelde en altijd in hen geweest is, en hen in vrede gehouden heeft, sedert zij geboren waren. Maar aangezien alle mensen eens vervreemd waren van het burgerschap Israëls, vreemdelingen van de verbonden der beloften, en zonder God in de wereld, en zo ook zonder Christus, zo is het zeker, dat die zielen, die zichzelf altijd gezegend hebben in hun hart, en geroepen vrede, vrede, en nooit vreesden voor de toekomstende toorn, een inbeelding en droom van hun eigen hart voor het ware geloof hebben gehouden. Het zijn geen kloeke en stoute woorden, die bewijzen dat men geloof heeft. De mensen kunnen de duivel en al Zijn werken met de mond verzaken, en zeer verzekerd spreken; nochtans, God weet het, zij zijn bij hem gevangen naar Zijn wil en niet verre van die ellenden, welke zij menen ontvloden te zijn. De satan werkt in hen zulk een listige omleiding, dat zij het niet kunnen bemerken, en hoe zouden zij het bemerken?

Want wij zijn van nature dood in de zonden, en zo kunnen wij niet gevoelen noch weten, dat wij zodanig zijn. Het is een teken van leven, pijn te gevoelen; dit is een zeker teken, want dode dingen zijn zonder gevoel. U weet, hoe de goochelaars der mensen zinnen zelfs kunnen bedriegen, en maken dat zij geloven te zien, wat zij niet zien en te gevoelen, wat zij niet voelen.

O, hoe veel lichter is het voor de satan, die zulk een vlugge en ervaren geest is, met de hulp van ons bedrieglijk hart, zulk een nevel te werpen voor de ogen van ons hart, en te maken dat wij geloven wat hij bijna wil? Hoe licht kan hij onze ellende voor ons verbergen en ons doen geloven, dat het wèl met ons is?

En zo vergaan een menigte zielen, zelfs in de mening van zalig te zullen worden; want juist dat, wat zij geloof noemen, die sterke ongegronde verzekerdheid, is niet anders dan het ongeloof van hun hart; ik meen ongeloof omtrent de heilige Wet, omtrent Gods gerechtigheid en omtrent de toekomstende toorn; want indien deze eens bij de ziel in aanmerking kwamen, zouden zij ras die sterkte van ijdel vertrouwen, waardoor de satan het gehele huis in vrede houdt, ter neerwerpen.

Nu, dit zorgeloos en vermetel verachten van alle bedreigingen en van alle overtuigingen, is voor de arme ziel opgesierd met de kleur en schijn van geloof in het Evangelie; zij menen, dat in Christus te geloven niets anders is dan nooit te vrezen voor de hel, daar het niets anders is, dan het vlieden van een ziel naar Christus, uit vreze voor de hel, en het vlieden van de toekomstende toorn tot de vrijstad.

Nu ten andere; daar zijn enige andere zielen, die tegen overgesteld gezind zijn, die tot een ander uiterste vervallen; zij trekken eens in twijfel of zij geloof hebben, en zij trekken het altijd in twijfel. U zult hen altijd van de ene twijfeling in de andere geraakt

vinden, en gedurig overleggende en betwistende, ben ik in Christus, of niet? Dat ze menigmaal ten volle besluiten, dat ze niet in Hem zijn, en dat ze niet in Hem geloven, ik moet bekennen, dat een ziel de zaak ééns moet in twijfel trekken, of zij zal nooit zeker zijn; ja een ziel moet ééns besluiten, dat ze zonder God en zonder Christus is. Maar als dat ééns ontdekt is, zo zie ik geen noodzaak noch vrucht in uw herhaalde twijfelingen en betwistingen van uw aandeel aan Hem.

Ik wilde dan tot zulke zielen zeggen, dat indien u nu daaraan twijfelt, het in waarheid de rechte tijd is, om het buiten twijfel te stellen. En hoe? Niet door antwoorden op uw tegenwerpingen te vormen of te zoeken; niet door uzelf te onderzoeken, teneinde daar iets te vinden, om het te bewijzen; ook niet door enkel twisten daarover; (wanneer zullen die een einde hebben?) maar eenvoudig en klaar, door te gaan doen hetgeen waaraan getwijfeld wordt. Zijt gijlieden in twijfel, of gij gelovigen zijt? Hoe zal dat opgelost worden, dan door inderdaad, te geloven? Het is nu de rechte tijd, waarin gij geroepen wordt om uw ziel toe te passen aan Christus, indien u meent, dat u Christus niet aan uw ziel kunt toepassen; indien u niet kunt weten, dat Hij de uwe is; hoe zult gij het dan weten, dan door Hem voor de uwe, te verkiezen, en Hem in uw ziel te omhelzen?

Nu zeg ik, indien de tijd, die met zulke onnutte redetwisten verkwist wordt, doorgebracht werd in vaste en ernstige pogingen om de betwiste zaak te verkrijgen, u zou ras buiten strijd zijn; indien u meer waart in de gehoorzaamheid dier geboden, dan in tweestrijd of gij gehoorzaamd hebt of niet, u zou rasser daaromtrent voldaan zijn.

Dit zeg ik te meer, omdat de gewichtigste en voornaamste delen van het Evangelie, die rechte, uitgaande daden zijn van geloof en liefde tot Jezus Christus, die beide de uitgangen der ziel zijn, tot Hem. Maar, het onderzoek van ons geloof en de verzekerdheid, zijn slechts min voorname en volgende inkeringen tot onszelf en, zij doen de ziel weder inkeren tot zichzelf, om te vinden hetgeen daarbinnen is. Daarom zeg ik, een christen wordt voornamelijk en altijd geroepen tot het eerste; het is de voorname plicht van de mens, die niet nagelaten moet worden, welk blijk van twijfeling of drukking daar ook mocht zijn. Indien u in enigen twijfel zijt, of gij gelovigen zijt of niet, dit weet ik zeker, dat het van het voornaamste en het grootste belang is, dat men gelooft, meer dan dat men het weet. Het is eens christens wezen, te geloven. Het is wel in waarheid der mensen troost en welwezen, dat men het weet; maar indien u het niet weet, zo zet u in ieder geval en zoveel te meer terstond aan dit werk des geloofs. Laat de ziel Christus en de kostelijke beloften aannemen en haar gewicht op Hem leggen. Dit moest gij doen en het andere niet nalaten.

Dan zeg ik verder tot zulke zielen, dat het een misvatting is, zelfs omtrent de natuur des geloofs, welke haar tot zulke bedwelmingen leidt, en zoveel donkerheid veroorzaakt. Het is niet zozeer de duisterheid der merktekenen en vruchten, die haar doet twijfelen, dan wel de misvatting van de zaak zelve; want zolang als zij het geloof mis vatten in zijn eigen natuur, kan hun geen blijk of teken daarvan voldoen. U meent, dat het geloof een verzekerdheid van Gods liefde is, die het gemoed stilt en gerust maakt.

Nu zulke verzekerdheid heeft geen teken van node om dezelve daaraan te kennen; zij is openbaar door haar eigen tegenwoordigheid, gelijk licht blijkt door haar eigen klaarheid. Het zou zeer dwaas zijn, dat men iemand vraagde, hoe hij wist, dat hij verzekerd was van eens anders genegenheid? De verzekerdheid zelve maakt zich zekerder aan de ziel, dan enig teken. Terwijl gij dan in twijfel trekt, of gij geloof hebt of niet, en ondertussen meent, dat geloof niets anders is, dan zulk een verzekerdheid, zo is het tevergeefs, enige blijken of tekenen op te geven, om u te overtuigen, dat u geloof hebt; want indien zo danige verzekerdheid en overreding in u was, zou zij

krachtiger wezen, om uw harten te verzekeren van zichzelf, dan iets anders. En terwijl gij er aan twijfelt, zo is het meer blijkbaar, dat u het niet hebt, dan enig teken of bewijs machtig is, te doen blijken dat u het hebt. Indien iemand wilde trachten, een blinde te overtuigen dat hij het licht zag, en hem blijken en tekenen gaf, dat het licht scheen, kon evenwel de blinde hem niet geloven; want hij is er zekerder van dat hij niet ziet, dan enig blijk het tegendeel voor hem waarschijnlijk kan maken. U wenst en zoekt gedurig zulk een geloof, hetwelk alles buiten twijfel stelt. Wanneer nu de predikanten enige merktekenen voordragen, om te bewijzen dat u het ware geloof hebt; zo kan het u niet voldoen noch vaststellen, omdat zelfs uw ondervragen daarnaar bewijs geeft, dat u dat niet hebt, waarnaar gij ondervraagt. Indien u zodanige verzekerdheid had, zou gij het niet in twijfel trekken. Zolang gij dan in die misvatting zijt omtrent de natuur des geloofs, kunnen al de tekenen van het Woord u niet vaststellen.

Maar ik zeg, indien u eens de ware natuur des geloofs verstond, zo zou het in zichzelf voor u klaarder zijn, dan merktekenen en blijken het lichtelijk konden maken, inzonderheid in tijden van verzoeking. Indien u wilt weten, wat het geloof inderdaad is, zo merkt wèl op, wat het Woord Gods voorstelt aangaande God zelf of ons, en het vaste geloof daarvan in het hart, heeft iets van de natuur van het zaligmakende geloof in zich. De Heere geeft een getuigenis omtrent de mens, dat hij in zonden geboren is, dat hij in zonden dood is en dat zijn gehele gedichtsel ten allen dage alleenlijk boos is.

Nu zeg ik, dat deze waarheid in de ziel aan te nemen op Gods getuigenis, een daad is van het geloof. De Heere besluit in Zijn Woord alles onder de zonde en de toorn, zodat het een daad van geloof is, dat een ziel zichzelf ook onder de zonde en de toorn besluit. t Geloof is het getuigenis der ziel aan Gods waarheid; het Woord is Gods getuigenis. Wanneer nu een ziel dit getuigenis in zich aanneemt, hetzij de Wet of het Evangelie, zo is dit een daad des geloofs. Indien een ziel zich oordeelt of veroordeelt, dan hecht zij haar zegel daaraan, dat God waarachtig is, die in zijn wet spreekt, en zo is het een geloven in God.

Ik zeg meer; het is een grote daad van een gezond geloof, te geloven met ons hart, dat wij niet kunnen geloven, omdat het een verzegeling is van het. Woord Gods, Het hart is alleen boos of dodelijk, en van onszelf kunnen wij niets doen.

Nu ben ik verzekerd, dat indien zulke zielen dit wisten, zij een einde zouden maken aan hun menigvuldig twijfelen en twisten omtrent dit leerstuk, en dat zij veeleer God zouden loven, die hun ogen geopend heeft, om zichzelf te zien, dan met Hem twisten, omdat zij geen geloof hebben. Het is alleen het licht, dat de duisternis ontdekt, en het is alleen het geloof, hetwelk het ongeloof onderscheidt; het is alleen het leven en de gezondheid, welke de pijn en de ziekte gevoelt; want ongevoeligheid verschilt niets van een dood lichaam.

Nu zeg, ik tot zulke zielen, die in God de Wetgever geloven gelooft ook in Christus de Verlosser. En wat is dat? Het is niet, te weten, dat ik deel aan Hem heb; Nee, dit volgt op het geloof en moet daarna komen; want de verzegeling des Geestes, op het geloof volgende, stelt de ziel buiten strijd, zodat, indien u dit had, u niet veel tekenen van node zou hebben, om hetzelfde daardoor te kennen; immers gij zou er niet meer aan twijfelen, dan hij die het licht ziet; daaraan kan twijfelen. Maar ik zeg, te geloven in Christus is eenvoudig gelijk dit: ik, hoedanig een ik ook ben, goddeloos, ellendig, onrein en verloren, ben gewillig Jezus Christus voor mijn Zaligmaker te hebben; ik heb geen andere hulp of hoop, indien zij in Hem niet zij. Ik zeg, geloven is het gewicht van uw ziel neer te zetten op die grondsteen, die in Sion gelegd is; de beloften des Evangelies, hoewel in het algemeen, te omhelzen als aller aanneming waardig, en te wachten op ervan voltrekking; het is niets. anders, dan Christus te verwelkomen en

te zeggen: Ja, Heere Jezus! ik ben in mijn ziel tevreden, dat u mijn Zaligmaker zult zijn, dat ik in u gevonden word, niet hebbende mijn eigen gerechtigheid; ik heb een welgevallen om mijn eigen gerechtigheid als drek weg te werpen, en ik bevind mij niet anders dan een goddeloos mens.

Nu het is zeker, dat vele zielen, die steeds in twijfel trekken of zij geloof hebben, evenwel dit in zich bevinden; maar omdat zij niet weten, dat het geloof is, hetgeen zij vinden, zo gaan zij zoeken, wat geen geloof is en waar het niet te vinden is, en zo ontrusten zij zich tevergeefs en verhinderen de vruchtbaarheid.

Het geloof nu van een christen is geen droomgezicht; het is geen lichte, ijdele inbeelding der hersenen, maar het woont in het hart; met het hart gelooft de mens, en het woont samen met de liefde. Geloof en liefde behoeven wij niet nauwkeurig te onderscheiden. Het is zeker, dat er liefde in het geloof en van het geloof is; de liefde is in de boezem van het geloof, omdat het geloof een zielsomhelzing is van Christus; het is een verkiezen van Hem voor zijn deel. En als wij dan weder terugzien op dit heerlijk deel en gaan beschouwen wie Hij is, en wat Hij voor ons gedaan heeft, zo bemint Hem de ziel des te meer, en kan zoveel afstand of vervreemdheid van Hem niet verdragen. Wij vinden, dat ze in de Schrift samengevoegd worden; maar zij. Zijn één in het hart. O, dat wij trachten, die gezamenlijk begraved te hebben in het hart, gelijk zij samengevoegd worden in het Woord, zo zou ons hart een levende brief zijn. Geloof en liefde zijn twee woorden, maar één zaak onder verscheiden benamingen; zij zijn de uitgangen der ziel naar Christus om leven; de ademing van de ziel tot Hem, om meer van Hem te genieten, wanneer zij eens gesmaakt heeft hoe goed Hij is.

Het geloof is geen beschouwing of zwevende gedachte van de waarheid; het is niet de waarheid gevangen te houden in het verstand, maar die te hebben wonen in het hart, bezitting krijgende van de gehelen mens. U weet, een mens en Zijn wil is één, niet zo een mens en Zijn verstand; want hij kan de waarheid van vele dingen bevatten, die hij niet liefheeft, maar de mens en al wat een mens liefheeft, worden enigszins één met elkander. De liefde is verenigend; zij is de aller-voortreffelijkste vereniging van dingen, die verre van één zijn. De wil gebiedt de gehelen mens en heeft het ambt om al de vermogens aan hun eigen werk te zetten (*i l l a i m p e r a t, a l i a e x e q u n t u r*, wat zij beveelt, voeren de anderen uit) derhalve, wanneer de Goddelijke Waarheid een ingang krijgt in des menschen hart, en één wordt met Zijn wil en genegenheid, zo zal zij weldra de gehele mens gebieden, die te beoefenen en in het werk te stellen; alsdan wordt hij, die de waarheid aanneemt in liefde, een wandelaar bevonden in de waarheid. Vele mensen houden de waarheid gevangen in hun verstand, gelijk de heidenen deden; zij hielden haar ten onder in ongerechtigheid, maar omdat ze geen vrijheid heeft om in het hart neder te komen en die sterkte in bezit te nemen, zo kan zij de mens niet gebieden. Maar o, het is beter een gevangene te zijn van de waarheid, dan de waarheid gevangen te houden! Gij zijt, zegt de apostel, van harte gehoorzaam geworden aan het voorbeeld der leer, tot hetwelk gij overgegeven zijt, Rom. 6: 17.

O, zalige gevangenis, aan de waarheid overgegeven te zijn! dat is waarlijk vrijheid; want de waarheid maakt ons vrij, Joh. 8: 32, en zij maakt vrij, waar zij in vrijheid is. Geeft haar vrijheid om u te gebieden, en zij. Zal u waarlijk van alle vreemde heren vrijstellen, en u zult haar van harte gehoorzamen, als zij waarlijk in het hart is. Indien de waarheden Gods, hetzij beloften, of bedreigingen, of geboden. in het hart gedrukt zijn, zo zult gij de uitdrukking daarvan vinden in de wandel. Geloof is geen naakte toestemming aan de waarheid, maar een aanneming van de waarheid in liefde. En als de waarheid in liefde is aangenomen, zo begint zij te werken door liefde; het geloof is werkende door de liefde, zegt Paulus, Gal. 5: 6. Dit is dan nu de eigen natuur van de werking des geloofs, welke haar eigen natuur uitdrukt. Gehoorzaamheid

voortkomende uit liefde tot God, vloeit uit geloof in God. Dat toont de waarachtige en levende natuur van dat geloof: indien de ziel het zegel en de indruk van de waarheid Gods in zich ontvangt, zo zal zij het beeld derzelfde waarheid openbaren in al haar daden.

De liefde wordt gesteld voor alle gehoorzaamheid; zij is gemaakt tot de rechte hoofdsom en het kort begrip der Wet en van haar vervulling; want in waarheid, zij is het krachtigste en meest dringende beginsel en de oorsprong van gehoorzaamheid; zij is ook allerzoetst en vermakelijk de liefde van Christus dringt ons, voor Hem voortaan te leven en niet meer voor onszelf, 2 Cor. 5: 14, 15. Gelijk ik zei, een mens en Zijn wil zijn één; indien u de wil intrekt, zo verbindt gij alles; indien u de wil wint, zo zal deze alles met zich brengen. Gelijk het de naaste weg is, om een partij, te winnen, dat men hem, die haar hoofd is, wie zij volgen, en wie zij aanhangen, tot zijn belangen overhaalt; zo ook wanneer iemands liefde eens voor Christus is gewonnen, zo zullen al de vermogens der ziel en der uiterlijke zinnen en werkingen daarop volgen. Het was een treffelijke en welgepaste vraag, die Christus aan Petrus voorstelde toen hij weg ging (indien Petrus Christus voornemen daarin recht opgemerkt had, zou hij zo haastig niet geweest zijn) Petrus, hebt gij Mij lief? Zo weid Mijn schapen. Indien iemand Christus lief heeft, zo zal hij zekerlijk trachten Hem te behagen. En al deed hij nog zoveel in gehoorzaamheid, het zou niet behagen, tenzij het uit liefde gedaan ware.

O, dit, en meer van dit in het hart, zou maken, dat de predikanten wèl zouden weiden en wèl zouden gehoorzamen. Indien u mij liefhebt, zo onderhoudt mijn geboden, de liefde draagt alles op en geeft alles over, wat in een mens is, aan het welgevallen van hem, die men liefheeft; daarom schikt en voegt zij iemand, zelfs tegen de natuur, naar eens anders zin en genegenheid. De liefde dringt, om niet voor onszelf, maar voor Hem te leven; het vermaak en de vreugde is in Hem, en daarom wordt alles aan Hem toegewijd en overgegeven.

Nu gelijk het zeker is, dat indien u veel liefhebt, u veel doen zult, even zeker is het, dat een weinig uit liefde, voortkomende, wordt aangenomen voor veel; daarom wordt onze verminkte en kreupele gehoorzaamheid de vervulling der Wet genoemd; Hij heeft er een welgevallen in, omdat de liefde daarover misnoegd is. De liefde acht niets te veel en alles te weinig; daarom acht Zijn liefde alles, wat van ons komt veel, nademaal de liefde meer wilde geven; Hij neemt aan, hetgeen gegeven wordt. Een mijt des lief hebbers in de schatkist geworpen, is meer dan tienmaal zoveel uiterlijke gehoorzaamheid van een ander mens. Hij komt liefde met liefde tegemoet; indien de begeerte van de ziel zo is tot de liefde van zijn Naam; indien de liefde slechts een penning offert, zo zal Zijn liefde, dat aannemende, het een kroon achten. De liefde, een geschenk uit plicht aanbiedende, vindt vele onvolmaaktheden in hetzelve, en bedekt al het goede wat daarin is; zij schijnt het niet veel te achten en daarna ziet ze het aan als een vergelding; maar Zijn liefde, het geschenk van ons aannemende, bedekt een menigte zwakheden, die daarin zijn. Aldus is de liefde de vervulling der Wet, èn ten opzichte van de begeerte en poging der liefde aan onze zijde, èn ten opzichte van de aanneming van hetgeen gedaan wordt aan zijn zijde. Het is een algemeen spreekwoord, alle dingen zijn gelijk zij genomen worden. De liefde is dan de vervulling der Wet, omdat onze liefhebbende Vader het zo neemt; Hij neemt zoveel vermaak in de gewilligheid. van arme kinderen, als, in de sterkste van die ouder van jaren zijn; de aanbieding en poging van de een behaagt Hem zowel, als de verrichting van de ander.

De liefde tot God is de vervulling der Wet, want zij is een levende Wet; het is de Wet, geschreven in het hart; het is de Wet des Geestes des levens, die van binnen is. (Quis legem d,et amantibus? major lex amor 's i b i ip 's i es t.)

Gij behoeft bijna de liefde geen wetten voor te schrijven, of boven de liefde te stellen het gezag en de straf van een gebod; want de liefde is een groter wet voor zichzelf; zij heeft binnen haar boezem een vrij wat dieper verplichting en verbintenis, tot al wat God mocht behagen, dan gij op haar leggen kunt; want zij is in zichzelf de verbintenis en band der ziel aan Hem. De liefde alleen dient Hem standvastig en met vermaak en men kan Hem niet volstandig dienen, als men Hem niet met vermaak dient; want het is alleen het vermaak, dat volstandig maakt. Geweldige bewegingen kunnen wel snel maar niet duurzaam zijn; zij duren niet lang; vrees en schrik is een soort van uitwendige voortstuwing, die een ziel snel tot enigen plicht kan drijven, maar omdat die vrees niet één is met de ziel, kan zulks niet lang duren; de vrees is een goed gezelschap voor de ziel, maar de liefde, een plicht vermakelijk makende, wordt één met de ziel; zij wordt der ziel ingelijfd en wordt dan één natuur met haar, zodat zij, hoewel zij zo snel niet moge bewegen, evenwel gestadiger beweegt. En wat is de liefde eigenlijk anders, dan de beweging der ziel naar God? Zo kan zij dan geen plaats van rust vinden, tenzij ze dit bereikt heeft, dat ze in Hem is.

Dit nu is alleen de dienst, waarin Hij een welgevallen heeft, namelijk, die uit liefde voortkomt, omdat Hij zijn beeld daarin ziet; want de liefde in ons is niets anders dan de stempel en indruk, die Gods liefde tot ons, op ons hart maakt. De liefde is eigenlijk de weerkaatsing van die zoeten warmen lichtstraal, zodat wanneer Zijn liefde terug keert tot Hem zelf, ons hart en onzen plicht met Zich voerende, Hij zijn eigen opschrift kent; Hij bemint zijn eigen beeld in zulk een plicht. *Die Mij liefheeft en blijft in Mijn liefde; Ik zal hem lief hebben, en Ik en Mijn Vader zullen komen en woning bij hem maken.* Joh. 14: 23. Hier is nu een blijk, dat Hij lust in die ziel heeft; want Hij moet wel lust in die plaats hebben, die Hij verkiest om daarin te wonen. Hij, die zulk een heerlijke woning en paleis boven heeft, moet zulk een ziel wel zeer liefhebben, dat Hij haar wil stellen boven zijn hoge en heilige woning.

Nu weet ik, dat het een heimelijke vraag en klacht van sommige zielen zal zijn: hoe zal ik liefde tot God krijgen? Ik kan Hem niet lief hebben, mijn hart is zo onuitsprekelijk boos; ik kan niet zeggen gelijk Petrus, Heere, u weet dat ik U liefheb. Ik zal niet daarop staan, dat ik u door merktekenen uw liefde zou ontdekken, maar ik zal alleen zeggen: indien u waarlijk van harte wenst Hem lief te hebben en bedroefd zijt, dat u in uw ziel niet deze liefde tot Hem vindt, die u betaamt jegens een zo beminnenswaardigen Zaligmaker, zo hebt gij Hem waarlijk lief; want Hij die de liefde Gods liefheeft, heeft God zelf lief. En waarom zijt gij droevig over het gemis van die liefde, dan alleen omdat gij Hem enigermate liefhebt en tegelijk bevindt, dat Hij uw liefde waardig is, boven al wat u kunt denken of liefhebben. Maar ik zeg, dit is voor u van het meeste belang, dat u Hem steeds meer mocht liefhebben en dat u ernstiger mocht zijn om Hem lief te hebben, dan om te weten dat u Hem liefhebt.

Nu ken ik geen krachtdadiger middel, om de liefde tot Jezus Christus te vermeerderen, dan Zijn liefde te geloven. Christus Jezus is de Werkmeester en Voleinder van het geloof en de liefde, en wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft; derhalve is de rechte kennis van Jezus Christus, wie Hij is en wat hij voor zondaars gedaan heeft, datgene, hetwelk boven alle dingen het meest zal uitwerken, om de ziel aan Hem in liefde te verbinden. Maar zolang gij uw geloof terughoudt, totdat de liefde en de gehoorzaamheid daar is of gegroeid is, gelijk de wijze van doen is van al te velen, zo gelijkt gij aan iemand, die geen boom wil planten, voordat hij vrucht ziet, hetwelk strijdig is tegen de gezonden zin en de rede.

Aangezien dit dan het kort begrip is van de waren godsdienst, in Christus te geloven, Hem lief te hebben en zo voor Hem te leven, zo zullen wij al wat gesproken is, sa-

menvatten in deze vermaning des Apostels: houdt vast het voorbeeld der gezonde woorden, die u gehoord hebt. Deze leer van geloof en liefde is aan u overgeleverd, welke uw zielen kan zalig maken; zo bid ik u dan, houdt haar vast, want de zaligheid is in dezelve. Het zijn gezonde woorden, en gezondmakende woorden, woorden des levens, vol geest en leven, gelijk Christus spreekt, zowel als woorden van waarheid. Maar hoe zult gij die vasthouden, die dezelve gans niet hebt, die dezelve niet kent, al hoort gij ze? Gij die onwetend zijt van het Evangelie en niets hoort dan een geluid van woorden, in plaats van gezonde en gezondmakende woorden, hoe kunt gij die vasthouden? Kan iemand de wind in het holle van zijn hand houden? Gij kent niet meer dan een klank en een wind, die voorbij uw oren gaat, zonder daarin waarheid of leven op te merken.

Maar wederom, u die deze gezonde woorden verstaat, en een gedaante hebt van kennis en van de letter der Wet, wat zal u dat helpen? Gij kunt het niet vasthouden, tenzij gij het binnen in u hebt, en het is waarlijk binnen in u, wanneer het in uw hart is; wanneer de gedaante daarvan op de ziel zelve gegraveerd is in liefde. Al verstaat gij nu het geluid dezer woorden en het geluid der waarheid daarin, nochtans ontvangt gij niet haar levend beeld, hetwelk is het. geloof en de liefde. Kunt gij een geluid schilderen? Kunt gij het op iets een vorm geven of graveren? Nee, maar deze gezonde woorden zijn zelfstandige en vaste woorden; zij moeten in het hart gegraveerd worden, anders zult gij die nooit vasthouden; zij kunnen lichtelijk door verzoeking uit uw mond en hand gerukt worden, tenzij ze in het verborgen van het hart opgesloten en weggelegd zijn, gelijk Maria die bewaarde. De waarheid moet u vasthouden, of gij kunt haar niet vasthouden; zij moet u gevangen houden en u binden met gouden ketenen van genegenheid, die alleen ware vrijheid is, of gij zult haar gewis laten gaan. Ja, u moet de waarheid niet alleen ontvangen door de liefde in uw hart; maar gij moet ook, gelijk de apostel spreekt, vasthouden het voorbeeld der gezonde woorden. Schriftuurlijke woorden zijn gezonde woorden. De leerwijze der Schrift te leren, is gezond en gezondmakend. Er kunnen ongezonde woorden gebruikt worden om waarachtige zaken uit te drukken, en zo iemand zijn eigen weelderige inbeelding vrijheid geeft, om uit te weiden in benamingen en uitdrukkingen, hetzij om het oor van het volk te trekken, hetzij om een nieuw ontdekker van licht en van Evangelische verborgenheden te schijnen, zo kan hij even licht in dwaling en duisternis vallen als in waarheid en licht.

Sommigen sieren de oude waarheden, de Schriftuurlijke waarheden op met een nieuw kleed van taal en benamingen, en dan geven zij die uit voor nieuwe ontdekkingen en nieuwe lichten; maar zodoende stellen zij zich dikwijls in gevaar om de waarheid zelve te verliezen. Wij dienen ons te wachten en te onthouden van vreemde woorden, zelfs die de minsten schijn van kwaad hebben, als daar zijn 'verchrist', en vergood.

Laat ons het genoeg achten, wijs te zijn volgens de Schriften en laat ons dat alles verdacht houden als ijdel, ledig en ongezond, hetgeen niet strekt tot vermeerdering van geloof in Christus en van liefde en gehoorzaamheid aan Hem; gelijk de gewone wijze van spreken is van hen die men Antinomianen noemt; want veronderstelt eens, dat ze geen ongezonde gevoelens hebben, dit is echter zeker dat zij ongezonde woorden gebruiken om een gezonde zaak uit te drukken; de klederen behoren gesneden te worden naar de persoon. De waarheid is effen en eenvoudig; laat ook de woorden der waarheid vol zijn van eenvoudigheid.

Ik zal niets meer zeggen, maar geeft toch acht op uzelf, dat u ook vast houdt zelfs aan de woorden der Schrift, en u niet laat betoveren door ijdele voorwendsels van geest, geheel geest, zuiveren en geestelijken dienst, en dergelijke, tot verwerping van het Woord der waarheid, als letter en vlees; want zo hoog zijn sommigen in deze dagen

gekomen; waarlijk een hoge opklimming en een machtige voortgang op de weg des verderfs, juist de laatste ontdekking van de Antichrist, de mens der zonde.

O, houdt veel van de Schrift, want gij zult iets dergelijks in de wereld noch lezen, noch horen. Andere boeken mogen gezonde stof hebben, maar daar is altijd iets ongezonds in de wijze of in de woorden; niemand kan u de waarheid in zulk een gezondheid spreken; maar hier is een gezonde stof, en hier zijn gezonde woorden. De Waarheid is hier voorgehouden in waarheid; behoudenis en zaligheid worden hier op zo gezonde wijze voorgesteld, als mogelijk is; de stof en de wijze zijn beide Goddelijk.

7. Van God en Zijn onnaspeurlijkheid

Wanneer zij tot Mij zeggen: hoe is zijn Naam? wat zal ik tot hen zeggen? En God zeide tot Mozes: IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL. (of IK ben, Die IK ben.) Exod. 3:13, 14.

Wij gaan nu over tot het onderzoek van deze gewichtige vraag, wat God is? Wie kan die recht beantwoorden? Of indien zij beantwoord wordt, wie kan haar verstaan? Het diende ons reeds in de beginne te ontzetten, wanneer wij denken, dat wij bezig zijn, om te spreken en te horen van Zijn Majesteit; dewelke geen oog gezien heeft, en geen oor gehoord heeft, noch is het in het hart van enig schepsel opgekomen, volstrekt te bepalen, wat Hij is. Meent U, dat blinden een bekwame rede zouden voeren over het licht en de kleuren? Zouden zij enige voegzame bevassing maken, van hetgeen zij nooit gezien hadden en niet kan gekend worden, dan door zien? Welk een onwetende taal zou een doof mens voeren over een geluid, hetwelk een mens zelfs niet weten kan wat het is, dan door het te horen? Hoe kunnen wij dan van God spreken, die zulk een ontoegankelijk licht bewoont? Ja, al hadden wij geopende ogen, zo zijn ze toch veel minder geschikt voor dat heerlijk blinkende schijnsel, dan een blind oog geschikt is voor het zonnelicht.

Het pleegt een vraag te zijn, of er een God is? Of, hoe het bekend kan worden, dat er een God is? Het ware bijna lastering, zulk een vraag voor te stellen, indien er niet zoveel godverloochening in de harten der mensen was, die hen óf daaraan doet twijfelen, óf hetzelfde niet vastelijk doet geloven, en ernstig doet aanmerken. Maar wat zou de zielen kunnen overtuigen van de Goddelijke Majesteit? Waarlijk, ik acht, zo zij niet blijkbaar is door haar eigen klaarheid, zuren al de redenen die bijgebracht kunnen worden, maar gelijk zijn aan het licht van een kaars, om de zon daarbij te bezien. Nochtans, wegens onze zwakheid schijnt de Heere voor ons in de schepselen gelijk in een spiegel, en dit is de beste weg geworden, om het heerlijk schijnsel van Zijn Majesteit te bevatten, namelijk door weerkaatsing in Zijn Woord en werken.

God zelf bewoont een ontoegankelijk licht, tot hetwelk niemand naderen kan. Zo iemand rechtuit ziet op die Zon der gerechtigheid, zal hij verbaasd en ontzet worden en niet meer zien, dan in de duisterheid zelve; maar gelijk de zon in een emmer of vat met water het best bezichtigd wordt, zo is de zekerste weg om God te kennen, Hem te bevatten in een staat van vernedering of afdaling (gelijk de zon in de regenboog) in Zijn Woord en werken welke de spiegels zijn van zijn Goddelijke kracht en goedheid en die de stralen van dat ongeschapen licht doen weerkaatsen op de harten en ogen van alle mensen. Wat anders is dit dan de spraak, die de dag aan de dag, en de nacht aan de nacht uitstort? Een Wezen dat van zichzelf is, gaf mij een wezen; indien u die taal niet hoort, die uitgegaan is tot de ganse aarde, en u als het ware, niet vervuld zijt met al het geklank van alle dingen, die rondom u, boven u, beneden u, ja ook binnen in u zijn, alegader zingende een samenstemmend gezang voor die treffelijke Naam, die boven alle namen is, en allen samenspannende, om een getuigenis te geven aan de Fontein van hun Wezen ik zeg, indien dit niet zo indrukwekkend voor u is, alsof aan ieder schepsel een tong en stem gegeven ware, om het uit te drukken, zo behoeven wij gewis de zaak niet te betwisten met u, die uw zinnen verloren hebt.

Ik zeg, keert slechts naar binnen, en vraagt in kalmte en bedaardheid, wat uw geweten daarover oordeelt? Ongetwijfeld zal het een Goddelijke Majesteit belijden; ten minste zal het beven op het besef van hetgeen zij óf niet wil belijden, óf maar flauwelijk gelooft. Zelfs de klaarblijkelijkheid der waarheid zal een erkenning er van afpersen.

Indien iemand de Goddelijke Majesteit loochende, zou ik geen ander bewijs zoeken, om hem te overreden, dan hetgeen gebruikt werd, om een oud filosoof te overtuigen, welke loochende, dat het vuur brandde; zij staken zijn hand, daarin, totdat hij het zo bevond; zo zeg ik, gaat in uw eigen geweten en u zult de brandende hitte bevinden van die Goddelijke Majesteit, welke het geweten verzengt, en juist van die God, welke gij niet wilt belijden. Daar is een inwendig beseffen en gevoelen van God, dat iedere ziel van nature is ingedrukt, en niemand laat zonder zulk een getuigenis van God, hetwelk hem zonder verontschuldiging maakt. Daar is niemand zo goddeloos en zo godloochenend, of hij zal, hetzij hij wil of niet, somtijds datgene gevoelen, wat hij niet gaarne weet of opmerkt, zodat al de rust, die de zorgeloze gewetens hebben omtrent de vreze en schrik Gods, gelijk is aan de slaap van een dronken man, die zelfs wanneer hij slaapt, niet volkomen rust.

Hoewel nu deze inwendige indruk van een Godheid in de harten van allen gegraveerd is, en ieder schepsel daarenboven enige merktekenen heeft van zijn heerlijkheid, die op hen is gelegd, zodat alle dingen, die een mens kan beschouwen boven zich, of rondom zich, of beneden zich, ook zelfs de geringste en minst in het oog vallende schepselen, paarden en doorschijnende stenen zijn, die, de stralen van dat heerlijk licht weerkaatsen, dat op hen schijnt; alsof iemand besloten ware in een stad, die geheel gebouwd was van kostelijke stenen, zodat in de zonneschijn alle delen daar van, de straten, de vensters al samen, de zonnestralen zo weerkaatsten in zijn ogen, alsof alles één spiegel ware geweest.

Hoewel dit zo is, is nochtans het onverstand en de domheid der mensen zodanig, dat zij in dit alles de heerlijke Schepper niet opmerken, zodat al die lampen te vergeefs schijnen ontstoken te zijn, om zijn heerlijkheid te vertonen: en, al zenden zij haar stralen naar alle zijden op ons uit, zodat wij onze ogen nergens heen kunnen wenden, of zulk een straal zal er in vallen, nochtans merken wij er niet op, of de opmerking ervan krijgt zulk een diepen wortel niet, dat ze tot God zou leiden, waarom de Schriftuur alle natuurlijke mensen godloochenaars noemt: Zij zeggen in hun hart, daar is geen God, Ps. 14: 1.

Bijna alle mensen belijden met hun mond een God, en menen dat zij in Hem geloven; maar helaas! ziet op hun daden en harten, welk getuigenis die geven; want des mensen wandel en omgang is gelijk een ooggetuige, zodat een van hen meer geloof verdient, dan tien ooggetuigen van belijdenis (plus valet o culatus testis unus, quam auriti decem.)

Nu mag ik u vragen, wat zou gij doen? Hoe zou gij wandelen, indien u geloofde, dat er geen God is? Zou gij meer ongebonden, meer werelds en ongodsdienstiger zijn? Zouden menselijke wetten u in dat geval niet evenzeer verbinden, als zij nu doen? Want dat is de band, die op velen het meest vermag: de vreze voor tijdele straf, of de schande onder de mensen. Stelt uw wandel naast die van een heiden en daar, is geen onderscheid dan alleen dat u zegt te geloven in de ware God, en u verloochent Hem. Uw overtredingen spreken klaarder dan uw belijdenissen, dat er geen vreze Gods voor uw ogen is. Ps. 36: 2. Uw praktijk weersprekt uw belijdenis: Gij belijdt, dat u God kent, maar in uw werken verloochent gij Hem, zegt Paulus Tit. 1: 16. (Ore quod dicitis, op ere negatis.)

In de woorden van Exod. 3: 13, 14, hebt gij een vreemde vraag en een vreemd antwoord van God. De gelegenheid waarbij zij uitgesproken werden, was, dat de Here aan Mozes een vreemde en wonderlijke boodschap gaf, want Hij gaf hem last, om te gaan en te spreken tot een koning, om zeshonderdduizend van Zijn onderdanen te laten gaan en vrij te stellen, alsook tot een grote natie, om haar uit hare eigen woningen te doen gaan, werwaarts de Heere haar leiden zou. Mocht Mozes toen niet

bij, zichzelf zeggen: wie ben ik, die zulk een zaak tot een koning zou spreken? Wie ben ik, dat ik zulk een machtig volk zou uitleiden? Wie zal geloven, dat u mij gezonden hebt? Zullen niet alle mensen, mij een bedrieger, een geestdrijver noemen, die zulk een zaak op zich neemt? Welaan dan, zegt Mozes tot de Heere, zie, als ik zal zeggen, dat de God hunner vaderen mij tot hen gezonden heeft, zullen zij mij niet gelooven; zij hebben nu uw Majesteit vergeten en denken, dat u de ijdelheden der volkeren gelijk zijt; zij onderscheiden. hun eigen deel niet van de ijdele afgoden van andere volkeren, die zij dezelfde naam hebben gegeven en God noemen, zoals Gij genoemd wordt; nu dan, zegt hij, als zij mij vragen, hoe uw eigen naam is, waardoor Gij onderscheiden zijt van alle afgoden en van al de werken uwer handen, en van de handen der mensen, wat zal ik zeggen?

Hier is de vraag: Man, waarom vraagt, u mijn naam, zegt de Heere tot Jacob, Gen. 32: 29, te kennen gevende, dat het een hoge vermetelheid en stoute nieuwsgierigheid is, naar zodanig wonder te onderzoeken. Vraag mijn naam niet, zegt de Engel tot Manoah, want die is toch verborgen, of Wonderlijk, Richt. 13:18. Het is een verborgenheid, een donkere geheimenis, niet door gebrek aan licht, maar door te veel licht; het is een geheim, het is wonderlijk, buiten bereik van alle geschapen vatbaarheid, u zult zijn naam noemen, Wonderlijk, Jes. 9: 5.

Welke naam kan die onbegrijpelijke Majesteit uitdrukken? Het hart bevat meer dan de woorden, maar het hart en de ziel is te eng, om Hem te vatten. O, hoe ver schieten dan alle woorden, ook de meest betekenende, de meest bevattende en overtreffende woorden te kort! Salomo's ziel en hart was uitgebreid, gelijk het zand der zee; maar o, het was niet wijd genoeg voor zijn Schepper. *Hoe is zijn naam, of hoe is de naam zijns Zoons? Zo gij het weet.* Spreuk. 30: 4. De Heere zelf kan het naar onze vatbaarheid niet uitdrukken, omdat wij niet vatbaar zijn voor hetgeen Hij kan uitdrukken, veel minder voor hetgeen Hij is, indien Hij tot ons zou spreken van zichzelf, gelijk Hij is. O, het zouden donkere woorden zijn, verborgen voor het verstand van: alle levenden, wij zouden er niets meer van kunnen bevatten, dan dat het een wonder, een geheim is. Hier is het hoogste toppunt van onze kennis, te kennen dat er een verborgenheid in is. Christus heeft een naam boven alle namen, hoe kunnen wij dan die naam kennen? Het is wèl gezegd door een van de ouden: de Heere heeft vele namen, en nochtans heeft hij geen naam, Deus est polybnumos, et tamen anonomos, multorum nominum, et tarnen nullius nomininis, quia est ommia et tamen nihil omnium omdat hij is alles in allen, en nochtans geen van allen; Deus est, quod vides, et quod non vides, God is hetge en u ziet, en hetge en u niet ziet.

Gij moogt hem noemen door al de werken Zijner handen; want die zijn stralen van zijn ongeschapen licht en stromen uit zijn onuitputtelijke zee van goedheid, zodat al wat volmaaktheid in die werken is, op een uitmuntende, ja oneindige wijze in Hem is. Daarom zegt Christus, daar is maar één goed, namelijk God, en Hij noemt zichzelf het licht en het leven; daarom heeft men vele namen van God in de Schrift.

Daarom is geen hoedanigheid, geen eigenschap of deugd, die de minste schaduw van goedheid heeft, of Hij is die wezenlijk, dadelijk, eeuwig en boven alles, zodat het schepsel zulke namen niet waardig is, dan voor zoveel het mede deel heeft aan zijn volheid. Hij is het ware Licht, het ware Leven; de zon is het ware Licht niet, al geeft zij licht aan de maan, en aan de mensen; want zij ontleent haar licht en schijnsel aan Hem. Alle schepselen zijn en schijnen slechts door weerkaatsing; daarom komen hun deze namen slechts toe bij wijze van een Metaphora (leenspreuk); maar het eigendom en de waarheid daarvan is in Hem. Gelijk het maar een geleende spreekwijze is, een schilderij of beeld een mens te noemen, daar zij alleen vanwege zijn gelijkenis en de vertoning met hem dezelfde naam draagt, zo ook zijn de

schepselen (eniger wijze) slechts schaduwen, schilderijen, of gelijkenissen, en dusgenaamde vertoningen van God. En welke naam zij ook hebben van goed, wijs, sterk, schoon, waarachtig of dergelijke, het is slechts een van God ontleende spreekwijze, wiens beeld zij hebben: en nochtans de arme mens wilde wel wijs zijn, en wijs geacht worden, en dat dadelijk, inwendig in zichzelf, en eigenlijk hij noemt zich zoo, hetwelk een zo groot misbruik van taal is, alsof de schilderij zichzelf een waarachtig en levend mens zou noemen.

Maar dan, daar gij Hem alles moogt noemen, omdat Hij op een uitmuntende en heerlijke wijze alles in alles is, de Fontein en het einde van alles, zo moeten wij toch evenwel wederom loochenen dat Hij iets van deze dingen is, (Unus omnia, et nihil omnium) wij kunnen geen naam voor Hem vinden: want wat kunnen wij Hem noemen? Als gij hebt gezegd: Hij is licht, zo kunt gij geen ander begrip van Hem maken, dan de gelijkenis van het geschapen licht. Maar helaas! dat is Hij niet; Hij gaat hetzelfde zo oneindig te boven, en is zóver daarvan af, alsof Hij het nooit gemaakt had naar zijn gelijkenis. Zijn naam is boven al deze namen. Maar wat Hij is, weet Hijzelf, en Hij alleen.

Indien u vraagt wat Hij is, zo mogen wij onze ogen slaan op enige benamingen en uitdrukkingen, om ons Hem voor te stellen; ten opzichte van de schepselen mogen wij Hem noemen Schepper, Verlosser, Licht, Leven, Almachtig, Goed, Barmhartig, Rechtvaardig, en dergelijke; maar indien u vraagt, wat is zijn eigenlijke naam ten opzichte van Zichzelf, dat weet Hijzelf; wij moeten stilzwijgen en het stilzwijgen in zulk een zaak is de ongemeenste welsprekendheid.

Maar laat ons horen wat de Heere zelf spreekt ter beantwoording van deze vraag; zo iemand het kan zeggen, gewis Hijzelf kent zijn eigen naam het best: ***Ik ben, zegt Hij, die Ik ben***, (Sum q u i Sum) ga en zeg hun, dat Ik ben u gezonden heeft. Een vreemd antwoord dat alleen paste op zulk een vraag. Wat zou Mozes hiervan maken? wat is hij wijzer geworden door dit vragen? Waarlijk, hij mocht er te wijzer door zijn geweest: het mocht hem meer geleerd hebben door stilzwijgen, dan alle menselijke welsprekendheid hem kon onderwezen hebben door spreken. Zijn vraag was nieuwsgierig, en ziet een antwoord dat kort en donker was, om de ijdele vermetele sterfelijkheid verlegen te maken. *Ik ben die Ik ben*, een antwoord hetwelk de nieuwsgierigheid niet voldoet: want het laat plaats voor een volgende vraag: En wie zijt Gij? maar het is overvloedig genoeg, om het geloof en de gematigdheid te doen stilzwijgen, dat ze niet zullen vragen, maar neerzitten en verwonderd zijn.

Ik merk, dat er drie dingen in die naam ingewikkeld zijn,

Gods onnaspeurlijkheid,

Gods onveranderlijkheid, en

Gods noodzakelijkheid; zijn onuitsprekelijkheid, zijn eeuwigheid, zijn soevereinend en zijn onafhankelijke zelfstandigheid, van welke alle andere dingen afhangen.

Ik zeg vooreerst zijn Onnaspeurlijkheid.

U weet het is onze, wijze van spreken, als wij iets voor iemand willen bedekken en hem niets onderscheiden willen antwoorden, dat wij zeggen: het is wat het is, ik heb gezegd wat ik gezegd heb, ik wil u niet wijzer daaromtrent maken. Hier is dan de bekwaamste bevattende, waarmede gij God kunt bevatten, dat u Hem onnaspeurlijk bevindt, boven alle spreken; dat hoe gij meer spreekt of denkt, u Hem altijd bevindt boven hetge en u spreekt of denkt; wat u ook van Hem kent, dat u bemerkt, dat er nog een oneindigheid verder is te kennen (ad finem cuius pertransiri non potest) waarvan gij het einde niet kunt bereiken; dat Hij is een onmetelijke diepte, een onbepaalde

oceaan van volmaaktheid, waarvan gij noch de bodem kunt peilen, noch de breedte kunt uitvinden Kan een kind de zee doorwandelen, of dezelve in het holle van zijn hand opvatten?

Wonderlijk is de Naam waardoor Hij bekend is; al onze kennis reikt niet verder dan tot verwondering, Wie is U gelijk? Exod. 15: 2, Ps. 89: 7, 8, en verwondering geeft onwetendheid te kennen; de verst gevorderde kennis reikt maar tot een vraag als deze, wie is U gelijk? Dat men alleen weet, dat Hij niet is gelijk iets anders, dat wij kennen; maar niet dat men weet, wat Hij is, en de verscheiden trappen van kennis bestaan maar in meer of minder verwondering over zijn onbegrijpelijkheid, en in meer of minder genegenheid, uitgedrukt in bewegelijke vragen als deze: O, wie is gelijk de Heere? Hoe heerlijk is zijn Naam? Hier is de grootste trap van de kennis der heiligen in deze wereld, dat zij met verwondering en genegenheid zulk een vraag doen, waarop geen antwoord kan gegeven worden, of althans geen antwoord, dat wij kunnen begrijpen of verstaan, zodat het de verwondering zou voldoen; alleen vermeerderd het gedurig de verwondering.

Daar is geen andere zaak, of gij kunt in uw besef en uitdrukkingen daaromtrent te hoog gaan. O, hoe menigmaal zijn der mensen gedichten en gedachten en redevoeringen boven de zaak! Maar hier is een onderwerp, waaromtrent geen buitensporigheid is, ja tot hetwelk geen toegang is; ik laat staan, dat omtrent hetzelfde buitensporigheid plaats zou kunnen hebben. De inbeelding, die buiten de geschapen hemelen, en de aarde kan klimmen, en zich miljoenen van nieuwe werelden verbeelden, die elk ander en deze wereld in volmaaktheid te boven gaan, kan evenwel hier niets doen; dat wat in een ogenblik kan gaan van het ene einde des hemels tot het andere einde, en wandelen rondom de omtrek der hemelen en reizen over de breedte der zee, kan evenwel hier niets doen. Kunt gij door onderzoeking God uitvinden? staat er in Job 11: 7.

De inbeeldingen kunnen deze palen niet doorreizen; want zijn middenpunt is overal, en zijn omtrek is nergens, gelijk een oud Filosoof van God spreekt (*Deus. est, cujus centrum est ubique, circum ferentia nusquam.*). Daar is hier niets zeker, dan dat men zichzelf verliezen zal in een verborgenheid, en dat men Zijn Majesteit zal volgen, totdat men verzwolgen wordt in een, o diepte en hoogte en lengte en breedte Gods! O diepte van zijn wijsheid! O hoogte van zijn macht! O breedte van Zijn liefde! O lengte van zijn eeuwigheid!

Het is niet de rede en redetwist, zegt BERNARDUS, maar de heiligheid, die deze dingen zal begrijpen, en dat, door uit te strekken de armen van vreze en liefde, eerbiedigheid en genegenheid. Wat is vreeslijker dan macht, die niet weder staan kan worden, en wijsheid; waarvoor zich niemand kan verbergen? Wat is beminnelijker dan de liefde, waarmede Hij ons zo heeft lief gehad, en dan zijn onveranderlijkheid die geen achterdocht toelaat? O vreest Hem, die een hand heeft, die alles doet, en een oog, hetwelk alles beschouwt, en bemint Hem die ons zo liefgehad heeft en niet kan veranderen. God is door alle eeuwen heen het onderwerp geweest van der mensen gesprekken en geschillen. Maar o (*quant longe est in rebus, qui est tam communis .in vocibus*) Welk een klein deel hebben de mensen van Hem verstaan! Hoe is Hij voor de ogen van alle levenden verborgen geweest! Elke eeuw moet dit getuigenis van Hem geven: wij hebben van zijn gerucht gehoord, maar Hij is verborgen voor de ogen aller levenden.

Ik acht, dat de wijsgeer, die dit in bedenking nam, meer zei door stilzwijgen, dan alle mensen hebben gedaan door spreken. SIMONIDES gevraagd zijnde door HIERO, een koning, wat God was? verzocht één dag, om zich te beraden en zich daarop te bedenken; toen de koning rekenschap van zijn overdenking hieromtrent begeerde,

verzocht hij nog twee dagen meer, en zo verdubbelde hij steeds (zoo dikwijls de koning hem vroegde) het getal der dagen, waarin hij zich daarop bedenken zou. De koning hierover verwonderd zijnde, vroegde wat dat telkens uitstellen zeggen wilde, waarop hij zei: *Quant.o magis considero, tanto magis obscurior mihi, videtur*, (hoe meer ik aan Hem denk, hoe duisterder en: onbekender Hij voor mij is.) Dit was meer dadelijke kennis, dan al de schranderheid van die mensen, die met hun arme schelp van eindige vatbaarheid en rede, de oceaan van Gods oneindigheid trachten te ontledigen, door antwoorden uit te vinden op al de tegenwerpingen der vleselijke. rede tegen al die verborgenheden en raadselen der Godheid.

Ik beken, dat ik niet weet, dat de rede in deze zaak kan voldoen, tenzij men haar gevangen leide tot de gehoorzaamheid des geloofs, en men haar doet stilzwijgen door het geloof in een verborgenheid, die wij niet kennen. Het antwoord van Paulus is eens. voor al, en beter dan al de sluitredenen van zulke mensen: Wie zijt gij, o mens, die tegen Hem antwoordt? Twist U, ik zal geloven. *Ut i n t e l l i g a t u r, t a c e n d u m* est, stilzwijgen kan alleen enige onderrichting van God verkrijgen; stille en ootmoedige onwetendheid in de verwondering over zulk een Majesteit, is de diepste kennis. *Non est mirum si ignoretur, majoris esset admirationis, si sciatur*: het is geen wonder, dat God niet gekend wordt; maar groter wonder zou het zijn, zo men zulk wonder, zodanige verborgenheid kende en begreep. Het is in waarheid wel, een wonder, dat Hij niet meer gekend wordt; maar als ik dit zeg, versta ik dit alzo, dat men zich over Hem niet meer verwondert, omdat Hij alle kennis te boven gaat. Indien onze vleselijke ogen bijna niets kunnen zien, wanneer zij rechthout. en starend op de zon zien, o, wat kan het oog der ziel dan zien, wanneer het gevestigd is op de aanschouwing van die schijnende en heerlijke Majesteit? Zal niet zelfs dat licht voor hetzelfde als duisternis zijn, zodat het oog, als het ware verduisterd en verblind zal zijn door. een dikken nevel van licht (*super l u c e n t e. c a l i g i n e*) als in verwarring gebracht door die blinkende duisternis?

Daar wordt gezegd, dat de Heere zich met licht bedekt als met een kleed, en dat nochtans wolken en duisterheid rondom Hem zijn, en dat Hi de duisternis stelt tot verbergung, Ps. 18:12. Zijn ontogankelijk licht is deze heerlijke duisternis, die de ogen der mensen zó met blindheid slaat, alsof zij in het duister waren. Het licht der zon is de nacht en duisternis der nachtuilen. Wanneer een ziel geen beter weg kan vinden om Hem te kennen, dan door namen en uitdrukkingen, waardoor wij onze eigen kennis verloochenen; als men alles van Hem begrepen heeft, wat men kan, en dan als overwonnen door dat verblindend schijnsel van zijn heerlijkheid, Hem onbevattelijk oordeelt, om Hem in zodanige bepaling of bewoording uit te drukken, dan is dat de beste kennis. Geen naam past meer op God, dan die zegt, wij kunnen Hem niet kennen; Hij is onzienlijk, onbegrijpelijk, oneindig, enz. Dit beled SOCRATES, een heiden, al zijn kennis te zijn, dat hij wist, dat hij niets wist; daarom predikte hij voor die van Athene een onbekenden God, voor wie zij daarna een altaar oprichtten, met dit opschrift: voor de onbekenden God.

Ik beken dat in der waarheid het grootste deel van onze gesprekken en van onze verrichtingen zulk een opschrift hebben: voor de onbekenden God, omdat wij menen, Hem te kennen, en zo kennen wij niets. Maar o dat de christenen zoveel kennis van God hadden, en zoveel ware wijsheid, dat ze volkomen en gewillig beleden, dat in hun zielen een onkunde is van Hem, dan zouden zij geen vermeerdering van kennis en meerderen wasdom in de genade Gods begeren, maar om meer toe te nemen in de gelovige onkunde van zulk een verborgenheid, in de kennis van de onbekenden,

onbevattelijke en onnaspeurlijke God, opdat wij in al de trappen van kennis steeds mochten bevatten, dat wij minder hadden gevonden, en dat er meer te vinden is, dan wij te voren begrepen. Dit is de volmaakte kennis van God, die niet de duisterheid verdrijft, maar dezelve in de zielsbevatting doet toenemen; want al het toenemen verklaart niet, wat God is, noch voldoet iemands verwondering daarover, maar toont eer, dat Hij meer onzienlijk en onnaspeurlijk is, zodat de duisternis van een zielsonkunde door dit licht meer bedekt wordt, en der mensen kennis eer wordt verduisterd en verdwijnt in de heerlijke verschijning van dit licht; want in alle nieuwe ontdekkingen blijkt niets zozeer, dan dat juist, dat, hetwelk de ziel zoekt, op een gans uitmuntende wijze onbekend is, en gedurig meer onbekend wordt, dan de ziel ooit bevatte, dat het was.

Derhalve, al wat u ook van God ziet of bevat, zo gij meent, dat u kent, hetge en u bevat of ziet, dan is het God niet, die u ziet, maar het is iets anders dan God, iets minder dan God; want daar staat: geen oog heeft het gezien, noch een oor gehoord, noch het is in het hart der mensen opgekomen te bedenken, wat Hij weggelegd heeft voor degenen, die Hem liefhebben.

Nu gewis, Hij heeft zichzelf voor hen weggelegd; daarom wat u ook van Hem bevat, en hoe gij ook meent dat u Hem nu kent, zo is Hij het niet; want het is in des mensen hart niet opgekomen, om Hem te bevatten. Dit moet dan uw zielsoefening en voortgang daarin wezen, dat u alles en alle bevattingen, als zijner Majesteit niet betamende, van Hem afweert, en dat u steeds voortwaarts gaat in een zo duistere, ontkennende ontdekking, totdat gij niet weet, waar Hem vervolgens te zoeken of te vinden. Si quis Deum videt et intelligat, quod videt, Deum non videt. Indien iemand God ziet. En verstaat wat hij ziet, die ziet God niet: *want niemand heeft ooit God gezien, 1 Joh. 4:12, en niemand kent de Vader dan de Zoon. En niemand kent de Zoon, dan de Vader.* Het is zijn eigenschap, zichzelf te kennen, gelijk zichzelf te zijn; stilzwijgende en ziende onkunde is onze veiligste en hoogste kennis.

8. Van Gods volstreckte volmaaktheid, eeuwigheid en onveranderlijkheid

Ik ben, die Ik ben (Of Ik zal zijn, die Ik zijn zal). Exod. 3:14.

Eer de bergen geboren waren, en u de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God. Ps. 90: 2.

Zult gij tot de volmaaktheid toe de Almachtige vinden? Zij is als de hoogten der hemelen, wat kunt gij doen? Dieper dan de hel, wat kunt gij weten? Langer dan de aarde is haar maat en breder dan de zee. Job 11: 7, 8, 9,

God te kennen is het voornaamste deel der zaligmakende kennis. En dit is de eerste trap van de ware kennis Gods, op te merken, hoe onwetend wij van Hem zijn, en Hem te bevinden boven alle kennis. De Heere geeft een beschrijving van zichzelf, maar zulk ene, die voor onze bevattings niet klaarder is, dat Hij zelf is. Waarlijk een korte beschrijving, Ik ben, en u mocht denken, zij zegt niet veel; wat is er, dat niet evenzo van zichzelf zeggen kan, ik ben dat ik ben; het minste en verachtste schepsel heeft zijn eigen wezen. De menselijke wijsheid zoude hem willen leren, zich te noemen met enige hoge eernamen en titels, naar de wijze en gewoonte van koningen en prinses, en gelijk de vleierij van mensen hun gewoonlijk toeschrijven. U zou menen, dat de allerhoogste trappen van wijsheid, goedheid, sterkte, voortreffelijkheid, heerlijkheid, en dergelijke, zijner Majesteit meer betamelijk waren. En nochtans daar is meer majesteit in die eenvoudige benaming, dan in alle andere; maar een natuurlijk mens kan het niet zien, omdat het geestelijk moet onderscheiden worden. Laat de potscherven, zegt de Heere, twisten met aarden potscherven, maar laat ze niet twisten met hun Maker, Jes. 45: 9. Zo zeg ik, laat de schepselen zich vergelijken met de schepselen: laat hun de hoogste eernamen gegeven worden, ten opzichte van anderen: laat enigen van hen goed genoemd worden, en enigen beter, in vergelijking met elkander, maar God moet in geen vergelijkingen komen.

Paulus dacht het een hatelijke vergelijking, dat men de tegenwoordige kruisen ging vergelijken met de eeuwige heerlijkheid, Ik houd het daarvoor, zegt Paulus, zij zijn er niet tegen te waarden, Rom. 8: 18. Maar hoeveel hatelijker is het dan, God met de schepselen te vergelijken. Noemt Hem de hoogste, noemt Hem de machtigste, noemt Hem de voortreffelijkste, de Almachtige, de Allerheerlijkste ten opzichte van de schepselen, zo verlaagt gij maar Zijn Majesteit, om die neder te trekken tot enige trappen van vergelijking met dezelve, daar zij verre buiten alle palen van het verstand is. Die alle drukken slechts uit, dat Hij in trappen uitnemend verheven is boven de schepselen, gelijk sommige schepselen boven alle anderen, en zoo doet gij niets meer, dan dat u Hem maakt tot het hoofd van allen, gelijk sommige schepselen aan het hoofd staan van een rang of soort, die onder hen zijn: maar wat is dat bij Zijn Majesteit? Hij spreekt anders van zichzelf, Jes. 40: 17. Alle volkeren zijn als niets voor Hem, en zij worden bij Hem geacht minder dan niets zo hebt gij dan waarlijk de rechte benaming van God niet opgevat wanneer gij Hem begrepen hebt te zijn de aller uitmuntendste van alle wezens. Zolang als enig Wezen schijnt als een Wezen in zijn gezicht, voor wie alle wezens samengevoegd als niets zijn, terwijl gij God begrijpt de beste van hen te zijn, zo schrijft gij steeds iets aan het schepsel toe, want alle vergelijkingen veronderstellen iets stelligs in beide de uitersten; zo denkt gij u dan alleen enige verschillende trappen tussen dezelve, terwijl Hij zo oneindig, zo onbegrijpelijk veel verschilt; hoe is de afstand tussen God en de schepselen uit te drukken, anders dan door het verschil tussen een wezen, en niets? Kunt gij dit meten?

Kunt gij het u verbeelden? Neemt aan, u stelde u de hoogste en de laagste voor, en u mat de tussenruimte tussen: dezelve, zo merkt gij slechts het onderscheid aan tussen twee wezens; maar gij drukt niet uit, hoever Niets is verwijderd van een van die.

Nu indien iets kon ingebeeld worden minder dan niets, zou gij wel enigszins kunnen gissen de wijde ruimte tussen hetzelfde en een wezen? Nu zo is het hier. Dus zegt de Heere, alle volkeren, hun heerlijkheid, volmaaktheid en getal, die allen en al hun voortreffelijkheden samen verenigd, komen niet tot de waardij van één stofje, ten opzichte van mijn. Majesteit; die allen zijn gelijk nullen vóór een cijfer, voegt voor dezelve zoveel bijeen als u wilt, zij kunnen geen getal uitmaken; zij zijn niets, en minder dan niets.

Zo behoren wij dan een zodanige bevatting van God te hebben. En zulk een Wezen en leven aan Hem toe te schrijven, dat voor zijn aangezicht, en in vergelijking met Hem alle geschapen wezens uit ons gezicht verdwijnen, gelijk het heerlijk licht der zon, hoewel het de sterren niet vernietigt, noch tot niet maakt, nochtans haar verschijning voor onze zinnen vernietigt, en haar uit het gezicht doet verdwijnen, alsof zij er niet waren; hoewel er des nachts een groot onderscheid en ongelijkheid is in de sterren, enigen zijn duisterder, enigen van de eerste grootte, en enigen van de tweede en derde, enz., enigen van groter en enigen van minder heerlijkheid. Maar bij dag zijn ze allen gelijk, allen zijn ze verduisterd door de heerlijkheid der zon. Evenzo is het hier; hoewel wij het ene schepsel met het andere mogen vergelijken, en in dezelve verscheiden trappen van volmaaktheid en voortreffelijkheid vinden, terwijl wij dezelve alleen met elkander vergelijken, nochtans, indien eens de heerlijke glans Gods op de ziel schijnt, zullen in dit licht al deze lichten verduisterd, en al hun onderscheid onmerkbaar worden. Een engel en een mens, een mens en een worm verschillen veel in heerlijkheid en volmaaktheid van wezen; maar o, in zijn tegenwoordigheid is zodanige berekening op deze grond niet te maken!

Alle dingen zijn dan gelijk; God is op oneindige afstand van allen, en zo zijn ze noch meerder, noch minder. Het oneindige is niet vatbaar voor zulke woorden, van vergelijking. Dit is de reden, waarom Christus zegt, daar is niemand goed dan, één, namelijk God. Waarom? Omdat ten opzichte van zijn goedheid, niets die naam verdient; minder licht in het gezicht van groter licht is duisternis, gelijk minder goed in vergelijking met een groter, kwaad schijnt; hoeveel temeer zal dan het geschapen licht en het geschapen goed die naam en beschrijving verliezen, in de tegenwoordigheid van dat ongeschapen licht, en deze zelfgenoegzame goedheid?

Daarom is het, dat de Heere Zichzelf op deze wijze noemt, Ik ben, alsof er niets anders ware. Ik wil niet zeggen, zegt Hij, dat ik de allerhoogste, de allerbeste, en allerheerlijkste ben, die er is; dat zou op de voorgrond plaatsen, dat andere dingen Benig Wezen en enige heerlijkheid hebben, die waardig is gerekend te worden; maar Ik ben, en daar is niemand dan Ik; Ik ben alleen, Ik hef mijn hand ten hemel en zweer, Ik leef tot in eeuwigheid. Daar is niets anders, dat zeggen kan, ik ben, ik leef; want daar is ook niets anders, dat een Wezen uit en van zichzelf heeft. Kan iemand roemen over hetgeen hij geleend heeft, en zijn eigen niet is? Indien een vogel die van andere vogelen zijn schone veren gestolen heeft, zou te voorschijn komen, en met hen strijden over de schoonheid, zou ieder van hen niet terstond zijn veren uitplukken en hem naakt laten, om een voorwerp van bespottung voor allen te, zijn?

Immers zo is het hier, aangezien onze adem en ons Wezen in onze neusgaten is en afhangt van het ademen zijner Majesteit op ons; indien Hij slechts, als het ware zijn adem inhoudt, wij zouden tot niet verdwijnen; Hij ziet op de mens en hij is niet meer, Job 7: 8. Dat is een vreemd aanschouwen, hetwelk niet alleen de mens buiten zich ziet, maar ook uit zijn leven en Wezen ziet; hij ziet hem tot in het eerste niet: en kan

hij, dan zeggen, ik leef, ik ben? Nee, hij moet altijd van zichzelf ten opzichte van God spreken, gelijk Paulus van zichzelf spreekt ten opzichte van Christus. *Ik leef, maar niet meer ik; maar Christus leeft in mij.* Ik ben, maar niet ik, maar God in mij; ik leef, ik ben, maar niet ik, maar in God, in wie ik leef, en van wie ik mijn Wezen heb.

Zo kan niemand anders zeggen: Ik ben, omdat alle dingen geleende druppels zijn van die zelfgenoegzame Fontein, en spranken van dat eerste Licht. Laat er iets tussenbeide komen tussen de stroom en de fontein, zo wordt de, stroom afgesneden en droogt op: laat er iets gesteld worden tussen de zon en, de stralen, straks zullen de stralen verdwijnen. Daarom is het, dat dit Fonteinwezen, dit oorspronkelijk Licht, dit Zelfwezen; Auton, gelijk Plato Hem noemt, alleen de naam van Wezen verdient. Andere dingen, die wij met die naam noemen, zijn nader aan niet, dan aan .God, en kunnen zo ten opzichte van Zijn Majesteit, gevoeglijker niet, dan iets genaamd worden.

Gij ziet dan, welke diepe verborgenheid van Gods volstreckte zelfgenoegzame volmaaktheid vervat is in deze vijf letteren, Ik ben, of ook in deze zes, Jehova; indien u vraagt wat God is, is er geen beter antwoord, dan dit, *Ik ben, of ook, Hij die is;* indien ik zou zeggen, Hij is de Almachtige, de Alleenwijze, de Aller-volmaaktste, de Heerlijkste, het is alles in deze woorden begrepen: Ik ben die Ik ben;" want dit is waarlijk te zijn, al die volmaakheden te zijn, eenvoudig, volstrekt, en als het ware, alleen; indien ik al die woorden gebruikte en al de Schriftuurlijke epitheta, en al de bijnamen optelde, zo doe ik hier niets toe; indien ik niet meer zeg, zo verminder ik er iets van.

Gelijk dit nu Gods volstreckte volmaaktheid voorstelt, zo zei ik u, dat het te kennen geeft zijn eeuwigheid en onveranderlijkheid. U kent de spreuk van Pilatus: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven; menende daarmee, dat hij het niet wilde veranderen, en dat het zo moest blijven staan; zo past dit eigenlijk op Gods eeuwigheid, *eer Gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God*, Ps. 90: 2.

Nu, dit is eigenlijk te zijn, en dit verdient ook alleen de naam van wezen; hetwelk nooit niets was, en nooit niets zal zijn, die altijd zeggen kan: Ik ben. U weet, dit is met niemand anders alzo, dan met God. Hemel en aarde met al wat er in was, kon voor ruim zes duizend jaren niet zeggen: *Ik ben.* Adam kon .eens gezegd hebben: ik ben, maar nu kan hij het niet zeggen; want dat Zelfwezen, dat Fonteinwezen heeft tot hem gezegd, keer weder tot stof. En zo is het met al de voorleden geslachten; waar zijn zij nu? Zij waren, maar zij zijn niet; wij waren toen niet, en nu zijn wij; want wij zijn in hun plaats gekomen. Maar wie van ons zal binnen weinig tijds, kunnen zeggen: ik ben? Nee, wij vliegen daarheen en zijn gelijk een droom, gelijk wanneer iemand ontwaakt; wij zijn gelijk een rede die gesproken wordt, welke voor het tegenwoordige een geluid maakt en dan is zij voorbij. Binnen weinige jaren zal dit geslacht voorbij zijn en niemand zal gewag van ons maken; onze plaats zal ons niet kennen, ja zo min als wij nu gedenken, die voor ons geweest zijn. Christus zei van Johannes, hij was een brandend en schijnend licht; hij was, zegt hij, maar nu is hij niet, maar Christus kan altijd zeggen: Ik ben het licht, en. het leven der mensen.

De mens is; maar ziet een weinig terug, en hij was er niet, zo zult gij zijn oorsprong vinden; gaat een weinig voorwaarts, en hij zal er niet, zijn, zo zult gij zijn einde vinden; maar God is de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde. Maar och, wie kan zover terug treden, dat hij een beginsel zou bevatten óf zover vooruitlopen, dat hij een einde zou begrijpen van zulk een Wezen, hetwelk het begin en het einde is van alle dingen, maar zelfs zonder begin en zonder einde? Wiens verstand zou hier niet,

verward worden? Daar is hier geen weg, dan dat men vliede naar het heiligdom van Paulus: O hoogte, en breedte en diepte! Wij kunnen ons geen Wezen verbeelden, of wij moeten eerst begrijpen dat het niets was, en dat het in een bepaald ogenblik zijn Wezen kreeg; kunt gij dan door te onderzoeken God uitvinden? Derhalve, wat zijn Wezen is, is nimmer in het hart van een mens opgekomen, om dit. te beschouwen.

Indien iemand maar de leeftijd van twee geslachten doorleefde, hij zou een wereldwonder wezen, maar indien iemands dagen verlengd werden als die der aartsvaders vóór den zondvloed, dan zou hij werkelijk oud genoemd worden; maar dan is hemel en aarde nog veel ouder; wij mogen in ons verstand tot de tijd van omtrent zes duizend jaren terug gaan en nochtans zullen wij even ver van zijn begin zijn, als wij eerst waren. Als wij gekomen zijn tot het begin van alle dingen, zo kan de menselijke inbeelding zich nog verder uitstrekken en stellen bij zichzelf nog zovele duizenden jaren van het begin. des tijds, als alle volken en geslachten, van de beginne af konden opgecijferd hebben, indien zij tot niets anders waren gebruikt geweest dan hiertoe. En neemt aan dat er dan een som werd opgemaakt van al die verscheiden sommen van jaren, dan zou het een zeer groot en onuitsprekelijk getal zijn; maar nog zou uw verbeelding verder kunnen reiken en vermenigvuldigen die grote som voor zichzelf zo menigmaal, als slechts mogelijk is. Maar als gij dit alles hebt gedaan, zo zijt gij niet één haar nader aan de dagen van de Oude van dagen. Neemt zelfs aan, dat dit alleen de oefening zou zijn van mensen en engelen, de ganse eeuwigheid door, zo zou een zo wonderbare rekenkunst, arithmetica, niet kunnen opklimmen tot de minste schaduw van de duur van Hem, die van eeuwigheid is. Al die wijde en brede sommen van al die vermenigvuldigingen van mensen en engelen, hebben geen evenredigheid met die nooit begonnen en nooit eindigende duur. De grootste som, die men zich verbeelden moge, heeft een zekere evenredigheid met het minste getal, hetwelk zo menigmaal en niet meer er in begrepen is, zodat het minste getal vermenigvuldigd zijnde, zal opklimmen tot het grootste dat u kunt bevatten. Maar o waar zal een ziel zich hier bevinden? Zij is besloten tussen twee eeuwigheden; in welke weg zij zich ook keert, daar is geen uitgang, waar zij ook heen ziet, zij moet zichzelf verliezen in een oneindigheid rondom haar, zij kan geen begin en geen einde vinden; wanneer zij zich in het onderzoeken vermoeid heeft, en het niet kan vinden, zo weet zij niet, wat de eeuwigheid is, en zij kan niet zeggen wat zij is.

Nu wat zijn wij dan? O wat zijn wij, die onszelf groot maken! Wij zijn van gisteren, en weten niet, Joh. 8:9. Neemt aan dat wij duizend jaren lang geleefd hadden, nochtans zegt David Ps. 91: 4. Duizend jaren zijn in Uw ogen, als de dag van gisteren. De tijd voor U heeft geen eerst en laatst. U beschouwt tegelijk hetgeen niet tegelijk, maar in verscheiden tijden is; dat alles heeft geen evenredigheid van één dag, met uw dagen; wij veranderen in onze dagen en zijn heden niet wat wij gisteren waren; maar Hij is dezelfde gisteren en heden en voor eeuwig, Hebr. 13: 8. Dagelijks zijn wij stervende, een deel van onzen tijd wordt weggenomen: wij laten steeds een dag meer achter ons. En wij. Zijn heden niet, wat wij gisteren waren, en hetgeen achter ons is, is voorbij, het kan niet wederom verkregen worden. Al behagen wij onszelf ijdel in het getal onzer jaren, in de uitbreiding van ons leven en in de verwisselingen van de tijd; nochtans in der waarheid, wij verliezen steeds zoveel van ons leven en van onzen tijd, als er voorbij gaat. Eerst verliezen wij onze kindsheid; dan verliezen wij onzen mannelijke leeftijd en dan laten wij ook onzen ouderdom achter ons. Zelfs deze tegenwoordige dag betwisten wij aan de dood.

Maar als Hij alles beweegt, blijft Hij onbewegelijk; al zijn de dagen en jaren in een gedurig verloop en beweging rondom Hem, en al voeren zij ons met hun geweld ter

neder, zo blijft Hij toch dezelfde voor eeuwig. Zelfs de aarde, die zo zeker bevestigd is, en de hemelen, die men stelt, dat onverderfelijk zijn, zij worden nochtans oud als een kleed. Maar Hij is dezelfde en zijn jaren hebben geen einde, Ps. 102: 26, 27. Hij is het begin zonder enig begin, het einde zonder einde, daar is niets voor Hem voorleden en niets toekomend. Hij is een Wezen dat alles is, voor alles, na alles en in alles. Hij beschouwt van de verhoogden en uitstekende toren der eeuwigheid, al de opvolgingen en veranderingen onder de schepselen; daar is geen opvolging en .geen verandering in zijn kennis, gelijk in de onze; want Hem zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend. Hij kan het einde verklaren voor het begin; want Hij kent het einde van alle dingen, eer Hij het een begin gaf. Daarom wordt Hij nooit gedrongen tot een beraad, in iets dat voorkomt en gebeurt, gelijk de wijsten der mensen daartoe komen, die alle toevallen en uitkomsten niet konden voorzien. Maar Hij is in één zin, zegt Job: en die éne zin en dat éne voornemen is eens voor al, het is een allesomvattend voornemen. Hij had het van eeuwigheid, en wie kan Hem keren, want Hij zal volbrengen wat zijn ziel begeert.

Nu, kunt gij God door onderzoeken uitvinden? Kunt u, een arm sterfelijk schepsel, opklimmen tot de hoogte des hemels, of nederdalen tot de diepte der hel? Kunt gij omreizen en rondgaan de ganse zee en het vaste land in zijn lengte en breedte? Zou enig sterfelijk schepsel zodanige reis ondernemen, om het heelal rond te gaan? Ja dat niet alleen, maar ook ieder hoek daarvan te doorzoeken, boven en beneden, aan de rechter en aan de linkerhand? Neen gewis, ten ware wij ons een mens voorstelden, wiens voeten omlaag waren tot de diepte der hel, en wiens uitgestrekte armen de lengte der aarde en de breedte der zee konden omvademen; ik zeg, tenzij wij zulk een schepsel stelden, zo ware het ijdel, dat men zich inbeeldde, dat de hoogte van de Bene, en de breedte van de andere kon uitgevonden en gemeten worden. Indien nu de sterfelijke schepselen de maat van datgene, niet kunnen bereiken, hetwelk eindig is, o wat kan dan een schepsel weten van Hem, die oneindig is, en de Maker van al .deze dingen!

Gij kunt zee en land niet omvatten, hoe kan dan een ziel Hem begrijpen, die de wateren met zijn vuist heeft gemeten en het stof der aarde met een drieling heeft begrepen, en de bergen heeft gewogen in een waag, en de heuvelen in een weegschaal, Jes. 40: 12. U kunt de omtrek van de hemel niet weten, hoe kunt gij Hein dan uitvinden, die van de hemelen met de span de maat genomen heeft, en dezelve uitspant als een dunnen doek? Gij kunt de volkeren niet .tellen, noch de grootte der aarde begrijpen, noch de gans wijde uitbreiding der hemelen; wat kunt gij dan van Hem kennen, die daar zit boven de kloot der aarde, en haar inwoners zijn als sprinkhanen voor Hem, die de hemelen uitbreidt als een tent, om te bewonen? Jes. 40:22. Hij heeft al de pinnen en staken van deze tabernakel gemaakt en dezelve hier beneden vastgemaakt, maar op niet met al, en hij strekte deze gordijnen daarboven over. En het was Hem zo zwaar niet, als het voor u is, de, gordijnen voor uw bed te trekken; want Hij sprak, en het was daar, hij gebod. En het stond daar, Ps. 33:9. Kunt gij door onderzoeken Hem uitvinden? En nochtans moet gij naar Hem onderzoeken, niet zozeer uit nieuws gierigheid, om te weten wat Hij is: want Hij bewoont een ontoegankelijk licht, hetwelk niemand gezien heeft, noch zien kan, 1 Tim. 6: 16. Ook niet zozeer om Hem te vinden, dan wel om gevonden te worden, of om te vinden, hetgeen wij, niet kunnen kennen, wanneer wij het gevonden hebben. U moogt Hem zoeken, maar al vindt gij Hem nooit, zo zult gij Hem toch niet te vergeefs zoeken: want gij zult de zaligheid in Hem vinden. Al vond gij Hem, zou gij Hem dan ook wel tot de volmaaktheden uitvinden? Hetge en u dan uitgevonden hadt, zou geen God zijn. Hoe is het mogelijk voor zulke enge harten, dat ze een begrip zouden formeren, of een

indruk zouden ontvangen van zulk een onmetelijke grootheid en eeuwige goedheid? Zou niet een ziel haar kracht van spreken en denken verliezen, omdat er zoveel te spreken en te denken is en het alles zover te boven gaat, wat zij kan denken of spreken? Stilzwijgen moet hier dan de beste redenaarskunst en de zoetste welsprekendheid zijn. Wanneer de welsprekendheid zelfs stom en stilzwijgend moet worden, dan is het wegens de overvloed en mateloosheid Van dat onvergankelijk licht, hetwelk geen evenredigheid heeft met ons verstand, hetwelk ons zo verblindt, gelijk in de duisternis dat gebrek aan licht. Al wat wij van God kunnen zeggen, is, dat al wat wij ook kunnen denken of begrijpen, Hij dat niet is, omdat Hij niet in het hart van een mens is opgekomen, om Hem te begrijpen. En dat Hij niet gelijk is aan enige van deze dingen, die wij kennen: en indien Hij dezelve niet gelijkt, zo kunnen wij geen gelijkennis voor Hem in onze kennis vormen.

Wat zullen wij dan doen? .Wij zullen wel onderzoek en naspeuring. naar Hem doen. Maar indien wij Hem niet kunnen kennen, zo zullen wij eerbiedigen, vrezen. en aanbidden wat wij kennen. Zoveel van Hem kan er gekend worden, als ons onze plicht kan leren, en ons onze gelukzaligheid aanwijzen. Laat dan al ons onderzoek naar Hem een bijzondere betrekking op dat einde hebben, opdat wij uit liefde en vreze voor zulk een heerlijk en goedertieren God, Hem mogen dienen en aanbidden, en onszelf geheel naar Zijn wil en welbehagen schikken. Al wat u van God kent, of van Hem onderzoekt, is maar een ijdele bespiegeling en een werk van nieuwsgierigheid, indien het u niet tot dit einde leidt, dat het uw ziel vorme en geschikt make voor een vereniging en gemeenschap met Hem in liefde, en indien het u aan uzelf niet ontdekt, opdat gij bij dat licht van Gods heerlijke Majesteit, onderscheidenlijk moogt inzien in uw eigen geringheid en. jammerlijke ellende, en uw duisternis, dodigheid en algehele machteloosheid. De engelen, die Jesaja zag, acht gevende op God in de tempel hadden vleugelen die hun aangezichten bedekten, en vleugelen die hun voeten bedekten; die voortreffelijke geesten, die hun voeten voor ons moeten bedekken, omdat wij hun heerlijkheid niet kunnen aanschouwen, (gelijk Mozes een deksel moest gebruiken) deze engelen kunnen evenwel zijn heerlijkheid niet aanschouwen, maar moeten hun aangezichten bedekken voor de stralende en schijnende glans van Zijn Majesteit; maar zij hebben twee andere vleugelen om daarmee te vliegen. En aldus in eerbied en vreze voor God geschikt, zijn ze gereed, om zijn bevelen gewillig en vaardig uit te voeren, Jes. 6: 1, 2, 3, enz.

Maar welk gebruik maakt Jesaja van dit ganse heerlijke gezicht? *Wee mij, zegt hij, ik ben een man van onreine lippen*, enz. Och allen zijn wij onrein, en volk èn herder. Buiten twijfel heeft hij te voren daarvan wel iets geweten; maar nu ziet hij het opnieuw, alsof hij het nooit gezien had. De heerlijkheid Gods, die op hem scheen, maakte hem niet opgeblazen in laatdunkendheid en waan vanwege de kennis van zulke diepe verborgenheden, maar hij werd daardoor in zichzelf meer vernederd: zij beschijnt zijn hart en zijn gehelen mens, en zij laat hem zien, dat alles van binnen en van buiten onrein is; zo was het ook met Job; Job 42: 5, 6, met het gehoor der oren heb ik U gehoord, maar zolang als het maar was van horen zeggen, zo dacht ik, dat ik nog iets was, ik zag menigmaal op mijzelf en op mijn daden met een soort van zelfbehagen en vermaak; maar nu, zegt hij, sinds ik U gezien heb met het gezicht van mijn ogen, verfoei ik mij in stof en as: ik kan mijzelf niet aanzien met verdraagzaamheid, zonder afgrijzen en verfoeiing: de eigenliefde deed mij een walg hebben aan de zonden van andere mensen, meer dan aan mijn eigen, .en de eigenliefde bedekte mijn zonden voor mij; zij vertoonde mij aan mijzelf in een valse gedaante; maar nu zie ik mij zelven in mijn rechte gedaante en alle bedekselen zijn weg-

genomen; uw licht heeft tot in mijn ziel gestraald: en zie ik kan niet verdragen, dat ik op mezelf zie.

Hier is nu de ware kennis van Gods Majesteit, welke binnen in u een verborgenheid van ongerechtigheid ontdekt; hier is de kennis Gods in der waarheid, die alles nevens God verlaagt, niet alleen in het oordeel, maar ook in de genegenheid, die uw ziel lokt en verenigt met God, en van alle geschapen dingen aftrekt. Dit is een rechte ontdekking van Goddelijke zuiverheid en heerlijkheid, die zelfs de zuiverheid der engelen bevlekt en de hoogte van alle heerlijkheid als besmet voorstelt; zo zal ze dan veel meer reinheid dan onreinheid vertonen, zonder een deksel. De zogenaamde kennis en wetenschap, die opgeblazen maakt, is vals; want ware kennis ontledigt een ziel van zich zelve, en vernedert haar in zichzelf, opdat ze vol zij van God. Die meent iets te kennen, die kent nog niets, gelijk hij behoort te kennen.

Dit is dan de eerste eigenschap of het eerste merkteken van zaligmakende kennis Gods. Zij neemt allen grond van ijdel vertrouwen weg, zodat een ziel niet kan vertrouwen op zichzelf. En dan is haar eigen oogmerk dat de ziel op God zou vertrouwen en van Hem in alles afhangen. Te die einde noemde God zichzelf in de Schrift met zoveel namen, die allen beantwoorden aan onze verscheiden noden en zwarigheden, opdat hij zich aan ons bekend zoude maken, hoe algenoezaam Hij is, opdat wij zo onze ogen en harten tot Hem zouden wenden. Dit was het oogmerk van deze naam: Ik ben, opdat Mozes een ondersteuning voor zijn geloof zou hebben; want anders, indien hij op de uiterlijke waarschijnlijkheid gezien had, was het dan niet bijna een belachelijke zaak, en ene ijdele inbeelding, dat een eenvoudig en gering mens tot een koning zou gaan met zulk een last, dat hij zo vele onderdanen zou laten gaan? Was het daarenboven niet een uitzinnige onderneming, dat hij zo vele duizenden van onder een goddelozen heerszuchtige koning, naar een ander volk wilde uitleiden; daarom, zegt de Heere Ik ben; Ik, die alle dingen een Wezen geef, zal een Wezen aan mijn belofte geven; Ik zal maken, dat Farao luistert en dat het volk gehoorzaamt.

Wel dan, wat is er, dat aan deze naam van God niet zal beantwoorden? Is het een scheppende Naam, een Naam, die alles door een woord uit niets voortbrengt; indien Hij zodanig is, gelijk Hij is, kan Hij van ons maken, wat Hem beliest. Indien onze zielen deze Naam gestadig in onze harten gegraveerd hadden, o welk een kracht zouden de Goddelijke beloften en bedreigingen op ons hebben! *Ik, Ik ben het, die u troost, zegt Hij; indien wij geloofden, dat Hij in waarheid, de Heere Jehovah was, hoe getroost zouden wij wezen! Hoe zouden wij Hem prijzen, door Zijn naam, Jah! Hoe zouden wij voor Hem buigen en ons aan Zijn gezegende wil onderwerpen! Indien wij dit geloofden, zouden wij niet zo van Hem afhangen, alsof wij geen Wezen in onszelf hadden? Zouden wij Hem niet maken tot ons vertrek en tot onze woonplaats, en besluiten onze vastheid en de vastheid van zijn kerk uit zijn onveranderlijke eeuwigheid gelijk de psalmist doet, Ps. 90: 1. Ps. 102: 28, 29?*

Hoe kunnen wij aan zulk een Fonteinwezen denken, of wij moeten tegelijk erkennen, dat wij schaduwen zijn van zijn goedheid en dat wij Hem schuldig zijn, wat wij zijn, en al zo onszelf toewijden en toe-eigenen aan zijn heerlijkheid? Hoe kunnen wij zulk een zelfstandig Wezen .en onafhankelijke scheppende Goedheid aanmerken, of wij moeten enige begeerte hebben om. Hem aan te kleven, en enig vertrouwen om op Hem te steunen? Nu, dit is Hem te kennen.

Als wij dan aan zijn onveranderlijkheid denken, zo laat ons onze eigen ijdelheid in aanmerking nemen, welker heerlijkheid en volmaaktheid gelijk is aan een zomerbloem of een damp, die voor een kleinen tijd opgaat, welker beste staat enkel ijdelheid is. Onze voornemens zijn ras afgebroken en te niet gedaan en onze besluiten veranderen. Dit is een merkteken der sterfelijkheid, wij zijn niet altijd onszelf gelijk.

Nu het ene te zijn en dan weer iets anders, is een eigenschap van de zondige en ellendige mens; daarom laat ons aflaten van de mens, wiens adem in zijn neusgaten is, en niet vertrouwen op prinsen, die sterven zullen; veel minder op onszelf, die minder zijn dan de minste der mensen. Maar laat ons ons vertrouwen op God stellen, die niet verandert, en wij zullen niet verteerd worden; onze wateren zullen niet ophouden en wij zullen nooit beschaamd worden wegens enige hoop, die wij op Hem hebben; maar vertrouwt iemand op iets anders, het zal hem ongetwijfeld verbijsteren en beschaamd doen komen.

Met één woord: wat u van God zult horen of kennen, weet, dat het ijdel en onnut is, tenzij het nederdale in uw hart, om u tot zijn vreze en liefde te vormen, en tenzij het zich uitstrekke tot de uiterlijke mens, om die tot gehoorzaamheid te schikken. U zijt maar verijdelde in uw inbeeldingen, en uw onwijs hart is verduisterd, terwijl u, zo gij God kent, Hem niet als God verheerlijkt. Indien dit niet de vrucht en het einde van uw kennis is, zo zal de kennis u erger zijn, dan onwetendheid; want zij zal hier een oordeel van verharding over u brengen en zij zal hier na uw gezette beschuldiger en getuige tegen u zijn, Rom. 1: 11, 22.

De kennis van Jezus Christus, waarlijk zo genoemd, is noch ledig noch onvruchtbaar; want uit haar wortel en sap spruit nederigheid, zelfverootmoediging, vertrouwen op God, geduld in verdrukkingen, zachtmoedigheid in tergingen, matigheid en gespeendheid in geoorloofde dingen enz., 2 Petrus 1: 28.

9. Van Gods barmhartigheid, genade, goedertierenheid, waarheid, enzovoort

Als nu de Heere voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep hij: Heere, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft, die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaders aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en in het vierde lid. Exod. 34: 6, 7.

Daar is niets, hetwelk scheiding kan maken tussen God en een volk, dan ongerechtigheden, en nochtans scheidt Hij ook daarom zeer ongaarne. Hij houdt zich veelszins, alsof Hij scheiden wilde, opdat wij Hem zo mochten vast houden, en waarlijk, Hij is niet bezwaarlijk te houden; Hij dreigt menigmaal Zijn tegenwoordigheid aan een persoon of volk te onttrekken en Hij dreigt, opdat Hij zich niet inderdaad onttrekke, maar opdat zij Hem mochten bidden te blijven; Hij is niet zwaar te verbidden. Wie is een God gelijk Hij, traag tot toorn & groot van barmhartigheid! Hij is niet ras vertoornd en Hij blijft niet lang vertoornd; want Zijn toorn is gelijk die van een liefhebbend Vader. De liefde neemt de toorn aan, als het laatste redmiddel, en indien hetzelfde verwint, zo legt zij die even gaarne af, als zij onwillig was die aan te nemen. U kunt daarvan een levende afbeelding zien in, Gods handeling met Mozes en Zijn volk, Exod. 33.

Hij had dit wederspannig en hardnekkig volk lang verdragen; menigmaal had Hij hun gedreigd af te snijden. En nochtans dit als het ware, ongaarne doende, en berouw daarover hebbende, zo laat Hij zich voor hen verbidden; maar alles was tevergeefs; zij verdierven hun wegen steeds meer en meer en vervielen (zie Hoofdstuk 32) tot grove afgoderij, die grote overtreding, waartegen Hij hen menigmaal zo plechtig gewaarschuwd had, waarop Hij in grote toorn ontstoken werd en de Heere dreigde. (Hoofdst. 33: 13) van hen te gaan; gaat heen, zei Hij, naar Kanaän, maar Ik zal niet met u gaan; gaat in het gevaar van alle oordelen en van de wreedheid der volken des lands. Hier is een droevig afscheid van Israël. En wie zou denken, dat Hij na dat alles nog kon gehouden worden? Wie kon denken, dat Hij kon verbeden worden? En nochtans wordt Hij verbeden; Hij wordt niet zodra aangezocht, of Hij geeft enigen grond van hoop, en eer Hij daartoe komt, zegt Hij: *gaat en legt uw sieraad van u af, en Ik zal weten, wat Ik doen zal.*

Wil hij dan een berouwhebbend volk aannemen en is er nog hoop op genade? Zou Hij die reeds aan het weggaan is, ons den. weg tonen, om Hem nog te honden? En Hij die van ons vliedt, wil Hij ons versterken, om Hem na te lopen en te volgen? Gewis dit is niet naar de wijze der mensen, wier ontfermingen ophouden, als hun hartstocht ontsteekt; maar dit is de wijze en weg van de genade, of van Hem, die wacht om genadig te zijn; Hij vliedt zó, alsof Hij een volger wilde hebben; ja terwijl Hij schijnt weg te gaan, trekt Hij de ziel, opdat ze Hem mocht nalopen; daarom staat er Ps. 63: 9, *Mijn ziel kleeft U achteraan, zij volgt U na, uw rechterhand ondersteunt mij.*

Wel treurt het volk en legt zijn sieraad af, tot een toeken van vernedering en verootmoediging; maar dit alles kon Hem niet bevredigen, noch de vlam uitblussen, die ontstoken was; Mozes nam de tent uit het leger, de plaats des gericht, alwaar God met het volk sprak en de wolk van Gods tegenwoordigheid ging ook van daar; met één woord, de tekenen van Gods liefelijke en vriendelijke tegenwoordigheid gingen van hen, om aan te duiden, dat zij van God afgescheiden waren, en al het volk met de oversten, werden door Mozes enigszins van Gods gemeenschap afgescheiden; hij

onttrok deze heilige dingen aan de besmetting van een onheilig volk. Maar nog is alles niet weg; Hij gaat ver weg, maar niet uit het gezicht, opdat gij Hem altijd moogt volgen. En indien u volgt, zal Hij stilstaan; Hij is nooit buiten bereik van het roepen, hoewel wij Hem niet bemerken.

Nu in dit droevig geval kunt gij, een bewijs hebben, wie vroom is; ieder die de Heere zoekt, zal zich afscheiden van de onheilige vergadering en de tent volgen. Dit heeft het ganse volk zo gedaan, dat ze allen aanbaden in de deuren hunner tenten.

Ondertussen laat God Mozes toe, om met Hem te spreken. Al wil Hij tot het volk niet spreken, zo wil Hij nog met hun middelaar, de voorbeeldende middelaar spreken, om ons te tonen, dat God zijn welgevallen heeft in Christus, en zo zullen ad de voorbeden en smekingen van Christus voor ons gehoor krijgen.

Nu zij eens in gesprek komen, wordt die zaak opgenomen, Hij is niet ras toornig en nooit is Hij onverzoenlijk toornig; Hij is traag tot toorn en Hij houdt niet lang de toorn. Mozes, gemeenzaam wordende met God, verkrijgt niet alleen zijn verzoek voor het volk, maar wordt vrijmoediger in een verzoek tot zijn eigen voldoening en bevestiging; hij kon niet verdragen, dat hij dat volk zou moeten leiden, ten ware God met hem ging, en hij de belofte had, dat Hij met hen zoude gaan; zo kon hij niet verdragen, dat Hij ver van hem zou zijn, maar hij staat naar de naaste gemeenschap, die er kon zijn. Och of het zo met ons ware! Zijn verzoek is, dat de Heere hem zijn heerlijkheid wilde tonen. Had hij niet reeds genoeg daarvan gezien en meer dan enig mens ooit zag, toen hij op de berg met God sprak?

Nee, maar hij wilde meer zien; want daar is altijd meer te zien en in een godzalige ziel is altijd meer begeerte om te zien. Hoe meer men er van ziet, hoe meer men die bemint en begeert; een smaak daarvan baart een natuurlijke begeerte naar dezelve, en hoe meer men er van smaakt, hoe liefelijker en verser zij is. Maar toch zijn heerlijkheid is boven onze begeerte en genieting. U zult mijn aangezicht niet zien. Al onze kennis van God, al wat wij verkrijgen of ondervinden van Hem, reikt slechts tot een duister en verward begrip van hetgeen Hij is. Het klaarste en naaste gezicht van God in de wereld, is, alsof

Hij de mens niet bekend was, dan door zijn rug of achterste delen, hetwelk een groot stuk van vervreemding is. In de hemel, staat er, zullen wij Hem zien van aangezicht tot aangezicht, en ten volle, gelijk Hij is, omdat de ziel dan eerst daardoor vatbaar gemaakt wordt.

Twee dingen maken ons hier onbekwaam, om nabij God te zijn: zwakheid en ongerechtigheid. Zwakheid in ons kan zijn heerlijkheid niet zien; wij zijn zo zwak van ogen, dat de glans der zon dezelve zou verblinden. En ongerechtigheid in ons kan Hij niet aanzien, omdat hij te rein van ogen is, dan dat Hij onreine dingen kan aanschouwen; ongerechtigheid is het enige in de schepping, waartegen Gods heiligheid een afkeer (antipathie) heeft; daarom is Hij steeds bezig, het lichaam der zonde in ons teniet te doen en ons te zuiveren van alle besmettingen des vleses en des geestes; voor dat de ziel dus gereinigd is van alle zonden door de werking van de Heiligen Geest, kan zij geen tempel zijn voor een onmiddellijk zien van Hem, en voor een onmiddellijke uitlating Gods aan ons. De zonde is de scheidsmuur en de dikke wolk, die zijn heerlijkheid voor ons verbergt; zij is het tegenovergestelde halfrood van duisternis, lijnrecht strijdig tegen het licht.

Naarmate Gods tegenwoordigheid tot de ziel komt, of van haar weggaat, is zij meer of min duister; hoe meer de zonde naar die mate in u heerst, hoe minder er van God in u is. En hoe meer de zonde wordt ten ondergebracht hoe nader en helderder Gods

tegenwoordigheid is. Maar laat ons onszelf vertroosten, dat wij op één dag te gelijk de zwakheid en ongerechtigheid zullen afleggen; de sterfelijkheid zal met onverderfelijkheid bekleed worden; wij zullen de voden van sterfelijke zwakheid in het graf laten, en onze wegwerpelijke klederen zullen wij achterlaten; dan zullen de zwakke ogen des vleses worden gelijk arendsogen, om de zon te zien. En dan zal de ziel bekleed worden met heiligheid als met een kleed, hetwelk God met vermaak zal aanzien; omdat Hij zijn eigen beeld in die spiegel ziet.

Nu komen wij tot de vervulling van Mozes begeerte, en tot het uitroepen van des Heeren Naam voor hem.

De Heere zelf is het alleen; die u kan zeggen wat Hij is; het is niet het prediken van de leraar, of enig ander voorstel, dat zijn naam voor u kan uitroepen; wij mogen die woorden wel tot u overbrengen, maar het is de Heere; die deze naam in uw hart moet schrijven; Hij alleen kan zijn heerlijkheid aan uw geest ontdekken. Daar is een Geest des levens, die in geen letters en lettergrepen kan ingesloten worden, maar Hijzelf moet die scheppen in het binnenste, en het innig gevoel en besef van die namen van die eigenschappen verwekken. Het geloof komt wel door het gehoor, en onze kennis in dit leven is duister door een spiegel, door middel van instellingen en zinnen; maar daar moet een inwendig leren en spreken tot uw zielen zijn, om het uitwendig prediken krachtig te maken, de zalving leert u alle dingen, 1 Joh. 2: 27.

Helaas! het is haar afscheiding van het Woord, welke hetzelfde zo onnut maakt; indien de Geest Gods inwendig schreef, hetgeen het Woord leert, zo zouden onze zielen levende brieven zijn, opdat gij Gods naam daarop mocht lezen. O, gebruikt hem veel, en hangt veel af van Hem, die u leert wat nut is, en die alleen uw zielen kan verklaren, wat Hij is.

Deze namen drukken Zijn Wezen en Zijn eigenschappen uit, wat Hij is in Zichzelf en wat Hij is voor ons; in zichzelf is hij Jehovah of een Zelfwezen, a u t ó n, gelijk wij hoorden uit Exod. 3: 6, Ik ben, die Ik ben, en El, een sterke of machtige God; welke twee namen ons voorhouden Gods volstreckte onbegrijpelijke volmaaktheid, op een uitnemende en onbegrijpelijke wijze in zich bevattende al de volmaakheden der schepselen, het onveranderlijke Wezen Gods, die was, en is, en Wezen zal; zonder tijdvervolg, zonder verandering of schaduw van omkering. En dan de almachtige kracht Gods, waardoor hij zonder de minste moeite, door een enkele neiging en wenk van Zijn wil en welgevallen alles kan maken of verderven, scheppen of vernietigen, voor wie niets onmogelijk is; welke drie dingen, indien zij van ons wel overwogen werden, totdat onze zielen een indruk daarvan kregen, gewis krachtig zouden zijn, om onze harten van de ijdele, veranderlijke en ledige schaduwen der schepselen af te trekken en onze verstrooide genegenheden te vergaderen, die onder elkander, wegens haar ongenoegzaamheid verdeeld zijn, opdat ze allen samenkomen in één, en zich voegen tot deze zelfgenoegzame en eeuwige God.

Ik zeg, indien een ziel dadelijk geloofde en bemerkte, hoe algenoegzaam Hij is, en hoe ongenoegzaam alle andere dingen zijn, zou zij Hem dan niet aankleven, en tot Hem naderen? Ps. 73: 28. Het is de pijniging en kwelling der ziel, aldus omtrent vele dingen verdeeld, afgescheiden en afgetrokken te worden; daarom zijn het vele dingen, omdat geen van die alle ons gebrek kan vervullen; ons gebrek is oneindig, onze begeerte onverzadelijk en het goede hetwelk in enige zaak is, is bepaald, en het ene kan maar dienen tot dit gebruik en het andere tot een ander gebruik, en als alle dingen samen zijn, zo kunnen zij maar enige noden vervullen; maar zij laten veel van de ziel ledig; maar menigmaal overdwarsen deze uiterlijke dingen elkander, en kunnen samen

niet bestaan en daaruit ontstaat in de ziel veel strijd en worsteling; haar nood vereiste wel die beide, maar beide kunnen zij niet overeenkomen. Maar o! dat gijlieden zijn algemeen goed kondt zien ééns vooral, en bovenal; uw zielen zouden Hem zekerlijk verkiezen; uw zielen zouden op Hem vertrouwen. U lieden zou zeggen, *Assur zal ons niet behouden; wij zullen niet meer op paarden rijden*. Schepselen zullen ons niet voldoen; wij willen onze gelukzaligheid in U zoeken en nergens anders; sedert wij deze nieuwen wijn gesmaakt hebben, weg met de oude, de nieuwe is beter.

Ik bid u, maakt God tot uw Vriend, want Hij is groot, hetzij Hij een vriend of een vijand is. Hij heeft twee eigenschappen, die Hem of zeer troostvol, of zeer schrikkelijk maken, naar dat Hij met onze zielen in vrede of in oorlog is: de Eeuwigheid en de Almacht. U waart allen eens zijn vijanden; o bemerkt, welk een partij gij hebt; een almachtige partij en een onveranderlijke partij; indien u met Hem vrede wilt maken in Christus, zo weet, Hij is de beste vriend in de wereld, omdat Hij onveranderlijk en almachtig is; indien Hij uw vriend is, zal Hij alles voor u doen, wat Hij kan en wat u van node hebt. Vele vrienden zijn gewillig wat te doen, maar zij hebben geen vermogen; maar Hij heeft kracht, om te doen wat Hij wil en wat Hem beliest. Vele vrienden zijn veranderlijk, hun genegenheden drogen op, of zij zelve sterven, en daarom is zelfs de vriendschap der prinses slechts een ijdel vertrouwen, want zij zullen sterven en dan zullen zelfs hun gunstige gedachten met hen vergaan; maar Hij blijft dezelfde tot in alle geslachten; daar is geen einde aan zijn genegenheid. Hij kan altijd zeggen: *Ik ben, die Ik ben. Die Ik was ben Ik, en Ik zal zijn Die Ik was*. Mensen kunnen zo niet zeggen; zij zijn gelijk de beken, waarnaar de reizigers van Teman zagen, zij dachten die gevonden te hebben in de zomer, gelijk zij die verlieten in de winter; maar ziet, zij waren opgedroogd en de reizigers waren beschaamt; God kan u niet beschaamd maken wegens uw hoop, omdat Hij getrouw en machtig is; macht en getrouwheid is een zeker anker, om daarop vast te liggen in alle stormen en onweders. Zodanig is God in zichzelf; op tweeërlei wijze nu laat Hij zich aan de schepselen uit, op een troostelijke, of op een vreselijke wijze.

Deze heerlijke volmaaktheid en almachtige kracht heeft haar uitgang tot zondaars en zij vloeit langs twee kanalen, namelijk van barmhartigheid jegens ellendige zondaren, die zich verloren vinden, tot Hem vlieden, en zijn sterkte aangrijpen. En van rechtvaardigheid jegens allen, die zichzelf vleien, in hun zonden blijven, en de bozen dag verre stellen. Daar is geen barmhartigheid Voor dezulken, die geen gerechtigheid vrezen, en daar is geen rechtvaardigheid voor dezulken, die van haar afvlieden naar de barmhartigheid. De Heere vertoont zich in een tweeërlei verschijning, naar de staat der zondaren; Hij zit op een troon en rechterstoel van genade en barmhartigheid, om aan de snoodste zondaar, die voor zijn toorn bevreesd is, en gaarne met Hem bevredigd zou zijn, toegang te verlenen. En Hij zit op een troon van gerechtigheid en van toorn, om de vermetele zondaars van zijn heiligheid uit te sluiten en te verbannen.

Er waren twee bergen onder de wet, de ene van vervloeking, de andere van zegeningen; dit zijn de bergen, waarop God zijn troon stelt, en van deze troon spreekt Hij, en vonnist het menselijk geslacht. Van de berg der vervloeking verkondigt Hij een vloek en verdoemend vonnis over alle vlees; want zij hebben allen gezondigd, en daarom besluit Hij hen allen onder de zonde, opdat alle vlees de mond gestopt worde, en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij. De Heere, aldus alle mensenkinderen veroordeeld hebbende wegens de ongehoorzaamheid, gaat wederom zitten op de berg der zegeningen en verkondigt een vonnis van vrijspreking voor zo velen, als het vonnis van verdoemenis ter harte nemen, en een beroep doen (appelleren) op zijn genade en barmhartigheid. Hun, die zo niet doen, hangt het vonnis van veroordeling in

zijn volle kracht boven hun hoofd.

De Heere richt zijn rechterstoel van gerechtigheid in Zijn Woord op, opdat alle vlees mocht overtuigd worden voor Hem: daarom dagvaardt (citeert), en daagt Hij als het ware, alle mensen uit, om zich te doorzoeken en voor zijn rechterstoel te verschijnen, om geoordeeld te worden; Hij spreekt in Zijn Woord ene beschuldiging tegen hen uit, Hij neemt hun gewetens tot getuigen der waarheid van al wat hun ten laste gelegd wordt, en dan spreekt Hij in hun gewetens dit vonnis uit: vervloekt is hij, die niet blijft in alles; hetwelk het geweten opvat, en daaruit besluit, dat het vervloekt is, en het onderschrijft de rechtvaardigheid van het vonnis. Zo is de mens schuldig voor God en zijn mond wordt gestopt; hij heeft gene uitvluchten noch voorwendsels (excusen noch prétexten), hij kan geenszins ontkomen aan de gerechtigheid; God wordt hierdoor gerechtvaardigd in zijn spreken en oordelen Ps. 119: 137, en de ziel keurt goed (ratificeert) en bevestigt de waarheid en gerechtigheid van al zijn bedreigingen en oordelen. Rom. 3: 4.

Voor zulke zielen nu, die zich bij God voegen en met Hem instemmen, om zichzelf te oordelen en te veroordelen, heeft de Heere een troon der genade en een rechterstoel van barmhartigheid in het Woord opgericht, waarop Hij Zijn Zoon Jezus Christus gezet heeft, Ps. 2: 6. Ps. 89: 4, 15. Ps. 45: 6, 7. Hebr. 1: 8. En o deze troon is een troostrijke troon: goedertierenheid en waarheid gaan voor het aangezicht des Konings, om de ellendige zondaren te verwelkomen en te onthalen, en om toegang voor hen te maken. Van deze troon reikt Jezus Christus de scepter des Evangelies toe om zondaars, zelfveroordelende zondaars te nodigen, om tot Hem alleen te komen, die verkregen heeft, dat hem volkomen het uiterste gericht is toevertrouwd, opdat Hij het eeuwige leven zoude geven, aan wie Hij wil, Joh. 5: 21-24.

Och, dat is een zoete en uitgebreide volmacht, gegeven aan onzen Vriend en Broeder Jezus Christus, een macht om de vonnissen, die tegen ons geveld zijn, te herroepen (retracteren), een macht, om hen los te maken, die de gerechtigheid gebonden heeft, een macht en gezag om hen vrij te spreken (absolveren), die de gerechtigheid veroordeeld heeft, om te zegenen degenen, die de wet gevloekt heeft, en om de mond tot loven te openen van hen, wier mond door de zonde en strafschuldigheid gestopt was, een macht om het antwoord van een: goed geweten te geven aan uw kwaad zelfpijnigend geweten. Met één woord, Hij heeft macht, om levend te maken en te genezen degenen die gedood of gewond zijn, door het gebod.

Nu zeg ik, aangezien God uitdrukkelijk deze troon der barmhartigheid in Zijn Woord bevestigd heeft, zo moogt gij wel, nadat gij de gerechtigheid van de vloek der Wet hebt aangenomen en erkend, u beroepen (appelleren) op de Goddelijke barmhartigheid en genade, zittende op een anderen troon: of in een andere rechtbank, namelijk des Evangelies. U moogt, zeg ik, indien uw geweten, u dringt om te wanhopen en besluiten, dat er geen hoop is, in hoger beroep komen (appelleren) van uw geweten, van de satan, en van de gerechtigheid, op Jezus Christus, die u de genadescepter toereikt. Ja die Rechter roept u zelf toe: staat op en komt, staat niet langer voor die vierschaar; want het is een lagere en mindere rechtbank; daar is een weg, om u te laten herstellen en opheffen (redresseren en releveren) door een hoger lof van genade.

Gij moogt tegen de gerechtigheid, tegen de satan, en tegen uw eigen geweten zeggen:

"Het is waar, ik beken, dat ik dat vonnis verdiend heb; ik ben schuldig en kan er niets tegen zeggen, terwijl ik alleen sta; maar al kan ik niet voldoen en al heb ik

niets, zo is er toch een Borg Jezus Christus, die zijn leven tot een rantsoen heeft gegeven voor velen, en wie God heeft gesteld tot een verzoening voor de zonden; Hij heeft voldaan, en de schuld betaald in mijn naam: gaat en vat de Borg, aangezien Hij het op zich genomen heeft; ja Hij heeft volbracht en is vrijgesproken. U hebt Hem in uw handen gehad, o Gerechtigheid! Gij hadt Hem gevangen onder de macht des doods, en nademaal gij Hem hebt laten gaan, zo is Hij vrijgesteld van al de last mijner zonden; daarom aangezien ik weet, dat Hij nu een Koning is en een troon heeft om de wereld te oordelen en de zaak van zijn arme schapen te bepleiten, zo wil ik mij op Hem beroepen, en brengen de zaak over ter zijner beslissing (decifree), ik wil mijn smekingen tot Hem richten en Hij zal gewis horen en zichzelf tussen de toorn en mij stellen; Hij zal het vonnis van veroordeling teniet doen, overmits Hijzelf voor mij was »veroordeeld en nu gerechtvaardigd is: Christus is het, die gestorven is, ja dat meer is die ook opgewekt is; wie zal mij verdoemen? Hij is nabij die mij rechtvaardigt." Rom. 8: 33, 34.

Nu, indien u aldus tot Hem uw toevlucht neemt, die Stad is voor u open en niets kan uw ingang verhinderen; maar geen vloek noch verdoemenis kan er inkomen, Rom. 8: 1. Hij zal u rechtvaardigen en vrijspreken van alles, waarvan de wet u niet kon rechtvaardigen, maar u verdoemde. Daar is vergeving bij Hem, opdat Hij gevreesd worde. David kan u deze wijze van in hoger beroep komen leren. Ps. 130: 3, 4, en Ps. 143:2, namelijk zich te beroepen van de verdienden vloek, op de vrije onverdiende zegening en barmhartigheid in Christus.

Laat ons nu letten op deze Naam des Heeren. En Hij zal al onze achterdochtigheden, die wij van Hem hebben, en al onze tegenwerpingen tegen het komen tot Hem en tegen het geloven in Hem beantwoorden. Het is zeker, onwetendheid is de moeder van het ongeloof, tegelijk met de natuurlijke verkeerdheid onzer harten. Indien wij zijn Naam kenden, wij zouden op Hem vertrouwen. Indien zijn namen wèl overwogen en aangemerkt waren, wij zouden in Hem geloven. De Satan weet dit wel en daarom is zijn grote loosheid, dat hij onze harten steeds gevestigd houdt op het in aanmerking nemen in onzen wanhopige staat; hij houdt het ontwaakt geweten steeds in dat troosteloos gezicht en hij tracht God ten halve te vertonen en dat is een valse vertoning van God. Hij vertoont Hem als bekleed met gerechtigheid en wraak, als een verterend vuur, bij welk licht een ziel niets kan geschreven zien, dan wanhoop; hij tracht zijn barmhartigheid en genade uit de gedachten te bannen, of hij zoekt een ziel van het opmerken zijner beloften af te keren, waaruit voortkomt, dat zij niet bevestigd wordt, zo dat, al is de zaligheid nabij, zij verre van haar is, in gevoel en besef.

Daarom zeg ik, u moest trachten een volkomen gezicht van God te krijgen en u zult Hem het best zien in Zijn Woord; daar openbaart Hij zich, en daar vindt U, zo gij er op let, dat, wat u wel zal doen vrezen voor Hem, maar nooit van Hem zal doen aflopen; dat, wat u kan verootmoedigen, maar te gelijk vrijmoedig maken, om tot Hem te komen, hoewel bevende. Welke gedachte van uw ellende, van uw eigen schuldigheid u ook vervult, tracht die in een evenwicht te houden met een gedachte van zijn barmhartigheid en vrije beloften. Wat u ook ingegeven wordt omtrent zijn heiligheid en gerechtigheid, hoort Hemzelfen zijn naam uitspreken, en u zult zoveel horen van barmhartigheid en genade, als nodig zal zijn, opdat die gerechtigheid en heiligheid u niet schrikkelijk, ofschoon hoog en heerlijk voorkome.

De Heere heeft de uitdrukking en uitroeping van Zijn Naam bij Exod. 34:6, 7 zo ingericht, daar eerst voorop gesteld wordt een woord van majesteit en kracht, Heere,

Heere, God, opdat het onze harten vervulle met vreze en eerbied voor zulk een heerlijk Wezen, en een voorbereidende indruk make van de Majesteit Gods welke inderdaad de grond is van alle waar geloof. De ziel begint dan aan te bidden, en verwonderd te staan over een Godheid, als een Majesteit, die verborgen is voor de wereld; de gedachten aan zijn macht en heerlijkheid vervullen eerst de ziel, en maken, dat ze begint te beven, gedenkende, dat ze met zulk een Hoge en Heilige, te doen heeft; maar ten andere, u hebt hier de zoetste, aanlokkelijkste en troostrijkste benamingen, die men bedenken kan om de bevende en bange staat van een ziel, die schijnt te, zullen bezwijken voor zulk een Majesteit, tegemoet te komen. Hier neemt de barmhartigheid de ziel bij de hand, en geeft haar een hartsterking van genade, vergeving, kwijschelding, welke de zielen der nederigen levend maakt, en enige vervrolijking mengt onder de vorige beving.

Majesteit en grootheid gaan voor, om de ziel te verootmoedigen en laag te doen worden in haar eigen ogen. En barmhartigheid en goedheid komt dezelve te hulp, om degenen, die laag zijn op te heffen, en de ootmoedigen te verhogen. In het beschrijven van deze barmhartigheid, gebruikt de Heere meer woorden, volgens de nood van een ziel, om ons te kennen te geven, hoe grote en sterke vertroosting op zijn naam kan gebouwd worden; hoe toegankelijk Hij is, al bewoont Hij een ontoegankelijk licht; hoe beminnelijk Hij is, al is Hij groot; hoe barmhartig Hij is, hoewel Hij majestueus is; met één woord, het was opdat degenen, die het naar Hem willen wenden, alle uitlokking en alle bemoediging mochten hebben om te komen, en opdat hen niets kleinmoedig zou maken, alsof zij niet welkom zouden zijn; het was opdat al wie wil, mocht komen en niets mocht hinderen aan zijn zijde. En dan voegt Hij er na dit alles, een woord van zijn gerechtigheid bij, in de zonde te wreken, om ons te tonen, dat Hij dit laat als het laatste; dat Hij alle inwinnende wegen van barmhartigheid met ons inslaat en dat Hij geen lust heeft in de dood der zondaren, opdat al wie verloren gaat, het zichzelf mocht wijten, wegens het haten van zijn eigen zaligheid en het verlaten van zijn eigen weldadigheid.

Nu wie gij zijt, die besef van God hebt, als een vreselijk en schrikkelijk God, en van uzelf als een ellendig, jammerlijk en gebrekkig zondaar: gij kunt geen troost vinden in Gods hoogheid en kracht, maar zij komt u vreselijk voor, omdat gij twijfelt aan zijn goeden wil, om u te behouden en te vergeven, zo zegt gij met de blinde, indien u wilt, u kunt het doen: gij zijt een sterke God maar Welke troost kan ik in uw sterkte hebben, aangezien ik uw goedwilligheid niet ken?

Ik zeg, de Heere beantwoordt u in deze naam. *Ik ben barmhartig*, zegt de Heere Zijt gij ellendig, Ik ben zowel barmhartig als sterk; hebt gij zonde en ellende, Ik heb barmhartigheid en ontferming; mijn barmhartigheid kan een voorbeeld zijn voor alle mensen, om die te leren oefenen, zelfs jegens hun eigen broederen, Luk. 6: 36.

Daarom wordt Hij genoemd de Vader der barmhartigheden, 2 Cor. 1: 3. Barmhartigheid heeft in de Latijnse taal zelfs haarnaam van het woord ellende ontleend: *Misericordia* est, cui alterius miseria oordi est (hij is barmhartig, die de ellende eens anderen ter harte neemt) want het is niet anders dan des anderen ellende ter harte te nemen, dezelve niet te versmaden, noch daarbij te doen, maar die te helpen. Het is een sterke genegenheid, om de ellende der zondaren te hulp te konen. Daarom behoeft gij niets anders, om u bij Hem aan te bevelen; zijt gij ellendig, en weet u, dat het waarlijk zo is? Wel, Hij is barmhartig, en weet dit ook; die twee dingen voegen wèl samen.

Ja maar, zegt de overtuigde ziel, ik weet niet, of Hij jegens mij barmhartig wil zijn, want Wie ben ik? Er is niets in mij, waarom Hij op mij zien zou; ik heb niets, om mij

zijn gunst te verwerven, en, ik heb alles om mij zijn haat te verwerven.

Maar zegt de Heere, Ik ben genadig, en deel het goede uit, gans vrijelijk, zónder de minste betrekking op een uitbeding of voorwaarde en hoedanigheid, veel minder op iets dat de ziel daartoe rechtigt. Zeg dan niet, indien ik zulk een mate van verootmoediging had, als deze of die; indien ik zoveel droefheid naar God, en zoveel boetvaardigheid had, dan, denk ik, zou Hij mij barmhartig zijn; zeg zo niet; want ziet, Hij is genadig, Hij óntfermt zich, diens Hij wil, en daar is geen andere oorzaak noch beweegreden om zulks te verwerven: het komt van binnen uit zijn eigen hart; uw boetvaardigheid is het niet, die maken zal, dat Hij u haat, of die de uitgang van zijn genade tot u zal stoppen; Nee, indien het genade is, zo is het niet meer uit de werken, uit geen werken op die wijze, als gij u inbeeldt; het komt niet uit de boetvaardigheid, of bekering, of uit het geloof in die zin, die u bedoelt; maar het is vrijelijk, om niet, zonder prijs van bekering of geloof; omdat deze allen slechts vrije gaven der genade zijn; maar gij begeert deze genade te hebben, om zijn gunst te verwerven en tot een grond te maken van uw geloven in zijn beloften. Maar genade is zonder geld; zij handelt onmiddellijk met ellende, als die aan de ziel ontdekt is; zodat indien u in uzelf zonde en ellende bemerkt, al vindt gij niets anders, zo werpt toch evenwel uw vertrouwen niet weg, maar biedt uzelf te meer aan de barmhartigheid en genade aan, welke, de bekering in u niet zoekt, maar in uw werken wil.

Doch daar is iets anders in het ontwaakt geweten; *ik ben, zegt het, voortgegaan in de zonde, ik ben een stout vermetel zondaar geweest, kan Hij mij langer verdragen?*

Wel, hoor, wat de Heere zegt, Ik ben lankmoedig, en verdraagzaam; indien Hij al zo niet geweest was, wij waren reeds lang verdoemd geweest, de verdraagzaamheid heeft een lange uitgestrektheid, wij kunnen haar niet voorbij lopen, noch moede maken. Waarom staan wij niet verwonderd, dat Hij terstond en op staande voet zijn toorn uitvoerde tegen de engelen, en hun niet één uur tijds gaf tot bekering, maar hen als in één ogenblik van boven neerwierp in het verderf, en dat Zijn Majesteit de uitvoering van ons vonnis zo lang heeft uitgesteld en ons roept tot bekering, opdat wij de verdoemenis der engelen mogen ontkomen? Zijn verdraagzaamheid is geen traagheid en verzuim, gelijk de mensen dat achten, 2 Petr. 3: 9. Hij zit in de hemel niet als een afgod en ledig aanschouwer van hetgeen de mensen doen; Hij merkt al het ongelijk op, en is er ook gevoelig over. Indien wij er ook aan dachten, en daarover gevoelig waren, Hij zou hetzelfde vergeten. Hij is lankmoedig. Dit is uitgebreide en uitgestrekte verdraagzaamheid, boven alle verwachting, boven alle verdiensten, ja tegen verdiensten.

Derhalve zolang als Hij verdraagt, indien u uw ellende en zonde, en uw blijven in dezelve beseft, zo besluit niet, dat het buiten hoop is; waarom zoude een levendig mens klagen? Zolang als de verdraagzaamheid uw leven verlengt, terwijl gij begerig zijt, om tot Hem te komen, zo gelooft en Hij zal u aannemen.

Maar, zegt de twijfelende ziel, *ik ben: uitnemend verkeerd en boos. Daar is in mij niets dan boosheid, dezelve is zo overvloedig in mij, dat niemand mij gelijk is.*

Maar zegt de Heere, Ik ben groot van weldadigheid, overvloedig in goedheid. Uw boosheid, hoewel zij groot is, is slechts de boosheid van een schepsel; maar mijn goedheid is de goedheid van God. Ik ben even overvloedig in genade en goedheid, als gij in zonde zijt, ja oneindig meer. Uw zonde is maar de overtreding van een eindig schepsel; maar mijn barmhartigheid is het mededogen van een oneindig God; zij kan de zonde verslinden. Neem aan, dat uw zonde tot de hemel roept; nochtans reikt de barmhartigheid boven de hemelen en zij is voor eeuwig bevestigd. Hier is een

nodiging aan alle zondaars, om te komen en te smaken. O, komt, en smaakt en ziet, hoe goed de Heere is; goedheid is mededeelzaam, zij strekt zich uit gelijk het licht der zon; daar is een rijkdom van zijn goedertierenheid, Rom. 2: 4. Arme ziel, u kunt die rijkdom niet verteren, al hebt gij veel gebrek.

Maar zegt zij, *ik ben vol twijfelingen, vreze en verdenkingen; ik kan zijn beloften niet geloven; ik trek die menigmaal in twijfel; hoe zal Hij dezelve dan aan mij volbrengen?* Ik ben, zegt de Heere, overvloedig en groot van waarheid. Hij zal zijn beloften zekerlijk volbrengen; zal ons on geloof, of twijfeling het geloof Gods te niet doen? Dat zij verre, zegt Paulus Rom. 3: 3. Zijn getrouwheid reikt tot aan de wolken; Hij zal het verbond houden met u, wiens ziel Hem verkozen heeft, hoewel gij menigmaal wankelt en aan Hem twijfelt. Zeker, u behoorde uzelf in uw twijfelingen en verdenkingen niet toe te geven, maar dezelve aan te zien als hoge tergingen: want wat kan smartelijker Wezen voor vurige liefde, dan bejegend te worden met verdenkingen? De achterdocht zou aller schepselen liefde kunnen blussen; maar hoewel Hem dit kan bedroeven en vertoornen, zo zal Hij toch niet veranderen; Hij zal Zijn liefde niet verminderen; maar denk geenszins, dat uw twijfelen, tegenkanten en betwisten onzondig en schuldeloos zijn. Neen gewis! het bedroeft de Geest, en het wekt de Liefste op, om weg te gaan, als het ware eer het Hem lust, en het maakt, dat u zonder troost en zonder vrucht wandelt; maar Hij zal de rokende vlaswiek van gelovige begeerten verdragen en niet uitblussen, al komt zij niet op tot de vlam van verzekerdheid.

Maar de gewonde geest heeft nog een last of twee meer. "Ik heb veel barmhartigheid misbruikt, hoe kan de barmhartigheid zich mijner ontfermen? Ik heb de genade in wellusten veranderd, zodat wanneer ik naar genade en barmhartigheid uitzie om mij te troosten, zij mij eer tot beschuldiging zijn; niemands zonden zijn gelijk de mijne; niemands zonden zijn van zo snode aard, en zo stout en vermetel."

Maar laat ons horen, wat de Heere spreekt: Ik bewaar de weldadigheid aan vele duizenden, en vergeef de ongerechtigheid, overtreding en zonde. U hebt veel genade verkwest, maar nog meer is er over; de gehele schat is niet verteerd. Al waren er vele duizenden werelden nevens deze, Ik kon die alle vergeven, indien zij de toevlucht wilden nemen tot Mijn barmhartigheid. U zult niet eng in mij zijn; de barmhartigheid zal uw misbruik van barmhartigheid vergeven; zij zal alle fouten vergeven, die u tegen haar begaat. U die daar zondigt tegen de Zoon des mensen, tegen de Verlosser der wereld en tegen het geneesmiddel der zonden, weet, daar is nochtans vergeving voor u, van welke hoedanigheid, soort of omstandigheden uw zonde ook zij; wie gij ook zijt, die overtuigd zijt van de zonde, daarmede beladen zijt, en rust zoekt voor uw ziel, u kunt ze in Christus vinden, wiens vorige goedertierenheid gij met verachting beantwoord hebt. Vele zonden, vele grote zonden, met vermetelheid en stoutmoedigheid gedaan, kunnen u niet uitsluiten; ja geen zonde kan een gewillige ziel uitsluiten. Het ongeloof houdt u onwillig, en zo sluit gij uzelf buiten.

Gelijk nu de spinnenkop vergif zuigt uit de zoetste bloem, zo zuigt het grootste deel der mensen niets dan bedrog, vermetelheid en verharding uit het Evangelie. Vele zielen pleiten voor meer vrijheid om te zondigen, uit kracht van de barmhartigheid; maar ziet hoe de Heere die achtervolgt met een vreselijk woord: *Die de schuldige geenszins onschuldig zal houden.* Zo velen als zichzelf niet veroordelen, noch zich oordelen voor zijn rechterstoel, die hebben geen vernietiging van het verdoemend vonnis, maar het staat boven hun hoofden: Die niet gelooft, is alrede veroordeeld. De

gerechtigheid heeft hen allen bij vonnis veroordeeld: Al wie niet in het gevoel daarvan zijn toevlucht neemt van de zonde en van de toorn tot Jezus Christus, die is alrede veroemd; zijn vonnis staat daar; daar behoeft geen nieuw vonnis uitgesproken; aangezien hij niet vliedt tot de barmhartigheid om vrijspreking, zo blijft het vonnis van veroordeling onverbroken.

Gij schuldige zielen, die uzelf verschoont, God zal u niet onschuldig houden. En helaas! hoe velen van u ver schonen zichzelf? Verkleint en vermindert gij uw zonden niet? Hoe zwaar is het enige belijdenis van schuld u af te persen, in plaats van een algemene belijdenis! Indien wij komen tot bijzonderheden, zullen velen van u zich onschuldig willen pleiten, bijna in iedere zaak, hoewel gij gelijk de kinderen, deze woorden hebt leren spreken, dat u zondaars zijt.

Ik bid u, merkt er op, het is geen lichte zaak; want God zal de schuldige geenszins onschuldig houden; geenszins, op geen bidden, op geen vleien. Hoe, zult gij zeggen, wil Hij geen zonde vergeven? Ja voorzeker: zijn naam zegt het u, dat Hij allerlei zonden wil vergeven, maar aan dezulken, die in hun eigen geweten schuldig zijn en wier mond gestopt is voor God.

Maar U, die niet treedt in een ernstig onderzoek van uw wegen en die uzelf niet dagelijks voor Gods rechterstoel daagt en beschuldigt, totdat gij uzelf walgelijk, reddeloos, ellendig en zonder Enige toevlucht bevindt; tot u zeg ik, God zal u geenszins, op uw bidden, noch op uw smeken, onschuldig verklaren of vergeven, omdat gij niet tot Jezus Christus komt, in wie gepredikt wordt vergeving en kwijtschelding der zonden. U die vrijheid neemt om te zondigen, omdat God genadig is, en u die de bekering uitstelt tot het einde, omdat God lankmoedig is; weet, God zal u niet onschuldig houden; Hij is heilig en rechtvaardig, gelijk Hij barmhartig is; indien zijn barmhartigheid u niet doet vrezen en beven voor Hem, en u niet doet scheiden van uw zonden.; indien de vergeving der zonden niet de sterkste beweegreden is voor uw ziel, om de zonde weg te doen, gewis, zo hoopt gij tevergeefs op zijn barmhartigheid.

Merkt nu op, welke invloed die gehele heerlijke uitroeping had op Mozes: het wekte eerbiedigheid en genegenheid in hem op; eerbiedigheid voor zulk een heerlijke Majesteit, en grote begeerte, om zich onder haar te stellen en om meer één met haar te zijn. Indien uw ziel God recht mag kennen, zo kan het niet anders dan u vernederen; hij haastte zich om neder te bukken en te aanbidden. O, Gods Majesteit is een ontzettende en verbazingwekkende zaak: zij zou uw ziel doen buigen in het stof, indien zij aan u vertoond werd. Poogt de rechte en volkomen openbaring van God in uw oog te hebben, namelijk zijn gehelen Naam, sterk, barmhartig en rechtvaardig, groot en heilig; ik zeg, houdt die al samen in uw oog; want halve openbaringen zijn gevaarlijk, óf om vermetelheid en zorgeloosheid te baren, als gij op de barmhartigheid alleen ziet, óf om wanhoop voort te brengen, als gij op de gerechtigheid en macht alleen ziet. Laat uw ziel dit alles tegelijk in aanmerking nemen, opdat ze een gemengde indruk van alles bekome; dit is de heilige samenstelling en getemperdheid van een gelovige; verheugt u met beving en bemint en dient Hem met vreze; laat al uw nadere kennis van Hem meer vereniging en gemeenschap met Hem beogen, die zulk een zelfgenoegzaam, algenoegzaam en eeuwig Wezen is.

10. Van Gods geestelijke Natuur

God is een geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. Joh. 4:24.

Ons wordt hier iets van de natuur van God, en iets van onzen plicht jegens Hem aangetoond, God is een Geest, dat is zijn natuur, en een mens moet Hem aanbidden, dat is zijn plicht, en dat in geest en waarheid, dat is de rechte wijze om die plicht te vervullen; indien deze drie dingen recht overwogen werden, tot dat zij in de grond van onzen geest zonken, zouden zij ons inderdaad christenen maken, niet in de letter, maar in de geest. Te kennen wat God is, wordt voorop gesteld vóór alle christelijke godsdienst en wandel; dit is in waarheid het eerste grondbeginsel van de ware godsdienst, de rechte wortel waaruit het betamelijk wandelen met en het behoorlijk dienen van een bekenden God voortspruit en opgroeit.

Ik vrees, dat veel van onzen godsdienst gelijk is die van de Atheners; zij bouwden een altaar voor een onbekenden God, en gelijk die van de Samaritanen, die aanbaden hetgeen zij niet wisten. Ik weet niet, wat zulk een aanbidding en godsdienst is, wanneer de aangebeden God niet gekend wordt.

De twee oorzaken van de ware godsdienst zijn *de kennis van God en de kennis van onszelf*; dit is waarlijk het beginsel van de vreze Gods, welke de wijze Prediker het beginsel der wijsheid noemt: en gelijk die twee de godsdienst voortbrengen, kunnen zij waarlijk de een niet zonder de andere zijn. Het zijn niet vele begrippen en bespiegelingen omtrent de Goddelijke natuur, noch hoge en uitgestrekte bevattingen van God, die de ware kennis van Hem behelzen; velen denken, dat zij reeds iets weten, wanneer zij van die verborgenheden kunnen spreken op een bijzondere wijze, en met enige uitdrukkingen, die boven de gewone verstanden zijn en waarvan zijzelf noch anderen weten, wat ze te zeggen zijn. En zo zijn ze verwaand, laatdunkend, niets kennende, gelijk zij behoorden te kennen.

Daar is een kennis die opgeblazen maakt en daar is een kennis, die nederig maakt; daar is een kennis in velen, die haar slechts doet zwellen en niet groeien; het is slechts een winderig geklap, een ijdele, ledige en schuimachtige kennis, die noch dient, om anderen te stichten, noch om iemands ziel te behouden; een kennis, die een mens kent, en waarop hij zo ziet, dat hij opklimt tot haar hoogte, en zich afmeet naar haar trappen; deze is niet de ware kennis van God, die zichzelf niet kent, en niet terug ziet op zichzelf, maar rechtuit ziet naar zijn heiligheid en heerlijkheid, en naar onze geringheid, en ellende; daarom dringt ze de ziel, om over zichzelf beschaamd te worden in Gods heerlijke tegenwoordigheid, en zich te haasten om te aanbidden, gelijk Mozes, Job en Jesaja deden.

Indien wij deze beschrijving van God waarlijk verstonden, zouden wij niet kunnen nalaten, Hem te aanbidden op een andere wijze. God is een Geest. Vele onwetende mensen vormen in hun verstand een gelijkenis of beeld van God, die onzichtbaar is. U weet, hoe gij uzelf enige lichamelijke gedaante verbeeldt als gij een begrip van Hem maakt, zo denkt U, dat Hij een eerwaardig en majestueus Persoon is, zittende op een troon in de hemel; maar ik bid u, verbetert uw misvattingen van Hem. Daar is uitwendige en daar is inwendige afgoderij; uitwendige in het doen, wanneer men enige gelijkenis van God schildert of afbeeldt. En inwendige in de inbeelding, wanneer in de gedachten en verbeelding enig beeld of gelijkenis van God zich vertegenwoordigt; de eerste is onder de Papisten, en ik vrees, dat de laatste maar al te gewoon onder ons is, en het is inderdaad hetzelfde, óf zodanige gelijkenis in ons

hoofd te vormen, óf die uitwendig af te beelden of af te schilderen, zo dat die God, die velen van ons aanbidden, niet is de levende en waarachtige God, maar een geschilderde of een gesneden afgod.

Wanneer God op de zichtbaarste wijze aan de wereld verscheen, gelijk in het geven van de Wet, zo zou nochtans niemand enige gelijkenis zien; Hij zou niet onder het bereik van gevoelige zinnen komen; want Hij zou niet kunnen begrepen worden dan door het inkerend verstand, dat van alle zichtbare dingen zich afwendt; daarom verbeeldt gij u slechts een afgod in plaats van God, als gij u Hem voorstelt onder de gelijkenis van enige zichtbare of gevoelige zaak; zo is dan alle vreze, liefde, of eerbiedigheid die u hebt, niet anders dan vruchteloze bijgelovigheid: het is slechts de liefde en vreze voor een afgod.

Vooreerst. Dewijl ik dan weet, dat God een Geest is, zo is Hij dus niet gelijk een van al die dingen, die u ziet, hoort, riekt of voelt. De hemelen zijn waarlijk heerlijk, het licht is vol heerlijkheid, maar Hij is niet gelijk dezelve; indien al uw zinnen door de ganse wereld een onderzoek en nasporing naar Hem deden, u zou Hem niet vinden, hoewel Hij nabij een iegelijk van ons, is, nochtans mogen uw ogen en oren, en al uw zinnen zo ver gaan als de aarde lang en de zee breed is, u zou Hem niet vinden; evenals gij al de hoeken van de hemel mocht doorzoeken, eer gij een engel zou horen of zien. Indien u een mens vanéén gescheiden zaagt, en u hem in stofjes verguisde, zo zou gij toch geen ziel binnen in hem zien; waarom niet? Omdat ze een geest is, en zo buiten bereik van uw zinnen.

Ten andere. Indien God een Geest is, zo is Hij onzichtbaar, en Hij bewoont een ontoegankelijk licht, hetwelk niemand gezien heeft, noch: zien kan. Derhalve kunnen onze enge verstanden, die, als het ware, in lemen lichamen besloten en beperkt zijn, en die in deze staat der sterfelijkheid alle kennis door de zinnen ontvangen, geen bekwaam begrip vormen van zijn geestelijke en afgetrokken natuur; wij kunnen niet begrijpen wat onze ziel is, dan door enige gevoelige werking, die uit dezelve vloeit, en het hoogste, waartoe onze kennis van dat edel deel van onszelf reikt, is slechts deze duistere en verwarde bevatting, dat de ziel enig inwendig beginsel is van leven, gevoel en rede. Hoe is het ons dan mogelijk, de Goddelijke natuur recht te bevatten, gelijk zij in zichzelf is? Maar wij gissen alleen van Zijn Majesteit op ene donkere en algemene wijze, uit de heerlijke uitgangen van zijn macht en wijsheid, en uit haar stralen, welke Hij en al de werken Zijner handen uitbreidt.

Uit al die samenkomende getuigenissen en blijken van Zijn Majesteit vergaderen wij dit verward begrip van Hem, dat hij de Springader is der wezens, een Wezen van zichzelf, onafhankelijk, de Oorsprong van al deze dingen, en veel volstrekt in de wereld dan de ziel in het lichaam: de rechte (Anima mundi), ziel der wereld, het rechte leven en licht der mensen, de ziel, die deze gehele zichtbare wereld levend maakt, beweegt en formeert, die alle dingen zichtbaar maakt en zelf onzichtbaar is.

Daarom is het, dat de Heere in de Schrift van zichzelf spreekt naar onze bevattingen, als van Zijn aangezicht, zijn rechterhand en arm, zijn troon, zijn scepter, zijn achterste delen, zijn toorn, zijn grimmigheid, zijn berouw, zijn droefheid en smart, waarvan niets eigenlijks in zijn geestelijke, onsterfelijke en onveranderlijke natuur te vinden is; maar om onze onkunde en onbedrevenheid in het begrijpen van geestelijke zaken, en dewijl het bijna buiten het bereik en begrip van de ziel in het lichaam is, en dus alleszins genegen tot de zinnen van het lichaam, zo voegt zich de Heere naar onze woorden en begrippen en Hij stamelt met ons, gelijk een vriendelijk Vader met zijn stamelende kinderen en hij spreekt tot hen in hun eigen tongval of spreekwijze; maar

Hij wil tegelijk, dat wij zouden bevatten, dat Hij inderdaad zo niet is, maar in zijn Wezen oneindig verwijderd van al die onvolmaaktheden. Wanneer gij deze uitdrukkingen en woorden in de Schrift hoort, wacht u, dat u zou begrijpen, dat God zodanig is, als gij zelf; maar leert gij in die uitdrukkingen (welke, omdat ze te laag zijn, Zijn Majesteit niet betamen) uw eigen onkunde van zijn heerlijke Majesteit, en merkt op, dat uw onbedrevenheid en onbekwaamheid zodanig is, dat de Heilige Israëls, als het ware, moet neerkomen in enige lichamelijke gedaante, eer gij iets van Hem kunt verstaan.

Ten derde. Indien God een Geest is, zo is Hij ten hoogste volmaakt en machtig. Alle zwakheid en machteloosheid in het schepsel is gegrond op het grove en stoffelijke deel; want hoe meer lichamelijke stof er is in enige zaak, hoe logger, zwaarder en van hoe minder werkzaamheid zij is; het geestelijkste, zuiverste en reinste deel van de schepping, heeft de meeste werkzaamheid in zich en is het beginsel van alle bewegingen en werkingen. U ziet, een vlieg heeft meer werkzaamheid in zich, dan een grote berg, omdat er geesten in zijn, die dezelve bewegen. De bodem der wereld bevat de droesem der schepping, een klomp en hoop zware aarde; maar hoe hoger en verder de lichamen daarvan verwijderd zijn, hoe zuiverder en fijner zij zijn. En hoe zuiverder en fijner zij zijn, hoe meer werking, kracht en krachtdadigheid zij hebben; de aarde staat gelijk een dode klomp; maar de zee beweegt zich; de lucht, die dunner en zuiverder is dan die beide, beweegt zich lichter en sneller en de kracht en invloed is des te krachtiger. Wat is een dood lichaam, als de ziel en geest daaruit is? Het heeft niet meer kracht noch werkzaamheid dan een klomp leem, hoewel het door de tegenwoordigheid van zijn geest, werkzaam, vlug, snel, sterk en vaardig was; derhalve, hoe meer geest iets in zich heeft, hoe volmakter en krachtiger het is. Zo bid ik u dan, merkt op, hoedanig de God der geesten van alle vlees, de ware Fonteingeest, de van zichzelf bestaande Geest zijn moet; want heeft de ziel van een mens of de geest van een paard, zoveel kracht, dat zij een deel van de aarde kunnen bewegen en werkzaam maken tot vele en verscheiden einden, ofschoon zij zelven die aarde, waarop zij wonen, noch gemaakt hebben, noch konden maken, wat moet dan Gods kracht en vermogen zijn, die al deze dingen gemaakt heeft? Der Egyptenaren paarden, waarop Israël steunde en vertrouwde, zegt God, zijn vlees en geen geest, Jes. 31: 1, 3, omdat de geesten in dezelve in vergelijking met God zelf, slechts een dode klomp vlees gelijk zijn; immers zo Hij hun adem intrekt, zullen zij geen meerder krachten hebben om Israël te kunnen behouden, dan een klomp vlees of een hoop leem, ofschoon van gelijke grootte als zij zijn; want Hij is een Geest aller geesten, die hen in hun verscheiden werkingen en invloeden levend en werkzaam maakt en beweegt: *Anima mundi, et anima animarum mundi* (Hij is de Geest der wereld en de Geest der geesten in de wereld). Een engel heeft meer macht dan alle mensen in een lichaam samenverenigd; de Satan wordt genaamd de *Overste der lucht, en de God dezer wereld*, want hij heeft meer kracht en vermogen, om de lucht te bewegen en onweder te veroorzaken, dan alle mensenkinderen, hoewel tot een heirleger vergaderd. Indien de Heere zijn macht niet inbond en bepaalde, zou Hij machtig zijn, om gehele natiën tegelijk te verderven. Een engel versloeg in één nacht vele duizenden van Sanheribs heirleger; wat zouden dan vele engelen doen, indien God hen tot dat werk wilde gebruiken? O, wat is de mens, dat hij zichzelf zou groot maken, of in zijn sterkte en wijsheid roemen? Beesten zijn sterker dan mensen; maar 's mensen sterkte, ofschoon zwakker, echter gesterkt met meer vaardigheid en beleid, blijkt sterker te zijn, dan zij, maar ten opzichte van de engelen heeft de mens noch sterkte noch wijsheid.

Ten vierde. Indien God een Geest is, zo kan Hij door niets besloten worden. En indien Hij een oneindige Geest is, zo is Hij overal; geen plaats kan Hem insluiten en geen lichaam kan Hem uitsluiten. Hij is in alle dingen en nochtans niet besloten noch bepaald binnen dezelve, en Hij is buiten die alle en nochtans niet uitgesloten van dezelve. U weet dat ieder lichaam zijn eigen grenzen en afmetingen heeft, waardoor het beperkt is, en alle andere lichamelijke dingen uit dezelfde plaats uitsluit, zodat het Heelal eer bewogen zou worden en al wat er in is van plaats veranderen en een andere plaats innemen, dan dat het minste een bepaalde plaats zou missen; maar een geest kan door die allen heengaan, en dezelve niet aanroeren; want een legioen kan in een mens wezen, en toch plaats genoeg hebben. Indien er een koperen muur of toren was, geen opening hebbende, noch boven noch beneden, zo zou geen lichaam daarin kunnen gaan dan door dezelve te breken en een bres daarin te maken; maar een engel of geest zou die neerwerpen, zonder een bres, en daar door gaan zonder een verdeling daarin te maken; hoeveel temeer vervult dan de Maker van alle geesten alles in allen; de zwaarte der aarde houdt Hem niet buiten en de wijde der hemelen omvat Hem niet. Hoe beperken en bepalen wij Hem dan binnen de palen van een openbaar huis of van de hemelen? O welke enge gedachten hebben wij van zijn onmetelijke grootheid, die zonder verdeling of vermenigvuldiging van zichzelf al de hoeken der wereld vervult, wiens ondeelbare eenheid evenveel doet, als een oneindige uitbreiding en deelbaarheid.

Ik bid u, hoe menigmaal laat gij uw gedachten hierover gaan: God is nabij een ieder van ons? Wie van ons denkt aan een Goddelijke Majesteit, als nader bij ons, dan onze eigen zielen en gewetens zijn, in wie wij leven, ons bewegen en ons Wezen hebben? Hoe! wij bewegen ons, en wij denken niet met verwondering aan die eersten Beweger, in wie wij ons bewegen; wij leven en volharden in ons wezen, en bemerken niet steeds dit Fonteinwezen, in hetwelk wij leven en ons Wezen hebben? O hoeveel godverloochening is er in vele zielen, die God belijden! Wij spreken, wandelen, eten, drinken en gaan te werk met al onze bezigheden, alsof wij zelfstandige wezens waren, en van niemand afhankelijk, nooit denkende aan die overalteenwoordige, levend-makende Geest, die ons bewerkt, ons beweegt, in ons spreekt, ons doet wandelen, eten en drinken, het is gelijk aan de barbaren, die zien en horen, spreken en oordelen, en nooit eens op het beginsel van dat alles hun oog slaan, om een ziel binnen zich te bekennen. Dit is beestachtig en in deze is de mens, die met zijn aangezicht opwaarts geschapen was, om naar boven tot God op te zien, en zichzelf en zijn Maker te kennen, totdat hij mocht onderscheiden zijn van alle schepselen hier beneden, ontaard en de beesten, die vergaan, gelijk geworden. Wie van ons gelooft deze overalteenwoordige God? Wij beelden ons in, dat Hij opgesloten is in de hemel, en dat Hij geen acht neemt op de zaken hier beneden; maar gewis, Hij is zo ver niet van ons; al toont Hij meer van zijn heerlijkheid boven, zo is Hij toch evenzeer tegenwoordig en opmerkende hier beneden.

Ten vijfde. Indien Hij een Geest is, onbegrijpelijk en onmetelijk in wezen, zo is er ook geen omvatting van zijn kennis. Hoe nader enig schepsel komt tot de natuur van een geest, hoe meer kennis en verstand het heeft; leven is het, voortreffelijkste wezen, en verstand het voortreffelijkste leven; hoe nader iets is aan de aardse stof, hoe minder werkzaamheid het heeft en hoe minder leven en gevoelen; een mens is de engelen nader dan een beest, daarom heeft hij een kennend en verstaande geest in zich. Daar is een geest in de mens, en hoe meer deze geest des mensen afgetrokken is van tastbare en stoffelijke dingen, hoe voortreffelijker en zuiverder leven zij leeft, en

als het ware, meer of min verlost is van de boeien des lichaams. Die zielen, die nooit omhoog zijn geklommen, en zich nooit afgetrokken hebben van zinnelijke dingen, o hoe eng zijn zij en hoe gevangen genomen binnen het gevangenhuis des vleses! Maar als de Heere Jezus komt om een ziel vrij te laten, zo verlost hij haar van deze dienstbaarheid; Hij maakt dat die ketenen afvallen en Hij leidt de ziel ter zijde af, om met God zelf te verkeren, en om na te denken over de dingen, die niet gezien worden: zonde, toorn, hel en hemel. En hoe verder de ziel van zichzelf gaat, en hoe meer zij afgetrokken is van de opmerking der tegenwoordige dingen, hoe meer zij leeft gelijk de engelen. Daarom, wanneer de ziel afgescheiden is van het lichaam, dan is zij volmaakt vrij, en heeft de wijdeste uitbreiding der kennis; des menschen ziel moest bijna Wezen gelijk die van Paulus (óf buiten het lichaam, óf in het lichaam, weet ik niet) indien hij de geestelijke dingen recht wilde verstaan.

Nu dan, deze oneindige Geest is een alwetende, alziende Geest, zowel als alomtegenwoordig, daar is geen doorgronding van Zijn verstand, Jes. 40: 28 en Ps. 147: 5. Wie heeft de Geest des Heeren bestierd, en wie heeft Hem als Zijn Raadsman onderwezen? Jes. 40: 13. Rom. 11.: 34. Hij roept de geslachten van de beginne, Jes. 41:4, en Hem zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend. O, dat u u altijd deze God voor ogen stelde; of liever dat u uzelf altijd in zijn tegenwoordigheid mocht zetten, voor wiens ogen gijlieden altijd zijt. Hoe zou het onze harten altijd schikken tot eerbiedigheid en vreze in al onze daden, indien wij waarlijk geloofden, dat de Rechter der ganse wereld een ooggetuige is van onze heimelijkste en meest verborgen gedachten en daden! Indien iemand zó innige kennis had en nam van uw gedachten als uw eigen geest en geweten, u u zou schaamrood worden voor hem; indien ieder van ons een venster in des anderen geest kon openen, ik oordeel, dat een zeer grote, menigte die bijeen vergaderd was, even ras uiteen gaan zou, als die Farizeeën, toen Christus gebod, dat die zonder zonden waren, een steen op de vrouw zouden werpen; gewis, wij zouden elkander niet kunnen aanzien. O, waarom hebben wij dan zo weinig besef van het alziend oog van God, die ons onze gedachte kan bekend maken, eer zij daar is? Hoeveel godverloochening is er geworteld in het hart van de allerheiligste; wij denken niet altijd met David, Ps. 139, aan die aldoorzoekende, en alwetende Geest, die ons zitten en opstaan weet en van verre onze gedachten verstaat, en die al onze wegen gewend is.

O, hoe zouden wij onze paden overwegen, onze woorden onderzoeken en op onze gedachten steeds letten, indien wij ons stelden in het gezicht van. deze Geest, die binnen ons, en buiten ons en achter ons is. Hij mag de zondaars sparen, zolang het Hem belijft; want men kan Hem niet ontlopen. U kunt niet .gaan uit zijn rechtsgebied, ja gij kunt niet uit zijn tegenwoordigheid lopen, Ps. 139: 7, 8, 9. Hij kan u bereiken, als het Hem behaagt; daarom mag Hij uitstellen, zolang het Hem belijft.

11. Van de wijze, waarop God gediend moet worden in de Geest en naar Zijn wil alleen, niet naar mensenvonden, formulieren, enzovoort

God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. Joh. 4:24.

Er zijn twee algemene begrippen en waarheden, van nature in de harten van alle mensen ingedrukt, namelijk, dat God is, en dat Hij moet gediend worden; deze twee leven en sterven samen; zij zijn tezamen óf klaar óf uitgewist, naar dat het besef van God klaar is en onderscheiden, en dieper in de ziel is ingeprent. Zo is dit begrip van 's mensen plicht, om God te dienen klaar en ingeprent in de ziel. En wanneer der mensen daden bewijs geven, dat het begrip van de dienst Gods is uitgewist en uitgesleten, of wanneer hun overtredingen getuigen, dat zij geen levend begrip van deze plicht van godsdienst hebben, zo geven zij ook bewijs, dat zelfs een begrip van een Godheid is uitgesleten en vernietigd in de ziel. Want hoe konden de mensen God bevatten, gelijk Hij is, of zij moesten noodzakelijk met Mozes, Exod. 34, zich haasten, om te bidden en voor Hem neder te vallen. Het is zelfs een grondwaarheid van de wet der natuur, welke de gehele wereld zonder verontschuldiging zal stellen, omdat zij, daar zij God kenden, Hem niet als God hebben verheerlijkt. Een vader moet eer hebben, en een heer moet vreze hebben, en God, die de algemene Vader en volstreckte Heer van alles is, moet dienst hebben, waarin eerbied en vreze, vermengd met blijdschap en genegenheid, de overhand heeft. Het wordt in de woorden van Joh. 4:24 voorop en als buiten alle tegenspraak gesteld, dat het zo moet wezen: God is een Geest, en die Hem dient of aanbidt, moet Hem aanbidden in geest en in waarheid. Daar staat niet enkel, God is een Geest en moet aangebeden worden, neen; want niemand kan er aan twijfelen, indien God is, zo komt Hem gewis godsdienst toe; want wie is zó aanbiddelijk? En dewijl het zo buiten allen twijfel is, wee dan de ongodsdienstige wereld, die zulks nooit in praktijk brengt!

Welke verschoning kunt u inbrengen, die zelfs zoveel niet hebt als een gedaante van godzaligheid? Weet gij niet, dat het buiten alle tegenspraak is, dat God moet gediend worden? Waarom verloochent gij dan in uw praktijk, hetgeen alle mensen in hun geweten moeten bekennen? Is Hij niet de Heere God, een levende en door zichzelf bestaande Geest? Moet Hij dan geen aanbidders hebben? Beesten zijn daartoe niet geschapen. U zijt het, o kinderen der mensen, die Hij tot zijn lof gemaakt heeft. En het is even grote ere en heerlijkheid, als het met uw natuur overeenkomstig is. Dit is de grote waardigheid en voortreffelijkheid, waarmede gij bevoorrecht zijt boven de onvernunftige dieren, dat u geesten binnen in u hebt die bekwaam zijn, om den God uwer geesten te kennen en te erkennen. Waarom besteelt en berooft gij dan God van zijn eer en werpt uw eigen voortreffelijkheid weg? Waarom vertreedt gij gaarne uw eigen versierselen en wentelt u in de modder gelijk de beesten, zonder godsdienst, ja zoveel erger dan de beesten, omdat gij beter moest zijn en geschapen waart tot een edeler oogmerk. O, laaghartige wezens, die uw zielen naar deze aarde laat neigen, die het ingeven van uw zin en lust opvolgt en niet eens zoveel hebt, als een uitwendige gedaante van God te dienen! Hoe ver schiet gij tekort bij dat edel oogmerk van uw schepping en van dit hoge einde van uw onsterfelijke zielen!

Indien u God niet wilt dienen, zo weet, dat Hij evenwel dienaren zal hebben; gewis, Hij zal die niet missen, overmits Hij zoveel zielen verordineerd heeft, om voor Hem te staan en Hem aan te bidden, en dat getal zal niet feilen. Het is waar, Hij behoeft geen dienaars te hebben; want welk voordeel is het voor Hem? Maar in deze betoont Hij Zijn liefde en achting voor de mens, dat Hij geen eer en dienst van hem missen wil;

het is meer, om de mens eer aan te doen en hem gelukkig en zalig te maken, dan om enig voordeel, dat voor Hem daaruit voortkomen kan; want dit is inderdaad de ware eer en zaligheid van de mens, niet aangebeden en gediend te worden van andere medeschepselen, maar de Schepper aan te bidden, en te dienen. Dit is de hoogste bevordering van een ziel, dat ze laag voor Hem ligt, en Hem gehoorzaamt, en dat haar dienst door Hem aangenomen wordt.

Ik bid u, arbeidt om deze edelen dienst te doen; aangezien Hij aanbidders moet hebben, o zeg dan in uw ziel, ik moet er een van zijn; indien hij maar één dienaar had, ik kon niet tevreden zijn, indien ik die éne niet was.

Aangezien de Vader aanbidders zoekt, vers 23, o laat Hem u vinden. Bied uzelf Hem aan, zeggende, *Heere, hier ben ik*. Zou Hij u zoeken, die geen voordeel van u kan hebben? Zou Hij zo ernstig zoeken naar ware aanbidders, daar Hij geen voordeel door dezelve kan hebben? En waarom zoekt gij Hem niet, aangezien al de winst, en al het voordeel tot u komt? Zal Hij u zoeken om u gelukkig te maken, en waarom zoekt gij Hem niet en de zaligheid in Hem? Ik mag waarlijk zeggen, het is een dienst aan u geschied, en niet zozeer aan Hem; want door Hem te dienen, dient gij veeleer uzelf; want al het goede keert weder tot uzelf; hoewel gij zodanig doel niet moet beogen, namelijk Hem te dienen om uws zelfs wil, maar het moet zijn om van Zijn Naam wil, anders zult gij Hem niet eren, noch uzelf voordelig zijn.

Ik bid u, laat Hem niet tevergeefs zoeken; want deze verdrukkingen zoekt Hij aanbidders. En indien Hij u vindt, zo zijt gij waarlijk gevonden en behouden; verlaat dan uw eigen weldadigheid niet, dat u van Hem zou aflopen, die u navolgt met de zaligheid.

Gelijk niemand onwetend kan zijn, dat God is en moet gediend worden, zo is het toch onbekend aan de wereld, op welke wijze Hij gediend moet worden; het grootste deel der mensen heeft een zekere wijze om God te dienen, waarin zij zichzelf zowel behagen, dat ze menen, God heeft er behagen in; maar weinigen zijn er, die inderdaad weten, wat het is, Hem op een wijze te dienen, die aan Zijn Majesteit aangenaam is.

Nu weet gij dat het volkomen hetzelfde is Hem gans niet te dienen, of Hem niet te dienen op die wijze, waarop Hij gediend wil wezen. Daarom zijn de meeste mensen hun eigen dienaars, omdat zij niemand dan zichzelf daarin behagen. Het is niet de dienst, die zijn ziel heeft verkoren, maar het is de dienst van hun eigen uitvinding; want gij moet dit houden, als een onweersprekelijke grond, dat God moet gediend worden, naar zijn eigen wil en welgevallen, en niet naar uw zin en uitvinding. Daarom heeft zijn ziel een gruwel van eigenwillige godsdienst, door mensen verlicht, uit een onwetenden ijver of bijgeloof, al mocht er veel godsvrucht, en veel genegenheid tot God in schijnen, gelijk in der Israëlieten opofferen van hun kinderen; wat scheen meer zelfverloochening? En nochtans wat was meer dadelijke afgoderij? God neemt zulk een dienst niet aan; want het is geendienst en gehoorzaamheid aan Zijn wil en welbehagen, maar aan der mensen wil en zinnelijkheid; daarom moet de mens geen loon verwachten, dan van Hemzelven.

Nu is het niet alleen eigenwillige godsdienst als de stof en het Wezen van de dienst van God niet geboden is; maar ook als een geboden godsdienst niet verricht wordt op de ingestelde wijze.

Derhalve, o hoe weinig ware aanbidders zal de Vader vinden! Want ware aanbidding moet waarheid hebben in haar Wezen of inhoud, en geest in haar wijze, anders is het zodanige godsdienst niet, als de Vader zoekt, en als Hij zich zal laten welgevallen. Goddelijke dienst moet waarheid in zich hebben, dat is klaar; maar wat is die waarheid? deze: zij moet overeenkomen met de regel en het voorschrift van de

godsdienst, welke is Gods wil en welbehagen, geopenbaard in het Woord der waarheid; ware godsdienst is de rechte praktijk van het Woord der waarheid; dezelve draagt het beeld en opschrift en gebod van het Woord, en dat is een noodzakelijk bestanddeel, hetwelk de godsdienst helpt vormen, en wordt tot de godsdienst noodzakelijk vereist. Indien dan uw godsdienst het beeld van uw eigen wil in zich gedrukt heeft, zo is dezelve geen Goddelijke dienst, maar eigenwillige godsdienst.

Zo dragen alle menselijke plechtigheden, en instellingen, opgelegd als de dienst Gods, het opschrift niet van God, maar van de mens, die de werkmeester en oorsprong daarvan is, en zo zijn ze maar nagemaakte en valse munten, die bij God niet voor (courant) gangbaar doorgaan.

Ik vrees dat naar veler wijze van doen en naar de ijdele gewoonten onder het onwetende volk, enige godsdienst gesteld wordt in dingen, die geen grond in Gods Woord hebben, maar slechts oudwijfse fabelen en overleveringen zijn; hoeveel dingen van die natuur worden er gebruikt tot een godsdienstig oogmerk, waarin God geen godsdienstigheid gesteld heeft?

Velen hebben een bijgelovig begrip van de openbare plaats der godsdienstoefening, alsof er meer heiligheid in was, dan in Benig ander huis. En zo menen zij, dat hun gebeden in de kerk aangenamer zijn, dan in hun kamer; maar Christus weerlegt dat bijgelovig gevoelen omtrent die plaatsen, en bij gevolg evenzeer van dagen, spijzen, en al zulke uiterlijke dingen.

De Joden hadden een hogen dank van hun tempel, de Samaritanen van hun berg, alsof die plaatsen hun diensten hadden geheiligd; maar onze Heere zegt vers 21: De ure komt, wanneer gijlieden noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden, daar het overal aangenaam is, indien u Hem aanbidt in geest en waarheid.

Velen van u achten het godsdienst, woorden van uzelf te bidden en te spreken bij uzelf, en dat in de tijd van het openbaar gebed, maar wie heeft dit van uw handen geëist? Indien u zelf wilt bidden, gaat alleen, en sluit de deur achter u toe, zegt Christus; het bijzonder gebed moet in het verborgen, en in het eenzame geschieden; maar wanneer er een gebed in het openbaar geschiedt, zo dienden uw harten zich te voegen bij die gebeden om die gezamenlijk aan God op te offeren; het is gewis een grote loosheid van die bedriegelijke verderver, de duivel, opdat hij uw oren en harten moge aftrekken van de openbaren godsdienst; want wanneer gij bezig zijt met uw eigen gebeden, kunt gij u gans niet voegen bij de openbaren dienst Gods, welke in uw naam wordt opgeofferd.

Hetzelfde mag ik zeggen van de domme formuliergebeden en het binden van uzelf aan een voorbeeld, dat in een boek geschreven is of aan zekere woorden, die u van buiten hebt geleerd; wie heeft u dit geboden? Gewis de Heere niet,

die zijn Geest beloofd heeft, om de zijnen te leren bidden en de zwakheden te hulp te komen van hen, die niet weten, hoe, noch wat te bidden. Het is door uzelf verzonnen en door de satan uitgevonden; om de Geest der gebeden uit te blussen, die de recht natuurlijke adem van een christen behoorde te zijn. Maar sommigen zijn zo droevig onwetend, dat ze de tien geboden en de geloofsartikelen gebruiken als een gebed, zo ontbloot zijn ze van de kennis, en van de Geest Gods, dat ze Gods bevelen aan hen niet kunnen onderscheiden, hun eigen verzoeken aan God, zijn spreken tot de mensen, hun spreken tot Hem, hun belijden van Hem voor de mensen en hun bidden en belijden aan Hem. Dit alles is maar versierde ingebeelde godsdienst, valselijk genaamde godsdienst, die de Vader niet zoekt, noch aanneemt.

Maar neemt aan, dat ik zou zeggen, dat het meeste deel van uw godsdienst, zelfs

hetgeen van God geboden is, als het gebed, het horen, het lezen enz. geen waarheid in zich heeft, zo zou ik niets verkeerd zeggen; want al doet gij die dingen, die geboden zijn, zo doet gij ze nochtans niet als geboden, maar zonder enig verband met de Goddelijke instelling, en alleen omdat gij die ontvangen hebt als overleveringen van uw vaders en omdat gij zo geleerd zijt door geboden der mensen, en gewend zijt zo te doen; daarom is het indruk van Gods wil en welgevallen daarop niet gegraveerd, maar van uw eigen wil, of van de wil der mensen.

Laat mij uw geweten, althans van velen, afvragen, welk onderscheid is er tussen uw bidden en uw ploegen, tussen uw horen en uw eggen, tussen uw lezen van de Schrift en uw maaien in de oogst, tussen uw godsdienstige verrichtingen en uw gewone daden? Ik zeg welk onderscheid is er in de oorsprong van dezelve? Gij doet vele burgerlijke daden uit gewoonte of om de geboden der mensen, en is er wel enige andere grond en oorsprong van uw godsdienstige verrichtingen? Merkt gij wel enigszins, dat zijn Goddelijke instellingen een indruk van zijn gezag in zich hebben? Wijdt gij u wel aan haar betrachtting, uit eerbied voor zulk een onmiddellijk gebod Gods en uit begeerte om Hem te behagen en te gehoorzamen? Ik vrees, dat velen dat niet kunnen zeggen, en ik houd mij verzekerd, dat allen dit niet zeggen kunnen, hoewel misschien allen het zullen zeggen. Daarom kan uw godsdienstige betrachtting geen anderen naam dragen, dan eigenwillige of menselijke godsdienst; zij draagt het merkteken der waarheid niet met zich, namelijk een uitdrukkelijke overeenkomst met de waarheid Gods, als zijn waarheid.

Maar wij moeten dit een weinig meer uitbreiden.

De waarheid staat tegenover een voorafgebeelde plechtigheid en schaduwen. Deze plechtigheden waren eertijds schaduwen, of het uiterlijk lichaam van de godsdienst, waarin de ziel en geest der godzaligheid ingesloten zoude zijn geweest; maar de Heere drong altijd ernstiger aan op het Wezen der waarheid, dan op de schaduwen, meer op de gewichtigste zaken der wet: godzaligheid, rechtvaardigheid en matigheid, dan op de lichtere uitwendige plechtigheden; Hij stelde meer prijs op barmhartigheid dan op offerande en meer op gehoorzaamheid dan op uitwendigheden; maar dit volk handelde lijnrecht tegenstrijdig; zij veranderden al hun godsdienst, in enige uiterlijke verrichtingen, en zo scheidden zij die dingen, die God zo nauw verenigd had; zij wilden godvruchtig zijn, in, offerhinde te offeren, in wassingen en plichtplegingen, en nochtans maakten zij geen gewetenszaak van innige godzaligheid jegens God, en van oprecht en rechtvaardig handelen jegens de mensen, daarom bestrafte de Heere hen zo menigmaal, en verwierp al hun dienst, als een vond en bedenking van hun eigen keuze, welke nooit in zijn hart was opgekomen, Jesaja 1 van vers 10 tot vers 16. Jer. 7. doorgaans, Jes. 66 tot vers 6. Jes. 28.

Indien u het nu onpartijdig wilt onderzoeken, is het evenzo met ons; daar zijn enige uiterlijke dingen in de godsdienst,, die in vergelijking met de gewichtiger dingen van geloof en gehoorzaamheid slechts ceremonieel zijn; daarin bestaat het grootste deel, indien niet het geheel van uw godsdienst, en u meent goede christenen te zijn, indien u gedoopt zijt, het Woord hoort, aan des Heeren tafel gaat, en dergelijke, hoewel gij ondertussen niet genegen zijt tot verborgen bidden en lezen, en uzelf niet inwendig oordeelt en onderzoekt, opdat gij tot de Middelaar mocht vlieden, hoewel uw wandel onrechtvaardig. En ergerlijk is onder de mensen; ik zeg tot zulke zielen, gelijk de Heere tot de Joden: wie heeft dit van uw handen geëist? Wie heeft u geboden het Woord te horen, gedoopt te worden, de openbare godsdiensten waar te nemen? Weg met dit alles, het is een gruwel voor Zijn Majesteit. Al behaagt het u nog zo zeer, des

te meer mishaaft het Hem. Indien u zegt: waarom gebiedt Hij ons te horen? enz. Ik antwoord: de Heere heeft deze uiterlijke instellingen nooit geboden, als het kort begrip van de waren godsdienst; dat was de grote zaak niet, die in zijn hart was, waarin Hij het meeste welgevallen had; maar de gewichtigste dingen der wet: godzaligheid, rechtvaardigheid en matigheid, een heilige en godzalige wandel, versierende het Evangelie. Wat heeft de Heere van u geëist, ó mens, dan dit, dat u de gerechtigheid doet en ootmoedig wandelt met uw God?

Zo aanbidt gij dan God niet in waarheid, maar in schaduw; de waarheid is heiligheid en gerechtigheid; die uitwendige belijdenis is maar een plichtpleging; terwijl gij deze uiterlijke instellingen afscheidt van die gewichtige plichten van godzaligheid en rechtvaardigheid, zo weet, dat ze maar zijn als dode lichamen zonder een ziel. Indien de Heere weleer waardigheid eiste, veel meer nu, terwijl hij de menigte der ceremoniën heeft te niet gedaan, opdat de grote dingen zijner wet des te meer mochten gezien en bemind worden.

Indien u dan recht God wilt dienen, zo let op de ganse wil Gods en inzonderheid op het voornaamste welgevallen van zijn hart waarin Hij het meest lust heeft, en scheidt geenszins hetgeen God heeft samengevoegd; scheidt de gerechtigheid jegens de mensen niet van een belijdenis van heiligheid omtrent God, anders is het maar valsheid en nagmaakte munt; behaagt uzelf niet zozeer in uitwendige kerkvoorrechten, zonder een heiligen en Godzalige wandel, versierende het Evangelie; maar laat de voornaamste toeleeg, poging en verlustiging van uw ziel zijn, in hetgeen waarin God zijn meeste lust heeft; laat de wezenlijke dingen van de godsdienst de eerste plaats in de ziel hebben; bidt meer in het verborgen, dat zal het leven van uw ziel zijn. U behoort de openbare instellingen wel waar te nemen, maar bovenal, let op uw wandel en omgang binnenshuis en in het verborgen; te bidden in uw huisgezin is een wezenlijker godsdienst, dan te zitten en te horen bij het gebed in het openbaar, en een gebed in het verborgen is wezenlijker dan een huisgebed; hoe eenzamer en meer onmiddellijk een plichtsbetrachting is, hoe gewichtiger zij is; hoe meer zij de verdorvenheid tegengaat, en hoe meer blijk zij geeft van een indruk Gods op uw genegenheden, hoe Goddelijker zij is; daarom God in deze te dienen, is Hem in waarheid te dienen. De praktijk heeft meer waarheid in zich, dan een belijdenis. Als uw vaders recht oefenden, was dat niet mij te kennen? Plichten, die meer tegenstand tegen zich hebben van onze naturen, en minder voedsel of olie hebben, om de vlam van onze eigenliefde en verdorvenheid te voeden, hebben meer waarheid in zich. En indien u God in alle andere plichten dienen zou, en niet bijzonder in dezen, zo dient gij Hem niet in waarheid.

Ten andere, laat ons in aanmerking nemen de wijze van de Goddelijke dienst, die even nodig is tot waren godsdienst, als de ware stof.

Ziet, dit volmaakt de ware Godsdienst, dat dezelve geboden is, en gedaan wordt, zoals die geboden is. Nu weet ik geen betere weg of wijze, om God te dienen, dan Hem zo te dienen, dat onze godsdienst een indruk van zijn beeld drage, opdat hij u een spiegel moge zijn, waarin wij Gods natuur en eigenschappen mogen beschouwen; want zoals Hij zelf is, zo wil Hij erkend worden te zijn. Ik zou denken, dat het een waarachtige godsdienst zou zijn, welke de naam van de waarachtige en levende God in zich had gegraveerd, en die zoveel door zichzelf te kennen gaf, dat God is, en dat Hij een beloner is dergenen, die Hem vlijtig zoeken.

Het grootste deel van onze dienst geeft een onbekende God te kennen, en draagt dit opschrift: voor de onbekenden God: daarin is zo weinig eerbied, liefde, vreze of kennis, alsof wij de waren God niet dienden, maar een afgod. Daar staat geschreven,

dat de dwaas zegt in zijn hart, daar is geen God, omdat zijn gedachten, genegenheden en daden zo weinig overeenstemmen met de vreze en gelijkenis van die God, alsof hij Hem inderdaad verloochende; ik vrees, dat hetzelfde van onzen godsdienst gezegd kan worden; deze zegt: daar is geen God; deze is van zulk een natuur, dat niemand daaruit zou besluiten, dat dezelve enige betrekking op de waren God heeft; onze gebeden verloochenen God, omdat er in dezelve niets van God blijkt.

Maar dit is de ware godsdienst, die Gode zijn eigen beeld en naam weder geeft, evenals een reine en zuivere fontein waarin een mens zijn eigen schaduw duidelijk kan zien, maar in een troebele fontein, of in een moeras, kan men zichzelf niet zien; zo is het met een zuiveren godsdienst, die het zuivere beeld van God ontvangt, en weder geeft, maar een onzuivere en onreine godsdienst, kan dat beeld niet ontvangen en behouden. Ik bid u, christenen, let hierop; want zulke aanbidders zoekt Hij, en waarom zoekt Hij die? Omdat Hij zichzelf (om zo te spreken) in hen vindt. Zijn eigen beeld en opschrift is in hen; zijn barmhartigheid is gegraveerd in hun geloof en vertrouwen: Zijn Majesteit en kracht is afgedrukt in hun ootmoedigheid en eerbiedigheid; zijn goedheid is te lezen in hun zielsverheuging; zijn grootheid en gerechtigheid in hun leven. Zo behoren er enige indrukken in de ziel te zijn, die aan de (karakters) merktekenen van zijn heerlijke naam beantwoorden.

O hoe weinig is hiervan onder de genen die iets van God begeren te weten. Hoe weinig ware godsdienst is er, zelfs onder degenen, die de Vader heeft uitverkoren, om hen tot ware aanbidders te maken. Maar helaas! hoe onervaren zijn wij allen in dezen. godsdienst! Wij blijven staan bij de eerste gronden en betrachtingen van de godsdienst, en gaan niet voort om op die grond te bouwen. Soms heeft uw godsdienst een indruk van Gods heiligheid en gerechtigheid, in vreze en schrik voor zulk een Majesteit, die u doet beven voor Hem; maar waar is de indruk van zijn barmhartigheid en genade, die in uw geloof en blijdschap kenbaar zou zijn? Beeft en vreest wel, maar verheugt u met beving, om dat er barmhartigheid bij Hem is. Soms is er blijdschap en rust in de ziel; maar die ontaardt en verandert allicht in vleselijk vertrouwen en maakt, dat de ziel de genade verandert in dartelheid, en dat ze zich meer toegeeft dan recht is, omdat ze geen tegenwicht heeft in het gevoel en besef van zijn heiligheid en gerechtigheid.

Maar o, deze dingen, vreze, eerbied, vertrouwen, ootmoedigheid en geloof gezamenlijk in het hart geschreven te hebben in de godsdienst, dat is een zeldzame zaak; het is een Goddelijke samenstelling en bezadigdheid des geestes, die een ziel Goddelijk maakt; meestal smaakt en riekt onze godsdienst gans niet naar God, naar zijn kracht, noch naar zijn barmhartigheid en genade, noch naar zijn heiligheid en gerechtigheid, naar Zijn Majesteit en heerlijkheid; wij hebben een zorgeloze en slappe wijze van godsdienst, naar de sleur, zonder eerbiedigheid, ootmoedigheid, vurigheid en geloof. Ik bid u, laat ons er op letten als voor de Heere, hoe veel moeite en tijd wij verliezen, niemand dan onszelf behagen en gans geen nut doen. Wekt uzelf op als in zijn tegenwoordigheid; want onze zielen gedurig als voor zijn aangezicht te houden, zal aan onzen godsdienst een indruk geven van zijn gelijkenis. De gevestigde en gestadige overdenking van God en van zijn heerlijke eigenschappen zal een gelijkheid baren tussen onzen godsdienst en God, die wij dienen: zij zal zijn beeld daarin prenten, en dan zal dezelve Hem behagen, u nuttig en. anderen tot stichting zijn.

Maar nog meer in het bijzonder: de godsdienst moet een indruk hebben van Godsgeestelijke natuur, en enigmate aan dezelve gelijkvormig zijn, anders kan hij Hem niet behagen. Daar moet een gelijkvormigheid tussen God en de ziel, zijn. Dit is

het grootste einde van het Evangelie, het beeld .Gods, dat weleer in de mens was, te herstellen, en hem wederom Gode gelijk te maken. Op deze wijze nu herstelt Jezus Christus dat beeld, en brengt deze gelijkvormigheid met God te weeg, door de ziel God te doen dienen, overeenkomstig met zijn natuur; zij is dan God te meer gelijk en gelukzalig in die gelijkenis. God nu is een Geest, daarom, zegt Christus, moet gij Hem dienen in geest en waarheid. Zo moet dan de godsdienst der heiligen van een geestelijke natuur zijn, opdat dezelve de onsterfelijken Goddelijke Geest gelijk moge zijn. Zulke aanbidders zoekt de Vader; Hij zoekt zielen, om die Hemzelve gelijkvormig te maken. En deze gelijkenis en overeenkomst met God is de rechte grond van der zielen zaligheid en eeuwige verkwikking.

Dit is van grote gevolgen, maar ik vrees, dat het niet ter harte genomen wordt! De godsdienst moet zijn, gelijk Hij die gediend wordt. Het is een geest, die de eeuwigen Geest moet dienen, het is niet een lichaam, dat de grond, het beginsel en de voorname werker in deze moet zijn. Welke gemeenschap kan God meer met uw lichamen hebben dan met de beesten, terwijl uw zielen verre van Hem zijn? Alle vereniging en gemeenschap moet zijn tussen degenen, die elkander gelijk zijn. Een mens kan geen troostrijk gezelschap hebben met beesten, met stenen, of met bomen; mensen zijn het die met mensen kunnen verkeren.. En een geest moet de zelfstandige Geest dienen.

Misvat dit niet, alsof wij onder de dagen van het Evangelie niet geroepen werden tot een uitwendige en lichamelijke godsdienst, tot een dienst, waartoe onze uitwendige mens een werktuig is. Dit is een van de diepe bedriegerijen dezer eeuw, waarin sommige, verwerpelijk zijnde in hun geloof, gevallen zijn, zeggende dat er geen uiterlijke instellingen behoorden te zijn; maar dat de christenen nu geroepen worden, om geheel in de Geest en zuiver door de Geest enz. God te dienen. Dit is een van die geesten en geestelijke leringen (die zich zo noemen) die u niet moet aannemen; want het is noch Gods, noch Christus Geest, die dit leert.

Het is niet de Geest van God de Schepper, omdat Hij de gehelen mens, bestaande in ziel en lichaam gemaakt heeft, en zo van de gehelen mens moet gediend worden. Hij heeft de mens met zodanige bekwaamheid geschapen, dat hij uitwendige daden op een redelijke wijze met de inwendige genegenheden kan opofferen; gelijk de Heere hem geschapen heeft, zo zou hij Hem dienen; ieder lidmaat en ieder deel zou werken naar zijn vatbaarheid; de ziel zou voorgaan en het lichaam volgen: de ziel zou de voorname aanbinder zijn, en het lichaam, haar knecht, als een werktuig in de godsdienst gebruikt worden. Ware godsdienst heeft, zowel als een waarachtig mens, een lichaam en een ziel, en gelijk de ziel afgescheiden zijnde, geen volkomen mens is; zo is ook de ziel, afgescheiden zijnde, geen volkomen aanbinder zonder het lichaam. De uiterlijke instellingen van God zijn het lichaam en de inwendige genegenheid is de geest, die samengevoegd zijnde, een volkomen godsdienst uitmaken.

Ook is het de Geest van Christus niet, die dit leert; omdat onze Heere Jezus ons geleerd heeft, onze lichamen en geesten beide op te offeren in een redelijke dienst, Rom. 12: 1, 2. Het offer van de lichamelijke verrichtingen, door de geestelijke genegenheid en door het vernieuwd gemoed opgeofferd, is een levende, heilige, Gode welbehaaglijke en redelijke offerande. De Geest, die in Christus zonder mate woonde, acht het niet te laag, zich uit te laten in de weg van uitwendige inzetten. Hij was wel in waarheid boven alles, ook boven de Wet, nochtans kwam Hij gewillig onder de zelve, om ons, die zoveel gebrek, en zoveel van node hebben, te leren om onder dezelve te komen; Hij predikte, Hij zong en las, om ons te leren, hoe God te dienen en hoezeer wij het gebed en het prediken van node hebben. Zo was Christus Geest niet, die beloofd was aan zijn discipelen en apostelen, en zeer levendig wrocht in het

gebruik der uiterlijke inzetten, al hun dagen. En zo was niet de Geest, welke was in de ure, toen Christus sprak: de ure is gekomen en is nu, vers 23, waarin de ware godsdienst niet zal zijn in de uiterlijke Joodse plechtigheden en kerkgewoonten, zonder enig leven en inwendig gevoel van godzaligheid, maar de ware godsdienst zal geoefend worden met ziel en lichaam, in geest en waarheid, zo door waarneming van uiterlijke instellingen naar het woord der waarheid en naar de geest der waarheid, als door geestelijke en inwendige zielsgenegenheid en oprechtheid, die deze uitwendige verrichting levend en werkzaam zal maken; daar waren dan zulke aanbidders niet, die geen gebruik maakten van de instellingen; Christus was zodanig niet, zijn discipelen waren zodanig niet; daarom is het een nieuw Evangelie, hetwelk, indien het een engel uit de hemel bracht, ulieden niet behoort aan te nemen.

Gelijk het dan zeker is, dat een ziel en lichaam gebruikt moet worden tot dit werk, zo is het even zeker, dat ziel en geest de eerste bewegers en voornaamste werkers daarin moeten zijn, omdat het een geestelijk werk is, en het zijn betrekking heeft op de Springader, der geesten, die op de aller-volmaaktste wijze tegengesteld is tegen alle valse verschijningen en uitwendige vertoningen. Dat deel van de mens, hetwelk Gode het meest nabij komt, moet tot God naderen door Hem te dienen. En indien hetzelfde verre afgeweerd is, zo is er geen dadelijke gemeenschap met God. De mens oordeelt naar de uiterlijke vertoning, en hij kan niet verder reiken dan tot de uitwendige mens; maar God is een aldoorzoekende Geest, die de harten en nieren beproeft; daarom zal Hij een ander oordeel over uw godsdienst vellen, dan mensen doen kunnen; omdat Hij bemerkt al de heimelijke afdwalingen en afzwervingen des harten van voor zijn aangezicht; zelfs als gij slechts uiterlijk aandachtige oren leent of welsprekende tongen zonder hartswerkzaamheid in het werk stelt; daar is niet te spelen met Zijn Majesteit; iets te schilderen zal Hem niet bedriegen. Zijn natuur zelve is lijnrecht strijdig tegen huichelarijen en veinzingen, en wat is het anders dan veinzing, wanneer gij uzelf aanbiedt tot godsdienstige oefeningen, als Zijn volk, maar van binnen geenszins aangewakkerd, of geenszins tegenwoordig zijt?

O let er op, mijn geliefden! met welk een Persoon gij te doen hebt! Het is niet met mensen, maar met de Vader der geesten, die niet vergenoegd zal zijn met hetgeen aan mensen van uw eigen vlees behaagt, maar die een geest hebben, om Hem te dienen. Helaas! wat doen wij met zulke ledige namen en vertoningen in de godsdienst, alleen bezig in het buitenste van de Godsdienst, alsof wij met niemand dan met mensen te doen hadden, die slechts ogen van vlees hebben? Al dat wij van deze aard doen, is verloren arbeid en zal nooit voor waren godsdienst doorgaan.

Ik houd mij verzekerd, dat u weet en in uzelf kunt bemerken, dat u de godsdienst maar maakt tot een stof van uitwendige vorm en uiterlijke gewoonte. U hebt die bijna nooit ernstig ter harte genomen, u moogt de ingestelde godsdiensten bijwonen. U moogt een gedaante van godzaligheid hebben, bestaande in enige uitwendige verrichtingen en voorrechten, maar o hoe ledig en beroofd is het alles van allen geest en leven en kracht!

Om niet te spreken hoe uw genegenheid weggevoerd, hoe de kern van uw ziel aan uw snode lusten en de schepselen verpand, en uw begeerten naar buiten onder dezelve verstrooid worden; want dat is al te tastbaar; maar zelfs uw gedachten en zinnen zijn van dit werk afgeleid. U hebt niets tegenwoordig dan een oog of oor, en uw zinnen zijn met andere dingen bezig: uw begeerten, uw vreze, uw vreugde uw vermaken, uw genegenheden verkeren nooit bij uw godsdienstige oefeningen; al uw hartstochten worden uitgelaten tot andere dingen; maar hier zijt gij loom en ongevoelig, zonder enig begrip van God, van zijn barmhartigheid of gerechtigheid of toorn, of van uw

eigen ellendigheid en gebrek; in andere dingen laat gij uw droefheid uit, maar hier niet; geen droefheid hebt gij over de zonden. U verblijdt u over andere dingen, maar hier hebt gij geen blijdschap. U kunt u niet verheugen over het Evangelie; het gebed is u een last, niet een lust. Indien uw geesten voornamelijk werden toegewijd aan godsdienstige plichten, zo zoude godsdienst bijna uw element en vermaak zijn, maar nu is dezelve een vermoeiing voor het vlees, omdat de geest het voornaamste gewicht daarvan niet opneemt.

Och bedriegt u niet! God laat zich niet bespotten. U bespot slechts uzelf met uiterlijke vertoningen, terwijl gij met dezelve vergenoegd zijt. Ik bid u, ziet naar binnen, en zijt niet vergenoegd met uitwendige schijn; maar vraagt u ziel waar zij is, en hoe het met haar is; gaat naar binnen toe en voert uw geest op tot dit werk. Ik houd mij verzekerd dat u zult kunnen bemerken, dat u alles gemakkelijker en zoeter afgaat, dan de dienst Gods, omdat uw hart meer gezet is op wat anders. Ik vrees, dat de meesten van ons, die enigermate trachten God te zoeken, te veel schuim hebben van uiterlijke sleur, en veel droesem van vuile geveinsdheid en bedrog.

O, bid, dat de tegenwoordige smeltoven dit schuim mocht uitzuiveren. Het is de voornaamste grond van Gods tegenwoordige twist met Schotland; maar helaas! de blaasbalg schijnt te zullen verbranden en wij niet gezuiverd te worden; ons schuim gaat niet van ons; wij voldoen onszelf met enige uitwendige oefeningen van godsdienst; de gewoonte verderft ons allen. En die wijze van doen was nooit verderfelijker, dan wanneer de verbolgenheid en toorn die vervolgt.

Och dat u mocht overwegen, wat u daardoor verliest, namelijk, èn de zoetigheid èn het voordeel van de godzaligheid, behalve dat God daardoor onteerd wordt. Gijlieden neemt een sleurweg, een zekeren trant en een zorgeloze weg, als de allerlichtste en vermakelijkste weg voor uw vlees; maar ik ben verzekerd, dat u die bevindt als de aller zwaarste weg, omdat gij al de vermakelijke en zoete verkwikking en zielsverlichting mist, die u in God zou hebben, door een ernstig en vlijtig behartigen van de godsdienst. Als men Gods liefelijkheid en zoetheid smaakt en vindt, zo wordt de vlijt en moeite daardoor lichter, dan de luiheid kan zijn voor de lui aard; dit smeert de raderen en doet ze snel lopen; het sleurwerk doet ze bezwaarlijk voortgaan; alsdan leeft gij altijd in een klagende stemming, zuchtende en achterwaarts gaande: omdat gij binnen in u Enige opwekkende grondbeginselen des gewetens hebt, welke tegen u getuigen; terwijl uw vadsige sleurgestalte aan de andere zijde weigert te ontwaken en te werken. U zijt gedrongen en gekweld tussen tweeën; wanneer uw geest en genegenheden de enen weg gaan en uw lichaam een anderen weg, zo drijft uw geweten de geest aan en uw genegenheden keren achterwaarts; dit moet noodzakelijk een onvermakelijk werk zijn.

12. Van de Goddelijke Drie-eenheid, of de grootste verborgenheid

Hoor, Israël, de Heere onze God, is een enig Heere. Deut. 6:4.

Want Drie zijn er die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest. En deze drie zijn Een. 1 Joh. 5: 7.

De verborgenheid der godzaligheid is groot, staat geschreven in 1 Tim. 3:16. De godsdienst en de ware godzaligheid is een bundel van uitnemende verborgenheden, van dingen die verborgen zijn voor de wijzen der wereld, 1 Cor. 2, en dit niet alleen, maar het zijn geheimenissen in haar eigen natuur, welker onderscheiden kennis aan de heiligen niet gegeven wordt in deze staat van tussenstand en afwezen van de Heere. Daar is bijna niets in de Godgeleerdheid, of het is een verborgenheid in zich zelve, hoe algemeen het ook moge zijn in het besef der mensen, want het is alleen der mensen oppervlakkig en algemeen besef van dezelve, hetwelk maakt, dat ze die als iets gewoons aanzien; daar zijn diepten in dezelve, die u niet zult weten, totdat gij ze doorzoekt en peilt, en hoe meer gij die peilt, hoe dieper gij die zult vinden. Maar sommige verborgenheden zijn klein en sommige groot; daar is een onderscheid tussen dezelve; zij zijn niet allen van één grote, en van één mate. De verborgenheid van Christus menswording, dood en opstanding is een van de grootste verborgenheden der godsdienst: *God geopenbaard in het vlees*. Nochtans merk ik op dat er geen groter verborgenheid is, dan deze, en van al de verborgenheden in de natuur of in de godgeleerdheid ken ik er geen gelijk deze, namelijk de heilige Drieëenheid; zij moet noodzakelijk de grootste van allen zijn en ongetwijfeld de grootste, omdat dezelve het begin en het einde is van alles; alle verborgenheden hebben hier haar oorsprong, en zij koeren allen hierin terug; deze verborgenheid is het verst verwijderd van de verstanden der mensen; hetgeen God in zichzelf is, is oneindig boven alle openbaring van zichzelf. God is groter, dan God geopenbaard in het vlees; hoewel Hij in dit opzicht te groot voor ons is, om te begrijpen.

Daar is in alle mensen een natuurlijke begeerte om kennis te bekomen, en hoe heimer en wonderlijker iets is, hoe meer de begeerte om hetzelfde te kennen ontstoken wordt; zelfs het bezwaar of de onmogelijkheid om die kennis te verkrijgen, ontsteekt de nieuwsgierigheid van 's mensen geest des te meer, in plaats van die in te binden. Wij willen hetgeen verboden is; dit is de vrucht, de droeve vrucht, die wij plukten en aten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Indien de Heere iets klaar in Zijn Woord aan de mensen openbaart, wordt dit veracht en laag geschat, omdat het klaar is, daar de klaarste waarheden, die buiten alle verschil zijn, tot onze eeuwige zaligheid de noodzakelijkste en voordeligste zijn. Verborgenheid in de Schriftuur is, die de Heere ons alleen donker aangewezen heeft, behoudende het onderscheiden en klare verstand daarvan voor zichzelf, Deut. 29: 29, deze is de appel, waarnaar onze vervloekte naturen verlangen en grijpen, al zijn er nevens die nog zo veel uitgelezen en voortreffelijke zaligmakende vruchten in het paradijs der Schriftuur. Indien de ark gedekt is, om de mensen te wederhouden van daarin te zien, dan tergt dit de nieuwsgierigen geest des mensen te meer, om haar van binnen te bezien, 1 Sam. 6: 19. Indien de Heere zijn wonderlijke heerlijkheid toont op de berg, en verbiedt Zijn volk nabij te komen, opdat de heerlijke tegenwoordigheid Gods hen niet dode, zo moet hij bepalingen of afschuttingen daar rondom maken, om hen terug te houden, of anders zullen zij te nabij komen; zodanig is de ongebreidelde loszinnigheid onzer harten, en de verkeerde gestalte onzer natuur; waar God ons gemeenzaam nodigt te komen, en ons tot het doorzoeken en kennen ernstig aandringt,

daar versmaden wij dit als gering en gewoon hetgeen Hij omringt met een Goddelijke duisternis van ontoegankelijk licht, en het. geen Hij veraf gesteld heeft van het besef aller levenden, dat willen wij immers doorzoeken en binnen die verboden bepalingen willen wij gaan, met een tergende stoutheid.

Ik bevat, dat deze heilige en diepe verborgenheid een van die geheimen is, die het God alleen toekomt te weten; want wie kent de Vader, dan de Zoon, of de Zoon dan de Vader? Of wie heeft de zin des Heeren gekend, dan de Geest? Nochtans, de dwaze verstanden der mensen willen niet tevreden zijn met de gelovige onkunde van zodanige verborgenheid; zij willen immers die diepten onderzoeken, opdat zij genoeg voor hun rede mogen vinden; maar gelijk het gebeurt, dat de ogen der mensen, die overmoedig op de zon willen starogen, beroerd en verduisterd worden; of gelijk het gaat met hen, die in een doolhof geen weg kunnen vinden, om er uit te komen, daar dezelve hoe verder zij er ingaan, hoe langer hoe verwarder en donkerder wordt; evenzo gaat het met vele ongematigde en vermetele geesten, die niet vergenoegd zijnde met Gods eenvoudige waarheid, zonder klaar te bevestigen, dat het zo is, trachten haar te onderzoeken en aan de rede te toetsen, en al de tegenwerpingen van het vleselijk vernuft en de rede (welke menigmaal vijandschap tegen God is) trachten op te lossen, niet door stilzwijgen, maar door antwoorden, ingericht naar de onderscheiden bekwaamheden der mensen. Ik zeg, dit alles is maar een stout bestaan, om de oneindige heerlijkheid Gods te beschouwen met vleselijke ogen, hetwelk hen verduistert in het verstand en vrijdelt in hun uitdrukkingen, terwijl zij het ontoegankelijk Licht zoeken te beschouwen, en in een eindeloze doolhof van zwarigheden ingaan, waaruit de draad der rede of de redeneringen hen nooit kunnen redden of uitleiden.

Maar de Heere heeft ons een uitnemender weg getoond, hoewel die voor de mensen verachterlijker is. De mens viel van zijn gelukzaligheid, door dit nieuwsgierig en ellendig beogen van een hoger gelukzaligheid en van meerder wijsheid. De Heere heeft een anderen weg verkozen, om hem weder op te richten, namelijk door geloof liever dan door redeneren. Daarom is dit het grote gebod des Evangelies, met een volvaardig en gewillig gemoed aan te nemen al wat de Heere tot ons zegt, welke schijnzwarigheden de zinnen en de rede daartegen ook inbrengen; niet meer redetwisten, niet meer onderzoeken in het geheim, van de Goddelijke verborgenheden, alsof wij die door onderzoeken tot de volmaaktheid konden uitvinden, maar te geloven hetgeen gesproken is, totdat de dag aanbreke en de schaduwen vlieden, en de duisternis van onwetendheid geheel verdreven worde door het opgaan van de Zon der gerechtigheid.

Wij worden dan geroepen om deze waarheid aan te nemen, dat God één is, waarlijk één, en dat er drie zijn in die Enen: de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest; dit, zeg ik, moet gij geloven, omdat de wijsheid Gods het zegt, hoewel gij niet weet hoe het is, of hoe het kan zijn, hoewel het in tegenspraak met de rede schijnt te zijn, *een Drieheid in Eenheid te erkennen*; nochtans moet gij uw rede gevangen leiden tot de gehoorzaamheid des geloofs en dezelve doen stilzwijgen met dit antwoord: De Heere heeft het gezegd. Indien u voortgaat, om te beredeneren en te onderzoeken, hoe kunnen deze dingen zijn? Zo zijt gij ontlopen van onder de macht des geloofs, en u zijt gevloeden in de tenten der menselijke wijsheid, alwaar gij godverloochening kunt leren, maar geen godsdienst; want de wereld heeft door de wijsheid God niet gekend, 1 Cor. 1: 21.

En gewis, wie hij ook zij, die zijn geweten in dit stuk niet tevreden wil stellen, met het

naakte woord der waarheid, maar de rede en de redenering wil te hulp roepen om het te verstaan en staande te houden, ik geloof, dat hij verder af zal zijn van de ware kennis Gods en van de voldoening des gemoeds dan te voren. Hier is geen weg, dan te vlieden tot het heiligdom van Paulus, wie zijt gij o mens, die tegen God antwoordt? Zo dikwijls als gij bij uzelf denkt, hoe dit zijn kan, hoe één drie kan zijn, en drie één, zo laat te gelijk dat woord van Paulus in uw oren klinken: wie zijt gij o mens, die tegen God antwoordt? Denk dat u een mens zijt; denk dat Hij God is; gelovige onwetendheid is veel beter dan lichtvaardige en vermete kennis; vraag geen reden van deze dingen, maar aanbid liever, en beef voor de verborgenheid en majesteit van dezelve.

Het christendom is uit deze hoofde dwaasheid voor de wereld, omdat het is een ingewikkeld of blind geloof (om zo te spreken) gegeven aan God. Maar daar is geen vrees van bedrogen te worden; al leidt Hij u blindelings door een weg, die u niet kent, zo kan Hij u toch niet verkeerd leiden. Deze heilige eenvoudigheid, om ieder Woord Gods te geloven en te vertrouwen, zonder meer te beproeven door beredenering, is het rechte merkteken van het christendom, en het zal alleen bevonden worden de ware wijsheid te zijn; want indien iemand wijs wil worden, zo moet hij dwaas worden in der mensen achting; opdat hij moge wijs worden, moet hij zijn rede verlaten, om ware godsdienst te leren, welke inderdaad een voortreffelijker en Goddelijker rede is, en zij is niet tegenstrijdig met de rede, hoewel zij er ver boven is.

In de woorden van Mozes Deut. 6: 4, heeft men een bevestiging van de eenheid Gods: de Heere uw God is een éniġ Heer. En dit is waarlijk van nature in der mensen harten gegraveerd, dat er een eniġ God is, want allen kunnen weten, dat het algemeen begrip en bevatting van God is, dat Hij het allervolmaaktste Wezen is, de Oorsprong van alles, de Allerwijsste, de Allermachtigste, en oneindig in alle volmaaktheden. Naar de gewone rede kan iemand zeggen, dat er maar één allervolmaaktst en voortreffelijkst Wezen kan zijn; daar kan maar één Oneindige zijn, een Almachtige, één Begin en Einde van alles, een eerste Beweger, één eerste Oorzaak, van wie alle dingen zijn, en die van niemand is.

Wederom, in de woorden van 1 Johannes 5: 7, heeft men een getuigenis van de gezegende Drieheid der Personen, Vader, Zoon, en Heilige Geest, in de heilige Eenheid des Wezens.

Het grote stuk, hetwelk Johannes in handen had, is dit fundament van onze zaligheid, dat Jezus Christus is de Zoon Gods en de Zaligmaker der wereld, op wie al ons vertrouwen moet gesteld worden, op wie wij het gewicht van onze zielen moeten laten steunen, en dit bewijst hij met een tweeërlei getuigenis, een uit de hemel, en een ander op de aarde. Drie zijn er die getuigenis geven aan deze waarheid in de hemel, de Vader, het Woord dat is Jezus Christus, de eeuwige Zoon Gods, die deze apostel het Woord Gods of de Wijsheid Gods noemt, 1 Joh. 1: 1, en de Heilige Geest.

De Vader gaf getuigenis aan deze waarheid met een hoorbare stem uit de hemel, toen Christus gedoopt werd, Matth. 3: 17, *Deze is mijn geliefde Zoon, hoort Hem*. Hier is des Vaders getuigenis van de Zoon, toen Hij gedoopt was, hetwelk zeer plechtig in een grote vergadering des volks, en zeer Goddelijk met grote heerlijkheid en majesteit van de hemel gegeven werd, alsof de hemelen voor Hem opengingen, en het ontoegankelijk licht Gods op Hem ter neder scheen; hetwelk bevestigd werd in de verandering van gedaante, Matth. 17: 5, alwaar de Heere tot verbazing der drie discipelen een heerlijk blijk gaf, hoe Hij Hem achtte, hoe alle heilige engelen Hem

moesten dienen. Hem heeft God de Vader verzegeld, zegt Johannes. Waarlijk het indruksel der Goddelijkheid van het Goddelijk beeld, op zulk een uitstekende wijze in de mens Christus, was een zegel door God de Vader op Hem gezet, te kennen gevende en bevestigende Zijn Welbehagen in zijn geliefden Zoon, en in het werk, dat Hij aanvaardde.

Dan ten anderen gaf de Zoon zelf een breedvoerig getuigenis hiervan; want dit was de stof van zijn prediken aan de wereld, Ik ben het licht en het leven der mensen; die in mij gelooft zal zalig worden, daarom mag Hij genoemd worden het Woord Gods en de Wijsheid Gods, Joh. 1: 1, Spr. 8, omdat Hij ons de gezegende verborgenheid der wijsheid, aangaande onze zaligheid geopenbaard heeft. Hij is het uitgedrukte beeld van des Vaders Persoon en heerlijkheid, Hebr. 1: 3, en dat in zijn eigen Persoon, en Hij heeft, zijns Vaders en zijn eigen ambt zó ten volle aan de wereld geopenbaard en uitgedrukt, dat er niet meer aan behoorde getwijfeld te worden; uit de mond van deze twee getuigen mocht dit woord bevestigd worden.

Maar ten overvloede, ziet een Derde Getuige; de Heilige Geest getuigt in zijn doop, in zijn opstanding en na zijn hemelvaart, de Heilige Geest geeft zijn tegenwoordigheid en toestemming tot dat werk te kennen in de gedaante van een duif. De Heilige Geest getuigt het in kracht, Hem uit de doden opwekkende. De Heilige Geest stelt het buiten alle betwisting, als Hij nederdaalde op de apostelen, volgens Christus belofte.

Aangaande de andere drie getuigen op aarde, wij zullen daar bij niet blijven staan; weet alleen dat het werk der wedergeboorte, door de kracht van het Woord en de Geest, betekend zijnde door water, en de rechtvaardigmaking van schuldige zielen; door het bloed van Jezus Christus, en het getuigenis van de Geest in onze gewetens met onzen geest getuigende, een gewis getuigenis hiervan is, dat Jezus Christus in wie wij geloven, de Eniggeborene is van de Vader, vol van genade en waarheid. De verandering, bevrediging, en vertroosting der zielen, op zulk een wonderlijke wijze, betuigt ten sterkste, dat Hij, in wie de ziel gelooft, de waarachtige en levende God is, wie te kennen het eeuwige leven is.

Maar ik bid u, merkt op de nuttigheid in des Apostels verandering van spreekwijze: die drie getuigen op aarde, zegt hij, zijn tot één, door een gemeenschappelijk getuigenis te geven aan de Zoon Gods, de Zaligmaker der zondaren; maar de hemelse Getuigen, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest, hoewel zij drie zijn op een onbegrijpelijke wijze, en overeenkomen in een gemeenschappelijk getuigenis aan de Middelaar der mensen, zijn nochtans daarenboven één. Zij stemmen niet alleen samen in één, maar zij zijn één God, één eenvoudige onverdeeld zelfstandige oneindige Geest, ons voorgesteld in drie Personen, de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest, welke zij lof en heerlijkheid!

13. Van de nuttigheden van de leer der Heilige Drie-eenheid

Hoor, Israël, de Heere onze God, is een éinig Heere. Deut. 6: 4.

Drie zijn er die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest, en deze drie zijn één. 1 Joh. 5:7.

Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, enz. Daar is in de Schrift niets overtolligs; geen eenvoudige of klare geschiedenis is er, of zij strekt tot enige stichting; geen hoge of diepe verborgenheid, of zij is nuttig ter zaligheid, welke geheimen daar ook zijn in de verborgenheden Gods, welke voor ons zijn ingehouden. Hoewel het ons slechts gegeven is duister, als door een voorhangsel, ten dele te kennen, nochtans zóveel is ons gegeven te kennen, als de mens Gods volmaakt kan doen zijn in ieder goed werk; zoveel is ons gegeven te kennen, als ons kan opbouwen tot de eeuwige zaligheid. Indien er geen meerder gebruik was van deze diepe verborgenheden der Heilige Drie-eenheid enz., dan om alle vlees te doen stilzwijgen en de ongebonden geesten der mensen te beperken en binnen de palen van gematigdheid en geloof te houden, ware dit reeds. genoeg. Dit grote geheim zou zoveel leren door zijn stilzwijgen en duisternis, als de klaarder waarheden helder uitspreken.

O, dat deze grote verborgenheid onze harten richtte tot een eerbiedigen en vrezen van die God, met wie wij te doen hebben, en een dieper gevoel van onze duisternis en onwetendheid in onze zielen werkte. Dit zou meer voordelen aanbrengen dan al de winst van licht en wasdom van kennis, die men door een nieuwsgierig onderzoek van dezelve bekomen kan. Indien de mensen trachtten te wandelen in dat licht, hetwelk zij ontvangen hebben, liever dan nieuwsgierig na te speuren hetgeen zij door onderzoek niet kunnen weten, zij zouden rasser tot meer waarachtig licht komen. Indien de mensen in praktijk wilden brengen, hetgeen zij weten, ongetwijfeld zouden zij gereeder tot oplossing en klaarheid komen in twijfelachtige dingen.

De godsdienst is nu veranderd in verschilpunten en schooltwisten. De mensen beginnen niets te geloven, maar alles te betwisten, onder voorwendsel van naar licht en oplossing te zoeken; maar terwijl de mensen aldus naar licht uitzien, verduisteren zij zich voor het grootste deel. Dit is het rechtvaardig oordeel des Heeren over do wereld, welke de waarheid niet in liefde aanneemt, noch in het licht wandelt van hetgeen zij reeds ontvangen heeft; daarom geeft Hij de mensen over, om in hun onderzoek te zwerven in de duistere kerkers van menselijke wijsheid en inbeelding, en te verliezen hetgeen zij reeds hebben.

Indien die dingen, die buiten allen twijfel zijn, gelijk de Apostel spreekt 1 Tim. 3 16, waarlijk nauwgezet werden betracht en in liefde omhelsd en in praktijk werden gebracht, ongetwijfeld zouden de tegenwoordige verschillen meest ophouden. Maar het gaat met velen, gelijk met een hond, die een stuk vlees tussen zijn tanden houdende, in het water de schaduw daarvan ontdekt en gretig daar naar happende; het vlees zelf verliest; zo ook zij, jagende naar nieuwe ontdekkingen in verschilpunten, en niet ter harte nemende en met een inwendige gemoedsgreep vasthoudende de zelfstandige waarheden van het Evangelie, die buiten allen twijfel zijn, verliezen zelfs hetgeen zij hebben. Aldus wordt van hen genomen zelfs dat wat zij niet hebben, omdat al hebben zij het in hun oordeel, zo hebben zij het toch niet zeker en vast in hun genegenheid, opdat het door hen mocht vast gehouden worden.

Zo ook in dit tegenwoordige stuk; indien wij konden leren aanbidden en verwonderd

te staan over deze driemaal heiligen God; indien wij in stilzwijgen en geloof konden neerzitten en ons verwonderen over deze verborgenheid, het zou ons nuttiger zijn, en de weg banen tot een klaarder openbaring van God, dan indien wij doorzoeken en navorsen in al de grote boeken, die daarover geschreven zijn, menende door dit middel onze rede te voldoen. Ik oordeel, dat er meer diepte is in het geloof, dan in alle menselijke wijsheid en geleerdheid; wanneer de verborgenheid zulk een oneindige diepte in zich heeft, o dan moet 's mensen welsprekendheid en wijsheid gering, ja verreweg te gering en te schraal zijn, dat ze deze verborgenheid zou kunnen uitvinden of uitleggen.

Maar daar is nog meer onderrichting of vertroosting te trekken uit deze verborgenheid. Daarom, indien u die niet kunt bereiken in uzelf, o merkt op van welk belang zij voor ons is en hoe wij er door kunnen gesticht worden; want dit is de ware godsdienstigheid.

Let op die plaats van Mozes, Deutel. 6:4, wat is het grote onderwijs, hetwelk hij trekt uit deze Eenheid van Gods. wezen, vers 5? Gij zult de Heere uw God liefhebben met uw ganse hart. Aangezien God maar één is, zo hebt geen God dan die énen, die waren en levenden God; dit is het eerste gebod Gods, hetwelk als het ware onmiddellijk vloeit uit zijn volstrekte eenheid, en uit de volmaaktheid van zijn wezen.

Daar is niemand, of hij moet enigen God hebben, dat is, iets waarop hij het meest zijn genegenheid stelt. Een iegelijk heeft iets, hetwelk hij bemint en schat boven alle andere dingen, de een of anderen heer en meester, die hem gebiedt; daarom zegt Christus: niemand kan twee heren dienen; eer iemand een god zal missen, om die te beminnen en te dienen, zal hij die liever maken, en dan dienen; ja hij zal zichzelf, zijn buik, zijn lijf en leden, zijn eer en vermaak tot een god maken, en daaraan al zijn genegenheden, begeerten en pogingen offeren.

De natuurlijke onderstelling des mensen van God, de betrekking die hij heeft als een schepsel op een Schepper, is in alle opzichten de eerste grond van alle betrekking tot zichzelf of andere medeschepselen. Dit is de eerste natuurlijke verplichting, die op het schepsel ligt; daarom moest hij al zijn genegenheden en betrachtingen in een rechte lijn doen wederkeren naar Zijn Majesteit. Maar des mensen afval van God heeft in de ziel een ellendige buiging en kromte gemaakt, zodat ze niet meer naar Hem kan zien, maar neerbuigt naar de schepselen hier beneden, of naar binnen neigt tot zichzelf. En zo heeft de mens sedert de val zijn hart van de waren God afgekeerd, en hetzelfde op ijdelheid, op leugenachtige ijdelheden, op snode afgoden gesteld, die hein noch helpen noch schaden kunnen.

O, dat gijlieden geloven mocht, dat uw harten van God af hoereren; want niemand van ulieden zal loochenen, dat u al de geboden Gods verbroken hebt; maar zodanig is de onredelijke onwetendheid en domheid van de meesten uwer, dat u het niet wilt bekennen, als het tot bijzonderheden komt, en inzonderheid, indien u zou beschuldigd worden. van andere dingen meer lief te hebben, dan God, of van andere goden te hebben nevens de waren God. U zou het terstond loochenen, en dat met een hoge verzekering en afkerigheid: dat zij verre, dat ik een anderen God zou hebben. Helaas! dit toont aan, dat hetge en u belijdt in het algemeen, niet geloofd wordt in het hart, maar alleen gelijk is aan het spreken der kinderen, die u kunt keren zeggen, wat u wilt.

Ik bid u, merkt op: dat is uw God, waaraan gij uw tijd, arbeid, gedachten en genegenheden geeft. U moet God uw ganse hart geven, en zo niets van uw eigen wil terughouden, indien God uw God is. Maar weet gij niet, dat uw zorg, droefheid, begeerte en liefde zich naar een andere zijde uitlaten, namelijk naar slechtigheden? Gij weet, dat u een wil van uzelf hebt, die in alles lijnrecht tegen zijn heiligen wil gaat;

daarom heeft de satan ulieden betoverd, en uw harten bedriegen u, wanneer zij u wijs maken, dat u geen anderen God hebt dan de waren God.

Het christendom wekt de ziel weder op, en verhoogt haar bij trappen tot deze .liefde Gods, van welke zij vervallen was: de ziel keert weder tot haar eersten man, van wie zij was afgehoereerd. En nu is de indruk Gods zo in haar, dat .ze veranderd wordt naar zijn beeld en heerlijkheid, hebbende gesmaakt, hoe goed deze één algenoegzaam Goede is, zo schijnt zij gaarne en lichtelijk van alle andere liefhebbers af te gaan; zij verzaakt de vorige begeerlijkheden der onwetendheid en nu begint ze te leven in een ander. De liefde verplant de ziel in God, en in Hem leeft en met Hem wandelt zij.

Het is waar, *dit geschiedt bij trappen*; daar is nog veel van het hart ongebogen tot dit zoete en liefelijke juk der liefde, en veel van de verdorven natuur is nog ongetemd en niet terecht gebracht, maar zoveel is er gewonnen door de eerste bekering der ziel tot God, dat alles overgegeven is in genegenheid en begeerte. Hij heeft de voorname plaats in de ziel; de gestalte van de geest heeft enigen indruk van zijn eenheid en voortreffelijkheid. Een énige is mijn Beminde. Hoewel een christen niet geheel vrij is van vreemde heren, zo is toch de band van onderwerping aan hen gebroken; zij mogen dikwijls met geweld op hem aankomen, maar zijn genegenheid is in vijandschap verkeerd, en zijn poging tegen hen gekant.

Ik bid ulieden, aangezien de Heere één is, en daar niemand is nevens Hem, och! laat dit in uw harten gegraveerd zijn, opdat uw inwendige genegenheden en uitwendige daden mogen uitdrukken, dat deze ene Heere uw God is en niemand anders nevens Hem: Het is een grote schande en smaad voor christenen, dat zij de indruk van het eerste grondbeginsel van de godsdienst, niet in hun wandel betonen; veler staat en omgang geeft te kennen, hoe weinig werk zij maken van de waren God. Waarom maakt gij uw zielen dienstbaar aan uw lusten en aan de dienst des vleses, indien u in deze enen God gelooft? Waarom doet gij alles om uzelf te behagen, indien deze ene Heere uw God is.

Wat ulieden aangaat, o Israël Gods, die door Jezus Christus verkoren zijt, om met het volk van Israël deel te hebben in het verbond der beloften, ik bid u, hoort dit, en laat uw zielen zich daartoe neigen en het ontvangen. Uw God is een énig Heer; hebt dan geen andere heren over uw zielen en gewetens, noch uzelf, noch anderen.

Maar in de eerste plaats, laat ons opmerken, tot welk einde Johannes die drie getuigen, 1 Joh. 5: 7, inbrengt, opdat wij enigen troost daaruit mochten trekken. De betuigde zaak is de grondzuil van al de hoop en troost eens christens, dat Jezus Christus is de eeuwige Zoon Gods en de Zaligmaker der wereld, die machtig is volkomen zalig te maken degenen, die hun vertrouwen op Hem zetten; zodat iedere ziel, die zich verloren vindt en onmachtig om te bestaan, of Gods oordeel door te staan, haar vertrouwen op Hem mag vestigen en het gewicht van haar eeuwigen welstand mag leggen op zijn dood en lijden, met verzekering van rust en vrede in Hem te vinden voor zichzelf. Hij is zulk een Zaligmaker, dat het geloof in Hem mag triomferen over de wereld en over al wat daar nevens is. Een gelovige mag in zijn overwinning triomferen over hel en dood en graf; velen overwinnen zelfs in persoon; want dit is onze overwinning die de wereld overwint, namelijk ons geloof, vers 4.

En hoe kon een ziel overwinnen door geloof, indien Hij, in wie zij gelooft, niet met kracht verklaard was te zijn de Zoon Gods? Daar is niets zo gering en zwak, als het geloof in zichzelf; het is een arm verachtelijk ding van zichzelf; dat ziet het en dat erkent het, ja het geloof is zelfverloochening; het is een verzaken van alle hulp buiten en binnen zichzelf, behalve van die, welke bij Christus Jezus besteld is; daarom ware

het geloof het aller ongeschiktste middel om te vermogen en het ongenoegzaamste wapen, om de overwinning te verkrijgen, indien het voorwerp van hetzelfde niet de sterke God, de Heere de Almachtige ware, van wie het al zijn kracht en sterkte ontleent, hetzij om het geweten te bevredigen, hetzij om de zonde te verzoenen, of om de wereld te overwinnen.

O merkt op christenen! waar de grond van uw hoop gevestigd is; het is in de Goddelijke kracht van onzen Zaligmaker; indien Hij, die zoveel liefde en goedwilligheid verklaard heeft tot zondaars, door zo laag te worden en zoveel te lijden, ook alle macht op aarde heeft; indien Hij niet alleen mens is, nabij ons, om voor ons vrijmoedige toegang te beschikken, maar ook God, nabij God, om kracht-dadig bij God te vermogen, zo is Hij voorzeker een gewisse grondsteen, gelegd in Sion, uitgelezen en kostelijk: Hij is een onbeweeglijke Rotssteen der eeuwen; wie zijn ziel daarop verlaat, zal niet beschaamd worden.

Ik houd mij verzekerd dat velen van u dit niet in aanmerking nemen dat Jezus Christus, die indertijd uit de maagd Maria geboren is en voor zondaars gestorven is, de eeuwige Zoon Gods is, de Vader even gelijk in alle heerlijkheid en macht. O, werd dit recht in acht genomen, hoe zou het Evangelie, door de zielen als ene grote verborgenheid, en de verlossing der zielen, als een kostelijk en wonderlijk werk geschat worden! Zouden niet de zielen in de verzoeking onbeweeglijk op dit anker staan, indien haar geloof op dit gewisse fundament gevestigd en haar hoop op deze vasten grond gelegd was?

O weet, uw Verlosser is sterk en machtig en Hij zal niemand uitwerpen, die tot Hem komt; indien de menigte van ulieden dit geloofde, u zou zo weinig werk niet maken van het Evangelie, hetwelk tot u komt, en uw zonden niet zo weinig achten, welke moesten weggenomen worden door het bloed Gods, en door geen ander zoenoffer konden verzoend worden. U zou het zo licht niet achten, God te voldoen met enige woorden en met enige openbare sleurdiensten, gelijk gij doet. U zou voor geheel de wereld met God alleen niet willen handelen zonder Middelaar, en overtuigd zijnde van zonde, indien u dit vast geloofde, dat Hij, in wie vergeving der zonden en zaligheid gepredikt wordt, dezelfde Heere God is, van wierf gij hoort in het Oude Testament, die de Wet gaf en de profeten de woorden ingaf, de Eniggeborene van de Vader, op een oneindige wijze ver verheven boven alle geschapen bevattingen, zo zou gij de Vader noodzakelijk wel voldaan vinden in Hem, en een genoegzaam rantsoen vinden in zijn dood en daden, om God te bevredigen, en uw gewetens te bevestigen.

Maar gelijk de betuigde zaak een stof is van grote troost, zo kan de getuige, die aan dit grondstuk van onzen godsdienst getuigenis geeft, een grond van grote bemoediging zijn voor moedeloze zielen. Het is gewoon, dat het besef der christenen Jezus Christus als zeer vriendelijk en als meer lief hebbend, dan iemand van de Personen der Godheid, óf de Vader, óf de Heilige Geest; daar zijn bij hen enige gedachten, dat de Vader vervreemd en ver af is, alsof de Zoon Hem dadelijk verzoende en te weeg bracht, dat Hij ons lief kreeg, daar Hij ons te voren haatte, en door deze misvatting wordt de ziel vervuld met gedurige achterdocht en verdenking van de liefde Gods; maar ik bid u, merkt op, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, die allen stemmen eerst samen in een getuigenis; de Vader verklaart van de hemel, dat hij een overvloedig welgevallen heeft in zijn Zoon, niet alleen omdat Hij Zijn Zoon is, maar zelfs in het ondernemen en verrichten van het werk der verlossing van zondaars; daarom is het zijn ernstigste nodiging, en uitdrukkelijk gebod aan allen, dat ze Hem horen en in Hem geloven, Matth. 3: 17 en Joh. 3: 23.

Ja, zo wij eigenlijk willen spreken, onze zaligheid is niet het werk van Christus alleen, gelijk wij ons inbeelden, maar de gehele Godheid heeft daarin het uiterste aanbelang, en wel zo dat u niet kunt zeggen, wie hetzelfde het meest bemint, en wie er het meest op gezet is. De Vader is daarvan de Fontein zelf; Zijn liefde is de Springader van alles: Zo lief heeft God de wereld gehad, dat hij zijn, Zoon gezonden heeft. Christus heeft die eeuwige liefde tot ons niet verworven; maar Hij is veeleer de gift, de vrije gift van de eeuwige liefde, en daarom, gelijk wij vinden, dat de Zoon zich verlustigde in de mensenkinderen, Spr. 8: 31 en dat Hij lust had, om gebruikt te worden en Zijn wil te doen, Ps. 40:9, zo vinden wij evenzeer dat de Vader zich verlustigt in Zijn Zoon te zenden, en vermaak neemt in Hem te onderwijzen, en Hem daartoe te verkiezen. Jes. 42:1. Daarom beleed Christus menigmaal, dat Hij niet bezig was in zijn eigen, maar in zijns Vaders werk, die Hem gezonden had, en dat het niet was zijn eigen wil, maar zijns Vaders wil, die Hij vervulde. Daarom moeten wij de eersten oorsprong onzer zaligheid niet zien in de Zoon, maar opklimmen tot de Vader, wiens liefde en wijsheid dit alles daar stelde.

En zo mogen wij met vertrouwen komen tot de Vader in de Zoon, wetende dat het de liefde des Vaders was, die de Zoon zond, hoewel wij inderdaad tot Hem alleen moeten komen in de Zoon, in de naam van Christus en in het geloof van aangenaam te zullen Wezen door een Middelaar niet omdat de Middelaar zijn goede genegenheid verworven heeft, maar omdat Zijn liefde en goedwilligheid zich alleen uitlaten in zijn geliefden Zoon Christus; daarom wil Hij niet gekend nog aanbeden zijn dan in Hem, in wie Hij de zondaars nabij is, en de wereld met zichzelf verzoent.

Vervolgens werkt de Heilige Geest mede in dit getuigenis, en gelijk de Zoon het werk heeft, van recht en deel aan de genade en heerlijkheid te verwerven, zo is het grote Werk om de heiligen alle voorrechten toe te passen, en hen dadelijk deelgenoten te maken van de zegeningen van Christus dood, op een bijzondere wijze aan de Heiligen Geest gegeven. Ik zal de Trooster zenden, Joh. 16: 715. Zo komen dan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest samen overeen in dit éne, dat Jezus Christus een zekere toevlucht is voor zondaars, een plank van schipbreukelingen, een vast en zeker fundament om hun eeuwige hoop op te bouwen.

Daar is geen onderlinge tegenspraak in het gehele Evangelie; het werk der zaligmaking van verloren zielen is besloten in deze heiligen raad der Drie-eenheid met eenparige stem, gelijk zij in het eerst allen overeenkwamen, om de mens te scheppen: laat ons mensen maken evenzo stemden zij wederom samen, om hem te herscheppen, om hem ten leven te herstellen in de Tweede Adam. Wie gij ook zijt, die gaarne tot God om barmhartigheid zou vlieden, doet het met vertrouwen; de Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn gereed, om u te verwelkomen; zij zijn allen van één zin, om niemand uit te sluiten, niemand uit te werpen. Maar om eigenlijk te spreken; er is maar één liefde, één wil, één raad, één voornemen in de Vader, de Zoon en de Heiligen Geest; want deze drie zijn één, en niet alleen zijn zij samenstemmende in één, maar zij zijn één, en hetgeen de een voorneemt of heft, dat beminnen zij allen, en nemen het allen voor.

Ik wens deze zaak te besluiten met een woord van besturing, hoe men God zal aanbidden, hetwelk ik met geen bekwamer woorden kan uitdrukken, dan die van Nazianzenus. *Ik kan niet denken aan Één, of terstond word ik omringd met de glans van de Drie, en ik kan de Drie niet onderscheiden, of ik word terstond teruggedreven tot Één.*

Daar is hierin grote onwetendheid en misvatting, zelfs onder de beste christenen. De grover soort, wanneer zij horen van één God alleen, denken, dat Christus slechts een uitmuntend mens is, en zo richten zij hun gebeden tot God alleen, de Zoon en de Heiligen Geest uitsluitende; of wanneer zij horen van drie Personen, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, verdelen zij straks hun godsdienst, en verbeelden zich een drieheid der goden.

Ik vrees, dat diegenen onder ons, die het meeste weten, niet gewoon zijn God aan te bidden, gelijk Hij zich geopenbaard heeft als Vader, Zoon en Heilige Geest, en nochtans als één God; onze verstanden worden gebracht tot zodanige eenvoudige eenheid, dat wij aan een van hen alleen denken, of anders verstrooid en verdeeld worden tot zodanige veelheid, dat wij enigermate drie goden in plaats van één aanbidden; het is ene grote verborgenheid, de juiste middelweg te houden.

Ik bid u, leert zo God te begrijpen, en zo Hem te erkennen, en tot Hem te bidden, dat u het doen moogt in de Naam van Jezus Christus, dat al de Personen evenveel eer, en die allen een en dezelfde eer mogen hebben, opdat terwijl gij één God aanmerkt, u de heilige gezegende Drieëenheid aanbidden moogt, en terwijl gij de heilige Drieëenheid aanbidt, u straks moogt gebracht worden tot een Eenheid.

Welke wonderlijke, heiligen en enige God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, zij alle lof en heerlijkheid!

14. Van de besluiten Gods, hoedanig te gebruiken

Naar het voornemen desgenen, die alle dingen werkt, naar de raad Zijns willens.

Eféze 1: 21.

Hij is in een zin (of voornemen) wie kan Hem keren? Wat Zijn ziel begeert, dat zal Hij doen.

(Of volgens de Nederlandse overzetting) ***Is Hij tegen iemand, wie zal Hem af keren? wat zijn ziel begeert, dat zal Hij doen.*** Joh. 23: 13.

Hebbende tevoren iets gesproken van Gods natuur, Wezen en Eigenschappen, zo moeten wij in de eerste plaats zijn heerlijke Majesteit beschouwen, zoals zij in nadere betrekking staat tot zijn schepselen, de werken Zijner handen; want wij moeten begrijpen, dat de eerste oorsprong van alle dingen in de wereld in dit zelfstandig Wezen is.

De eerste ontvanging van dezelve is in de baarmoeder van Gods eeuwig voornemen en besluit, hetwelk te zijner tijd naar zijn beschikking het schepsel in het licht brengt van dadelijk bestaan en aanzijn. Het is zeker, dat Zijn Majesteit voor eeuwig kon bestaan, en zichzelf bezeten hebben, zonder een van deze dingen. Indien Hij nooit besloten had, iets buiten zichzelf te scheppen, Hij was dan even gelukzalig geweest als nu, vanwege zijn volle en volstrektste zelfgenoegzame volmaaktheid. Dat Hij voornam een wereld te maken en dit Zijn voornemen uitvoerde, bracht niets toe tot zijn inwendige gelukzaligheid en genoegen. Deze heerlijke en heilige God bevat in zijn Wezen alle bedenkelijke volmaakheden op ene oneindige en opklimmende wijze, zodat, al neemt gij al de geschapen dingen weg, u Hem niet vermindert, en indien u die allen bij zijn volmaakheden voegt, vermeerderd gij dezelve niet. Daarom was het het overvloeiende zijner volmaaktheid, dat Hij besloot zijn heerlijkheid aldus in de wereld te tonen.

Het is des schepsels gebrek en beperkte staat, die nodig maakt, dat het buiten zijn omtrek gaat, om de gelukzaligheid van zijn eigen wezen; de mens kan niet gelukzalig zijn, in zichzelf te beminnen; hij is niet vergenoegd met zijn eigen inwendige volmaakheden; maar hij moet zichzelf nalaten door zijn genegenheden, begeerten en pogingen, en wandelen, als het ware, op die weg, om van de schepselen of van de Schepper enig goed te verkrijgen; het schepsel is gedwongen uit zichzelf te gaan, hetwelk veel armoede en gebrek binnen zich te kennen geeft. Maar zo is het niet met Gods Majesteit; zijn eigen heerlijk Wezen vergenoegt Hem.

Het is zijn gelukzaligheid, dat Wezen te kennen en daarin zich te verlustigen, omdat het in zichzelf alles bevat, wat mogelijk is, op de aller-uitnemendste en volmaaktste wijze, die te begrijpen is, ja oneindig boven hetgeen door niemand anders dan door Hemzelfen begrepen kan worden. Zo behoeft Hij niet buiten zichzelf te gaan, om liefde of vermaak te zoeken; want het is alles binnen in Hem, en het kan niet zijn buiten zijn eigen Wezen, tenzij het vloeit uit Hem.

Daarom kunt gij bemerken in de Schrift, welk welgevallen God in zichzelf heeft: *de Vader in de Zoon, en de Zoon in de Vader*. Wij vinden in Spr. 8: 30, 31 hoe de Wijsheid Gods, onze Heere Jezus, des Vaders vermaak was van alle eeuwigheid, en de Vader wederom zijn vermaak; want Hij verblijdde zich te aller tijd voor zijn aangezicht, en dit was een algenoegzame bezitting, die de een had van de ander, vers 22.

Ook wordt de liefde tussen de Vader en de Zoon ons voorgesteld, als het eerste

voorbeeld van alle liefde en verlustiging, Joh. 17: 23, 24.

Dit vloeit dan uit het oneindig bovenmatige van volmaaktheid en overvloeiing van het Zelfstandig Wezen, dat Zijn Majesteit gelieft buiten zichzelf te komen, om Zijn eigen eer te bevestigen in de werken Zijner handen; dat Hij buiten zichzelf andere dingen besluit en dat Hij dat besluit uitvoert.

Wij mogen over de woorden van Eféze 1:11 en 23:13 enige bijzonderheden tot, onze stichting opmerken.

Eerst, dat de Heere van eeuwigheid bij zichzelf voorgenomen en besloten heeft, zijn heerlijkheid te openbaren door de wereld te maken en te regeren; dat er een raad en voornemen is van Zijn wil, welke alle dingen raakt, welke geweest zijn, welke nu zijn, of hier na zijn zullen. Dit is klaar; want Hij werkt alle dingen naar de raad zijns willens.

Ten andere, dat zijn zin en voornemen is een zin en een raad; ik versta hierdoor niet een raad voor altijd, dat is gedurig en onveranderlijk, gelijk de woorden te kennen geven; maar ook een raad voor alles, dat is, Hij heeft met een eenvoudige daad en besluit van zijn heiligen wil, al deze verscheidene dingen, al hun tijden, hun toestanden en hun omstandigheden bepaald.

Ten derde, dat al wat Hij van alle eeuwigheid voorgenomen heeft, Hij dat indertijd in het werk stelt, en komt tot de uitvoering en tot het werk, zodat er een volkomen verdrag en eenstemmigheid is tussen Zijn wil en zijn werk, tussen zijn zin en zijn hand. Hij werkt naar de raad van Zijn wil en al wat zijn ziel begeert, dat doet Hij. Ten vierde, dat Zijn voornemen en verrichting onfeilbaar is, niet te moederstaan door enige geschapen kracht. Hij zelf zal het niet veranderen; want Hij is in één zin, en niemand anders kan het .verhinderen, want wie kan Hem afkeren? Hij begeert en Hij doet het, gelijk in de grondtaal staat: daar is niets dat tussenkomt, tussen de begeerte en het doen, om de samenstemming van die twee te verhinderen:

Het eerste is de gestadige leer van de heilige Schrift, waarover men vier dingen kan opmerken.

Vooreerst, dat Zijn voornemen en besluit zeer wijs is; daarom roept de apostel over zulke onderwerpen uit: *O diepte des rijksdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods*, Rom. 11: 33. Zijn wil is altijd één met de wijsheid; daarom vindt U, dat het voornemen van Zijn wil aldus genaamd wordt: de raad zijns willens; want Zijn wil neemt, als het ware, raad met de wijsheid, en zij onderscheidt naar de diepte en de rijkdom van zijn kennis en verstand. Wij zien, dat deze dingen onder de mensen dikwijls gescheiden zijn, en daar is niets in de wereld zo onordelijk, zo ongeregeld en ongeschikt, dan wanneer de wil gescheiden is van de wijsheid. Wanneer de mensen hun eigen wil en begeerlijkheden als een wet volgen, tegen hun geweten aan, dan is dit wangedrochtelijk; het verstand en de rede zijn de ogen van de wil; indien deze uitgestoken zijn of indien een mens die ongebruikt laat, zo moet hij noodzakelijk in een gracht vallen; maar Gods voornemens zijn diepten van wijsheid, ja Zijn wil zelf is een genoegzame regel en wet, zodat van Hem kan gezegd worden: Zijn wil staat voor een rede, Rom. 9: 13, 14.

Indien wij het heerlijk gebouw der wereld beschouwen, de orde die daarin bevestigd is en de zoete overeenstemming, die zij houdt in al haar bewegingen en omkeringen, o! dan moeten wij besluiten, dat het een wijs verstand en een wijze raad is, die dezelve verzonnen heeft; de mens nu, hebbende het denkbeeld van deze wereld in Zijn verstand, zou zich vele andere werelden, dragende enige evenredigheid en gelijkenis met deze, kunnen verbeelden en voorstellen; maar indien hij deze wereld nooit gezien noch gekend had, zo kon hij zich nooit het duizendste deel van deze wereld hebben

verbeeld; hij kon geenszins een beeltenis hebben verzonnen van al die verschillende soorten van schepselen. De schepselen moeten enig voorbeeld of patroon hebben, om daarnaar te zien; maar wat was zijn patroon? Wie is Zijn Raadsman geweest, om Hem te onderwijzen?: Rom. 11: 34.

Wie gaf Hem eerst het ruw ontwerp der beginselen van die kunst? Gewis niemand;. Hem is geen schets gegeven, noch daar is Hem niet het minste denkbeeld van enige van deze dingen toegeschikt; maar het is volstrekt en alleen zijn wijze gedachte.

Ten tweede. Dit voornemen van God is zeer vrij en volstrekt; daar is geen oorzaak noch reden, waarom Hij dus en niets anders alle dingen geschikt heeft, dan zijn eigen goede wil en welbehagen. Indien het zo is in de zaak van het aller-diepste belang, Rom. 9: 18, zo moet het ook zijn in alle andere dingen; wij kunnen wel vele lagere oorzaken, vele bijzondere redenen vinden, voor zodanige wijze van bedeling, velerlei einde en gebruik, waartoe zij dienen; want daar, is niets, hetwelk Zijn Majesteit heeft verordineerd, of het is om enig gebruik en reden, maar wij moeten opklimmen boven die alle, en klimmen op de toren van de hoogsten wil en van zijn welgevallen, hetwelk gegrond is op een diepte van wijsheid, en van daar zullen wij beschouwen, dat alles, zowel orde als bediening en gebruik der schepselen van Hem afhangt.

En hier is een groot onderscheid tussen de voornemens zijner Majesteit en de onze. U weet, daar wordt ons steeds iets voorgehouden onder de benaming van goed en gevoegelijk, hetwelk onzen wil beweegt, en ons dringt wegens zijn goedheid om het te zoeken, en zo de middelen aan de hand te nemen, om het teweeg te brengen. Daarom heeft het einde, hetwelk wij ons voorstellen, zijn invloed op onze voornemens en het maakt die levendig, zodat de beweging eerst van daar schijnt te komen en niet zozeer van binnen; maar daar is geen geschapen zaak, welke Zijn Majesteit aldus kan bepalen. Hij zelf, zijn eigen eer is het grote einde, hetwelk Hij lief heeft om zijns Zelfs wil en waarom Hij andere dingen lief heeft. Maar onder andere dingen, hoewel er velen van dezelve verordend zijn, het een ten gebruike van het ander, is toch zijn bril en welbehagen de oorsprong van die orde. Hij vindt die niet, maar Hij maakt ze. U ziet, al deze schepselen hier beneden zijn bestemd voor de mens, als hun onmiddellijk en naaste einde, tot zijn gebruik en dienst; maar was het de goedheid en de volmaaktheid van de mens, welke Zijn Majesteit bewoog en neigde, om dit zo te beschikken? Neen gewis; maar uit zijn eigen goeden wil maakt Hij, dat zulke dingen de mens dienen, opdat die allen samen tot zijn eigen eer mogen zijn.

Ten derde; des Heeren besluit is de eerste oorsprong van alle dingen die zijn, of geweest zijn, of zijn zullen. Dit is de eerste springbron van die allen, tot welke zij teruggebracht moeten worden als tot hun Springader en Fontein. U allen kunt verstaan, dat vele dingen mogelijk zijn, die nochtans nooit dadelijk zijn zullen. Des Heeren kracht en almacht is van een verder uitbreiding, dan zijn, besluit en voornemen. Zijn macht is natuurlijk en wezenlijk aan zijn Wezen eigen. Zijn besluit is vrijwillig en naar zijn verkiezing. De Vader kon een legioen engelen gegeven hebben, om Zijn Zoon te verlossen, en de Zoon kon die begeerd hebben; maar geen van beiden wilde dat doen, Matth. 26: 53. De Heere kon uit stenen Abraham kinderen verwekt hebben, maar Hij wilde dit niet, Matth. 3: 9. Zijn macht bevat dan binnen zijn rijk alle mogelijke dingen, welke in hun natuur en eigen begrip geen tegenspraak bevatten, zodat er oneindig veel werelden van schepselen, volmakter dan deze, getallen van engelen en mensen boven deze, en schepselen, die hen wederom in heerlijkheid overtreffen, binnen het rijk van de onbepaalde macht en almacht Gods zijn. Maar

desniettegenstaande, zou er niets dadelijk en waarlijk geweest zijn, ten ware Zijn Majesteit uit haar eigen vrijen wil besloten had, hetgeen is, of geweest is, of zijn zal. Zijn wil bepaalt zijn macht, en stelt haar, als het ware, in staat, om te werken en zich te openbaren.

Hier moeten wij dan zien naar het begin van alle dingen, die zijn; zij zijn ontvangen in de baarmoeder van des Heeren eeuwig voornemen, gelijk Hij spreekt, Efése 2: 2. Het besluit is als het ware zwanger van wezens, en het zal baren. Het is Gods koninklijk voorrecht, de toekomstige dingen vast te stellen, en niemand kan met Hem daarin delen, Jes. 44:7. Van waar is het, bid ik u, dat van zoveel werelden, die zijn macht had. kunnen formeren, deze éne aan het licht gebracht is? Is het niet, omdat deze éne, als het ware, geformeerd was in de baarmoeder van zijn eeuwig raad en wil?

Van waar is het, dat er zoveel mensen zijn, en niet meer? Dat de Heere Jezus gedood werd, daar de kracht Gods Hem had kunnen in het leven houden? Dat die mannen, Judas en anderen de bewerkers daarvan waren, daar het ook anderen konden gedaan hebben? Van waar zijn al die daden, goede en kwade, onder de zon, die Hij had kunnen voorkomen? Van waar anders dan van Zijn wil en welbehagen, en van zijn bepaalden raad? Hand. 4:28. Kunt gij de oorsprong dezer dingen vinden in het schepsel, waarom het aldus is, en waarom niet anders?

Kunt u begrijpen, waarom van al de oneindige getallen der mogelijke dingen, deze daar zijn, en geen andere? En wie dat getal der schepselen, hetwelk er is, overgebracht heeft uit de staat der enkele mogelijkheid tot die der toekomstigheid, of tot dadelijk aanwezen, dan alleen de beslissende stem van Gods eeuwig voornemen en raad? Daarom moeten wij altijd bevatten, dat de schepselen en al hun daden, welke enig Wezen hebben of zullen hebben in de wereld, eerst een wezen gehad hebben in de baarmoeder van Gods eeuwig raad, en dat Zijn wil en welgevallen gegaan is over alle dingen, die zijn en die niet zijn. Zijn Raad heeft besloten over de dingen, die geweest zijn, of zullen zijn, dat ze aldus zullen zijn. En Zijn Raad heeft van alle andere dingen, die ook mogelijk zijn, bepaald, dat zij nooit zullen voortkomen in het licht der wereld, maar dat ze zullen blijven in de donkere ingewanden der Almácht, opdat wij zo Hem de ere geven van alle dingen, die niet zijn en die zijn.

Ten vierde, dienden wij aan te merken de uitbreiding van zijn besluit en raad, gaande over alle dingen. Zij is algemeen, rakende ieder Wezen of daad van het Heelal. Dit is de doorgaande uitspraak van de ganse Schrift. Hij schiep niet eens, gelijk sommigen dromen, de schepselen in een goeden staat en stelde hen in een bekwaamheid, om voorts zichzelf te onderhouden, of om hun, eigen vermogen en kracht uit te oefenen, zonder af te hangen van Hem, gelijk een kunstenaar een uurwerk maakt, en. alles zó schikt, dat het zijn eigen werk kan doen, zonder hem. Hij is niet alleen een algemene oorsprong vair het doen en bewegen, even alsof wij een rivier wilden dwingen te vloeien door haar gestelde uitwateringen; alsof Hij alleen werkte en de wereld regeerde door gezanten en dienaren, Dit is de machteloosheid en zwakheid van aardse koningen, dat zij in hun plaats afgevaardigden moeten stellen. Maar deze Koning beschikt alles onmiddellijk, en bestuurt al de bijzondere daden zijner schepselen, goede en kwade. En zo is Hij de algemene volstreckte Heer van zijn. schepsel, van zijn Wezen en werken.

Het ware te veel, om al wat de Schrift hiervan spreekt, aan te halen; maar o! werd de Schrift vlijtiger gelezen, en ernstiger overwogen, u zou overtuigd zijn, dat er niets in de wereld is, hetwelk u moge toeschijnen bij toeval te gebeuren, zodat gij niet weet, hoe het geschiedt, noch reden of oorzaak er van zien kunt, of het geschiedt door de heiligen wil van onzen gezegenden God en Vader. Of het van groot of klein gewicht

is; of een haar van uw hoofd valt, of dat uw hoofd wordt afgehouden; de allertoevalligste en gebeurlijkste zaak, al zou zij de gehele wereld, zowel engelen als mensen, verbaasd doen staan, zij zou Hem geenszins verwonderen; want Hij wist haar niet alleen, maar Hij stelde haar vast. De zekerste en noodzakelijkste zaak, naar de loop der natuur, heeft geen zekerheid, dan door zijn instelling, die zodanigen loop in de schepselen bevestigd heeft, en die Hij kan doen ophouden, wanneer het Hem belieft; ook kunnen zelfs de zonden van mensen of duivelen, die anders het meest strijdig zijn met zijn heiligheid, in de wereld niet verschijnen, indien zij niet eerst, op een heilige, rechtvaardige en toelatende wijze, ontvangen zijn inde baarmoeder van zijn eeuwigen raad, en indien zij door Hem niet te voren waren bepaald tot een heilig en rechtvaardig einde, Hand. 4:28.

Het tweede algemene voorstel was, *dat Zijn zin en raad één is, een en dezelfde gisteren, heden en in der eeuwigheid.*

Daarom spreekt de apostel van God aldus: dat er geen schaduw van verandering of omkering in Hem is, Jac. 1: 17. Hij is geen man, dat Hij liegen zoude, noch eens mensen kind, dat Hem iets berouwen zoude. Zoude Hij het zeggen, en niet doen? Num. 23: 19. Zal Hij besluiten en niet uitvoeren? Zal Hij voornemen en niet verrichten? Ik, de Heere, worde niet veranderd; dat is Zijn naam, Mal. 3: 6. De raad des Heeren zal bestaan, en de gedachten zijns harten tot in alle geslachten, Ps. 33: 11. Mensen veranderen van zin, meer dan van klederen; een arm ijdel mens, ook in zijn besten staat, is de veranderlijkheid en verwisseling zelve, ja geheel en al ijdelheid. Dit spruit ten dele uit de onvolmaaktheid van Zijn verstand, en uit zijn onwetendheid, omdat hij niet verstaat, hetgeen voorvallen kan. Vele dingen zijn geheim en verborgen, indien hij die bemerkte, zou hij van dat oordeel niet zijn, en vele dingen gebeuren, welke grond kunnen geven tot een ander besluit. Ten dele spruit dit uit de zwakheid en verkeerdheid van Zijn wil, die niet volstandig in enig goed kan zijn, en zo nauw daarmee niet verenigd is, dat geen vreze noch schrik daarvan kan afscheiden.

Maar zodanige onvolmaaktheid, noch onwetendheid, noch zwakheid, is in God Alle dingen zijn naakt voor Hem, hun ganse natuur, al hun omstandigheden, uitkomsten en voorvallen zijn Hem bekend, en al Zijn werken van de beginne af, zo volmaakt als in het einde. Daarom kan Hij komen tot een gevestigd besluit van alle eeuwigheid, en besloten hebbende, kan Hij geen reden van verandering zien, omdat er daarna niets kan verschijnen, hetwelk Hij niet volmaaktelijk zag van de beginne. Derhalve, wanneer gij ooit in de Schrift leest van des Heeren berouw, gelijk in Gen. 6: 7 en Jer. 15: 6, zo gedenkt, dat de Heere spreekt naar onze spreekwijze, gelijk voedsters met haar kinderen, en dat Hij onze wijze van uitdrukking gebruikt, om ons onze grote onkunde van Zijn Majesteit aan. te wijzen, daar wij niet waardiger van Hem, noch meer onderscheiden van onszelf kunnen denken.

Wanneer Hij alle dingen buiten zich verandert, zo wordt Hij niet veranderd; want al die veranderingen waren te gelijk in Zijn verstand; maar als Hij zijn uitwendige bedeling verandert, wordt Hij gezegd berouw te hebben van hetgeen Hij doet, omdat wij onze wijze van handelen niet plegen te veranderen, zonder enig leedwezen of berouw en verandering des gemoeds. Als iemand een huis gaat bouwen, was hij van geen anderen zin, of het zou zo blijven; hij had niet de minste gedachte om het huis weder af te breken. Maar daarna wordt het bouwvallig, of zijn vermogen vermeerderd, en dan neemt hij een nieuw besluit, om het tot de grond toe neder te werpen, en een beter te bouwen. Zo is het met de mens, naardat hij zijn werk verandert, verandert hij

van zin.

Maar zo is het met God niet. Al die veranderingen van Zijn werken, al die verwisselingen der tijden, de verscheidene omkeringen van handelingen, de verandering van bestellingen in alle eeuwen, waren allen te gelijk in zijn zin en allen voor zijn aangezicht, zodat Hij nooit een huis gaat bouwen, of Hij heeft reeds in zijn hart de veranderingen bepaald, waaraan alles onderworpen zal zijn. Als Hij een troon onder een natie opricht, zo is het in zijn hart, dezelve binnen een bepaald verloop van tijd weder neder te Werpen; als Hij mensen verheft in geluk en voorspoed, zo verandert Hij niet van zin, wanneer Hij dezelve weder verlaagt,, want dat was ook in zijn zin, zo dat Hij door geen onverwacht toeval kan bestraft worden.

De arme mens heeft vele beraadslagingen, eer hij komt tot een besluit; maar zo is het niet met Zijn Raad. Van al die vreemde en nieuwe dingen, die in onze dagen gebeuren, heeft Hij een gedachte van eeuwigheid. Hij is van één zin. Geen van al deze dingen hebben Hem van Zijn eeuwige zin ontzet, of Hem tot een nieuw beraad gebracht omtrent zijn grote voornemens. Niet alleen verandert Hij niet van zin, maar zijn zin en gedachte is één, in alles, en aangaande alles. Onze arme, nauwe, bepaalde verstanden moeten hun gedachten delen onder vele bezigheden. Eén gedachte hiervoor, een andere daarvoor, en de een na de ander.

Maar bij Hem is geen verwisseling van raadsragen en voornemens, noch ook veelheid in getal. Maar gelijk Hij met één opslag van zijn oog, alle dingen ziet, gelijk zij zijn, zo heeft Hij met één neiging of wenk van Zijn wil een wet gegeven, en alles bepaald. Indien wij in één ogenblik, en met één gezicht te gelijk kunnen zien het licht en de kleuren, de spiegel en de schaduw daarin, en met één beweging van onze wil ons bewegen naar het doel en naar de middelen. O, hoe veel meer kan Hij met een eenvoudige onverdeelde daad van Zijn wil en welbehagen een bepaling maken over alle zaken, in haar tijden en ordeningen, en die alle in Zijn eigen oneindig en heerlijk Wezen beschouwen met één opslag van een oog.

Wat al troost moet hieruit vloeien voor gelovige zielen!

Heeft de Heere u gesteld, om alhier vervolging en verdrukking te lijden.? Heeft Hij zulk een lot voor u in dit leven beschoren? Zo bemerkt tegelijk, dat Zijn Majesteit eeuwige heerlijkheid heeft besloten in die zelfden raad, waaruit uw verdrukkingen voortkomen. Heeft Hij uw ziel doen smelten voor Hem, heeft Hij u overtuigd: en u doen vlieden tot de stad van toevlucht en de zaligheid doen verwachten van geen ander, dan van Hem? Zo weet, dat het eeuwige leven is in de boezem van dat zelfde besluit, hetwelk u dit te geloven gaf. Hoewel het één voor het ander geboren is, zo zal toch het besluit het andere baren. En wat aangaat zulke personen, die met ijdele vermetelheid, om de onfeilbaarheid van Gods besluiten menen, dat het onnodig is, vlijtig aan te wenden in het stuk van godsdienst; weet, dat het één zin en voornemen is, die het einde en de middelen als één keten aaneengeslakeld heeft; daarom indien u verwacht zalig te worden volgens de verkiezing, zo moet gij volgens hetzelfde besluit, uw roeping van de zonden tot God, zeker maken.

Het derde algemene voorstel was, dat Hij al wat Hij ook heeft voorgenomen, ter rechter tijd. teweeg brengt en verricht, en dan wordt de raad van Zijn wil het werk Zijner handen. Daar is een wonderlijke overeenstemming en nauwkeurige overeenkomst tussen die twee. Alle dingen komen uit de baarmoeder van zijn eeuwig besluit, door het werk zijner kracht, evenzo ingericht en gevormd, gelijk haar lijnen of trekken geëvenredigd waren in het besluit, waaraan niets feilt, niets ontbreekt en niets overtolligs is. Daar is niets in het denkbeeld van Zijn verstand, of het is uitgedrukt in

de werken zijnér handen. Daar zijn geen ruwe halve wensen in God. Mensen hebben zulke onvolmaakte begeerten ik zou deze of die zaak willen hebben of doen, indien niet enz. Hij wankelt zo niet in het onzekere; maar hetgeen Hij wil en begeert, dat wil en begeert Hij inderdaad; Hij beoogt dat het zal zijn, en hetgeen Hij beoogt, dat zal Hij buiten twijfel uitvoeren en teweeg brengen. Daarom zet Zijn wil ter rechter tijd de almachtige kracht aan, om de begeerte van die wil te vervullen, en de almachtige kracht in het werk gesteld zijnde door Zijn wil, kan niet anders, dan alle dingen werken naar de raad van Zijn wil. Al wat zijn ziel begeert, kan Hij niet nalaten te doen, aangezien Hij al wat Hij begeert, doen kan. En indien Hij het wil doen en kan doen, wat verhindert Hem dan te werken en te doen?

Weet dan, dat zijn geboden en bevelen aan u, te kennen geven wat uw plicht is. Zij geven niet zozeer te kennen, wat Hij begeert of voornemens is te werken, of gedaan wenst te hebben, dan wel zijn goedkeuring van zulk een zaak in zichzelf, dat ze uw plicht is; daarom al heeft Hij Zijn wil geopenbaard nopens onzen plicht, al volgt er geen gehoorzaamheid, zo is toch zijn oogmerk niet vernietigd, of teleurgesteld; want zijn bevelen aan u zeggen niet, wat zijn oogmerk daaromtrent is, maar wel wat Hij goedkeurt als goed, tot welke plichten Hij de mensen verplicht.

Maar wat Hij voorneemt en beoogt, dat Wezen zou, zal Hij gewis doen en maken, dat het geschiedt. Indien het een werk van zijn eigen macht alleen is, zal Hijzelf alleen het doen. Indien Hij de medewerking der schepselen daartoe vereist, gelijk in al de werken der Voorzienigheid, zo zal Hij krachtdadig de schepselen tot zijn werk aanzetten, en niet wachten alsof Hij in twijfeling ware over hun bepaling. Indien Hij bestemd heeft, dat dit of dat einde door deze of die middelen zal verkregen worden; indien Hij een werk te doen heeft door enige werktuigen, zo zal Hij buiten allen twijfel de werktuigen in het leven roepen, als zijn tijd komt, en zal niet wachten op hun medewerking.

U ziet, daar geschieden nu vreemde dingen. U verwondert er u over, hoe wij van onze voortreffelijkheid verstoken zijn; hoe ons land door vreemdelingen verwoest is; hoeveel werktuigen van des Heeren werk ter zijde gezet zijn; hoe Hij een roede van verbolgenheid tegen ons opricht, en de fondamenten van ons land schijnt te zullen omver stoten. Dit alles was te voren in ons verstand; maar het was in zijn hart van eeuwigheid, en daarom werkt Hij het nu. Geloof dan, dat er niet één omstandigheid is van het gehele werk, niet een deeltje of jota daarvan, of het is alzo, gelijk het van ouds was geformeerd en bestemd. Zijn tegenwoordige werken zijn naar een oud patroon, hetwelk Hij in Zijn verstand draagt. Alle maten en trappen van uw verdrukkingen, alle de onsen en wichtjes van uw beker waren allen gewogen in de weegschaal van zijn eeuwig raad, zowel de werktuigen, als de tijd, de wijze en al wat er in is.

Indien Hij van werktuigen verandert, was dat in Zijn voornemen; indien Hij van bedelingen verandert, was dat ook in zijn hart. En aangezi en u uit de Schrift weet, dat er een zalig einde is gesteld voor de vromen, dat alle dingen hun ten goede medewerken, dat alles eindelijk moet dienen tot welstand der kerk; ik zeg, aangezi en u weet, dat Zijn voornemen zodanig is, gelijk de Schrift spreekt, zo gelooft, dat zijn verrichtingen juist daarmede zullen overeenkomen; niets zal er aan ontbreken; niet één samenvoegsel, niet één zenuw in al Zijn werken der Voorzienigheid, niet één streep in zijn gehele boekrol der schepping, of het was geschreven in dat oude Boek van zijn eeuwig besluit, en t was daar eerst in opgetekend, Ps. 139: 16.

Dan **ten vierde en** ten laatste: Zijn wil is onweerstaanbaar; Zijn Raad zal bestaan; wie kan Hem afwenden van Zijn voornemen? Wie kan Hem verhinderen dat uit te voeren?

Daarom bereikt Hij zijn einde in de hoogste en overtreffende trap van zekerheid en onfeilbaarheid. Hijzelf zal in Zijn voornemen niet veranderen; want waarom zou Hij dat doen? Indien Hij veranderde tot een beter, zou het tot nadeel zijn van zijn wijsheid en goedheid; gewis, Hij kan geen reden zien, waarom Hij het zou veranderen; zo kan niemand zijn verrichtingen verhinderen; want wat macht, zou gij denken, zal het zijn, die dit kan ondernemen te doen? Is het de kracht van mensen, van sterke mensen, van hoge mensen, van enig mens? Gewis Nee, want hun adem is in hun neusgaten; zij hebben geen macht, dan nadat Hij in hen blaast, indien Hij, als het ware, zijn adem inhoudt, vergaan zij. Alle volkeren zijn als niets voor Hem, en wat macht heeft een niet? Zijn het de duivelen, die het zouden kunnen doen? Nee, want al wilden zij, zij kunnen niet; Hij ketent hen en bepaalt hen. Zijn het de goede engelen? Zij zijn waarlijk machtig; maar zij kunnen, noch willen Zijn wil weerstaan. Laat het dan het heelal der schepping zijn.

Neemt aan dat al zijn verstrooide kracht en vermogen was bijeengevoegd; zo is het toch alles slechts eindig; het komt niet hoger dan tot een eindige macht, zelfs indien, u tot in eeuwigheid daarbij wilde doen. Maar alle overwinning en weerstand van deze soort, moet zijn door een hoger of immers door een even gelijke kracht; derhalve mogen wij besluiten, dat er geen beletsel of hinderpaal is, die in zijn weg kan gesteld worden. Niets kan Zijn voornemen stuiten, indien de gehele wereld als een éinig man wilde samenspannen, om de uitvoering van een zijner beloften en voornemens te verhinderen. Zij woeden slechts te vergeefs, gelijk honden tegen de maan blaffen; zij zullen zo ver zijn van tot hun voornemen te komen, dat Zijn Majesteit hen, om te zo spreken, zal (desabuseren), van hun toeleeg behendig zal af brengen tot zijn eigen voornemen; Hij zal hen ras lijnrecht tegen hun zin keren, om de raad zijns willens uit te werken.

Hier is de absolute Koning, alleen waardig de naam van een Koning en Heer, wien. alle dingen in hemel en op aarde gehoorzamen op zijn eersten blik en wenk tot hen. Bergen en heuvelen, zeeën en rivieren, zon en maan, sterren en wolken, mensen en beesten, engelen en duivelen, die allen worden bestuurd, bewogen en geneigd naar zijn welgevallen. Die allen zijn waarlijk bezig in zijn werk, gelijk in het einde de uitslag van alles zal doen blijken. Zij zijn. knechten die op zijn bevel passen, gaan en komen werwaarts Hij ge gebiedt en worden geleid door een onzichtbare hand, hoe wel zij het ondertussen niet weten; maar menen, dat zij in hun eigen werk bezig zijn, en zichzelf voor een tijd daarin toejuichen.

Vrome lieden, die Gods wil kennen en beminnen, worden daartoe gewillig geleid; want zij geven zichzelf aan zijn besturingen gewillig over; maar goddelozen die een weerstrevende wil van zichzelf hebben, kunnen niets meer winnen, door te weerstaan, dan dat ze door Gods wil getrokken en gedwongen worden.

Tot welk oogmerk is nu dit alles van Gods besluiten en voornemens gesproken, die Hij een geheim genoemd heeft, dat Hem toekomt? Indien Zijn werken en oordelen een grootte en ondoorzoekelijke diepte zijn; gewis zo zijn Zijne besluiten verreweg onnaspeurlijker; want zij zijn het verborgen en geheime voornemen Gods, hetwelk de diepte zelf is van zijn weg en gericht. Maar ik zeg, tot welk oogmerk is dit alles? Niet om nieuwsgierig naar de bijzonderheden te onderzoeken, maar om daarmee voordeel te doen. De Schrift stelt ons, ervan onveranderlijkheid, vrijheid, uitvoering, heiligheid en wijsheid, tot ons voordeel voor, en indien dit voordeel niet verkregen wordt, zo kennen wij die te vergeefs.

Om uw geheugen niet met vele bijzonderheden te bezwaren, zullen wij trachten

hieruit onderrichting en vertroosting te trekken; ik zeg onderrichting en wel bijzonder in twee dingen, namelijk:

1. Om zich met eerbiedigheid en ontzag aan Zijn Majesteit te onderwerpen, in al Zijn werken en wegen, en
2. Om op Hem te vertrouwen, die al Zijn werken weet en zijn zin niet zal veranderen.

Aangaande **het eerste**: daar is niets, waarin ik weet, dat de christenen meer gebrekkig zijn, dan in dit stuk van onderwerping, hetwelk ik een van de voornaamste en zoetste, hoewel tevens een van de zwaarste plichten van een christen acht te zijn. Zeer bezwaarlijk is er onder de mensen een doorgaande onderwerping der ziel, aan hetgeen Gods ziel begeert, en een dadelijke onderwerping van onzen geest aan Zijn wil en welgevallen te vinden. Daar is niets in de Schrift zo zeer zalig gesproken dan op Hem te wachten, en zich aan Hem over te geven, opdat Hij over ons bestelling make naar Zijn Welbehagen. Welgelukzalig zijn allen, die op Hem wachten. Hoogmoed is de grootste tegenstander, deze kant zich allermeeft daartegen: want hoogmoed is in zichzelf aller-vijandigst tegen Gods hoogheid en majesteit, welke zijn heerlijkheid zelve is. Daarom is onderwerping Hem zeer aangenaam. Wanneer de ziel zichzelf en haar wil voor hem buigt, gedraagt Hij zich meer inschikkelijk jegens haar. Hij kan geen vijand van zulk een ziel zijn. Onderwerping aan het welgevallen van Zijn Majesteit is het gewillig neerbuigen der ziel tot al wat. Hij doet of gebiedt. Welk juk Hij ook oplegt, van plicht of lijden; dat gewillig op te nemen, zonder tegenspreken, hetwelk de grootste zonde is, die veroordeeld wordt in dienstknechten, de mond in het stof te steken en stil te zwijgen, omdat Hij het doet, (ik was verstomd, en sprak niet, ik opende mijn mond niet, omdat Gij het deed); dat is waarlijk een onderwerping, een stilzwijgen des harten en des monds, en een inbinding van geest, om niets murmurerende van Hem te denken, wegens iets, dat Hij doet.

Christenen! het is gewis de grootste fout en de grond van veel meer andere, dat u niet op God maar op de schepselen ziet in iets, dat u overkomt. Daarom zijn er zo menigvuldige opwellingen des geestes tegen Zijn juk, een veel achteruit slaan daartegen, gelijk Efraïm, die ongewend was aan het juk; evenzo doet gijlieden, en dit is het alleen wat het zwaar en moeilijk maakt. Indien er geen andere reden voor was, dan uw eigen winst; ziet dan is dit nog de enige weg tot vrede en rust. Uw ongeduld kan u niet helpen, maar wel schaden. Het is het juk van uw juk, maar stilzwijgend buigen maakt het juk in zichzelf licht, en brengt daarenboven meer hulp, namelijk Gods hulp.

Ik bid u, leert dit, dat u uw wil verzaakt, en uw geest aan God onderworpen verkrijgt, zowel ten opzichte van uw plicht, als ten opzichte van zijn vrijmacht tot bevelen. Indien de plichten strijden tegen uw geest, gelijk voorzeker de oefening der godzaligheid onvermakelijk moet zijn voor de natuur, zo weet, dat u daartoe geroepen wordt, dat u uw wil aan Hem toewijdt, dat u u aan zijn welgevallen eenvoudig overgeeft, zonder zelfs te letten op uw eigen vermaak of winst. Leert Hem enkel te gehoorzamen, omdat Hij gebiedt, al komt er voor u geen voordeel van. Hierdoor zult gij ter rechter tijd meer zoeten vrede en wezenlijke winst hebben, hoewel gij het niet beoogde. En ingeval enige bestellingen uw gemoed overdwarsen, zo laat uw hart daartegen niet oprijzen. Spreekt niet tegen de Voorzienigheid, maar beveelt uw weg geheel aan Haar. Laat de Heere doen, wat Hem daarin belieft. Behartigt gij maar uw plicht. Zijt niet bekommerd over Gods doen; maar zijt vlijtig in het uwe. en u alleen zult er winst van hebben; behalve de eer, die Hem daardoor toegebracht wordt.

Dan **ten andere**, wilde ik u op deze grond vermanen, om op Hem te vertrouwen, aangezien Hij alleen de vrijmachtige Heer van alles is, en hij een bepaling over alles gemaakt heeft, waarnaar alles moet uitvallen, overmits niemand Hem van zijn weg kan afkeren.

O, christenen! leert dan uzelf in alles aan Hem aanbevelen, èn voor dit èn voor het toekomstige leven. Waarom zijt gij zo ijdel en dwaas, dat u onderworpen zijt aan, en afhangt van arme, ijdele, afhankelijke schepselen? Waarom verzaakt ge uzelf niet? Waarom verzaakt gij alle dingen niet als ledige schaduwen? Zijn niet alle geschapen machten, hebbelijkheden; gaven, genadewerkingen, sterkten, rijkdommen, enz. in vergelijking met Hem gelijk afgoden, die noch goed, noch kwaad kunnen doen? Vervloekt is hij, die op een mens vertrouwt, Jer. 17: 6. Daar is geen andere vloek nodig, dan dat u in uw hoop en verwachting u bedrogen zult vinden.

Ik bid u, merkt. op dat onze God alles kan doen, wat Hem behaagt in hemel en op aarde, en dat niemand Zijn Welbehagen kan verhinderen. Gezegd is de ziel, voor welke de raad zijns willens verbonden is te werken! En zij is verbonden voor allen, die op Hem vertrouwen. Hij kan Zijn Welbehagen uitvoeren u ten goede, óf zonder óf tegen de middelen. Alle hinderpalen en doornen, die in de weg gesteld zijn, kan Hij verbranden. Gijlieden die erfgenamen der beloften zijt, o kent uw voorrecht; al wat zijn ziel begeert, dat doet Hij, en wat Hij ernstig aan u beloofd heeft, dat begeert Hij. Indien u vraagt, wie erfgenamen der beloften zijn, ik zou u eenvoudig antwoorden: zij en zij alleen, die de beloften omhelzen, aangrijpen en zich toe-eigenen tot hun leven en zaligheid; zij, die de erfenis alleen zoeken door de beloften en wier ziel dezelve begeert en omhelst.

Och dat u opmerkte hoe ongelijk gij aan God zijt! Gij verandert dikwerf, u gaat menigmaal buiten de weg. Maar dat ware nog zo kwaad niet, indien u u niet inbeeldde, dat Hij u gelijk is, en het is ongeloof, hetwelk Hem u in uw gedachten gelijk maakt, als uw gestalte en tederheid verandert, als Gods tegenwoordigheid en uw toegang tot God weg is. Dat is kwalijk en het geeft te kennen alsof God een sterfelijk schepsel ware; maar indien het zo is, o handelt niet meer zo kwalijk. Beeldt u niet in, door uw achterdocht, jaloersheid, en in twijfel trekken van Hem, dat Hij u gelijk, en ook veranderd is. Dit is een dubbel ongelijk en een dubbele oneer voor Zijn Majesteit. Heeft hij niet gezegd: ik ben Gode en verander niet; Hij is een zin, wie kan Hem afkeren? Hoe komt het dan, dat u twijfelt aan Zijn liefde, zo dikwijls als gij verandert? Als gij in een goede gestalte zijt, zo denkt u, dat Hij u bemint. Wanneer het zo niet met u is, kunt gij niet anders geloven, dan dat Hij toornig is en u haat. Is dit niet strijdig tegen het Woord te spreken, dat Hij een God is, die veranderd wordt; dat Hij niet is in één zin, maar nu van de enen, dan van de anderen zin, zo dikwijls als de ongestadige wind van een zelfbehagende zielsgesteldheid omkeert.

Hier is uw rust en vertrouwen, indien u wilt bevestigd worden, niet in uzelf, noch op merktekenen binnen in u, die gelijk de ebbe en vloed der zee zijn en veranderingen gelijk de maan, maar op Zijn onveranderlijke natuur en getrouwe beloften. Dit wensen wij u allen voor te houden, als een grond voor allen.

Gij begeert wel enige bijzondere gronden te hebben in uw eigen gesteldheid en gestalte, en u acht het maar een algemene leer, welke het zo niet voorstelt; maar gelooft het, ik ken geen grond van dadelijke zielsbevestiging, dan algemene Waarheden, en algemene grondbeginselen van u allen. Ons werk is niet, enig ander fundament of meer fondamente te leggen, naar uw onderscheiden toestanden; maar dit éne fundament te leggen: Christus, en de onveranderlijk God, en een iegelijk van u op te wekken, om dat algemene fundament u in het bijzonder eigen te maken, door daarop te leunen, daarop te bouwen en daaraan vast te kleven. Alle andere gronden

zijn zandgronden en vergaan als men er op bouwt.

Laat ons nu in de **tweede plaats** enige troost hieruit trekken in deze droevige tijd; de hand des Heeren is in alle dezen; zij werkt onmiddellijk in iedere bedeling, en het is slechts vleselijke gezindheid, die niet kan zien, dat Hij zijn hand tot ieder mens uitstrekt, met zijn eigen deel van verdrukking. Weet dit éne, dat Oed is in één zin; niet-tegenstaande al deze veelvuldige wegen en oordelen, is Hij in één zin of voornemen, namelijk, om de heiligen te vergaderen, de gemeente op te bouwen, welke is Christus lichaam; dit is zijn einde. Alle andere bezigheden zijn maar in het voorbijgaan, en hiertoe dienende. Daarom zal Hij die veranderen, zoals het Hem beliest, maar zijn grote voornemen, van goed te doen aan Zijn volk, zal de gehele wereld niet kunnen verhinderen. Laat ons dan onze zielen bevestigen in deze waarheid; dat alles klaar is daar boven, hoewel het bewolkt is hier beneden; alles is stil in de hemel, hoewel het stormt hier op aarde, daar is geen verwarring of wanorde in Zijn verstand. Al menen wij, dat de wereld buiten haar palen is, en dat alles door verwarring wankelt, Hij heeft evenwel énerlei zin daarin, en wie kan Hem af keren? Die zin is goed voor degenen, die op Hem vertrouwen. En daarom wie kan het goed van ons af keren?

Laat mensen raadplegen, en zich inbeelden, wat hun beliest; laat hen stemmen en besluiten maken, wat. Zij met Zijn volk doen zullen, zo is het toch alles te vergeefs; want er is. een raad daar boven, een oudere raad, welke stand en plaats moet grijpen in alle geslachten. Indien der mensen besluiten niet zijn naar de raad van Zijn wil, zo zijn het maar ingebeelde dromen, gelijk inbeeldingen van iemand, die niet bij zijn zinnen is en zich inbeeldende een koning te zijn, gaat neerzitten op de troon en besluiten en bevelen uitvaardigt. Mag Hij, die in de hemel zit, niet lachen over de dwaasheid en dolheid der mensen, die in alles te werk gaan, alsof zij van Hem niet afhangen, en hun werk aanvaarden, alsof het niet reeds besloten was? Het is een belachelijke zaak voor mensen, hun werk te schikken, en haar eigen besluiten vast te stellen, zonder eens te denken aan die Éen boven hen, die niet alleen een afwijzende maar ook een bevestigende stem in alles heeft.

Het is waar, dat God in zijn diepe wijsheid zijn bijzondere voornemens verborgen gehouden heeft; opdat de mensen mochten wandelen naar een voorgeschreven regel, en alle middelen zouden gebruiken, om hun beoogd doel te bereiken; daarom heeft iemand wèl gezegd: God verbergt wijselijk de uitkomst van de volgende tijd in een donkeren nacht. Maar toch, wij behoorden te gelijk te bedenken dat woord van Jacobus: indien de Heere wil en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen, Jac. 4: 15, en te werk te gaan met alles, zelfs met het bewijsbaarste in onderwerping aan Zijn wil en welgevallen; daarom is het verkeerd, als de mensen hun palen te buiten gaan, óf in vreze van gevaar, óf in blijdschap, opgevat uit waarschijnlijke uitkomsten; overtolligheid van vreze, overtolligheid van hoop, overtolligheid van blijdschap in deze, uiterlijke dingen, is als het ware, belachelijk voor Hem, Die al deze dingen bij zichzelf bestemd heeft. Hem zij lof en heerlijkheid!

15. Van de verborgenheid der Goddelijke predestinatie

In Hem, in Welken wij ook een erfdeel geworden zijn; wij die te voren verordineerd waren naar het voornemen Desgenen, Die alle dingen werkt naar de raad Zijns willens. Eféze 1: 11.

En of God willende zijnen toorn bewijzen, en Zijn macht bekendmaken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toebereid. En opdat Hij zou bekendmaken de rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten van barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid? Rom. 9:22 23.

In de schepping der wereld behaagde het de Heere, nadat alle dingen waren geformeerd en geschikt, een schepsel te maken, dat over alles zou heersen, en aan hem gaf Hij de voortreffelijkste natuur en voorrechten boven de anderen, zodat het kon blijken, dat Hij alle dingen gemaakt had voor de mens, en de mens onmiddellijk tot zijn eigen eer. Daar de mens het voornaamste van de werken Zijner handen was, mogen wij, volgens de Schrift, voorstellen, dat hij voornamelijk besloten is in de raad zijns harten, en dat, daar de mens in de uitvoering van Gods voornemen, in de wereld te scheppen, de uitnemendste plaats gegeven was en alles hem ondergeschikt scheen, zo in al des Heeren voornemens omtrent de wereld, Zijn voornemen omtrent de mens de hoogste plaats heeft. Het is waar, Hij had besloten de ere van Zijn Naam in deze wereld te openbaren; daarom zijn de hemelen en het uitspansel gemaakt tot verkondigers van die heerlijkheid, Ps. 19: 1, 2, etc. Maar in het bijzonder is de heerlijke naam zijner Majesteit geopenbaard in en omtrent de mens; hij heeft de mens als het ware gesteld, in het middenpunt van deze schepping, opdat al de schepselen hun lof mochten richten of uitbrengen tot hem, om in zijn, en hun naam, aan de Heere hun Maker opgeofferd te worden door hem, als de algemene mond der wereld. En de Heere heeft dit schepsel boven alle andere schepselen verkoren, tot een plechtiger en heerlijker verklaring van zichzelf in zijn bijzondere eigenschappen.

Daarom behoorden wij onze gedachten in deze zaak te vergaderen, om van de Heere te horen, welke zijn gedachten zijn omtrent ons; want gewis, het rechte verstand van zijn eeuwigen raad aangaande de eeuwigen staat der mensen, is van bijzonder vermogen, om ons te schikken tot de lof van zijn naam, en om ons te bevestigen in geloof en vertrouwen.

De predestinatie is waarlijk een verborgenheid, waarnaar wij niet nieuwsgierig en te vrij dienden te onderzoeken, boven hetgeen geopenbaard is; want dan moet een ziel zichzelf verliezen in de diepte der wijsheid en vergaan in het onderzoek der ondoorzoekelijkheid, want zo spreekt het Woord over die stof inde Schriftuur, ons te kennen gevende, dat het eer te bewonderen dan te begrijpen is, en dat er enige onwetendheid van deze geheimen behoort te wezen, welke, met geloof en eerbiedigheid verenigd, meer geleerdheid is, dan enige nieuwsgierige kennis.

Maar tegelijk moeten wij onze ogen openen voor zoveel licht, als God van deze geheimen openbaart, wetende dat het licht van het Woord een zaligmakend en verkwikkend licht is, dat niet in verwarring brengt, gelijk zijn ontoegankelijk licht van verborgen heerlijkheid. Zo ver als het Zijn Majesteit behaagt, zijn mond te openen, laat ons daarvoor onze oren niet sluiten, maar die ook openen voor zijn onderwijzing, wetende, dat daar Hij geen nodige zaak tot onze zaligheid wil onthouden, Hij ons niets zal openbaren, dan hetgeen nuttig is. Dit is de beste band van gematigdheid en

ootmoedige wijsheid, om te leren wat Hij ons leert, maar wanneer Hij een einde maakt met leren, niet meer te willen leren; het is nederigheid, niet meer te zoeken, en het is ware wijsheid, met niet minder tevreden te zijn.

Daar zijn veel zwakheden bij ons, in het begrijpen van Goddelijke zaken. Wij vormen die in onze verstanden naar een vorm van onze eigen ervaring, kundigheid of vinding, en wij kunnen die niet begrijpen, gelijk zij in zichzelf zijn. Indien wij eigenlijk zouden spreken, daar zijn niet veel raden en voornemens in God, maar een enige volle raad en voornemen, aangaande alles, wat in der tijd is; waardoor Hij alles heeft geordend, in zijn onderscheiden tijden, jaargetijden, toestanden en ordeningen. Maar omdat wij veel gedachten omtrent veel dingen hebben, zo kunnen wij niet wèl van God denken, dan in gelijkheid met onszelf.

Daarom spreekt de Schrift alzo, zich voegende naar onze zwakheid: Hoe vele zijn uw dierbare gedachten omtrent mij, zegt David, en nochtans inderdaad, is daar maar één gedachte van hem en ons en allen, welke éne gedachte van zodanig vermogen is, dat ze evenveel doet als een oneindig getal van gedachten over oneindig veel voorwerpen. De Heere heeft van eeuwigheid een voornemen gehad, om zijn eigen eer te openbaren in onderscheiden wegen, en dat is de eerste Springader van al hetgeen de schepselen, mensen en engelen geschiedt. Maar omdat er in de uitvoering van dit voornemen een zekere orde, opvolging en verscheidenheid is, daarom verbeelden zich de mensen gewoonlijk deze of die vorm of orde in des Heeren zin en voornemen. En gelijk de sterrenkijkers in hun verbeelding cirkels, rond en omtrekken in de hemel maken, vanwege de velerlei en onderscheiden verschijningen en bewegingen der sterren in die hemel, waarin misschien dadelijk niet meer dan één hemellichaam is, waarin al die onderscheidene lichten en bewegingen verschijnen; zo verbeelden zich de mensen een orde in des Heeren besluit, volgens de faenomena of verschijnselen van Zijn werken in de wereld, daar het een voorriemen en besluit is, hetwelk in zijn oneindige omvatting al die verscheidenheden en orde tegelijk bevat.

Zoveel mogen wij in waarheid wettig van zijn besluit bepalen, dat er een volkomen overeenkomst en eenheid is, tussen Zijner Majesteits voornemen en uitvoering, en dat Hij een wijs Heere is, wonderlijk in raad, en machtig in daad, een grote toelag en opzet voor ogen hebbende, hetwelk Hij voor heeft uit te werken, en dat, .als het ware, het grote licht, en de zon is van dat firmament, waaraan, door die wonderlijken raad alle andere dingen ondergeschikt zijn, en het zal in Zijn werken u nauwkeurig zo blijken, gelijk Zijn Raad dat heeft beschreven en uitgedacht.

Daar is niemand zo eenvoudig of weinig begaafd, of hij heeft enigen groeten toelag of voornemen, hetwelk hij voornamelijk beoogt: zullen wij dan niet denken, dat de Heere, die een iegelijk onderricht van de wijze, en hem leert, Jes. 28: 26. Zelf wijs is in Zijn Raad, en enig groot plan voor zich heeft, betreffende dit gehele gebouw der wereld, en haar onderhouding, sedert zij gemaakt was? Gewis dat heeft Hij. En indien u vraagt wat het is, zo zal de wijze man u in het algemeen leren: *Hij heeft alles gewrocht om zijns zelfs wil; ja ook de goddeloze tot de dag des kwaads*, Spr. 16: 4. Hier is dan deze grote toelag en het voornemen om zichzelf te verheerlijken en Zijn eigen naam aan mensen en engelen te openbaren.

Zijn naam nu bevat wijsheid, goedheid, kracht, barmhartigheid en gerechtigheid. De eerste drie verklaart Hij in al de werken Zijner handen, allen zijn ze gemaakt en wijselijk gedaan. De voortreffelijkheid van het werk bewijst de wonderlijke Raadsman, en de wijze Uitdenker; de goedheid van ieder schepsel in zijn soort, verklaart de onuitputtelijke Springader van een zelfstandig Wezen, van wie het voortkomt. Het voortbrengen van al deze dingen uit niet, en het onderhouden van dezelve is ene verklaring van zijn macht; maar nog is er in al de werken Zijner handen niets

gevonden, om zijn heerlijke barmhartigheid en gerechtigheid te openbaren, waarin de bloem en kroon van zijn eigenschappen zich vertonen, en waartoe de wijsheid en kracht schijnen dienstbaar te zijn.

Daarom is het, dat Zijn Majesteit in dat éne volkomen voornemen om zichzelf te verheerlijken, besluit zijn toorn en zijn barmhartigheid aan mensen en engelen als geschikte voorwerpen van dezelve te openbaren, welke twee eigenschappen gelijke spullen zijn, waarom al de raderen van verkiezing en verwerping zich bewegen, gelijk u ziet in de schriftuurplaats, Rom. 9: 22, 23. Laat dit dan vastgesteld worden, als het einde van al Zijn werken, voor zoveel het is voorgenomen in Zijn Raad, en niet anders. Het is niet het schepsel, of iets in het schepsel, hetwelk eerst is in zijn zin; maar hij zelf; daarom zijn alle dingen uit Hem en tot Hem. Hier hebben zij hun oorsprong, en derwaarts keren zij weder, namelijk tot de oceaan van Gods eeuwige heerlijkheid, vanwaar zij allen ontsproten.

De rechte vaststelling hiervan, zal ons helpen om Zijn Raad van voorbeschikking recht te begrijpen.

Nu is er een algemene tegenreden: *Hoe kan de Heere zoveel personen verwerpen, en die voorbeschikken ten verderve?*

Het schijnt zeer strijdig tegen zijn goedheid en wijsheid, zodanig einde in de eeuwige predestinatie te beogen, in het scheppen van zoveel duizenden, en de mensen met geen ander doel te maken, dan om hen te verdoemen. Hier triomfeert de vleselijke rede, die vijandschap is tegen God. Maar ik zeg, merkt op, dat het niet is des Heeren einde en voorname toelag, de mensen te verderven. En gelijk het niet is, zijner Majesteits eerste beoging, of verste doeleinde, aan anderen het eeuwige leven te geven; zo is het zijn eerste oogwit niet, de mensen in de eeuwige dood te doen verzinken alsof dat zijn vermaak en lust was.

Neen gewis; noch des schepsels gelukzaligheid, noch zijn ellende is het, die hem het eerst beweegt, of het meest van Hem begeerd is, maar Hij zelf alleen. En Hij kan zich niet uit zichzelf bewegen tot enig werk, of Hij moet het doen wederkeren tot zichzelf. Daarom drukt het de wijze Prediker wèl uit: Hij heeft alles voor Zichzelf gemaakt, ook de goddeloze voor de dag des kwaads. Het was zijn groot doel niet, de goddelozen te scheppen, om hen te verdoemen, of de rechtvaardigen te scheppen, om hen te behouden, maar beide zijn ze tot een verder en hoger einde, namelijk voor Hemzelve, en voor zijn eigen eer.

Allen schijnen hierin overeen te komen, dat het grote doeleinde van al des Heeren voornemens en besluiten is zijn eigen eer, die geopenbaard zou worden in mensen en engelen, en dat dit eerst moet zijn in Zijn verstand, schoon geen eerst of laatst bij Hem is, maar naar de spreekwijze der mensen. Indien Hij vele gedachten had, gelijk wij hebben, zou dit zijn eerste gedachte zijn. In dit éne voornemen is dit einde voornamelijk beoogd, en alle andere dingen zijn door des Heeren raad daaraan ondergeschikt gemaakt als middelen, om dat teweeg te brengen. Maar aangaande de orde dezer middelen, en bij gevolg van zijner Majesteits voornemen daaromtrent, hier is het, dat de mensen, door Zijn Majesteit te onderzoeken naar de regelen of naar het gevoelen der schepselen, Hem ver beneden zijn oneindige grootheid brengen.

Sommigen vatten het alzo, alsof het eerst in zijn zin geweest ware wat eerst gedaan wordt, ziende op de uitvoering van Zijn voornemen in de werken zijner macht. Zij beelden zich in, dat gelijk Hij eerst de mens rechtvaardig schiep, dit zijn eerste gedachte was omtrent de mens, hem te herscheppen tot eer van zijn goedheid en macht, zonder enige bijzondere bepaling als nog van zijn einde. En ik geloof, dat dit de gedachte is van de menigte des volks. Zij denken dat God in zijn werk teleurgesteld

was in zijn verwachting, als zij horen, dat Hij zulk een heerlijk schepsel schiep, hetwelk zo ellendig is geworden. Zij kunnen niet geloven, dat Zijn Majesteit al deze zonden en ellenden bij zichzelf bepaald had, als Hij voornam het te scheppen, maar zij zien op het voorval van 's mensen val in zonden en ellenden, als op een plotselinge teleurstelling voor Zijn Majesteit, alsof Hij iets anders gemeend had met hem te scheppen, en dat Hij bij gelegenheid van 's mensen val gedreven was tot een nieuwe beraadslaging, hoe het werk te verhelpen, en het best wat hij kon, daarvan te maken.

Aldus heeft de wereld door de wijsheid God niet gekend. Zij denken dat God hun geheel gelijk is. En zo vergelijken zij Hem met een bouwmeester van een huis, die niets zich voorstelde in zijn doen, dan het huis te bouwen naar die wijze tot zijn eigen einde, maar dan plotseling teleurgesteld zijnde door zijn val en ondergang, een nieuw beraad neemt, en het weder opbouwt, maar op een anderen, zekerder grond. Maar, omdat zij niet kunnen zeggen, dat God enige nieuwe beraadslagingen neemt in de tijd, maar moeten bekennen, dat al zijn besluiten omtrent al de werken Zijner handen zijn van eeuwigheid; daarom stellen zij een voorkennis, om hun ongodsdienstige opvatting van God wat te verzachten, alsof de Heere bij Zijn voornemen, om de mens te scheppen, had voorzien, wat hem gebeuren zou, en zo voornam toe te laten, dat zulks zo zou wezen, opdat Hij daaruit een heerlijk gebouw van barmhartigheid en gerechtigheid zou oprichten op des mensen val.

En opdat er weinig of niets mocht over zijn voor de volstreckte vrijmachtige wil van God, waaraan de Schrift alle dingen toeschrijft, zo moeten zij wederom zich verbeelden, dat Hij, in Zijn voornemen, om Christus te zenden, om zondaren zalig te maken, nog onbepaald is omtrent het bijzondere einde van particuliere mensen, maar dat Hij wacht houdt op de toren van voorkennis, om te zien, wat zij zullen doen, of de mensen in Zijn Zoon zullen geloven, of niet, of zij zullen volharden in het geloof, of niet, en al naardat Hij zijn doen opmerkt, zo bepaalt Hij Zijn wil, om hun loon of deel des levens, of des doods te bestemmen. Dit zijn juist de gedachten, die van nature ingeboren zijn en hetgeen de geleerden Arminianerij noemen, maar niet anders is, dan de vleeselijke rede van der mensen harten, welke vijandschap is tegen God. Het is hetzelfde waartegen de Apostel in Rom. 9: 20 uitroept: wie zijt gij o mens, die tegen God antwoordt?

Ten eerste. Maar gewis, al deze bedenkingen zijn geenszins in overeenstemming met de wijsheid en vrijmacht van God, maar tot schande van beide. Eerst tot schande van zijn wijsheid, dat Hij gedachten zou hebben om het edelste zijner schepselen te scheppen, en nochtans in twijfel zou zijn omtrent het einde van het schepsel en in onzekerheid, op welke wijze zijn eer in waarheid door hetzelfde zal geopenbaard worden. Is het niet de eerste en voornaamste gedachte van ieder wijs mens, wat hij in zijn werk beoogt als zijn einde, en dat naar de mate en het bereik van zijn wijsheid, en wat verder tot zijn einde en voornemen reikt? Zullen wij dan denken, dat de alleen wijze God zover misgetast heeft, dat Hij juist dat doen zou, wat een onwijs mens doet, dat Hij, die van zulk een oneindige uitgebreidheid van wijsheid en verstand is, zal gaan denken om zulk een uitnemend schepsel te maken en nochtans bij zichzelf in twijfel zal Wezen omtrent de eeuwigen staat van hetzelfde, en dat Hij zal Wezen in een afwachtende houding, op welke wijze zijn heerlijkheid daardoor zou geopenbaard worden, Of door een weg van enkel goedheid alleen, óf door een weg van gerechtigheid, óf door een weg van barmhartigheid, totdat Hij van de toren van voorkennis zou voorzien, hoe dat schepsel zich gedragen zou?

Gods woord spreekt zo niet; want in Efése 1 vinden wij, dat de Heere in zijn eeuwig voornemen voor deze, en die bijzondere personen, een erfenis, en aanneming tot kin-

deren verkiest, tot het grote einde der heerlijkheid zijner genade vs. 11 en 5, 6. En de verkiezing geschiedt niet naar onze gedraging, maar naar het voornemen van Hem, die alle dingen werkt, welke Hij werkt, naar de raad zijns willens, zonder raad te nemen met onzen wil. En zo u vraagt, welke zijn al die dingen?

Gewis, wij moeten het eenvoudig nemen voor al wat er is, of wat enig dadelijk Wezen heeft. Zijn macht, zijn hand moet er in zijn, en dat naar de raad zijns willens, zonder acht te nemen op des schepsels wil, naar zijn eigen welbehagen, staat er in vs. 5 en 11. Hij had niet zodra een gedachte van te werken en de mens te maken, of dit voornemen was er in, om zodanige mensen te maken tot prijs zijner heerlijke genade, en hen voor te beschikken tot een erfenis, en anderen te maken, of te bekwamen tot het verderf, gelijk de tekst Rom. 9: 22, 23 medebrengt.

Hierin blijkt, dat de grote onnaspeurlijke wijsheid Gods een oneindige diepte is; dat wanneer Hij een gedachte heeft, om zeker vat te maken, Hij dit voornemen in zijn schoot heeft, tot welk gebruik het zal zijn, tot eer of tot oneer, en diensvolgens bereidt Hij het in Zijn Raad, óf tot heerlijkheid, óf tot verderf, en indertijd maakt Hij het bekwaam tot zijn gebruik, hetzij door zonde, of door genade. Hier is de diepte, die niet kan gevonden worden, door sterfelijke mensen: *o diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, Hoe onderzoekelijk zijn Zijne oordelen, en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!* Rom. 11: 33.

De ganse draad der Schrift toont, dat Zijn Majesteit niet teleurgesteld, noch onvoorziens; voor Adams val verrast was; maar dat deze uitviel volgens de bepaalden raad van Zijn wil. Indien Hij de val vooraf kende en voorzag, zo liet Hij die gewis toe, omdat Hij wilde, dat het zo zou zijn. En waarom zou Hij dat niet bepalen in zijn heiligen raad, daar zijn wijsheid het kan omkeergin en overbrengen tot het heerlijkste einde, hetwelk ooit Wezen kan? Waarom mag Hij zulk een val niet besluiten, daar Hij uit 's mensen verderf zulk een heerlijke troon kan oprichten voor zijn genade en gerechtigheid, om daarop te triomferen? Het is meer tot eer van zijn oneindige wijsheid, goed en zulk een goed uit kwaad voort te brengen, dan alleen toe te laten, dat het goed zou wezen.

Dan ten andere; zodanige leer is strijdig tegen des Heeren volstreckte macht en vrijmacht, zijnde dat heiligdom tot hetwelk Paulus, toen hij door de vleselijke rede aanstoot leed, als tot een zekere schuilplaats, de toevlucht neemt: *Of heeft de pottbakker geen macht over het leem, om uit den zelfden klomp te maken het ene, een vat ter ere, en het ander ter onere?* Rom. 9: 21. Heeft niet de Heere volstrekter heerschappij over ons, dan de pottenbakker heeft over het leem? Want de pottenbakker heeft het leem niet gemaakt; maar de Heere heeft ons uit niet gemaakt, zodat wij eenvoudig en volstrekt de zijnen en niet ons eigen zijn, en zo heeft Hij een volstrekt recht, om een gebruik van ons te maken, naar dat Hem belieft, zonder onzen wil of verdiensten raad te vragen. Kan iemand met Hem twisten, omdat Hij hem bereidt ten verderve, aangezien Hij aan niemand iets schuldig is, maar met het zijn mag doen, wat Hem belieft?

Neemt aan, indien God, willende zijn macht, gerechtigheid en toorn bekend maken, sommige vaten ten verderve bekwaam en bereid gemaakt heeft, welke Hij indertijd, veel en lang draagt en verdraagt, gebruikende jegens hen vele verdraagzaamheid, kan iemand Hem daarover beschuldigen? vs. 22. En neemt aan, indien God, willende de rijkdom van zijn genade bekend maken, enige vaten ter heerlijkheid bereid heeft, zal iemands oog kwaad zijn, omdat Hij goed is? vs. 27.

Zal het aan de mens overgelaten worden, om over zichzelf bestellingen te maken, en zijn eigen geluk te bevorderen? Gewis, zo was het niet met Ezau en Jacob; zij waren

elkander gelijk in de buik; indien er enig voorrecht was, dan had Ezau het, als de oudste. Zij hadden noch goed noch kwaad gedaan; welk onderscheid was er dan tussen hen, om de weegschaal van Zijn wil te doen overslaan? Kunt gij u enig onderscheid voorstellen? Het is waar, de vleselijke rede zal zeggen, dat God te voren wist, wat zij doen zouden, en zo verkoos of verwierp hij hen.

Maar waarom beantwoordt de Apostel aldus die tegenwerping van ongerechtigheid in Gód niet? Het ware gereed en klaar geweest vs. 14. Maar Nee, hij stelt liever Gods wil en roeping tegenover al de verleden of toekomstige werken. Hij geeft geen ander antwoord dan dit: Hij wil barmhartig zijn, omdat Hij wil barmhartig zijn, dat is de hoogste regel van rechtvaardigheid, en hiertoe moeten wij vliesen, als tot het zekerste anker van onze hoop en vastigheid.

Onze zaligheid hangt niet af van ons willen of lopen, van ons voornemen of doen, maar van dit allereerste welbehagen en van deze wil Gods, waarvan ons willen en lopen en verkrijgen, afhangt. Het is gewis gans onvoegelijk, de oorzaken van Gods eeuwige raadsbesluiten in de mensen te zoeken, daar ze alleen uit zijn ewigen raad voortvloeien. Heeft Hij ons verkoren, omdat Hij te voren wist dat wij zouden heilig en onberispelijk zijn, gelijk de mensen denken? Of heeft Hij niet veeleer ons verkoren, om te zijn heilig en onberispelijk? Efése 1: 4. Hij kan geen goed of kwaad in de schepselen zien, voor dat Zijn wil een vonnis daarover geveld heeft; want vanwaar zou het komen?

Aangezien dan deze orde en schikking van Gods voornemen versierd is, zo schijnt het sommigen toe, dat de tegenovergestelde leerwijze gevoegelijker ware, namelijk de regelen van wijsheid. U weet, dat hetgeen eerst is in der mensen doelwit, het laatst is in de uitvoering. Het einde is eerst in hun zin, en dan de middelen, om dat einde te verkrijgen. Maar in de praktijk komen de mensen wederom eerst tot de middelen, en door dezelve verkrijgen zij einde lijk hun einde. Derhalve diegenen welke, als het ware, het eerst in Gods hart wilden hebben, wat Hij het eerst doet, weerstreven zelfs de gewone regels der rede in menselijke zaken. Het mocht dan schijnen, zeggen sommigen, dat deze de leerwijze wel mocht wezen, dat hetgeen het laatst in zijn uitvoering is, het eerst was in Zijn voornemen, en door Hem beoogd is als het einde, van hetgeen Hij eerst doet. Zo schikken sommigen zijn besluiten, dat Hij eerst een gedachte had om mensen te verheerlijken en dan om zijn einde te verkrijgen, dat Hij voornam hem genade te geven, tot dat einde hem te laten vallen, en tot dat alles hem te scheppen.

Maar wij moeten het ook aldus niet aanschouwen; het ware een dwaze en belachelijke raad, zelfs de slechte wijsheid der mensen niet betamende, om de verheerlijking van de mens voor te nemen, die Hij nog niet besloten had te scheppen. Derhalve dienden wij dit altijd in onze gedachten te hebben, dat het grote einde en de bedoeling van alles is de heerlijkheid van zijn barmhartigheid, en gerechtigheid omtrent mensen. En dit mogen wij denken, dat het eerst in orde is, niet 's mensen leven of dood, maar Gods heerlijkheid, die geopenbaard zou worden omtrent mensen. Om nu dit heerlijk einde te verkrijgen, buigt Hij zich met een neiging of bepaling van Zijn wil, die niet mag onderscheiden of verdeeld worden, neder, en bestemt alles, wat indertijd geschiedt, als een volmaakt en volledig middel, om zichzelf te verheerlijken, zodat het een niet vóór het ander in Zijn verstand is. Maar alles samengevat; om dit te verkrijgen, neemt Hij voor de mens te scheppen, hij verordineert de val van alle mensen in een staat van zonde en ellende, en sommigen van hen aan wie Hij besloten had zijn barmhartigheid te betonen, geeft Hij aan Christus, om die te verlossen en te herstellen door genade; de anderen verordineert Hij ten verderve en dit alles tegelijk, zonder enige zodanige orde, als wij ons inbeelden.

Nu, hoewel Hij dit alles eenmaal en tegelijk beoogt, zo volgt daaruit evenwel niet, dat dit alles tegelijk moet uitgevoerd worden. Wanneer iemand voor heeft, een huis te bouwen, voor zijn eigen gemak, zijn er vele dingen in het huis, waarover hij geen onderscheiden voornemens heeft, nochtans moeten zij onderscheiden en in enige orde gemaakt worden; eerst de grond gelegd, dan de muren opgericht en dan het dak daarop gesteld; nochtans beoogde hij niet, dat de grond zou Wezen voor de muren, of de muren voor het dak, maar die al samen voor zichzelf.

Evenzo neemt de Heere voor, zijn barmhartigheid en gerechtigheid te verheerlijken aan een zeker aantal mensen, en hun te die einde een aanwezen te geven, hun vallen in ellende te regeren, sommigen daaruit op te richten door een Middelaar, en sommigen daarin te laten liggen ten verderve, en dit alles als een volkomen middel, om zijn heerlijke barmhartigheid te verklaren. Maar deze dingen moeten niet alle te gelijk gedaan worden, maar het een voor het ander, of zo als hun eigen natuur vereist, Of zoals het Hem behaagt. De natuur der zaak zelve vereist, dat de mens geschapen zij, eer hij kon zondigen en voor dat een Middelaar voor zijn zonde zou lijden; hij moet een Wezen hebben, voor dat hij dit heerlijk en genadig Wezen heeft, hetwelk de genade en barmhartigheid Gods moet openbaren.

Maar het welgevallen des Heeren bepaalt, in welke tijd en orde Christus zal lijden, óf voor óf na de bekering der zondaars, en of de zondaars terstond in staat van heerlijkheid zullen gezet en volmaakt van alle zonden verlost worden na hun eerste bekering, of alleen ten dele, gedurende dit leven.

Aangezien dit dan zijner Majesteits voornemen was, zo veel vaten ter ere te maken, waarmee Hij de rijkdom zijner genade en barmhartigheid mocht verheerlijken, en zo veel vaten des toorns, waaraan Hij de kracht zijns toorns mocht betonen; zo mocht u denken: waartoe was dan al dat werk van 's mensen verlossing nodig? Kon God er zo velen als Hij ten leven verordineerd had, niet bewaard hebben om in zonde en ellende te vallen, of ook hun zonden vergeven hebben om niet, zonder enige voldoening, en uit de uitnemende rijkdom zijner barmhartigheid en kracht hun zowel de zonden gans niet toegerekend heb. ben, als Hij nu hun. Zonden aan Christus toerekende, die niet schuldig was? Waartoe was het nodig, dat Hij er zo velen aan de Zoon gaf, en dat de Zoon die aannam? Waartoe nodig die verborgenheden der menswording en verlossing, aangezien Hij dit alles eenvoudig kon gedaan hebben, zonder zoveel moeite en opoffering? Waarom verkoos Hij deze weg?

Waarlijk dit is geen wonder: en indien er geen andere reden voor was, dan om de sterfelijke mens te bedwelen, die Hem durft vragen, wat Hij doet, het ware genoeg; zou Hij voor de vierschaar der menselijke rede geroepen worden, om rekenschap van zijn zaken te geven? Wie heeft de zin des Heeren gekend, of wie heeft Hem áls raadsman onderwezen? Dit is de diepte van zijn ondoorzoekelijk verstand, dat Hij die weg verkoos te gaan, en zijn einde wilde verkrijgen door zulk een vreemden omweg van middelen, daar Hij het eenvoudig en onmiddellijk kon gedaan hebben; zonder zoveel moeite.

Nochtans is het niet zo verborgen, of Hij heeft zoveel geopenbaard, als nodig is om alle vlees te vergenoegen, of te doen zwijgen; want wij moeten opmerken, dat zijn groot doel niet alleen is de heerlijkheid zijner goedheid te openbaren, maar ook zijn genadige en barmhartige goedheid, die de tederste en voortreffelijkste van allen is, en daarom moet de mens ellendig, zondig en snood zijn, opdat de rijkdom van zijn genade mocht blijken, in het verkiezen en zaligmaken van zodanige personen. Maar opdat het ook mocht blijken, hoe heerlijk Hij de mens kon maken, en hoe ijdel alle geschapen volmaaktheden zijn, wanneer zij overgelaten zijn aan zichzelf, daarom maakte Hij de mens eerst rechtvaardig, en als hij in de zonde en ellende gevallen was,

kon Hij hem straks hersteld hebben, zonder iets meer te doen; maar Zijn voornemen was, een nauwkeurig bewijs te geven van barmhartigheid, gematigd en getemperd door gerechtigheid; daarom vindt Hij de voldoening uit, in zijn eeuwigen raad. Ik heb een rantsoen gevonden, zegt Hij, en zo verkiest Hij Jezus Christus, om het Hoofd te zijn van deze verkoren zielen, in wie zij weder hersteld konden worden ten eeuwigen leven. En die zielen geeft Hij in zijn eeuwig voornemen over aan de Zoon, om verlost te worden ten eeuwigen leven. En deze ontvangt de Zoon, en zo blinkt de eer van zijn barmhartigheid en gerechtigheid zeer helder uit, ja helderder, dan indien Hij het ver geven had.

O, hoe blijkt Zijn liefde en barmhartigheid, dat Hij onze zonden wil overbrengen op zijn heilige Zoon, en die verlossing voor ons wil aannemen! En hoe blijkt zijn gerechtigheid, dat Hij een verlossing en een prijs moet hebben zelfs van zijn Zoon, wanneer Hij eenmaal komt in de plaats der zondaren! In dit punt komen de eeuwige gezangen als in een middenpunt samen.

16. Van de tegenwerpingen tegen de voorbeschikking

Of God willende Zijn toorn bewijzen, en zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns tot het verderf toebereid.

Rom. 9: 22.

Wij, die te voren verordineerd waren naar het voornemen desgenen, die alle dingen werkt naar den raad Zijns willens. Efése 1: 11.

Wij zijn nu met een verheven onderwerp bezig, verheven zelfs voor een uitmuntend apostel, hoeveel te meer boven ons bereik. De beschouwing van Gods oneindige wijsheid moest alleen genoegzaam zijn, om onze onbepaalde gedachten in te binden, en moest dienen om ons verstand te matigen, met de beschuldiging van onze eigen onwetendheid en duisternis. Nochtans, het ijdel en boos vernuft der mensen wil immers twisten met God, en in twistgeding treden met Hem over Zijn gerechtigheid en wijsheid in de raad der verkiezing en verwerping. Maar wie zijt gij, o mensen, die tegen God antwoordt, of in twistredenen treedt? vers 20.

Dit is een zaak, die niet te betwisten, maar te geloven is. Indien u niet meer wilt geloven, dan u begrijpt door de zinnen of rede, zo geeft u aan Zijn Majesteit niet meer geloof, dan aan zwakke sterfelijke mensen.

Welke verborgen gedachten er ook in uw hart oprijzen, als u hoort van Gods voorverordining van mensen ten eeuwigen leven, zonder een voorafgaand voorzien of in aanmerking nemen van hun daden, van zijn bereiden van mensen tot eeuwigen toorn, tot lof zijner gerechtigheid, zonder een voorafgaand in aanmerking nemen van hun verdiensten, en van zijn beslissend vonnis vellen over het einde van alle mensen, eer zij goed of kwaad doen; ik zeg als enige zulke heimelijke bedenkingen hiertegen in uw hart ontstaan, zo leert dit antwoorden: treedt met uw verdorven rede niet in twistgeding tegen Hem, maar laat de vreze voor Gods grootheid, en de bewustheid van uw eigen geringheid u tot een breidel zijn, om uw onversaagdheid en stoutmoedigheid daarmede in te binden. Overweegt wel, wie u zijt, die rede, twist, wie God is tegen wie u twist, en indien u eens gesproken hebt, zult u niet meer spreken; denkt wie u zijt, die gelijk leem zijt, uit niets geformeerd: wie Hij is, die de Formeerder is. Heeft niet de pottenbakker macht over het leem?

Merkt slechts op, hoe groot een goddeloosheid het is, Hem ook maar te ondervragen, of rekenschap te eisen van Zijn zaken; nadat u bevonden hebt, dat Zijn wil de oorzaak is van alles, nog verder te ondervragen naar de oorzaak van Zijn wil, welke alleen de oorspronkelijke regel van gerechtigheid is; dit is iets te zoeken boven Zijn wil, en Zijn Majesteit te vernederen tot de rang der schepselen; het is een zeer gruwelijke aanmatiging en schending van het heilige; want het berooft Hem van zijn koninklijk voorrecht, en het zet de lage voetbank op zijn troon. Maar weet, dat de Heere gewis zal overwinnen, als Hij gericht wordt, Ps. 51:6. Indien u zijn volstrekten en heiligen besluiten bestrijdt, zal Hij u door dezelve vast gebonden houden tot uw verdoemenis. Hij heeft geen andere bescherming van node, dan uw eigen geweten, om tegen u te getuigen en u ten verderve te binden. Daarom, gelijk iemand wèl zegt: laat de lichtvaardigheid der mensen ingebonden worden, in het zoeken van hetgeen niet is, opdat ze misschien niet vinden hetgeen is. Zoekt geen reden van Zijn voornemens, opdat u niet misschien uw eigen dood en verdoemenis daarin opgesloten vindt.

Paulus haalt twee tegenwerpingen aan van de natuurlijke en vleselijke wijsheid tegen

deze leer van de verkiezing en verwerping, welke inderdaad het kort begrip bevatten van alles, wat zelfs tot op deze dag uitgesproken en gevonden is, om de onbesmette waarheid Gods te bezwalken. Al de betwistingen der mensen komen uit op een van deze twee, óf om zichzelf te rechtvaardigen, óf om God van ongerechtigheid te beschuldigen. Zal nu iemand zulks doen en onschuldig zijn? Ik beken, sommigen staan deze leer niet zozeer tegen, met een oogmerk, om God te beschuldigen, dan wel uit een verkeerden en onwetenden ijver voor God, gelijk ook Jobs, vrienden veel voor God spraken.

Nee, maar het was niet wèl gesproken, zij spraken goddeloos voor Hem. Sommigen spreken veel tot bescherming van zijn gerechtigheid en heiligheid, en onder voorwendsel van die stelling willen zij, dat hiermede niet bestaan kan, ten leven of ter dood voor te verordineren, zonder het te voorzien van hun gedrag; maar zullen zij goddeloos spreken voor God, en zal Hij hun persoon aannemen? Hij, die in de schuilhoeken van hun harten ziet, weet, dat de oorsprong en de grond van zodanige bescherming en verantwoordingen van zijn heiligheid, ten dele eigenliefde is, ten dele enge en bepaalde gedachten van Hem, Hem brengende onder het vonnis van zijn grootste vijand, de vleeselijke rede. Overmits de mensen Hem geen gerechtigheid willende toeschrijven, dan een van hun eigen maaksel, gelijkvormig aan hun eigen voorstelling, beroven zij Hem dan niet inderdaad van zijn heiligheid, en gerechtigheid?

Ik vind twee of drie tegenwerpingen, die tot dit hoofdstuk gebracht kunnen worden.

Vooreerst schijnt het ongerechtigheid in God, de mensen voor te verordineren tot de eeuwigen dood, zonder hun eigen wil, verdienste, of enige voorgedachten hiervan; dat God, eer enig mens een aanwezen had, in Zijn Raad zoveel mensen voorbeschikte ten verderve. Is het niet een vreemde bespotting der schepselen, hen te straffen wegens die zonde en verdorvenheid, waartoe zij te voren verordineerd waren in zijn eeuwigen raad? Dit is juist datgene, wat Paulus zichzelf tegenwerpt: is er ongerechtigheid bij God? Is het geen ongerechtigheid Ezau te haten, eer hij het verdient? Is Hij niet onrechtvaardig, dat Hij hem ter dood veroordeeld, eer hij kwaad doet?

Laat Paulus voor ons antwoorden: *Dat zij verre*, vs. 14. Daar is geen ander antwoord meer nodig; maar alle gedachten en woorden, die ook maar het minste indruisen tegen Gods heiligheid, zijn een gruwel; al konden wij niet zeggen, hoe het recht en heilig in Hem is, zo te doen; nochtans moeten wij dit vasthouden, dat het recht en heilig is. Het is zijn eigenschap alleen, de reden te begrijpen van Zijn Raad. Het is onze plicht te geloven, hetgeen Hij daarvan openbaart, zonder verder onderzoek. Hij zegt ons in dit hoofdstuk klaar, dat dit Zijn Raad is; dus moeten wij dan geloven; Hij zegt niet, hoe het is, zo moeten wij dan niet verder wensen te leren. Gods zwijgen moet ons tot stilzwijgen brengen, en ons doen beseffen, dat er een diepte is, wel te bewonderen, maar niet te peilen.

Doch de apostel gaat een weinig verder, en waarlijk zo hoog als mogelijk is, namelijk tot Gods wil.

Nu, verder kan men niet gaan, want daar is niets boven dit, wij mogen van daar nederklimmen, maar daar boven te klimmen, kunnen wij niet. Maar is dit een antwoord op de bewijsvoering? Een vals redetwister kon het verder dringen, en zelfs uit die grond zijn voordeel nemen. Wat! is dit niet enkel tirannie, te bevestigen in de Heere, dat Hij alles alleen naar Zijn wil en welbehagen doet, beloningen en straffen uitdeelt zonder voorafgaande aanmerking van der mensen gedraging? Maar hier

moeten wij blijven staan en niet verder gaan dan de Schrift met ons gaat, welke redenen of oorzaken daar ook mochten aangewezen worden. Nochtans moeten wij gewis eindelijk hiertoe komen; alle dingen zijn, omdat ze zo door Hem gewild zijn, en wij moesten geen reden vragen, waarom Hij die zo wilde, omdat Zijn wil de opperste rede, en de eigen ware regel van gerechtigheid is. Derhalve, indien wij Zijn wil eens kenden, zo zouden wij terstond moeten besluiten, dat Hij zeer rechtvaardig en heilig is.

Indien die uitvlucht van de voorkennis van der mensen zonden en onbekeerlijkheid gewichtig genoeg bevonden ware, gewis, Paulus zou zo geantwoord hebben tot de vol strekten wil en het welbehagen Gods, hetwelk de zaak nog meer schijnt te verdonkeren; maar hij wist wel, dat er niets van dat alles, hetzij goed of kwaad, of dadelijk kon zijn zonder Zijn wil, of toekomstende zijn zonder de bepaling van dezelfde wil en zo niet kon voorzien zijn, zonder de raad van Zijn wil daarnevens.

Daarom zou het maai een geringe uitvlucht geweest zijn, toevlucht te nemen tot die schuilhoek van voorkennis, waaruit hij terstond moest vlieden tot de wil en het welgevallen Gods, en zo begeeft hij zich regelrecht tot datgene, waaraan hij zich houden meet, én stelt die wil tegenover des mensen doen. *Het is niet desgenen, die wil*, enz. Indien hij niet alleen gemeend had, dat Jacob en Ezau noch goed noch kwaad dadelijk gedaan hadden, zo behoefde hij niet weder te koeren tot het heilighdom van Gods wil; want dan mocht men steeds zeggen: het is desgenen die loopt en wil, en niet van Gods wil als de eerste oorsprong, omdat hun voorgezien goed of kwaad Hem beweeg tot zodanige liefde of haat. Uit de werken der mensen komt niets voort, hetzij die werken tegenwoordig of toekomstende zijn.

Daarom wil ik een ieder van u aanraden: wat u ook begrijpt van zijn gericht of barmhartigheid; indien Hij u barmhartigheid bewezen heeft, o rust dan niet in uzelf; maar staat op, en klimt op, totdat u komt tot de hoogte van zijn eeuwig vrij voornemen, en indien u uw zonde en ellende en oordeel bevat, zo moogt u ook opklimmen tot zijn heilige raad, tot Heerlijkheid van zijn naam, en uzelf daarmee tot zwijgen brengen. Maar het zal voor u aller nuttigst zijn, met de gedachten van uw ellenden altijd naar binnen te keren, om te onderzoeken de verdorvenheid van uw natuur, die u alleen hatelijk genoeg voor God kan maken.

Indien u uw geweten doorzoekt, zal het uw mond stoppen, en u schuldig voor God stellen. Laat de gedachten aan zijn eeuwig raad de overtuiging van uw schuld, of den haat van uzelf, wegens uw zonde en verdorvenheid niet ver Minderen, maar blijft gestadig hier aan denken, omdat u geroepen zijt en u bevolen is zo te doen. Een ding blijft vast: al heeft Hij de mensen, voorverordineerd ter dood, zo zal toch niemand veroemd worden, voor dat zijn geweten gedrongen is te zeggen, dat hij het duizendmaal overwaardig is.

Daar is **ten tweede** een andere inblazing en stille ingeving van de goddeloze harten der mensen tegen de voorbeschikking of voorverordineren Gods, welke opgeeft, *dat God een aannemer der personen is*, en Hem zo beschuldigt van partijdig en onrechtvaardig handelen, omdat Hij met alle mensen niet even gelijk handelt.

Zegt u zo niet bij uzelf, indien Hij ze allen schuldig vindt, waarom straft Hij ze niet allen? Waarom spaart Hij er enigen? En indien Hij op alle mensen ziet in zijn eerste gedachte aan hen, als noch goed noch kwaad doende, waarom toont Hij geen barmhartigheid aan allen? Maar is uw oog kwaad omdat Hij goed is? Mag Hij met het zijn niet doen, wat Hem belieft? Omdat Hij barmhartig is jegens sommige zielen, zullen de mensen misnoegd zijn, en wel doen, met daarover toornig te zijn? Of omdat Hij uit vrije genade de barmhartigheid uitbreidt tot velen, zal Hij door een regel gebonden

zijn, zo te doen jegens allen? Is Hij niet beide rechtvaardig en barmhartig? En is het niet betamelijk, dat die beide betoond worden?

Indien Hij u straft, kunt u niet klagen; want u verdient het; indien Hij barmhartigheid toont, waarom zou iemand met Hem twisten? Want het is vrije onverdiende genade. Door sommigen zalig te maken betoont Hij zijn genade; door anderen te verderven, toont Hij, wat zij allen verdienen. God is zo ver van een aannemer der personen te zijn, naar hun hoedanigheden en staat, dat Hij niets in enig schepsel vindt, om de schaal van zijn keuze te doen overslaan. Indien Hij mensen verkoos, om hunner werken wil, of om uiterlijke voorrechten, en anderen verstiet om het missen daarvan, dan mocht men Hem daarvan beschuldigen; maar Hij gaat veeleer al die dingen voorbij; ja Hij vindt geen van deze. In zijn eerste beschouwing der mensen, zag Hij hen allen even gelijk aan, zonder iets, hetwelk zijn hart meer zou doen neigen tot de een dan tot de ander, zodat zijn keuze geheel komt uit zijn eigen hart: Ik. Zal Mij ontfermen, diens Ik wil.

Maar dan **ten derde**: onze harten maken tegen Gods gerechtigheid deze tegenwerping, dat zijn onverbrekkelijk vaste keten van voorbeschikking alle vermaningen en opwekkingen tot godzaligheid en alle zorg en vlijtig in weldoen omverstoort. Want aldus denken vele godvergetende zielen: Indien Hij is in één zin, wie kan Hem keren? Wat behoef ik dan te bidden, aangezien Hij reeds bepaald heeft, wat Wezen zal, en wat van mij worden zal? Zijn voornemen zal vast blijven, of ik bid, of ik niet bid; mijn gebed zal niet maken, dat Hij van voornemen verandere. En indien het in zijn zin is, zal Hij het doen; indien Hij bestemd heeft ons zalig te maken, zullen wij zalig gemaakt worden, al leven wij naar onzen lust; indien Hij ons ter dood verordineerd heeft, zo moeten wij sterven, al leven wij zo goed als wij kunnen. Daarom werpen de mensen in deze wanhopige staat zichzelf van boven neder in allerlei ongerechtigheid, en dat met rust en vrede. Aldus vergaan vele zielen op de steen des aanstoots, gelegd in Sion, en verdraaien de waarheden en raadslagen Gods tot hun eigen verderf, zelfs lijnrecht strijdig tegen het ware oogmerk en de zin ervan.

Paulus spreekt een andere taal, Efése 1: 4. *Hij heeft ons in Hem uitverkoren, opdat wij zouden zijn heilig en onberispelijk.* Zijn eeuwige raad des levens is er zover af van de toorn los te laten van der mensen lusten, dat hij veeleer de enige zekere grond is van heiligheid. Deze raad is de rechte oorsprong en fontein, waaruit onze heiligmaking vloeit langs een onfeilbare weg. Deze keten van Gods raad over ons, heeft het einde en de middelen, de heerlijkheid en de genade, de zaligheid en de heiligheid zo aaneengeschalkeld, dat er geen losmaken van mogelijk is; zonder heiligmaking is het onmogelijk God te zien, zodat zij, die het ene verwachten, zonder enige begeerte of poging naar het andere, verloren arbeid doen, om de schakels van deze eeuwigen keten los te maken, Rom. 8: 28-30.

Het is alleen de eeuwige verkiezende liefde Gods, die zoveel zielen van de algemene ellende der mensen heeft afgezonderd. Het is die liefde alleen, die in de tijd verschijnt, en als het ware van onder de grond oprijst, in de overvloed van vruchten der heiligmaking. Indien nu de ordonnantie van het leven vaststaat, zo zal de ordonnantie van de vruchten ook vaststaan, Joh. 15: 16. Efése 2:8-10. Indien Hij u ten leven verordineerd heeft, zo is het zeker, dat Hij u ook tot de vruchten heeft verordineerd, en u verkoren heeft om heilig te zijn, zodat alle zielen, die nalaten te staan naar heiligheid, een grof merkteken van het verderf, op hun voorhoofd dragen. Het is waar, alles is reeds bij Hem bepaald, Hij kan geen verandering, noch schaduw van omkering ondergaan; daar, ontbreekt dan niets; maar Hij is daaromtrent in een vast voornemen, en uw gebed kan Hem niet af keren; maar een vrome ziel zal met te meer vertrouwen

bidden, omdat zij weet, dat gelijk Hij over al haar gebrek en ontvangst bepaling heeft gemaakt, Hij zo ook dit bidden verordineerd heeft om de eigen weg te zijn tot verkrijging van wat haar ontbreekt. Dit is de weg van gemeenschap en van genade, die Hij mét de zijnen ingaat; hij doet hun bidden, en Hij voert Zijn voornemen uit, door hun geroep te beantwoorden.

Maar neemt aan dat er niets te verwachten was door het gebed, nochtans ik zeg u, dat dit de zaak niet is, waarnaar u moet zien, maar wat plichtshalve van u geëist wordt, dit moet u eenvoudig doen, uit eerbied voor Zijn Majesteit, al zou u er nooit voordeel door hebben. Dit is ware gehoorzaamheid, Hem te dienen om zijn eigen welbehagen, al hadden wij daardoor geen verwachting van voordeel. Gewis, Hij eist uw smekingen niet, om Hem te bewegen en zijn genegenheden tot u te neigen, maar veeleer als een getuigenis van uw gehoorzaamheid en onderdanigheid aan Hem. Daarom, al kunnen uw gebeden Hem niet maken van een anderen zin, dan Hij heeft, of de uitvoering verhaasten vóór zijn bestemden tijd, zodat, zij in de dallelijkheid geen invloed op Hem hebben, nochtans in het bidden, en in het vlijtig bidden, verklaart u uw verbintenis aan Hem en uw ontzag voor Zijn Majesteit; daarop hebt u slechts alleen te zien, maar de uitkomst moet u aan Zijn Welbehagen overlaten.

De **tweede tegenwerping**, die Paulus aanhaalt, strekt om de mensen te rechtvaardigen, wat klaagt Hij dan nog, want wie heeft Zijn wil weerstaan?

Aangezien Hij ons door Zijn wil geketend heeft met een onvermijdelijke noodzakelijkheid om te zondigen, wat kunnen wij doen? Mensen kunnen tegen Hem niet worstelen; waarom veroordeelt en beschuldigt Hij hen dan?

Maar wie zijt gij, o mens, die tegen God antwoordt? Alsof Paulus gezegd had: Gij zijt een mens, en ik ben het, waarom wacht u dan een antwoord van mij? Laat ons liever beide in aanmerking nemen, van wie wij spreken; die u beschuldigt en die ik bescherm, is GOD. Wie zijt u dan, dat u Hem iets ten laste legt? Of wie ben ik, dat ik Hem zou zuiveren? Gelovige onwetendheid is beter dan vermete kennis, inzonderheid in die verboden geheimen, waarin het van meer belang voor ons is, onwetend te zijn met geloof en verwondering, dan te weten met vermetelheid.

Twist gij, o mens? Ik wil mij verwonderen. Geeft gij weder antwoord? Ik wil geloven. Betaamt het u, die leem zijt, zo te spreken tot uw Formeerder, waarom hebt Gij mij aldus gemaakt?

Laat de opmerking van Gods volstrekt recht en heerschappij over ons, welke meer is dan van enig schepsel over een ander of over zichzelf, ons inbinden en ons binnen de palen houden. Hij mag met ons doen, wat Hem belooft, tot zijn eigen eer en prijs; maar het is Zijn wil, dat wij al de schuld op ons zouden laten, en liever de klaarblijkelijke oorzaak van ons verderf in onze zonden beschouwen, welke ons nader is, dan te onderzoeken naar een geheime en onbegrijpelijke oorzaak in Gods raad.

17. Van de schepping der wereld en wat die van God te kennen geeft

Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebereid, zodat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden.

Hebr. 11: 3.

Nu gaan wij over van des Heeren voornemens en besluiten tot de *uitvoering ervan*, welke ten dele is in de werken der schepping en ten dele in de werken der Voorzienigheid. De Heere, hebbende daartoe voorgenomen, dat Hij zijn heerlijkheid wilde openbaren, heeft in die rechten en voorbepaalden tijd, zijn macht aan dat werk betoond. In zijn grote wijsheid een vorm der wereld. van alle eeuwigheid in Zijn verstand begrepen hebbende, bracht Hij haar eindelijk te voorschijn en maakte haar zichtbaar. Wij zullen niet stilstaan bij haar bijzondere geschiedenis, gelijk die in het algemeen beschreven is, maar wij zullen alleen enige dingen tot onze onderwijzing aantonen.

Vooreerst, u ziet, wie de Maker van alles is, van wie alles is, van wie al de zichtbare en onzichtbare dingen zijn; het is God. En hierdoor onderscheidt Hij zich van de afgoden en ijdelheden der volkeren, dat Hij dat zelfstandig Wezen is, hetwelk alle dingen een Wezen gaf, die de hemelen en de aarde gemaakt heeft. Dit is de aller-heerlijkste openbaring van een onzienlijk en eeuwig Wezen; deze dingen, die gemaakt zijn, geven Hem te kennen. Indien een mens in een vergelegen land reisde, en in een woestijn dwaalde, waar hij geen inwoners zag, maar alleen huizen, dorpen en gebouwde steden, zou hij straks bemerken, dat er enig werkman bij geweest was en zeggen: Dit is niet bij geval geschied, maar door de kunst van enige redelijke schepselen; hoeveel te meer mogen wij, als wij op het gebouw dezer wereld zien, hoe de hemelen zijn uitgebreid tot een tent, om te overdekken die op de aarde wonen, en hoe de aarde bevestigd is als een vasten grond voor mensen en levende dieren, om daarop te wonen, hoe alles met wijsheid gedaan is, beseffen, dat er een Maker is; wij kunnen niet anders, dan straks ons voorstellen, dat er een nauwkeurig en wijs Kunstenaar en machtig Schepper van deze dingen moet zijn.

Paulus zegt, dat wij door het geloof verstaan, dat de wereld is gemaakt, Hebr. 11: 3. Waarlijk, het geloof in het Woord Gods alleen geeft waarachtig en onderscheiden verstand daarvan. Ontelbaar zijn de dwalingen en misvattingen van de wijzen dezer wereld omtrent deze zaak geweest, daar hun deze lamp en dit licht van Gods Woord ontbrak, hetwelk alleen een ware en volkomen beschrijving daarvan geeft. Zij zijn in veel dromen en inbeeldingen vervallen; maar dit is zeker, daar is zo veel van Gods heerlijkheid van buiten op het schepsel gegraveerd, en daar is zoveel rede binnen in de zielen der mensen geprent, dat, tenware de Heere door een rechterlijk oordeel hun verstand verduistert, zodat zij Hem niet verheerlijken, voor zo verre als zij Hem kennen, niemand ernstig en bezadigd de zichtbare wereld kan aanschouwen, of hij wordt gedrongen, een onzichtbare God te erkennen. Moest niet ieder bij zichzelf bedenken, al deze dingen, zo voortreffelijk als zij zijn, kunnen niet bij geval zijn gekomen, ook kunnen zij zichzelf niet voortbrengen; zo moeten zij dan noodzakelijk, hetgeen zij zijn, verschuldigd zijn aan iets buiten zich, en daarvan is zeker, dat het zijn oorsprong van geen andere zaak kan hebben, anders zou er geen einde zijn. Derhalve zo moet er een Opperste Wezen zijn, dat door geen ander is, en door hetwelk alle

dingen zijn.

Maar **ten andere**, merkt op, wanneer deze dingen gemaakt zijn; in den beginne. En welk begin is dit? Gewis het begin der schepping en van de tijd, om de eeuwigheid uit te sluiten, wat er ook anders gezegd mocht worden met die schranderheid, *alsof God de wereld van alle eeuwigheid zou geschapen hebben*; want zelfs in de geschapen dingen blijkt, dat er geen noodzakelijkheid is, waarom de oorzaak te voren in Wezen moest zijn, aangezien vele dingen in hetzelfde ogenblik dat zij in Wezen zijn, terstond hun uitwerkselen voortbrengen, gelijk de zon in het eerste ogenblik van haar schepping licht gaf.

Maar gewis, wij geloven uit des Heeren woord, dat de wereld inderdaad maar weinig duizend jaren bestaan heeft, zes duizend jaren zijn nog niet voorbijgegaan, sinds het eerste scheppende woord gesproken werd, en sinds de Geest des Heeren op de wateren zweefde. En dit weten wij ook, dat indien het Zijn Majesteit beliefd had, Hij de wereld vele duizenden jaren vóór die tijd kon geschapen hebben, zodat ze nu duizendmaal duizend jaren kon bestaan hebben, en Hij kon haar zoveel jaren gegeven hebben als er getallen van mensen, engelen en beesten, ja zandjes aan de oever der zee zijn. Maar het was Zijn Welbehagen, dat juist dat tijdstip, waarin zij geschapen werd, het begin van de tijd zou zijn, en van toen af geeft Hij ons een geschiedenis der wereld, waarop de gemeente Gods kan rusten, en zo geen anderen God behoeft te zoeken, dan die God, die deze hemel en deze aarde gemaakt heeft.

Dit zal de goddeloze nieuwsgierigheid en ijdelheid van de geesten der mensen niet voldoen, die de Maker smaden, omdat Hij niet vroeger aan zijn werk is geweest, en zulk een onmetelijk lange eeuwigheid stil gezeten heeft; de mensen staan verwonderd, wat Hij in al die tijd mag gedaan hebben (indien wij tijd mogen noemen, wat geen begin heeft) en hoe Hij bezig is geweest. Ik bid u, bindt zulke gedachten in ulieden in, door de vreze voor zijn heerlijke en onbegrijpelijke Majesteit, die geen rekenschap van zijn doen geeft; het is genoeg, dat dit zijn welgevallen was, toen te beginnen; Hij verbergt zijn redenen, om de gematigdheid van ons geloof te beproeven, opdat alle mensen mogen leren, zich volstrekt te buigen naar het goedvinden zijner Majesteit.

Bedenkt hetgeen een vroom man aan een dartel wijshef, die hem hetzelfde in spottendheid vroeg, antwoordde: *Hij bereidde een hel voor nieuwsgierige en trotse dwazen*. Laat ons dan onze harten als met een breidel bewaren, en het onbepaald afzwerven binnen de palen beperken, opdat wij niet, door opwaarts te zien vóór het begin der wereld, om op te merken, wat God deed, van boven neer in de eeuwigen put des verderfs en in de handen van een levenden God vallen.

God heeft zich deze zes duizend jaren wonderlijk betoond in het onderhouden van deze wereld; indien wij deze achtereenvolgende en herhaalde getuigenissen van zijn heerlijkheid opmerkten, zouden wij als overstelpt worden door hetgeen wij bevinden, al zochten wij niet verder. En neemt aan, dat wij onszelf zochten te behagen door ons in te beelden, dat ze vele jaren te voren geschapen was, nochtans doet het der mensen verstand niet stilzwijgen, en het stuit hun losse ongebondenheid niet; want men zou nog altijd kunnen vragen: wat deed de Heere vóór die tijd?

Want de eeuwigheid is even onmetelijk vóór die menigvuldige duizenden jaren, als voor deze zes duizend. Laat ons in onze inbeelding neerzitten, en van de eeuwigheid zoveel duizenden aftrekken, als wij kunnen vermenigvuldigen door alle getallen in de wereld, zo is er toch niets verminderd van de eeuwigheid; zij is even oneindig vóór dat getal jaren, evenals vóór de tegenwoordige zes duizend jaren.

Evenwel mogen wij oordelen, dat de Heere in dat beginsel der wereld voor had,

klaarder aan ons verstand zijn eeuwigheid, zijn. Zelfgenoegzaamheid, en vrijheid te openbaren. Zijn eeuwigheid, opdat,;wanneer wij horen van hoe korten duur het schepsel is, wij opwaarts mochten gaan tot God zelf, en opdat zijn eeuwig Wezen, vóórdat de grond der wereld gelegd was, met meerder luister tot onze verwondering mocht uitblinken. Wanneer wij onze begrippen zo onmetelijk uitstrekken boven het begin der wereld, en evenwel God steeds boven het uiterste bereik van onze verbeelding is, (want wie kan het begin uitvinden van dat wat een onnaspeurlijk beginsel heeft?) en onze verst uitgestrekte bevattingen oneindig te kort komen, om de dagen te bevatten van de Oude van dagen, o, hoe heerlijk moet zijn Wezen dan zijn, en hoe oneindig!

Zijn zelfgenoegzaamheid en volmaaktheid blijkt hieruit dat Hij voor een onbegrijpelijke uitgestrektheid van voorduur, zo volmaakt en gelukzalig was in zichzelf als nu; de schepselen doen niets tot zijn volmaaktheid of genoeg. Hij was even gelukzalig met zijn albevattend Wezen, en zelfs met de gedachte en het voornemen om deze wereld te maken, als Hij thans is, nu zij gemaakt is. Het denkbeeld daarvan .in Zijn verstand gaf hem even grote vergenoeging, als het werk zelf, nu het gedaan is.

O, dit recht te begrijpen! Het zou de ziel met verbazende en verrukkende gedachten van zijn gelukzaligheid vervullen! De arme mensen zijn vermoeid, indien zij niet op de een of andere wijze buiten zich bezig zijn; zo gebrekkig zijn alle schepselen in zichzelf, dat zij verdrietig zouden zijn, indien zij niet buiten zichzelf uitgingen. Maar te bedenken, hoe volstrekt God gelukzalig is in zichzelf, en hoe alle ingebeeelde volmaakheden niets kunnen toedoen tot zijn eeuwige welgevallen in zichzelf en verlustiging in zijn eigen wezen, dat zou gewis een ziel verrukken en opwekken, om zich ook in God te verlustigen.

En gelijk zijn zelfgenoegzaamheid daarin blijkt, zo is daarin evenzeer zijn vrijheid geopenbaard. Indien de wereld van eeuwigheid:geweest ware, wie zou gedacht hebben, dat het aan Zijn Majesteit vrij had gestaan, die. te maken of niet te maken? Maar men zou gedacht hebben, dat de wereld uit zijn heerlijk Wezen gevloeid ware even natuurlijk en noodzakelijk, als het licht vloeit uit het lichaam der zon. Maar nu blijkt het voor allen, dat alle dingen gemaakt en geschapen zijn naar zijn welgevallen, dat het enkel de vrije en volstreckte beweging van Zijn wil was, die een aanwezen aan alle dingen gaf, welk aanwezen Hij naar zijn welgevallen had kunnen inhouden, zolang als het Hem behaagde.

Ten derde, hebben wij op te merken, in welk een staat Hij al deze dingen maakte, namelijk zeer goed, en dat om zijn goedheid en wijsheid te betonen. Het schepsel mag wel een groot boek genoemd worden, geopend en uitgespreid voor de ogen aller mensen, om van allen gezien en gelezen te worden. Het is zeker, indien deze dingen, allen in hun orde en overeenstemming, en enige van die in hun Wezen en hoedanigheden, werden aangemerkt in betrekking tot Gods Majesteit, zouden zij de dwaas en de wijze leren en onderwijzen in de kennis Gods. Hoeveel indrukken heeft Hij in de schepselen gelegd, die de heerlijkheid Gods voor een ziend oog weder doen afstralen? Als wij in aanmerking nemen van welk een brede en wijde vorm de hemelen en de aarde zijn, en evenwel de hemel slechts een troon is van Zijn Majesteit, terwijl deze aarde de voetbank is, waarop de ijdele mensen vele paleizen oprichten!

Als wij opmerken, welk een menigte van schepselen daar is, welk een verscheidenheid van vogelen in de hemel, en welk een menigvuldigheid van beesten op de aarde, welke heiren (gelijk Mozes spreekt Gen. 2: 1) en toch geen van die allen onnut is; maar dat ze allen enige bijzondere einden en bedoelingen hebben, waartoe zij dienen,

zodat er geen tweedracht noch wanorde is, geen overvloed noch gebrek in deze gehele monarchie der wereld; dewijl die allen samenspannen, in zodanige tweedracht of niet accorderende overeenstemming, tot één groot oogmerk, om de wijsheid te vertonen van Hem, die alles schoon gemaakt heeft op zijn tijd, en elke zaak meer bekwaam en gevoegelijk heeft ingericht tot het gebruik, waartoe zij geschapen was, zodat de gehele aarde vol is van zijn goedertierenheid; Hij maakt ieder schepsel goed voor het andere, om elkanders nood te vervullen. En dan niettegenstaande zoveel verschillende naturen en gesteldheden onder de elementen en de dingen, die daaruit zijn samengesteld, hebben nochtans al deze tegenstrijdigheden zodanige vermenging, en zijn door zijn opperste kunst zo gematigd, dat ze tezamen een voortreffelijke en zoete welluidendheid of schone evenredigheid in de wereld uitmaken.

O, hoe wijs moet Hij zijn, die dit alles verzonnen heeft! Wij kunnen niets doen, tenzij wij enig voorbeeld of bestek voor ons hebben. Op deze grond nu, die God gelegd heeft, kunnen de mensen zich vele gebouwen verbeelden; maar toen Hij de hemelen uitbreidde, en het fundament der aarde legde; wie heeft Hem als Zijn Raadsman onderwezen? Met wie nam zijn Geest raad? Gewis geen van al deze dingen kon in het hart van de mens gekomen zijn, om zich voor te stellen, of te verzinnen, Jes. 40: 12, 13. Sommige grover geesten beschouwen meer die grove en monsterachtige delen van de schepping, als walvissen en olifanten, enz. Maar een wijze Salomo zal bij een mier ter school gaan, om de wijsheid Gods te leren, en zal zulke eenvoudige en geringe schepselen kiezen tot voorwerpen van zijn bewondering. Gewis, daar zijn wonderen in de kleinste, en minst opmerkelijke schepselen, die het geloof kan beschouwen. O, welk een wondervolle en nauwkeurige trek van de vinger Gods in de samenstelling van vliegen, bijen, bloemen, enz.

De mensen verwonderen zich gewoonlijk meer over enige buitengewone dingen; maar in der waarheid, de gehele loop der natuur is een gestadig wonder, en groter dan enige van des Heeren ongemene werken. De rechte en regelmatige lijn van Gods wijsheid, welke in een gestadige loop en opeenvolging, de daden van al zijn schepselen verordend heeft, bevat meer wonderen en verborgenheden, dan de loop der zon, de beweging der zee, het hangen der aarde in ene ledige plaats aan een niet. Ik zeg, dit zijn waarlijk wonderen, en bevatten iets in zich, zoals al de wonderen van Egypte en van de woestijn niet kunnen voortbrengen; maar het is de domme zorgeloosheid der mensen, die alleen opgewekt worden door enige nieuwe en ongewone stukken van Gods werken, die boven de gewonen loop der natuur zijn.

Dan **ten vierde**, ziet op de macht Gods, in het maken van alles uit niet, hetwelk hier Hebr. 11: 3 uitgedrukt wordt. Daar is geen kunstenaar, of hij moet stof hebben, of zijn kunst begeeft hem en hij kan niets doen; de timmerman moet hout en steen bij de hand hebben, of hij kan geen huis bouwen; de goudsmid moet goud of zilver hebben, eer hij een beker of een ring kan maken; neemt de nauwkeurigste en schranderste uitvinder die bestaat, hij moet enige stof hebben; om te bewerken, of zijn kennis is niet beter dan onwetendheid. Al wat zij kunnen doen, is dat ze enige gedaante of vorm kunnen geven, of dat ze iets fatsoeneren in een nieuw model, wat te voren reeds een aanwezen had, zodat al wat de mensen ooit in de wereld gedaan hebben, is gemaakt uit deze dingen, die gezien worden, en wel door kunst en schrandereid, om voortreffelijk te formeren en te fatsoeneren, wat te voren in een andere vorm was. Maar Hij behoeft niet ledig te zijn door gebrek aan bouwstoffen; daarom schiep Hij in de beginne hemel en aarde; niet gelijk zij nu zijn, maar Hij maakte eerst de stof en zelfstandigheid van dit heelal, maar het was maar een ruwe en verwarde Chaos, of mengelklomp, zonder

onderscheid; maar toen vertoonde Gods Majesteit haar wijsheid en kunst, haar uitnemende vinding, in. de elkander opvolgende dagen der schepping, door de wereld te schikken, schoon te maken, en te formeren, gelijk zij nu is.

Ook wilde Hij zo zijn macht meer bekend maken, want hoe licht is het voor Hem, dit alles te doen! Daar is maar één woord toe nodig dat het zij, en het is; Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt, en het staat er. Niet een uitgesproken en hoorbaar woord, samengesteld uit letteren en lettergrepen; versta het zo niet; maar een woord, als het ware inwendig geformeerd in zijn oneindige Geest. Alleen de neiging en wenk van Zijn wil is genoegzaam voor zijn grote werken. U ziet, welk een arbeid en moeite wij hebben in onze bezigheid; hoe wij daar voor wroeten en zweten; welke worstelingen en strijd wij hebben in al wat wij doen.; maar ziet welk een groot werk wordt er gedaan zonder enige moeite en arbeid!

Het is een moeilijke zaak, door een deel van deze aarde te reizen, welke toch. niet meer is dan het middenpunt van het heelal. Het is moeilijk een stukje steen of leem op te lichten, of te dragen; het is lastig zelfs opwaarts te zien, en onmogelijk de sterren des hemels te tellen. Maar het was voor Zijn Majesteit niet lastig noch zwaar; deze hemelen uit te breiden tot zulk een oneindige omtrek; want hoe breed ook de buitenste omtrek der hemelen is, zo is het voor Hem toch even licht, die te omvatten, als het voor ons is, een: vingerlengte of twee te spannen.

Het is voor Hem niet zwaar, de heuvelen en bergen in zijn `hand op te nemen als het stof van de weegschaal en dat in schalen te wegen. Heeft Hij niet de wijde en brede massa der zware aarde en zee geketend in het midden van een ledige plaats, zonder een ondersteuner, zonder fondamenteën of pilaren? *Hij hangt ze aan een niet.*

Ik bid u, wat is het dat de wolken ondersteunt? Wie is het, die haar wateren zodanig opbindt, dat de wolken onder dezelve niet scheuren, zelfs als er meer overvloed van water in dezelve is, dan in al de rivieren en wateren rondom ons? Job. 26: 7, 8. Wie is het, die de zee inbindt en palen zet, opdat haar wateren, hoewel zij bruisen, nochtans het land niet overstromen? Is het niet deze almachtige Jehovah, door wiens besluit en op wiens bevel; de omtrek en het bolwerk gesteld zijn, die zij niet te buiten kunnen gaan? En dit alles doet Hij met meer gemakkelijkerheid, dan mensen kunnen uitspreken. Indien er een schepsel was, hetwelk alles kon doen door spreken, dan ware dit een vreemde kracht; maar toch zou dat schepsel moede worden van veel te spreken; maar Hij spreekt, en het is gedaan; Zijn Woord is een scheppend Woord van kracht, hetwelk maakt dat dingen, die niet zijn, worden. En daarenboven is er geen vermoeienis in Hem; want Hij is almachtig, en kan niet mat worden.

Maar waarom nam Hij dan zes dagen tot dit werk? Kon Hij niet door één woord van zijn kracht geboden hebben, dat deze wereld, zo volmaakt als zij is, zou voortkomen uit zijn almachtig vermogen? Waarom was dan deze lengte van tijd nodig? Waarom nam Hij zes dagen, daar Hij in één ogenblik met even grote vaardigheid alles had kunnen doen?

Waarlijk, de Heere wilde, dat wij hierin zijn wijsheid zowel als zijn macht zouden aanbidden; Hij gaat voort van de minder volmaakte dingen tot de meer volmaakte, van een verwarden Chaos tot een schone wereld, van de beweging tot de rust, om de mensen te leren, door deze woestijn, dit tranendal, deze mismaakte wereld te leren wandelen naar een schoner woning, en door de slingeren van de tijd te gaan naar een eeuwige Sabbatsrust, alwaar hun werken hen zullen volgen, en zij zullen rusten van hun arbeid. Hij wilde ons leren, een gevestigd gezicht te nemen van zijn werk, en dat wij al de dagen onzer reis en vreemdelingschap zouden bezig zijn in de

beschouwing van de heerlijke merktekenen Gods in het werk Zijner handen. Wij, zien dat het slechts terloops en in het voorbijgaan is, dat wij Gods heerlijkheid beschouwen in de schepselen; maar de Heere wilde, dat wij er ons werk, en onze bezigheid van zouden maken de ganse week lang, gelijk het zijn werk was, die te maken. Hij wilde ons in deze zijn vriendelijke zorg voor de mensen leren daar Hij de mens niet wilde scheppen, voor dat Hij een heerlijk huis, met alle goederen voorzien, voor hem gemaakt had. Het ware een duister en moeilijk leven geweest, in de eerste Chaos, zonder licht; maar Hij heeft over hem de hemelen uitgestrekt als zijn tent, en de lichten in dezelve gezet, om de tijden en jaargetijden te onderscheiden, en de wateren heeft Hij hun eigen palen en bijzondere kanalen verordineerd; dan doet Hij de aarde allerlei vruchten voortbrengen. En als alles dus opgesierd was, schiep Hij de mens. Deze God, de Maker van hemel en aarde, zij lof en heerlijkheid!

18. Van het geloof aan de schepping, wat en hoe het werken moet

Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord Gods is toebereid.

Hebr. 11:3.

Daar is niets meer algemeen bekend, dan dit, dat God in de beginne hemel en aarde gemaakt heeft, en al hun heir, de opper of hemelse, en de lagere of ondermaanse wereld, en toch is er niets zo weinig geloofd, of ter harte genomen. Door het geloof verstaan wij, dat de wereld is toebereid. Het is wel een van de eerste artikelen van het geloof, *in de Vader, de almachtige Schepper des hemels en der aarde*. Maar ik vrees, dat dit geloof niet geschreven is in de vleses tafelen, dat is in het hart. Daar is tweërlei misvatting onder de mensen, omtrent het geloof.

Vooreerst menen sommigen, en deze zijn het meest algemeen, dat geloven niet anders is, dan alleenlijk een zaak te weten, en die niet in twijfel te trekken, die te horen, en niet tegen te spreken, of daartegen niets in te werken. Daar om vleien zij zich in hun eigen ogen, en rekenen dat zij geloof in God hebben, omdat zij al de artikelen van hun geloof kunnen opzeggen; zij denken, het woord is waarachtig, en zij hebben er nooit aan getwijfeld. Maar ik bid u, merkt op hoe grotelijks gij u vergist in een voorname zaak van gewichtig belang. Indien u het wilt onderzoeken, voor de Heere, zult u bevinden, dat u geen ander geloof hebt van deze dingen, dan de kinderen plegen te hebben, die u leert denken of zeggen, wat u wilt. Daar is geen andere grond, waarom gij deze waarheden des Evangelies niet in twijfel trekt, dan omdat gij dezelve niet beschouwt, en zo gaan zij voor waarachtig door.

Bedriegt uzelf niet; met het hart *geloof* men. Het is een hartewerk, een zielswerk, geen lichtvaardige en onnutte mening, of ledige uitdrukking, die u van kinds af geleerd hebt.

Gij zegt dat, u gelooft in God, de Schepper van hemel en aarde. En zo zeggen de kinderen ook, die er niet meer aan twijfelen dan u, en nochtans keren zij niet met bedaardheid tot hun eigen hart in, om te denken wie Hij is; zij gedenken zijner niet in de werken Zijner handen. Daar is geen meerder gedachtenis van die waarachtige God, dan of zo danige zaak niet bekend ware. Zo is het onder ulieden. U zou denken, dat wij u verongelijkten, zo wij zeiden, dat u niet geloofde, dat God dé wereld gemaakt heeft. En nochtans hebben alle mensen dit geloof niet, waardoor zij waarlijk in hun hart verstaan de kracht, de wijsheid, en de goedheid van God, die in de schepping der wereld zich vertoont. Dit is alleen Gods gave, aan hen geschonken, die zalig zullen worden.

Indien ik zou zeggen, dat gijlieden de allereerste gronden der godsdienst niet verstaat, zou gij menen, dat het hard gezegd was. En nochtans is er geen twijfel aan, dat de meest algemene waarheden het minst geloofd worden; de reden hiervan is klaar, omdat de mensen die van buiten geleerd hebben, en er niemand is, die dezelve in twijfel trekt, waarom ook zeer weinigen die ooit in bedaardheid en met ernst beschouwen. U zegt, dat God hemel en aarde gemaakt heeft, maar hoe menigmaal denkt gij aan die God? En hoe menigmaal denkt gij aan Hem met verwondering? Verwondert gij u wel over de heerlijkheid Gods, als gij Zijn werken bezieet? Is dit boek der schepping altijd open voor uw ogen, in elke zaak haar heerlijke Maker vertonende en verklarende? Nochtans wie is het, die meer kennis van Hem neemt, dan of Hij er gans niet ware? Dit is de algemene onwetendheid der mensen, dat ze deze dingen nooit in hun hart overwegen en betrachten, totdat hun ziel een indruk verkrijgt van de heerlijkheid en grootheid van de onzienlijke God, die met grote glans schijnt in deze

dingen, die zichtbaar zijn, en zij in hun gemoed enigermate veranderd, en gelijkvormig gemaakt worden aan die heerlijke verschijningen van Hem, die in grote merktekenen zijn gegraveerd, in al wat voor de ogen verschijnt.

Ten andere, er is een andere misslag, bijzonder eigen aan sommigen van Gods kinderen, die menen, dat het geloof beperkt is tot enige weinige bijzondere en meer onbekende en verborgen waarheden en verborgenheden des Evangelies. U meent dat het waarlijk geloven alleen is, enige bijzondere Evangelische waarheden te omhelzen, waarvan de menigte des volks niets weet, zoals de inhoud van het Verbond der genade en der werken, enz. Wat nu andere algemene gronden aangaat, dat God de wereld gemaakt heeft en regeert enz., u meent, dat het een gewone zaak is, die te geloven. Maar de apostel zegt, door het geloof verstaan wij, dat de wereld is toebereid; het is datzelfde geloof, waarvan gesproken wordt aan het einde van het tiende hoofdstuk, namelijk het geloof, waardoor de rechtvaardige zal leven. Zo is hier dan een punt van zaligmakend geloof, te geloven met het hart in God Almachtig, de Schepper en Vader; een gezicht te hebben van Gods almachtige kracht, algenoegzame goedheid en oneindige wijsheid, uitblinkende in het gebouw der wereld, en dat met verlustiging en verwondering over zulk een heerlijk Wezen, de Fontein van alles, op te klimmen tot Zijn Majesteit langs de trappen van zijn schepselen; dit is de opstijgende en klimmende natuur des geloofs.

Gij ziet, hoezeer de heiligen in het Oude Testament daarmede bezig waren. En zeker zij hadden voortreffelijker en betamelijker gedachten van God, dan wij; het behoorde de christenen beschaamd te maken, dat, de heidenen, die geen ander boek voor zich geopenbaard hadden, dan dat der natuur, vlijtiger daarin lazen, dan wij, en dat de heiligen vanouds, die zulk een klaar getuigenis van God niet hadden, als wij nu hebben, nochtans meer leerden uit het boek der schepselen, dan wij leren uit dat boek en uit de Schriftuur.

Wij zien alle dingen aan met zulk een zorgeloos oog, en bemerken niet, wat van God daarin kan gevonden worden. Ik denk werkelijk, dat er vele christenen en dienaars des Evangelies zijn, die niet opklimmen tot die hoge en verrukkende gedachte van God, in zijn Wezen en werken, die zelfs aan enkel natuurkundigen zou betamen. Hoe weinig kunnen zij uitspreken of gedachten vormen van Zijn Majesteit, gelijk het zijn alles overtreffende heerlijkheid betaamt. Daar is weinig in prediciën of gesprekken, hetwelk enige bijzondere verwonderende gedachten van de Godheid te kennen geeft; maar in dit alles zijn wij in het algemeen zó zorgeloos, alsof Hij een afgod ware.

Het is niet te vergeefs, dat het aldus is uitgedrukt: *door het geloof verstaan wij dat de wereld is toebereid*; want gewis, het vast geloven en overwegen van deze ene waarheid zou van groot gewicht en gebruik zijn voor een christen op zijn ganse reis. U kunt opmerken, hoe het de heiligen in de Schrift is te pas gekomen. Dit trekt een ziel op tot hoge gedachten, en betamelijk besef van zijn heerlijke Naam; zo brengt het de dienst van Zijn Majesteit in overeenstemming met zijn voortreffelijkheid en zo zet het een stempel van Goddelijkheid daarop; het vergeestelijkt de gedachten en genegenheden; zodat het een waar onderscheid daar stelt tussen de waarachtige God en de goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben.

Helaas, de godsdienst van vele christenen geeft geen meer Goddelijk of hoger voorwerp te kennen, dan een schepsel; dezelve is zo koud, zo naar de sleur en zo ledig, zoo ijdel en zwevend, dat Hem geen meerder eerbied wordt betoond, dan aan enig uitmuntend persoon zou worden bewezen. U vindt in de Schrift, hoe de genegenheden en godsdienstigheid der heiligen opklimmen, als zij God bevatten in

zijn volstrekte oppermacht boven de schepselen, en Hem aanzien, als de Enige Fontein van al wat de naam: van volmaaktheid in de schepselen waardig is. Een ziel in die beschouwing zijnde, kan niet anders, dan Hem de uitnemendste plaats in het hart geven, en die genegenheden bijeen vergaderen, die verstrooid waren onder de schepselen, om die tot Hem uit te laten, die alles, in alles is, en alles in zich heeft, wat beminnelijk is in de schepselen, en dat op de allervolmaakste wijze.

Weet dan, waartoe gij geformeerd zijt; het is om Zijn lof te vermelden, om van de schepselen al de vruchten van zijn lof te vergaderen en samen te Vatten, en die aan Zijn Majesteit op te offeren. Dit was des mensen bestemming. En dit is de bestemming van een christen; hiertoe zijt gij gemaakt en hiertoe zijt gij verlost, om de boeken van Zijn werken en Zijn Woord te lezen, en de lofzangen daaruit te trekken voor Zijn Majesteit. En gelijk dit van groot gewicht zou zijn, om God recht te dienen en om ware heiligheid te oefenen, zo is het zeer krachtdadig, om de ziel te bevestigen in het vertrouwen op Gods beloften. Als een ziel door het geloof verstaat, dat de wereld door God gemaakt is, leunt ze met vertrouwen op datzelfde woord Gods, als een woord van kracht, en zij hoopt tegen hoop.

Er zijn vele dingen in des christens weg, tussen hem en de heerlijkheid, die onoverwinnelijk voor hem schijnen; somtijds zijt gij als tot niet ontledigd, en geheel ontbloot van bemoedigingen, daar blijft niets over, dan het woord van Gods beloften aan u en aan de gemeente, welke beloften lijnrecht strijdig schijnen te zijn tegen het gevoel of tegen de rede.

Nu zeg ik, indien u waarlijk gelooft, dat de wereld door God gemaakt is, zo moogt gij buiten allen twijfel al uw vreze door deze éne gedachte doen stilzwijgen: God heeft dit gebouw uit niet gemaakt; Hij gebood, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, zo kan Hij dan gewis vervulling aan zijn eigen beloften geven. Is niet het woord van zijn belofte even zeker en krachtdadig, als het woord van zijn gebod?

Dit is de grote bemoediging voor de Kerk, van Godswege aangeboden door Jesaja, hoofdstuk 40, en gebruikt door zijn heiligen, gelijk David, Hiskia, enz. Wat zou ene ziel ontrusten, indien zij neergezeten is op deze Rotssteen van scheppende kracht. en getrouwheid? Dit zou altijd in de oren klinken: *bezwijk niet, verslap niet, o Jakob, Ik ben God en niemand meer; Jakobs deel is niet gelijk aan dat der anderen.*

Laat het inwendige of uitwendige zwarigheden zijn; neemt aan dat hel en aarde samenspanden; laat al de vijanden van een ziel of van de Kerk zich verzamelen; hier is eens voor al, de God, die hemel en aarde gemaakt heeft; Hij kan spreken, en het is er; gebieden, en het staat er; Hij schept de vrede, en wie kan dan ontroeren, als Hij rust geeft aan een volk, of persoon? De almachtige kracht werkt in en voor de heiligen. Nu, laat ons op Hem vertrouwen!

19. Van de schepping der mensen, hoe die ten nutte aan te wenden

En God zeide, laat ons mensen maken, naar ons beeld en naar onze gelijkenis, en dat zij heerschappij hebben, enz. En God schiep de mens naar zijn beeld, naar het beeld Gods schiep Hij hem: man en vrouw schiep Hij hen. Gen. 1:26, 27.

En dat u zou de nieuwen mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Eféze 4: 24.

En aangedaan hebt de nieuwen mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, die hem geschapen heeft. Col. 3 10.

Terwijl wij nederdalen van de overdenking der heerlijkheid Gods, schijnende in de hemelen, in zon, maan en sterren, tot de beschouwing van het formeren des mensen door de Heere op deze wijze, zo mogen wij in verwondering met de Psalmist uitroepen, Heere wat is de mens, dat u zijner gedenkt, en de zoon des mensen, dat u hem bezoekt? Ps. 8: 5. Het moest ons doen verzinken in verwondering en verbaasdheid als wij denken, hoe bijzonder Hij reeds van de beginne acht genomen heeft op zulk een schepsel, en hoe Hij meer waarde aan hem heeft gehecht, dan aan al de voortreffelijkste werken Zijner handen. U bevindt hier, dat de schepping van den, mens met andere woorden wordt uitgedrukt, dan te voren geschiedde; *Hij zei: daar zij licht, en daar was licht, dat het droge gezien worde, enz.* Maar zulk een eenvoudig woord is hier niet; *maar laat ons mensen maken naar Ons beeld*; alsof God een raadpleging daar over had gehouden.

Hoe, was er dan enige meerder zwaarigheid hierin, dan in zijn overige werken? Behoefde Hij meerder beraad voor des mensen formering en voortbrenging? Gewis neen; want daar waren reeds werken en nette kunststukken, van zo grote kracht, en zozeer vervuld met wijsheid, die allen in één ogenblik op Zijn Woord werden voortgebracht. Hij is geen mens, dat Hij raad zou nemen; zomin als er zwaarigheid of hindernis met betrekking tot zijn kracht is, Hij doet al wat Hem belieft, met Zijn Woord of wenk a d n u t u m, zo licht zijn onmogelijkheden voor Hem, er is niets zwaar voor zijn wijsheid; geen knoop, of Hij kan die los maken, niets samengesteld of fijn, of Hij kan het even nauwkeurig verzinnen, als de meest gewone en grove delen der schepping; daarom is Hij wonderlijk van raad en krachtig van daad.

Maar hier wordt als het ware uitgedrukt, een raad der heilige en gezegende Drieëenheid over des mensen schepping, om ons te kennen te geven, welk een bijzondere waarde hij aan dat schepsel hecht, en welke bijzondere kennis Hij van ons neemt, dat Hij, uit zijn eigen vrij voornemen en welbehagen, de mens van uit alle andere schepselen wilde afzonderen en verkiezen, om aan hem de uitmuntendste bewijzen zijner heerlijke eigenschappen van genade, barmhartigheid, en gerechtigheid te geven, insgelijks om aan te wijzen de voortreffelijkheid, die God de mens in zijn schepping boven alle andere schepselen heeft verleend; gelijk de Apostel de voortreffelijkheid van Christus boven de Engelen aantoonde: tot wie van de engelen heeft hij ooit gezegd, u zijt Mijn Zoon? Hebr. 1: 5, zo mogen wij zeggen: van welke schepselen heeft Hij ooit gezegd, komt, laat ons hen maken naar ons beeld en naar onze gelijkenis?

O hoe moest dit ons gewillig maken, om te luisteren, en begerig om te weten, wat de mens ooit was, hoe hij door God groot gemaakt en over de werken Zijner handen ge-

steld was? Daar is een grote begeerte in de mensen, om hun afkomst te onderzoeken, en achter zich de duistere voetstappen der oudheid na te speuren, inzonderheid indien zij in verwachting zijn, van tot enig eeraamt of gedenkwaardig geslacht te geraken. Hoe gaarne zouden de mensen horen van de waardigheid hunner voorouders! Maar welk een onwetendheid bezitten de meeste mensen ten opzicht van de hogen oorsprong en het hoofd van allen, dat ze zo hoog niet op zien tot Adam, om de staat zelf van 's mensen natuur te weten. Hierdoor is het dat nu de meeste mensen verbaasd staan, of liever dom en ongevoelig zijn, omdat zij nooit opzagen tot de plaats en waardigheid, van welke de mens verviel.

Het is zeker, dat u nooit uzelf recht zult verstaan, wie of wat u zijt, voor dat u eerst weet, hoe de mens gemaakt werd. U kunt u niet voorstellen, wat uw tegenwoordige ellende is, voor dat u eerst weet wat die gelukzaligheid was, waarin de mens geschapen werd, toen God zei, laat ons mensen maken naar ons beeld. Sommigen hebben de mens een kleine wereld genoemd, een kort begrip van de wereld, omdat hij hemel en aarde, als het ware, in zich heeft samengevoegd, de twee verst van elkander gelegen naturen, het stof der aarde en de onsterfelijke geest, die de adem Gods genoemd wordt, liefelijk samenverbonden en verenigd heeft met een geschiktheid en neiging tot elkander.

De Heere was in dit stuk werk genegen, om als het ware een eng en kort begrip van al Zijn werken te geven en zo verenigde Hij door zijn wonderbare wijsheid, zijn wezen, leven, bewegen, gevoelen en rede, welke hier en daar verstrooid zijn in de andere schepselen in één stuk, zodat een mens al die wonderen met zich omdraagt, waarover hij zich verwondert buiten zich. Dit brede gebouw der wereld kwam uit niet voort, op zijn enkel machtwoord; maar in dit stuk bewerkte Hij als een schrander kunstenaar; laat ons mensen maken, zegt Hij; Hij maakt de mens, Hij schept hem niet zo zeer; eerst richt Hij de muren van vlees op, Hij bouwt het huis des lichaams met al zijn instrumenten en delen, en met al zijn kameren; dan plaatst Hij er een edele en Goddelijke gast in, om daarin te wonen. Hij blies er een adem des levens in; Hij sluit er, als het ware, een engel binnen in, en huwt die twee aan elkander, tot de allerwonderbaarste vereniging en gemeenschap, die er te bedenken is, zodat zij één mens uitmaken.

Maar dat, waarop de Heere het meest ziet in dit werk, en Hij wil, dat wij het meest zullen beschouwen, is dat beeld van Hemzelven, hetgeen Hij de mens ingedrukt heeft (laat ons, zei Hij, mensen maken naar Ons beeld) daar was geen schepsel, of het had enige graveersels Gods in zich, enige trekken en lijnen van zijn macht, wijsheid en goedheid, en daarom worden de hemelen gezegd, zijn heerlijkheid enz. te vertellen. Maar wat zij ook hebben, het is maar het lager deel van dat beeld, enige donkere schaduwen en gelijkenissen van Hem, maar het laatste van Zijn werken maakt hij naar zijn eigen beeld: daarin geeft hij zichzelf aan alle mensen als in een spiegel te lezen en te zien. Andere schepselen zijn gemaakt, als het ware, na de gelijkenis van zijn voetstap, maar de mens naar de gelijkenis van zijn aangezicht, (naar ons beeld, naar onze gelijkenis).

Het is waar, daar is een enige, Jezus Christus, zijn Zoon, die het afschijnsel is van zijn heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld zijner Zelfstandigheid, die Hem volmaakt gelijk, in al zijn eigenschappen, zodat Hij zijn ander Ik is; in natuur, eigenschappen en werkingen Hem zo gelijk, dat Hij één is met Hem, zodat het eer een eenheid, dan een gelijkheid is; maar de mens schiep Hij naar zijn beeld, en gaf hem Enige gelijkenis met Hem te hebben; gelijkenis, zeg ik, niet éénheid, of eenswezenheid. Dat

is waarlijk hoog, Gode gelijk te zijn; het woord en de uitdrukking geeft iets vreemds te kennen: hoe kon de mens Gode gelijken, die oneindig, en onbegrijpelijk is, wiens heerlijkheid, niet mededeelbaar is aan een ander?

Het is wel waar, in die onmededeelbare eigenschappen heeft Hij niet alleen geen evangelijke, maar ook niemand die hem gelijkt; Hij is daarin aan te bidden en te bewonderen, als oneindig overtreffende alle geschapen volmaaktheden en bevattingen; maar toch in andere eigenschappen, heeft het Hem behaagd, zich ter navolging uit te laten, en op dat dit mocht geschieden, drukte Hij die eigenschappen eerst in de mens, toen Hij hem eerst formeerde, en indien u wilt weten, welke die in het bijzonder zijn, de apostel drukt ze uit, Col. 3: 10. Eféze 4 24. In kennis, gerechtigheid en heiligheid. Dit is het evenbeeld desgenen, die hem geschapen heeft, hetwelk de Schepper in de mens gedrukt heeft, opdat hij Hem mocht zoeken en Hem afzonderen voor zich, om gemeenschap met Hem te houden en Hem te loven.

Daar is de mens een geest gegeven, met een vatbaarheid *om te kennen en te willen*. En hier is een trek of lijn van Gods aangezicht, hetwelk niet is gegraveerd op enig ander gevoelend schepsel. Het is een van de edelste en voortreffelijkste werkingen des levens, waarin een mens het meest boven de beesten is, dat hij zijn oog op zichzelf en op zijn Schepper kan slaan. Daar zijn natuurlijke driften, aan andere dingen gegeven, natuurlijke neigingen, tot die dingen, die met hun natuur overeenkomen; maar geen van olie heeft zoveel bekwaamheid, dat hij weet wat hij is, of wat hij heeft; zij kunnen geen begrip van Hem maken, olie hun het aanwezen gaf, maar zijn alleen geschikt, enige tastbare dingen recht te onderscheiden, en verder kunnen zij niet reiken.

Hij heeft het oog bepaald binnen de kleuren en het licht; Hij heeft een bepaling aan het oor gezet, dat het buiten het geluid niet werken kan, en zo heeft Hij aan ieder zintuig zijn eigen standplaats toegewezen, waarin het zich beweegt; maar, hij geeft de mens kennis en Hij breidt het Bereik van Zijn verstand uit buiten de zichtbare of tastbare dingen tot de onzichtbare dingen, tot de geesten, en deze bekwaamheid heeft Hij in de ziel gelegd, om alle dingen te kennen, en zichzelf boven anderen; het oog onderscheidt het licht, maar zichzelf ziet het niet; maar hij geeft een geest aan de mens, om zichzelf en God te kennen.

En dan is er een *willende kracht* in de ziel, waardoor zij zich uitlaat tot iets, hetwelk zij voor goed houdt, en aldus het verstand besturende, en de wil gebiedende volgens zijn bestier. En vervolgens al de vermogens en zinnen die geboden gehoorzamende, maakt dit een voortreffelijke trek van het evenbeeld Gods uit. Daar was een liefelijke evenredigheid en overeenstemming in Adam; alles was op zijn eerste plaats en orde gesteld, de bewegingen der onsterfelijke ziel begonnen van binnen, de lamp der rede scheen en gaf aan de ziel licht. Voor dat dit licht voorging, was er geen beweging, noch verkiezing, noch verwerping. En als de rede, die een sprank was van de Goddelijke natuur, of een straal van Gods licht, inkeerde in des menschen ziel, en verscheen tot onderscheiding van goed en kwaad, zo was dit vermogen in de ziel, om dienvolgens de gehele mens aan te zetten, om het goede te verkiezen en het kwade te verwerpen.

Het was geen levende gelijkenis van God geweest, enkel een vermogen te hebben om te kennen en te willen, tenzij deze vermogens waren volmaakt en versierd geweest met bovennatuurlijke en Goddelijke genade van geestelijk licht en heiligheid; deze maken de levende verf, en het volmaakte beeld Gods op de ziel uit.

Daar was een Goddelijk licht, hetwelk scheen in het verstand, totdat de zonde tussen beide kwam, en dat verduisterde. Uit dat licht van Gods aangezicht kwam de liefelijke

hitte en warmte van heiligheid en oprechtheid in de genegenheden voort, zodat er niets dan zuiverheid en reinheid in de ziel was, geen duisternis van het verstand, geen slijk van vleselijke genegenheden; maar de ziel was zuiver, en in staat, om de verkwikkende en verlichtende stralen van Gods heerlijk aangezicht te ontvangen; dit was het rechte aangezicht en de schoonheid der ziel, dat was alleen de schoonheid en voortreffelijkheid van het schepsel, namelijk gelijkvormigheid met God, en deze was gans en al in het verstand en de genegenheden.

Het verstand was gelijkvormig aan Zijn verstand, onderscheidende tussen goed en kwaad, en zo moest het gelijkvormig zijn; want het was maar een straal van die Zon, een stroom van die Fontein van wijsheid, een licht afkomstig van dat eerste oorspronkelijk Licht van Gods verstand; vervolgens was de wil zozeer overeenkomstig met Zijn wil, goedkeurende en verkiezende, wat Hij goedkeurde, en verwerpende, hetgeen Hij haatte. Dit was de vereniging, en een vrij wat vaster band, dan ooit onder de mensen zijn kan; daar waren geen twee willen; zij waren, als het ware, één. De liefde Gods, schijnende in de ziel, voerde haar, als het ware, weder terug tot Hem. En dat was het gelijkvormigmakend grondbeginsel, hetwelk de gehelen mens, van buiten en van binnen vormde naar zijn gelijkenis en tot zijn gehoorzaamheid. Zo was de mens geformeerd tot gemeenschap met God. Deze gelijkenis moest er wezen, of zij konden niet als vrienden verenigd zijn.

Maar dit roept ons nu tot een droevige overpeinzing, namelijk om te bedenken, waaruit wij gevallen zijn, en hoe groot zo onze val is; te vallen uit zulk een zalige staat, moet wel een grote ellende zijn. De satan heeft ons beroofd van onze rijke schat, dat heerlijk beeld van heiligheid, en heeft een momaangezicht van de hel of de omtrekken van zijn helse gedaante over ons getrokken. Maar het grootste deel der mensen ligt dom en gans ongevoelig, gelijk beesten, die door hun val zo neergeveld zijn, dat ze noch pijn kunnen voelen, noch opstaan; indien wij maar konden wederkeren, en opmerken, welke al die droevige en beklagenswaardige gevolgen der zonden zijn in de wereld, welk een grote ongeschiktheid zij heeft teweeggebracht in de schepselen, welke ellenden die ene val gebracht heeft over alle mensenkinderen. Ik houd mij verzekerd, dat wij uit deze wonden wel kunnen opmaken, welk een ontzettende en droevige val het geweest is.

De zonde is tussen God en ons gekomen, en dezelve verduisterde en doodde onze zielen; het licht der kennis werd uitgedoofd en het leven der heiligheid uitgeblust, en nu blijft er van dat ganse statige gebouw niets over, dan een puinhoop van algemene grondzaden van rede en eerlijkheid gegraveerd in aller mensen geweten, hetwelk ons kan aantonen, welk een gebouw het is geweest; wij zijn van de heiligheid en zo van de gelukzaligheid vervallen; onze zielen zijn lelijk en vuil. U ziet welk een afzichtelijk ding het is, een kind te zien, dat enige leden mist. O, indien de zonde zichtbaar was, hoe lelijk zou de gedaante der ziel voor ons zijn, aangezien zij haar rechte evenredigheid en aanzienlijkheid, dat is, Gods beeld verloren heeft!

Laat ons deze leer in aanmerking nemen, opdat wij mogen weten, waaruit wij gevallen zijn, en tot welk een diepte van zonde en ellende wij vervallen zijn, opdat de nieuwe tijding van Jezus Christus, de Middelaar en Verlosser van de gevallen mens, ons zoet moge zijn. Zo behaagde het de Heere, zijn beeld te laten verderven en geheel in ons te laten verbreken; want Hij had een toeleg, hetzelfde weer op te richten en te vernieuwen, beter dan vanouds. En te die einde had Hij Christus geschapen naar zijn beeld; Hij had dat beeld van heiligheid in zijn vlees gedrukt, om een voorbeeld te zijn,

en dat niet alleen, maar ook om een onderpand te zijn, van die zielen, die tot Hem haar toevlucht nemen, en haar te herstellen tot haar eerste heerlijkheid en voortreffelijkheid.

Weet dan, dat Hij Zijn Zoon ons gelijk gemaakt heeft, opdat wij Hem wederom mochten gelijk gemaakt worden. Hij zei in de raad der Verlossing: *laat één van ons mens worden, opdat de mens ons weder gelijk moge gemaakt worden naar ons evenbeeld.*

Het is een tweede schepping, die het doen moet; o dat u op uw hart wilde zien, om te onderzoeken, of die tweede schepping in u geformeerd is; gewis, u moet herschapen worden naar dat beeld, indien u Christus toekomt. Hem zij lof en heerlijkheid!

20. Van de voorzienigheid Gods, hoe door het geloof te beschouwen

Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen. Rom. 11: 36.

Zijn koninkrijk heerst over alles. Ps. 103: 29.

Niet een van deze musjes zal op de aarde vallen zonder uw Vader. Matth. 10: 29.

Er wordt niets meer algemeen met woorden beleden dan dat de Voorzienigheid Gods gaat over al de schepselen en hun daden; maar ik geloof, dat er geen leerstuk door het grootste deel der mensen zo oppervlakkig, terloops en slordig wordt in acht genomen. De meeste mensen overwegen deze Goddelijke waarheden niet; daar is niets boven hun zinnen, dat het onderwerp is van hun overdenkingen.

En wat de kinderen Gods aangaat, ik vrees, dat velen aan deze waarheden Gods een al te gewoon en slordig onthaal in hun hart geven, door een bedenking van haar algemeenheid. Ik weet niet, waar wij in deze eeuw mede ingenomen zijn, met enige bijzondere waarheden, die wat verder af zijn van de kennis van anderen in vorige tijden, of met enige bijzondere gevallen, die onszelf aangaan. U zult bevinden, dat de meeste christenen hun gedachten niet uitstrekken boven hun eigen staat, of buiten enige bijzondere vragen omtrent geloof en bekering; intussen worden de allergewichtigste stukken van de godsdienst, die in alle eeuwen de stof van overpeinzing en van bewondering der heiligen zijn geweest, ter zijde gesteld, door een misvatting van haar algemeenheid, alsof een mens de zon en de lucht zou moeten verachten, om een zeldzaam stuk steen of hout boven dezelve te stellen.

Gewis, de Heere heeft in de schikking der wereld, met grote wijsheid en goedheid de nodigste en nuttigste dingen het meest algemeen gemaakt, waardoor de dingen, zonder welke een mens niet leven kan, altijd in voorraad zijn, zodat wat zeldzamer is, ook minder nodig is.

Evenzo in dit heelal van de godsdienst heeft Hij in barmhartigheid en wijsheid alles zo geformeerd, dat die waarheden en geloofsstukken, die het naast zijn aan zijn Wezen, en voor ons nodig en zeer bekwaam, om ons te oefenen in ware godzaligheid, overal te vinden zijn, ten dele in de harten der mensen gegraveerd, ten dele zeer klaar en menigmaal in de Schriftuur voorgesteld, zodat een gelovige ziel nergens kan heen zien, of zij moet in die lucht des Evangelies haar adem scheppen, en zien op die algemene Zon der gerechtigheid, God de Schepper, en de genezende Zon, Christus de Verlosser, schijnende overal in de Schriftuur. De algemene Voorzienigheid Gods, en de bijzondere regering van Christus de Zaligmaker, zijn algemeen en wezenlijk nodig tot onze zaligheid; daarom behoorden de overdenkingen der christenen meer daarover te gaan, en niet altijd omtrent enige bijzondere vraagstukken of twistpunten van de tijd.

Het is vreemd, dat onder het volk meer samenspraken worden gehouden over de zaken van de tijd, of over enige inwendige gedachten van hun eigen hart, dan wel over Gods algemeen koninkrijk over alle mensen en natiën, hetgeen gerekend wordt een algemeen en gewoon gesprek te zijn, alsof de mensen het licht van de zon klein moesten achten, omdat ze voor allen dagelijks schijnt, of dat men het water moest verachten, omdat het overal kan gevonden worden. Laat de zon maar enige weinige dagen weg zijn, o hoe zou de wereld haar dan achten, boven al uw nieuwsgierige bedenkingen of zeldzame genietingen. Deze algemene zaken van de godsdienst zijn

het, welke indien zij recht geloofd werden, de ware godzaligheid meer zouden doen aangroeien, dan vele andere dingen, waarmede gij bezig zijt. Dat ze ons gewoon voorkomen, is omdat wij die maar oppervlakkig en algemeen beschouwen.

In het Eerste Hoofddeel is over Rom. 11: 36 reeds gehandeld, maar ten opzichte van des mensen einde, hetwelk is Gods eer; maar de woorden strekken zich verder uit, en wij moeten nu aantonen wat zij verder bevatten.

De apostel had gesproken van des Heeren ondoorzoekelijke wegen en oordelen omtrent de mensen, in de bedeling der genade en der zaligheid, hoe vrij en volstrekt Hij daarin is. En dit versterkt Hij met de opperste wijsheid Gods: wie heeft Hem bestierd? Waarom neemt gij, o mens;, Hem nu te besturen? Want waar was er enig raadsman, toen Hij alleen het gehele gebouw van deze wereld bedacht, en toen over hetzelfde beschikte door vrijmachtige hoogheid en oppermacht over de schepselen? Want Hij is niemands schuldenaar, daarom kan niemand met Hem twisten over geven of niet geven; want wie was het, die Hem eerst gaf, waardoor Hij vergelding zou krijgen? Was er iemand, die Hem kon voorkomen met een gift?

Nee, niemand, zegt hij, kon dat doen; *want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen*; derhalve moet Hij de mensen voorkomen; want vanwaar zou die gift van het schepsel, die Hem kon verbinden, haar oorsprong hebben? Het moet van God zijn, indien het een schepsel is, en daarom is Hij aan niemand gehouden; Hij moet het geven, eer wij het hebben, om weder te geven.

De woorden zijn zeer veel omvattend; zij bevatten alles en dat is zeer breed. Daar is niets buiten deze omtrek; zij bevatten daarenboven de afhankelijkheden der dingen. De dingen hangen af van Hem, die dezelve maakte, die ze onderhoudt, en voor wie zij gemaakt zijn. Alle dingen hangen van Hem af, als hun voortbrengende oorzaak, die hun eerst een aanwezen geeft; want alle dingen zijn van Hem; zij hangen ook van Hem af, als hun onderhoudende oorzaak, die hun Wezen doet voortduren, door diezelfde invloed, waardoor Hij het aanwezen gaf, want alle dingen zijn door Hem. En dan hangen zij van Hem af, als hun eindelijke oorzaak, tot wiens ere zij zijn, en voortduren: want tot Hem zijn alle dingen. Aldus hebt gij het begin, de voortgang en het einde van de gehele schepping.

Dit woord. kan ons in alle opzichten leiden, daar alle dingen van God zijn als het begin, de Alfa en de Oorsprong van hun wezen, door God als de enige Onderhouder, Bevestiger en Ondersteuner van hun wezen, en tot God, als het eigen Einde, waartoe zij hun Wezen hebben.

Binnen deze omtrek nu te reizen, en gedurig binnen deze cirkel te wandelen, en in deze zalige rondte steeds te gaan; van God te beginnen, in al onze wegen met Hem voort te gaan, totdat wij aankomen en eindigen bij God, en zo gedurig deze reis in onze overdenking te doen, als wij enige van Zijn werken beschouwen, dit zou inderdaad en met recht het eigen werk, en de bijzondere gelukzaligheid zijn, waartoe de mens is geschapen, en ik mag zeggen het is een groot deel van het doel, waartoe een mens geschapen is.

Wederom, daar zou niets krachtiger zijn, om een ziel Gode gelijkvormig te maken en genegen tot zijn gehoorzaamheid en vreze, dan dit, dat men die overreding vast in zijn hart geworteld had, dat alle dingen van God zijn, dat al wat er ook is, goed of kwaad, hetgeen ons of anderen gebeurt, wat wij ook bemerken in de wereld, welke ook de stof is der gedachten en gesprekken der mensen, of ieders blik naar zich trekt, dat alles is van God, dat is, op zijn bevel is het in de wereld, en het is uit niet opgekomen; het bestaat, omdat zijn macht het een Wezen gaf; het ware te wensen dat men in deze

opmerking alle tweede oorzaken voorbijzag en enigermate vergat, en zulke bewegelijke en aangename gedachten van het eerste beginsel van al deze bewegingen had, dat men niet meer zag op de lager raderen, die meer nabij ons zijn, dan men let op de hand of het zwaard, waarmede iemand slaat, omdat deze tweede oorzaken geen invloed van zichzelf hadden, maar enkel worden gedreven en bewogen door deze opperste kracht, alsof God door dezelve niets deed, maar alleen in de tegenwoordigheid ervan wij moesten trachten zo te zien op deze dingen, die hij door de schepselen doet, alsof Hij die alleen deed zonder de schepselen, alsof Hij ten deze dage een wereld schiep; gewis, het vaste geloof aan Gods Voorzienigheid zal het deksel van het schepsel afnemen, en de Almachtige kracht doen bespeuren, die in iedere zaak werkt, om Zijn Welbehagen dienaangaande voort te brengen.

En dan zou men met die zelfden ernst overpeinzende opmerken, dat dezelfde eeuwige arm, die de zaken gemaakt heeft, onder dezelve is, om die te ondersteunen; dat de edelste en voortreffelijkste schepselen maar stromen, stralen, beeltenissen en schaduwen zijn van Gods Majesteit, die daar zij hun Wezen hebben door afkomst van Hem, evenzo hun voortduren hebben door diezelfde blijvende invloed, zodat indien Hij tussen zichzelf en die dingen wilden inkomen, of zijn aangezicht onttrekken of weerhouden zijn invloed, de allergrootste van die allen zou verdwijnen, gelijk de zonnestralen de stromen van een fontein opdrogen, en vervliegen gelijk de beeltenis van een spiegel, Ps. 104:29, 30.

O, die Schriftuurplaats ware een geschikt onderwerp van eens christens overpeinzing! Hoeveel van God is daaruit te trekken door die ernstig te overwegen! Verbergt Gij uw aangezicht, zij worden verschrikt, neemt. U hun adem, zij, sterven, zendt Gij uw geest uit, zo worden zij geschapen. Het is met het Wezen en de vermogens der schepselen, even als met het beeld van een spiegel, hetwelk als het aangezicht weg is, niet meer schijnt. De Heere blaast hun, als het ware, een Wezen in en als Hij zijnen adem intrekt, vergaan zij, en als Hij die weder uitzendt, zo worden zij vernieuwd.

Wij staan er niet over verwonderd dat de wereld blijft staan, maar wij denken dat indien wij getuigen geweest waren van het maken der wereld, wij vervuld zouden geweest zijn met verwondering; maar gewis, het is alleen onze domheid, die hetzelfde wonder der schepping niet ziet voortvaren; want wat is de onderhouding der wereld door zijn kracht, anders dan een achtereenvolgende en herhaalde schepping, welke invloed machtig was een wereld uit niet voor te brengen.

Indien deze niet te voren geweest ware; het vermogen en de kracht, die Hij nu gebruikt, door de wereld te doen bestaan, deze alleen, zonder enige bijvoeging van kracht, zon in de beginne dit alles uit niet gemaakt hebben; zodat het voortbestaan der wereld niet anders is, dan een onafgebroken en gestadige afvloeiing der zaken van God, gelijk van het licht uit het lichaam der zon.

Dan zouden wij overpeinzen, hoe al deze dingen zijn tot Hem en tot zijn eer, hoewel wij geen gebruik, noch einde daarvan kennen, dan alleen dat Zijn Majesteit die verordineerd heeft, om op de een of andere wijze de eer van zijn Naam daardoor voor te stellen. En aangaande de dingen, die in ons eerste en dwaze besef zeer tegenstrijdig met Hem schijnen, en als het ware, een wolk van duisternis over zijn heerlijke Naam spreiden, bij, voorbeeld, de zonden en verkeerde daden der mensen en engelen, de veelvuldige wanorde en verwarringen in de wereld, welke enigszins schijnen Hem tot schande te zijn, wij achten dat Hij evenwel heilige en heerlijke einden met die allen heeft, ja dat Hij zelf het einde van die allen is, ik zeg aan deze dingen te denken, totdat onze ziel de indruk van eerbiedigheid en vreze en geloof in God verkreeg, dit zou

gewis de aller-betamelijkste oefening van een christen zijn; alle dingen van God af te leiden, opdat wij mochten wederkeren, en met alle dingen weder opklimmen tot God. Dit is de aller-gevoeglijkste bediening van een mens, als redelijk wezen, veel meer als een christen; dit is juist de plicht, waartoe hij geschapen is: Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen mijn lof vertellen. Jes. 43: 21. En dit is de vermelding van zijn lof, de voetstappen Gods in het Woord en in de wereld op te volgen, en die paden van Goddelijke kracht, goedheid en wijsheid te overwegen, en Hem in dit alles met ons hart te erkennen. Hij maakte vele schepselen, in welke Hij zijn heerlijkheid en lof uitdrukte, maar de mens maakte Hij, om die lof en heerlijkheid te vermelden, die in de andere schepselen betoond is.

O, dit is een Goddelijke roeping. Het is vreemd, dat onze harten zo vervoerd worden door geringe dingen, en bezig zijn met vele ijdele, ontijdige en lage bezigheden, en nauwelijks eens dit grote werk, waartoe wij geschapen zijn, behartigen.

Zekerlijk, dit is de bediening, waartoe wij gemaakt zijn, alle dingen van God af te leiden, totdat wij alles weder tot Hem terugbrengen met heerlijkheid; alles neder te brengen van zijn eeuwigen raad, totdat wij alles te gelijk met het offer onzer harten opzenden tot zijn eeuwige heerlijkheid; te beschouwen, dat alles is van Hem, dat is, van zijn eeuwige raad en besluit, dat het zijn oorsprong aldaar heeft, en dat het dan door Hem, uit de schoot van zijn besluit en voornemen, voortkomt door zijn kracht, en dan met al de lof en heerlijkheid weder te keren tot zijn eeuwig heerlijke Naam, tot wie alle dingen zijn.

Er zijn geen mensen, of zij willen God enige regering in de wereld toeschrijven; sommigen wilden Hem hebben als een Koning, alles gebiedende en doende door afgevaardigden en dienaren; sommigen wilden een algemenen invloed hebben, gelijk die van de zon op ondermaanse dingen; maar hoe schraal zijn aller mensen gedachten ten opzichte van hetgeen waarachtig is? God heeft wel zijn troon in de hemelen bevestigd; het is waar, dat zijn heerlijkheid zich daarboven openbaart op een bijzondere en majestueuze wijze; maar de ganse draad der Schrift toont, dat hij in de hemel niet is opgesloten, maar dat hij onmiddellijk zorgt, regeert, en beschikt over alle dingen in de wereld; want zijn Koninkrijk heerst over alles. Het is de zwakheid der koningen en niet hun eer, dat zij afgevaardigden nodig hebben; het is Gods heerlijkheid, en niet zijn laagheid, dat Hij ziet naar de minste van zijn schepselen. Het is maar een donkere gelijkenis en ledige schaduw, die de koningen van Hem hebben. Hij heerst in de koninkrijken der mensen, en Hem komt toe de heerschappij en de heerlijkheid. Hij verdient de naam van een Koning, wiens wenk hemel en aarde gehoorzaamt. Kan een koning gebieden, dat de zee niet vloeien zal? Kan een Parlement besluiten en bevelen, dat de zon niet opga? Zullen deze hun gehoorzaam zijn? Nochtans op zijn besluit en bevel wordt de zon verduisterd, staat de zee stil, beven de bergen: Op uw schelden vlood de zee.

Helaas, hoe menigmaal zien wij slechts op de schepselen, enkel te werk gaande, alsof wij onafhankelijk waren in ons Wezen en bewegen! Hoeveel dingen gebeuren er, en u noemt die toevallig, en schrijft ze aan de fortuin toe? Op hoeveel dingen staroogt en denkt de wereld, en spreekt er van, en nochtans in al die tijd niet één gedachte, niet één woord van God! *Wat is er toevalliger dan het vallen van een musje op de grond?* En nochtans ook dat is niet onverwacht voor Hem, maar het vloeit uit Zijn wil en raad; waarop wordt minder acht geslagen en kennis van genomen, dan van de haren uws hoofds. En nochtans die zijn alle bijzonder door Hem geteld, en geen macht in de wereld kan tot dezelve toedoen, of van dezelve afdoen, zonder Zijn Raad.

O wat zou het geloof hierin, onze harten opwekken tot betamelijke gedachten van God boven de schepselen om de vreze, het geloof en de liefde tot God te doen toenemen, en om onze mensenvrees te doen afnemen! Hoe zou gij zien op de gestalten der mensen, op de raadslagen, uitvindingen, pogingen en overwinningen der mensen, als zij alles het onderst boven werpen, en het verderf smeden van Zijn volk, en zich alleen op de aarde bevestigen? Wat zou gij denken van al deze omkeringen te dezer tijd? Vele zielen staan er over verbaasd, zij staan en turen op hetgeen geschied is, en staat te geschieden, en dit is recht de taal van hun geest en wegen: De Heere heeft de aarde verlaten, de Heere ziet het niet. Dit is de taal van onze regeringen en van ons volk. Zij beelden zich in, dat zij hun eigen werk doen en dat ze alles voor zichzelf verzekeren.

Maar o, wat zou een ziel denken, die van al deze dingen kon opklimmen, en omhoog stijgen tot het eerste rad van de tegenwoordige beweging! Een ziel die stond op de verhoogden toren van Gods woord, en van daar af zag door de verrekijker des geloofs, zou terstond de cirkel ontdekken, waarin al deze zwervingen en veranderingen zijn bepaald, en zou zien, dat mensen, staten, heirlegers, natiën, en die allen tezamen niet anders doen dan omlopen in een cirkel, gelijk een paard in een rosmolen, van Gods eeuwig voornemen, door zijn almachtige kracht, tot zijn onuitsprekelijke heerlijkheid. Gij kunt al deze buitensporige bewegingen der schepselen beschouwen, als besloten binnen die palen, dat ze hier moeten beginnen en hier eindigen; hoewel de mensen zelf zo beestachtig zijn, dat zij noch weten van wie, noch voor wie hun raadslagen en daden zijn. Gewis, de Satan kan buiten deze omtrek niet breken, om zijn eigen wil te volgen; overheden en machten kunnen het niet doen. Indien zij Hem niet willen verheerlijken, zo zal Hij zich door hen, en aan hen verheerlijken.

21. Van Gods beeld in Adam, en de wet hem voorgeschreven

Laat ons mensen maken naar ons beeld en naar onze gelijkenis, en dat zij heerschappij hebben, enz. Gen. 1: 26.

Maar van de boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten. Gen. 2: 17.

De staat, waarin de mens in het eerst geschapen werd, was, gelijk wij betoogden, uitnemend goed. Alle dingen waren zeer goed, en hij de beste van allen, het uitgelezenste onder de zichtbare werken Gods, gemaakt naar het voortreffelijkst voorbeeld, naar zijn beeld. Hoewel het een dubbele ellende is, voorheen gelukkig geweest te zijn, nochtans, aangezien de kennis onzer ellende door Gods genade gemaakt is tot een ingang van een nieuwe zaligheid, zo is het zeer noodzakelijk, een gezicht te nemen van hetgeen de mens te voren was, opdat wij gevoeliger mogen Wezen voor hetgeen hij nu is.

Dit beeld en deze gelijkenis kunt gij opvatten in drie takken.

Eerst, was daar een zoete overeenkomst der ziel in haar verstand, wil en genegenheden, met Gods heiligheid en licht; een schoon licht in het verstand, afkomstig van dit Fontein licht, waardoor Adam nauwkeurig de Goddelijke en natuurlijke dingen kende. Welk een groot onderscheid blijkt er tussen een geleerd man en een onwetend mens, al is het maar ten opzichte van natuurlijke dingen! De een is maar gelijk een beest, in vergelijking van de ander. O, hoeveel meer onderscheid was er tussen Adams kennis, en die van de geleerdste; de hoogste vordering in kunst en schranderheid reikt in dit leven niet verder, dan tot een geleerde onwetendheid van de verborgenheden in de werken Gods, en nochtans is er een wonderlijk genoeg in voor het verstand. Maar hoeveel zoet genoeg heeft Adam gehad, wiens hart zo uitgebreid was, zodat hij de hogere en lagere dingen, haar naturen, eigenschappen, vermogens en onderscheiden werkingen kende!

Geen twijfeling kon hem ontstellen, geen zwaarigheid hem kwellen, geen verschil of twist kon hem bedwelmen, maar bovenal, de kennis van dat heerlijk Wezen, hetwelk hem een Wezen gaf, en hem zulk een geest inblies, met de beschouwing van zulke oneindige schatten van wijsheid, goedheid en macht in Hem, zonder dat een wolk van zonde en onwetendheid er tussen kon komen, om de volle genieting van dat ongeschapen licht te doen verdonkeren. Welk een liefelijk en verkwikkend gezicht moet dat wezen, daar de maan, bestraald door de zon zich zo heerlijk en schoon vertoont! Wat zou gij denken van Adams ziel, geformeerd met een vatbaarheid, om onmiddellijk licht te ontvangen van Gods aangezicht? Hoe sierlijk en schoon moest die ziel zijn, totdat de donkere wolk van zonde zich daartussen stelde!

Ten andere merkt op, welk een schone gerechtigheid en oprechtheid, welk een liefelijke orde en schikking, op dit licht moet gevolgd zijn, en Zijn wil en genegenheden wonderlijk goed gemaakt hebben, Pred. 7:29, God heeft de mens recht geschapen. Daar was gans geen kromte of kreuk. Al de vermogens der ziel neigden opwaarts naar die Fontein van alle goedheid.

Nu is die ziel krom en gaat gebogen naar deze lage aardse dingen. Dit is de verlaging der ziel, maar toen zag zij recht opwaarts naar God. Zij had geen begeerte noch vermaak dan in Hem en in zijn volheid, en zij had de maan of de veranderlijke wereld

onder haar voeten. Daar was een schoonheid van heiligheid en gerechtigheid, welke als de kleuren waren, die deze trekken van het beeld Gods volmaakten en versierden, dat de kennis in de ziel inbracht. Hij was een brandend en schijnend licht, mag men met recht van Adam zeggen, die evenveel leven als licht had, en evenveel lust in God, als kennis van Hem.

Dit was de rechte staat en gesteldheid van de mens. Zijn hoofd was opgeheven in heiligheid en in de liefde tot God, zijn armen uitgestrekt in gerechtigheid en billijkheid jegens de mens, en al zijn hartstochten onder zijn bevel; zij konden deze zee met geen storm ontstellen, omdat zij onder zulk een machtigen bevelhebber waren, die hen onder ontzag en gehoorzaamheid hield, gelijk de hoofdman zijn dienstknechten, zeggende tot de enen: ga en hij ging, en tot de ander: kom en hij kwam, zendende de liefde de enen weg uit, en de heilige haat de anderen weg. Deze hartstochten waren gelijk vleugelen voor een vogel om op te vliegen, gelijk raderen voor een wagen om op te lopen, hoewel het nu juist omgekeerd is, zodat de wagen de voer man trekt, omdat de beweging nederwaarts is

Daar kon geen beweging zijn in de ziel van die oprechten mens, voordat de heilige en rechtvaardige wil een vonnis daarover gaf. Dit was het eerste beweegmiddel, hetwelk in zich omgekeerd werd door zulk een verstand.

En zo was het in Christus. De hartstocht kon Hem niet bewegen, maar Hij bewoog zijn eigen hartstochten: Hij ontroerde zich. In ons rijden de knechten te paard, en de vorst gaat te voet. Het gaat gelijk in een ongetemperde republiek; de wetten en inzettingen gaan door een onnatuurlijke weg, vanwege het geweld der ongeregelde onderdanen, die zich de macht van hun heren aanmatigen. De heilige en rechtvaardige mens kon zijn hartstochten opwekken en wederom ter nederzetten; zij waren onder zodanige opvoeding en tucht. Hij kon zeggen: *tot hiertoe en niet verder*, waarin enige gelijkenis was met God, die de woedende en ongeregelde zee overheerst. Maar als zij eens ingang krijgen in onze stad, zo zijn ze krachtiger dan de bestuurder; zij willen geen wetten van hem aannemen, maar die veeleer geven. Als wij onze hartstochten hebben uitgelaten, doen ze terstond wat hun behaagt, en niet wat wij toelaten.

Ten derde, zijn voortreffelijkheid bestond in zodanige ontheffing en vrijdom van alle vrees voor ellende en gevaar, van alle aanraking van droefheid of pijn, en hij genoot zulk een heilig welgevallen en vermaak in zijn eigen staat, dat hij daardoor volmaakt gelukzalig was. In deze was hij gelijk God; want dat is Gods gelukzaligheid, dat Hij een volstrekt welgevallen heeft in zichzelf, dat Hij is buiten het bereik van vreze en gevaar, zodat niemand zijn gelukzaligheid kan verminderen, en niemand daartoe kan reiken: Ik ben God en niemand meer; dit is Hem een algenoegzaamheid van vermaak, zichzelf en zijn algenoegzaamheid te kennen.

Het is waar, de mens was veranderlijk, en *veranderlijk goed geschapen*, opdat hij in deze mocht weten, dat God boven hem was, en zo aanleiding mocht hebben tot waakzaamheid en afhankelijkheid van Hem, om de duurzaamheid van zijn gelukzaligheid door Hem, die hem gelukzalig had gemaakt; zijnde zo oprecht, zo kon hem geen ont-rustende vreze noch kwellende zorg ontstellen.

Dan **ten laatste**, indien u hierbij voegt dit heilig genoeg in zijn eigen staat, zijn vrijheid, zijn heerschappij en macht, die hij had over de schepselen, als een gevolg van dat beeld; dan kunt ge u voorstellen, welk een gelukzalig schepsel hij was. Al de bevrediging of het genoeg dat de schepselen konden opleveren, wilden zij alle gaarne en met vermaak toebrengen en besteden aan de mens, zonder zijn zorg of moeite, alsof zij het hun gelukzaligheid gerekend hadden, hem te dienen; wat is er

voortreffelijker dan deze orde? De mens rekende het zijn gelukzaligheid en vermaak God te dienen, en de schepselen achtten het hun geluk, de mens te dienen, en daarom liep alles met al zijn volheid op hem uit, als op een algemeen middenpunt. En hij deed alles wederkeren tot God, van wie het onmiddellijk kwam. Aldus was de mens, behalve hetgeen de volheid hem onmiddellijk toebracht, verrijkt met al de overvloed en de goederen, waarvan de aarde vol was.

God, de mens aldus gemaakt, en op deze wijze voorzien hebbende, gaf hem een wet, en toen maakte Hij een verbond met hem. Daar was eerst een wet in Adam ingeprent, en toen werd hem een wet voorgeschreven. Eerst was er een wet in zijn hart ingeschreven, waarvan het overblijfsel de heidenen zonder verontschuldiging doet zijn, gelijk Paulus zegt, maar die wet was in hem volmaakt gegraveerd. Al de grondbeginselen en begrippen van goed en kwaad waren nauwkeurig in hem afgedrukt; hij had een natuurlijke genegenheid tot alle goed, en een afkeer van alle kwaad. Gelijk er een soort van een wet is, aan andere schepselen opgelegd, welke zij gestadig houden, en waarvan zij niet afwijken, namelijk zijn besluit en bevel, tot welker gehoorzaamheid zij geschikt en geformeerd zijn; de zee heeft oen wet en gebod van ebbe en vloed; zij heeft een gebod, hetwelk hare trotse baren op het zand breekt, als zij dreigen de bergen te overstromen; de beesten gehoorzamen een ingeschreven wet, door in hun eten en drinken hun zinnen te voldoen; elk heeft zijn bijzondere ingeving en neiging tot onderscheiden werkingen; zo gaf God een edeler ingeving aan de mens, overeenkomende met zijn redelijke ziel, een ingeven en aandrift, om God te behagen in de plichten van heiligheid en gerechtigheid, een overeenstemming en éénheid met de wegen van oprechtheid en godzaligheid, en een ingeschapen afkeer en tegenzin tegen die wegen, die Hem mishagden, of het schepsel onteerden.

Daar is een soort van liefelijkheid en zoete overeenstemming en evenredigheid tussen zulke werken, als de liefde tot God en tot de mens, tot gebruik van alles tot zijn eer, van wie alles is, en 's mensen redelijke ziel; zodanige zaak voegt en past wel. Wederom, andere dingen, als de haat tegen God en de mensen, verzuim, en vergeten van Hem, dronkenschap en allerlei boze begeerlijkheden, komen niet met des mensen redelijkheid overeen en zijn hem onbetamelijk.

O, hoe gelukzalig was Adam, toen heiligheid en gerechtigheid niet geschreven waren op stenen tafelen, maar op zijn hart, en toen er geen uitwendige overreding van node was, maar er een inwendige aandrift was, hem sterk aansporende en hem een soort van zoete noodzakelijkheid opleggende, om te doen wat zijn plicht jegens God en de mensen, en zijn eigen waardigheid en voorrecht vorderde. Dit was buiten twijfel een rechte schoonheid van zijn ziel, niet alleen onder een wet te zijn, die hem bijzonder eigen was, maar inwendig naar dezelve geformeerd en geschapen een levende wet voor zichzelf te zijn.

Maar behalve deze inwendige ingeprente wet van heiligheid en gerechtigheid, welke zonder enige verdere regelen hem bestierde en bepaalde tot hetgeen in zichzelf goed is, behaagde het de Heere, ten andere, *hem een stellige wet voor te schrijven en op te leggen*, hem onthouding te bevelen van een zaak, die noch goed noch kwaad was, maar middelmatig, en die hij anders van zelf wel had mogen doen, zowel als hij enig ander schepsel mocht gebruiken; daar was geen onderscheid tussen de vrucht, die hem verboden was en de andere vruchten van de hof; daar was niets in de vrucht, en ook niets in hem, hetwelk onthouding vereiste. Doch, om zeer wijze en heilige einden

gebiedt hem de Heere, zich van die vrucht te onthouden, en legt een last van inbinding op hem, om zijn vrijheid daarin te bekorten, hetwelk moest dienen tot beproeving van zijn gehoorzaamheid, en geenszins zijn gelukzaligheid hinderen, noch verminderen kon, omdat Hij hem bovendien overvloedig verzorgde.

U kunt twee redenen van dit gebod opmerken.

De ene is, opdat de vrijmacht en heerschappij van God over alle mensen uitmuntender en zichtbaarder voorgesteld mocht worden in zodanig teken. Hij, die de mens plaatste in een zo wel voorzien huis, in een hof zo vol en vruchtbaar, behield zich een boom voor, zeggende, daarvan zult gij niet eten, om Adam te laten zien en weten, dat hij de vrijmachtige Eigenaar van alles is, en dat zijn heerschappij over de schepselen, en hun dienst hem niet zozeer eigen was, wegens enig natuurlijk voorrecht van de mens boven dezelve, dan wel uit een Goddelijke goedheid en gave, omdat Hij een schepsel voor zich uitverkoren had, om hetzelfde schoon en gelukzalig maken. Dit was een openbaar zichtbaar getuigenis, om de mens Gods vrijmacht gedurig te binnen te brengen, opdat hij zo verhoogd zijnde boven andere schepselen, mocht weten, dat hij onder zijn Schepper was, en dat Deze oneindig ver boven hem was, opdat hij zijn eigen onderwerping en onderdanigheid aan God mocht gedenken, wanneer hij ooit op zijn heerschappij over de schepselen zag. En waarlijk in andere natuurlijke plichten, waartoe een inwendig beginsel en ingeving drijft, overweegt menigmaal de welvoeglijkheid, betamelijkheid en schoonheid van de zaak, en die moest en de mens die plichten doen onderhouden, zonder zoveel van des Allerhoogsten wil en wel gevallen; maar in deze wilde de Heere geen andere reden van gehoorzaamheid doen blijken, dan zijn eigen volstrekten wil en zijn welgevallen, om allen mensen te leren, dat ze in hun doen eer zouden letten op de wil des Gebieders, dan op de goedheid en het gebruik van de geboden zaak.

Ten andere om deze reden was het geboden, om een nauwkeuriger toets en breder proef te nemen van Adams gehoorzaamheid. Menigmaal doen wij dingen van God geboden, maar op welk een grond of beweegreden? Omdat ons eigen belang daarin ligt, omdat er een inwendige zucht en gewicht van genegenheid is, die ons daartoe dringt. De Heere gebiedt de onderlinge plichten tussen ouders en kinderen, tussen man en vrouw, tussen vrienden, plichten van zelf bewaring en bescherming en dergelijke, en velen zijn zeer nauwkeurig en vlijtig in die te verrichten; maar het is licht te onderscheiden, uit welke oorzaak zulks voortkomt, niet omdat God die plichten geboden heeft, want de meesten denken er nauwelijks aan, maar wegens een inwendige en natuurlijke genegenheid tot onszelf en tot onze nabestaanden, die gelijk is aan een ingeving en aandrift, die ons tot deze plichten drijft. En waarlijk, wij mogen zeggen, het is des Heeren goedheid en vriendelijkheid, die in het grootste deel van de geboden en plichten onze eigen genegenheid met zijn gezag samengevoegd heeft, anders zou de moeilijkheid, en pijnlijkheid ervan het gewicht van zijn gezag overtreffen.

In zulke plichten dan, die reeds in des mensen hart afgedrukt zijn en met zijn eigen rede overeenstemmen, kan geen klaar bewijs zijn van gehoorzaamheid aan Gods wil. De eenvoudige naakte natuur van gehoorzaamheid blijkt zo klaar niet in de onderhouding ervan, het is geen zuivere toets van des schepsels onderwerping van Zijn wil aan Gods oppersten wil, waar zoveel redenen nevens Zijn wil zijn, die des mensen wil daartoe neigen. Maar hier in een zaak, die in zichzelf vermakelijk voor de zinnen is, waartoe hij een natuurlijke geneigdheid heeft, stelt zich de Heere tussen beiden, door een gebod van inbinding, om een volkomen bewijs te vragen, of de mens

zich zou onderwerpen aan Zijn Welbehagen, enkel om dat welbehagen, en of hij zou gehoorzamen, enkel omdat God gebiedt. En waarlijk, in dergelijke plichten, die geen aanprijzing hebben, dan van de wil en het gezag des Wetgevers, zal blijken, of des mensen gehoorzaamheid, naakte en zuivere gehoorzaamheid is, en of de mensen de gehoorzaamheid liefhebben om der gehoorzaamheid wil, dan wel om andere redenen. Daarom zegt de Heere, gehoorzaamheid is beter dan offerande, en ongehoorzaamheid is weerspanning. Neemt aan, God legt ons een inbinding op in zulke zaken, die ons noch schaden noch helpen kunnen; hoewel de gehoorzaamheid daaraan van minder waardij is dan in andere meer wezenlijke dingen, zo is toch de ongehoorzaamheid in zulke lichte zaken zeer snood, omdat zij openlijk opstand tegen God uitroept. Indien het gebod licht en gemakkelijk is, zo is het lichter te gehoorzamen, en zo is er dan meer zonde en boosheid in ongehoorzaam te zijn. Daarom wordt Adams zonde op een bijzondere wijze ongehoorzaamheid genoemd, Rom. 5: 19. Omdat hij door zulk een kleine zaak van onderwerping en onderdanigheid te weigeren, Gods macht en gezag over hem verwierp, en Hem niet voor zijn Overste wilde erkennen.

Dit moet ons leren, die de herstelling van dat beeld door Jezus Christus geloven, naar zulk een achting en eerbied voor Gods heiligen wil te staan, dat wij alles mogen doen, zonder meer te vragen, waarom is het zo geboden? Als wij eens weten, wat er geboden is, zo is er geen vraag meer te doen. Van schepselen mogen wij een waarom? vragen, nadat wij weten, wat hun wil is; maar christenen moeten hun wil zo gebogen hebben onder Gods wil, dat al zou er geen voordeel uit de gehoorzaamheid voortkomen, al ware het lijnrecht strijdig tegen onze neiging en inborst, wij Hem nochtans zouden dienen en gehoorzamen, als een getuigenis van onze onderwerping en onderdanigheid aan Hem. Voor wij dit leren, en meer afgetrokken zijn van ons eigen belang in de wegen der gehoorzaamheid, zelfs van het belang van vrede, troost en vrijheid, zo gehoorzamen wij Hem niet, omdat Hij het gebiedt, maar om onzes zelfs wil.

Het is de praktijk van de Antinomianen, (de wetbestrijders) en lijnrecht tegen de ware gehoorzaamheid, de wet Gods aan te zien als des schepsels slavenjuk, en zo doen ook de meesten van ons in hun wandel; maar een christen, in wie dat beeld Gods vernieuwd is in gerechtigheid en heiligheid, diende de onderdanigheid, en gelijkvormigheid aan de wet en aan de wil Gods als zijn enige ware vrijheid te achten, ja als de rechte schoonheid van zijn ziel. Nooit is een ziel gevorderd in gelijkvormigheid aan God, voordat dit haar vermaak is en niet haar last en taak.

22. Van het verbond der werken of het eerste verbond met Adam

Doch de wet is niet uit het geloof, maar de mens die deze dingen doet, zal door dezelfde leven. Gal. 3: 12.

Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven. Gen. 2:17.

De Heere maakte alles voor zichzelf, om de heerlijkheid van zijn Naam te vertonen, en de mens maakte Hij op een meer uitmuntende en bijzondere wijze, tot een uitnemender openbaring van zichzelf. Daarom verklaren al zijn handelingen jegens de mensen, hetzij die mensen rechtvaardig of zondig zijn, de heerlijkheid van God. In het bijzonder besloot Hij, ten opzichte van het tegenwoordig voornemen, twee heerlijke eigenschappen, zijn vrijmacht en goedheid te openbaren; zijn vrijmacht is betoond in een wet en bevel aan het schepsel te geven, en zijn goedheid is geopenbaard, in een verbond te maken met zijn schepsel, gelijk gij hier ziet de voorwaarden van een verbond, namelijk een plicht geëist en een belofte gedaan, en in geval de voorwaarden door de mensen niet werden nagekomen, zo is hier een bedreiging geschikt naar de belofte. Hij kon eenvoudig gehoorzaamheid geëist hebben, als de Heer en vrijmachtige Eigenaar van het Wezen en de werkingen der schepselen, en dat was verbintenis genoeg, om alle vlees te verbinden, dat de Schepper Wetgever is, dat Hij die een Wezen geeft, beperkingen en grenspalen zet voor de werking en het gebruik van dat wezen. Maar het behaagde de Heere in zijn oneindige goedheid en liefde, een belofte en een bedreiging aan die wet en dat gebod toe te voegen en zo geeft Hij het de natuur van een vrijwillig verbond en overeenkomst, waardoor Hij zijn gezag en macht verzacht en verzoet, en zo laag tot de mens neerkomt, dat Hij een groter verbintenis op zich neemt, dan Hij op de mens legt: *Doe dat, en u zult leven.*

Hij mocht uit kracht van zijn hoogheid en macht, van de hand der schepselen geëist hebben, welke voorwaarden Hem ook mochten behaagd hebben, zelfs de zwaarste die men kan bedenken, en nochtans zou het geen onrecht in Hem zijn geweest. Hij mocht de mensen wetten opgelegd hebben, om al hun natuurlijke vrijheid in te binden en om in iedere zaak niets dan zijn eigen oppermacht uit te roepen; maar o, welk een goedheid en nederbuiging is er zelfs in de stof van de wet, en in de wijze, om die met een belofte voor te schrijven. In de stof is de wet zo rechtvaardig en billijk, dat ze het geweten aller mensen overtuigt.

Ja, het is in hun harten geprent, dat Hij niet veel lasten oplegt, dan die de gewetens der mensen zichzelf moeten opleggen; dat er niets harder, in is, als alles wordt samengevat, dan dit: hebt God lief boven alles en uw naasten als uzelf, hetwelk alle mensen als betamelijk moeten erkennen, al ware het niet geëist geworden. Daar werd maar een gebod van zijn enkelen wil bijgedaan, hetwelk nochtans een zó lichte zaak was, dat het een wonder was, dat de Heere van alles het schepsel geen andere voorwaarden stelde. En wat aangaat de wijze, dat het gebod is voorgesteld verbondswijze, met een belofte, was niet om de toestemming van het schepsel te wachten, want het verbond hing niet af van zijn aanneming, omdat hij verbonden was allerlei voorwaarden aan te nemen, die zijn Heer hem voorstelde, maar omdat de zaak in alles zo billijk was, en de voorwaarden zo breed, dat indien het enig redelijk mens ware voorgesteld geworden, hij het zou toegestemd hebben met een verwondering over Gods goedheid.

Het is waar, zo wij nauwkeurig willen spreken, kan er geen eigenlijk verbond tussen God en de mens zijn; zulk een oneindige afstand is er tussen deze ongelijke partijen;

omdat onze gehoorzaamheid en verrichting volstrekt in zijn macht is, zo kunnen wij die niet beloven als onze eigene. En omdat zij onze plicht is, zo kunnen wij naar recht geen loon eisen of wachten; ook kan Hij aan het schepsel niets schuldig zijn; nochtans behaagde het Zijn Majesteit, het in deze vormen voor te stellen, en zo laag te buigen tot der mensen bevattingen, en als het ware, zo laag af te dalen van de troon, zijner vrijmacht, dat hij slechts zulke plichten van de mensen eiste, en hun zulk een vrij loon beloofde.

En de redenen hiervan kunnen klaar *zijn aan Gods zijde en aan onze zijde*; want door zo te handelen beoogde Hij zijn eigen eer en des mensen goed.

In de eerste plaats. Eerst, zeg ik, is zijn eigen eer daarin geopenbaard, en voornamelijk de ere van zijn goedheid en liefde; dat de Allerhoogste zo laag neerkomt, dat Hij in een overeenkomst treedt met zijn eigen voetbank, dat Hij zijn volstrekt recht verandert in een gematigde en getemperde beheersing, en dat Hij zijn gebiedvoerende en waarlijk aller-opperste macht tempert door zodanige inmenging van vriendelijkheid en goedheid, door niets te eisen, dan hetgeen de mens redelijk en betamelijk mocht noemen, en in zoveel te beloven, als waarop geen schepsel enige aanspraak zou durven maken. Als de wet verkondigd was, Doe dat, eet niet van deze boom, zo moest Adams geweten zeggen: *Amen, Heere; alles is betamelijk, alle reden is er voor*. Maar als de belofte daarbij gedaan werd, en de bazuin verder klonk: gij zult leven, zo moest zijn geweten zeggen: o t is meer dan redelijk, meer dan behoorlijk. Er was reden, dat de allerhoogste Heer zijn voetbank als zijn voetbank zou gebruiken, en zijn knecht zetten op plaats van een knecht, en zulk een afstand van hem zou bewaren; maar hoe vreemd is het, dat Hij zich vernedert, om vriendschap met de mens te maken, om hem in een soort van gemeenzaamheid en evengelijkheid aan te nemen! En dit vergeet Christus niet, als Hij de mensen herstelt; Hij zet hen in al hun vorige waardigheden: ik noem u niet meer dienstknechten, maar vrienden.

Ten andere, Zijn wijsheid blijkt hierin, dat Hij, een redelijk schepsel gemaakt hebbende, de weg inslaat om gevoegelijk met zijn natuur te handelen, om een gewillige en vrije gehoorzaamheid voort te brengen door de overreding met zulk een loon en door de schrik voor zulk een straf. Hij omsloot zeer wijselijk de wil des mensen, als het ware aan beide zijden met betuining van straf en van loon, hetwelk een genoegzame bescherming of bewaring geweest moest zijn tegen elke inbreuk van tegenstrijdige inbeeldingen, opdat de mens mocht blijven in gehoorzaamheid, en dat als hij ter rechter en ter linker zijde ging, hij mocht ingehouden worden door de hoop op zulk een brede belofte, en door de vreze voor zulk een vreselijke bedreiging. Maar vervolgens blijkt Gods gerechtigheid hierin; want daar is niets, hetwelk meer de gerechtigheid van de Rechter verklaart, dan wanneer de misdadiger te voren zulk een straf heeft toegestemd, in geval van overtreding. Wanneer de wet bevestigd is door de toestemming van de mens en door zijn goedkeuring, zo heeft hij ook het oordeel Gods over zijn overtreding ondertekend en rechtvaardig verklaard, en daarom moet de gehele wereld de mond stoppen en schuldig staan in geval van overtreding van een zo rechtvaardig gebod, na zulk een waarschuwing.

Maar in de **tweede plaats**, is het niet minder ten goede van de mens. Welk een eer en waardigheid was er op mens gesteld, als Hij in vriendschap met God werd aangenomen! In een verbond van vriendschap met een koning te zijn, voor welk een ere wordt dat gerekend! En sommigen achten het Bene grote gunst in gezelschap te zijn

en te verkeren met enig aanzienlijk persoon; maar hoeveel te meer mag de mens met de psalmist zeggen: *Heere! wat is de mens, dat u zijner gedenkt, of des mensenkind, dat u hem bezoekt!* Psalm 8: 5.

Ten andere, welke weg was er bekwamer en geschikter, om Adam op te wekken en te verbinden tot een gewillige en gestadige gehoorzaamheid? Daar hij de aansporing had van een zo genadige beloning, en de afschrik door een zo vreselijke straf, moesten tussen deze twee banken de zilveren stromen van gehoorzaamheid voor eeuwig gevloeid hebben, zonder door te breken. Hij was tot alles verbonden, al ware er niets beloofd geweest; maar zulk een hoop te hebben, welk een aanmoediging moest hem dat geven!

Het had de Heere vrijgestaan, op de gehoorzaamheid des mensen, óf hem te houden in zijn zaligen staat, óf hem daarvan te ontbloten, óf hem te vernietigen; geen verbintenis lag er op Hem. Maar welk een bevestiging mocht de mens nu hebben, door te zien op de zekere vergelding des loons, waar God zich vrijwillig onder een verbintenis van een belofte brengt, en die zó verzekert aan zijn ziel, als hij nooit had kunnen dromen, en hem vrijheid geeft zich te beroepen op zijn getrouwheid, om dat te verrichten?

En dan ten laatste: daar was geen weg zo bekwaam, als deze, om God aan zijn ziel aan te prijzen en liefelijk te maken. Adam wist, dat zijn goedheid niet tot God kon reiken, dat zijn gerechtigheid Hem niet kon helpen, noch zijn goddeloosheid Hem schaden, en dat God niets van zijn volmaakte gehoorzaamheid kon verwachten. Maar nu, wanneer Gods goedheid zo overvloeit tot het schepsel en de Heere vermaak heeft, in zich mede te delen, om anderen gelukzalig te maken, hoewel Hij niemand nodig had, o hoe moet dit het hart van een mens verbinden tot een gemakkelijke gedachtenis aan God, een heiligen wandel met God! Gelijk Gods gezag eerbied in zijn ziel zou verwekken, zo zou Gods goedheid, aldus geopenbaard zijnde, hem vertrouwen inprenten. Zo was het leven van een mens niet alleen een leven van gehoorzaamheid, maar een leven van vermaak en genoegen, niet alleen een heilig, maar een gelukzalig leven, ja gelukzalig in heiligheid.

Gelijk het nu Paulus grote bezigheid in zijn prediken was, tussen het verbond der genade en het verbond der werken te onderscheiden, om de mensen van dit verbroken schip te brengen op deze reddingsplank der genade, die door Jezus Christus aangeboden is aan de zielen, die in gevaar zijn van te verdrinken, zo moet het ons .grote werk zijn, u de natuur van dit verbond met de voorwaarden aan te tonen, opdat gij van nu voortaan moogt bevinden en weten, dat de zaligheid nu onmogelijk is door de wet, ofschoon zo velen die daarin zoeken; wij hebben geen last, om zo zeer te spreken van de eersten Adam, dan wel om u te beter te leiden tot de tweeden. Ons leven was eens in de eersten Adam; maar hij heeft zichzelf en ons tegelijk verloren; maar de Tweede Adam, door zichzelf te verliezen, behoudt beide, zichzelf en ons. Wij hebben niet zo zeer te spreken van het eerste verbond, dan alleen opdat wij u mochten leiden, of liever jagen naar het tweede, op betere voorwaarden, en door betere beloften bevestigd.

De voorwaarden van dit verbond zijn: *doe dit en leeft*; volmaakte gehoorzaamheid zonder een jota te feilen of te laten vallen; een volkomen en algemene volbrenging van, de gehelen wil Gods, dat is de plicht, die van de mens geëist is. Daar is geen breedte overgelaten in deze overeenkomst, om pogingen toe te laten in plaats van verrichting, of begeerte in plaats van plicht; daar is hier geen plaats voor bekering. Zo iemand in één stuk valt, vervalt hij van de gehele belofte; door de inhoud van deze overeenkomst, is er geen hoop van herstel. Indien u de plicht in één woord wilt

hebben, het is God lief te hebben met ons ganse hart en onze ganse ziel, en onzen naaste als onszelf, en dit te, betuigen en waar te maken in alle plichten en gehoorzaamheid aan God, en liefde tot de mensen, zonder de minste inmenging van zonde en zwakheid.

Nu is de belofte aan Gods zijde waarlijk breder dan deze plicht, niet alleen, omdat ze onverdiend is, maar ook omdat ze in haar stof zo overvloedig is, het is leven, eeuwig leven, of voortduur in een gelukzalige staat.

Daar wordt een bedreiging bijgedaan: ten dage, als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven; dat is: gij zult een sterfelijk en ellendig schepsel worden, onderworpen aan ellende, hier en hiernamaals, hetwelk nog nadrukkelijker in dat woord wordt gesteld: vervloekt is hij, die niet blijft in al wat geschreven is in het boek der wet, om dat te doen; dit gaat zeer volstrekt door, opdat de mensen niet zouden dromen van de toorn te ontgaan, als zij maar tegen één gebod zondigen, ofschoon zij in al de andere geboden bleven; vervloekt is een iegelijk van de hoogste tot de laagste; de Heere de Almachtige is tegen hem verbonden, zijn aangezicht en zijn kracht is tegen hem, om hem te verderven en hem ellendig te maken.

Al wie maar in één jota van de geboden feilt, zal niet alleen vervallen van die zaligen, vrijelijk beloofden staat, maar ook verliezen al wat hij te voren reeds bezat, vervallen van dat beeld Gods en van de heerschappij over de schepselen, en in plaats van die genoten en verwachte zaligheid te verkrijgen, ellende hier over ziel en lichaam, hetzij pijnen, ziekten, onsteltenissen, droefenissen enz. ondervinden en eeuwige ellende over beide, zonder mate, hiernamaals, het eeuwig verderf van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid zijner sterkte.

Deze Wet nu, zegt de apostel, is niet uit het geloof.

Dit bewijst de natuur van de overeenkomst en de tegenstelling van het tegenwoordig Verbond met hetgeen gemaakt is met verloren zondaars in de Middelaar. Dit Verbond wordt genoemd het verbond der werken: doet dit, en leeft, dengenen die werkt, is de belofte gedaan, hoewel ook vrijelijk. Het is genade, dat er ooit een loon beloofd werd op de gehoorzaamheid; maar daar God eens besloten had, loon te geven, zo blijkt hier de gerechtigheid in een evangelijke en eenparige bedeling van het loon naar de werken, zodat waar een evangelijkheid van werken is, daar een evangelijkheid van loon zal zijn, en geen onderscheid gemaakt wordt tussen evangelijke personen. En dit is in tegendeel de rechte vrijheid van het verbond der genade, dat het al zulke aanmerkingen voorbijgaat, en evangelijk handelt in barmhartigheid met ongelijke zondaars, en misschien ongelijk met degenen die gelijk zijn in natuur.

U kunt hier vragen: moest Adam niet in God geloven, en eiste de wet geen geloof?

Ik antwoord: Christus onderscheidt een tweërlei geloof; gelooft gij in God, gelooft ook in Mij. Buiten twijfel was hij gehouden in God de Schepper der wereld te geloven, en dat uit drieërlei oogpunt.

1. Vooreerst: hij moest in God geloven, om van Hem af te hangen als het zelfstandige Wezen en de Fontein van alle goed; zijn eigen goedheid was maar een uitvloeisel en afstraling van die Zon der gerechtigheid, en zo moest zij voortduren, door gestadig te blijven voor zijn aangezicht; de tussenstelling van de mens zelf tussen zich en God bracht ras deze eeuwigen nacht van duisternis voort. De natuur moest hem geleerd hebben, in Hem te leven, in wiep hij het leven, het Wezen en de beweging had, om zijn eigen volmaaktheden te vergeten en over het hoofd te zien, als verdwijnende schaduwen; maar dit bluste zijn leven weldra uit, toen hij begon in zichzelf te leven.

2. Ten tweede: hij was verbonden in Gods Woord te geloven, zowel de bedreiging als de belofte, en die gestadig in het oog te hebben. En gewis indien hij in ernstige opmerking had gehouden de onschatbare zegening van het beloofde leven en de vreselijke vloek van de bedreigde dood, en indien hij niet was aangezet, eerst om te twijfelen, en daarna om de waarheid en dadelijkheid hiervan te loochenen, zou hij zulk een hardnekkige weerspanning tegen de Heere niet aangevangen hebben.
3. Dan ten derde: hij moest geloven, en zich verzekeren van des Heeren vaderlijke liefde, dat de Heere een welgevallen had in zijn gehoorzaamheid, en dit geloof zou zekerlijk veel vrede en rust in zijn gemoed baren, en hem ook dringen, om Hem lief te hebben en door Hem te leven, die Hem lief: had en Hem leven en gelukzaligheid uit liefde gaf. Maar dit is evenwel waar, wat de apostel zegt, de Wet is niet uit het geloof, te weten in een Middelaar .en Verlosser; dat verbond was een band van onmiddellijke vriendschap, daar was niet mand nodig om tussen God en de mens te bemiddelen; daar was geen verzoener nodig waar geen onenigheid of vervreemdheid was; maar het Evangelie is van het geloof in een Middelaar; het leert de ziel de vestiging van haar hoop op Jezus Christus in haar reddingloze nood, en zo stelt het voorop, dat de mens zondig en ellendig in zichzelf en ook in zijn eigen gevoel is, en dat hij zo zijn gewicht en last legt: op een, die God machtig heeft gemaakt om te behouden.

De Wet is niet uit het geloof, maar uit volmaakte werken; hetwelk een wachtwoord is, dat uitdrukkelijk is ingebracht, om de mensen af te brengen van het hunkeren naar een verbroken en krachteloos verbond; het laat geen bekering toe; het spreekt van geen vergeving; het verklaart niets van een Borg of Verlosser; daar is volgens de inhoud van dat verbond niets te verwachten, dan toorn van de hemel; of gij moet persoonlijke gehoorzaamheid in alles opbrengen, of gij moet persoonlijk de eeuwige straf dragen; dat zijn de voorwaarden daarvan, en het kent geen andere. Of brengt volkomen gerechtigheid tot de belofte des levens, of verwacht niets dan de dood.

Dit kan een droevige overdenking voor ons zijn, als wij stilstaan en terugzien naar onzen vorige staat, om die te vergelijken met dien, waarin wij gevallen zijn. Dat beeld, waarvan wij spraken, hetwelk de heerlijkheid .der schepping was, is uitgewist en geschonden. En nu is er niets zo monsterachtig en zo lelijk in wereld, als de mens. Het bederf van het beste is altijd het,ergste; het edelste schepsel is ook het meest verdorven, en de besmetting van de ziel is de gruwelijkste. Wij zijn niet anders dan een samenmenging van duisternis, onwetendheid, dwaling en ongeregelde begeerlijkheid; niets dan verwarring, wanorde en ongetemperdheid is er in de ziel, en in de omgang der mensen; kortom, de gezegende band van vriendschap met God is verbroken; tweedracht en vijandschap is aan onze zijde aangevangen en heeft ons van God gescheiden, en zo kunnen wij niets van dat eerste verbond verwachten, dan de gedreigde vloek en toorn. Door de ongehoorzaamheid van één mens is de zonde over allen gekomen, en door de zonde de dood; omdat Adam in die overeenkomst een algemeen persoon was, ons vertegenwoordigende, zo zijn alle mensen te gelijk Gods oordeel onderworpen en missen de heerlijkheid Gods, vervallen .zijnde van het leven tot een staat des doods. En dat voor zoveel men kon verwachten, onherroepelijk.

Maar het heeft de Heere behaagd in Zijn oneindige barmhartigheid, een beter verbond te maken in Christus, zijn Zoon, opdat hetgeen der wet onmogelijk was, vanwege onze

zwakheid en boosheid, Zijn Zoon in het vlees gezonden, en veroordeeld wegens de zonde, dat mocht vervullen, Rom. 8: 3. Daar is nog enige troost na deze over; dat verbond was het laatste niet en dat vonnis was niet onherroepelijk. Hij maakt een nieuwe onderhandeling, legt de ongerechtigheid Zijner uitverkorenen op Christus, en stelt de vloek welke hun toekwam op zijn schouderen. De gerechtigheid kan de afschaffing van de Wet niet toelaten; maar de barmhartigheid pleit om een verzachting van dezelve. En zo bevrijdt of ontslaat de Heere van een persoonlijke voldoening, welke Hij naar het strenge recht had kunnen eisen, en vindt een rantsoen uit en laat een andere voldoening toe in hun naam. En in de naam van die Borg en. Verlosser wordt de zaligheid op betere voorwaarde gepredikt: geloof, en u zult zalig worden, Rom. 10.

Gij verloren en verdorven zondaar, wie gij ook zijt, die bevindt, dat u schuldig zijt voor God en dat u niet kunt staan in het gericht door het vorige verbond. U, die geen persoonlijke eigen gerechtigheid hebt en op gene vertrouwt, kom hier, en omhels de gerechtigheid van uw Borg; ontvang Hem en rust op Hem, en u zult zalig worden.

23. Van de kennis van onszelf, wat wij waren, en wat wij nu zijn

God heeft de mens recht gemaakt, maar zij hebben vele vonden gezocht. Pred. 7: 29.

De ene helft van de ware godsdienst bestaat in de kennis van onszelf en de andere helft in de kennis van God, en al wat de mensen nevens dit trachten te kennen, en waar zij hun harten ook op willen zetten, het is ijdel, en onnut, en gelijk aan een bemoeien met eens anders zaken, met verzuim van onze eigen, indien wij ons niet begeven tot de onderzoeking dezer dingen. Wij allen moeten dit in het algemeen toestaan, dat het een ijdel en onnut zwerven naar buiten is, dat wij zouden vervoerd worden tot de kennis en het gebruik van andere dingen, en ondertussen vreemdelingen zouden Wezen van onszelf, waarvan wij de beste kennis dienden te hebben.

Zo iemand vlijtig en naarstig was in het onderzoek en gebruik van de dingen der wereld, dan was het Salomo; hij schikte zijn hart, om wijsheid te zoeken, en welk genoegens daar was in de kennis van alle natuurlijke dingen; in deze bereikte hij een hogen trap, boven alle andere mensen; nochtans verklaart hij van dat alles na ervaring en beproeving, dat dit ook ijdelheid was en kwelling des geestes, niet alleen ledig en onnut, en niet dienende tot die ware gelukzaligheid die hij zocht, maar schadelijk en verderfelijk; niets dan smart en droefheid was er in. Nadat hij alles beproefd had, met een voornemen om wijs te zijn, zo was het toch verre van hem: *Ik zei, ik zal wijsheid bekomen, maar zij was nog verre van mij.* Pred. 7: 23. En daarom na zo langdurig omzwerven, keerde hij eindelijk weder naar huis tot zichzelf, om de staat der mensenkinderen te kennen: *Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God de mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht.* Vs. 29. Wanneer ik alle andere dingen onderzocht heb en vele dingen door onderzoek uitgevonden heb, nochtans, wil hij zeggen, wat gaat mij dit alles aan, als ik onwetende van mijzelf ben? Een ding is er, waarin ik meer belang stel dan in al het overige, namelijk, de oorsprong des mensen te weten, hoedanig hij weleer gemaakt werd, en te weten, hoe verre hij van zijn eersten oorsprong is afgefallen. Dit alleen heb ik bevonden, dat nuttig is voor de mensen, en als de ingang en voorbereiding tot die gelukzaligheid, waarnaar ik zoek, dat wij de ware ontdekking van onze ellende mochten hebben.

Twee dingen zijn er dan aangaande de mens, die u hebt te onderzoeken en te weten, en dat niet op een spelende of nieuwsgierige wijze, alsof gij geen ander doel daarmede had, dan om het te weten, gelijk de mensen doen in andere dingen, maar op ene ernstige wijze, als in een zaak van groot aanbelang door ons eeuwig welzijn. Zaken, die bijzonder ons aangaan, trachten wij te kennen tot enig voordeel, behalve het genot van het kennen zelf, zelfs al zijn het maar kleine en lagere dingen; hoe veel te meer moesten wij ons dit voorstellen in het onderzoek en beproeven van onzen eigen staat, dat wij deze zaak niet enkel mochten weten, maar zó weten, dat wij mochten opgewekt en aangezet worden in het gevoel daarvan, om uit te zien naar het redmiddel hetwelk God voorstelt.

Er zijn twee dingen, die u te weten hebt, hoedanig de mens weleer gemaakt en hoedanig hij nu mismaakt is; hoe gelukzalig hij weleer was, en hoe ellendig hij nu is. En overeenkomstig met deze twee zijn de woorden des Predikers: *God heeft de mens recht gemaakt, dat was hij eertijds; maar zij hebben vele vonden gezocht*, niet tevreden zijnde met die gelukzaligheid, waarin zij geschapen waren; door te grijpen naar een hoger staat van wijsheid, zijn ze neergestort in een diepte van ellende, gelijk de man, die ernstig naar de starren boven hem keek, en geen kennis nam van de put bij zijn voeten, totdat hij er in viel; al zo is de mens nu.

Zo hebt gij ene korte blootlegging van de twee staten der mensen, van de staat der genade en der gerechtigheid zonder zonde, en van de staat der zonde en der ellende zonder genade. U hebt daar de ware historie der schepping tot deze tegenwoordige staat. Maar de gehele zaak is het levendig gevoel hiervan in ons hart te hebben.

Liever had ik, dat wij uit een predicatie naar huis gingen, bewenende ons verlies, beklagende onze ellende, en verlangende naar de herstelling in die gelukzaligheid, dan dat wij uitgingen met een nauwkeurige herinnering van al wat gesproken is, om het weder te kunnen verhalen.

God heeft de mens recht gemaakt. De Heere toonde in zijn eerste formering uitnemende kunst en wijsheid, en ook goedheid. De mens kwam zeer heerlijk uit zijn hand voort, om te tonen, wat Hij kon doen, recht, dat is geheel recht, en zeer nauwkeurig overeenkomende met dat edele en hoge patroon, aangedaan met Goddelijke wijsheid, die hem kon besturen tot de ware gelukzaligheid en voorzien met een Goddelijke gewilligheid, om die besturing te volgen. Het gebod was niet boven zijn hoofd als een roede, maar binnen in zijn hart als een natuurlijke ingeving; al wat binnen in hem was, was liefelijk en schoon; want dat heerlijk licht, hetwelk op hem scheen, en leven en liefde met zich mededeelde, bracht in de ziel een zoete overeenstemming voort; hij wist zijn plicht en beminde ze, daarenboven was hij bekwaam om die te verrichten.

O hoeveel is in dat éne woord, *recht!* niet alleen ongeveinsdheid en oprechtheid was er in de ziel, maar volmaaktheid van alle trappen en delen. Geen deel van heiligheid ontbrak er, en geen gelijkmatigheid van die delen. Geen inmenging was er van duisternis of onwetendheid, geen inmenging van ongeschiktheid of onwilligheid. De godzaligheid was zoet en niet lastig. De liefde Gods het hart bezittende, kwam alles wat binnen en buiten was in gelijksoortigheid, met de wil Gods overeen. En o hoe schoon was die gelijkvormigheid en die liefde Gods! Het Wezen dat de Fontein van alles is, zond als een stroom, liefde en goedwilligheid uit tot alle dingen, nadat zij Gods beeld deelachtig waren, en zo bracht de heiligheid tegenover God de gerechtigheid jegens de mensen voort, en deed de mensen deelgenoten worden van elkanders gelukzaligheid.

Dit is een korte beschouwing van den mens in zijn oprechtheid, zoals God hem maakte, maar, daar volgt een droevig maar, een droevige en beklagenswaardige tegenstelling, maar zij hebben vele vonden gezocht. Wij kunnen op die heerlijke staat, waarin de mens gemaakt was, niet zien, of straks moeten wij onze ogen naar die ellende keren, waarin hij zichzelf geworpen heeft, en zijn er te meer door aangedaan, omdat het eertijds anders was. Het is ellende in een hogen trap, eens gelukkig geweest te zijn. Dit verzwaart onze ellende allermeeft, en kan het gevoel daarvan vermeerderen, dat de mens eens zodanig was, en dat wij zo zouden geweest zijn, indien wij onszelf niet verdorven hadden. Wie kan op dit verval zien, en zijn gewezen terughouden?

Daar staat geschreven dat zij, die de heerlijkheid van de eersten tempel zagen, weenden, toen zij de tweeden zagen, omdat hij daarmede niet overeenkwam in pracht en heerlijkheid; zo zeg ik, moest de gedachte veel droefheid en smart veroorzaken, zelfs de kinderen Gods, in wie dat beeld ten dele hersteld is, en dat door een tweede schepping, hoeveel gelukkiger en zaligen de mens eertijds was, die genade en heiligheid had zonder zonde.

Maar gewis, het behoorde en moest in het eerst, eer dit/beeld hersteld is, de bittere klacht van een ziel zijn, zichzelf aan te zien als geheel vervallen en mismakkt, in de

beschouwing van dat heerlijke statige gebouw, hetwelk weleer gemaakt was. Welk een beklagenswaardig gezicht is het, de eersten tempel afgebroken te zien, of de eerste schepping mismaakt, terwijl de tweede in vele zielen nog niet begonnen en de grondsteen nog niet gelegd is! Het was een droevige en ellendige vond, die de Satan eerst in des mensen hart blies, dat hij moest trachten een andere gelukzaligheid te verkrijgen, en zoeken wijs te zijn gelijk God; een vond die uit de hel voortkwam, hoe men het kwaad door ondervinding en beoefening, of door het te doen, zou leren kennen. Die vond heeft al de zonden en ellende voortgebracht, waaronder de wereld zucht. Het is een slechte vond, ellende en pijniging voor het schepsel te verzinnen. Dit was de hoogte der dwaasheid en dolzinnigheid, voor een gelukzalig schepsel, uit te vinden, hoe zichzelf en alle anderen ellendig te maken. Gewis hij bevond, dat een andere zaak gelukzaliger was, maar hoogmoed en eerezucht verkregen een verdienden val. De uitslag van alles is zonde en ellende.

En nu van deze eersten duivelse vond af, is des mensen hart bezeten met een menigte van ijdele inbeeldingen. De mens is nu ijdel geworden in zijn overleggingen, en zijn dwaze hart is verduisterd geworden. Die Goddelijke wijsheid, waarmee hij aangedaan was, is verdonkerd; want het was een straal van Gods aangezicht, en nu is hij geheel in het duister gelaten zonder een leidsman, zonder een bestierder of een geleider. Hij is van het pad der heiligheid en zo van het pad der gelukzaligheid afgekeerd. Een nacht van, dikke donkerheid en blindheid is op hem gekomen, de weg is vol groeven en strikken, en het einde van die is op zijn best, eeuwige ellende. Daar is geen lamp noch licht, om zijn weg te beschijnen, om hem te tonen hetzij de ellende, die hij tegemoet gaat, hetzij de gelukzaligheid, die hij ontvlucht. Daar is niets binnen in hem genoegzaam, om zijn weg tot de gelukzaligheid te richten, en daar is niets gewillig noch machtig, om dit bestier te volgen.

En aldus is de mens overgelaten aan de vond en raadslag van zijn eigen diep bedorven, boos en arglistig hart.

En dit gaat nog boven alle plagen, overgegeven te zijn aan een verkeerden zin; hij is nu overgelaten, aan zulk een voogd en leidsman. En die is waarlijk vol vonden. Maar zij zijn tevergeefs, dat is, zij zijn allen ongenoegzaam tot dit grote voornemen. Zij allen kunnen niet een haar dat zwart is, wit maken, veel minder de ziel verlossen. Maar daarenboven al die vonden zijn ten verderve; zij wenden voor te verlossen, maar zij vernielen. Een ten enenmale boos hart bedenkt gedurig kwaad; kwaad tegen God, en kwaad tegen onze eigen zielen. En een bedrieglijk hart bedekt het kwade, en biedt het aan onder een anderen schijn, en zo onder voorwendsel van een vriend te zijn, is het de grootste vijand, die een mens heeft, een boezemvijand.

Aller mensen vonden, gedachten, voorstellen en pogingen, waartoe strekken zij, dan om hun lusten te voldoen, of de lusten van het gemoed, als eerezucht, hoogmoed, gierigheid, hartstocht, wraak en dergelijke, of de begeerlijkheden van het lichaam, als het vermaak voor de oren en ogen en voor het vlees? De mens was gemaakt met een oprechte ziel, met een heerschappij over dat onsterfelijk deel, meer de engelen gelijk; maar nu loepen al zijn vonden op. dat lage en .vleselijke deel uit, hoe het te versieren, hoe het op te pronken, hoe het te verzadigen, en hiertoe moet zijn ziel een knecht en slaaf zijn. En indien er enige opklimming is tot enige gedachten van een hoger leven, waartoe is het, dan om het vlees groot te maken en te verhogen, om een voortreffelijkheid binnen in zich te zoeken, die verloren is, en zo de hoogmoed en de eigenliefde des harten te voldoen?

Indien iemand zo ver komt, dat hij enige ellende beseft nochtans hoe ijdel zijn zijne vonden omtrent het geneesmiddel daarvan! De mensen niet wetende, hoe dodelijk de

ziekte is, zoeken hulp in zichzelf, en menen door vaardigheid, zorg en kunst zich enigermate omhoog te heffen, en God te behagen door enige verzoeningen of offeranden van hun eigen werken. Dit nu strekt nergens anders toe, dan om de lust van 's mensen hoogmoed te voldoen, en zo vermeedert het dat wat. des mensen eerste ziekte was, en houdt. hen terug van de waren Medicijnmeester. Met één woord, al 's mensen vonden zijn om de ellende over hem te verhaasten, of om hem te blinddoeken totdat de ellende komt. Al zijn vonden zijn niet toereikend tot verlossing van deze ellende.

Laat ons dan dit in aanmerking nemen, hetwelk Salomo uitgevonden had, en zo wij het zorgvuldig opmerken en nauwkeurig overwegen, met betrekking tot onze eigen zielen, dan hebben wij het ook met hem uitgevonden. Ik zeg, merkt op, wat de mens eertijds was en wat u nu zijt, en beklaagt uw ellende en haar oorsprong, namelijk, ons afwijken van de Fontein des levens en der gelukzaligheid.

Weet wat u zijt, niet alleen zwak, maar boos; uw kunst en kracht ligt alleenlijk in boosheid. U zijt alleen kunstig en bekwaam, om uzelf ellendig te maken. En laat die opmerking u al uw vertrouwen op uzelf doen wegwerpen, en u dragen naar een Verlosser, die een rantsoen uitgevonden heeft, die een voortreffelijke vond heeft uitgedacht, om al onze ellendigheden en dodelijke ziekten te genezen.

De raad der heilige Drie-eenheid, die, indien ik zo spreken mag, samenkwam tot onze schepping in heiligheid en gerechtigheid naar het beeld Gods; deze heeft raad genomen omtrent hetgeen overgebleven was, en heeft uitgevonden, dat een van die Personen zou gemaakt Worden naar des mensen beeld, opdat hij in ons het beeld Gods weder herstellde.

O, roemt deze diepen vond en deze zalige uitvinding van de hemel, welke nooit in iemands hart had kunnen opkomen, dan in de diepten. der eeuwige wijsheid, en laat ons onze eigen bedenkingen en dwaze vonden verzaken en verlaten.

Laat ons dwazen worden in onze eigen ogen, opdat wij wijs worden. De mens, door te zoeken wijs te worden, werd een dwaas; dit was een ongelukkige vond.

Nu is het juist omgekeerd. Laat alle mensen haar dwaasheid en dodelijke boosheid erkennen. Laat de ijdele gedachten en dromen van ons welwezen en onze genoegzaamheid niet binnen in ons herbergen, en wij zullen wijs gemaakt worden. Komt tot de wijsheid des Vaders, tot Jezus Christus, die de gezegende vond is des hemels, tot een geneesmiddel voor ons. hoe lang zullen de ijdele gedachten in het binnenste van u vernachten? O, wanneer zult gij gewassen worden van dezelve? Hoe lang zullen uw gedachten niet klimmen boven dit tijdelijk en lichamelijk leven? Hoe lang beeldt gij u in te leven in de zonde, en te sterven in de Heere, u te verblijden in de zonde, en de toorn te ontgaan? Waarom bedriegt gij uw zielen met een droom, van deel te hebben aan de liefde Gods, en zijn gunst te kopen door uw werken?

Dit zijn. enige van die vele vonden, die de mens heeft gezocht.

24. Van de erfzonde en de dood als haar vrucht

Daarom gelijk door een mensen de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood, en zo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welke allen gezondigd hebben. Rom. 5: 12.

Dit is een droevige stof om over te spreken; maar zij is niet minder nuttig dan droevig, hoewel het onvermakelijk is, de mensen een spiegel voor te houden, om hun eigen lelijke aangezichten daarin te zien, zo is het toch profijtelijk, ja ook zo nodig, dat niemand vóór hij eens zijn verbroken en reddeloze staat beseffe in de eerste Adam, ooit hartelijk de Tweede Adam kan omhelzen, en tot Hem kan komen.

U hebt hier de droevige en schrikkelijke vruchten en gevolgen van de eerste overtreding, over het ganse menselijk geslacht; de vrucht is tweërlei, zonde en ellende, of zonde en dood; het onderwerp is algemeen in beide, alle mensen, de gehele wereld. Ziet, welk een vloed van zwarigheid is er gekomen door een kleine opening, door de overtreding van één mens. Mag men niet zeggen van de zonde in het algemeen, wat de wijze man zegt van de twist, dat het beginsel der zonde, is gelijk; wanneer iemand het water opening geeft? Daarom ware het goed geweest, dat na te laten, eer men zich daarmede vermengde; de zonde is door een klein hol ingekomen, maar zij heeft sinds die tijd de gehele wereld overstroomd.

Hetgeen eerst voorkomt, is; *dat alle mensenkinderen, van Adam afkomstig door natuurlijke geboorte, door Adams overtreding in de zonde zijn ingewikkeld.*

Maar het kon een hard zeggen schijnen, dat de zonde en de dood zou doorgaan tot al de nakomelingen, die tot Adams overtreding niets gedaan hebben. Het kon schijnen, dat ieder voor zijn eigen ongerechtigheid moest sterven, en dat de billijkheid niets verder zou eisen.

Maar ik bid u, merkt op, in welke betrekking Adam stond, en waarin hij hier wordt voorgehouden als een voorbeeld van Christus; Adam de eerste mens was een algemeen persoon, vertegenwoordigende alle mensenkinderen, in wiens gelukzaligheid of ellende allen deel zouden hebben. God komt met hem overeen op deze voorwaarde, dat de staat zijner nakomelingen zon af hangen van zijn gedraging. Indien nu alle mensenkinderen het goede en het voordeel van Adams volharding zouden hebben gemaaid, indien zulk een onverdiend loon van eeuwig leven door de vrije beloften tot hen allen zou gekomen zijn, welk onrecht is het dan, dat zij ook deelgenoten zijn van de ellende? Ons kapitaal en onze schat werd in dit vat gewaagd, en indien wij deel zouden hebben in de winst, waarom dan niet in het verlies?

U ziet, dat onder de mensen, de kinderen één lot hebben met hun ouders; indien de ouders alles verbeuren, lijden de erfgenamen mede en zijn van de erfenis verstoken. Het kon een zekerder weg schijnen, dat het geluk van allen; om zo te spreken, zou afhangen van één, en dat hun gelukzaligheid hun verzekerd werd op het blijven staan van een, dan dat ieder aan zichzelf zou overgelaten worden, en dat zijn eigen welwezen zoude af hangen van zijn eigen blijven staan; gelijk het waarschijnlijker is, dat een, en wel de eerste, niet zondigen zou, dan velen; inzonderheid, zo die éne wist, dat het gewicht van zijn nakomelingen op hem rustte, mocht hem dit zeer omzichtig gemaakt hebben, wetende van hoe groot gewicht zijn gedrag was.

Maar gewis, wij moeten wat hoger zien, dan naar zulke redenen. Hierin was een heerlijk voornemen van God overheersende, anders was er geen natuurlijke noodzakelijkheid, dat Adams zonde zou toegerekend worden aan de kinderen, die nog

niet geboren waren, of dat die zonde in de kinderen zou voortgezet worden. Hij, die een Heilige en Onbesmette voortbracht uit een maagd, die besmet was, kon alle anderen rein voortgebracht hebben uit onreine ouders. Maar hieromtrent is een hoger raad. De Heere wilde alle mensen aan zijn gericht onderworpen hebben; dat ze alle even schuldig en in een evangelijke staat van ellende zonden zijn, opdat dit te meer zoude betonen die bijzondere genade, bewezen in Christus, en dat Hij zijn macht en toorn aan anderen zou betonen.

Hetgeen ons het meest aangaat, is, dit te geloven, dat de zonde over allen is gegaan, en hiervan de levendige indruk te hebben, zou van meer gewicht voor de waren godsdienst zijn, dan vele redenen daarover te voeren.

Liever had ik, dat u naar huis ging, niet Adam vervloekende, noch murmurerende tegen de Allerhoogste, maar uzelf wegens uw ellendigen staat beklagende, liever dan vele redenen kunnende geven, voor de algemene toerekening en voortzetting van de zonde. Gijlieden ziet allen, dat het zo is, en daarom moest gij liever gaan wenen daarover, dan vragen, waarom het zo is.

Daar is zonde in de wereld gekomen *door toerekening en ook door voortzetting*. Adams eerste en zware overtreding wordt op al zijn nakomelingen gelegd, en hun toegerekend, zelfs hun, die niet gezondigd hebben naar de gelijkheid der overtreding Adams, dat is, niet dadelijk gelijk hij.

Kleine kinderen, die u onnozel noemt, en gewis zo zijn zij in vergelijking met u, die tot jaren gekomen zijt, zijn nochtans voor God schuldig, wegens de zonde, welke allen verdiert. Opdat gij nu mocht weten, wat u zijt, en hoe weinig red en u hebt, om een welgevallen in uzelf te hebben, en uzelf vrij te spreken, gelijk gij doet, zo zal ik u die ongerechtigheid een weinig verklaren en openleggen.

Vooreerst, daar was in de zelve openlijk een banier opgericht tegen God. Toen de soevereine Heer zijn schepsel een zodanig getuigenis van zijn onderdanigheid en getrouwheid had opgelegd, hetwelk zo licht was te verrichten en in het minst zijn gelukzaligheid niet kon verminderen, wat was het anders dan een openlijke weerspannigheid, dit te weigeren? Het was een afwerpen van de oppermachtige heerschappij van God; niets kan immers snoder zijn, dan dat het leem zou weigeren te dienen het welgevallen van de pottenbakker; daarom wordt het bij uitnemendheid en bizon der, ongehoorzaamheid genoemd, als hebbende niets in zich, dan de naakte natuur der ongehoorzaamheid. Geen zwarigheid is er, om het te verschonen, want het was zeer licht. Geen vermaak, om er voor te pleiten, want daar waren zoveel goede vruchten daarnevens, ja een volheid van dezelve. Geen noodzaak was er om het te verkleinen; zodat gij niets daarin kunt zien, dan de lelijke gedaante van ongehoorzaamheid en weerspannigheid, Rom. 5: 19.

Ten andere, u kunt het snood en gruwelijk aangezicht van ondankbaarheid daarop zien. En waarlijk de heidenen hebben zulk een afschrik gehad van ondankbaarheid jegens mensen, dat ze de smaad daarvan niet konden verdragen; zo gij mij ondankbaar noemt, was hun gewone zeg gen, moogt gij mij wel alles noemen. Zij is een kort begrip van alle fouten; zij is de ongerechtigheid, opgegroeid tot rijpheid en vollen wasdom; maar dat zulk een vrucht zou groeien uit zulk een heiligen en goeden grond, zo wèl door de Heere bebouwd en verzorgd, was een wonder. *Heere, wat is de mens, dat u hem groot acht, dat u hem een weinig minder hebt gemaakt dan de engelen! dat u alle ondermaansche dingen onder zijn voeten gelegd, en hem boven die alle verhoogd hebt!* Dat zulk een schepsel, dat uitgelezen en verkoren is uit alle, om zijn

gunstgenoot te zijn, om te staan in zijn tegenwoordigheid, versierd en opgepronkt met zulke gaven en genade, bevoorrecht met zulke heerlijke gunstbewijzen, gemaakt naar het voortreffelijkste patroon, naar zijn eigen beeld, alles zou vergeten, en zo ras vergeten! En toen Hij zulk een groeten hof gemaakt had, om die te gebruiken, daar men meent, dat die wel het derde deel der aarde uitmaakte, dat hij van geen vrucht eet, dan juist van die, welke verboden was; daarin is zulk een snode ondankbaarheid niet te bedenken als hier betoond is.

Maar dan **ten derde**, let op de twee fonteinen, waaruit die zonde vloeide, ongeloof. En hoogmoed, en u zult het de zwaarste zonde van de wereld vinden.

Eerst was er ongeloof omtrent Zijn Woord en bedreiging. Eerst werd hij ertoe gebracht om het in twijfel te trekken, en om daarover in tweestrijd te zijn, en dan om het te loochenen. Een woord zo plechtig en bijzonder hem gezegd door de Waarheid zelf, dat daarover ooit een twijfeling kon ontstaan en in zijn hart opkomen, wat was dat anders, dan de Heilige ongerechtigheid toe te schrijven? En dan zodanige ongerechtigheid, of valsheid en leugen, waarvoor zijn natuur het meest verschrikt? Wat was dit anders, dan de allerhoogste en getrouwe God te lasteren, door naar de ingevingen van zijn vijand te luisteren, en deze meer geloof te geven, dan Gods bedreigingen? Rechtstreeks God tegen te spreken en te zeggen, wij zullen niet sterven, en .zoo van harte des Satans lasteringen en smaadredenen tegen God toe te stemmen? En dit ongeloof opende een deur voor eerezucht en hoogmoed, het meest heiligschennende inmengsel van alles, hetwelk allermeeest tegen God opstaat, en waartegen Hij zich van de beginne het meest gekant heeft: *Gijlieden zult gelijk Goden zijn*.

Was hij niet alreeds gelukzalig genoeg, zijnde naar Gods beeld? Ja, maar dit kwade beginsel wilde tot Gods troon opklimmen en in zijn plaats zitten. Hoogmoed heeft Godverloochening in zich, daar dezelve de waren God loochent, en nochtans wilde hij zelf een God zijn. Dat de voetbank zich zo wilde verheffen, welk een smadelijke daad was dat! En gewis, deze snode beoging van een zo hooggin staat heeft ons zo laag als de hel gebracht.

Gij ziet dan, hoezeer onze overtreding God verongelijkt heeft. Daar was ongehoorzaamheid en opstand in, welke zijn heerschappij en oppermacht loochende. Daar was ondankbaarheid in, verloochenende zijn goedheid en weldadigheid. Daar was. ongeloof in, wedsprekende zijn waarheid en ge= trouwheid. En eindelijk hoogmoed was er in, welke zich tegen al wat in God is, kant, reikende zelfs naar de kroon van Zijn Majesteit, om die af te nemen. U ziet dan, waaraan gij schuldig. Zijt, als gij schuldig zijt aan Adams overtreding. Velen van ulieden vleien zich in hun ogen, dat ze niet veel kwaad gedaan hebben. U rechtvaardigt uzelf door u met anderen te vergelijken; maar ik bid u, werkt hierop; al hadt gij nooit in persoon goed of kwaad gedaan, hier is datgene, wat de gehele wereld in ellende bracht, en te recht als eigen zonde u wordt toegerekend. U zijt schuldig aan hetgeen al de mensenkinderen verdierf, en de gehele schepping der ijdelheid en het verderf onderworpen maakt.

O, indien u dit geloofde, u zou meer bevinden, dat u de Tweede Adam van node hebt, dan gij nu doet. O, hoe kostelijk zou zijn gepaste en Gode betamende gerechtigheid en gehoorzaamheid u zijn, indien u recht besef had uw aandeel aan de ongehoorzaamheid van de eerste mens.

Maar behalve deze toerekening, is er nog veel meer in allen voortgeplant, *dat is een geheel verderf en ontaarding van de natuur, in ziel en lichaam*, waardoor de mens

geheel en al ongesteld, onbekwaam en strijdig gemaakt is tegen al wat waarachtig en geestelijk goed is, en geheel genegen tot alle kwaad, en dat voortdurend, hetwelk gewoonlijk genoemd wordt erfzonde, een gehele afkerigheid van God en van alle goedheid, een natuurlijke dwarsheid tegen de wegen der heiligheid, en een genegenheid en sterke aandrift tot het kwade, gelijk een steen van nature naar omlaag gaat.

Dit vergif en deze besmetting der zonde, in de wereld komende, heeft alles besmet en is door al de leden gegaan. Ook is het geen wonder dat het zo is, daar deze melaatsheid de muren en het dak van het huis besmet heeft, ik wil zeggen, de gehele schepping der ijdelheid en het verderf onderworpen gemaakt heeft; geen wonder, dat ze zich verspreidt en voortzet, en alles onrein maakt, gelijk de mens zelf is. En gewis, dit is het wat des menschen natuur allermeeft verlaagt, en recht ingezien zijnde, de mens het meest zou vernederen; ja voor dat dit ingezien wordt, kan niemand recht verootmoedigd zijn; hij zal zich nooit zo slecht gevoelen, als hij is, maar zich altijd inbeelden, dat er enige voortreffelijkheid in hem is, totdat hij zich in deze spiegel ziet. Gij spreekt van goede karakters en goede inborsten; maar in ons vlees, zegt de Apostel, woont geen goed. De zaden van alle boosheid zijn in ieder van ons. En het is de goedheid Gods, tot bewaring der menselijke samenleving, dat zij ingebonden en ondergehouden worden in iemand, dat ze niet op het hoogste uitbreken.

Zij kennen zichzelf niet, die iets goeds van zichzelf kennen. En zij kennen zichzelf niet, die of in verwondering zijn, of in bitterheid, of in verachting tegen andere zondaars, wier zonden aan anderen openbaar zijn.

Dit ware de enige weg, om voordeel te doen met het zien op het kwade van anderen; indien wij straks naar binnen konden zien, en beschouwen de wortel en fontein daarvan in onszelf, en zo groeiden in te walgen, niet over deze personen, maar over de menselijke natuur, en in voegzame gedachten over onszelf en over anderen, en indien wij zo verwonderd stonden over de goedheid en onverdiende weldadigheid des Heeren, die zich inbindt over onze verdorvenheden, en dezelve als met een dam opkeert.

Och dat wij konden leren walgen van onszelf in het kwaad van andere mensen! zo mochten wij goed verkrijgen uit het kwaad en in onszelf meer kwaad voorkomen. Maar het zien op grove tergingen van anderen, als iets zonderlings, maakt dezelve algemener, omdat ieder zich niet beladen vindt met de verdorvenheid, die in allen plaats heeft; maar men stelt zichzelf boven een ander; daarom wordt een tomeloze overgegeven aan zijn eigen verdorvenheid, en aldus een sluis geopend, opdat ze uitbreke; opdat hij,, die zijn eigen beeld in eens anders aangezicht niet wilde zien, het in een spiegel van zijn eigen gruwelen moge zien.

Geen stuk wordt minder geloofd dan dit, hoewel men in het algemeen belijdt, dat de mens dood is in zonden en misdaden, en machteloos om zichzelf te helpen. U zult bezwaarlijk uw boosheid erkennen, als gij uw zwakheid belijdt, alsof de natuur maar ziek en niet dood, gekwetst en niet gedood ware; daarom is het, dat zovelen in zichzelf blijven, en vertrouwend op hun goede voornemens en besluiten en pogingen, menen God te bevredigen en zichzelf uit hun ellende te helpen.

Maar o ziet nog eens terug, en ziet op uzelf in de spiegel van het Woord, en daar is niet aan te twijfelen, of gij zult straks met beschaamdheid des aangezichts vervuld worden en geheel van uw goed vertrouwen en hoop, gelijk gij het noemt, beroofd worden. U zult uzelf in een put van ellenden geworpen vinden, dat alle kracht weg is, en dat er niemand ter rechter of ter linker hand is om u te helpen. En dan en niet eer, zal de hand van de Tweede Adam, uitgestrekt tot onze hulp, gereed zijn.

Hetgeen nu verder volgt, is de onafscheidelijke metgezel der zonde: *De dood is tot allen overgegaan, en dat door de zonde.*

Adams éne ongehoorzaamheid opende een poort voor alle zonden, om op het ganse menselijk geslacht te komen. En de zonde kan niet ingaan zonder deze metgezel, de dood. De zonde gaat voor, en de dood volgt haar op de hielen, en deze behoren bij elkander, gelijk het werk en de bezoldiging, gelijk de boom en de vrucht; zij zijn vermaagschap aan elkander. Het zaaien van verdorvenheid doet een overeenkomstige oogst, te weten verdorvenheid maaien; wind zaaien, en wervelwind maaien, hoezeer behoort dat bijeen! Opdat de mensen mogen weten, welk een kwade en bittere zaak de zonde is, zo laat Hij deze vrucht daaruit voortkomen. In zijn eerste wet en bevel aan de mensen gegeven, voegt Hij die onafscheidelijk bijeen, zonde en dood, zonde en toorn, zonde en vloek.

Door de dood wordt *niet de lichamelijke dood* verstaan, welke de scheiding der ziel is van het lichaam; maar eerst de geestelijke dood der ziel, bestaande in een scheiding der ziel van Gods gezegend, verlichtend, levendmakend en vertroostend aangezicht. 's Mensen ware leven, waarin hij van de beesten verschilt, bestaat in het recht aanschouwen van God met zijn zielsogen, in zijn wandelen met God, in zijn gemeenschap houden met Hem. Alles buiten dit, is slechts gemeen en laag, maar dit werd afgesneden; zijn troost, zijn vreugde en vrede in God was uitgeblust; God werd verschrikkelijk voor zijn geweten, en daarom vlood de mens en was bevreesd, toen hij Zijn stem in de hof hoorde.

De zonde gesteld zijnde tussen God en de ziel, snijdt al de invloed van de hemel af. Hieruit ontstaat duisternis des gemoeds, verhardheid des harten, bedriegerijen, snode bewegingen, en schrik van het geweten.

Ziet, zoveel onderscheid als er is tussen een levend schepsel, en een dood aas, zoveel onderscheid is er tussen Adams oprechte ziel, levende in God, en Adams ziel, afgescheiden van God door de zonde.

Dan komt de vloek op de uitwendige mens; het lichaam wordt sterfelijk, hetwelk onverderfelijk is geweest. Het is nu gelijk een belegerde stad; nu worden enige uiterlijke poorten door ziekten gewonnen; dan worden eindelijk de muren van het lichaam door pijnen en folteringen overwonnen. En als binnen de stad het kasteel, namelijk het leven in het hart, vliedt, dan wordt dit ten allerlaatste zo nauw ingesloten, zo geweldig belegerd, en zo geweldig bestormd, dat het zich aan de dood moet overgeven, op welke voorwaarden het ook zij. Het lichaam des mensen is een vergaderplaats van een wereld van ziekten en kwellingen, zodat, indien de mensen daarop recht konden zien, zij het vonnis des doods elke dag zouden kunnen uitgevoerd zien.

Daarenboven, hoeveel ellenden zijn er in de staat, in vrienden, in nabestaanden en in de bezigheden, welke door de heidenen aangemerkt zijnde, hun de doden meer heeft doen prijzen, dan de levenden, maar hen bovenal, die nog niet geboren zijn. Omdat het tegenwoordige leven niet anders is dan een dal van ellende en tranen, een zee van moeiten, waar de ene golf de andere gedurig voorkomt en volgt, gelijk de boden Jobs: eer de de een zijn droevige tijding uit spreekt, komt een ander met een dergelijke of nog erger. Maar het kort begrip en de vervulling van Gods vloek en van des mensen ellende, is de toekomstige dood, de eeuwige dood; niet een bloot dood zijn, maar een eeuwig verderf van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid zijner sterkte; een oneindig verlies, omdat het is het verlies van een heerlijk leven, bestaande in de genieting van Gods tegenwoordigheid, en daarenboven een oneindig leed en pijn, en

die beide eeuwig.

Dit nu is het, wat wij u willen voorstellen. U zijt onder zulk een zwaar vonnis van de buik af, een vonnis van de Almachtige, wegens Adams en uw eigen schuld u verwijzende tot al de ellende in deze en in de toekomstige wereld, en tot al de schatten van toorn, die opgehoopt zijn tegen de dag des toorns; het is verbazend, hoe wij in vrede kunnen leven en niet ontsteld worden van gemoed, die een zo grote en vreselijke wederpartij tegen ons hebben.

Zijt verzekerd, o zijt verzekerd, dat niet één jota hiervan zal weggenomen, worden; het moet in u, of in uw Borg vervuld worden. Waarom is er dan een Zaligmaker aangeboden, een stad van toevlucht geopend, en de zorgeloze zondaars willen er niet naar toe lopen?

Maar zovelen uwer, als het inwendig vreselijk besef hebben van deze toekomstige toorn, en niet weten, wat te doen, weet, dat u Christus Jezus gepredikt wordt, de Tweede Adam, een levendmakende Geest, en uit die hoofde beter, dan de eerste, niet alleen zelf een levende ziel zijnde, maar een Geest, welke u, die in zonden dood zijn, levend zal maken; een die het voor u opgenomen heeft en u vast zal houden.

Adam, die ons moest bewaard hebben, verloor zichzelf; Christus verloor enigermate zichzelf, om ons te behouden. En gelijk door Adams ongehoorzaamheid al deze zonde en ellende over den mens overvloedig is geweest, zo weet, dat de gehoorzaamheid en rechtvaardigheid van de Tweede Adam, van groter kracht en werkzaamheid is om te behouden; om in plaats van de zonde de gerechtigheid te herstellen, en in plaats van de dood het leven te geven. Daarom moogt gij tot Hem komen, en u zult zekerder bewaard worden dan te voren.

25. Van de weg van 's mensen verlossing van de dood, door Christus

Dit is een getrouw woord, en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken. 1 Tim. 1: 15.

Van alle leringen, die ooit de mensen zijn verkondigd, is deze, die hierin vervat is, de uitnemendste, gelijk gij ziet, dat de voorrede, die hier voorgesteld wordt, te kennen geeft. En gewis, gelijk zij de voortreffelijkste in zichzelf is, zo kon zij niet anders dan zoet voor ons zijn, indien wij het geloof aan onze eigen rampzaligheid en ellende in het hart ontvangen hadden. Ik ken geen meer doeltreffende hartsterking voor een bezwijkende ziel, dan dit getrouwe woord, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken. Daarom zijn wij zeer gewillig, om op dit hoofdstuk te blijven staan en hetzelfde menigmaal u in te prenten: dat u zonder Hem rampzalig en verloren zijt, en dat u in Hem kunt behouden worden; ik beken, alle andere stoffen (hoewel zij voor sommige toehoorders behaaglijk mogen zijn) zijn mij onvermakelijk en onsmakelijk. Dit is het, wat wij eens vooral moesten leren, Hem te kennen, die kwam om ons te behouden, en tot Hem te komen.

Wij trachtten u de staat der zonde en ellende aan te tonen, aan welke Adams eerste overtreding al de mensenkinderen onderworpen gemaakt heeft; indien dit dadelijk en waarlijk werd beseft, betwijfel ik niet, of het zou dit woord aan onze zielen welkom maken. De mens in een zo diepen put van ellende geworpen zijnde, en de zonde en dood de wereld overlopen hebbende, en dit gezien en erkend zijnde door een zondaar, zo is gewis de eerste en naaste vraag deze: Heeft God alle mensen aan zichzelf gelaten, om in die staat te vergaan? Is er voor enig redmiddel gezorgd tegen deze zonde en ellende? En dit zal waarlijk de vraag zijn van een zelfveroordeelend zondaar.

Welnu, er is een plank in deze schipbreuk; daar is een zoet en voldoende antwoord op deze vraag: Jezus Christus is in de wereld gekomen, om zondaren zalig te maken., Wij zullen niet uitweiden in vele verklaringen hiervan, noch vele uitbreidingen hiervan vermenigvuldigen. De zaak is klaar en eenvoudig, en wij zouden het gaarne klaar en eenvoudig voorhouden, dat dit het redmiddel van zonde en ellende is. Als er niemand kon gevonden worden ter rechter of ter linkerhand, ziet, hier komt een Zaligmaker van de Hemel neder, vanwaar geen goed kon verwacht worden, omdat een goedertieren God vertoornd was. *Kan er enig goed uit Nazareth komen?* was een spreekwoord omtrent Hem.

Maar ik oordeel, dat in zekere zin gezegd mocht worden: kan er enig goed van de hemel neerkomen, van zijn heilige woning tot deze vervloekte aarde? Kon er iets van de hemel verwacht worden, dan toorn en wraak? En kon er geen goed van daar verwacht worden, door welk een weg kon het dan komen?

Gewis, indien niet van de hemel, dan van nergens elders. Nochtans van de hemel is onze hulp gekomen, vanwaar zij niet kon verwacht worden van Hem, die vertoornd was, en wiens gerechtigheid tegen de mens gekeerd was. Opdat Hij tegelijk de gerechtigheid mocht voldoen, en de mens behouden, zichzelf niet verongelijken, noch de mens geheel verderven, zo zendt Hij zijn Eniggeboren Zoon, Hem even gelijk in majesteit en heerlijkheid, in de wereld, in de staat van een dienstknecht, om des mensen zaligheid uit te werken en Hem voldoening te geven. Daarom kwam Christus in de wereld, om zondaren zalig te maken.

Er waren twee grote hinderpalen in de weg van des mensen zaligheid, die het de mens onmogelijk maken; *de ene is Gods gerechtigheid, de ander is des mensen zonde.*

Die twee moesten voldaan of geweerd worden, eer daar toegang kon zijn om een zondaar zalig te maken. Het vonnis van Gods gerechtigheid is uitgesproken over alle mensenkinderen: de dood is tot allen doorgegaan, een vonnis des doods en der verdoemenis. Wanneer nu Gods gerechtigheid en getrouwheid in deze bevonden is, hoe sterk een partij meent U, dat deze moet zijn? Welke macht kan dit gevangenhuis van Goddelijken vloek verbreken, en een zondaar verlossen van onder de hand der gerechtigheid?

Gewis daar is niet uit te komen, voordat de laatste kwadrantpenning, die men schuldig is, betaald en volkomen voldoening gegeven is voor al het ongelijk.

Nu was gewis de verlossing der ziel voor eeuwig opgehouden, zij is zo kostelijk, dat geen schepsel iets geven kan tot verwisseling daarvoor, ten ware Christus Jezus in de wereld gekomen was; een, die machtig was, die wijnpers des toorns alleen te treden en zijn leven tot een rantsoen, in waarde ver boven de ziel, te geven, en de schuld der zonden, die wij bij God hadden, te betalen. En gewis, Hij was tot dit einde wel voorzien, Hij was een, die tot zulk een einde recht geschikt en bekwaam was; een mens om het, in onzen naam te ondernemen, en God, om het in zijn eigen kracht te verrichten; een mens, opdat Hij mocht worden, onder de Wet, en vernederd tot de dood des kruises, opdat Hij het gebod zou gehoorzamen en de straffen dragen; die ons toekwamen, en dit alles verheven werd boven de waardij van geschapen daden of lijden, door die Goddelijke natuur; deze maakte zijn gehele mensheid en al wat daardoor of daarin geschiedde welriekend; deze stelde het stempel van de Goddelijkheid op alles, en gaf een oneindige waardij aan de munt. Van eindige gehoorzaamheid en lijden. Zo heeft Hij in zijn eigen persoon, door in de wereld te komen en te doen en te lijden in de plaats der zondaren, de eerste grote hinderpaal uit de weg genomen; Hij heeft de hoge muur van Gods gerechtigheid, die de zondaar rondom ingesloten had, geslecht, en haar volkomen eis heeft Hij voldaan, door de prijs te betalen, zodat er niets aan Gods Zijde was, om te beschuldigen of te veroordelen, om onze zaliging te verhinderen of te stuiten.

Maar dan is er een diepe gevangenis of duister hol van zonde, waarin de zondaar is opgesloten en in ketenen van zijn eigen lusten bewaard, tot de tijd der, eeuwige duister. nis. En als de hemel door Christus dood geopend was, zo zou dit een zondaar weerhouden van in te gaan.

Daarom, Jezus Christus, die zelf in de wereld kwam, om de gerechtigheid te voldoen, en haar eis af te wenden, opdat er geen verhindering van die kant zou zijn, zendt zijn krachtige Geest bij het woord uit, om arme gevangen zondaars te verlossen, om de muur van onwetendheid en blindheid af te breken, om de hogen toren van goddeloosheid en vijandschap tegen God neer te werpen, en om onze lusten, die ons in dienstbaarheid hielden, gevangen te nemen en in ketenen te sluiten. En gelijk Hij de hemel toegankelijk heeft gemaakt door zijn eigen persoonlijke gehoorzaamheid en zijn lijden, zo maakt Hij de zondaars gereed en vrijwillig, om in de zaligheid in te gaan, werkende door zijn Geest in hun personen. In het ene had hij God, als het ware, tot een partij, en Hem heeft Hij zo ver voldaan, dat er een stem uit de hemel kwam om het te getuigen: *Deze is mijn geliefde Zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb.* Daarom heeft Hem God tot getuigenis hiervan uit de doden opgewekt.

In het andere had hij de satan en des mensen boze natuur tot zijn partij, en deze moest Hij overwinnen en ten onderbrengen; deze moest Hij meester worden, eer wij konden zalig worden. Waarlijk een verbazend werk en een groot werk, twee zulke tegengestelde en ver van elkander staande partijen, een heilig en rechtvaardig God en

een zondig en oproerig schepsel samen te brengen en deze beide te nemen als partijen, opdat Hij die beide zoude verzoenen.

Nu, mijn geliefden, wat denkt gij hiervan, dat zulk een heerlijk Persoon van de hemel is gekomen, tot een zo heerlijk werk, als de zaligheid der zondaren is?

Ik twijfel er niet aan, het zou u zeer aangenaam zijn; indien u uw ellende kende, en uw ellende kennende, zou gij niet nalaten dit aan te nemen, indien u geloofde, dat het een waarachtig en getrouw woord was.

Ik bevind, dat een van deze twee de grote hinderpaal is in de weg, dat de zielen geen voordeel krijgen door zulke blijde tijdingen; óf de volstreckte noodzakelijkheid en voortreffelijkheid van het Evangelie wordt niet in aanmerking genomen, óf de waarheid en dadelijkheid er van wordt niet geloofd; óf de mensen beschouwen niet de schoonheid, die er in is, óf zij zien het licht der waarheid daarin niet; óf daar is niets ontdekt, om hun genegenheden te lokken, óf daar wordt niets gezien, om hun verstand te overreden. Daarom blaast de apostel, als het ware, de trompet in de aanvang, eer hij dit blijde nieuws verkondigt en hij prijst het allen mensen aan, als een waarachtig en ge. trouw woord en als aller aanneming waardig.

Daar is hier de hoogste waarheid en zekerheid, om het verstand te voldoen, het is een getrouw woord, en hier is ook het hoogste goed, om het hart te verzadigen, het is aller aanneming waardig. Indien u nu dadelijk uw verloren en ellendigen staat beseft, zo kunt gij niet nalaten, de verrukkende goedheid in hetzelfde te beschouwen en u kunt die niet beschouwen, voor dat u het andere, namelijk de waarheid en zekerheid ervan, eerst ziet.

Vanwaar komt het, bid ik u, dat zo veel zielen nooit opgewekt worden, door de voorstelling van deze dingen in het Evangelie, dat de rijkdom en schoonheid der zaligheid in Jezus Christus hen niet eens beweegt? Is het niet, omdat er geen levendig besef is van haar ellende, zonder Hem?

Opwekkende brief, over de wandel van de vromen met God, en over hun onkunde en blindheid omtrent God

Door Robert MacWard

Waarde en lieve Vrienden!

Ik heb de uwe ontvangen, die ik aanzag, welke gedacht en u er ook van moogt hebben, als een bijzonder bewijs van genegenheid en eerbied, die gijlieden mij niet schuldig waart, daar ik zo weinig heb gedaan, om dezelve te verdienen, en niet in staat ben, om verbintenissen op ulieden te leggen; maar het is een liefde, die het .naast komt bij het oorspronkelijke en volmaakte Voorbeeld, welke, daar zij niet is ontstaan op grond van waardigheid, zo ook niet verkoeld noch geblust wordt door vele wateren van onvolmaaktheden en gebrek aan verdienste in de persoon, aan wie zij besteed wordt. En het is een hoog blijk van zuivere en onbevleete godsdienst voor God, en een bewijs van christelijkheid in haar leven en kracht, als de liefde, die door de hemel ontstoken is en daarom een vlam Gods genoemd wordt en in het harte opwelt tot Jezus Christus, tot zulk een springvloed oprijst, dat ze tot allen overvloeit, die ook maar de minsten trek van zijn beeld in zich te hebben.

Ik ben getuige geweest van vele dingen onder ulieden en anderen van zijn dierbaar volk, in die plaats, zowel predikanten als bijzondere christenen, die een zeer hoge plaats in mijn achting en genegenheid tot ulieden hebben veroorzaakt; mijn hart verwijt mij geen veinzing, indien ik zeg, dat gijlieden in een zo arme woning als mijn hart is, een plaats hebt. En al ware het een beter en liefelijker woning, dan het helaas! nu is, zo zou ik het toch steeds een te slechte onthaalplaats rekenen, voor welke uw Heer en Meester een (logis) huisvesting bereid heeft, dat u woont in zijn hart, en geschreven zijt op de palmen Zijner handen.

Ik kan niet loochenen, of het is in waarheid alzo, dat onder al de grote blijken en bewijzen, van dat u uzelf aan de Heere gegeven hebt, en waarlijk verliefd zijt op zijn beeld, in wie gij het ook bemerkt, het meeste blijkbaar was hetgeen in ulieden openbaar werd omtrent de grote dienstknecht en belijder. van; Jezus Christus, N. N. die met recht waard en lief was aan al de heiligen. Als ik gedenk aan de, overvloedige genegenheid die gijlieden jegens hem betuigd hebt, door uw veelvuldige droefheid, en menigte tranen en door uw vermenigvuldigde bewijzen van christelijk medelijden en tederheid omtrent de weduwe en de wezen, waarin gij als overdadig zijt geweest, zo kan ik ulieden niet anders aanzien dan als lieden, die, uw zielen gedeeld hebt tussen Christus en zijn heiligen, en die een welgevallen hebt in de gedachten, dat zulk een rijk loon voor u bereid is door Hem, die niet onrechtvaardig is, dat hij dit, uw werk en deze arbeid der liefde zou vergeten, die u voor zijn Naam getoond hebt; indien Hij een beker koud water gegeven door de hand van een, wiens hart door liefde tot Hem verwarmd is, niet wil vergeten, hoe moeten dan de dingen, door ulieden gedaan, Gode een welriekende reuk zijn, en een aangename offerande?

Gelijk gezegd werd van Arauna 2 Sam. 24.:23, dat hij gaf als een koning, zo mag ik van ulieden zeggen en van de anderen van Zijn volk in die plaats: gijlieden geeft als koningen. Nu die zijt gij ook; *want gij zijt Gode gemaakt tot koningen en priesters.*

Maar misschien heeft Hij, die geboden heeft, dat men de linkerhand niet zou laten weten, wat de rechterhand doet, bijzonder in het mededelen tot de nood der heiligen, u ook dit stuk van christelijke matigheid geleerd, dat u in vergetelheid begraaft, wat u

gedaan hebt, en zo moogt gij licht afkerig zijn van deze dingen te horen, of die opnieuw op te halen; maar indien Christus veel van zijn eigen heerlijke en grote daden wil uitlaten, daar. Hij gewag wil. maken van de twee weduwpenningkens. En indien de apostel, God en de Vader onzes Heren Jezus, Christus dankt, altijd biddende voor de Kollossensen, nadat hij van hun, geloof in den Heere Jezus en, van hun liefde tot al: de heiligen gehoord. had, zo zal het niet onvoegzaam voor mij zijn, een eerlijk gewag te maken van zulke lofwaardige zaken, die ik niet alleen gehoord maar gezien heb in ulieden.

Maar al zou ik. daarvan zwijgen, hetwelk ik besluit niet te doen, wanneer het gewag maken daarvan kan dienen tot aanprijzing van de genade Gods, die aan u verleend is, zo weet ik, dat Jezus Christus, als Hij u roepen zal om te komen en te beërven het koninkrijk voor ulieden bereid, dezelve voor mensen en engelen zal uitroepen; Hij zal dan niet zeggen, u deed het aan zulk een vreemdeling, of gij deed het aan zulk een verdrukte, *maar gij deed het aan Mijn broederen, ja, u deed het aan Mij.*

Maar voor het tegenwoordige zal ik aflaten, van iets meer daarvan tot ulieden te spreken en ik zal wensen liever van u tot Hem te spreken, om wiens wille gij het gedaan hebt, opdat Hij u moge bewaren in Zijn liefde tot de dag zijner verschijning, en Hij u geve zo menigvuldige en volle bekendmakingen van zijn eeuwige vriendelijkheid jegens u, dat ze alle twijfelingen en bekommerende achterdocht omtrent Zijn liefde tot u van eeuwigheid en zijn volharden in die liefde jegens u tot in alle eeuwigheid, mogen verdrijven.

Maar ik vrees, dat u iets anders van mij verwacht, iets, dat u mocht opwekken tot de betrachting van heiligheid en u mocht aanmoedigen om in die loopbaan te lopen, die u voorgesteld is; iets, dat u nacht en dag mocht vlijtig houden in het werk, om uw ziel gelijkvormig te maken aan Hem, aan wiens beeld al Zijn volk uitverkoren is gelijkvormig gemaakt te worden, hetwelk alleen godzaligheid mag genoemd worden. Maar helaas! mijn onbekwaamheid, om uw verwachting in deze te voldoen, moest, zo ik er op zag, gelijk ik behoorde, mijn aangezicht met schaamte en mijn hart me t droefheid vervullen. Indien gijlieden zelfs uw oog laat gaan over mijn onwaardige wijze van spreken over de Goddelijke verborgenheden, zo kunt gij weinig ten uw nutte en tot uw voordeel van mijn pen verwachten. Maar al kon ik een eeuw lang spreken en veel boeken tot last voor de aarde uitspinnen, zo zou toch een aanschouwen van Hem, in wie 's oogleden de zaligheid is, en die al de einden der aarde geboden heeft naar Hem te zien en behouden te worden, oneindig meer kracht en gewicht van overreding hebben, om u te doen zingen in de wegen des;Heren, en om u te doen lopen, zonder moede, en te doen wandelen, zonder mat te worden.

En daarom al wat ik voor het tegenwoordige zal zeggen, en och of ik wiste, hoe dat tegen u te zeggen, en het in mijzelf in praktijk te brengen, is alleen, dat ik ulieden mocht bidden, om uw verblijf te gaan nemen bij Hem, en om op Hem te zien, die het afschijnsel is van des Vaders heerlijkheid, totdat uw oog uw hart bewege, en uw hart uitga uit uw oog, om Hem in uw ziel te omhelzen, als onvergelijklijk. Overweegt zijn volmaaktheden, totdat u, uw ziel verrukt vindt door zijn voortreffelijkheden, en gedwongen om een scheidbrief te geven aan al uw andere lievelingen, opdat Hij alleen als een bundelke mirre tussen uw borsten mag vernachten. Denkt aan Hem, totdat gij uw zielen verzadigd vindt, als met merg en vettigheid.

Helaas! wij doen onze zielen verkwijnen, en hongeren dezelve ter dood toe uit, bij onze gebroken bakken, wenende over ons gebrek, en uitroepende: *onze magerheid!*

onze magerheid! Onze klachten over armoede hebben vele heimelijke twistingen tegen God in zich verborgen, alsof Hij ons een dorre woestijn en een land van uiterste donkerheid ware, daar het in waarheid, indien wij zijn klachten over ons konden horera of beseffen, zou bevonden worden, dat wij de Fontein der levende wateren hadden verlaten en onszelf droge bakken hadden uitgehouwen, waarin wij, al zouden wij zo diep graven als de hel, nochtans na al onzen arbeid en moeite, niet één druppel zou kunnen vinden, om de dorst van onze zielen te lessen, of om het uiterste van Onze tong te verkoelen, die van het vuur van gebrek verzengd kon zijn; gelijk de bak, die wij graven, ledig en droog is, zo is zij ook een gebroken bak, .en daarom zou zij niet kunnen houden, hetgeen ons gelukzalig kon maken,,al bevatte zij dat.

Onze tijd, die wij hadden moeten doorbrengen in een wandel met Hemzelf, wordt verkwest, en verloren in het najagen van vliedende schaduwen en leugenachtige ijdelheden, welke op haar best genomen, als zij bezeten worden, bevonden worden niet anders te zijn dan valse gelijkenissen van het wezenlijk goed; wij teren onze zielen uit, en worden van dag tot dag magerder, terwijl er brood genoeg in overvloed is in onzes Vaders huis. In plaats van onze mond wijd open te doen, om uit de volheid te ontvangen van Hem, die de begerige ziel verzadigt en de hongerige ziel met goederen vervult, voeden wij ons met as, en vullen onzen buik met de oostenwind.

Wij zoeken bevrediging, zonder die te vinden, omdat wij ons inbeelden, dat wij die vinden zullen, afgezonderd van Hem, die de Fontein is van oneindige voortreffelijkheid en eeuwige vastigheid. Wij trachten zoetheid te zuigen uit de dingen, die niets smakelijks in zich hebben, en zo zijn wij na al ons zoeken en zuigen, ziek van ledigheid. Of; indien wij vervuld worden, dan is het met angst, vanwege het missen onzer hoop; het is een beker met gal en alsem, die aan de mond van ieder gezet wordt, die al zijn fontein in God niet heeft.

Maar indien wij zo wijs wilden zijn, dat wij ons onttrokken van die dingen, die onze harten betoverd en afgetrokken hebben, en wij ons van dezelve af hielden, om bij God te wonen, en om eens voor al en voor eeuwig onze gevestigde woning te nemen en te verblijven nabij deze springende Fontein van eeuwige vertroosting; hoe zouden onze zielen met vermaak aangedaan en welriekend worden, en zich baden in zuivere wellusten, die een volmaakte volheid, en alles-overtreffende zoetheid in zich hebben! O hoe droevig is het te denken, hoe weinig wijzelf met dat besef van de Godheid wandelen! Hoe zelden zonderen wij ons af van het geraas der wereldse bezigheden, om de tijd te hebben, en met onszelf alleen te zijn, om met God te spreken! Hoe zeldzaam is het voor ons, ons te vermaken, door te blijven staan bij de gedachten aan Hem!

Hoe weinig van onze tijd wordt doorgebracht met die Goddelijke alleenspraken; waarmede wij onze zielen in het verborgen behoorden te onderhouden! De apostel, sprekende van de goddelozen, Efése 5: 12, zegt: *het is een schande ook te spreken van die dingen, die door hen geschieden in het heimelijke.* Maar is het van ons niet even waar, dat het een schande is, zelfs terug te zien naar die dingen, die van ons in het verborgen gedacht worden. Ons spreken met ons eigen hart in onze eenzaamheid geeft te kennen, dat als wij met onze zielen samenspraken, God niet in het gezelschap is. Hoe behoorde dit door ons beklagd te worden, daar wij van zulke treffelijke zaken met onze eigen zielen te spreken hebben, zaken, die ons engelengesprekken zouden opleveren, ja de hoogte, diepte, lengte en breedte van de liefde Gods tot verloren zondaars, die alle kennis en bevassing te boven gaat, deze nochtans in een diepe vergetelheid worden begraven!

De meeste mensen vergeten de eeuwige God, die boven hen is, en die onsterfelijke zielen, die binnen hen zijn; want indien het zo niet ware, zouden wij iedere zaak beneden God, aanzien, als beneden de liefde onzer zielen, die oorspronkelijk geformeerd waren met een vatbaarheid, om God te genieten; wij zouden deze dingen aanzien, als onzen tijd en onze gedachten onwaardig.

Neemt al wat in andere dingen te vinden is, hetzij gezamenlijk, hetzij elk alleen, hetwelk onze gedachten zouden ophouden, en onze harten vervoeren; neemt aan, iemand verkwikte zich voor een tijd in de groene paden van verwelkt vermaak, of vermaakte zich in de heerlijke ellenden van stervende eer, of nam genoeg voor zijn zinnen, door zijn ziel weg te werpen, om een arme winst te doen van grote rijkdommen, zo zou toch zijn geest binnen hem nooit tevreden, nooit gerust zijn. Een veelheid van die dingen in hun hoogste volmaaktheid kan een roepende ziel niet stillen; altijd vindt zij zich, zelfs als zij al deze dingen gevonden heeft, op zijn best genomen, in het Paradijs van een dwaas. Als zij; door de wereld heeft heen gezworven, zo bevindt zij die maar een huilende woestijn van droefheid te zijn. En na al haar moeilijke pogingen, om zich daarin een nest te maken;, ontboezemt zij dat droevig woord: nu moet ik opstaan en heengaan; want dit is de plaats mijner rust niet, aangezien zijzelf een bewegende zaak is; zij kan mij geen rust geven.

Indien iemand tot een monarch was gemaakt, en gekroond met de oppermacht der gehele wereld, zodat hij niemand hem gelijk had in vermogen, en hij alleen reed op de hoogten der aarde; ja, indien wij die onmogelijke onderstelling mogen maken, neemt aan hij ware daarenboven meester gemaakt van de bewegingen van zon, maan en sterren, nochtans zou een rusteloze ziel zeggen: dit alles is maar ijdelheid; ik. ben nog niet hoog genoeg, om godzalig te zijn; dit bed is te kort, dan dat ik er mij op zou kunnen uitstrekken, en dit deksel is te smal, dan dat het mij voor de koude zou kunnen bewaren. Steeds zou zij zwerven en wenen vanwege haar ledigheid en gebrek; zij zou de ingewanden der aarde openhalen en zou in de diepten ingaan, en naspeuren buiten deze zichtbare hemelen, om nige verborgen voortreffelijkheid te vinden, om zich volkomen te verzadigen; zij zou nooit een gezang van rust zingen, voordat zij God gevonden had en zichzelf verloren had in de grondeloze Oceaan van Zijn oneindige en onnaspeurlijke volmaakheden.

Het is onmogelijk, dat deze stoffelijke wereld en haar volheid, het eigen deel zou kunnen zijn van een zo volmaakte natuur als de ziel des mensen is, of dat zulk een Goddelijke vonk zou ophouden naar boven te stijgen, totdat zij zich gevoegd had bij die oneindige vlam der heerlijkheid. en majesteit, waaruit zij eerst nederdaalde en haar oorsprong had. Indien iemand Salomo's kunst had, om de gehele schepping op de pijnbank te plaatsen, om haar een belijdenis af te persen, waar die kostelijke Parel, namelijk vergenoeging voor de ziel des mensen, verborgen lag, - de schepselen zouden bij ede verklaren, dat zij alleen van haar gerucht gehoord hadden, maar dat ze in het land der levenden niet te vinden was.

Ja, laat Salomo ter zijde gesteld worden als een onnozele en onwetende, hoewel wat kan enig mens doen, die achter die koning komt? Zekerlijk nauwelijks datgene, wat hij reeds gedaan heeft; want hij ging tot in de eerste fonteinen van de zee der natuur, en wandelde in de naspeuring van haar diepte. En toen hij door induiken zich bijna verdronken had, vond hij op de grond niets dan ijdelheid, en hetgeen daar nog buiten was, liet hij met dit woord staan: *Ik zeide, ik zal wijs zijn, maar het was verre van mij, hetgeen ver af is, en uitnemend diep, wie kan dat uitvinden?*

En laat ons een raad der engelen samenroepen, laat de kunst der engelen gebruikt worden, om uit het Heelal der wereld de kracht of het pit te trekken, en het merg

daaruit te wringen, zo zou nog het uittreksel daarvan verreweg meer droesem van geest in zich hebben. Ja, daarin zou niets gevonden worden voor de ziel, om van te leven; niets dan hetgeen door zijn zuurheid de tanden van de eter stomp zou maken.

Indien enig mens ware gemaakt tot een middenpunt waarin al de geschapen volmaaktheid samenkwam en in één vloaide, en hij dezelve zo geheel tot zich alleen samentrok, dat hij niemand zou hebben, die met hem deelde, - helaas! die arme mens zou, niettegenstaande dat alles, niet gekomen zijn in het gezicht van de kust der ware gelukzaligheid. Wat kunnen rijkdommen daartoe helpen? Kunnen zij hem goed doen in de dag des toorns? Nee, zegt de wijze man Spreuk. 11: 4. De verbolgenheid van een toornig God zal zijn ziel ras ver brengen van de vrede in het midden van zijn volheid. Indien u een medicijnmeester kon vinden die de kunst geleerd had van het *aurum potabile*, het drinkbare goud te maken, hetwelk gezegd wordt een uitstekend geneesmiddel te zijn, indien het gemaakt kon worden, nochtans zou het niet één minuut verlichting kunnen verlenen aan een ziel, die met inwendige verschrikking op en neder gedreven werd.

Indien de pijlen des Almachtigen in iemands ziel drongen, en zijn geest het venijn daarvan uitdronk, zo zou het, als hij al het goed van zijn huis wilde geven, om een verzachtend middel te kopen, ten enenmale versmaad worden; hij zou in die ure bevinden, dat zijn goud, hetwelk hij tot zijn god gemaakt had, een ellendige trooster, en, een nietige medicijnmeester was.

Indien de Heere met bestraffingen een mens kastijdt wegens de ongerechtigheid, zo doet Hij zijn bevalligheid vergaan, gelijk een mot; kunt gij uw ziel redden van het zwaard der gerechtigheid, door uw schatten te ontledigen? *Nee, zegt Elihu; zal Hij uw rijkdommen achten? Nee, noch uw goud, noch al de sterkte van uw vermogen,* Job 36: 19.

Hij, die de rijkdommen maakt tot zijn sterke toren, zal eens ras bevinden, hoe korte tijd hij machtig is het uit te houden tegen een belegering, wanneer de verschrikkingen Gods zich in slagorden tegen hem stellen, en zich rondom zijn tent legeren. Een vuur dat niet aangeblazen is, zal zijn wonderboom, al is hij van goud verteren. En als hij geen schaduw heeft, om zijn hoofd te bewaren voor de brandende hitte van de toorn Gods, zo zal hij brullen vanwege de ongerustheid zijns harten, en uitroepen: mijn ziel is des levens moede! Of wat kunnen de geschilderde en verrotte gemakkelijkheden doen, om deze pijn te verzachten? Kan de mens zijn droefheid uit haar gelaat uitlechten, vanwege enig genoegen voor zijn zinnen, wanneer daar een prikkel in zijn ziel is?

Neen! Toen Belsazar zwom in vleselijke wellusten, en zich verkwikte met werelds vermaak; toen hij gehele bekers wijn uitdronk, die het hart van de mens vervrolijkt, hoe ras waren nochtans de snaren van zijn instrument gebroken, en zijn muziek verkeerd in een droevige schrik! Zijn hart bestierf in hem als een steen, in het midden van zijn drinkbekers en metgezellen. Hoe veranderde zijn gelaat! Hoe werden zijn gedachten ontsteld! Hoe werden de banden zijner lendenen los! Hoe stietten zijn knieën tegen elkander! Hoe verdween zijn grootsheid en koninklijke pracht gelijk rook, bij de verschijning van een handschrift op de muur, hetwelk zijn schuldig geweten overschreef op zijn hart!

Nu kon het koninkrijk, de majesteit, heerlijkheid en eer, die hij van Nebucadnezar had, zijn geest niet sterken tegen de aanvallen, die daarop gedaan werden, noch zijn aangezicht vrolijk maken. Zijn huisgenoten waren zijn vijanden geworden, gewis die vijanden, welke binnen in hem waren, en toen kon geen uitwendig geneesmiddel, hoewel samengesteld uit de bestanddelen van vermaak, voordeel en verhoging, kalmtte

voortbrengen, noch rust scheppen, noch het onweder stillen, hetwelk de stormwind dier woorden aan de wand in zijn ziel verwekt had.

O, het is een verbazingwekkende zaak er aan te denken, welke zwaarheid daarin is onze genegenheden te spenen van deze dingen, en onzen weg te betuinen met doornen om het pad van deze liefhebbers niet te zoeken; welke zwaarheid daarin is, onze gedachten te weerhouden, om te zwerven in deze woestijn van ijdelheid, en onze zielen te gewinnen aan een ernstige overdenking van God, om vermaak te scheppen in Zijn Woord, waarin wij onze zielen mogen verkwikken, door te drinken uit deze rivieren, die voor ons geopend zijn in *de Schriften, waarin de rivier Gods loopt, die vol water is.*

Dit is de rivier, waarvan de beken de gehele stad Gods verkwikken.

Dit zijn de borsten van zaligheid en vertroosting, welke, indien zij gezogen waren door geloof, en ingezwolgen door overdenking, aan de ziel ene volheid van koninklijke lekkernijen zouden opleveren, en een vette maaltijd, zoeter voor de smaak, dan honig voor de mond.

Welk een gemakkelijke wandel zou het zijn, zich te onttrekken van alle gevoelig vermaak, waarin de mensen verzonken zijn, en dit uit te sluiten en uit te drijven uit de ziel en uit het gezicht, en op en neder te wandelen in zijn Naam, naar het woord van Zach. 10: 12. Op en neder te gaan tussen de specerijbeddekens, die bezaaid en gezet zijn aan iedere hoek van deze hof.

O, hoe welriekend zijn zij voor de reuk, hoe zoet en aangenaam voor de smaak en hoe gemakkelijk voor het oog! deze hof Gods, ik meen de Heilige Schrift, te maken tot onze uitspanningsplaats, waar de boom des levens groeit, hebbende twaalf vruchten, gevende elke maand zijn vrucht, terwijl de bladeren van de boom zijn tot de genezing der volkeren, en de rivier des levens daardoor loopt, indien iemand van haar wateren drinkt, zo zal hij zijn armoede vergeten en zijn ellende niet meer gedenken. Hoe heerlijk ware dat!

Zullen wij verkiezen te wandelen in de dorre woestijn, in de zandige wildernis van geschapen ijdelheden, om ons te wentelen in de vuile gemakelijkheden van deze mesthoop, daar wij geroepen worden om met Hem te wandelen? Kunnen wij denken aan onze beestachtige gedragingen, zonder schaamrood te worden? Kunnen wij zonder verontwaardiging over onszelf ons te binnen brengen ons kleinachten van de hoogste aanbiedingen Gods? Kunnen wij zonder afgrijzen en verfoeiing gedenken, hoe onze harten zich verenigen met, en kleven aan deze verfoeilijke dingen? Ach dat juist dit schandelijke, dit vervloekte bij Zijn volk moet gevonden worden, namelijk, dat haar koude zijde hemelwaarts en Godswaarts ligt, en dat de warmte van haar genegenheden en het uitgelezenste van haar gedachten besteed wordt aan andere dingen!

Ik acht dat de Heere, door de ziel zijns volks te vervullen met angst, zelfs te midden van het zoetste van alle wereldse genietingen, en door een scheiding te maken tussen hen en hun boezemzonden, handelt met hen, gelijk mensen plegen te doen met sommige schepselen, die hollen onder de aarde hebben. Daar is geen middel om hen daaruit te drijven, dan door hen uit hun hollen te roken.

Zo zeg ik, dat Zijn volk Hem een soort van noodzakelijkheid oplegt, om evenzo met hen te handelen, daar zij, gelijk aardse wormen in de aarde zijn gekropen, en hun genegenheden nederwaarts hebben doen dalen, daar zij moesten gesteld worden op de dingen, die boven zijn. En als zij de Leidsman hunner jeugd vergeten hebben, en de schoot van een vreemde omhelsd hebben, zo zet Hij hun huis in een vlam, en verbrandt het voorwerp van hun vermaak tot as. Als zij dan bijna onder het puin

versmachten en door de rook verstikken, kruipen zij uit hun hol en komen naar buiten, om de vrije lucht te scheppen; zij verlaten hun rokerige spelonk en wandelen met de Koning op zijn galerijen, en verkeren met Hem in zijn hoven; dan verlustigen zij zich in de gedachten aan God en aan zijn beminnelijkheid; hun ogen, die te voren verblind waren door de scherpen rook van hun eigen vuur, worden opgeklaard en verkwikt door het gezicht van dat beminnelijke, en zielverrukkende voorwerp, *GOD, verzoenende de zondaars met zichzelf in Christus.*

O, waarlijk, dit licht is zoet, en het is een gemakelijke zaak voor de ogen, deze Zon te aanschouwen!

Helaas, hoe velen van die weinigen, die christelijkheid hoger voordoen dan anderen, ja zelfs van degenen, in wie iets van de wortel der zaak is, zijn nog verzonken in de drek van godverloochening, en begraven in het graf van en opmerkzaamheid en vergetelheid van God! Gewis, zo wij onszelf tot rekenschap wilden roepen, en onze eigen harten ondervragen, indien wij ons die vraag voorstelden: "is er een God?" wij zouden bevinden, welke onwetende mensen wij zijn, zelfs in de eerste vraag van de Catechismus. Die aardsgezindheid, die hoogmoed, die drift, die menigte van begeerlijkheden, die over ons heersen en geen opperhoofd erkennen, dat gebrek van verloochening aan de aardse dingen, die wij niet kunnen missen, of wij zijn terstond aan het treuren, alsof wij volkomen ellendig waren, en wij klagen alsof wij reeds in de voorsteden der hel waren, en die wij niet kunnen hebben en genieten, of wij drinken zoveel van deze modder, dat wij daarmee vergiftigd worden, en dan zingen wij in onze dronkenschap en dromen alsof wij in de voorsteden van de hemel waren.

Ik zeg, deze dingen zijn metterdaad een verklaring, die uitgesproken wordt voor de wereld, dat de mensen in hun hart zeggen, en fluisteren in het oor hunner ziel: daar is geen God. Och, *deze wortel van bitterheid betoont zich in onze boezem te zijn door onze gedragingen.*

Indien er een God is, en indien wij voorwenden, dat Hij onze God is, waarom is Hij dan zo weinig, indien ook maar enigszins, in onze gedachten, van de morgen tot de avond? Waarom gaan wij dagelijks zo weinig met Hem om? En waarom vernacht Hij niet als een bundelke mirre tussen onze borsten? Indien Hij niet in onze gedachten is; indien de begeerte onzer ziel niet tot Hem is en tot de gedachtenis van zijn Naam; indien wij met onze zielen Hem niet begeren in de nacht; indien wij met onzen geest, die in het binnenste van ons is, Hem niet vroeg zoeken; indien wij naar Hem niet dorsten, gelijk een hert naar de waterbeken, en indien wij niet enigszins bezwijken vanwege zijn afwezen, zo is Hij voor ons, alsof Hij er niet ware, en wij zijn voor Hem, gelijk degenen, die God vergeten hebben.

Een hart dat God niet eerbiedigt, een hart dat niet vervuld is met zijn beminnelijkheid, een hart dat andere dingen niet uit zijn binnenste werpt en niet gaarne zich onttrekt van het zoetste van alle aardse gezelschappen, om alleen met God te wezen, is een hart, hetwelk verloochend heeft, dat Hij alleen voortreffelijk is, en hetgeen aldus, naar zijn oordeel verloochent dat Hij is. Hij, die zonder eerbiedigheid en aanbidding des harten, gewag kan maken van zijn heiligen en vreselijke Naam; hij, die Hem een zielloze dienst en een gedaante of uiterlijke vertoning van godsdienst durft opofferen; hij, die zich in zijn naderen tot God gedraagt, alsof hij een afgod diende, en die in zijn gewonen wandel zich gedraagt jegens zijn afgoden, alsof die God waren, deze heeft geloochend dat God is, die Hij is.

Ach, zelfs ons zoeken van God en onze heilige plichten, zonder een diepen indruk van

zijn heerlijke majesteit in onze zielen, zonder een diepe en behoorlijke opmerking, dat die God, die wij dienen, in waardigheid en heerlijke voortreffelijkheid oneindig is boven de gezangen der Serafim, en boven de aanbidding der engelen; ik zeg, zelfs onze godsdienst, als dit er aan ontbreekt, en daarin gemist wordt, is een bewijs van onze godloochening en onwetendheid!

Gedenkt, dat bid ik u, mijn lieve Vrienden, dat dit aangegeven wordt als het rechte merkteken en livrei van een van een heilige, en dat dit voorgesteld wordt als het ken-teken en karakter, waardoor hij voor God onderscheiden wordt van allen, die ijdel jegens Hem voorwenden godsdienstig te zijn, Mal. 3: 16, dat hij een is, *die aan Zijn Naam denkt*.

O, daar is een bijzondere nadruk in dat woord: *hij gedenkt aan Zijn Naam*, het betekent meer dan of Hij alleen gezegd had: hij denkt aan de Heere; het geeft zulk een kennis en opmerking van God te kennen, waardoor de gedachten op een gezegende wijze gevangen gehouden worden, in de uitgangen tot zijn Naam of zijn onvergelykelijke volmaaktheden, zodat zij geen gelegenheid hebben, om af te zwerven; het geeft ene standvastigheid te kennen in de werkzaamheid der gedachten en het hoogste vermaak in die standvastigheid; het is, zo aan Hem te denken, dat men nevens Hem niets waardig acht, om aan te denken; zó aan zijn Naam te denken, totdat de ziel een soort van een Bijbel wordt, waarin de overdenking op ieder blad de heerlijke Namen Gods heeft afgedrukt; het is zijn voortreffelijkheden diep in te zien en te overwegen, totdat die in de ziel gedrukt zijn, totdat er in dat gehele boek, hetwelk in uw boezem is, niet één wit blad is, hetwelk niet met God vervuld is; het is aan Hem te denken, totdat gij er toe gebracht zijt, om Hem te schatten, en verre te stellen boven alles, waaraan men nevens Hem denken kan; het is uzelf aan de gedachten van zijn Naam zó te gewennen, totdat die Naam voor u wordt als een olie, die uitgestort is.

Met één woord, het is dit: als de ziel met haar gedachten de aarde is doorgegaan en de Hemel doorgereisd, zo ziet ze niemand Hem gelijk. Hem heb ik in de hemel. En dan zegt de psalmist, en zo gij vraagt wie Hij nevens Hem op de aarde wilde hebben, voegt hij er bij: *nevens U lust mij niets op aarde*. Als de ziel haar schatten oprekent, en haar juwelen opmaakt, zo acht ze alles nevens Hem slechts drek. Zij heeft niets, hetwelk zij uitnemend schat, niets dat zij een juweel noemt of acht, *dan God in Christus*.

Nu gelijk zulk een ziel wanneer zij de hemel doorzoekt, geen juweel vindt nevens God, evenzo vindt God, indien ik zo mag spreken, als Hij de aarde doorzocht heeft, geen juweel dan die ziel, die zulke gedachten van zijn Naam heeft. *Zij zullen de Mijnen wezen, zegt Hij, als Ik Mijn juwelen opmaak*. Zij kennen al Zijn namen niet, ja, zij kennen niet één van zijn namen met enige onderscheiding. Hij is onbegrijpelijk in ieder van zijn namen; maar o, hoe wel tevreden zijn zij, om verdronken te worden in deze diepte en zich te verliezen in dit onderzoek, als wetende, dat zij nooit gevonden hebben, dat zij zochten, voordat zij zich in dat onderzoek verloren hebben, en gezien hebben, dat zij na hun onderzoek Hem niet kunnen uitvinden tot de volmaaktheid, of dat ze de volmaaktheden van Hem niet kunnen uitvinden, die zij gevonden hebben.

Zij kunnen niet zeggen, *hoe Zijn Naam en de Naam Zijns Zoons is*. Maar zoveel weten zij van zijn Naam, zoveel hebben zij in hun onderzoek gezien, als genoegzaam is, om hun ziel in verwondering weg te voeren, en om haar, terwijl zij het gezicht van Hem houden, in een verrukking van blijdschap te brengen. Zij zien maar weinig van dat vele, hetwelk te zien is. Want helaas! onze gedachten van de Allerhoogste zijn laag en

bepaald, wanneer zij ten hoogste verheven, en ten uiterste uitgestrekt zijn, maar zij zien dit, dat wat ook goed, groot, vermakelijk en nuttig genoemd wordt en daarvoor onder de mensen doorgaat, bij Hem vergeleken, alle lieflijkheid en luister verliest. Het krimpt alles in tot niet, of zo het enigszins verschijnt, komt het als zwart voor, wanneer het gelegd wordt nevens zijn onvergelykelijke schoonheid. Die namen van goed, vermakelijk, voortreffelijk, liefelijk enz., blijken dan op deze valse verschijningen alleen te passen door een oneigenlijke spreekwijze. De eigenlijkheid en waarheid ervan wordt alleen bevonden in zijn Naam. Daar is geen hoedanigheid, eigenschap, of deugd, die de minste schaduw van goedheid, of waardigheid heeft, die u vinden kunt, of liever u inbeeldt in de zaken van dit leven, of zij is in Hem oorspronkelijk, volmaakt, en voortdurend.

U weet, het is een geleende spreekwijze en een groot misbruik van de taal, een beeld een mens te noemen; het deelt in de naam, alleen wegens enige uiterlijke gelijkenis en schijn, die het heeft aan zijn buitenste zijde. Veel meer zijn de voornaamste en uitgelezenste van die dingen, die groot genoemd worden en goed gerekend zijn, slechts arme stomme schilderijen, ledige vertoningen en indien ik ze zo mag noemen, gedaanten in naam van hetgeen in zijn heerlijke Naam is opgesloten. U kunt u niets in deze lage wereld verbeelden, hetwelk ten opzichte van vaste waardigheid verdient op één dag genoemd te worden met de minsten of laagste trap van hetgeen de ziel daarin vindt, behalve hetgeen er in gevonden kan worden. Welke naam, te kennen gevende voortreffelijkheid of volmaaktheid, de bezitters van deze dingen daaraan mogen geven, en hoe de najagers ervan die ook met namen uitschilderen, om die liefelijk te doen schijnen, opdat zo hun gretigheid in hun zoeken van dezelve mocht blijken een daad van rede te zijn, - ik zeg, welke namen ook door hen aan die dingen gegeven worden, het zijn slechts geleende namen, aan de zelve toegeschreven, niet zo zeer wegens enige dadelijke en inwendige waardigheid in die zaken zelve, want daar is niets dan ledigheid en ijdelheid in haar grootste volheid, dan wel, vanwege enige duistere uiterlijke schaduw en nietsbeduidende gelijkenis met hetgeen in God is, nevens wie niets is, waarop deze Naam, om eigenlijk te spreken, past.

Wij behoorden Hem dan aldus te bevatten, en aldus *aan Zijn Naam te denken*, dat te zijnen opzichte alle geschapen voortreffelijkheid moge verdwijnen en vlieden uit ons gezicht. Evenals de glans der zon, al vernietigt zij de sterren niet, en al doet zij dezelve niet tot niets terugkeren, nochtans vernietigt ze haar verschijning, en doet haar verdwijnen .voor onze zinnen, alsof zij niets waren, of nooit iets geweest waren; zodat het gehele getal en de menigvuldigheid der goede dingen, nevens Hem gesteld, niet opkomt tot de waardij van een enkele. De gehele som daarvan is dan niets en ijdelheid; *bij wie zult gij Mij vergelijken, of wie zal Ik gelijk zijn? spreekt de Heere. U kunt het einde van al haar volmaaktheden zien, maar wie kan zien tot het laatste einde van zijn volmaaktheden, die zonder begin en zonder einde zijn?*

O, gezalfde ogen te mogen hebben, om het land dat ver af is, te zien, en de Koning in zijn schoonheid te aanschouwen! O, Goddelijke verlichting, de geest der wijsheid en der openbaring in zijn kennis te mogen genieten, gelijk de apostel spreekt! Wij zouden terstond verzwolgen worden in die diepe kolk van stilzwijgende verwondering over de onuitsprekelijke volmaaktheid der schoonheid en gelukzaligheid, die in Hem schijnt. O, zalige opsluiting, hier opgesloten te zijn, en gelijk een eiland door een oceaan omringd te zijn.

Waarom, meent u, verbiedt Jezus Christus Zijn discipelen, de dingen dezes levens te zoeken, of hun genegenheden op dezelve te stellen? Of waarom geeft Hij dezelve niet

alleen aan Zijn volk? Is het omdat Hij de voorspoed zijner knechten benijdt?

Nee, neen; want Hij heeft niets te groot, noch te goed voor hen gehouden. Nee, maar Hij wilde hen niet ziek hebben van deze dingen, omdat zij niet groot genoeg zijn. Het is omdat zij die dingen, die beneden zijn, niet kunnen zoeken, of zij verlagen hun edele en onsterfelijke zielen, en werpen die neder van die troon van uitmuntendheid, waartoe Hij hen verhoogd heeft.

Zoekt u, zegt Hij, het koninkrijk Gods. Hij heeft hen koningen gemaakt, en daarom wilde Hij niet, dat zij iets zouden waardig achten noch hun tijd noch hun gedachten, dan het koninkrijk, hetwelk Hij verkregen had, en waarvoor Hij henen gegaan was, om het voor hen te bereiden. Hij wilde dat zij zich gedragen zouden als koningen, en dat zij alles gering zouden achten, ja ver beneden dat gans zeer uitnemend en eeuwig gewicht van heerlijkheid, en oneindig minder dan die onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen voor hen bewaard wordt. Hij wilde dat zij zich zouden gedragen als degenen die zulk een zaligheid wachten, dat is, dat zij deze drek hoop, die Hij onder hun voeten gesteld heeft, zouden verachten. Deze dingen die Hij hun onthoudt, zijn alleen groot en goed in schijn. Of zo zij immers groot zijn, het is alleen in het kwade, zodat die hier grote dingen zoekt, zeker kwade dingen vinden zal, ja zelfs het zoeken ervan maakt ze zo gelijk er staat van degenen, *die rijk willen worden, dat ze in verzoeking en in een strik en in vele schadelijke begeerlijkheden vallen, welke hen doen verzinken in het verderf*, evenzeer is dit waar van alle dingen, hoedanig zij ook zijn, die de mensen zoeken met verzuim van God.

Nu indien Hij het zoeken ervan verbiedt, zo verbiedt Hij ook door hetzelfde gebod het denken of peinzen over dezelve. Daarom zegt de Heilige Geest, *dat het bedenken des vleses de dood is*. Het is onmogelijk, het hart en de genegenheden van de aarde af te trekken, indien het gemoed daar aan hangt. Indien uw denken en overdenking niet God is, het ernstig uitgaan van uw genegenheden zal niet naar Hem zijn. Indien dit uw hemelijke alleenspraak met uzelf is: wie zal ons het goede doen zien? Zo zult gij vergeten te zeggen: *Heere, verhef Gij over ons het licht Uws aangezichts*.

Helaas, God is niet gekend, ja wij kennen Hem niet, omdat wij niet voortgaan, Hem te kennen.

Ik twijfel niet, mijn Vrienden, of uw weinig denken aan Hem, wanneer gij er aan gedenkt en daarop terug ziet, is de stof van uw treuren, en maakt, dat u uzelf uw beestachtigheid verwijt, en dit onder al uw klachten de eerste en laatste plaats heeft, dat u Hem zo duidelijk ziet en zo zeer vervreemd zijt van het leven Gods door de onwetendheid die in u is.

Gij acht het misschien schande, dat u *uzelf kinderen des lichts* noemt, daar gij zo zeer in het duister zijt ten opzichte van een rechte bevatting van God. Gewis het is billijk, dat de blindheid onzer ogen onze harten doet bloeden, alleenlijk terwijl gij hierover klaagt, gelijk ik weet, dat sommigen van u doen, laat uzelf niet in wanhoop of kleinmoedigheid verzinken, alsof er geen hulp hiertegen ware in God, noch hoop in Israël.

Gedenkt, dat u een Vriend hebt, wiens ambt het is, de zielen van die ziekte te genezen. Hij doet de onverstandigen leringen verstaan, en de stomme een stamelaar worden van een vaardig begrip, in de vreze des Heeren, en doet hem bekwaam spreken. Hij doet de blinde zien in de duisternis. Christus is dit als een voornaam deel van zijn last opgelegd, de ogen der blinden te openen en die van de duisternis te keren tot het licht. Hij kwam uit de schoot des Vaders, om de Vader te openbaren aan degenen, die Hem niet kenden. Hij heeft u iets van Hem doen kennen, indien Hij u uw eigen onwe-

tendheid heeft doen kennen. Dit is een van de zekerste blijken dat iemand is overgebracht uit het koninkrijk der duisternis in het koninkrijk des Zoons Zijner liefde, wanneer zijn blindheid voor hem bitter wordt.

Ik wilde deze **drie of vier** dingen tot u zeggen:

Vooreerst vergeet niet Hem te danken voor enig schemerlicht van kennis, die u verkregen hebt, terwijl hij de Satan heeft toegelaten, de zinnen van de menigte, die niet gelooft, te verblinden, opdat haar niet bestrale het licht van het heerlijk Evangelie van Christus, die het beeld Gods is. God die geboden heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, heeft in uw harten geschenen, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus. Hij heeft u, uzelf doen zien, verloren in uzelf, en heeft u op Hem doen zien, opdat gij mocht behouden worden. Elke gelovige ziel heeft meer of min gezicht van God. Hij verkrijgt verstand, om Hem, de Waarachtige te kennen, 1 Joh. 5:20. Christus openbaart zich aan de ziel, en hij die de Zoon gezien heeft, heeft de Vader ook gezien, Joh. 4: 9. Het geloof ziet de Zoon Gods in de beloften der genade, en het ziet op Hem om te leven. En het ziet de Vader in de Zoon, verzoenende de zondaars met zichzelf; zo doet Hij de armen verblinden zondaar weten, dat de Vader is in de Zoon, en de Zoon in de Vader. Hem aldus te kennen is het eeuwige leven.

Ook heeft Hij u een ondervindelijk gezicht en kennis van zichzelf gegeven, u doe zien, door u te doen gevoelen de levendige werkingen van zijn Geest, die uw ziel in de plichten aanwakkeren en werkzaam maken. En dit is een gezicht van Christus, als in u verwekt, en enige verzekerdheid, dat u deelgenoten zijt geworden van de Goddelijke natuur, dat u het beeld van de Tweede Adam draagt, gelijk gij het beeld van de eerste gedragen hebt, als gij Hem in enige trap vindt, werkende in u het willen en het werken en brengende in u voort begeerten, om Hem te hebben, die bewegende, als Hij ze voortgebracht heeft. Dan ziet gij Hem in Zijn werkende en in zijn zielveranderende kracht, makende u ongelijk aan hetge en u weleer waart, en gelijk aan het geen, waartoe Hij u roept, en met dat werk zal Hij in u en voor u bezig zijn, totdat Hij het volmaakt heeft, om u deel te doen hebben aan de erve der heiligen in het licht.

Misschien zijn ook sommigen van ulieden mede daartoe gebracht, dat u door smaken ziet, hoe goed Hij is, en dat u enige meer dan gewone openbaring van Hemzelven hebt gehad. U moogt misschien iets van zijn vriendelijke omhelzingen en verheffingen van het licht zijns aangezichts over uw ziel kennen; maar gedenkt, dat zulke gezichten van God, die de duisternis van droefheid verdrijven en de nevel van twijfelingen en hartverbijsterende vreze voor Zijn liefde verjagen, en altijd vergezeld zijn met zodanige zoetheid, welke een liefelijke muziek in de ziel maakt. Zulk een kennen van Hem, zeg ik, of zulke aanschouwingen zijn niet aan al de heiligen gemeen, en het is met niemand van hen gestadig lijk alzo. Wij mogen ook met Hem niet twisten, alsof Hij onvriendelijk ware, wegens zijn inhouden van deze gevoelige openbaringen. Dit brood der engelen mag somtijds aan enige heiligen gegeven worden als een buitengewoon banket, maar het wordt niemand gegeven als zijn gewone spijs; want wij moeten in dit land onzer vreemdelingschap tevreden zijn, door geloof en niet door aanschouwen te wandelen.

Daarom gedenkt, Hem te roemen voor deze zaligmakende ontdekkingen van zichzelf, die Hij gegeven heeft, al ver bergt Hij zich ten opzichte van deze zoeter en gevoeliger openbaringen. Al hebt gij maar weinig ondervinding, wat dat is, gekust te worden met de kussen zijns mond, hetwelk een soort van voorsmaak is van de hemel en een onderpand, indien niet een deel van dat volle gezicht Gods, hetwelk hierna zal zijn, wanneer gij zult zien, gelijk gij gezien zijt en kennen gelijk gij gekend zijt; maar looft Hem,

omdat Hij u eens genas van uw natuurlijke blindheid, dat Hij u deed zien, dat u Hem van node hadt, en dat Hij u een volheid ontdekte, om al uw gebrek te vervullen. Kunt gij zien, dat Hij u draagt in zijn armen en u geleidt naar Zijn Raad, als een blijk, dat Hij u hierna zal opnemen in heerlijkheid, en zult gij uzelf niet aanzien, als verbonden om Hem te loven?

Dat is dan het eerste dat ik wilde, dat u doen zou, zelfs als gij aller-bitterst klaagt over uw eigen blindheid en onkunde van God. Roept al wat in u is samen, om zijn heiligen Naam te loven, omdat Hij u daarover heeft doen klagen en dit de stof van uw droefheid is geworden. Vergeet niet al de weldaden, die Hij reeds aan u bewezen heeft, omdat Hij nog niet alles gegeven heeft, wat u wilde hebben.

Ten andere; ik zeg tot ulieden, die klaagt over uw onkunde van God: Klaagt nog meer, maar laat uw klachten geen ledige luie klachten zijn, opdat het waarlijk blijke, dat uw klachten niet enkel het werk zijn van het verstand, maar dat ze de blijken zijn der ware inwendige droefheid van uw zielen, met woorden bekleed, opdat gij daardoor uw droefheid aan God en anderen moogt uitlaten. Laat uw klachten vergezeld zijn met alle vlijtig, om meer van Hem te kennen. Wacht op Hem in al die wegen, waarin Hij Zijn volk pleegt te ontmoeten. Neemt de instellingen juist met dit oogmerk waar, opdat gij enige, meer onderscheiden ontdekkingen van God moogt hebben. En dan zult gij kennen, indien u zo voortgaat, om te kennen. En gelijk gij op deze grond de openbare inzettingen moet waarnemen, zo beoogt ook ditzelfde in uw verborgen naderen tot Hem.

Ten derde, wacht u van iets te doen, of iets ongedaan te laten, hetwelk de weg der klare ontdekking van zichzelf aan u mocht versperren. En hoewel ik hier in het algemeen mocht spreken van los te wandelen en niet te waken tot zijn plicht, zo zal ik toch alleen deze twee of drie dingen met de vinger aanwijzen, namelijk:

Eerst wacht u van te menen, dat u reeds iets weet. Ik wil niet zeggen, dat u zou loochenen, wat Hij gedaan heeft, door uw ogen te openen. Nee, houdt uw oog daarop opdat gij niet valt in de zonde van ondankbaarheid en zo verdere mededelingen van zichzelf verhindert. Maar mijn mening is, dat u u moest wachten voor die heimelijke opgeblazenheid der ziel voor zijn aangezicht, wegens een kleine mate en enige schemeringen van licht, waartoe wij allen een grote geneigdheid hebben. Gedenkt dat hij, die meent iets te weten nog niets weet, gelijk hij behoort te weten. Daar is niemand in de wereld zo verwijderd van te vorderen in de kennis Gods, dan hij, die meent, dat hij reeds een merkelijke voortgang gemaakt heeft, en daarop verwaand is. Hij die meer genade aan de nederigen geeft, en die de hoogmoedigen van verre kent, zal zich voor zo iemand verbergen, zelfs als hij schijnt Hem te zoeken.

Ten andere, ik wilde, dat u u wacht om uzelf te gewinnen aan algemene losse gedachten aan God, of aan het betrachten van enige godsdienst, bijzondere of openbare, zonder vooraf enige moeite genomen te hebben omtrent uw hart, om u te bereiden, om Hemzelven te ontmoeten; want gelijk dit een blijk is van onze onkunde van God, zo, is het ook een zonde, die Hem ten hoogste tergt, om zijn aangezicht te verbergen. Ik oordeel, dat dit de reden was, waarom de Heere van zijn dienstknechten klaagde: *Wie is er blind, zegt Hij, dan mijn knecht?* Dat is, zij kenden niet hetgeen zij kenden, hun zielen hadden geen indruk door een voegzaam besef van de dingen, welke zij van God spraken. Helaas, wij die van Hem tot anderen spreken, kunnen in plaats van de ogen van anderen te openen, onszelf dood en blind spreken en menigmaal doen wij zoo, zelfs als wij schijnen verstandelijk te spreken, en dat wegens

gebrek aan voorafgaande overpeinzing van de majesteit Gods.

Ten derde, wacht u hiervoor, als gij ooit bezig in uw plicht zijt geweest, hetzij in het verborgen, hetzij in het openbaar, en u hebt uw hart onder enig besef van de heerlijke heiligheid Gods gekregen, zo ziet wel toe, dat u u dat niet terstond laat ontrukken. Wandelt zoo, en spreekt zoo, als lieden, die met God gesproken hebben, Hem gezien hebben en wederom met Hem spreken moeten, en begerig zijn meer van Hem te zien. Laat het blijken in uw aangezicht en gedraging dat u met de Heere Jezus geweest zijt.

Ik noem deze twee dingen, waarvan ik het laatst gesproken heb, te liever, omdat ik door droevige ervaring bevind, dat mijn weinig voorafgaand denken aan God, als ik moet gewag maken van zijn hoge en heerlijke Naam, en het verzinken van mijn gedachten in andere dingen, juist dan als ik op dienzelfden stond van Hem of tot Hem gesproken heb, ik bevind, zeg ik, dat deze onbetamelijke betrachting mij zozeer aan een beest gelijk maakt.

Eindelijk, want ik heb u te lang opgehouden en ik vrees tot gering voordeel, in het midden van uw klacht en als gij van uw onkunde van Hem spreekt, in de bitterheid van uw ziel, hetwelk een klacht is, die u tot aan uw graf moet dragen, want wij zien hier maar ten dele en kennen maar ten dele, zo verzoet evenwel uw droefheid met deze opmerking, dat het niet altijd zo zijn zal; ja het zal niet lang zo zijn. De droefheid die u daarover hebt, maakt zich vleugelen, om weg te vliegen, omdat uw nacht verlopen is en de eeuwige dag staat aan te lichten. Hij is op reis om te komen, en u tehuis te halen tot uw erfenis, die genoemd wordt een erfenis der heiligen in het licht, omdat al de bewoners van dat land aan die naam beantwoorden. Nooit zien zij er uit als kinderen des lichts, voordat zij daar komen, en als zij daar zijn, zullen zij er nooit weder uitzien als kinderen der duisternis. Het voorwerp, hetwelk hen gelukzalig maakt en God zelf is, zal op de klaarste wijze .en in de volste mate geopenbaard worden, en het verstand zal verheven worden tot de hoogste trap van volmaaktheid, ten opzichte van zijn bevatting van dat voorwerp. U zult, in plaats van Hem te zien door de traliën, toegelaten worden om Hem te zien, gelijk Hij is.

Het is een groot deel van 's mensen ellende in dit leven, dat hij zozeer in het duister is omtrent Goddelijke dingen. Zijn lage gedachten van deze hoge verborgenheden, zijn ongevoeglijke begrippen van God, zijner Majesteit en voortreffelijkheid niet betamende, zouden ons in het stof des doods drukken en zouden bevonden worden een onverdragelijke last, indien onze onwetendheid ons niet gevoelig had gemaakt en het gezicht en het gevoel van zichzelf weggenomen had. Wij horen slechts weinig van Hem; ziet, zegt Jób, dit zijn maar uiterste einden van zijn wegen, en wat een klein stukske der zaak hebben wij van Hem gehoord? Job 26: 14.

Maar helaas! wij verstaan nog minder; want wij zijn ten opzichte van enige doordringende kennis der zaken, die wij horen, alsof zij door een oneindige afstand gescheiden waren van onze vatbaarheid; alsof er tussen ons verstand en ons oor een onoverkomelijke diepte gevestigd was.

Daarom zegt de apostel 1 Cor. 13: 12, dat wij nu zien door een spiegel in een duistere rede, alsof hij gezegd had, wij mogen enige gissende of schemerende kennis hebben van het einde en oogmerk dezer dingen, die wij horen; maar wij kennen weinig van hun rechten zin. Ja, onze kennis mist zoveel van de volmaaktheid, als zij allervolmaaktst schijnt, zodat er hier weinig meer licht verkregen wordt, dan hetgeen dienen kan, om ons enige donkere ontdekkingen van onze eigen onwetendheid en dwaling te geven, hetwelk de wijzen man deed zeggen, dat in veel wijsheid veel smart

was en dat hij die kennis vermenigvuldigt, de droefheid vermenigvuldigt.

Daar is niets, hetwelk de kinderen des lichts, zelfs die de meeste kennis hebben, meer kwelt, dan dat deze dingen, die alleen waardig zijn gezien en gekend te worden, zo duister gezien worden, en dat hun ogen zo donker zijn, dat zij die veeleer zien, gelijk zij niet zijn, dan gelijk zij zijn. Daarom doet hun oog hun hart zo weinig aan. Het is met hen in hun besef van God, van zichzelf en van geestelijke zaken, gelijk het was met die man, Mark. 8: 24, die eer hij zijn gezicht volmaakt terug kreeg, de mensen zag wandelen als bomen.

Maar wacht een weinig, en maar een weinig, en u zult opgenomen worden uit dit lage hol en uit deze rokerige kamer, en gebracht worden in des Konings paleis, hetwelk een lamp des lichts is en toegelaten worden tot zijn binnenkamer; een kamer, die geen zon of maan van node heeft, om er in te schijnen: want de heerlijkheid Gods verlicht haar, en het Lam is de kaars. Openb. 21:23.

Dan zult gij niet gekweld worden met deze damp van dikke duisternis, waarmede uw verstand beneveld is, want dan zal er een eeuwige dag in de ziel zijn, zonder enige duisternis daarna. U hebt nu enig gezicht van Hem, hetwelk de begonnen zaligheid is, en toch, u kunt niet bedenken hoe blind gij zijt, of gij ziet Hem in Zijn werken met droefheid en smart. U ziet Hem in Zijn werken, want de hemelen vertellen Gods heerlijkheid; ook ziet gij Hem in zijn ingestelde godsdienst, waarin ons door een soort van terugslag het beeld van die dingen geopenbaard wordt, waarvan wij de oorspronkelijke waarheid en het eigen Wezen niet dadelijk zien kunnen. Maar wacht een weinig, of ziet vooruit naar die dag, wanneer het geloof in onmiddellijk gezicht en de hoop in volle genieting zal veranderd worden, en dan zult gij zijn licht zien. Uw kinderlijke gedachten en tegenwoordige begrippen van God en van Christus, en van die hoge en diepe verborgenheden van zaligheid, slechts het sterrenlicht gelijk, zullen weggaan en verdwijnen in dat volle middaggezicht van God, wanneer hetgeen ten dele is, zal te niet gedaan worden en hetgeen volmaakt is, zal gekomen zijn.

Daar zijn door de Vader der lichten enige stralen van Goddelijk licht geschoten in uw ziel, zodat gij kinderen des lichts genaamd moogt worden ten opzichte van de wereld, welke begraven ligt in haar blindheid; maar daar is een even groot, ja groter onderscheid tussen de onvolmaakte kennis, die u hebben zult in het toekomstige leven, als er is tussen het voorstellen van een en dezelfde zaak in een duister raadsel en in een diepe en ingewikkelde spreuk, en het verklaren daarvan in klare, eigen en duidelijke woorden, of tussen het zien van een zaak onmiddellijk en in haar eigen gedaante, en het zien van dezelve in een spiegel en het beschouwen van haar beeld in een glas.

O, wat zien wij in dit leven slechte én onvolmaakte beeltenissen, en donkere zinnebeelden der zaken! Wij kunnen het zuivere en naakte beeld der zaken niet beschouwen, maar alleen als bekleed en omwonden met een bedwelmende donkerheid der woorden. Daar de woorden van de uitgebreidste betekenis een te kort kleed zijn voor deze dingen, en zo deze zaken kwalijk vertonen, of haar ware gedaante voor ons verdonkeren, daarom is de uitslag van alle moeite, die wij nemen om te verstaan, wat zij zijn, eer een misvatting, of ten beste genomen een mening, dan enige ware kennis.

Maar o gelukkige gevangenen, die nu hoopt! heft uw hoofden op, en ziet; want de dag, die u verwacht, is aan het krieken. Al zult gij en kunt gij niet op omvattende wijze kenden, gelijk gij gekend zijt, zo zult gij zien van aangezicht tot aangezicht. Dan zult gij klaar aanschouwen en volmaakt weten, hetgeen uw Dogen van zo verre niet konden zien, noch uw verstand kon begrijpen, door de duisterheid die in u is.

Menig arm teerhartig Christen ligt nu en weent over zijn onkunde van God en van zichzelf, en hij heeft een welgevallen in zo te doen, alsof hij daardoor zijn onkunde

van God kon wegwenen, en ik zou niet anders durven zeggen, of zij, wier ogen het meest en gedurig gewassen zijn met tranen wegens hun onkunde van God, hebben, of immers zijn in de grootste vatbaarheid, om het klaarste gezicht en de meeste dadelijke kennis van Hem te hebben; hij weent, zeg ik, als of zijn tranen zijn ogen konden zuiveren en opklaren en de schellen los maken, welke, terwijl zij aan de ogen kleven, een nacht van duisternis in de ziel maken, ja hij kon tevreden zijn met zich blind te schreien, indien hij daardoor een klaarder ontdekking van God mocht hebben. Terwijl hij in dat duistere hol ziet, dat binnen in hem is, zo druipt zijn oog neder zonder ophouden, gelijk de zon, verdonkerd zijnde door een waterige wolk, die wolk in stortregens schijnt weg te schreien, welke haar schijnen op de wereld onderschepte, en haar bedekte met zwarteheid. Zo zeg ik, smelt de ziel in haar treuren, terwijl zij in het duister zit zonder het licht der zon.

Maar zijt goedsmoeds, deze zonsverduistering zal voorbijgaan; daar zal niet altijd een gordijn geschoven zijn tussen uw oog en zijn aangezicht; ziet Hij komt, en alle oog zal Hem zien. Aan u, die op Hem wacht en schreit terwijl gij wacht, denkende, dat Hij zijn komst uitstelt, zal Hij ten tweeden male zonder zonde verschijnen tot zaligheid; uw leven en uw licht is nu verborgen, hetwelk u droefheid des harten baart; maar als Christus, die uw leven is, zal verschijnen, dan zult gij Hem gelijk zijn en Hem zien gelijk Hij is. U zult dan schijnen als de zon in het koninkrijk uws Vaders. Hij zal u volmaakt opsieren, en hetzelfde uitbreiden tot zulk een ruimte van begrip, boven hetgeen het nu kan bevatten, en hebbende alle andere voorwerpen daaruit gedreven en voor eeuwig daaruit doen verhuizen, zal Hij het verstand en iedere schuilhoek van hetzelfde vervullen tot zijn uiterste vermogen, door al de eeuwen der eeuwigheid. U zult zo bezig zijn met God te beschouwen, dat u u nooit zult kunnen verledigen, om naar een ander voorwerp te zien; daar zal nooit een andere gedachte in uw ziel ingaan, en ook zal uw ziel naar geen anderen beminde zien.

Hoe schudden en beroeren de gedachten aan de onkunde Gods het hart van vele arme christenen, die Hem wensen te zien, om op zijn schoonheid verliefd te worden, wanneer zij hun eigen ziel deze vraag doen: wat is God? Zij zijn in gevaar om te verzinken in de droefheid en om te weigeren getroost te worden, als zij denken hoe weinig bekwaam zij zijn, die vraag te beantwoorden, of om te verstaan, indien iets tot beantwoording daarvan gezegd zou worden. Wat ook door Hem of door anderen gezegd wordt, of wat zij zelve ook van Hem denken, het laat alles plaats voor de eerste vraag. Indien tot hen gezegd wordt, dat Hij een Geest is, oneindig, onveranderlijk, enz. dan is zelfs dat antwoord zo ver van hen te voldoen, of hun aan te tonen, wat Hij is, dat het Hem geheel uit hun gezicht voert en hen in het duister laat, om over hun onwetendheid te zuchten en te zeggen: helaas, zal ik nooit de wijze van bestaan kennen van die God, die ik dien? Zal mijn plechtigste dienst steeds dit opschrift in zich graveerd hebben; *voor de onbekenden God?*

Zal Hij werken aan mijn linkerhand en zal ik Hem toch niet kunnen aanschouwen? *Zal* Hij aan mijn rechterhand verborgen zijn, dat ik Hem niet kan zien? Hetwelk Jobs klacht was. Zal ik steeds naspeuren en peilen in deze diepte en zal ik nooit grond vinden? Zal ik steeds zoeken te vorderen, en nochtans nooit in deze studie gevorderd Zijn? Zal dit het alleen zijn, dat ik te zeggen heb, na al mijn onderzoek, ziet God is groot, en ik ken Hem niet? Job 36: 26.

Anderen zijn al hun dagen in de bitterheid van hun ziel en eten nooit met vermaak, als niet wetende, of zij dit het meest behoorden te beklagen, dat zij zo zelden aan Hem denken, of dat zij aan Hem denken, omdat de gedachten, die zij van Hem hebben,

Gode en zijn heerlijke grootheid zo onwaardig zijn. Dit heeft sommigen zeer bang gemaakt, dat ze bijna wensten, óf dat zij nooit geweest waren, óf dat zij liever iets anders geweest waren, dan een schepsel, waarvan de kennis Gods als een plicht geëist wordt.

Maar het onmiddellijk gezicht zal een einde maken aan deze bekommernissen. De dood zal niet zodra zijn werk gedaan hebben. En die dag zal niet lang weg blijven, of gij zult uw adem mogen uitblazen met dat woord, hetwelk een grote heilige, van de wereld scheidende, eens zei, heerlijkheid! heerlijkheid! Want wij zullen God zien; de dood zal uw ogen niet eer toesluiten, of gij zult uws Vaders aangezicht zien. Daar is niemand in die stad, waar gij heen gaat en waar een plaats voor u bereid is, want, om des apostels woord te gebruiken, het is billijk, dat ik zo van u allen denk, die zegt: hetzijn vele dagen, sinds ik des Konings aangezicht gezien heb; Nee, dat is het algemene voorrecht van al de inwoners dier gezegende stad en van dat violijk gezelschap, dat zij Hem dienen, zijn aangezicht zien en zijn naam op hun voorhoofd hebben, Openb. 22: 3, 4.

Daar zijn er genen die op hun knieën liggen en zuchten, en dat geklag opheffen over zichzelf, dat zij onvernuftiger zijn, dan enig mens en dat zij geen kennis hebben van de Heilige. Nee, die belofte Jer. 31: 34 is alsdan en niet eer, vervuld in de volste zin en in het hoogste begrip: zij zullen niet meer een iegelijk zijn naaste en een iegelijk zijn broeder leren, zeggende, kent de Heere; want zij zullen mij allen kennen, van de kleinste van hen tot de grootste; niet één zal er zijn onder al die duizenden, die daar zijn, wiens hart breekt vanwege de blindheid zijner ogen of wegens de domheid van Zijn verstand; zij zullen allen van een vlug begrip zijn; zij zullen gelijk in andere dingen, zo ook in deze, de engelen Gods gelijk zijn, hebbende een helder en volmaakt verlicht verstand; daar hun hart ten volle gezuiverd en voor eeuwig gereinigd is van de droesem, en de overblijfsels der verdorvenheid, zo zal hun verstand de hoogste verlichting hebben.

Nu is er niets gewoner, dan arme zielen onder veel nevel te vinden, en onder grove misvattingen van God en zijn handelingen met haar, somtijds door de onwetendheid die in haar is, zichzelf uit haar plicht betwistende, en somtijds haar eigen troost afsnijdende en weigerende getroost te worden; maar zulks is in dat land niet, waar God gezien wordt en de heerlijkheid woont; geen misvattingen van God zullen zijn daar en geen misduidingen van zijn handelingen; alle gewetensvragen zijn daar opgeklaard en beantwoord tot hun genoegen; de twijfelingen zullen hen niet meer ontrusten, die in het gezicht van Hem wonen; aldaar is noch avondschemering, noch kriecken van de morgen, de zon is dan opgeklommen tot de hoogte van de middag, alwaar zij gevestigd zal staan voor eeuwig. Daar zullen dan geen lauwe gedachten, geen ledige noch ijdele betrachtingen van God zijn; maar daar zal een kennis van Hem zijn, gelijk gij gekend zijt; Hij zal zo door u gekend zijn, dat Hij door u zal genoten en bezeten worden. U zult Hem zelve zien; maar nadat de wormen uw huid doorknaagd en uw lichaam en nieren binnen in u verteerd zullen hebben, Job 19: 25-27.

Zij, die hier weinig van God kennen en voor zover ellendig zijn, als zij Hem niet kennen, die hunne gelukzaligheid is. Zij die stamelende tongen hebben en nauwelijks één goede zin kunnen spreken in de dingen, waarvan zij nochtans enige zaligmakende kennis hebben, zullen te die dage grote godgeleerden zijn, en zullen dan alle waarlijk zijn, hetgeen iemand valselijk werd toegeschreven, Engelse Doctoren, geleerden onder de engelen. En zij moeten noodzakelijk zo zijn, dewijl zij zo nabij de zon leven, en zij de uitlegging 1Jlet de tekst zo klaar zien, dat daar geen uitlegging van node is.

O, zalige dag, kom haastelijk! O donkere tijd, ga voorbij geef plaats aan die lange vrolijke dag, waarin de duisternis zal weggaan, en onwetendheid en dwaling zal verdreven en voor eeuwig verbannen worden; om nooit meer plaats in het gemoed te hebben. Wanneer het verstand zo volkomen vervuld zal zijn met God zelf, ja verzwolgen in Hem en eeuwig op Hem gevestigd, zodat zijn licht u zal vrijstellen van alle duisternis en domheid, en u zal doen gelijk schijnen aan de Vader der lichten, wiens kind en u zijt. Zijn aangezicht zal dan niet gezien worden in een spiegel, noch door de traliën der ingestelde godsdiensten, maar onmiddellijk zonder tussenkomst van deze middelen. Daar behoeft men die kaarsen niet, die nu nodig zijn, noch dit donkere nare sterrenlicht, wanneer de zon zal schijnen zonder enige wolk, die haar schoonheid of heerlijke glans mocht verbergen, en de ziel ligt en leeft eeuwig onder die onmiddellijke bestralingen.

Gij zult Hem zo zien, dat u een aller-innigste en onmiddellijke gemeenschap zult hebben met Hem, als God, ja als uw eigen God. U zult dan niet alleen van God het klaarste gezicht hebben, dat schepselen bevatten kunnen, maar uw zielen zullen ten boorde toe vervuld worden, ja tot in eeuwigheid overlopen van de zoetheid en van het onmiddellijk gevoel van Zijn liefde, die tot u invloeit. U zult Hem dan niet alleen zien, als geheel en al beminneijk, maar gij zult Hem zien als u beminneijk en van u bemind, en in die onderlinge liefde-omhelzingen zult gij de warmte van zijn hart jegens u bevinden. En daar uw armen der liefde om Hem zijn zullen, bestaat daarin de volheid van die gelukzaligheid, die Hij voor u bereid heeft, en waartoe Hij u nu bereidt.

O hier is de zaligheid tot haar rechte hoogte en uiterste verheffing geklommen, daar Hij die goedwilligheid en tedere genegenheid toont en openbaart, welke van eeuwigheid in zijn hart jegens u verborgen lag en waarin Hij berust tot in alle eeuwigheid, tot vergenoeging van uw zinnen, zowel als van uw zielen. Daar zult gij wederom de terugslag dier liefde, in eeuwige Hallelujahs en lofzeggingen voor eeuwig, daarover opzenden, verwonderd zijnde en Hem aanbiddende zonder einde, hetwelk Zijn liefde is wederkerende en terugstromende tot Hemzelf. In die onderlinge bekendmakingen en gestadige uitlatingen van liefde tussen God en de zielen der verheerlijkte heiligen, zal de lange dag der eeuwigheid doorgebracht worden, zonder ooit ten einde gebracht te worden; in deze zalige oefening en in deze hoge ambtsbediening zullen de eeuwen der eeuwigheid voorbij gaan.

Maar ik zal nu aflaten, zonder uw gedachten verder af te breken, om over deze dingen te denken en uzelf gereed te maken, om door Hem bezeten te worden; want gij kunt niet langer uit de hemel blijven, dan totdat gij gereed zijt om door die erfenis bezeten te worden. En eens in het bezit zijnde, kunt gij nooit weder uit het bezit gesloten worden.

Ik zeg nogmaals, ziet op, heft uw hoofden op, want deze dag van uw verlossing nadert. En aangezien Hij u wedergeboren heeft tot die levende hoop, door de opstanding van Christus uit de dode, zo benaastigt u met dubbelen vlijt, om uzelf te reinigen, gelijk Hij rein is. Zegt menigmaal tot uzelf, aangezien wij deze dingen verwachten, hoedanigen behoorden wij te zijn in heiligen wandel en godzaligheid! Aangezien wij die heerlijkheid verwachten, zo laat ons onszelf benaastigen, opdat wij door Hem zonder vlek mogen bevonden worden.

Wat aangaat uw begeerte naar mijn wederkomst, hoe weinig begeerlijk die ook is, gelijk zij inderdaad uw begeerte niet waardig is, ik zal, zo de Heere wil, trachten u in deze te voldoen; want ik heb voor, alle hinderpalen te boven te komen en u in de toekomende week, zo Hij het toelaat, te zien.

Ondertussen wens ik u over te laten aan Hem, die machtig is, voor u te doen boven al wat u kunt bidden of denken, en zal door zijn genade naar mijn zwakke mate voor u bidden, dat God ulieden waardig achtte Zijner roeping, en in ulieden vervulle al het welbehagen zijner goedigheid en het werk des geloofs met kracht. En zal alleen daarbij voegen dat ik ben, zo arm en onwaardig als ik ben,

Mijn zeer lieve en waarde Vrienden!

Een hartelijk toewenser van uw goed, en uw dienaar in en om Christus Jezus.

B.M.W.

Klaagbrief over de ongestalte van de kerk van Nederland

Mijnheer en Waarde Vriend!

Overmits ik van UEd. nog onlangs vernomen heb, dat UEd.s nog genegenheid hadt, om de twee stichtelijke verhandelingen van Meester BINNING over *de gronden der waarheid* en het *1e hoofdstuk van de eerste brief van Johannes*, uit het Engels in het Nederlands te vertalen; zo heb ik niet willen nalaten, UEd. hetzelfde nogmaals aan te bevelen, en bijzonder opdat het voornoemde werkje over enige gronden der waarheid, hoe eer hoe liever, mocht in het licht gegeven worden, omdat ik hetzelfde van grote nuttigheid oordeel, te meer omdat ik meen van UEd. verstaan te hebben, dat uw voornemen was, hetzelfde aan de studenten der heilige Godegeleerdheid op te dragen.

Het is nu drie jaar geleden, dat ik hetzelfde eerst in handen kreeg en ik moet bekennen, dat het mij uitnemend behaagde, zowel wegens de zuivere bevatting der Goddelijke waarheden, in hetzelfde begrepen, als wegens zijn deftige en beknopte stijl, bekwaam om aan het gemoed van de lezer een indruk te geven van des schrijvers ernst en godvruchtige wijsheid.

Ik weet zeer wel bij ondervinding, dat de aller-heerlijkste en liefelijkste uitdrukkingen van de verborgenheden van Gods Koninkrijk niet bekwaam zijn om enige werkingen te doen op ons gemoed, tenzij de Geest der waarheid, met zijn almachtige kracht ons bewerke en inleide in de waarheid, opdat de waarheid ons waarlijk vrijmake; maar echter ben ik ook wel bewust, dat het de gewoonte is van dienzelfden Geest, gelijk ook van zijn dienaren, zich door ontdekking der waarheid aangenaam te maken aan het geweten, en het is niet te denken, dat zijn Goddelijke invloeden aldaar zeer overvloedig zullen zijn, waar de waarheden slordig en op een onbetamelijke wijze behandeld worden, zodat zij, die anderen tot onderwijzing zouden zijn, klaar betonen, dat het gewicht der waarheid niet op hun hart is verzegeld.

Het is reeds lang mijn grote klacht geweest, èn voor mezelf èn voor anderen, dat men zich niet genoeg bezig houdt met de *eerste gronden der waarheid*, om dezelve enigermate naar waarde ter harte te nemen en onszelf en anderen te overtuigen van haar onuitsprekelijk gewicht; ik vind dat gebrek allermeeest bij hen, die zich overgeven aan de studie der godegeleerdheid, en dit is dunkt mij de grondslag van de beklagenswaardiger toestand der gereformeerde, maar helaas! nu zozeer gedeformeerde Kerk. Wanneer ik de bron en oorsprong hiervan naspeur, zo bevind ik, dat de heilloze verloochening en onkunde van de goddelijke Majesteit, de grote reden is.

Omdat des Heeren hoogheid, waardigheid, heiligheid, algenoegzaamheid, liefde enz. niet op het hart gelegd wordt,, wat kan daaruit anders volgen, dan ongeloof en kleinachting van al de Goddelijke waarheden? Hoe zal een ziel aangedaan kunnen zijn met een betamelijk besef van haar deerlijke afval van het hoogste goed en de afgrond van ellende, daarop gevolgd? Hoe zal ze kunnen geraken tot erkenning van de dierbaarheid, schoonheid en onuitputtelijke liefde van de Middelaar des vrijen genade verbonds, en van de kracht van het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan dat van Abel? En eindelijk, hoe kan de deugd van zelfverloochening en verzaking der wereld en van alle schepselen plaats grijpen in het hart, wanneer de God dezer eeuw de zinnen zodanig verblind heeft, dat hun niet bestraalt het licht der heerlijkheid der kennis Gods in het aangezicht van Jezus, en wanneer het verderf van de Almachtige en zijn toekomende toorn voor de zielen bedekt zijn? Het aller-beklagenswaardigste en de grootste list van de Vorst der duisternis is, dat men het

gebrek, om het van de Vader geleerd te hebben, gaat aanvullen door zijn eigen geest, zich weinig bekommerende om aan het voorbeeld der leer overgegeven te zijn en in de vorm der waarheid als overgegoten. Wanneer men de hersenen slechts vervuld heeft met de woorden der waarheid, ofschoon men de waarheid der woorden, gelijk zeker liefhebber der waarheid wèl zegt, ontbeert, legt men het er weinig op toe, om anderen te maken tot brieven van Christus., beschreven niet met inkt, maar met de vinger van Gods Geest, niet in stenen tafelen, maar in vlesens tafelen des harten, als men hun slechts het hoofd vervult met letterkennis, die zonder de Geest, die alleen levend maakt, een reuk des doods ten dode is.

Beklagenswaardige misgreep! zo blijkt het ook hierin waarachtig te zijn, dat wanneer men de liefde der waarheid niet aanneemt om zalig te worden, de Heere God ons toezendt een kracht der dwaling om de leugen geloof te geven. Zijn die dwalingen dus te gevaarlijker, hoe meer verfiend en bedekt ze zijn, zo mag men zulks ook zeggen van die mislag, waardoor men de woorden voor de zaak en de schors voor het pit en het Wezen neemt.

De bovengenoemde schrijver toont in alle opzichten, dat hij van een gans ander gevoelen geweest is, en legt het er daarom vooral op aan, om een mens tot zaligen inkeer te brengen, en bijzonder, in zijn uitbreiding over de heilige Schriftuur, waar hij deze dwaling mede krachtig bestrijdt, opdat de mens toch van één gevoelen worde met de God der waarheid, die lust heeft aan waarheid in het binnenste. Het ware wel te wensen geweest, dat de schrijver dit zijn werk had kunnen voltrekken en op alle punten de leer der waarheid en haar beklagenswaardige misvattingen, en daarentegen haar recht gebruik, de mens had kunnen aantonen, bijzonder in deze geesteloze tijd, waarin het merg en de kracht der zaken zo veelszins miskend worden terwijl men de arme gemeenten van ons land ten enenmale ziet ontrusten door woordenstrijd over zodanige verschillen, die meestendeels weinig toedoen tot de bevordering van het Koninkrijk van Christus in de harten en tot onderwerping der gemoederen aan Hem tot gehoorzaamheid der waarheid; een zeker kenteken, dat die Geest, die een geest der waarheid en des vredes is, op een onuitsprekelijke wijze geweken is; daarom indien het ooit tijd was, om alles bij te brengen, wat tot aanwakkering en overtuiging dienen kon, dan is het nu de tijd.

Laat het u niet vervelen, mijn waarde vriend, dat ik hier val op het onderwerp van de deerniswaardige toestand onzer kerk, en ulieden met mijn bedenking over dezelve een weinig ophoud, welke daarop uitkomt, dat ik die alle dagen meer hopeloos gesteld vind; zodat ik niet anders dan het uiterste verderf tegemoet zie, hoewel ik wel weet, dat als het te wonderlijk is in de ogen van het overblijfsel in Israël dat het dan nog niet te wonderlijk is voor de Heere der heirscharen.

De reden, die mij alle hoop op herstel, naar de mens, beneemt, is de deerniswaardige ongestalte van de engelen der gemeente, en bijzonder ook van hen, die zich tot de predikdienst afzonderen. Want hoewel ik mezelf onder de ergsten reken, die de Heere hebben doen verhuizen uit het heiligdom, en daarom hetgeen ik in anderen verkeerd vind, in mezelf eerst veroordeel, zo belet mij dit echter niet, op te merken dat ook onder ons, gelijk elders, het woord bewaarheid is, dat de huichelarij van de priesters is uitgegaan.

Vele redenen zou ik kunnen geven waarom ik wegens het verval der kerkelijken alle verwachting van herstel afgesneden vind; maar ik zal er alleen twee of drie U. E. tegemoet voeren.

Vooreerst, omdat de Herdersgeest, die rusten zou op de dienaren van Jezus Christus,

zich zo weinig, of gans niet vertoont, zodat het nu de tijd is, indien ooit waarvan staat: Het gebrokene wordt niet geheeld, noch het verdwaalde terecht gebracht; wat sterft, dat sterft en wat verloren gaat, dat gaat verloren. En vanwaar koelt het anders, dan dat het werk Gods in de harten niet bij ondervinding gekend wordt en de waarheid slechts letterlijk begrepen; dit is de oorzaak van het bij uitstek groot gebrek in het bestuur over de zielen, om ieder haar bescheiden deel toe te reiken, en aan te wijzen de weg, die zij te gaan hadden, waartoe haar Gods Voorzienigheid en haar eigen staat en krachten roepen. Moest niet het kind in Christus behandeld worden gelijk een kind, en evenzo de volwassenen en bevestigden, ieder naar hetgeen zijn staat vereist? Zouden niet de herders en leraars Wezen tot volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwning van het lichaam van Christus, met alle bescheidenheid, wijsheid en voorzichtigheid?

Hierdoor ontstaat de droevige onkunde in het behandelen van arme, machteloze, in haar eigen niet ingezonken en in het duister omzwervende zielen, die gedrenkt uit de beker van Gods verbolgenheid, in bezwijming gevallen zijn en vooraan op alle straten liggen gelijk een wilde os in het net, vol van de scheiding huns Gods. Vandaar het onteder behandelen van de tedere gewonde gewetens en het geven van slagen aan de bruid van Christus in plaats van het toedienen van hulp, en wel bijzonderlijk van de wachters.

Vandaar is het, dat de grote menigte versmacht in zorgeloosheid en onbewustheid van haar ellendige toestand; zo dat burgerlijk eerlijke mensen zich zo volkomen tevreden stellen met uitwendige vormen in de godsdienst en de inbindende kracht van algemene natuurlijke gaven. Want ofschoon somtijds iets van het inwendig christendom en zijn gewicht wordt voorgesteld, zo geschiedt dit echter gewoonlijk zo flauw, en met zo weinig aandrang op het geweten, en zo algemeen, dat er weinig vrucht van te hopen is. Wanneer dan degenen die moesten zijn als een stad op een hogen berg en het zout der aarde, in hun handel en wandel, vadsig, geesteloos, vleselijk, en derhalve zelven smakeloos, ja duisternis bevonden worden, wat vrucht is er dan te wachten van woorden, die men door de praktijk tegengesproken ziet? Is het niet het ambt van een herder, het verlorene te gaan opzoeken, en te die einde tijdig en ontijdig de waarheid eenvoudig aan te dringen op de gewetens, en de arme zielen zoveel in hen is, te rukken uit het verderf en te smeken, alsof God door hen bade, dat zij zich toch niet wilden bedriegen met valse overlegging, maar zichzelf nauw, ja zeer nauw onderzoeken, eer het besluit bare? Zoude de getrouwe herder zijn leven, laat staan zijn moeite en arbeid, rust en gemak niet stellen voor de schapen? Ach, werd de schrik des Heeren en het verderf van de Almachtige ter harte genomen door hen, die de zielen zouden behouden door vreze en uit het vuur rukken! Ach waren zijzelf gedrongen door de lengte en breedte, de hoogte en diepte van Christus liefde en door verzadiging der vreugde, die daar is in zijn gemeenschap, zouden zij niet smelten van mededogen, omdat zovele arme blinde zielen onkundig zijn van hun nakend gevaar en omzwerven buiten Hem, die de ware rust des gemoeds zou zijn?

Maar zo het ontbreekt aan liefde en wijsheid, aan ernst en voorzichtigheid in het behandelen en besturen van de arme zielen, het ontbreekt niet minder, in de tweede plaats, aan de Geest des ijvers voor de eer van de God des hemels. En zou de getrouwe afgezant niet de glorie behartigen van zijn grote en goedertieren Koning, in wiens naam en met wiens last hij afgezonden is? Zou het dan niet het hart breken van een die de ere Gods behartigt, wanneer hij de ijverloze en lauwe gedragingen van Gods boden en dienaren ziet, jegens de naam en dienst van die ontzaglijke en geduchte Majesteit? Hoe anders zien wij de apostel, toen hij het afgodisch Wezen van de stad Athene beschouwde, met vuur in zijn beenderen, dat hem de ziel deed ontbran-

den in Goddelijke ijver.

En was het ooit een tijd, dat aan de Benen kant geestelijke afgoderij en bijgeloof, hoererij met de wereld en het schepsel en afwijkingen van de God des hemels, liet zo genaamde christendom overstroomd hadden, dan is het nu die tijd; daar het ook niet minder aan de anderen kant verdronken ligt in heilloze godverloochening, zorgeloosheid en allerhande gruwelen, die allen kunnen samengetrokken worden in de woorden des apostels, waarmede hij de toestand der laatste tijden voorzegt, namenlijk dat de mensen zouden zijn liefhebbers van zichzelf en meer liefhebbers der wellusten, dan liefhebbers Gods.

Zou dit niet een teder hart, ook van de allerminsten christen doen breken? Zoude het hem niet een doodsteek zijn in zijn beenderen, het schepsel alleszins geëerd te zien boven de Schepper en Gods grootheid, heiligheid, algenoezaamheid en oneindige liefde, in de allergrootste vergetelheid, daar integendeel vreemden de heerschappij voeren over zijn redelijk schepsel en hetzelfde met het overige ganse schepsel, dat door de mens zou zijn tot heerlijkheid van zijn Maker, der ijdelheid onderwerpen? Moest dit alles dan niet veel meer het hart treffen van de wachters over het erfdeel des Heeren, om Jacob zijn zonden en Israël zijn overtredingen bekend te maken, en nalatende de gewone trant van prediken, hun stem te verheffen als een bazuin?

Ach welk een beklagenswaardige zaak is het, de dienaars van Christus ontbloot te zien van de geest hunner bediening, en zonder vermoeden of besef van de onuitsprekelijke wangestalte van het dusgenaamde christenvolk! Moest het niet hun zielen beroeren, de ere, het gezag, de naam en de dienst van de Koning over Sion, de Berg van Gods heiligheid, verwaarloosd te zien, zijn waarheid in ongerechtigheid ten ondergehouden, de glans van Zijn volk ten enenmaal verduisterd, de ganse wereld een vreemden God nawandelende en zich daarvoor buigende, Sions graveerselen met beukhamers aan stukken geslagen, de heiligheid die des Heeren huis sierlijk zou zijn, geweken, en met één woord, de Geest des Heeren Jezus vertrokken uit zijn plaats, door al de bitterheid en menigvuldige smarten Hem aangedaan? Is het nu tijd, om zich te vermaken met een los en geesteloos voorstel van de letterlijke waarheid, terwijl het arme volk bijna wegzinkt onder de toorn Gods en sterft in zijn ongerechtigheid aan een vet en dikgemaakt harte? Zou niet dat, wee hen, als ik van hen zal geweken zijn, hun zielen doen ontwaken en doen ijveren over de arme en blinde menigten, die bijna smelten door middel van hun ongerechtigheden, terwijl niemand zich opmaakt, om Gods sterkte aan te grijpen en vrede met Hem te maken, om de grootheid van het nakend gevaar, de wezenlijke, onnaspeurlijke ellende, en openbaringen van Gods verbolgenheid den volke in haar ware gedaante voor te stellen?

Maar om een weinig in het bijzonder te zeggen; gaat het niet alle gedachten te boven, hoe het mogelijk is, tenzij men het geweten ten enenmale met een brandijzer hebbe dichtgeschroeid, met goede ogen het schandelijk vertrappen en vertreden en schromelijk misbruik van de tekenen en zegelen van Gods heilig verbond? Het is onmogelijk hier stil te staan bij alle bijzonderheden, zo omtrent de heiligen Doop, als het hoogwaardig Avondmaal; ik zal slechts kortelijk en zonder bedekselen der schande in bedenking geven, hoe het te begrijpen is, dat een getrouw uitdeler der verborgenheden Gods aan een onwetende, ongodsdienstige, en zo ze onderzocht werden, in hun boezem veel valse gronden koesterende menigte, de zegelen en tekenen van Gods verbond uit kan reiken en betuigen, dat zij allen moeten geloven, dat Jezus Christus hen zo zeker met zijn gebroken lichaam en vergoten bloed spijst en laaft ten eeuwige leven, als zij dat zichtbaar daar met de mond des lichaams nuttigen?

Ach wilde men slechts de ogen openen en ophouden met zijn geweten de mond te

stoppen, hoe haast zou men bemerken dat wereldlijke en kerkelijken, ja de gehele gemeente zwanger gaat van ergernissen!

Ziet men niet met goede ogen aan de verbreking van eden zo plechtig afgelegd, de schrikkelijke bloedschuld, het misbruik van Gods naam, dag en dienst, en andere dergelijke gruwelen meer, zonder ooit zelfs in bedenking te nemen, om de macht van Christus sleutelen tegen de zodanigen te gebruiken, en om zo Gods toorn van de gemeente af te keren. Maar bovenal kan ik niet begrijpen, hoe lieden, die alle uiterlijk Verbond onder de dagen van het Nieuwe Testament ten enenmale verwerpen, op zulk een slordige en godtergende wijze handelen met het sacrament van de Heilige Doop. Is het niet te denken, dat de jaloerse God des hemels, moede gemaakt door al deze gruwelen, ten enenmale zal weg gaan en verhuizen en .de wrake wreken van zijn geschonden verbond?

Temeer, omdat men niet alleen het heilige werpt voor de honden en de paarden voer de zwijnen, en des Heeren huis maakt tot een huilende woestijn, een nest en moordkuil van alle gruwelen, nalatende te ijveren voor Hem, die verteerd werd door de ijver van Gods huis? Maar integendeel, dat men diegenen, die het verval ter harte nemen, en gaarne met ernst verbeterd zagen, op het lijf valt, en tegenstaat, en is er iemand die voor zaken, die hij meent uit het woord Gods te kunnen aantonen, als daardoor vereist, zich in het gericht begeeft, die stelt zichzelf tot een roof.

Ziet men dit niet zonneklaar, mijn waarde Vriend, in uw geval bewaarheid, die men, omdat gij de godsdienst gaarne gezuiverd zaagt van alle menselijke. vonden en inzetten, en God in geest en waarheid gediend naar de vrijheid des Evangelies, met de talenten aan Jezus dienaren toevertrouwd, als een verderfelijk en schadelijk instrument op allerlei wijze zoekt te weren, alsof men iemand, die gaarne met een goed geweten wilde waken voor het recht van, onze enige Koning en Wetgever, moest schatten als een ondragelijk mens, in geen kerkelijke bediening te dulden, ofschoon men van UEw. rechtzinnigheid bewust en overtuigd moet zijn, en men u nog nooit heeft kunnen overtuigen, tegen de formulieren van enigheid of liever tegen het woord Gods te hebben misdaan; omdat UEw. alleen maar verwerpt zodanige wijze van godsdienst, waardoor men zou worden gebonden, om zich in het vermanen, vertroosten, onderrichten en opwekken te bedienen van de woorden, door anderen voorgeschreven, daar UEw. oordeelt zulks te moeten verrichten, eniglijk en onmiddellijk afhangende van Jezus Geest en woord, met opwekking van Gods gaven in U, en naardat het de gelegenheid en stichting vereist?

O beklagenswaardige verkeerdheid! alsof er in dit schrikkelijk verval van zaken niets ware te verbeteren, dan het gevoelen en de teerhartige poging van een leraar, die getrouw zoekt te zijn ter verbetering van zodanige misbruiken, die men nooit met de woorden Gods zal kunnen staven. En zo blijkt het, alleszins waarheid te zijn, dat terwijl men het pit en Wezen der zaken verwaarloost, men zich in de bres stelt voor de schaduw, en daar men de dienst des Allerhoogsten niet behartigt, zich ophoudt met het verdedigen van geboden van mensen en eigenwillige godsdienst.

Maar niemand zal zich verwonderen over het beklagenswaardig verval in alle dezen, zo men, ten derde, zijn oog maar eens wil slaan op hen, die tot de dienst des Evangelies worden bevorderd, en op welke wijze het in deze dele toegaat; indien mijn ogen enigszins geopend waren, om betamelijk besef te hebben van de waardigheid en de hoogheid des Heeren, beken van tranen zouden uit mijn ogen vloeien over hetgeen ik hiervan bij ondervinding weet en gezien heb; hoe een menigte van ongebonden jongelingen, die niets minder vertonen, dan de vreze des Heeren, zich tot dat hoog gewichtig werk, waaronder de schouderen der allerheiligsten bijna bezweken, zo

onbezonnen begeben. En daarin des te ongelukkiger, dat zij, die hen immers behoren te waarschuwen, niets minder behartigen; dan hun dit met allen ernst voor ogen te stellen, opdat zij mochten afgeschrikt worden door het voorbeeld van Nadab en Abihu, om Gods heilige dienst met hun onreine harten en monden te bezoedelen, hen integendeel aannemende onder het getal dergenen, die zich tot de heiligen dienst schikken, om het getal slechts te vergrote, zonder hen ooit of ooit te onderzoeken, welke rekenschap zij konden geven van hun Goddelijke roeping, en of de Heere hen mocht voorzien hebben met die bekwaamheden, die in een getrouwen zielzorger en afgezant des Allerhoogsten vereist worden; hoe haast zouden ze, in plaats van dat beven, en die bekommernis wegens de zwaarwichtigheid dier dingen, waarvan de apostel zei: wie is er toe bekwaam? Een heilloze zorgeloosheid en trotse lichtvaardigheid ondervinden, in het staan naar dingen, die voor hen te hoog zijn, en dat wereldse inzichten, verzadiging van hun begeerlijkheden, winst, en voordeel bij hen de plaats innamen van de Goddelijke roeping, zijnde door hun ouders tot deze heilige studie, als ware het een ambacht om door de wereld te komen, overgegeven en aangezet.

Ach! dat de Heere de zielen hunner voorgangers liefde te stralen met de glans zijner heerlijkheid, en de hoge scholen liefde te vervullen met zijn heilige tegenwoordigheid, hoe haast zou men ieder van hen horen uitroepen: wee mij! want ik verga; want ik ben een man met onreine lippen, en met Mozes; zend Heere, wie gij zenden wilt, alleenlijk verschoon mij en met Jeremia, *Ach Heere, Heere, zie ik kan niet spreken, want ik ben jong*. Ach, ware het gewicht van de waardij ener onsterfelijke ziel op hun hart gebonden; hoe haast bezweek hun de moed, om zich aan te bieden tot een herder en zielzorger, van wiens hand de grote Herder der schapen het verlorene en niet opgezochte, het gewonde en niet geheelde, het gebrokene en niet verbundene, ik laat staan het met de schouder verdrongene en verstotene, zal afvorderen. Hoe zou hij een leidsman zijn der blinden en een licht dergenen, die in duisternis wandelen, die zelf nooit met het licht der heerlijkheid Gods in Jezus aangezicht is bestraald? Hoe zal hij de plaats vervullen van een herder, die zelf nooit ondervonden heeft, wat het is, als een schaapke onder de kudden van de grote Herder der zielen opgekweekt en geleid te worden in grazige landouwen en gedrenkt te worden aan zeer stille Wateren? Hoe zal hij een dienaar des Geestes zijn, die nooit de leiding des Geestes zelf heeft ondervonden, en wat het is, te wandelen en geleid te worden door de Geest? Hoe zal hij de mond van het arme volk tot God zijn, die zelf nooit de plaag van zijn hart gekend heeft, en wat het is, in het geloof te worstelen met Hem in wie al de beloften ja en amen zijn? Hoe zal hij de treurigen Sions troosten, die nooit krank geweest is van een gebroken hart, en de gevangenen opening der gevangenis verkondigen, die nooit onder het gewicht der boeien heeft gezocht?

Zouden niet, mijn waarde heer! al deze zaken en hetgeen er verder ontbreekt, wat geen getal heeft, een rechtgeaard liefhebber van Sions welstand het hart met vele smarten doorsteken en met een bittere ziel doen uitroepen: *Ikabod, de ere is uit Israël gevankelijk weggevoerd!* Zou het hem niet zijn tranen tot spijze maken dag en nacht over de breuk der dochter Sions, die zo groot is als de zee? Zou het hem de Heere niet doen achterna lopen, terwijl zich nauwelijks iemand opmaakt, om de Heilige Israëls in de roede te vallen, en ach! uit te roepen over al deze gruwelen? Zou het niet de rechte tijd zijn, om met een uitgestorte ziel als, een waterstroom, de Heere aan te lopen met het: *Hebt Gij dan Juda ganselijk vergeten? Heeft uw ziel een walg aan Sion? Waarom hebt Gij ons dan geslagen, dat er geen genezen aan is? Waar zijn uw ijver en uw*

mogendheden, het gerommel uws ingewands? Zij houden zich tegen ons in.

Temeer omdat er hoop is in dezen, en grond om te verwachten, dat Jeruzalem nog eens zal worden tot een lof op aarde; want daar is nog balsem in Gilead en Sions Heelmeester leeft. Wat kan er meer Wezen tot verkwikking voor een liefhebbende ziel, die gaarne de Koning zag in Zijn schoonheid en zijn kroon bloeiende op zijn hoofd, dan de zekerheid van Gods goede woorden, waarmede Hij Sions herstel en Babels val, zo wijdlopig voorzegd heeft? Wanneer de koninkrijken der aarde zullen worden Godes en van Zijnen Christus, en de kennis des Heeren de aarde zal overstromen, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken. Wanneer het licht der maan zal zijn als het licht der zon en het licht der zon als dat van zeven dagen; wanneer de ware Vredevorst of Salomo heersen van zee tot zee en van de rivier tot aan de einden der aarde; wanneer de ingezetenen van dorre plaatsen voor zijn aangezicht zullen knielen en zijn vijanden het stof lekken; wanneer alle koningen voor Hem zullen buigen en alle heidenen Hem dienen, wanneer Hij het huis zijner heerlijkheid zal heerlijk maken en de kinderen van Sions onderdrukkers buigende tot hen zullen komen, en alle hun haters zich zullen krommen voor hun voeten; (want het volk en het koninkrijk, dat hen niet zal dienen, zullen uitgeroeid worden); wanneer Gods oude volk, dat nu zo langen tijd heeft gezeten zonder koning, en zonder vorst, en zonder opgericht beeld of altaar, zonder Ephod en Teraphinn of godspraken, zich zal bekeren, en zoeken de Heere hun God en David hun Koning en vrezende zullen komen tot de Heere en zijn goedheid, in het laatste der dagen; wanneer de volheid der heidenen zal zijn ingegaan en gans Israël zal zalig worden, en daarop weder een nieuwe volheid van heidenen toegebracht worden; want indien hun vermindering is geweest de rijkdom der heidenen, hoeveel te meer hun volheid, waarop roet recht wordt gewacht, als op een leven uit de doden; wanneer de edelen der volken zich. Zullen vergaderen tot het volk des Gods Jacobs en de schilden der aarde des Heeren zullen zijn.

Ik zou mij hier te lang ophouden en uw geduld misbruiken, indien ik hier wilde ophalen het grote getal van zoveel heerlijke beloften, voor de laatste dagen gedaan, en Uew. ook zeer wel bekend. Ach dat de Heere onze ziel ontvonkte in liefde en lust tot de gedachtenis van zijn naam, opdat wij met ons ganse hart Hem smekende mochten toeroepen: *Och of Israëls verlossing uit Sion kwame, en de Heere de gevangenen Jacobs wederbracht!* Want hun Goël zal uit Sion komen en de ongerechtigheden afwenden van Jacob. Moest ons niet de tegenwoordige wangestalte van Sion en van haar kostelijke kinderen des te meer aanzetten, en geenszins doen verflauwen in de hoop op deze belofte? Want wanneer Sion zal zeggen, dat haar hoop vergaan is en hare verwachting van de Heere, dan zal Hij hen uit hun graven doen opkomen en doen bekennen, dat Hij de Heere is. Wanneer men naar de wand zal tasten, gelijk de blinden en gelijk die geen ogen hebben, op de middag van het Evangelie, als in de schemering; wanneer de waarheid zal struikelen op de straten en het de Heere zal zien, dat er geen recht noch voorbidder is, dan zal zijn arm Hem heil beschikken, en Hij zal zijn vijanden te schande maken; dan zal men Hem vrezen van de opgang der zon tot aan haar ondergang, en als de vijand zal komen gelijk een stroom, zal de Geest des Hoeren de banier tegen hem oprichten, en hun Verlosser zal uit Sion komen om de ongerechtigheden af te wenden van Jakob; want als de benauwdheid zal zijn; gelijk die nooit geweest is, dan zal Michael de grote vorst opstaan, zo zal Jeruzalem herbouwd worden, maar in benauwdheid der tijden.

Gelijk wij nu het hart van het verval der kerk gelegen vinden in de wangestalte van haar wachters, zo is het ook geen van de minste beloften omtrent de latere tijden, dat de Heere haar Herders zoude geven naar haar hart, die haar zouden weiden met wijsheid en met goed verstand en niet meer met vleugelen van haar zouden wegvliegen. Ja de Heere zou dan op een bijzondere wijze zelf haar weiden, en zijn schapen rukken uit de hand der nietige herders, en zelf op een bijzondere wijze haar tot een Leraar zijn. Wanneer Hij haar opzieners zal hebben vreedzaam gemaakt en haar drijvers rechtvaardig, dan zal Hij de onreinen geest uit het land weg doen, en men zal zich wel wachten om een haren mantel aan te doen, om te liegen, maar zozeer verlegen zijn met de naam van een profeet, als men die nu onbezonnen ziet najagen; dan zullen de ouders, die nu. uit slinkse inzichten hun kinderen aanzetten tot de bediening des Evangelies, hen op een gans andere wijze bejegenen, gelijk dit alles in hetzelfde 13e Hoofdstuk van Zacharia uitgedrukt staat.

Maar ik zal af breken, mijn waarde vriend, de Heere zij ons in deze Egyptische duisternis tot licht en levenskracht. Hij verberge onze zielen voor de toekomstige toorn en geve ons zijn Geest, om op Hem te wachten. Hij make ons getrouw, die de Waarachtige en Getrouwe is, en beware ons, dat wij met de algemenen vloed der gruwelen niet mede wegstromen; want ik bevind voor mezelf, dat ik niet alleen wegens mijn eigen onuitsprekelijke machteloosheid, maar ook wegens de algehele boosheid van dit krom en verkeerd geslacht, een buitengewone mate van Gods vrije genade van node heb.

Ach dat onze algemene ongestalte bij de Heere in gedachtenis kome. Zijn naam ziet toch het wezen. Ach, dat de Doorbreker voor Sions aangezicht doorga! Ontwaak Zuidenwind, en kom Noordenwind, en doorwaai uw verwoesten hof, opdat zijn specerijen weder mogen uitbotten en Sions Bruidegom lust moge hebben in de liefelijke planting van zijn en zijns Vaders rechterhand!

Ach, dat deze winter ten einde lope en de zangtijd genake, dat de granaatboom uitbotte en de wijnstok bloeie, dat geloof, liefde, eenvoudigheid, waarheid, en algehele zelfverloochening overvloedig uitspruite dat de woestijne vrolijk juiche, de wildernis bloeie als een roos en 's Heeren heerlijkheid ten volle over ons gezien worde, opdat zijn ziel zegge: *Mijn lust is aan haar. En men Sion noeme: de gezochte, de stad die niet verlaten is. Kom Heere Jezus! ja kom haastelijk. Kom haastelijk, vrijwillige Liefhebber van verloren mensen, en weest gelijk een ree, een welp der herten op de bergen der specerijen.*

Na mijn zeer arme en behoeftige ziel aanbevolen te hebben in uw smekingen tot God de Algenoegzame, die uw ziel vervulle uit Zijn rijke volheid, verblijf ik

Mijnheer, UE. Zeer verplichte, alle heil toewensende dienaar in Christus,

N. N.

